
THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA
LET THERE BE LIGHT
1868

THE
COMMERCIAL LAWS OF THE WORLD

VOLUME XXVIII

HUNGARY AND CROATIA-SLAVONIA

AMERICAN EDITION

THE COMMERCIAL LAWS OF THE WORLD EDITED BY THE HON. SIR THOMAS EDWARD SCRUTTON, JUDGE OF THE KING'S BENCH DIVISION OF THE HIGH COURT OF JUSTICE, ENGLAND (CONSULTING EDITOR), WILLIAM BOWSTEAD, OF THE MIDDLE TEMPLE, BARRISTER AT LAW, LONDON (GENERAL EDITOR), CHARLES HENRY HUBERICH, J. U. D. (HEIDELBERG), D. C. L. (YALE), LL. D. (MELBOURNE), COUNSELLOR AT LAW, BERLIN AND PARIS, SOMETIME PROFESSOR OF LAW IN THE LAW SCHOOL OF THE LELAND STANFORD JUNIOR UNIVERSITY (CALIFORNIA)

BOSTON, MASS.
THE BOSTON BOOK CO.
83-91, FRANCIS STREET

FRENCH EDITION

LE DROIT COMMERCIAL DE TOUS LES PAYS CIVILISÉS EDITED BY DR. LYON-CAEN, PROFESSOR AND DEAN OF THE FACULTY OF LAW IN PARIS, PAUL CARPENTIER, EDITOR AND MEMBER OF THE FRENCH BAR, LILLE, AND FERNAND DAGUIN, MEMBER OF THE FRENCH BAR, COURT OF APPEAL, PARIS, SECRETARY GENERAL OF THE FRENCH LAW ASSOCIATION, SECRETARY OF THE WORK, HENRI PRUDHOMME, JUDGE OF THE HIGH-COURT AT LILLE

PARIS
LIBRAIRIE GÉNÉRALE DE DROIT
ET DE JURISPRUDENCE
F. PICHON & DURAND-AUZIAS

GERMAN EDITION

DIE HANDELSGESETZE DES ERDBALLS, ORIGINATED BY DR. OSCAR BORCHARDT, BERLIN, AND EDITED BY DR. JOSEF KOHLER, GEH. JUSTIZRAT (K. C.), PROFESSOR AT THE UNIVERSITY OF BERLIN, HEINRICH DOVE, GEH. JUSTIZRAT (K. C.), SYNDIC OF THE BERLIN CHAMBER OF COMMERCE, SECOND VICE PRESIDENT OF THE REICHSTAG, GEH. JUSTIZRAT (K. C.) DR. FELIX MEYER, GEH. JUSTIZRAT (K. C.), JUDGE OF THE COURT OF APPEAL, BERLIN, AND DR. HANS TRUMPLER, SYNDIC OF THE FRANKFORT CHAMBER OF COMMERCE

BERLIN (SW. 19)
R. v. DECKER'S VERLAG
G. SCHENCK
KÖNIGLICHER HOFBUCHHÄNDLER

THE COMMERCIAL LAWS OF THE WORLD

COMPRISING

THE MERCANTILE, BILLS OF EXCHANGE, BANKRUPTCY AND MARITIME LAWS OF ALL CIVILISED NATIONS

TOGETHER WITH

COMMENTARIES ON CIVIL PROCEDURE, CONSTITUTION OF THE COURTS, AND TRADE CUSTOMS

IN THE ORIGINAL LANGUAGES INTERLEAVED WITH AN ENGLISH TRANSLATION

CONTRIBUTED BY

NUMEROUS EMINENT SPECIALISTS OF ALL NATIONS

BRITISH EDITION

CONSULTING EDITOR:

THE HON. SIR **THOMAS EDWARD SCRUTTON,**
JUDGE OF THE KING'S BENCH DIVISION OF THE HIGH COURT OF JUSTICE

GENERAL EDITOR:

WILLIAM BOWSTEAD,
OF THE MIDDLE TEMPLE, BARRISTER AT LAW

LONDON
SWEET & MAXWELL LIMITED
3 CHANCERY LANE

MAGYARORSZÁG KERESKEDELMI, VÁLTÓ ÉS CSŐDJOGA

FELDOLGOZTA

DR. LÉVY, BÉLA
BUDAPESTI ÜGYVÉD

FORDITOTTA

DR. PICKER, ERNÖ
BUDAPESTI ÜGYVÉD

THE COMMERCIAL, BILLS OF EXCHANGE AND BANKRUPTCY LAW OF HUNGARY

BY

ALBERT LÉVY, LL.D.
ADVOCATE, BUDAPEST

TRANSLATED

BY

ERNEST PICKER, LL.D.
ADVOCATE, BUDAPEST

LONDON
SWEET & MAXWELL LIMITED
3 CHANCERY LANE

Tartalomjegyzék.

1875. évi. XXXVII. Törvényczikk.

Kereskedelmi Törvény.

Első rész. Kereskedők és kereskedelmi társaságok.

Második rész. Kereskedelmi ügyletek.

Table of Contents.

Függelék a kereskedelmi törvényhez.

Az 1876 évi XXVII. Tőrvényczikk a váltótörvényről.

Az 1881. évi XVII. T.-Cz.

Csődtörvény.

Első rész. Anyagi intézkedésk.

Appendix to the Commercial Law.

Article XVII of the year 1881.

Bankruptcy Law.

First Part. Substantive provisions.

Második rész. Csődeljárás.

Second Part. Procedure in bankruptcy matters.

Bevezetés.

I. A magyar jogrendszer mai alakulata történeti fejlődés eredménye. A magyar szent korona országainak, a magyar királyságnak a törvényhozás és kormányzat terén egyaránt fennállott egységét a mohácsi vészt (1526) követő és az ország nagy részére kiterjedő török hódoltság alapjában megrenditette, elannyira, hogy annak következményei az országnak a török járom alól való felszabaditása után is nagyrészt megmaradtak.

Erdély, amelynek elszakadása szintén a török hódoltság és a királyságért való küzdelem egyik mélyreható eredménye, a Habsburg házra való háramlása (1690) után is megmaradt önálló nagyfejedelemségként a maga, a közigazgatáson kívül a törvényhozásra és igazságszolgáltatásra kiterjedő különállásában, annak ellenére, hogy Magyarország történeti joga a beolvasztást követelte.

A régi Szlavonia (a mai Horvátország) Magyarország nehány déli megyéjével (a mai Szlavóniával) egyetemben, a bécsi kormány támogatásával különválásra törekedett.

Az ország déli határa mint magyar illetőleg horvátszlavon határörvidék tisztán katonai szervezetet nyert.

Az ország egységének helyreállitása, alkotmányjogunknak ezen lényeges posztulátuma, ekként, országgyüléseink szivós és következetes küzdelme dacára, másfél évszázadon át nélkülözte a megvalósulást. Csak az 1848 évi VII. t. c. mondta ki az Erdéllyel való uniót, helyesebben Erdélynek az országhoz való visszacsatolását s ugyanigy határozott az erdélyi törvényhozás is.

Szabadságharcunk leküzdése után azonban az abszolutisztikus központi kormányzat ezen országrészek különállását nemcsak hogy fenntartotta, de annak mélyitésére is törekedett s ezen az 1860 — ban az u. n. októberi diploma folytán végbement rendszerváltozás sem segített.

Csak az alkotmányos élet helyreállása után sikerült Magyarországnak párhuzamosan az Ausztriával való viszony törvényhozási rendezésének, a kiegyezés nagy müvének megalkotásával, egyfelöl Erdély visszacsatolását nemcsak törvény utján (1868 évi XLIII. t. c.)[1]) kimondani, de ez egyesitést tényleg keresztül is vinni, másfelöl a katonai határőrvidéket aránylag igen rövid idő alatt polgárositani, katonai jellegét és szervezetét megszüntetni.

Egyidejüleg Horvát-Szlavonországok jogi állása is rendezést nyert az 1868 évi XXX. t. c. ben.

E törvény Horvát-Szlavonországnak (a hivatalos elnevezés szerint Horvát-Szlavon-Dalmátországoknak)[2]), Magyarország vagyis a magyar szent korona országainak állami s közjogi egységét teljes épségben tartva, igen széleskörü autonómiát biztosit, amely a pénzügyi közigazgatás kivételével a belügyi kormányzatot, továbbá

[1]) Az egyes törvényczikkeket a t. cz., jelzéssel, a törvényczikk évének és számának megjelölésével idézzük. — [2]) Dalmátország a hivatalos czimzésben reá vonatkozó, közjogunk által fentartott igényünk alapján szerepel.

Introduction.

I. The present formation of the Hungarian system of law is the product of its historical development. The "lands of the Holy Hungarian Crown" (the Hungarian kingdom) formed in ancient times an undivided unity, a State with uniform legislature and government. This unity was greatly shaken by the occupation of the Turks, who after their victory at Mohács (1526) extended their authority over a great part of the kingdom. The consequences of this shock were felt long after the emancipation.

Transylvania (Erdély), the separation of which was a result of the wars against the Turks as well as of the struggle for the throne, maintained its position of an independent and isolated Principality even after its reversion to the Dynasty (1690) of the Habsburgs — the ruling family in Hungary — and in spite of its reversion having been based on Hungarian historical law, this independence showed itself in the legislation as well as in the jurisdiction.

The old province of Slavonia (now Croatia) aspired, together with some counties of Southern Hungary (the present Slavonia), to a secession, supported by the Vienna Government.

The Southern frontier was organized in a thorough military way as the Hungarian and Croatian-Slavonian military frontier.

The reconstruction of the unity, this fundamental condition of the Constitutional Law, could not become realized although Parliament struggled with signal courage and energy for one hundred and fifty years. Article VII of the year 1848 declared the union with Transylvania, i.e. the reincorporation of Transylvania. An Act of similar import was passed by the Transylvanian Parliament.

The absolutistic Central Government, established after the suppression of the War of Freedom, however, not only maintained the separation of these counties, but even tended to strengthen and deepen it. This situation remained unchanged even after the alteration of the system, caused by the so called Patent of October (1860).

It was only after the revival of the constitution that, together with the legislative settlement of the relations with Austria by the so-called compromise, the Union, the reincorporation of Transylvania was not only declared by the Law (Article[1]) XLIII of the year 1868, but the Union also was effectively carried through; on the other hand, however, the military frontier was deprived in a short time of its military character and subordinated to a civil government.

At the same time also the situation of Croatia-Slavonia became adjusted by the Article XXX of the year 1868.

This Article vouchsafes to the counties Croatia and Slavonia (official name Croatia, Slavonia and Dalmatia[2]), maintaining entirely political and constitutional unity with Hungary (the Lands of the Holy Hungarian Crown), a very large autonomy, which embraces besides the internal administration (the financial administration

[1]) In quoting an Act of Parliament the abbreviation 'Art.' followed by the number of the Article and the year will henceforth be used. — [2]) The official name embraces also on the base of the historical law of Hungary the name of Dalmatia.

a polgári és büntetőjogi igazságszolgáltatást magában foglalja, söt a jelentős kérdések egész sora tekintetében a törvényhozás jogára is kiterjed.

Azon kérdésekben, amelyek tekintetében Horvát-Szlavonországok autonómiája a törvényhozás jogára is kiterjed, a törvényeket a horvát-szlavon országgyülés hozza meg s azok, ő felsége által történt szentesitésök után horvát-szlavon-dalmát országos törvények gyanánt tétetnek közzé.

Ellenben minden egyéb kérdésben a törvényhozó hatalmat Horvát-Szlavonországok tekintetében is az uralkodóval közösen a magyar országgyülés (annak képviselőháza és főrendiháza) gyakorolja. — Mindezen kérdésekben a magyar törvények, a magyar országgyülés két háza által hozott határozat, ő felsége a király által történt szentesitésök valamint az országos törvénytárban történt kihirdetésök alapján a magyar állam egész területére, egyebek között Horvát-Szlavonországokra is kiható érvénnyel birnak. — E törvények horvát nyelven is közzététetnek ugyan a horvát-szlavon-dalmát törvénytárban, érvényük azonban az Országos Törvénytárban és pedig kizárólag magyar nyelven történő közzétételüktől számit (1870: XII. 1881: LXVII. t. c.).

Kivül esik Horvát-Slavonországok autonomiájának körén és a magyar országgyülést illeti meg a törvényhozás egyebek között a kereskedelmi, váltó —, ipar —, bányajog, a pénz, érepénz és bankjegyek, a kereskedelmi szerződések s általában a kereskedelmi politika, a bankok, hitel és biztositó intézetek ügye, általában a kereskedelem, a vámok, távirda, pósták, vasutak, kikötők, hajózás, állami utak és folyók ügyei stb. tekintetében, mig a tengerjog kérdésében nemcsak hogy a törvényhozás a magyar országgyülés hatáskörébe tartozik, hanem a biráskodás sem illeti meg a horvát-szlavon biróságokat s az ezen ügyekben való eljárás első fokon a fiumei királyi törvényszék, másod illetve harmadfokon a budapesti királyi tábla s a királyi kuria hatáskörébe tartozik. (1868. XXX t. cz. 8—10 §§.) A kereskedelmi, váltó és tengerjog terén tehát csak egy törvényhozásról lehet szó, a magyarról, amelynek termékei ezen kérdésekben (mint Horvát-Szlavonországgal közös, helyesebben birodalmi) törvények a magyar állam egész területére s igy Horvát-Szlavonországokra is kiterjednek.

Ellenben a magánjog, a polgári peres eljárás és csődjog terén két párhuzamos törvényhozás müködik, először a magyar, amelynek hatálya ezen kérdésekben Magyarországra (ideértve Erdélyt, a polgárositott határőrvidéket és Fiumét) szoritkozik, másodszor a horvát-szlavon-dalmát törvényhozás, amelynek termékei a horvát-szlavon-dalmát országos törvények.

II. Az ezekben röviden vázolt történeti fejlődés hazai magánjogunk alakulatát természetszerüleg közelről érinti.

A régi magyar magánjog nehány magánjogi tartalmú törvényen kivül, főleg Verbőczy István hármas könyvén, a Tripartitumon alapult. Ez a nagyszabásu alkotás eredetileg a hazai jog kimeritő kodifikációjának készült, az országgyülés el is fogadta, de törvényerőre nem emelkedhetett s érvénye Magyarországon a szokásjog által történt elismerésén alapult, mig Erdély tekintetében kifejezetten elismertetett törvényerejünek. Ennek tudandó be, hogy habár Erdély elszakadása idejében önálló törvényhozással rendelkezett, ezen törvényhozását 1690 után is, bár közjogunk ellenére, fentartotta, s e törvényhozása a magánjog terén is alkot-

excepted) the private as well as the criminal jurisdiction together with numerous important legislative questions.

As far as the Croatian-Slavonian autonomy has the right of legislature, the Croatian-Slavonian Diet originates bills which, after sanction by the King, are promulgated as Laws of Croatia, Slavonia and Dalmatia.

In all other questions, however, the legislature appertains to the Hungarian Parliament (House of Representatives and House of Magnates) conjointly with the Monarch. In all questions, except those within the scope of the autonomy, the Hungarian Laws are efficient by virtue of their having been passed by both Houses of the Hungarian Parliament and sanctioned by His Majesty the King, and their promulgation in the Official Gazette (Law Magazine of the Kingdom) for the whole territory, i.e. also for Croatia-Slavonia. These laws are promulgated also in Croatia, but their efficacy begins with the date of their promulgation in the Official Gazette, which is done in Hungarian (Art. XII of 1870 and LXVII of 1881).

Excepted from the Croatian-Slavonian autonomy and reserved to the Hungarian Parliament is legislation in questions, among others, concerning: bills of exchange and mining law, money, coinage and paper-money, commercial systems, banks, credit and insurance institutions, commerce in general, duties, post, shipping, state roads, railroads and rivers, etc. As regards maritime law — the legislation as to which belongs to the sphere of the Hungarian Parliament — the Croatian Courts are not even entitled to entertain these matters. Competent for maritime law suits are in first instance the Court of Fiume, in the second and third instance the Royal Table (Superior Court) and the Royal Curia (Supreme Court) in Budapest (Art. XXX of 1868, §§ 8—10). In questions of bills of exchange and maritime law we cannot therefore speak but of one legislature, the Hungarian; all Laws passed concerning these questions (as common with Croatia-Slavonia), being efficient for the whole territory of the Hungarian State, are valid in consequence for Croatia-Slavonia also.

In questions of private (i.e. civil), bankruptcy and insolvency law, as well as of judicial procedure, there are two legislatures working parallel to one another: firstly, the Hungarian, whose efficiency in those questions is confined to Hungary, Transylvania, the former military frontier and Fiume included; secondly, the Croatian-Slavonian-Dalmatian, the products of which are the laws of Croatia and Slavonia.

II. It is only natural that this historical development has influenced the formation of the Hungarian Private Law.

The former Hungarian Private Law was based, with the exception of certain Acts, on a text book by Stephen Werboczy, the so-called "Tripartitum" (1514). This work, intended originally to represent an embracing codification of the national law, was accepted by the Parliament but never passed into Law for various reasons which need not be mentioned here. Its efficiency in Hungary was derived from its recognition by prescriptive right; in Transylvania it was even recognized as efficient law during the time of separation. The consequence is that although in Transylvania, on account of its independence maintained against Hungarian Constitutional Law

hatott, tényleg alkotott is törvényeket, magánjoga ez okból tényleg tulnyomó részben azonos maradt Magyarországéval.

Ezt az állapotot gyökeresen felforgatta az abszolut kormány. Osztrák törvényeket léptetett életbe a magyar korona országainak egész területén, egyebek között életbe léptette az osztrák általános polgári törvénykönyvet, amelynek uralmát azután az 1860-ik évi rendszerváltozás csak részben érintette. A szükebb értelemben vett Magyarországon ugyanis az országbirói értekezlet határozatai a régi magyar törvényeket, a kor igényeire való tekintettel szükségessé vált módositásokkal, helyreállították, mig Horvát-Szlavonországon felül, Erdélyben, a határőrvidéken s Fiumében az osztrák polgári törvénykönyv változatlanul érvényben maradt. De a magyar magánjog helyreállitása sem volt teljes, amennyiben az abszolut kormány által a telekkönyv intézményére és a telekkönyvi rendszerrel kapcsolatos ingatlan dologjogi kérdésekre vonatkozólag alkotott illetőleg életbe léptetett jogszabályok érvényben tartattak.

Erdély visszacsatolása, a határőrvidék polgárositása és Horvát-Szlavonországok autonómiájának szabályozása folytán a magyar törvényhozás részére előállott annak a lehetősége, hogy az egész állam területére egységes kereskedelmi és váltójogot alkosson, másfelöl pedig a szorosabb értelemben vett magyar (ideértve Erdélyt, a határőrvidéket és Fiumét) jogterület magánjogát s peres eljárását kodifikálja, mig másfelöl ugyane szabályozás megadta a módját Horvát-Szlavon-Dalmátországoknak a magánjog és peres eljárás autonom szabályozására.

A kereskedelmi és váltójog terén tényleg kimeritő kodifikációval találkozunk, ugy hogy a kereskedelmi és váltójog jogszabályai kivétel nélkül az állam egész területére kiterjednek, birodalmi vagy más néven Horvát-Szlavonországokkal közös jellegüek. Másfelöl a magyar törvényhozás a maga szükebb területét illetőleg az 1868 LIV, 1881 LIX-LX, 1893 XVIII és XIX, 1898 X, 1907 XIX és 1908 XLI stb. t. c.-kel a polgári törvénykezést, az 1881 évi XVII t. c.-el pedig a csődjogot a maga szükebb jogterületét illetőleg egységesen és kimeritően szabályozta. A magánjogi kodifikáció azonban a mai napig még mindig nem érte el annyira kivánatos befejezését. Nem emlitve a korábbi előmunkálatokat, a magyar általános polgári törvénykönyvnek mindössze első tervezete készült el, amely kimeritő indokolással ellátva közzététetett és ezidőszerint a igazságügyministerium kebelében beható tanácskozások tárgyát képezi[1]).

A magyar törvényhozás a magánjog terén, tekintettel a magánjogi kodifikációra a legsürgősebb kérdések megoldására szoritkozott, igy a kamat törvények 1868 XXXI, 1877 VIII és az ezt kiegészitő uzsoratörvény az 1883 XXV t. c., a gyámi törvény az 1877 XX, a házassági törvény az 1894 XXXI t. c. stb. megalkotására. Ezek, valamint általában az 1868 óta megalkotott magánjogi törvények, Magyarország egész területére kiterjednek, tehát Erdélyre, a polgárositott magyar határörvidékre és Fiumára is, mig egyébként a magánjog terén Magyarország maga is két jogterületre oszlik t. i. a régi magyar magánjog (az 1848 elött alkotott magánjogi törvények, Werbőezi hármas könyve, az országbirói értekezlet határozatai stb.) területére s

[1]) A tervezet német forditásban is megjelent. (Budapest 1901.)

separate Laws could effectively be created and some Acts were passed concerning Private Law, Transylvanian Private Law in its great outlines remained identical with Hungarian Private Law.

This state of things was entirely changed by the Absolutistic Government. It established the Austrian Laws over the whole territory of the Lands of the Hungarian Crown, at first the Austrian Civil Code, of the year 1811, the authority of which was not yet entirely abolished by the changed system. In Hungary itself (Croatia-Slavonia and the military frontier excepted) the so-called "Conference of the Judex Curiae", which conference was called together by the Judex Curiae, i.e. the Lord High Justice of this time, by Royal Authority, reinstalled the original Hungarian Private Law with some alterations according to the exigencies of modern time. In the other counties the Austrian Civil Code remained in unalterated efficiency. Neither was the reinstallation of the Hungarian Private Law a thorough one: the institution of the land tables as well as all institutions and systems of the Austrian Civil Code concerning the land tables and land law remained untouched.

After the reincorporation of Transylvania, after the reinstallation of the Civil Government on the military frontier, and finally after the settlement of the autonomy of Croatia-Slavonia, the Hungarian legislature was able firstly to create uniform Commercial and Bills of Exchange Laws for the whole territory, secondly to codify the Private Law and Judicial Procedure for Hungary (Transylvania, the military frontier and Fiume included). On the other hand this settlement enabled Croatia, Slavonia and Dalmatia to regulate Private Law and Judicial Procedure within their autonomy.

The commercial as well as the bills of exchange law has been entirely codified in such a manner that the axioms of both of them have efficiency without exception over the whole Kingdom, being laws of the State, common to Hungary and Croatia-Slavonia. Besides this codification the legislature has codified in an embracing way for Hungary itself Judicial Procedure by the Arts. LIV of 1868, LIX—LX of 1881, XVIII—XIX of 1893, X of 1898, XIX of 1907 and XLI of 1908, and Bankruptcy and Insolvency Law by the Art. XVII of 1881. The codification of the Private Law is not yet finished. There exists, besides some preparatory papers of a previous period, only a draft of the Hungarian Private Law which, after having been read for the first time and debated, was published. Actually it is being studied thoroughly by the Board of Justice for the purpose of preparing it for its second reading[1]).

The Hungarian legislature has up to the present limited itself concerning the territory of Private Law to regulating the most urgent questions: that of Interest by the Arts. XXXI of 1868 and VIII of 1877, that of Usury by the Art. XXV of 1883, that of Tutorship and Minors by the Art. XX of 1877, Matrimonial Law by the Art. XXXI of 1894, etc. All these Acts as well as all others concerning Private Law created since 1868 are efficient for the whole of Hungary except Croatia-Slavonia, it being recognised that in questions of Private Law we have to deal with two territories: 1. the territory of the ancient Hungarian Private Law (the Acts concerning Private Law created before 1848, Werböczy's Tripartitum, other prescriptive laws

[1]) This draft was also published in a German translation (Budapest 1901).

az osztrák polgári törvénykönyv magyar jogterületére. Az előbbi a legszükebb értelemben vett Magyarország, az utóbbi t. i. az osztrák polgári törvénykönyv magyar jogterülete, Erdély, a polgárositott magyar határőrvidék és Fiume.

Viszont Horvát Szlavonországok is igen csekély mértékben vették igénybe ezen a téren autonom törvényhozási jogukat. Lényegileg csakis a horvát csődtörvényt alkották meg (1897) egyébként azonban nemcsak az osztrák polgári törvénykönyv, hanem az osztrák időkből származó polgári perrendtartás is érvényben maradt[1]).

A magyar kereskedelmi jog fejlődése.

I. A magánjog törzsétől különvált kereskedelmi jog kifejlődése hazánkban aránylag késő idővel veszi kezdetét[2]).

Még a XVIII-ik század elején is, eltekintve városaink nehány szabályrendeleti és szokásjogi, helyi érvényü jogszabályaitól, voltaképeni kereskedelmi jogi alakulatról egyáltalában nem szólhatunk.

A török hódoltság megszünése, a belső küzdelmek befejezte azonban csakhamar az ország lényeges gazdasági fellendülését vonta maga után, ami viszont kimutatta a kereskedelmi törvényhozás szükségét.

Az 1723 évi LIII. t. c., első kereskedelmi jogi törvényünk, a gyakorlati szükségre való hivatkozással a kereskedőket rendes könyvek vezetésére kötelezi s megállapitja egyben azok bizonyitó erejét.

Az 1779-ik esztendővel pedig megindulnak a rendszeres kereskedelmi törvénykönyv megalkotására irányuló törekvések Ezen évben a királyi kuria hivatalos megbizást nyert a kereskedelmi és váltótörvény tervezetének kidolgozására. A kuria haladéktalanul hozzálátott megbizása teljesitéséhez s 1786-ban befejezte munkálatát, amely a kereskedelmi, a váltó és csődjogon kivül a kereskedelmi biróságok szervezetére és eljárására kiterjedt.

A kormány a javaslatot 1791-ben bemutatta a magyar országgyülésnek. Az országgyülés átvizsgálásával külön bizottságot bizott meg (1791 LXVII t. c.).

Tekintettel azonban arra, hogy ezen munka befejezéséhez az országgyülés nézete szerint is hosszabb idő mutatkozott szükségesnek, az 1792 évi XVII t. c., a forgalom érdekeire való hivatkozással, megállapitotta, hogy mindazon esetekben, amelyekben az adós (váltók, kereskedelmi ügyletek, kölcsönök tekintetében vagy társasági szerződésekben) magát az osztrák biróságoknak alávetette, azok hatásköre és illetékessége Magyarországban is elismerendő s itéleteik valamint végzéseik végrehajtása nem tagadható meg. Viszont kilátásba helyezi a törvény, hogy Ausztriában oly intézkedések fognak foganatosittatni, amelyek az osztrák biróságok és hatóságok részéről a kölcsönösséget biztositják. Kiemelendő továbbá, hogy Fiumében 1786-ban kereskedelmi és váltótörvényszék létesittetett, mig az ily törvényszéknek Budán való létesitésére irányuló törekvés nem valósult meg.

A kodifikáció müve azonban igen lassan haladt. — Az országgyülés által 1791-ben kiküldött bizottság ugyan munkálatát már 1795-ben bemutatta, ez azonban sem ezen évben sem a következő országgyüléseken nem került tárgyalás alá. A háborus idők következtében az összes ugynevezett rendszeres munkálatok s ezek között a kereskedelmi törvénykönyv tervezetének tárgyalását országgyülésről országgyülésre halasztották, ugy, hogy a javaslat elavult, még mielőtt tárgyalására sor kerülhetett volna.

Az 1827 évi VIII t. c.-el ujból bizottság küldetett ki a rendszeres munkálatok s ezek között a kereskedelmi és váltótörvénykönyv kidolgozására. A bizottság

[1]) A magyar magánjog s kereskedelmi jog kölcsönös viszonya, eltekintve az állam- jogi s egyéb különbségektől, sok tekintetben hasonló ahhoz az állapothoz, amely a német birodalomban a polgári törvénykönyv megalkotása elött fennállott: a kereskedelmi és váltójog az egész államra kiterjedő, birodalmi jog, a magánjog országos jellegü, bizonyos tekintetben partikuláris jog. — [2]) v. ö. *Wildner:* Kommentar zu den Kreditgesetzen. Wien 1840/42. *Goldschmidt:* Handbuch des Handelsrechts I (2 k.) 23 §. III. *Plósz* és *Nagy* kereskedelmi-, illetve váltójogi kézikönyvoit.

with the modifications adapted by the so-called Conference of the Judex Curiae in 1861, principally the Austrian Land Law); — 2. the Hungarian territory of Austrian Private Law. The former of these territories contains Hungary (in the strictest meaning, i.e. Hungary itself), the latter Transylvania, the military frontier and Fiume.

Neither can Croatia-Slavonia boast of many Laws created on base of their autonomy; the only creation is the Bankruptcy Law (1897), whilst we find there till to-day not only the Austrian Private Code being still efficient, but also the Austrian Judicial Procedure, both of which these countries owe to the Absolutistic Government[1]).

History of the Development of the Hungarian Commercial Law.

I. The separation of the Commercial Law from the Common Private Law begins in Hungary at a rather late period[2]).

Even at the beginning of the eighteenth century we cannot speak about institutions belonging really to Commercial Law, unless we should mention some particular statutory regulations and prescriptive laws of local character.

After the redemption from the Turkish servility and after the end of the internal wars, Hungary began to thrive and with its development it felt the necessity of the establishment of a Commercial Law.

Art. LIII of 1723, the first Commercial Law, settles the duty of every merchant and tradesman to keep regular books, fixing also with reference to practical need their probative force.

The endeavours towards having a codified Commercial Law began in the year 1779. In this year the Royal Curia (High Court) got the official order to compose a draft of a Commercial and Bill of Exchange Law. The Curia fulfilled the order without loss of time, finishing their work, which embraced not only commercial, bill of exchange, and bankruptcy law, but also a law concerning the Constitution of the Commercial Courts and their Procedure, in the year 1786.

This draft was submitted to the Hungarian Parliament in 1791. The Parliament appointed a commission for the purpose of revising it by the Art. LXVII of 1791.

But the Parliament, seemingly being of the opinion that a long time was wanted for these Bills to pass, Art. XVII of 1792 enacted, with reference to the urgent needs of commerce, that in all cases in which debtors (in respect of bills, commercial business, loans, deeds of partnership) submitted to Austrian Courts, the jurisdiction and competence of these Courts should be acknowledged also in Hungary and the execution of their sentences should not be denied there. On the other hand the Law promised arrangements assuring reciprocity from Austrian Courts and Authorities. We have to mention here that a Court for commercial and bills of exchange matters was created in Fiume in the year 1786, whilst the endeavour to create such a Court in Budapest failed.

The work of codification advanced very slowly. The commission appointed by the Parliament in the year 1791 submitted their composition in the year 1795, but it was not deliberated upon either in that or in the following session. Owing to the continuous wars it could not be debated upon, but was adjourned from one session to another, in the same way as other legislative or "systematic" work was dealt with, the consequence of which was that the draft was obsolete before it could be debated.

Art. VIII of 1827 again appointed a commission for the purpose of preparing the so-called "systematic work" and amongst this the Commercial and Bill of

---

[1]) The connexion between Commercial and Private Law is similar to that of the respective German Laws before German Private Law had been created (not mentioning differences of a constitutional character): the Commercial and Bill of Exchange Laws being laws of the Empire, the Private Laws to some extent laws of the Land. — [2]) See *Wildner:* Kommentar zu den Kreditgesetzen. Wien 1840/42. *Goldschmidt:* Handbuch des Handelsrechtes I. 2. Aufl. § 23 III; The (Hungarian) text-books of Commercial and Bill of Exchange Law, by *Plósz* and *Nagy*.

munkájával már 1830-ban elkészült. — Idevonatkozó része a kereskedelmi s váltójogot, a csődöt, a kereskedelmi biróságokat, az alkuszok jogát, végül a kereskedelmi s váltói peres eljárást foglalja magában. A tervezet, amely váltójogi részében az osztrák váltórendszabályra támaszkodott, hiányainál s különösen igen nagy formai tökéletlenségénél fogva a hazai közvéleményt egyáltalában nem elégitette ki s további tárgyalásoknak nem is képezte alapját.

Hasonlithatatlanul eredményesebb volt ellenben Zala megyének az u. n. hiteltörvények megalkotása iránt az 1839/40-iki országgyülés elé terjesztett inditványa. Az országgyülés a törvények kidolgozására bizottságot küldött ki, amely igen nagy buzgósággal látott munkájához, magát kereskedelmi szokértőkkel is kiegészitette és a javaslatok kidolgozására igénybe vette Dr. Wildner Ignác bécsi ügyvédnek, a kereskedelmi és váltójog egyetemi tanárának közremüködését, aki a javaslatok kidolgozása körül szerzett érdemei alapján utóbb osztrák s magyar nemességet nyert. A bizottság ez alapon aránylag igen rövid idő alatt elkészült javaslataival, amelyeket az országgyülés magáévá tett, ugy, hogy azok szentesitésök után még 1840-ben törvényerőre emelkedtek.

A hiteltörvények neve alatt ismeretes kodifikáció több önálló törvényből áll. — Ezek közül a XV. t. c. a váltójogot tartalmazza, két részben, első részében az anyagi váltójogot 209, második részében a váltói eljárást 246 szakaszban. A kereskedelmi jogot a kereskedőkről szóló XVI, a gyárakról szóló XVII, a közkereseti társaságokat (közkereseti társaságot, betéti társaságot és részvénytársaságot) szabályozó XVIII, a kereskedelmi testületek és alkuszok jogát szabályozó XIX és a fuvarozókról szóló XX t. c.-ek, a csődjogot pedig a XXII t. c. tartalmazza.

E törvények méltatásánál figyelembe veendő egyfelől, hogy hazánkban a kereskedelmi jog első rendszeres szabályozását, sőt hosszú idő óta általában az első nagyobb törvényhozási müvet alkották, másfelől, hogy a gazdasági haladásunkra legjelentősebb jogi intézmények nagy része tekintetében a kor igényeinek nagyjában és egészében megfelelő állapotot létesitettek. Joggal tekinthető ennélfogva létrejövetelük igen nagy lépésnek, annak ellenére, hogy különösen alaki szempontból nem kifogástalanok. A gyakorlatban mutatkozó tapasztalatok azután az 1844 évi VI t. c.-ben több változtatásra és módositásra vezettek.

Ez a jogfejlődés azonban csakis Magyarországra vonatkozik, ideértve Horvát-Szlavonországot is, az országtól tényleg különvált részekre: Erdélyre és a határőrvidékre nem terjed ki. Ezen országrészekben az 1763-iki osztrák kereskedelmi és váltórendszabály, valamint az 1743 évi csődrendtartás 1772-ben illetve 1785-ben és 1787-ben életbe léptettetett, másfelől az 1792 évi II erdélyi t. c. Erdély tekintetében az osztrák biróságoknak kereskedelmi ügyekben való illetékességét ugyanugy szabályozza mint a fentebb emlitett 1792 évi XVII t. c.

II. Ezt a jogállapotot az abszolut kormányzat oly irányban változtatta meg, hogy a német általános váltórendszabályt, mint az osztrák császárság általános váltó rendszabályát, 1850 május 1-ével, nemkülönben az ideiglenes csődrendtartást (1853) ugy Magyarországon mint Erdélyben életbe léptette, minek következtében az 1840-iki hiteltörvények Magyarországon, a kereskedelmi jog kivételével, érvényüket elvesztették.

Viszont az 1860-iki rendszerváltozás következményekép, az országbirói értekezlet 1861-ben Magyarországon hatályon kivül helyezte az általános váltórendtartást és az ideiglenes csődrendtartást, ekként ujra helyreállitotta a megfelelő 1840 iki XV és XXII t. c.-t, továbbá az 1844 év VI t. c.-t, mig Erdélyben és a határőrvidéken az általános váltórendszabály érvényben maradt. Az 1863 jun. 14-éről kelt rendelet a német általános kereskedelmi törvénykönyvet a határőrvidéken életbe léptette, mig Magyarország egyéb részei tekintetében az 1864 január 24-éről kelt rendelet a cégjogot és a cégjegyzékeket a német általános kereskedelmi törvénykönyvvel egyezően szabályozta.

III. Az alkomány helyreállitása után, a kereskedelmi jog ezen állapota egyelőre érvényben tartatott. Azt azonban kezdettől fogva egyaránt ki nem elégitőnek tartották ugy a kereskedelmi, mint a jogászi körök. Közvéleményünk erélyesen sürgette a reformot: rendszeres és az Ausztriában, sőt hazánk némely részeiben is

Exchange Law. The commission finished and published their work in 1830. The part belonging to commercial matters treats of Commercial and of Bill of Exchange Law, Bankruptcy, Commercial Agency, Commercial Courts, Judicial Procedure in Commercial and Bill of Exchange matters. The draft, the chapter of which concerning Bill of Exchange Law was based largely upon the Austrian Bill of Exchange Statute, did not at all satisfy public opinion, principally on account of the imperfection of its technical side. As a consequence it was dropped and was no more a matter of deliberation.

A motion started by the Comitate Zala for the purpose of creating the so-called Credit Laws in the session of the Parliament of 1839/40 had much more success. The Diet sent out a commission which expended much labour and zeal to fulfil its task. This commission, enlarged by commercial experts, engaged as a collaborator Dr. Ignatz Wildner, barrister of Vienna and formerly supplementary Professor of this University, who was greatly renowned as an eminent expert of Commercial and Bill of Exchange Law, and who on account of his merits was ennobled by Hungary as well as by Austria. The commission achieved its work in a proportionally short time, the result of which met with a hearty reception by public opinion. It passed through both Houses and was sanctioned and published in the year 1840.

This codification of the year 1840, known by the collective name "Credit Laws" contains several Laws, independent between themselves from the formal view. Art. XV contains the bill of exchange law in two parts, 209 paragraphs dealing with the substantive law, the other 246 with procedure in bill matters. Art. XVI deals with merchants, XVII with manufactories and manufacturers, XVIII with public associations (commercial partnerships, limited partnerships, and joint stock companies), Art. XIX deals with commercial corporations and brokers, Art. XX with carriers. All these articles regulate the public and private commercial law, whilst Art. XXII deals with bankruptcy law.

When criticising these Laws, we must firstly consider that they represent not only the first codification of commercial law for Hungary, but the first codification in Hungary for centuries; secondly, that they created on the whole in all the territories a very satisfactory legal position important to the development of the Country. Therefore it is quite plain that these Laws were estimated, in spite of their technical shortcomings, as being satisfactory and of very great importance to the Country. The experiences of practice led to introduction by Art. VI of 1844 of some modifications and supplements.

The evolution till this period, sketched by us, refers only to Hungary and Croatia-Slavonia. The counties which were practically separated, i.e. Transylvania and the military frontier remained untroubled by it. To this part the Government introduced the Austrian Mercantile and Bill of Exchange Statute of the year 1763 and the Bankruptcy Statute of the year 1734, in the year 1772, 1785 and 1787 respectively. The Transylvanian Art. II of the year 1792 moreover regulated the jurisdiction and the competence of the Austrian Courts in commercial matters in conformity with the Hungarian Art. XVII of the year 1792.

II. But this state of things was changed by the Absolutistic Government. It established the general German Bill of Exchange Ordinance, which was the general Bill of Exchange Statute for the Austrian Empire also, on the 1st of May 1850, and an interim Bankruptcy Procedure for Hungary as well as for Transylvania. In consequence the Credit Laws of 1840, save the Commercial Law, lost their efficacy for Hungary.

The change of system in 1860 in return caused the Conference of the Judex Curiae in the year 1861 to invalidate the general Bill of Exchange Statute and the Bankruptcy Procedure for Hungary itself, so that the corresponding Laws of 1840 (Arts. XV and XXII) and Art. VI of 1844 were reinstalled, without influencing the efficacy of the general Bill Statute for the military frontier and Transylvania. A decree of the 14th July 1863 installed the general German Commercial Code for the military frontier, whilst a decree of 24th January regulated the law of registration and the register of firms in complete identity with the general German Commercial Code.

III. After the re-establishment of the Constitution this condition of the Commercial Law was maintained for a while. But neither commercial nor legal circles thought the state of things satisfactory. The public very earnestly desired and urged a reform: they asked for unity and conformity in legal matters and the creation

érvényes német törvényhozás szinvonalát elérő törvények alkotását. Ezen mozgalomra való tekintettel bizta meg az igazságügyi kormány 1872-ben Apáthy István, a kereskedelmi jog tanárát a budapesti egyetemen, a kereskedelmi törvénykönyv, 1873-ban pedig a váltótörvény tervezetének kidolgozásával. Apáthy megbizásának bámulatos gyorsasággal tett eleget, 1872 illetőleg 1873-ban elkészitette a kereskedelmi törvénykönyv tervezetét, terjedelmes indokolással, a váltótörvény tervezete pedig még a megbizás elnyerésének évében, 1873-ban közzé volt tehető. E két tervezet 1873 és 1874-ben szaktanácskozmány elé került, 1874 illetőleg 1875-ben pedig a képviselőház elé terjesztetett.

A kereskedelmi törvény tervezetét az országgyülés igen gyorsan intézte el, néhány változtatással elfogadta, elannyira, hogy az 1875 április 2-án a képviselőházhoz benyujtott tervezet már május 16-án szentesittetett, május 18-án illetve 19-én pedig, mint 1875 évi XXXVII t. c., közzététetett. A váltótörvény tervezete ellenben csak a következő évben került tárgyalás alá és pedig lényegesen módositott alakban. Apáthy tervezete ugyanis átvette a német váltórendszabály intézkedéseinek tulnyomó részét, elrendezése tekintetében azonban lényegesen eltért tőle: az idegen illetőleg saját váltóra vonatkozó szabályok elé egy általános részt helyezett.

A képviselőház igazságügyi bizottsága ellenben a német váltórendszabály rendszerét helyreállitotta s ezen alakban fogadta el az országgyülés a javaslatot. A törvényjavaslat 1876 julius 5-én szentesittetett, ugyanazon hó 7-én illetve 10-én mint 1876 évi XXVII t. c. kihirdettetett.

A csődtörvénytervezet szintén Apáthy müve, s már 1874-ben jelent meg, azonban kedvezőtlen birálattal találkozott, minélfogva lényeges átdolgozáson ment át, ugyhogy a csődtörvény reformja csak az 1881 évi XVII t. c.-kel nyerte befejezését.

Ez a csődtörvény azonban, mint fentebb kifejtettük, csak Magyarországra vonatkozik, Horvát-Szlavonország autonomiája alapján a csődjogot 1897-ben önállóan szabályozta s ezzel az addig érvényben volt 1853-iki ideiglenes csődrendtartást hatályon kivül helyezte.

IV. Az 1875. és 1876. évek kereskedelmi illetve váltójogi törvényhozása sikerültnek tekinthető. A törvények kidolgozásánál teljes mértékben figyelembe vétetett a külföldi s elsősorban a német törvényhozás és irodalom által nyujtott igen gazdag anyag. E két törvény ugyanugy, mint csődtörvényünk is, igen sok tekintetben a német törvényhozásra támaszkodik. Mindamellett éppenséggel nem vonható kétségbe önállóságuk. A kereskedelmi törvény a szövetkezetek jogát, a közraktári ügyletet, biztositási jogot, kiadói ügyletet is körébe vonja, sok tekintetben pl. a részvényjogban is önálló felfogásról tesz tanuságot. — A váltótörvény pedig az 1840-iki törvényhozás némely hasznos intézményét érvényben tartja.

A gazdasági élet gyors, bizonyos tekintetben rohamos fejlődése azonban szükségképi következményeként hozta magával azt, hogy a kereskedelmi törvény némely része ma már nem elégit ki. Már 1894-ben az igazságügyministerium megbizásából készült tervezetek tétettek közzé a szövetkezeti jog reformjáról, továbbá a magánbiztositási vállalatokról. E tervezetek ujabb átdolgozáson mentek át, a biztositási vállalatokról szóló tervezet 1901-ben, a szövetkezeti törvénytervezet 1904-ben s ujból közzé is tétettek. Tárgyalásuk azonban mindeddig nem haladt előre. — Épen ily kevéssé vezettek eredményre a kereskedelmi törvény gyökeres reviziójára irányuló törekvések. Viszont létrejött az üzletátruházásról szóló 1908 évi LVII, t. cz., amely hatályon kivül helyezte, a kereskedelmi törvény 20-ik §-át kiegészitette annak 89. §-át, továbbá az 1908 évi LVIII. t. cz., amely kimeritően szabályozza a csekkjogot.

Régi keletü a csődtörvény reviziójának kérdése is. Az igazságügyministerium már 1892-ben részletes tervezeteket dolgoztatott ki, a csődtörvény módositása, a csődön kivüli megtámadási jog, valamint a csődön kivüli kényszeregyezség tárgyában. A csődön kivüli kényszeregyezségről szóló törvény átdolgozás után 1909 szeptember havában ujból közzététetett.

Váltótörvényünket ellenben reformtörekvések ugyszólván nem érintették. Szabályai teljesen kielégitik az élet igényeit, csupán az óvás intézményének a vál-

of laws similar to those of the German legislature, which were efficacious at that time not only in Germany and Austria, but also, as shown, in some parts of Hungary. As a result of this more and more energetic movement, the Board of Justice charged Stephen Apáthy, professor of commercial law at the University in Budapest, to elaborate a draft of the Commercial Law in the year 1872, and of the Bill of Exchange Law in 1873. Apáthy executed this commission in a marvellously short time: he finished the draft of the Commercial Law in 1872, that of the Bill of Exchange Law in 1873, both amplified by a minute exposition. The draft of the Bill of Exchange Law was even published in the same year in which Apáthy was trusted with the work. Both these drafts were debated upon by a committee of experts in 1873 and 1874 and were before the House of Representatives in 1874 and 1875.

Parliament proceeded very quickly concerning this draft of the Commercial Law. It was accepted with a few modifications, so that the draft, brought before the House of Representatives the 2nd April 1875, was sanctioned on the 16th of May and promulgated on the 18th and 19th May, as Article XXXVII of 1875. The draft of the Bill of Exchange Law was not debated upon until the next year and then in a form essentially changed. The draft was based to a large extent on the institutions of the German Bill of Exchange Ordinance, but differed essentially from it by its arrangement: Apáthy having proposed a general part before the provisions concerning bills drawn on oneself and drafts.

The Legal Committee of the House of Representatives accepted the arrangement of the German Bill of Exchange Ordinance, so that the draft passed in this form. The House of Representatives as well as the House of Magnates agreed with this conception. The draft was consequently sanctioned in this changed form on the 5th June 1876, and promulgated as Article XXVI of 1876 the 7th and 10th of the same month.

The draft of the Bankruptcy Law is also a work of Apáthy's. It appeared in 1874, but was criticised unfavourably and had to be recast. In consequence the reform of the bankruptcy law was achieved by the Article XVII of 1881.

But this Bankruptcy Law is in force only for Hungary, Croatia-Slavonia having independently regulated its bankruptcy law by a Bill brought in in 1897, abolishing by it the interim Bankruptcy Statute of 1853, which was in force till then.

IV. We may state that the legislation concerning the Commercial and Bills of Exchange Laws of 1875 and 1876 succeeded very well indeed. They were composed with utilisation of the treasures of foreign and principally of German legislation and literature. Both of these Laws, as well as the Bankruptcy Law, show a strong similarity with the respective German codifications, but in spite of this, their independence must be acknowledged. The Commercial Law embraces the Law of Co-operative Societies, of Warehouses, of Docks, the Law of Insurance, and Publishing business, and shows in many questions, e.g. in that of shares in companies, an independent conception. The Bill of Exchange Law on the other hand maintains some very useful institutions of the codification of 1840.

It is but natural that the quick, we may almost say hurried, development of trade is no longer in accordance with some institutions of the Commercial Law. We find as a consequence, that drafts concerning co-operative societies and private insurance companies have been worked at by order of the Minister of Justice published in the year 1894. These drafts were remodelled, the Insurance Law in 1901, the other concerning co-operative societies in 1904. They were also published in the same respective years. But as yet they were not debated upon. The tendency to have the Commercial Law revised as a whole had the same non-success. On the other hand, Article XVII of 1908, concerning the transfer of commercial businesses, has modified § 20 of the Commercial Code and completed § 89. Article XVIII of 1908 has fully regulated the maritime law.

The plan concerning the revision of the Bankruptcy Law is of no younger origin. Drafts concerning the alteration of the judicial procedure in bankruptcy matters, the right of forfeiture and the so-called forced arrangements, were commanded by the Board of Justice and worked at in 1892. The draft on forced compositions was remodelled and republished in September, 1909.

The longing for revision did not yet extend to the Bill of Exchange Law, with the institutions of which the exigences of commerce fully agree, unless we mention

tótörvényben foglalt szabályozása ellen foglaltak ujabban állást a kereskedelem érdekképviseletei.

V. A magyar kereskedelmi törvény, valamint a magyar váltótörvény a magyar királyság egész területén érvényesek, birodalmi, illetve Horvát-Szlavonországokkal közös törvények. Amennyiben bennök intézkedés valamely kérdésről nem foglaltatik, kiegészitésöket az általános magánjogból nyerik. Horvát-Szlavonországokban a horvát magánjogból (ezidőszerint tulnyomó részben az osztrák polgári törvénykönyvből), Magyarországon pedig a magyar magánjogból, amelynek fejlődési menetét és mai alakulatát a bevezetés röviden vázolta.

VI. A kereskedelmi jog forrásai tekintetében mindenekelött kiemelendő, hogy a magyar jog a szokásjogot minden irányban, tehát nemcsak mint törvénypótló, hanem mint törvényrontó szokásjogot is elismeri. — Kereskedelmi törvényünk ellenben első §-ában kimondja, hogy a kereskedelmi szokásjog csak annyiban nyer alkalmazást, amennyiben a törvény nem intézkedik, vagyis csakis mint törvénypótló szokás, ugy hogy kereskedelmi ügyekben a szokásjog csakis mint törvénypótló szokásjog jöhet figyelembe, törvényrontó erő azonban nem illeti meg. Váltótörvényünk nem tartalmaz hasonló intézkedést. Ehhez képest a váltójogban a magyar magánjog általános szabálya irányadó, amely a törvényrontó szokást is elismeri, Horvát-Szlavonországokban ellenben az osztrák polgári törvénykönyv szabálya, amely a szokásjogtól az önálló jogforrás jellegét egyáltalában megtagadja (Osztrák polgári törvénykönyv 10 §).

VII. Tengerjogi ügyekben a törvényhozás a magyar országgyülést illeti meg, sőt a biráskodás gyakorlására is a magyar biróságok vannak hivatva. A tengerjog tehát a horvát-szlavon joghoz viszonyitva a közös, helyesebben birodalmi jog jellegével bir. Az Ausztriával kötött vám és kereskedelmi szövetség értelmében a két állam törvényhozása tengerjogi ügyekben azonos elvek szerint kell hogy eljárjon. Ez alapon a két kormány már évtizedek óta tárgyal egymással a tengerjog reformja tárgyában, mindazonáltal igen csekély eredménnyel. Mindeddig ugyanis csak a következő kérdések nyertek szabályozást: a tengeri hajók belajstromozása és köbözése, 1871 XVI, 1879 XVI t. c. a kikötői illetékek, 1897 IX, továbbá egyes hajóvállalatok segélyezésén kivül, a szabadhajózás támogatásának kérdése. A tengeri köz-és magánjog rendszeres szabályozása azonban, amelyre mindkét államban egyaránt törekszenek, mindeddig nem jött létre s Magyarország, nemkülönben Ausztria tengerjogának alapját az 1774 évi Editto politico di navigazione mercantile austriaca, valamint a code de commerce tengerjogi része, végül az azóta kibocsátott rendeletek hosszu sorozata képezik[1]).

Az Ő Felsége uralkodása alatt áló többi országokkal a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyok szabályozása tárgyában 1907 évi október hó 8-án kötött s a vám és kereskedelmi szövetség helyébe lépett szerződés VII. czikke csupán a kikötőügyi és tengeri egészségügyi közigazgatás, a tengeri hajózás üzése és tengeri egészségügy és a tengeri halászat tekintetében irja elő, hogy e tárgyak a két állam területén egyenlő szabályok szerint és általában lehetőleg összhangzatosan intéztessenek: A zárjegyzőkönyv pedig a VII. czikkhez azt a kijelentést füzi, hogy az esetben, ha a megegyezés az egyenlő szabályozás tekintetében nem jönne létre, a kikötőrendészeti rendtartások, továbbá a tengerészek rendtartásának szabályozása tekintetében, amennyiben ez utóbbi az egész hajószemélyzet szolgálati viszonyára vonatkozik, az egyforma szabályok alkotásától el lehet tekinteni.

Ehhez képest a tengeri magánjog terén a két állam mindegyike alkothat szabályokat, anélkül, hogy az egybehangzó szabályozás elérése iránt előzetes tárgyalások folytatása szükséges volna.

A magyar kormány haladéktalanul hozzálátott e lehetőség felhasználásához, amennyiben dr. Nagy Ferencz budapesti egyetemi tanárt már 1894-ben elkészitett tengeri magánjogi tervezetének átdolgozásával bizta meg. Ez az átdolgozott tervezet elkészült és 1909. márczius 15-én közzététetett.

---

[1]) Lásd közelebbről ezen mü osztrák részének tengerjogi fejezetét.

as an exception its too formal regulations concerning protest in case of non-payment, the clumsiness of these regulations having been heavily felt in the last few years, and having caused the financial world to raise their voices in favour of a revision.

V. The Hungarian Commercial Law, as well as the Bill of Exchange Law, are Laws of the State and effective over the whole territory of the Kingdom. They are completed by the general Civil Law: in Hungary by the Hungarian Private Law, in Croatia-Slavonia by the Croatian Private Law, (actually principally the Austrian Private Law). We have learnt in the Introduction about the development and the actual formation of the former of them in their great outlines, as much as is necessary to our purposes.

VI. Concerning the fountain heads of the Commercial Law it is to be mentioned that in Hungarian law prescription is acknowledged in both directions: as supplementary and as derogatory prescriptive law. § 1 of the Commercial Law states that commercial customs (usages) can only be applied in cases where the law should contain no direction, which means that they can be applied only in a supplementary way. Consequently in commercial matters prescriptive law has no derogatory power.

The Bill of Exchange Law contains no such regulation, so that the general rule of Hungarian Private Law is authoritative, which adjudges to it also derogatory power, whilst in Croatia-Slavonia, according to the general rule of the Austrian Private Law Code, prescriptive law is quite deprived of the possibility of becoming an independent source of law (§ 10 of the Austrian Private Law Code).

VII. In questions of maritime law, legislation is reserved exclusively to the Hungarian Parliament, and jurisdiction to Hungarian Courts. Maritime law in consequence is in reference to the laws of Croatia-Slavonia a common law, i.e. a law of the Kingdom. According to the Customs and Commercial Federation with Austria the legislatures of both of these States have to act in these questions on the same principles. On this basis both Governments have been negotiating with one another for the purpose of reforming maritime law all these last 30 years, but with a poor result. Up to the present time the only matters which have been regulated are those dealt with by the following Laws: Art. XVI of 1871 concerning the register and the measurement of merchant ships, Art. IX of 1897 concerning port dues and some other Articles about subsidies to be given to certain shipping companies and about facilities and aids to be given to the Free Navigation. But no regular reform of the public and private maritime law can be made mention of, in spite of its being very much desired by both States. The actual basis of the maritime law is in Hungary as well as in Austria the Editto politico di navigazione mercantile austriaca (1774) and the part of the Code de commerce dealing with Maritime Law, besides numerous subsequent Statutes[1]).

Art. VII of the Treaty concluded between Hungary and the Austrian Provinces on 8th October 1907, which regulates the reciprocal relations of commerce and communication, and which is substituted for the Customs and Commercial Federation, prescribes only that the administration of the ports and the maritime public sanitary administration and sanitary affairs, the carrying on of sea navigation and of sea fishing, should be regulated in the territories of both States by the same rules. The concluding protocol of that Treaty, however, contains an appendix to Art. VII, stating that in case an understanding should be come to concerning such common regulations, the identity of the harbour regulations and of the official regulations concerning seamen, so far as these latter regulations deal with the conditions of service of the whole crew, should not be obligatory.

In consequence thereof each of the two States may make rules concerning the Private Maritime Law without the necessity of previous negotiations for the purpose of arriving at an agreement on these questions.

The Hungarian Government has made use of this power without delay, and has commissioned Dr. Francis Nagy, Professor at the University of Budapest, to revise his draft on Private Maritime Law which was completed by him in 1894. The revised draft was published on 15th March 1909.

---

[1]) See the part of this work dealing with Austrian commercial law.

Irodalom.

I. Általános jellegű művek.

A) Törvénytárak.

Országos **Törvénytár.** Budapest. 1868 s köv.

B) Összefoglaló müvek. Encyklopaediák.

Magyar Jogi **Lexikon.** 6 kötet. Kiadja Márkus Dezső. Budapest. 1889 s köv.

C) A kereskedelmi jogot művelő folyóiratok.

„Kereskedelmi Jog.“ Budapest. 1904 óta.

D) A felsöbirósági határozatok, a kereskedelmi jogi döntvények gyüjteményei.

Döntvenytár. Eddig 101 kötet. Budapest. 1868 óta.

Hiteljogi Döntvénytár (váltó-, csőd-kereskedelmi és tőzsdei ügyekben) évente egy kötet, eddig 3 kötet. Budápest 1907—1909.

Felsőbiroságaink elvi határozatai. Kiadta Márkus Dezső. 12 kötet. Budapest. 1894 óta. (A kereskedelmi jogra a IV. kötet vonatkozik.)

Grill-féle Döntvénytár. 11 kötet. Budapest. 1904 óta. (A kereskedelmi stb. joganyag a IV. és V. kötetben.)

Curiai határozatok **kereskedelmi,** váltó és csődügyekben Kiadja Grecsák. Eddig 6 kötet. Budapest. 1899 s köv.

Magyar **Döntvénytár.** Kiadja Grecsák. 9 kötet. Budapest. 1904. (A kereskedelmi jog stb. a II. és IX. kötetben.)

II. A kereskedelmi jog irodalma.

a. Kézi- és tankönyvek.

Nagy, Ferencz; A magyar kereskedelmi jog kézikönyve. 7. ik. kiadás. 2 kötet. Budapest. 1909.

Klupathy, Antal: A magyar kereskedelmi jog kézikönive. 4. kiadás. 2 kütet. Budapest. 1906.

Lévy, Béla: A magyar kereskedelmi és váltójog vezérfonala. Budapest 1903.

b. Magyarázatok.

Neumann, Ármin: A kereskedelmi törvény magyarázata. 2 kötet. 2. kiadás. Budadest. 1892—1895.

Nagy, Ferencz: A magyar kereskedelmi törvény. 2. kiadás. Budapest. 1901.

Grecsák, Károly: A Kereskedelmi törvény zsebkönyve. Budapest 1909.

Herich, Szvetenay és Steinacker: A magyar kereskedelmi törvény német nyelven. Budapest. 1875.

La Grasserie, R. de: A magyar kereskedelmi, váltó és csődtörvény franczia forditásban jegyzetekkel és bevezetéssel. Paris. 1894.

Löw, Tibor: A magyar kereskedelmi törvény német nyelven jegyzetekkel. 2. kiadás. Budapest. 1910.

Schnierer, Gyula: A magyar kereskedelmi törvény magyarázata, német forditásban is. Budapest. 1876. Lipcse. 1877.

A kereskedelmi törvény tervezete, az értekezlet jegyzőkönyvei, a képviselőház bizottságának jelentése. Budapest 1873—1875.

c. Monographiák.

1. Kereskedők, kereskedelmi könyvek.

Lévy, Béla: A kereskedelmi jog elhatárolása. Budapest. 1900.

2. Kereskedelmi társaságok.

Nagy, Ferencz: A gazdasági és ipari hitelszövetkezetekről szóló törvény magyarázata. Budapest. 1898.

Bibliography.

I. General works.

A) Collections of statutes.

Gesetzsammlung für das Königreich Ungarn. — Budapest. 1868 *et seq.*

B) General legal treatises. — Encyclopædias.

Lexicon of Hungarian law. By Desider Markus. 6 vols. Budapest. 1899 *et seq.*

C) Journals and collections of commercial law.

Handelsrecht (Commercial law). Budapest. 1904 *et seq.*

D) Reports of decisions of the court of cassation and the commercial courts.

Archives of decisions. 101 vols. Budapest. 1868 *et seq.*

Archives for the decisions in matters of credit, of commerce, of exchange and bankruptcy, from 1907. 1 vol. annually; 3 vols. Budapest. 1909.

The principle decisions of the Courts of Justice. Ed. Desider Markus. Budapest. 1894 *et seq.* (The commercial law is found in vol. IV.)

Systematic collection of decisions. Budapest. 1904 *et seq.* 11 vols. (The commercial law in vols. IV and V).

Decisions of the Curia Regis in matters of commerce, exchange and bankruptcy. Ed. Ch. Grecsak. 6 vols. Budapest. 1899 *et seq.*

Hungarian Records of decisions. Ed. Ch. Grecsak. Vols. 1—9. Budapest. 1904 *et seq.* (The commercial law in vols. II and IX).

II. Special works on commercial law.

a. Manuals and treatises.

Nagy, Ferencz: Manual of Hungarian commercial law. 2 vols. 6th ed. Budapest. 1909.

Klupathy, Antal: Manual of Hungarian commercial law. 2 vols. 4th ed. Budapest. 1906.

Lévy, Béla: Elements of Hungarian commercial and exchange law. Budapest. 1903.

b. Commentaries.

Neumann, Armin: Commentaries on the Commercial Code. 2 vols. 2nd ed. Budapest. 1892—1895.

Nagy, Ferencz: Annotated text of the Commercial Code. 2nd ed. Budapest. 1901.

Grecsak, Karl: Manual of commercial law. Budapest. 1909.

Herich, Szetenay and Steinacker: The Hungarian Commercial Law. Budapest. 1875.

R. de la Grasserie: Code de commerce hongrois promulgué le 19 mai 1875, mis en vigueur le 1er janvier 1876, suivi des lois hongrois sur le change et la faillite. Traduit du Hongrois, annoté et précédé d'une introduction. Paris. 1894.

Löw, Tibor: The Hungarian law. 2nd Edition. Budapest. 1910.

Schnierer, J. v.: Commentaries on the Hungarian Commercial Code. Translation. Budapest-Leipzig. 1877.

Legislative materials. Official edition. Budapest. 1873—1875.

c. Special treatises.

1. Traders, books of account.

Lévy, Béla: Delimitation of commercial law. Traders and commercial houses.

2. Commercial associations.

Nagy, Ferencz: Commentary on the law concerning agricultural and industrial co-operative associations. Budapest. 1898.

3. Váltó és check jog.

König, Vilmos: A váltótörvény magyarázata. Budapest. 1906.
Nagy, Ferencz: A magyar váltójog kézikönyve. 5. kiadás. Budapest. 1906.
Plósz, Sándor: A magyar váltójog kézikönyve. 3. kiadás. Budapest. 1895.
Sichermann, Bernát: A cheque. Kassa. 1905.

4. Tőzsdejog.

A budapesti árú és értéktőzsde szokásai. Budapest. 1897. 1900. 1905.

5. Biztosítási jog.

Beck, Hugo: Tanulmányok a biztosítási jogból. Budapest. 1891.
Gellér, Samu: A biztosítási jog kézikönyve. Budapest. 1904.

6. Fuvarozás.

Baumgarten, Nándor: Nemzetközi vasuti fuvarozás. Budapest. 1900.

7. Tengerjog.

Feichtinger: Diritto Maritimo. 2. ed. Fiume. 1894.
Nagy, Ferencz: Magyar tengerjog. Budapest. 1894.

8. Csődjog.

Králik, Lajos: A csődtörvény (1881. XVII. t. cz.) magyarázata. 3. kiadás. Budapest. 1905.

A peres eljárás vázlata.

I. Általában.

1. A polgári törvénykezési jog forrásai. A magyar polgári törvénykezési jognak, ezidőszerint is a polgári törvénykezési rendtartás, az 1868 évi LIV t. c. az alapja, amely eredetileg a polgári törvénykezési jog teljes kodifikációját tartalmazta, utóbb azonban más törvények által több rendbeli módositást és változtatást szenvedett. A kisebb polgári peres ügyekben követendő eljárást (amely ezidőszerint általában csak a 40 koronánál nem nagyobb értékü ügyekre terjed ki) az 1877 évi XXII t. c. szabályozza. A polgári törvénykezési rendtartás novellája, az 1881 évi LIX t. c. a perrendtartás módositásainak egész sorozatát tartalmazza s különösen átalakitja jogorvoslati eljárását. Az 1881 évi LX t. c. uj végrehajtási törvényt alkotott. Az 1898 évi X t. cz. pedig a rendes eljárásban az ügy előadójának hatáskörét kiterjesztette, amennyiben különösen a közbenszóló és előkészitő végzések meghozatalát a tanács ügyköréből az övébe utalta.

A polgári törvénykezési rendtartás ily gyakori és sürü módositása annak volt következménye, hogy hiányait a gyakorlat igen rövid idő mulva felismerte és a polgári peres eljárásnak a szóbeliség elve alapján való mielőbbi reformját óhajtotta, törvényhozásunk pedig addig a legsürgősebb hiányok orvoslását ezen mintegy ideiglenes és sürgős intézkedésekkel végrehajtani kivánta.

A gyökeres reform azonban mind e mai napig nem valósult meg s mindössze annyit mondhatunk, hogy az 1893 évi XVIII t. c. — el igen jelentős lépést tettünk megvalósitása felé. E törvény ugyanis kimeritően szabályozza az u. n. sommás eljárást vagyis a járásbiróságok hatáskörébe tartozó (általában az 1000 korona értékhatárig terjedő) ügyekben követendő eljárást, emellett azonban a törvény lényegesen belenyul a rendes (általában az 1000 koronás értékhatárt meghaladó ügyekben követendő) eljárásba, különösen a bizonyitás tekintetében. Egyidejüleg pedig az 1893 XIX t. c. a fizetési meghagyási eljárást létesitette.

Az 1893-iki sommás eljárási törvényben foglalt részleges reform a gyakorlatban annyira bevált, hogy a peres eljárás teljes revizióját a jogászi közvélemény ezen törvény elvei alapján óhajtotta.

Még 1893-ban jelent meg a polgári perrendtartás ezen alapon álló tervezete. E tervezet szerzője, Plósz Sándor utóbb, mint igazságügyminister, azt teljesen átdol-

3. Bills of exchange and cheques.

König, Vilmos: Commentary on the Bills of Exchange Law. Budapest. 1906.

Nagy, Ferencz: Manual of the Hungarian law of bills of exchange. 5th ed. Budapest. 1906.

Plosz, Sandor: Manual of the Hungarian law of bills of exchange. 3rd ed. Budapest. 1895.

Sichermann, Bernat: Cheques. Kassa. 1895.

4. Commercial Exchanges.

Usages of commercial Exchanges of Budapest. Budapest. 1897. Supplements in 1900 and 1905.

5. Insurances.

Beck, Hugo: Juridical studies on insurance. Budapest. 1891.

Geller, Samu: Manual on the law of insurance. Budapest. 1904.

6. Transport etc.

Baumgarten, Nandor: The law of international transit by railway. Budapest. 1900.

7. Maritime commerce.

Feichtinger: Diritto Maritimo. 2nd ed. Fiume. 1894.

Nagy, Ferencz: Hungarian maritime law. Budapest. 1894.

8. Bankruptcy.

Kralik, Lajos: Commentary on the law of bankruptcy. Budapest. 1905.

Sketch of Judicial Procedure.

I. General.

1. Sources of Hungarian civil process law. The foundation of the civil process law at present in force in Hungary is the Civil Process Code, Art. LIV. of 1868; at that time a complete codification of process law, but supplemented and altered on several occasions by subsequent Laws. The procedure in trivial law suits, so called "bagatelle proceedings" (at that time up to a value of 40 Kronen), is regulated by Art. XXII of 1877. The civil process "Novels" contain a number of changes of the Civil Process Code, and reformed in particular its appeal procedure, the Art. IX of 1881 introducing a new Execution Law. Art. X of 1898 extended the competence of the judges and permitted a single judge to deal with interlocutory and preparatory matters.

All these Laws came into existence in consequence of the complaints as to the insufficiency of the Civil Process Code. They were, however, considered only as most pressing and to a certain extent provisional dispositions, that the sought for radical reform of proceedings on the basis of verbal process should not forstall.

However, this reform has not up to the present been materialized. Only one very important step indeed was undertaken in 1893 in the Art. XVIII of that year. This Law contains a complete set of regulations for the so-called summary proceedings, i.e. proceedings in all legal causes which belong in the first instance to the jurisdiction of the district courts (in general, suits up to the limit of value of 1000 Kronen). Further, this Law contains also a strong encroachment in regard to the proof proceedings of ordinary process (of a higher value than 1000 Kronen). With the Art. XIX of 1893, the proceedings for recovery of debts were at last introduced.

The partial reform of the Law of 1893 relating to summary proceedings has proved itself so good in practice that the full revision of the Code of Civil Process on this basis is desired on all sides.

Already in the year 1893 a draft of a Code of Civil Process was published. The compiler of this draft, Alexander Plósz, undertook later in his capacity of

gozta (1901), majd 1902 elején a képviselőházhoz beterjesztette. A képviselőház igazságügyi bizottsága a tervezetet némi módositásokkal el is fogadta, ismert parlamenti küzdelmeink azonban nem engedték, hogy a tervezet további tárgyalásban részesüljön, a kormány más törvénytervezetekkel egyetemben ezt is visszavonta.

A parlamenti válság megszünése után a törvenyhozás mindenekelött a kuriát kivánta tehermentesiteni. Fzt a czélt szolgálja az 1907. XVII. t. cz., amely szerint a felülvizsgálat elbirálása a sommás eljárás alá tartozó ügyekben csak akkor tartozik a kuria hatáskörébe, ha a per tárgyának értéke 2500 koronát meghalad. Ugyane törvény a rendes perekben a másodbirosági itelet elleni felebbezést kizárja mindazon ügyekben, amelyekben a per tárgyának értéke az 1000 koronát meg nem haladja. Ugyanazon évben benyujtotta az igazságügyi kormánynak a polgári perrendtartás törvényjavaslatát, az uj ülesszak megkezdése után 1908-ban pedig azt ujból előterjesztette.

A képviselőház i gazságügyi bizottsága 1908. nyarán megkezdte a némileg átdolgozott javaslat tárgyalását, azonban csupán annak első szakaszaival foglalkozhatott.

Viszont a végrehajtási törvény részleges reformja 1908. évi XLI. t. cz-ben létrejött.

A képviselőház feloszlatása folytán a perrendtartás törvényjavaslata lekerült a napirendről, 1910. julius 16-án azonban dr. Székely Ferencz igazságügyminister azt ujból előterjesztette.

A törvényjavaslat több tekintetben eltér a Plósz-féle javaslattól, igy a járásbiroságok hatáskörét lényegesen kiterjeszti, különösen az értékhatárnak 3000 koronára való felemelése utján.

A képviselőház igazságügy i bizottsága a tervezet felett 1910. — ben tárgyalt. Szentesittetett és kihirdettetett mint az 1911. évi I. t. cz. Életbelépni fog az 1912. évi LIV. t. cz. szerint 1914. szeptember 1-én.

Másfelől az igazságügy terén észlelt hiányok arra inditották az igazságügyministert, hogy az igazságügyi szervezeti és eljárási törvényeknek novelláris törvény utján való sürgős módositását kezdeményezte, amelynek czélja a birósági ügykezelési szabályok egyszerösitése és a birónak a felesleges irásbeli teendőktől való lehető tehermentesitése volna.

Ezen törvényjavaslat törvényé emeletedetés mint az 1912. évi VII. t. cz. hirdettetett ki. Ezen törvény szerint a kir. Curia minden magánjogi ügyben (magánjogi ép ugy mint kereskedelmi jogi ügyekben) 5 tagu tanácsokban határoz, a kir. Táblák felülvizsgálati ügyekben (nem felebbezésekben) amelyek akár járásbiróságoktól, akár törvényszékektől oda kerülnek 3 tagu tanácsokban határoznak.

2. **Biróságaink tagozata.** A biráskodást polgári ügyekben, eltekintve a még külön tárgyalandó kivételektől, az állami biróságok gyakorolják. Állami biróságok a járásbiróságok, a törvényszékek, a királyi táblák (ezidőszerint 11) és legfőbb biróságunk, a királyi kuria. Első fokon a sommás eljárásban a járásbiróságok, a rendes eljárásban a törvényszékek, másodfokon a törvényszékek illetőleg a királyi táblák, harmadfokon a királyi táblák illetőleg a királyi kuria járnak el.

A járásbiróságok elötti eljárás egyes birósági eljárás. A törvényszékek hármas tanácsban döntenek, a kereskedelmi és váltóeljárásban a tanács egyik tagja kereskedelmi ülnök. A királyi tábla itélő tanácsa öt, a királyi kuriáé hét, sommás ügyekben pedig szintén csak öt tagból áll.

Az állami biróságok biráit, a kereskedelmi ülnökök kivételével, őfelsége a király nevezi ki, az igazságügyminister ellenjegyzésével. A biróságok itéleteiket őfelsége a király nevében hozzák, függetlenségüket a birói hatalom gyakorlásáról szóló törvény, az 1869 évi IV t. c. biztositja[1]).

---

[1]) A magyar birói szervezet, tovàbbá a birói függetlenségnek a magyar jogban történt szabályozása e helyütt a részletesebb kifejtés tárgyát nem képezhetik.

Minister of Justice, a fundamental reconstruction (1901) of it and laid it before the House of Representatives at the commencement of 1902. The Judicial Committee of the House of Representatives accepted the draft with some modifications. In consequence, however, of the parliamentary strife, no further discussion of the same took place; moreover, it was withdrawn simultaneously with other propositions, and its further fate is as yet undecided.

After the settlement of this parliamentary crisis the legislature desired before other things to unburden the Royal Curia. To this end Art. XVII of 1907 was passed, according to which the revision in matters subject to summary process belongs to the competence of the Royal Curia only in cases when the value of the subject-matter of the dispute exceeds 2500 Kronen. The same Law precludes appeals against judgments of the Courts of Appeal in lawsuits governed by the ordinary procedure, the value of the subject-matter of the dispute in which does not exceed 1000 Kronen. The draft of the Civil Process Code was submitted to Parliament in the same year, and after re-opening of the session in 1908, it was submitted again.

The Legal Commission of the House of Representatives began the discussion of the draft in a somewhat altered form in the summer of 1908, but could only finish the discussion on its first articles.

A partial reform of the Law of Execution was effected by Art. XLI of 1908.

In consequence of the dissolution of Parliament the discussion on the draft of the Civil Process Code was taken from the order of the day, but Dr. Francis Székely, Minister of Justice, submitted it again to the House on 16th July 1910.

The draft differs on several points from the draft submitted by Plósz. For instance, the competence as regards subject-matter of the Dictrict Courts was very much enlarged, principally by raising the limit of value to 3000 Kronen.

The Legal Commission of the House of Representatives discussed the draft in 1910. It is duly sanctioned and promulgated as Art. I of 1911, and the time of its coming into force is fixed by Art. LIV of 1912 for the 1st September 1914.

There were, on the other hand, shortcomings in the administration of justice which caused the Minister of Justice to submit to the Legislature drafts of urgently necessary bye-laws intended to regulate the weak points of the administration and of statutes of internal procedure of the Courts as well as relieving the Judges from superfluous formalities. The draft was sent by the Minister to the Courts and the Chambers of Advocates in June 1910, and their practical remarks were asked for.

This draft was then promulgated as Art. VII of 1912. By this Law the Curia Regis decides upon all civil matters (common law as well as commercial matters) in senates consisting of five judges, the Royal Tables in cases of revisions (not appeals), brought before them from District Courts as well as from High Courts, in senates consisting of three judges.

2. Constitution of the Courts. The jurisdiction in civil matters, with some exceptions to be specially discussed, is exercised by the State Courts. The State Courts are: The District Courts (equivalent to County Courts), the High Courts, the Royal Tables (Superior Courts), and the Curia Regis, the highest Court of Law. Courts of first instance are, for the so-called ordinary process, the High Courts. Courts of second instance, the High Courts and the Royal Tables; third instance, the Royal Tables and the Curia Regis.

In proceedings before the District Court a single Judge decides; the District Judge or Deputy District Judge. The High Courts decide in Senates consisting of three Judges; in Commercial and Bill of Exchange cases a merchant Judge must be a member of the Senate. The deciding Senates must consist in the Royal Tables of five, and in the Curia Regis of seven, but in so-called summary suits, of five, members.

The members of the State Courts are, with the exception of the so-called mercantile assessors, appointed by the King, under countersign of the Minister of Justice. The Courts pronounce their judgments in the name of His Majesty the King, their independence being guaranteed by the law as to exercise of Judicial Power. Art. IV. of 1869[1]).

---

[1]) We cannot treat here of the Hungarian judicial organisation, nor of the manner in which the independence of the judges has been secured.

Az érdekelt vagy elfogult biró az ügy eldöntésében részt nem vehet. A felek bármelyikének jogában áll ezirányu kifogását előterjeszteni. Ily kifogás nélkül is kötelessége az illető birónak érdekeltségét illetőleg elfogultságát bejelenteni és a biróság határozatát e tárgyban előidézni.

3. Illetékesség. A birói hatáskör kérdését az eljárás egyes nemeinek tárgyalása kapcsán kivánjuk megvilágitani. Az illetékesség néhány főszabálya azonban már e helyütt előadandó. Az általános illetékességet személyes perekben alperes lakhelye, illetve állandó szállása vagy telepe, egyesületek, közintézetek, testületek, kereskedelmi társaságok, valamint alapitványok tekintetében a székhely állapitja meg. Idegenek, külföldiek, rendes szállásuk hiányában azon biróság előtt perelhetők, amelynek területén ingatlan vagyonuk van. Társulatok, amelyeknek székhelye az országon kivül létezik, azon biróság elé tartoznak, amelynek területén képviselőségük illetve főügynökségüknek székhelye van, ilyen hiányában, ahol a társaság ingatlan vagyonnal rendelkezik, és ha ingatlan vagyona sem volna belföldön, ahol az az ügylet megköttetett, amelyből a követelés származik. A magyar polgári törvénykezési jog különös illetőségei közül kettő közelebbi megvilágitást igényel. 1. Általában megállapitja a birói illetékességet a kikötött teljesitési hely. A szerződés teljesitése és érvénytelenitése iránti, továbbá a teljesités elmulasztására alapitott kártéritési perek azon biróság előtt is érvényesithetők, amelynek területén a szerződés létrejött avagy teljesitendő. 2. Bejegyzett kereskedők kereskedelmi ügyekből eredő követeléseiket azon biróság előtt érvényesithetik, amelynek területén könyveik vitetnek. Ez a különös illetékességi ok azonban megszünik a kereskedők ellen tiz, nem kereskedők ellen két év mulva, mindenkor az illető tétel bejegyzésétől számitva. Amennyiben pedig valamely tétel a könyvekbe való bevezetésre nem alkalmas, a könyvkivonati illetékesség még akkor sem vehető igénybe, ha az illető tétel a könyvekbe tényleg be is jegyeztetett volna.

A helyi illetékesség tekintetében továbbá, a házassági, hitbizományi, telekkönyvi ügyek, nemkülönben a távollevők és kiskoruak ügyeitől eltekintve, a felek megállapodása is lehetséges. A felek irásbeli szerződéssel kiköthetik valamely más biróság illetékességét, feltéve, hogy az az illető ügyben való eljárásra hatáskörrel bir, s érvényes az olyan megállapodás is, amely a mindenkori felperesnek szabad választást enged az ügyre nézve hatáskörrel biró biróságok között.

A hazai biróságok között felmerülő illetékességi összeütközéseket a királyi curia intézi el. A biró küldés jogát ellenben ő felsége az igazságügyminister utján gyakorolja, és pedig nemcsak akkor, ha valamely ügy elintézése a hazai biróságok elé tartozik, de az arra nézve illetékes biróság meg nem állapitható, hanem az esetben is, ha valamely biróság a maga egészében érdekeltnek mutatkozik vagy a biróküldés valamely más fontos okból célszerü. Ha az illetékességi összeütközés a biróság és a közigazgatási hatóság vagy a biróság és a közigazgatási biróság között merül fel, és pedig akár positiv, akár negativ irányban, ugy a hatásköri összeütközés kérdésében az 1907. évi LXI. t. cz. alapján szervezett hatásköri biróság határoz.

4. A biróságok nyelve. Biróságaink nyelve a magyar. Kivételkép oly helyeken, amelyek a törvény értelmében több nyelvüeknek tekintendők, a feleknek jogukban áll az elsőbirósági eljárásban saját nyelvükön tárgyalni, ha az illető nyelv az illető község jegyzőkönyvi nyelveinek egyike. Idegen nyelvü okiratok hiteles magyar forditással láttatnak el. Ha a felek vagy tanuk a magyar nyelvet nem birják, hites tolmács veendő igénybe. (1868. XLIV. 1869. IV. t. cz.)

5. Az ügyvédség. A feleknek a biróságok előtt való képviseletére az ügyvédek vannak hivatva. Hazai jogunk az u. n. birósági ügynökök intézményét nem ismeri és másoknak hivatásszerü képviseletét nem ügyvédek részéről, mint zugirászatot bünteti. Azon kivételes eseteket, amelyekben a sommás eljárás keretében nemügyvédek is eljárhatnak a felek képviseletében, a sommás eljárás vázolásánál fogjuk érinteni.

A magyar ügyvédség szervezete ügyvédi kamarákból áll. Az ügyvédi gyakorlathoz való jogosultságot az ügyvédek jegyzékébe való bejegyzés adja meg. Ez a bejegyzés azon ügyvédi kamaránál kérendő, amelynek területén a folyamodó letelepszik. A bejegyzésnek pedig előfeltétele a magyar honosság és az ügyvédi

A judge who is interested or involved in a suit can be rejected by the parties. Even without such refusal it is the duty of the judge to give notice of his incompatibility and to obtain the decision of the Court.

3. Local Jurisdiction. As to the material (subject-matter) competence of the Courts the requirements are noted in the sketch of the separate kinds of proceedings. A few remarks, however, as to the local jurisdiction may here be made. The general jurisdiction, as in the case of the German Civil Process Ordinance, is decided by the domicile or the place of business of the defendant. As regards unions, institutions, commercial associations, corporations and societies by the situation of their headquarters. Failing such domicile, the temporary residence is sufficient. Foreigners, failing such temporary residence in the country, can be sued in the Court in the district of which their property is to be found. An association the domicile of which is abroad can be sued in Hungary at the locality of its place of business, or agency; failing a representation in the nature of agency, at the place where its immovable property is to be found; if it should, however, have no immovable property, then at the place at which the contract was concluded. The Hungarian Civil Process Ordinance recognizes two further jurisdictions which require special consideration. In the first place, it establishes in general the specially agreed place of fulfilment as a special jurisdiction; actions for fulfilment, for impeaching a contract, as also for damages in consequence of non-fulfilment, can also be brought in the Courts in whose districts the contract is to be fulfilled or was entered into. In the second place registered merchants (merchants who have satisfied the registration requirements) are entitled to bring their claims in commercial matters on the basis of their books before the Court in whose district their books are kept. This special jurisdiction, however, is extinguished as against merchants in 10, and as against non-merchants in 2 years, from the time of the entry of the item in question. If a claim is not capable of entry in the books, this jurisdiction cannot in such case be taken advantage of, though in the particular instance the item referred to actually appears in the books.

With regard to the local jurisdiction, consent of the parties is also allowed, with the exception of matrimonial, entail and real property cases, and the matters of absentees and minors; the parties to the action may by written agreement agree to the competence of another Court which is competent from the standpoint of subject-matter or allow the plaintiff the free choice among the actually competent Courts.

The decision in the case of a positive conflict of jurisdiction is given through the Curia Regis. The right of delegation on the other hand is exercised in the name of the King through the Minister of Justice, and especially also in cases of negative conflict of competence, as also when a Court appears collectively compromised. In cases of conflicts of competence — whether in a positive or in a negative sense — between Courts of Law and Administrative Authorities or between Courts of Law and the Court of Administration, the Court of Competence, installed by Art. LXI of 1907, will decide on these questions.

4. The language of the Court. The language of the Courts is Hungarian (Magyar). By way of exception it is allowed to the parties in localities with mixed languages to conduct the proceedings in Courts of first instance in their mother language, presuming that the language is recognised as one of the official languages in such place. Non-Hungarian documents must be provided with a certified Hungarian translation. If the parties or witnesses cannot speak Hungarian a sworn interpreter must be brought in (Art. XLIV. 1868, IV 1869).

5. The legal profession. Advocates are employed for the representation of parties before the Court. The Hungarian law does not recognise the institution of legal agents. Carrying on the business of representation in suits by debt collectors is punished as an offence. In so far as they are excepted, other representatives than advocates who are allowed in summary proceedings will be referred to below.

The Hungarian legal profession is organised in Chambers of Advocates. Admission to the profession is applied for to the Chamber of Advocates, in the district of which it is intended to practise, and is accomplished by registration in the list of advocates. Every well conducted Hungarian citizen who successfully passes the Ad-

vizsgálatnak az ügyvédi vizsgálóbizottságok (ezidőszerint Budapest és Marosvásárhely) egyikénél történt sikeres letétele. Az ügyvédi kamara választmányának végzése ellen beadott felfolyamodás, valamint az ügyvédi kamara fegyelmi biróságának itélete ellen beadott felebbezés, hasonlókép a végzése ellen beadott felfolyamodás felett az 1907. évi XXIV. t. cz. értelmében 1908. január 1. óta a kir. Curiának nem kisebb fegyelmi tanácsa, hanem az idézett t. cz. által felállitott ügyvédi tanácsa határoz.

Az ügyvédi jegyzékbe való bejegyzés az ügyvédet feljogositja arra, hogy az ország bármely birósága és hatósága előtt eljárhasson. Az ügyvédet a magyar jog helyileg csak annyiban korlátozza, hogy csak egy helyen lehet lakhelye és irodája, fiókirodát nem tarthat, ellenben jogában áll feleit bármely alsó vagy felső biróságnál egyaránt képviselni. Az ügyvéd megbizójától költségeinek, kiadásainak megtéritését s munkájának díjazását igényelheti, jogában áll továbbá a megbizás vételekor vagy utóbb megfelelő előleget követelni. Követeléseit felei ellen saját személyes biróságánál érvényesitheti. A költségekre vonatkozó megállapodás érvényességéhez az irásbafoglalás szükséges.

Az ügyvéd fegyelmi hatósága az illetékes kamara, amely a biráskodást választmánya, mint fegyelmi biróság utján gyakorolja. Fegyelmi büntetések: az irásbeli feddés, pénzbirság 1000 koronáig, felfüggesztés az ügyvédi gyakorlattól, végül elmozditás az ügyvédségtől.

Az ügyvéd hivatalos teendőiben t. i. feleknek biróság előtt való képviseletében magát ügyvédjelöltek utján helyettesitheti. Az ügyvédjelölti joggyakorlatot csak az folytathatja, aki az illető kamara által az ügyvédjelöltek jegyzékébe bejegyeztetett. E jegyzékbe csak az a magyar honos vehető fel, aki jogi tanulmányainak valamely hazai egyetem vagy valamely magyar jogakadémián való elvégzése után legalább egy jogtudományi szigorlat sikeres letételét igazolja. Az ügyvédjelöltek a kamara ellenőrző és fegyelmi hatósága alatt állanak s ügyvédi vizsgálatra csakis akkor bocsáthatók, ha legalább 3 évi joggyakorlatot mutathatnak ki, amely joggyakorlatból legalább 1 esztendőnek a jogtudományi tudori fok elérése utáni időre, legalább $1^1/_2$ évnek pedig az ügyvédi (valamely ügyvédnél vagy a kincstári jogügyek igazgatóságánál töltött) joggyakorlatra kell esnie, mig a gyakorlat másik fele része a biróságnál, ügyészségnél, királyi közjegyzőnél vagy a kincstári jogügyek igazgatóságánál is tölthető.

6. A perköltségek. I. A perköltségek tárgyalásánál meg kell különböztetnünk az illetékeket, a tanukihallgatások, szakértői szemlék stb. költségét, végül az ügyvédi dijakat és költségeket.

Illetékköteles a polgári perben a keresettől kezdve minden beadvány, minden a biróságnál felvett jegyzőkönyv, minden melléklet, a jogorvoslati beadványok, felebbezések, felülvizsgálati kérelmek, felfolyamodások, a birói itéletek, végül a birósági végzések némelyike. Beadványok, periratok, jegyzőkönyvek után az illeték a 100 koronás értékhatárig ivenként 40 fillér, ezen értékhatáron tul 1 korona, a mellékletek illetéke ivenként 20 illetőleg 30 fillér, a meghatalmazás illetéke 1 korona. A határozatok illetékeire vonatkozó szabályok részletes tárgyalásától eltekintve, kiemelendő, hogy az itéleti illeték általában a per tárgyának értékéhez idomul, 5000 koronát meghaladó értékü pereknél pedig mindenkor a per tárgyának $1^1/_{10}$% a.

A peres eljárás során felmerülő illetéktartozások lerovása megfelelő bélyegjegynek az illetékköteles beadványra, periratra, jegyzőkönyvre, mellékletre stb. való illesztése utján történik. A bélyegilleték lerovásának elmulasztása felemelt illeték kiszabását vonja maga után. Az itéleti illeték azonban az ötezer koronát meghaladó értékü, valamint a meg nem becsülhető pereknél a pénzügyi hatóság kiszabása alapján készpénzben rovandó le.

A tanuk, szakértői szemlék és helyszini tárgyalások költségét a bizonyitó fél köteles előlegezni. A biróságnak jogában áll bizonyos körülmények között a bizonyitási eljárás elrendelését megfelelő előleg letételétől függővé tenni.

II. A perköltségek rendszerint az itéletben állapitandók meg. A per költségeit általában a pervesztes fél köteles viselni. Ha a peres felek mindegyike részben pernyertes, részben pervesztes, perköltségeik kölcsönösen megszüntetendők. A biróságnak azonban jogában áll az eset körülményeihez képest a perköltségeket más esetben is kölcsönösen megszünteknek kijelenteni vagy pedig a pervesztes

vocate's examination by one of two examining Commissions, one of which is in Budapest and the other in Marosvásárhely, is competent for the legal profession. If the Chamber of Advocates refuses registration, an appeal lies to the Curia Regis. Recourses against decrees of the Committee of the Chamber of Advocates, appeals against the judgments of the Disciplinary Senates of the Chamber, as well as recourses against decrees of these Senates, according to Art. XXIV of 1907 will be decided, as from 1st January 1908, not by the Minor Disciplinary Senate of the Royal Curia but by the Board of Advocates at the Royal Curia, which body was installed by the above-mentionned Article.

On registration in the list of a Chamber of Advocates, the practitioner acquires the right to practise in all Courts of the Country. The profession is in Hungary only limited as to locality in the sense that an advocate can only have his residence and his office in one place. He can, however, represent parties before every Court, of first or higher instance, in the country. The advocate has the right to demand from his client the payment of costs and outlays, as well as remuneration for his trouble, and also upon or after undertaking the instructions, a suitable provision. The Court of his residence has jurisdiction over his claim. The validity of an agreement on the question of costs depends upon a written document.

The advocate is subject to the disciplinary power of the competent Chamber of Advocates. The Chamber exercises jurisdiction through its Committee as a disciplinary Court. Against its judgment an appeal lies to the Curia Regis. By way of discipline, according to the case, pecuniary fines up to 1000 Kr. can be imposed; also suspension from practice, and even dismissal from office.

An advocate can be represented in his professional work by a pupil practising in his bureau, so long as such pupil is registered in the list of the Chamber for this purpose. This registration can only be effected by the advocate in question for a Hungarian citizen who, after completing his legal studies in a Hungarian Law Faculty, has passed at least the first examination for the degree of Doctor of Laws. The pupil is under the control of the disciplinary power of the Chamber of Advocates and can be admitted to the advocates' examination on proof of having been in legal practice for 3 years, one of which must be served after obtaining the degree of Doctor of Laws and one and a half with an advocate, whilst the remainder of the practice can be exercised at a Court, the office of a state attorney, with a public notary or the public prosecutor.

6. Costs of Process. I. In the treatment of costs of process, there is a distinction between the fees payable in the course of the proceedings, costs of witnesses, experts and judicial inspection, and finally, advocates' fees.

Every pleading in an action is subject to fees, also every protocol taken by the Court, every addition to the file, every step in the action, oath, appeal or revision, certain orders of the Court and also the judgment. For the pleadings, filing of documents and Court protocol, the fees amount, up to a value in dispute of 100 Kr., for each sheet to 40 heller; for a higher value one Krone and thereafter 20 h. and 30 h. respectively; for the legal retainer 1 Kr. From an examination of the rather detailed provisions as to the fees upon decisions and appeals, it will be noticed that the fees for judgment are graduated according to the amount in dispute, and in general amount to $1^1/_{10}$% of the amount in dispute.

The fees are in general discharged by stamps on the pleadings and written documents or protocols themselves. Only as regards judgment fees in processes of more than 5000 Kronen, as also in those, the value of which is not capable of being ascertained, is adjudication and cash payment made through the financial authorities. If the provision of fee stamps is omitted, an increase of the fee is imposed by way of penalty of from double to quadruple.

The costs of experts, witnesses and local viewings must be advanced by the party offering the evidence in question. The Court can make an order that the bringing of such evidence shall be dependent on the deposit of a sufficient advance.

II. The decision as to the costs of proceedings as a general rule forms part of the judgment. In general the unsuccessful party has to bear the costs of the suit. If both the parties are in part successful and in part unsuccessful, then the costs of the proceedings are borne mutually, so that neither party has to pay anything to the other. The Court can, however, also in other events according to the circum-

felet a perköltségek csak részbeni vagy végül a csak részben pervesztes felet a per összes költségei viselésére kötelezni. Az itéletben a per költségeit számszerüleg kell megállapitani. A költségmegállapitás az ügyvédek költségeire is kiterjed, amelyek szintén számszerüleg állapitandók meg s amelyek mérve tekintetében a biró szabad belátása dönt. A biróságon kivül felmerült ügyvédi költségek ezen megállapitásnál figyelembe nem jönnek, ugy hogy az ily természetü pl. levelezési költségek a pervesztes fél által semmiesetre sem fizetendők.

III. Ha felperes külföldi, alperes pergátló kifogással követelheti a perköltségek biztositását. E kifogás azonban nem érvényesithető váltói, továbbá a nemzetközi vasuti fuvarozási egyezményen alapuló keresetek ellen, valamint akkor sem, ha a kereset nyilvános birósági felhivás folytán adatott be. — Ki van zárva továbbá a biztositék követelése abban az esetben, ha azon államban, amelynek felperes honosa, hason esetben a magyar állampolgár felperestől biztositék nem követelhető. Azon államok polgárai, amelyek a Hágában 1905 julius 17-én, a kölcsönös jogsegély tárgyában létrejött nemzetközi egyezményhez hozzájárultak, ezen, az 1909 évi XIV t. c.-el becikkelyezett egyezmény alapján, a perköltség biztositása alól fel vannak mentve.

A vagyontalan felperes igazolt kérelem alapján szegényjogon perelhet, amiáltal bélyegmentességre tesz szert, sőt ügyének dijtalan vitelére pártfogó ügyvéd kirendelését kivánhatja.

II. A sommás eljárás.[1]

1. Hatáskör. A sommás eljárás alá vagyis a járásbiróságok hatáskörébe általában azok a vagyoni igények tartoznak, amelyek értéke, melléktartozások nélkül, az 1000 koronát meg nem haladja. A sommás eljárás továbbá ki is köthető, amennyiben a járásbiróság hatásköre meghatározott pénzösszeg, helyettesithető ingók és értékpapirok meghatározott mennyisége iránt inditott keresetekre 1000 koronát meghaladó érték esetében is kiterjed, ha valamely közokirat, hitelesitett vagy legalább teljes hitelű magánokirat a követelés létrejöttét és meny nyiségét teljesen bizonyitja és ha a sommás eljárás ugyanezen vagy ugyanily minőségü, külön okiratban kiköttetett. Nem érvényes azonban az ily kikötés azon esetekben, amelyek vekintetében a rendes eljárás s a törvényszékek hatásköre a per tárgyának értékére taló tekintet nélkül van megállapitva.

2. Képviselet. A járásbirósági eljárás nem ismeri az ügyvédi kényszert. Amenynyiben azonban a felek nem maguk jelennek meg a biróság elött, rendszerint csakis ügyvéd által képviseltethetik magukat. Felmenők vagy lemenők, házastársak, testvérek és pertársak sommás perekben kölcsönösen képviselhetik egymást, továbbá a kereskedő valamint az iparos, kereskedő — illetve iparossegédei és kereskedelmi meghatalmazottai utján szabadon képviseltetheti magát, kivéve ha az ügy a sommás eljárás alá kikötés alapján tartozik. — A meghatalmazás irásba foglalandó s a per irataihoz csatolandó. A külföldön kiállitott meghatalmazás hitelesitendő.

3. Keresetinditás. A kereset a járásbiróságnál szóval jegyzőkönyvbe mondható vagy pedig irásban legalább két példányban s egy felzetben benyujtandó. Ügyvéd által való képviseltetés esetében az irás kötelező. A keresetnek magában kell foglalnia a biróság, a felek, esetleges képviselőik megjelölését, a kereset ténybeli alapjának, a kereseti kérelemnek előadását. Lehetőleg már a keresetben előadandók továbbá a bizonyitékok is.

A kereset a járásbiróságnál müködő birák egyikének kiosztatik. Ha a kereset polgári per tárgyát nem képezheti, ha nem tartozik a járásbiróság hatáskörébe vagy illetékességébe, hivatalból visszautasitandó, amennyiben pedig alaki hiányokban szenved, kijavitás, illetőleg a hiányok pótlása céljából felperesnek visszaadandó.

Ha e hiányok egyike sem forog fenn, a biró kitüzi a szóbeli tárgyalást s arra a feleket megidézi. Az idéző végzés a felekkel kézbesités utján közlendő. Felperes a kereset felzetén, alperes a kereset másodpéldányán, ha többen vannak, másod, harmad stb. példányán nyer értesitést. A kézbesités rendszerint a birósági kézbesitők utján történik. Ha az illető fél más biróság területén lakik, kézbesités

[1]) A sommás eljárás a járásbiróságok elé utalt ügyekben követendő eljárás, nem a középkori jog summariuma.

stances of the case, declare that the costs shall be borne mutually or that the unsuccessful defendant shall bear only part of them. The Court further fixes precisely the collective costs of the process. In the amount fixed, the costs of the advocates accruing in the process are also determined in the free discretion of the Judge. The extra-judicial costs of the advocates are in this assessement left out of account, so that costs of that description, such as costs of correspondence, are in no case repaid by the unsuccessful party.

III. Security for costs can be required from a plaintiff of foreign nationality by means of a dilatory defence; with the exception however of actions concerning public taxes, actions on bills of exchange and actions arising out of international agreements with respect to the law as to railway freight. Further, the security for costs cannot be required when the home State of the plaintiff in question does not in a similar case require such security from a Hungarian subject. Subjects of States which acceded to the International Convention at the Hague of July 17th 1905 as to mutual assistance in legal process, are freed from such security in accordance with Art. XIV of 1909.

To the indigent plaintiff will be adjudicated as regards his proposed claim, the so-called "Armenrecht", that is freedom from fees, also, as regards his claim, an advocate for the gratuitous representation of his case.

II. Summary Process.[1]

1. Competence as regards subject-matter. To the summary process, i.e. process in the competence of the District Courts, belong, in general, suits for recovery of property, the value of which (without incidental claims) does not exceed 1000 Kronen. For personal actions relating to immovables, for inheritance and Land Registry claims, the limit of value is 400 Kronen. The summary process can also be agreed upon under certain circumstances. In the case of claims for a fixed sum of money or for a fixed quantity of goods capable of being represented and documents of title, the District Court is also competent in a suit for more than 1000 Kronen, if the origin and amount of the claim is proved by a document having the force of evidence and the defendant in the same or a similar document has subjected himself to the summary process, that is to say, to the actual competence of the District Court so far as the case does not belong unconditionally to the High Court.

2. Representation. The procedure before the District Court recognises no coumpulsory advocacy. If, however, the parties do not appear personally they can, generally speaking, be represented only by an advocate. Ascendants, descendants, spouses, brothers and joint parties can mutually represent one another in summary processes; a trader may also be represented by his commercial assistants and persons empowered, so long as the competence of the District Court is not entirely founded on agreement, etc. The power must be in writing and must be attached to the file. If the power is executed abroad, then the signature of the donor thereof must be certified.

3. Entry of plaint. A claim in the District Court can be made verbally for entry on the record or be made in writing. In the case of representation by an advocate, entry of the action is only permitted in writing. The plaint must contain: the description of the Court, the parties, and if necessary the representatives, also the facts of the case, and the demand of the plaintiff; it must also where possible contain the evidence. A written plaint must be prepared in two original copies, also one with a separate margin (Rubrum).

The plaint is allotted to one of the acting judges of the District Court. If the claim is unsuitable for the foundation of a civil process or not within the material or local competence of the Court in question, the plaint must be refused; if the claim shows formal defects, it is returned to the plaintiff for amendment.

If the plaint is in order, the Judge by a decree summons the parties to an oral hearing. The parties are informed of the decree by service of a summons, the plaintiff on the Rubrum, and the defendant on the duplicate or in a further copy of the plaint or of the record of the plaint, as the case may be. The service as a general rule is effected officially through a Court messenger; if, however, the party in question

[1] The summary process is the process in the District Court cases and has nothing in common with the Summarium.

céljából az illető biróság keresendő meg. Ha pedig alperes Magyarországon lakik, felperesnek jogában áll a kézbesitést saját költségére pósta utján is eszközöltetni. Az ismeretlen tartózkodású alperes hirdetményi eljárás utján idézendő.

A feleknek jogukban áll ügyüknek tárgyalására előzetes keresetinditás és idézés nélkül a biróságnál megjelenni. — Ugyancsak megengedi a törvény az egyezségi tárgyalásra való idézést.

4. Perbehivás, avatkozás. A felek bármelyikének jogában áll azt, aki ellen pervesztés esetére igényt kiván támasztani, a tárgyalás elött vagy a tárgyalás folyamán perbe hivni. — A biróság az illető harmadik személyt a perbehivásról értesiti. — Ha a perbehivott a tárgyaláson megjelenik, a pert közösen folytatják, a perbehivott távolmaradása ellenben az ügyre befolyással nincs. A perbehivás nélkül való, önkéntes mellékbeavatkozást perjogunk csak néhány kivételes esetben engedi meg. — A főbeavatkozás ellenben a járásbirósági eljárás befejeztéig bármikor érvényesithető, külön keresettel és külön per utján tárgyalandó. A biróságnak azonban jogában áll az alappert a beavatkozás elintézéséig felfüggeszteni valamint a két per együttes tárgyalását elrendelni.

5. Szóbeliség. A sommás perek szóbeli tárgyaláson intézendők el: a kereset a tárgyaláson szóval adandó elő, irásbeli előterjesztéseknek, periratoknak helye nincs, a felek illetve képviselőik előterjesztéseiket szóval tartoznak előadni és indokolni. A tárgyalásról a biró jegyzőkönyvet vezet, amely a felek valamint képviselőik által aláirandó.

A tárgyalás továbbá nyilvános, hacsak a nyilvánosság kizárása a törvény által megállapitott valamely oknál fogva nem mutatkozik indokoltnak.

6. Makacsság. A tárgyalás napján az idézésben kitűzött órában a biró az ügyet felhivja. Ha a felek nem jelentek meg, az ügy szünetel mindaddig, amig a felek egyike uj tárgyalás kitűzését kéri. Ugyancsak a szünetelés a következménye annak, ha a felek valamely későbbi tárgyalásról maradtak el. — Uj tárgyalás kitüzését pedig csakis három éven belül lehet kérni: az eljárás három éven tul való szünetelése a per megszüntét vonja maga után.

Ha a tárgyaláson csak felperes jelent meg, alperes ellenben a kellő idézés dacára távolmaradt, ugy felperes alperesnek a kereset értelmében való marasztalását kérheti, feltéve hogy a keresetnek ténybeli alapja, amely ez esetben valónak veendő, a marasztalást indokolja. — Ha ellenben csak alperes jelent meg, úgy jogában áll a kereset elutasitását kérni, kivéve, ha a kereset ténykörülményeit a kereset mellékletei bizonyitják. Alperes azonban azt is kérheti, hogy a biróság felperes keresetét az ügy érdemének eldöntése nélkül végzéssel visszavettnek jelentse ki, amely esetben felperes a tárgyalás költségeit alperesnek megtériteni köteles, azonban 15 napon belül az idézés ismétlését kérheti.

Ha a felek egyike valamely későbbi tárgyalásról maradt el, ugy hogy az elmulasztott tárgyalás előtt az ügy érdeme már tárgyaltatott, a biróság itéletét mindenkor az egész peranyag alapján hozza meg, vagyis az előbbi tárgyalások eredménye figyelembe veendő, de a távolmaradt fél állitásai, ha nem nyertek volna bizonyitást, figyelmen kivül hagyandók, a megjelent fél ténybeli előterjesztései pedig valóknak tekintendők.

Az elmaradás alapján hozott itélet ellen az elmaradt fél, az elmulasztott tárgyalástól számitott 15 napon belül, ha pedig a mulasztásról csak később nyert tudomást, a tudomásvételtől számitott 15 nap alatt, legkésőbb azonban hat hónapon belül, igazolási kérelemmel élhet. — Az elmaradt fél e czélból valószinüsiteni tartozik, hogy a tárgyalást hibáján kivül mulasztotta el. A biróság a kérdésben szabad belátása szerint dönt, az igazolási eljárás költségeit mindenkor az igazoló fél tartozik viselni. Ugyane szabályok irányadók valamely más perbeli cselekmény elmulasztásának esetére.

7. Pergátló kifogások. Alperes pergátló kifogásait a kereset előadása után haladéktalanul és együttesen tartozik előadni. Később, vagyis az érdemleges tárgyalásba bocsátkozás után, pergátló kifogások csak annyiban érvényesithetők, amennyiben alperes valószinüsiti, hogy kifogásait előbb, hibáján kivül nem érvényesithette. — Azok a pergátló kifogások azonban, amelyek az eljárás bármely szakában hivatalból figyelembe veendők, minden korlátozás nélkül bármikor előadhatók.

A pergátló kifogások az ügy érdemétől elkülönitve tárgyalandók és külön végzéssel döntendők el. A végzés ellen, amennyiben az a kifogásnak helyt ád és

resides in the district of another Court, it is made through the competent Court. The plaintiff maycause service to be made on the defendant in Hungary, at his expenses, through the post. If the residence of the defendant is unknown, he is summoned by advertisement.

The parties may, as in the case of the German Civil Process Ordinance, appear before the Court for hearing without the previous issue of a plaint and summons, and the summons to attempt to bring about a conciliation is also allowed.

4. Publication of litigation. Intervention. Either of the parties may before or during the course of the proceedings, publish the dispute. The Court informs the third person concerned of the publication. If he appears at the hearing, the process as regards him and the party who has caused his intervention is continued concurrently; his non-appearance has no influence on the proceedings. — An intervention without preliminary publication of the dispute is only allowable in certain exceptional cases. The principal intervention may be made by means of a plaint up to the close of the process before the District Court. It is dealt with in a special process; the Court can however suspend the suit until settlement of the intervention or even consolidate the two processes.

5. Oral hearing. The hearing is verbal in summary proceedings. The plaint is presented verbally. Written documents are neither necessary nor permitted. The parties and their representatives must state and substantiate their contentions verbally. At the hearing a protocol will be drawn up by the judge, to be signed by the parties or their representatives.

The hearing is also public, unless there appears to be special reason for excluding publicity.

6. Default proceedings. On the date for hearing, the case will be called by the Judge at the time mentioned in the summons. If the parties do not appear, the proceedings remain in abeyance till one of the parties applies for a new hearing. The same occurs should they not appear at a later hearing. A new hearing can only be applied for within three years, as if the matter remains in abeyance for three years it becomes extinguished.

If at the hearing only the plaintiff appears, and the defendant in spite of being duly summoned remains away, the plaintiff can apply for judgment against the defendant in accordance with the claim, provided the actual proofs in support of the claim justify this application. If on the contrary only the defendant appears, he can claim against the plaintiff the dismissal of the action, unless the subject-matter of the claim appears to be proved by the exhibits to the plaint. The defendant however can also, without going into the case at the hearing, apply for the simple withdrawal of the action by order, in which case the plaintiff has to pay the defendant's costs, but can apply for a new hearing within fifteen days.

If the default first commences on the occasion of a later hearing, so that the case has alredy been heard before the delayed hearing, the Court always gives its judgment on the basis of the whole material of the process; the Court has fully to consider the result of the earlier hearing, the contentions of the party absent not being taken into account only in so far as they are not proved, the allegations of fact of the parties present being, however, considered as true.

Against a judgment in default, an application may be made for the restoration of the suit to its former condition within 15 days from the date of hearing; if, however, the absent party gets knowledge of such judgment later he can apply for the restoration of the suit to its former condition within 15 days from the day of notification, but not later than six months from the day of hearing. At the hearing of this application it must be satisfactorily shown that the party applying was prevented from appearing. The Court decides according to its discretion. The costs of the proceedings for restoration are in every case borne by the applicant.

7. Dilatory defences. Dilatory defences must be set up after the statement of the claim, together and without delay. They are only allowed to be set up later, after the commencement of the hearing on the merits, in so far as the defendant can show that it was not his fault that he could not set up these defences before. On the other hand the defences which affect the whole course of the proceedings and are entertained by the Court *ex officio*, can also be set up later without any limitation.

The dilatory defences are heard separately from the hearing on the merits. The decision on them is given by a separate decree. Against this decree an appeal

az eljárást beszünteti, felperes 8 napon belül felfolyamodással élhet a királyi törvényszékhez. Ellenben ha a biróság a kifogást elvetette, ezen végzés csakis az elsőbiróság előtti eljárás befejezése után, az ügy érdemét eldöntő itélet ellen használható jogorvoslat, felebbezés vagy felülvizsgálat, utján támadható meg. A törvényszéknek a pergátló kifogás tárgyában hozott végzése ellen további jogorvoslat csak kivételkép és pedig akkor lehetséges, ha oly kifogásról van szó, amely az ügy bármely szakában, hivatalból figyelembe veendő.

8. Érdemleges tárgyalás. Pergátló kifogások nemlétében, illetve azok elvetése után, az ügy érdemben tárgyalandó.

A járásbiróság előtti sommás tárgyalás egységes folyamatot képez, a felek a tárgyalás berekesztéséig bármikor előadhatnak uj bizonyitékokat, alperes viszonkeresetét a tárgyalás folyamán bármikor előterjesztheti.

Másfelöl a birónak igen széles körü pervezető hatalma van. Neki kell arról gondoskodnia, hogy az ügy a szükséghez képest kellően felvilágosittassék. E célból a felekhez kérdéseket intézhet s őket személyes megjelenésre kötelezheti, ha ügyvéd által volnának képviselve. A birónak jogában áll azokat a ténybeli előadásokat, azokat a bizonyitási kérelmeket, amelyek az ügy elintézésének késleltetésére vannak irányozva, figyelmen kivül hagyni, a viszontkereset külön tárgyalását elrendelni, sőt bizonyos körülmények között még a beszámitási kifogást is külön perre utasithatja. Jogában áll továbbá a pert, ha az csak részben mutatkozik döntésre alkalmasnak, közbenszóló itélettel elintézni, másfelöl a pert egy vagy több más folyamatban levő perrel egyesiteni.

9. A bizonyitás. *a) Általában.* Az ellenfél által tagadott ténybeli állitások, a köztudomásu tények kivételével, bizonyitandók. Felperes keresetét, alperes kifogását tartozik bizonyitani.

A bizonyitás eszközei: okiratok, tanuk, szakértői szemle, végül a felek eskü alatti kihallgatása.

A bizonyitás terén általában a bizonyitékok szabad mérlegelésének elve irányadó: a biró a bizonyitékok erejét szabadon mérlegelheti, de azon okokat, amelyek a bizonyitás mérlegelésénél vezették, az itéletben kimeritően előadni köteles. Némileg még szabadabb a biró a kártérités bizonyitásának kérdésében, amennyiben itt a kár megállapitása céljából bizonyitás felvételt és tudakozódásokat is hivatalból foganatosithat.

A bizonyitás lehetőleg a tárgyaláson magán kell hogy történjék. Ha ez nem lehetséges és a tárgyalást el kell halasztani, a biró végzéssel rendeli el a bizonyitásfelvételt, amely végzéshez azonban kötve nincs. A közvetlenség elvéhez képest a bizonyitás lehetőleg a per birósága által veendő fel, ha ez nem lehetséges, a bizonyitás felvétele céljából az illetékes járásbiróság megkeresendő.

b) Okiratok. Az okiratok bizonyitó ereje kérdésében a szabad mérlegelés elve csak részben érvényesül. — Törvényünk kimondja ugyan azt az elvet, hogy a magánokiratok bizonyitó erejét a biró szabad belátása szerint állapitja meg, de eltekintve a közokiratoktól, még magánokiratokat is ismer, a melyeknek teljes bizonyitó erőt tulajdonit az esetben, ha a valódiságuk nem tagadtatott vagy igazolást nyert. Ily teljes hitelü magánokiratok, azok az okiratok, amelyeket kiállitójuk sajátkezüleg irt és irt alá, vagy pedig, ha a szöveget nem sajátkezüleg irta, amenynyiben az aláirást két tanu hitelesiti. — Kereskedelmi ügyleteknél pedig elegendő a puszta aláirás.

Másfelöl a törvény változatlanul fenntartja a kereskedelmi törvénynek a könyvek bizonyitó erejére vonatkozó szabályait. Eszerint a bejegyzett kereskedők könyvei rendszerint nem teljes bizonyitó erővel birnak. A biró azonban szabad belátása szerint dönt abban a kérdésben, hogy a könyvek kivételkép nem érdemelnek-e teljes bizonyitó erőt vagy pedig, hogy a konkrét eset körülményeihez képest a bizonyitó erő tőlük egyáltalában megtagadandó-e. Hasonlókép a szabad mérlegelés dönti el, hogy mily bizonyiték szükséges és elegendő adott esetben a könyvek bizonyitó erejének kiegészitéséhez.

Az okiratokkal való bizonyitás az eredeti okirat felmutatása útján történik. A másolat felmutatása, hacsak az ellenfél azzal be nem éri, még az esetben sem elegendő, ha a másolat hitelesitve volna. Közös okirat felmutatását a másik fél a tárgyalás során bármikor követelheti.

lies to the High Court within 8 days, if the decree upholds the defence and the proceedings terminate. If, however, the defence is rejected the decree can only be impeached, after the conclusion of the proceedings of first instance, by the legal measures available against a judgment (Appeal or Revision). Against the decision of the High Court with regard to dilatory defences raised, recourse to the third instance is only exceptionally allowed, i.e. only when it relates to an *ex officio* defence applicable to the whole course of the proceedings.

8. Hearing on the merits. If no dilatory defence is raised or if the same is rejected, then the hearing on the merits commences.

The hearing of suits before the District Court constitutes a complete unity, so that the parties can at any time up till the close of the case bring in new facts and produce fresh evidence, and the defendant can at any time validly make good his counterclaim up till the conclusion of the hearing.

On the other hand, the Judge has a very far reaching power over the management of processes in his hands. He has to see that the matter is debated and explained as far as is necessary. For this purpose he can put questions to the parties; he can also require the personal attendance of parties represented by advocates. He can dispense with actual productions and evidence which tend to a protraction of the suit, order the separate hearing of counterclaims, and under special circumstances refer to a separate suit also defences by way of set-off. He can further settle the suit so far as it appears ripe for decision by a partial or interlocutory judgment, or on the other hand combine it with one or several pending suits.

9. Proof. *a) Generally.* Facts, so far as they are material, must, with the exception of notorious facts, be proved by the party upon whom according to general principles the burden of proof falls.

The means of proof are: documents, witnesses, evidence of experts, and the admissions of parties under oath.

In general the principle of free estimation of evidence governs in the matter of proof; the Judge is only bound to set out in the reasons of the judgment the grounds which were in accordance with the credibility of the evidence. Still more free is the Judge in the matter of proof of damage, he being empowered *ex officio*, to institute inquiries for the ascertainment of the damages alleged.

The proof must where possible be adduced at the hearing itself. If this is impossible and the hearing has to be delayed, the taking of evidence can be ordered by a decree, to which course, however, the Judge is not bound. The proof, as a general rule, must be taken through the Court having cognizance of the process according to the principal of directness. If this is impracticable, it is taken through a District Court thereunto requested.

b) Documents. The principle of free estimation of evidence is partially broken in the case of documents. The Hungarian law of procedure indeed declares the principle that the full discretion of the Judge determines the conclusiveness of documents, but recognises, besides public documents, also private documents which, if their genuineness is not denied or if it is proved and their form is suitable, are always deemed complete proof. This character appertains to documents which are written and prepared in the drawer's own hand and also those, the text of which is not written by the drawer, provided the signature is attested by two witnesses. In commercial transactions a simple signature is sufficient.

The provisions of the Commercial Code as to the probatory force of commercial books are maintained unaltered, so that the books of registered traders are as a rule admitted as evidence, but are not quite conclusive. But the question whether, exceptionally, conclusiveness is not to be attributed to the books, or on the contrary, whether it cannot be claimed that they are evidence at all under the circumstances of the particular case, and finally the question what means of proof are suitable for their confirmation in the particular case, are subject to the free estimation of the evidence.

Documentary evidence is supplied by the production of the document. A copy is not sufficient, even if it is certified, unless the opponent expresses himself satisfied therewith. The production of a mutual document can be demanded at any time in the course of the proceedings.

A bizonyitó fél saját könyveivel, az illető könyv vagy könyvek felmutatása alapján bizonyit. Könyvkivonat felmutatása illetőleg becsatolása a keresethez célirányos, már csak az illetékesség megállapitása szempontjából is, de sem nem szükséges sem nem elegendő, még hitelesités esetében sem: az ellenfél a könyvek felmutatását követelheti. Ha a felek egyike ellenfelének könyveivel kiván bizonyitani, vonatkozó kérelmét a tárgyalás során tartozik előterjeszteni s egyben meg kell jelölnie a vitás tételeket[1].

c) Tanuk. Tanukként ki nem hallgathatók: a lelkész arra nézve, amit gyónásban vagy egyébként a titoktartás egyházi kötelessége alatt közöltek vele, közhivatalnokok oly kérdésekben, amelyekre nézve a tanuság tételével a hivatali titoktartás kötelességét megsértenék, ha az alól nem mentettek föl, végül közhivatalnokok oly kérdésekre nézve, amelyek közokirattal bizonyithatók[2]. A tanuságtétel megtagadható 1. ha a tanu a felek valamelyikének fel vagy lemenő ágbeli rokona, házastársa, vagy jegyese, hasonlóképen, ha a felelet a tanu a vagy fentebb emlitett személyek valamelyike, vagy unokatestvérei s ezeknél közelebbi oldalrokonai vagy valamely vele sógorságban álló személy, gyámja vagy gondnoka, gyámoltja vagy gondnokoltja stb. ellen intézendő bünvádi eljárás alapjául szolgálhatna, vagy pedig ezen személyek valamelyike a felelet által becsületében vagy pedig a tanu vagyonában sérelmet szenvedne. — Nem tagadható meg azonban a vallomás, ha kizárólag a tanu családtagjainak születése, házassága vagy elhalálozása bizonyitandó, vagy valamely családi vagyonjogi kérdés forog szóban vagy pedig oly jogügylet, amelynél a kihallgatandó mint tanu, meghatalmazott vagy megbizott járt el vagy pedig kezes, illetőleg jogelőd. — 2. Megtagadható továbbá a vallomás, ha a tanu a tanuságtétel által a hivatásával járó titoktartás kötelességét megsértené, amennyiben ez alól fel nem mentetik valamint 3. ha a tanu a felelettel valamely müszaki vagy ipari titkot árulna el. Ezen esetektől eltekintve a tanuságtétel meg nem tagadható és az a tanu, aki jogos ok nélkül megtagadja a tanuságtételt, ezen kötelességének teljesitésére 600 koronáig terjedhető pénzbirsággal szoritható. A biró fogsággal is sujthatja a tanut, a birság behajthatatlanság esetén fogságra változtatandó.

A tanut a per birája a tárgyalás folyamán, ha a tanu nincs jelen, a kitüzött ujabb tárgyaláson, ha pedig valamely más biróság területén lakik, rendszerint az illetékes járásbiróság megkeresése utján hallgatja ki. A tanu az általános kérdések után, mindenekelőtt a biróság által megállapitott kérdésekre nézve hallgatandó ki. Ez után a felek is inditványozhatnak kérdéseket, sőt a biró megengedheti, hogy közvetlenül is intézzenek kérdést a tanuhoz. A tanukihallgatásról jegyzőkönyv vezetendő, amelyet a tanu felolvasás után aláirni tartozik. A kihallgatás után a tanu megesketendő. — Azok a tanuk, akik hamis tanuzásért vagy hamis esküért jogerejüleg elitéltettek, akik a valóságot elmebeli vagy testi fogyatkozásuknál fogva nem tudhatják meg, vagy azt közölni nem képesek, végül azok, akik kihallgatásuk alkalmával életüknek 14-ik évét még be nem töltötték vagy értelmük fejletlenségénél fogva az eskü jelentőségéről kellő fogalommal nem birnak, meg nem eskethetök. Ettől eltekintve, az érdekelt felek a tanuk megesketésétől közös megegyezéssel elállhatnak. A tanut a biróság arra kötelezheti, hogy a birtokában levő és a per tárgyára vonatkozó okiratokat felmutassa s amennyiben szükségesnek mutatkozik, eredetben vagy másolatban az iratokhoz csatolja. A tanu költségei, valamint a kihallgatása folytán szenvedett mulasztása megtéritendő. A megfelelő összeget a biró számszerüleg megállapitja s azt a bizonyitó fél tartozik előlegezni.

d) Szakértői szemle. Amennyiben szakértők meghallgatása mutatkozik szükségesnek, a biró elrendeli a szakértői szemlét és, a felek meghallgatása után, kinevezi a szakértőket. Ha a per tárgyának vagy a szóban forgó kérdésnek csekély volta nem mutatja több szakértő kinevezését mellőzendőnek, több szakértő nevezendő ki. — A gyakorlatban rendszerint 3 szakértőt szokás alkalmazni: egy egy szakértőt a felek javaslataihoz képest, a harmadik szakértőt a biróság saját választása alapján. A szakértők kihallgatásuk előtt megesketendők, az állandóan alkalmazott szakértőket a biró hivatalos esküjükre figyelmezteti. A szakértői szemle költségét szintén a bizonyitó fél tartozik előlegezni, söt a biró a szemle elrendelését a költségek biztositásától teheti függővé.

[1]) Lásd a kereskedelmi törvény 31—36 §-ait. — [2]) A biróság amennyiben valamely tényállitás beszerezhető okirattal bizonyitható, abiznyitást erre korlátozhatja.

Evidence by means of the commercial books of the party giving the evidence is supplied in a similar way by the production of the relative commercial books. The production of an extract from the books is useful on entering the claim, that is to say, in relation to the special position of the Court, but an extract from the books, even if certified, does not suffice. The opponent need not be satisfied with it, and can claim the production of the books themselves. If one of the parties wishes to give evidence by means of the books of his opponent, he can demand their production in the course of the proceedings, whereupon the entries in question must be precisely defined[1]).

c) *Evidence of witnesses.* The following cannot be heard as witnesses: spiritual pastors as to facts which they have learnt by way of confession or otherwise under the secrecy of their office; public officials as to questions the answering of which would break the official secrecy, so far as they are not released from the same, and further, as to circumstances which are provable by a public document[2]). The testimony can be refused: 1. if the witness is ascendant or descendant or spouse of one of the parties or is betrothed to one of them, or if the answering of the questions would result in criminal proceedings against the witness, against one of the persons mentioned or against relatives in the collateral lines, relatives by marriage, guardian or ward, or if one of the persons mentioned would suffer injury in his honour or the witness in his financial position. The testimony, however, cannot be refused, if it only concerns family dates, or a legal transaction in regard to which the person giving evidence acted as a witness, an attorney or a surety, or was predecessor in right in connection therewith; — 2. if the witness by answering the questions would violate some official secret; — 3. if the answering of the question would cause the betrayal of a technical or industrial secret. Otherwise the testimony cannot be refused; a witness who avoids the interrogation without grounds will be compelled to give the evidence by a fine of up to 600 Kronen or imprisonment. The unobtainable money fine is to be converted into arrest.

The witness is heard by the Judge in the course of the proceedings; if he is not present at the appointed trial, and resides in the district of another District Court his testinomy is taken, as a rule, by the District Court on request. The taking of evidence follows after the determining of the so-called generalities, first of all in relation to the questions put by the Court. Then the parties can propose further questions; the Judge may also allow them to put questions direct. A record is taken of the evidence given, which the witness must sign after perusal. After the evidence is taken, the oath is administered. Witnesses who have been legally convicted of perjury or giving false evidence, who cannot establish or cannot recall the truth owing to mental or physical infirmities, and finally those who have not on the taking of the evidence completed their 14th year, or as a result of defective development are unable to realize the meaning of an oath, cannot be sworn. In other cases the parties can desist from administering the oath. The witness can finally be compelled to produce documents which have reference to the dispute and are in his possession, and if necessary to deposit the original or a copy with the records. The costs of the witness are allowed, also the loss which he suffers in his earning as a result of taking his evidence. The appropriate amount will be determined by the Judge and must be advanced by the person calling the evidence.

d) *Evidence of experts.* If expert evidence appears necessary, the Judge appoints the expert, and unless the insignificance of the question or the matter makes it inadvisable, appoints not only one expert but several experts. In practice three experts are appointed as a rule, one each on the proposal of the plaintiff and the defendant respectively, the third according to the Judge's own choice; the experts are sworn before giving evidence, permanent experts being reminded of their official oath. The costs of the experts are also paid by the parties requiring the evidence. The Court can make the decree for expert evidence subject to the securing of the costs.

---

[1]) Compare herewith §§ 31—36 of the Commercial Code. — [2]) The judge is authorized, in cases where evidence of a fact can be given by means of a document, to limit the evideno the document and reject other modes of evidence.

e) A felek eskü alatti kihallgatása. Ha valamely ügydöntő ténykörülmény tekintetében más bizonyiték fenn nem forog vagy a bizonyiték kiegészitése válik szükségessé, a biróság kérelemre vagy hivatalból a felek eskü alatti kihallgatását rendeli el. — Rendszerint a bizonyitó fél ellenfelének kihallgatása rendelendő el. — Ha azonban ennek kihallgatása megtörtént, a bizonyitó fél a saját maga kihallgatását kérheti. A kihallgatást a per birája foganatositja. Amennyiben ez nem lehetséges vagy nem célirányos, a kihallgatás megkeresés utján foganatositandó. A biró a megjelent felet az eskü szentségére és a hamis eskü következményeire figyelmezteti s személyi adatainak megállapitása után, a bizonyitás céljából szükségesnek mutatkozó kérdésekre kihallgatja. — Ennek megtörténte után az ellenfél is inditványozhat kérdéseket. A kihallgatásról felvett jegyzőkönyvet a fél aláirni köteles. Ugyanezen szabályok szerint eszközlendő a másik félnek esetleg elrendelt kihallgatása.

A kihallgatások megtörténte után a biróság a feleket meghallgatja arra nézve, hogy melyik fél bocsátandó esküre s azután e kérdést végzéssel eldönti. Rendszerint a bizonyitó fél ellenfelét kell megesketni. Amennyiben azonban a per körülményeihez képest a biró a bizonyitó fél megesketését tartja megfelelőnek, igy különösen, ha annak vallomását valamely más bizonyiték támogatja, vagy pedig vallomása valóbbszinünek mutatkozik, a bizonyitó fél megesketését is elrendelheti. Amennyiben pedig a felek valamelyike az idézés dacára sem jelent meg az eskü alatti kihallgatáson, illetőleg megtagadja a vallomástételt vagy az esküt, a biró ezen magatartás következményeit szabad belátása szerint állapitja meg s esetleg az illető ténykörülményt bebizonyitottnak tekintheti.

Az eskü alatti kihallgatástól függetlenül, a törvény megengedi, hogy a felek a per egészének vagy valamely részének vagy valamely a per során felmerült kérdésnek eldöntését, egyezség utján, a felek egyike által leteendő eskütől tegyék függővé.

9. Egyezség. A biró az eljárás egész folyama alatt megkisértheti a pernek birói egyezség utján való elintézését. — Amennyiben a felek között az egyezség létrejött, az jegyzőkönyvbe foglalandó, s a jegyzőkönyv a felek, illetve képviselőik által aláirandó. A biróság az egyezséget végzéssel jóváhagyja és amennyiben szükségesnek mutatkozik, megállapitja az eljárás költségeit. Az ekként a per birósága előtt létrejött egyezség végrehajtható.

10. Itélet. Amennyiben az ügy eldöntésre alkalmas, a biró berekeszti a tárgyalást s meghozza az itéletet (Rész, közbenszóló illetve végitéletet).

A biró az itéletet magán a tárgyaláson hirdeti ki vagy pedig az itélet kihirdetésére legfeljebb 8 napra uj tárgyalást tüz ki. — Az itélet szóval hirdetendő ki: rendelkező része szó szerint felolvasandó, az indokok pedig közlendők. — Az itélet kézbesités utján csak azon féllel közlendő és közölhető, aki a tárgyaláson nem vett részt. Viszont mindegyik fél kérheti, hogy az itélet hivatalos kiadványa részére költségmentesen kiállittassék. Az itéletben a teljesitésre rendszerint 15 napos határidő tüzendő ki. A törvény által megjelölt esetekben, igy különösen, ha alperes 200 koronát meg nem haladó összegben marasztaltatott, ha az itélet elismerés alapján hozatott meg stb. a teljesitési határidő legfeljebb 8 nap, s ez esetben az itélet a netáni jogorvoslatra való tekintet nélkül végrehajtható. Az itéletnek továbbá intézkednie kell a költségek tekintetében s meg kell egyuttal számszerüleg állapitani azok összegét. Az itéletbe becsuszott hibák hivatalból vagy a felek kérelmére kijavitandók, ha pedig az itélet valamely lényeges kérdés tekintetében nem intézkedik, a jogorvoslati határidőn belül kiegészitése kérelmezhető.

11. Jogorvoslatok. A jogorvoslatok kérdésében sommás eljárásunk szerint a pertárgy értéke döntő.

a) Felülvizsgálat a törvényszékhez. Azon sommás perekben, amelyek tárgyának értéke a 100 koronát meg nem haladja, a járásbiróság itélete ellen 15 napon belül felülvizsgálat nyujtható be a királyi törvényszékhez. A felülvizsgálati kérelem a járásbiróságnál szóval jegyzőkönyvbe mondható vagy pedig irásban benyujtható. A járásbiróság a felülvizsgálati kérelmet az illetékes törvényszékhez felterjeszti, a felülvizsgálatot kérő fél ellenfelét a felülvizsgálati kérelem másodpéldányán értesiti. — Az ellenfél észrevételeit a királyi törvényszéknél irásban benyujthatja (válaszirat), a felülvizsgálati kérelemhez azonban nem csatlakozhatik. A felülvizsgálati kérelem alapja csak az lehet, hogy 1. valamely pergátló kifogás a tör-

e) Examination under oath. If evidence fails as to an important fact, or if the evidence requires substantiation, the Court decrees the examination on oath of the parties. As a rule, the examination of the opponent of the party bound to give proof is decreed. But after this has taken place, the party bound to give proof can demand his own examination.

The order for examination is made by decree. The decree can also be issued by the Judge *ex officio* without any application by the parties. The examination as a rule is made by the Judge in the action, and when this is not practicable, by the Judge requested to make it. The Judge calls the party's attention to the sanctity of the oath, to the results of a false oath, takes his statement as to his personal attributes, and then upon the questions appearing to be material to the issue. Questions may also be put by the opponent. After the examination has been made the deposition of the person examined is prepared. The same applies to the examination of the other party if it is decreed by the Court.

Thus the Judge must decide after hearing the applications of the parties, which party is to be put on oath. Generally the opponent of the party bound to give proof is sworn to his statement. If, however, it appears to the Judge advisable to put the party bound to give proof on oath, having regard to the position of the action, namely, if the statement of the latter is supported by other evidence, or his statement appears more credible, he can administer the oath to the party bound to give proof. If one of the parties does not appear at the examination, or refuses to make a statement or to take the oath, the Judge can estimate this conduct according to his discretion, and in the result treat it as an admission.

Apart from the examination of the parties on oath, the law allows the parties by agreement to make the decision of a dispute wholly or partially, that is to say, particular questions in the action, subject to an oath.

9. Compromise. The Judge may, at any time during the whole course of the proceedings, attempt to settle the dispute by way of a judicial compromise. — If the parties are agreed on the compromise it is drawn up as a record, and that, the record containing the compromise, is signed by the parties or their representatives respectively. The Judge approves the compromise by a decree and in due course makes the necessary order as to costs. A compromise of this kind, arrived at before a Court of Justice, is capable of execution.

10. Judgment. When the cause appears ripe for judgment, the Judge closes the arguments and renders judgment (a final, partial or interlocutory judgment).

The Judge publishes the judgment on the day of hearing or fixes a date for publication not more than eight days later. — The judgment is published verbally by reading the tenor of the judgment and stating the grounds. — The judgment is only communicated by way of service, to a party who did not take part in the arguments, but any of the parties can require an exemplification of the judgment free of costs. As a rule the defendant is given a period of 15 days to comply with the judgment; or in the case of a judgment for an amount of less than 200 Kronen, in cases of consent judgments, and in some other cases, a period of not more than 8 days. In these (last) cases the judgment is capable of execution without regard to any eventual appeal. In the judgment is to be decided, as mentioned, not only who is liable to bear the costs, but also the amount of the same. Errors which have slipped into the judgment can be amended *ex officio* or on an application; if a decision is defective on material points, amendment can be applied for within the period for appeal, or as the case may be.

11. Legal recourse (appeals). On the question of legal recourse within the sphere of our summary proceedings, the value of the subject matter of the dispute is of deciding influence.

a) Revision by the High Court. In actions in which the value of the matter in dispute does not exceed 100 Kronen, an application for revision can be made against the judgment of the District Court within 15 days. The application for revision is made verbally and recorded or is handed in in writing. The Judge submits the application for revision to the competent High Court, and informs the respondent thereof on the duplicate of the written application for revision. — The respondent can present his remarks on the application for revision on a written statement; an annex to this application for revision is not allowed. The application for revision can only be maintained on the ground of disallowance in contravention of the law of a dila-

vény ellenére figyelmen kivül hagyatott, 2. hogy az eljárás folyamán valamely anyagi jogi vagy lényeges eljárási szabály helytelenül alkalmaztatott illetve mellőztetett. A járásbirósági itélet tényállása ellenben csak annyiban támadható meg, amennyiben megállapitása a törvény ellenére történt. A felülvizsgálati kérelmet a törvényszék nyilvános ülésén intézi el, az ülés időpontjáról a felek csak a törvényszék hirdetményi tábláján való kifüggesztés utján értesittetnek, a tárgyaláson jelen lehetnek, de fel nem szólalhatnak. Amennyiben a törvényszék a felülvizsgálati kérelemnek helyt ád, az itéletet megváltoztatja. Ha valamely pergátló kifogásról van szó vagy pedig az ügy érdemének további tárgyalása mutatkozik szükségesnek, az itéletet feloldja s az eljárást beszünteti, illetőleg további tárgyalást rendel el.

b) Felebbezés. Ha a per tárgyának értéke a 100 koronát meghaladja, az itélet ellen felebbezésnek van helye. A felebbezést szintén 15 napon belül kell jegyzőkönyvbe mondani, illetőleg irásban benyujtani. A felebbezésnek a felek, a per és az itélet számának megjelölésén kivül, a felebbezés kijelentését, valamint annak megemlitését kell tartalmaznia, hogy a felebbező az itéletet egész terjedelmében vagy csak bizonyos részében támadja meg. A felebbezésben továbbá a szóbeli tárgyalás előkészitéséhez szükséges tények és bizonyitékok is előadandók, ellenkező esetben a tárgyalás esetleg a felebbező fél költségére elhalasztandó. A járásbiróság a felebbezést a per iratai kapcsán a törvényszékhez felterjeszti. Az elkésett vagy a törvény értelmében meg nem engedett felebbezést a törvényszék felebbezési tanácsa végzéssel visszautasitja, egyébként pedig a felebbezésre, rendszerint, szóbeli tárgyalást tüz ki. — A szóbeli tárgyalásra a törvényszék a feleket megidézi és pedig a felebbezőt a felebbezés felzetén, az ellenfelét pedig annak másodpéldányán. A felebbező fél ellenfele az idézési határidő első felében előkészitő iratot adhat, amelyben kijelentheti a felebbezéshez való esetleges csatlakozását és a maga részéről előkészitheti a szóbeli tárgyalást. Ha a szóbeli tárgyalás ily előkészitése elmulasztatott volna, a tárgyalás esetleg a felebbező fél ellenfelének költségén lesz elhalasztandó, de a csatlakozást a szóbeli tárgyaláson is ki lehet jelenteni, nemkülönben a szóbeli tárgyaláson előadott összes tények és bizonyitékok figyelembe veendők, kivéve, ha valamely tényállitás vagy bizonyiték tekintetében a biróság ugy találja, hogy az illető fél azt a per elintézésének késleltetése céljából halogatta, amikor is a biróság az ily ténybeli előadást vagy bizonyitékot ugyanugy figyelmen kivül hagyhatja, mint hason esetben az első biróság.

A szóbeli tárgyaláson az első biróság itéletének felolvasása után, az ügy a felebbezési kérelem és ellenkérelem határai között szóval tárgyalandó. Ugy a felebbezési kérelem s ellenkérelem mint a ténybeli előadások és bizonyitékok tekintetében csakis a szóbeli tárgyaláson előadottak irányadók. — A tárgyaláson uj tények és bizonyitékok a fentebb emlitett esettől eltekintve[1]) szabadon előadhatók, hasonlókép a perbehivás még a felebbezési eljárás keretében is lehetséges.

A felebbezési biróság a felek kérelmére uj bizonyitási eljárást rendelhet el, az első biróság előtt lefolytatott bizonyitást megismételheti, a feleket ujból kihallgathatja eskü alatt, szabad belátása szerint elrendelheti az első biróság által kihallgatott, de meg nem esketett fél megesketését még akkor is, ha a másik fél már megeskettetett volna. Ha az ügy végeldöntésre alkalmas, a biróság berekeszti a tárgyalást s kihirdeti az itéletet ugyanazon vagy valamely későbbi tárgyaláson.

c) A felebbezésnek nyilvános előadás utján való elintézése. Kivételkép a felebbezés nem szóbeli tárgyaláson, hanem nyilvános előadás utján intézhető el. A nyilvános előadás utján való elintézés kötelező, ha a felebbezés valamely makacssági itélet ellen, avagy csakis a költségek megállapitása ellen irányul. Ezenkivül a felebbező fél, ha felebbezésében uj tényeket s bizonyitékokat nem terjesztett elő, a szóbeli tárgyalás mellőzését s a nyilvános előadás utján való elintézést kérheti, amely esetben azonban az ellenfélnek jogában áll a szóbeli tárgyalás kitűzését kérni. Ha a felebbezés nyilvános előadás utján intézendő el, az ellenfél a felebbezésre észrevételeit 8 napon belül nyujthatja be a törvényszéknél. Az elintézés maga a felebbezési tanács nyilvános ülésén történik, a felek megjelenhetnek,

[1]) A felebbezési biroság szerint a per elhuzása ellen ugyanazokat az eszközöket alkalmazhatja, mint az elsőbiróság.

tory objection, or violation or non-application of a principle of substantive law or rule of procedure. On the other hand, the matters of fact found by the judgment of the District Court are only disputable in so far as they may have been determined contrary to law. The application for revision is argued at a public sitting. The date of the argument is made known on the table of notices of the High Court. The parties receive no special notice; they can be present, but cannot address the Court. If the revision is allowed, the judgment is modified or, if a dilatory objection is allowed or a further hearing appears necessary, is annulled and referred back to the District Court, as the case may be.

b) *Appeal.* If the value of the subject matter of the dispute exceeds the amount of 100 Kronen an appeal against the judgment is permissible. The appeal must be entered on the record or handed in in writing within 15 days of publication or service of the judgment, as the case may be. The notice of appeal must contain, besides a description of the action, the parties and the judgment, a statement of the appeal and its description, whether the judgment is disputed in its entirety or only as to a certain part. Further, the notice of appeal must contain the necessary facts and offers of evidence for the argument at the hearing of the appeal, as otherwise an adjournment might eventually occur at the expense of the appellant. The District Court submits the notice of appeal, with the documents in the action, to the High Court. An appeal put in too late or not permissible according to the law will be rejected by the Appeal Senate of the High Court. Otherwise, as a rule, the date is fixed for a verbal argument. The parties are informed of the date in writing, the appellant by a notice on the Rubrum and the respondent by service of a duplicate of the notice of appeal. During the first half of the period before the hearing the respondent can render a prepared written statement in which he states his contentions on the appeal, and can make preparations on his side for the verbal arguments. If the arguments are not suitably prepared, an adjournment may eventually take place at the expense of the respondent, but the contentions can also be declared at the verbal argument and all facts and offers of evidence brought forward at the verbal argument are to be considered, unless the Court finds with regard to some contentions or facts that the party has wilfully delayed to bring them forward in order to protract the proceedings. In such cases the High Court may not take them into consideration in the same way as the District Courts may do on the occasion of hearings of first instance.

At the hearing, after reading the judgment in the first instance, the matter will be verbally argued within the limits of the grounds of appeal and the contentions in reply. Both as regards the grounds of appeal and the contentions in reply, and also as regards the substance of the matter, only the arguments brought forward by the parties verbally are determinative. — New facts and new evidence may be brought forward without any limitation before the Court of Appeal[1]); the publication of the dispute is also permissible in the appeal stage.

The Court of Appeal can order new evidence on the application of the parties, even recapitulate the evidence proceedings transacted before the Court of first instance, again take the oaths of the parties, and at its free discretion, order the administering of the oath to the party not sworn in the first instance, if the other party was already sworn. When the matter is ripe for decision, the arguments are closed, and the publication of the judgment takes place at the same or a subsequent sitting of the Court.

c) *Settlement of the appeal by public report.* In exceptional cases the appeal is not decided at a verbal argument but by public report. The public report is obligatory if the appeal is made against a default judgment or only on the question of costs. Further, a decision by public report and the avoidance of verbal arguments can be applied for in the notice of appeal, so far as no new facts are brought forward in the notice of appeal; but the application can only be effective, if the respondent does not raise any objection against it. If the decision by way of public report is appropriate, the respondent can put in his contentions regarding the Appeal Court within eight days. The appeal is decided at a public sitting of the Court; the parties can appear at the sitting and after presentation of the report can substantiate their contentions

---

[1]) The power to refuse applications for evidence which aim at protracting the proceedings also naturally belongs to the Court of Appeal.

az ügy előadása után álláspontjukat szóval is indokolhatják. Uj tények s bizonyitékok előadása azonban ezen eljárás keretében nem lehetséges, az itélet kizárólag az első biróság tényállása alapján birálandó felül.

d) Felülvizsgálat a felebbezési biróság itélete ellen. Azon sommás perekben, amelyeknek értéke a 400 koronát meg nem haladja, a felebbezés az egyedüli jogorvoslat. A 400 koronás értékhatáron felüli ügyekben azonban a törvényszék itélete ellen, a vele meg nem elégedő fél felülvizsgálattal élhet. A perköltségek, valamint az ügyved kiadásai és dij jai viselésének és mennyiségének kérdésében a felebbezési biróság itélete ellen csak akkor van felülvizsgálati kérrelemnek helye, ha az egyuttal az itéletnek egyéb része ellen is irányúl. A felülvizsgálati kérelem 15 napon belül adandó be a felebbezési biróságnál irásban s csak arra alapitható, hogy a felebbezési biróság az eljárás folyamán valamely hivatalból figyelembe veendő pergátló akadály figyelembevételét elmulasztotta, vagy hogy az eljárás során valamely anyagi jogi vagy lényeges eljárási jogszabály helytelenül alkalmaztatott vagy mellőztetett. — A felülvizsgálati kérelem az illető királyi táblához, ha pedig a per tárgyának értéke a 2500 koronát meghaladja, a királyi kuriához terjesztendő fel.

Az elkésett vagy a törvény szerint meg nem engedett felülvizsgálati kérelmet a felülvizsgálati biróság hivatalból visszautasitja, egyébként pedig a szóbeli tárgyalást kitüzi. A szóbeli tárgyalásra a felek idézendők, a felülvizsgálatot kérő ellenfele a kérelem másodpéldányán s ez utóbbi a felülvizsgálathoz, az idézési határdő első felében benyujtandó válasziratában, csatlakozhatik a felülvizsgálati kérelemhez. — A felülvizsgálati eljárás egész során az ügyvédi képviselet kötelező.

A felülvizsgálati tárgyaláson az előadó az ügyet ismerteti, a felek kérelmeiket szóval indokolhatják. Ha a felülvizsgálati biróság a kérelmet alaposnak tartja, a felebbezési biróság itéletét érdemben is megváltoztathatja s csak a tényállás megállapitása tekintetében van a felebbezési biróság itéletéhez kötve, amennyiben a tények megallapitása körül jogszabálysértés fel nem merült. Ha pedig a felülvizsgálati kérelem alapos, de az ügy további tárgyalást igényel, a felülvizsgálati biróság az itéletet feloldja s ujabb tárgyalást rendel el, viszont ha valamely pergátló körülménymutatkozik figyelembeveendőnek, az itélet feloldandó s az eljárás beszüntetendő.

12. Semmiségi kereset. A perelőfeltételek hiánya, igy különösen a felek egyikének perbeli cselekvő képtelensége, alperes idézésének hiánya pl. ha alperes ellen a hirdetményi eljárás folytattatott, annak ellenére, hogy lakhelye ismeretes volt, végül a kellő képviselet hiánya, az itéletnek semmiségi kereset utján való megtámadására szolgáltat okot. A semmiségi kereset, 10 éven belül nyujtandó be a járásbiróságnál, külön perként tárgyalandó, amely csakis a felhozott semmiségi okok vizsgálatára szoritkozik. — Ha a biróság a semmiségi keresetnek helyt ad, az alapperbeli itéletet megsemmisiti.

13. Perujitás. Az itélet ellen a vesztes fél perujitással élhet, 1. hat hónapon belül, ha ügyvédje az alapper során valamely mulasztást követett el, amely a per elvesztét vonta maga után, 2. 10 éven belül, ha oly uj bizonyitékokat szolgáltat, amelyeket az alapperben nem érvényesitett, vagy ha bebizonyitja, hogy ellenfelének büntetendő cselekménye folytán lett pervesztes. — A biróság a perujitás megengedhetősége, valamint az ügy érdeme tekintetében egyaránt a végitéletben dönt. Az ujitott perben hozott itélet ellen a felebbezés illetve felülvizsgálat jogorvoslata ugyanazon szabályok szerint használható, mint az alapperbeni itélet ellen.

III. A rendes eljárás.

A rendes vagyis a törvényszékek elötti eljárás azon perekre terjed ki, amelyek tárgyának értéke az 1000 koronát meghaladja. — Némely a törvény által meghatározott ügy, a per tárgyának értékére való tekintet nélkül, a törvényszék hatáskörébe tartozik.

1. Irásbeliség. A törvényszék előtti eljárás irásbeli, az ügyvédi képviselet az eljárás során mindvégig kötelező.

verbally. The bringing forward of new facts is not allowed in these proceedings; the examination of the judgment is made on the basis of the facts in the first instance.

d) *Revision of the judgment of the Court of Appeal.* In actions the value of which does not exceed the amount of 400 Kronen, appeal is the only kind of legal recourse. An application for revision against the judgment of the High Court can only take place in actions for more than 400 Kronen. The application for revision must be handed in to the Court of Appeal in writing within 15 days and can only be based on the ground that a dilatory objection, which ought to be considered *ex officio*, was dealt with incorrectly by the Court of Appeal, or that error was committed in the proceedings against a maxim of substantive law or procedure. The revision is conducted at the competent Royal Table; if however, the value of the subject matter of the dispute exceeds the amount of 2500 Kronen, at the Curia Regis.

The delayed or disallowed application for revision will be rejected by the Court of Revision *ex officio*. Otherwise the application results in public argument. The Senate of the Revision Court summons the parties to the hearing, the respondent by serving him with the duplicate of the application for revision. The respondent must, if he wishes to contest the revision, state this in a written document, which must be handed in during the first half of the period between the service and the argument. — The employment of a lawyer is compulsory during the whole course of the revision proceedings.

At the verbal argument the matter is explained by the referee judge of the Revision Senate to whom the suit was allotted. The parties can substantiate their contentions verbally. If the revision is allowed, the modification of the appeal judgment results; the Court of Revision can deal with the merits of the action by way of amendment, and is only bound by the findings of fact of the appeal judgment, so far as their determination is not disputable by reason of being contrary to law. If the matter does not appear sufficiently clear, it results in suspension and remission back to the Court of Appeal.

12. Claim of nullity. Certain defects in procedure, the want of capacity to sue of one of the parties, the want of the requisite service of the defendant, for instance, if the service is effected by edict although the abode of the defendant was not unknown, and finally, if one of the parties was represented by a third person without authority, are grounds for the claim of nullity, which can be instituted within 10 years at the District Court. The claim of nullity is dealt with in a special action, which is limited to effectual proof of the defect. If the claim is allowed, the declaration of nullity of the process results.

13. Restitution. Restitution may take place: 1. within six months, if the lawyer (solicitor) of one party was guilty of a default or error, which caused the loss of the action; — 2. within 10 years, if the defeated party supplies new evidence, which he did not urge in the action, or if he establishes that he lost the action as a result of the criminal action of his opponent in the action. The restitution is applied for by a claim made to the Court of first instance of the action. The decision as to the admissibility and effect of the restitution is given by the final judgment. Against this judgment there may be an appeal, and an application for revision is also admissible, as the case may be, against the judgment in the principal action.

III. The Ordinary Procedure.

The ordinary procedure is the procedure of the High Courts. The competence of the High Courts extends to disputes, the value of the subject matter of which exceeds the amount of 1000 Kronen; for claims to immovables the value must be 400 Kronen. In a number of cases the High Court is competent without regard to the value of the subject matter of the dispute.

1. In writing. The proceedings of the High Court are written, and the compulsory employment of a lawyer (solicitor) is prescribed for the whole course of the proceedings.

2. Keresetinditás. A keresot irásban nyujtandó be két példányban és egy felzetben. Ha a keresetet a törvényszék rendben találja, a per felvételére határnapot tüz ki s arról a feleket értesiti.

3. Perfelvétel, makacsság. A perfelvételi határnapon a felek ügyvédeik utján a pertárban megjelenni tartoznak. — A kitüzött határidőtől számitott két órán tul a makacsság áll be, amelynek következményekép az ellenféi kérelmére a törvényszék a kereset elutasitását illetőleg alperes marasztalását itélettel mondja ki.

4. Az eljárás. Az eljárás irásbeli és rendszerint periratok váltása utján történik, amelyek két példányban nyujtandók be a pertárban. Alperes a keresettel szemben kifogásait az *elleniratban* adja elő. Felperes erre *válasziratot* adhat, alperes *viszonválaszt*, amire felperesnek jogában áll *végiratot* adni; ha e jogát gyakorolja, alperes viszont *ellenvégirattal* élhet. A periratok 15—15 napos időközökben nyujtandók be. A végirat és ellenvégirat kivételével azonban a peres felek mindegyik periratnál minden további indokolás nélkül 15 napi törvényes halasztást vehetnek igénybe s, ennek leteltével, a törvényszéktől indokolt kérelemben további megfelelő halasztást kérhetnek. Ezenkivül pedig a felek illetve ügyvédjeik közös megegyezéssel tetszés szerinti halasztásokat állapithatnak meg. — Az u. n. jegyzőkönyvi eljárás eseteiben az eljárás némileg rövidebb és ezen eljárás keretében a perbeli nyilatkozatok nem periratok formájában nyujtandók be, hanem a biróságnál jegyzőkönyvbe iktatandók.

A törvényszék előtti eljárás az eshetőségi elvet valósitja meg, bizonyos kivételekkel. Az az állitás, amelyet a perbeli ellenfél legközelebbi periratában nem tagadott, beismertnek tekintendő, viszont, az ellenfél által tagadott körülmények tekintetében, a bizonyiték legkésőbb a legközelebbi periratban szolgáltatandó, végül alperes viszonkeresetét elleniratában köteles előterjeszteni.

A törvényszék az üggyel csak az iratváltások befejezése után foglalkozik. A pertárnok az iratokat a biróságnak bemutatja, az ügy kijelölt előadójához kerül, aki az ügyet a törvényszék nyilvános ülésében előadja.

Ha a periratokban ellentétek vagy homályosságok mutatkoznak, vagy pedig a felek valamely ügydöntő körülményre nézve nem nyilatkoztak, a biróság őket ezen körülmények tisztázására felszólithatja. Ha a bizonyitási eljárás szükséges a biróság azt végzéssel elrendeli.

5. Bizonyitás. Az okiratok utján való bizonyitás az okiratoknak a periratok mellékletei gyanánt való becsatolása illetőleg felmutatása utján eszközlendő. A tanukat és szakértőket az ügy előadója vagy valamely megkeresett biró hallgatja ki, a törvényszék tanácsa előtt való kihallgatás azonban nem lehetséges.

A tanuk, okiratok, valamint szakértők tekintetében, hasonlókép a könyvek utján való bizonyitásra a sommás eljárás kapcsán előadottak irányadók, igy különösen a bizonyitékok szabad mérlegelésének elve. Ellenben a felek eskü alatti kihallgatása a rendes eljárás keretében nem lehetséges, itt a törvény fenntartotta a felek eskűjét.

6. Eskü. A felek az ellenfél által tagadott állitásaikat, más bizonyiték nem létében, esküvel bizonyithatják. Az eskü az ellenfélnek megkinálandó és általa elfogadható vagy visszakinálható (Főeskü). A törvényszék továbbá valamely bizonyiték kiegészitése céljából a bizonyitó félnek a póteskűt megitélheti. Ha csak a bizonyitó fél ellenfele bir tudomással a vitás ténykörülményről, a neki megkinált esküt vissza nem kinálhatja. Viszont az eskü megitélhető annak a félnek is, aki ellenfelének az esküt meg nem kinálhatja, miután csak ő bir tudomással a vitás ténykörülményről, feltéve, hogy állitását valószinüsitette. Az eskü ezen nemein kivül perrendtartásunk még a becslő és felfedező esküt is ismeri, az előbbit, ha valamely kár megállapitásáról van szó, az utóbbit valamely okirat vagy vagyon felmutatása iránti kötelezettség s számadási kötelezettség esetén. Az eskü mindenkor csakis a végitélettel itélhető meg, ugy hogy a végitélet eskü által eldöntött perekben az eskü letételétől, illetve le nem tételétől feltételezett.

Valamely közös okirat felmutatása a rendes eljárás keretében csakis alkereset utján követelhető.

7. Itélet. A bizonyitási eljárás befejezte után, a felek annak eredménye tekintetében a törvényszék által kitüzött határnapon észrevételeiket megtehetik. Az észrevételezés megtörténte után a per iratai a törvényszékhez beterjesztendők, az előadó az ügyet a törvényszék nyilvános ülésén előterjeszti, a törvényszék tanács-

2. Entering plaint. The claim must be in writing and must be filed in duplicate, with a Rubrum. If the claim is found in order, the Court appoints a date for the appearance to the action; the parties are informed of the date by service.

3. Appearance to action. Default. On the date fixed the parties must appear through their lawyers in a Court Registry appointed therefor. After two hours from the time fixed in the decree, default commences, the effect of which is that judgment will be given on application dismissing the claim, or against the defendant according to the claim, as the case may be.

4. The proceedings. The proceedings are written and are conducted as a rule by written statements, which are handed in in duplicate. The defendant answers the claim in his plea (defence), the plaintiff puts in his reply, the defendant a rejoinder and then the plaintiff is entitled to state his final conclusions. If he exercises this right, the defendant can avail himself of a reply in final conclusion. The written pleadings must be presented in periods of 15 days. With the exception of both the final conclusions, the parties can claim as of right a prolongation period of 15 days, and after the expiration of this, can request from the Court a further period to be assessed; beyond this the lawyers (solicitors) can agree to prolongations as they like. The proceedings are somewhat shortened in the cases of so called "protocol" proceedings; here the defence, reply, rejoinder, as well as the final conclusions, are not handed in in written statements, but are entered in Court in the "protocol" (record).

In the proceedings before the High Courts the principle of "eventuality" is carried out with some modifications; every statement is deemed to be admitted which is not disputed by the opponent in his next pleading. Evidence of a fact put forward which is disputed by the opponent must be produced in the next pleading; the defendant must bring forward any counterclaim in his statement of defence.

The Court first concerns itself with the matter after the exchange of pleadings is closed. The registrar submits the documents to the Court, the matter is assigned to a referee, and the referee brings the action forward in a public sitting of the Court.

If there are contradictions in the documents which require explanation, the Court can invite explanations or additions. If proceedings for taking evidence appear necessary they are ordered by a decree of the Court.

5. Evidence. Documentary evidence must be supplied in the written statements by production of the documents as exhibits of the pleadings. Witnesses and experts are interrogated by the referee or by a Judge instructed or requested to take the evidence; in no case can the interrogation be made by the deciding Senate.

As regards proof by means of witnesses, documents and experts, as well as proof by means of commercial books, the remarks made in relation to summary process apply, especially the principle of the free estimation of evidence. On the contrary the interrogation of the parties on oath is not admitted as a rule in ordinary proceedings. But the law recognizes the party oath therein.

6. Oath. The parties can prove their assertions which are disputed by the opponent, by an oath. The oath must be offered to the opponent, and can be accepted or rejected by him (principal oath). In order to supplement the evidence given, the Court can put to the party bound to give proof the so-called supplementary oath. If only the opponent of the party bound to give proof has knowledge of the fact in dispute, he cannot reject the oath offered. The party who makes the facts alleged appear credible can also be awarded the principal oath, if he cannot offer the oath to the other party for want of knowledge. Further, the Civil Procedure Ordinance recognizes the oath of valuation of the injured party as to his damage, as well as in reference to the obligation to put in accounts or to the production of valuables or documents, the oath of publicity. The imposition of the oath is always made part of the final judgment, which must be drawn up conditionally, i. e. subject to the oath being taken or not being taken.

The production of mutual documents can be compelled by means of an interlocutory process.

7. Judgment. After the close of the proceedings for taking evidence, the parties must express themselves in writing on the result of the same on a day to be appointed by the High Court. After they have done so the documents must be submitted to the High Court. The matter is brought forward by the referee in a public sitting,

4*

kozásra és határozathozatalra visszavonul. — Ha az ügy eldöntésre alkalmas, a törvényszék meghozza ítéletét és azt kihirdeti. A felekkel azonban az itélet irásban, kézbesités utján közlendő és közlésnek csakis a kézbesités tekintendő. Az itélet a teljesitésre 15 napi határidőt tüz.

8. Jogorvoslatok. Az itélet ellen, a per illetve felebbvitel tárgyának értékére való tekintet nélkül, az itélet kézbesitésétől számitott 15 napon belül a marasztalt illetve elutasitott fél felebbezéssel élhet. A felebbezés a per biróságánál irásban adandó be, két példányban és egy felzetben. A felebbezést a törvényszék az illetékes királyi táblához felterjeszti, a királyi táblánál az ügy előadót nyer. Az előadó az ügy tanulmányozása után azt, a királyi tábla nyilvános ülésében való elintézésre bejelenti. Az elintézés időpontjáról a felek csakis kifüggesztés utján nyernek értesitést. Az előadás nyilvános, a tanácskozás és határozathozatalnál azonban a felek nem lehetnek jelen. — A tábla itéletét kihirdeti, azután azonban az iratokat a törvényszékhez leküldi, a törvényszék pedig a királyi tábla itéletét a peres felekkel kézbesités utján közli.

A királyi tábla az ügyet az iratok alapján vizsgálja felül. Uj tények a felebbezésben elő nem adhatók, viszont a felebbezés nem szoritkozik a jogkérdésre. A királyi tábla a bizonyitékokat szabadon mérlegelheti s ezen mérlegelés alapján a tényállás tekintetében más eredményre juthat mint az első biróság.

Hivatalból figyelembe vehető pergátló kifogások akkor is figyelembe veendők, ha a felebbezés azokra nem terjed ki. Az elkésett felebbezés visszautasitandó, ha pedig a felebbezés alaptalan, a tábla az első biróság itéletét helybenhagyja. Ha ellenben a felebbezés alaposnak mutatkozik, a tábla a törvényszék itéletét megfelelően megváltoztatja, esetleg feloldja.

9. Felebbezés a királyi kuriához. A királyi tábla itélete, kézbesitésétől számitott 15 napon belül, a királyi kuriához intézett felebbezéssel megtámadható, kivéve, amennyiben a per tárgyának értéke járulékok nélkül 1000 koronát meg nem halad vagy a felebbezés az itéletnek csupán a költségekre vonatkozó részét támadja meg. A felebbezés a törvényszéknél irásban nyujtandó be, a törvényszek az iratokat, az illetékes királyi tábla utján a királyi kuriához felterjeszti. A királyi kuria a felebbezést ugyanugy intézi el mint a királyi tábla. A felebbezés ez esetben sem szoritkozik a jogkérdésre. A magyar polgári perrendtartás rendes eljárása nem ismeri a felülvizsgálatot, a másodbirósági itélet ténybeli megállapitásai, a bizonyitékok mérlegelése ugyanugy megtámadhatók a felebbezéssel mint a per jogi vonatkozásai. Uj tények és bizonyítékok előterjesztésének nincs helye, viszont a harmadbiróság a bizonyitás eredményét minden korlát nélkül felülvizsgálja s esetleg az itéletet éppen ezen az alapon változtathatja meg. A királyi kuria itélete kihirdetendő, azután irásba foglalandó és a per irataival együtt kézbesités céljából a királyi tábla utján a törvényszékhez leküldendő.

10. Igazolás, semmisségi kereset, perujitás. A perbeli mulasztás következményei igazolással háríthatók el. Ezen jogorvoslat, továbbá a semmisségi kereset és a perujitás tekintetében a rendes eljárásban ugyanazok a szabályok irányadók, amelyeket a sommás eljárásra vonatkozólag előadtunk.

IV. A községi biráskodás.

A községi biróság elé tartoznak általában véve azok a vagyonjogi keresetek, amelyeknek értéke a 40 koronát meg nem haladja, kivéve azonban egyebek között az ingatlan dologjogi kereseteket s a váltóügyeket, mig pl. a kereskedelmi ügyletekből eredő követelések, egyes kivételektől eltekintve, a községi biróság hatáskörébe tartoznak.

A községi biráskodást a községi elöljáróság, a rendezett tanácsu vagy törvényhatósági joggal felruházott városokban az azzal megbizott tisztviselő, Budapesten pedig a községi elöljáróságnál müködő u. n. városbirák gyakorolják. A községi biráskodás keretében az illetékességet alperes lakóhelye állapitja meg. Ettől eltérésnek irásbeli kikötés vagy a teljesitési helynek irásban történt megállapitása alapján van helye. A kereset (panasz) szóval előadandó vagy irásban egy példányban nyujtandó be. A községi biróság a feleket a szóbeli tárgyalásra megidézi, a tárgyalás nyilvános és lehető egyszerüséggel és rövidséggel fejezendő be.

A tanukat a községi biróság vallomásukra meg nem esketheti, tanuságtételüket kézszoritással erősitik meg, ami azonban a büntetőjogi következmények szempontjából

and the consideration and drawing up of the decision then take place in secret. The judgment is publicly given, but as regards the parties the subsequent service in writing is determinative. In the judgment the defendant is allowed a period of 15 days for performance.

8. Legal recourse (appeals). An appeal can be entered against the judgment without regard to the value of the subject matter of the dispute or of the appeal, within 15 days of service of the copy of the judgment. Two copies of the appeal must be lodged in writing and a Rubrum at the Court having cognizance of the action. The appeal is taken before the Royal Table; the matter is by the Royal Table allotted to a referee. After the matter has been studied by the referee the appeal is decided in a public sitting of the Senate in question. The fixing of the sitting is made known on the published list; the parties receive no more precise information. The report of the referee is public, the consideration and drawing up of the decision secret. The judgment is published, but afterwards the documents are sent to the High Court, which effects service on the parties to the action.

The revision of the matter by the Royal Table is made only on the basis of the documents. New facts cannot be brought forward, but on the other hand, the appeal is not limited to the questions of law. The Royal Table can estimate the evidence freely and on the basis of this estimation arrive at a result differing from that of the High Court of first instance.

Dilatory objections, which ought to be considered *ex officio*, must be taken into consideration by the Royal Table, even if they are not mentioned in the appeal. The Royal Table will reject an appeal lodged too late, and confirm the judgment of the first instance if the appeal appears unfounded. On the other hand, if the appeal is allowed, the judgment is modified or reversed, as the case may be.

9. Appeal to the Curia Regis. An appeal against the judgment of the Royal Table can within 15 days of its service, be lodged at the Curia Regis in a similar way in writing. The High Court directs the matter to the Curia Regis through the Royal Table having jurisdiction. At the Curia Regis the appeal is disposed of in the same way as at the Royal Table, only here the Senate consists of seven members. The ordinary process of the Hungarian Civil Procedure Ordinance therefore does not recognize the institution of the "revision"; the recourse of appeal is not limited even in the third instance to the questions of law; it can also extend to the questions of fact. The decision of facts and the estimation of the evidence can be attacked as much as the legal side of the decision. The bringing forward of new facts, as has been mentioned, is excluded; on the other hand, the third instance can examine the result of the evidence taken without any limitation and eventually modify the judgment on this ground. The judgment of the Curia Regis is publicly pronounced, and afterwards drawn up in writing and remitted with the documents for the purpose of service through the Royal Table to the High Court.

10. Justification, claim of nullity, restitution. The results of a default can be averted by justification. As regards this legal remedy, as well as claims of nullity and proceedings for restitution, the same provisions apply as those established for the summary proceedings.

IV. The Jurisdiction of Community Courts.

Property claims, the subject matter of which does not exceed the amount of 40 Kronen are generally subject to the jurisdiction of Community Courts. Claims to immovables are excluded, and also bills of exchange matters; on the other hand, claims arising from commercial transactions, with some exceptions, remain in the jurisdiction of the Community Court.

The jurisdiction of Community Courts is exercised by the President of the Community, in larger towns by magisterial officials delegated for this purpose, in Budapest by the Town Judge assigned to the administration of the district. In the limits of the jurisdiction of the Community, the Court of the residence of the defendant is the competent Court; a deviation from this rule only occurs by reason of a written agreement as to jurisdiction or a place of fulfilment stipulated in writing. The claim must be brought forward verbally or handed in in a written statement. The parties are summoned to an oral hearing; the hearing is public and ought to be conducted to a termination without formalities with the greatest possible expedition.

The witnesses are not sworn to their statements; they strengthen their statements by shaking hands, which is, however, equivalent to the oath, with reference to the

az esküvel egyenértékü. Eskünek vagy eskü alatti kihallgatásnak helye nincs. A tárgyalásról jegyzőkönyv veendő fel. Az itéleteket a biróság szóval kihirdeti, a távollevő féllel kézbesités utján közli. Az a fél, aki az itélettel nincs megelégedve, ügyét 8 napon belül, irással vagy szóval előterjeszthető nyilatkozattal, a járásbiróság elé viheti, amely az ügyben végérvényesen dönt. Az iratok a járásbirósághoz felterjesztendők, a járásbiróság az ügy szóbeli tárgyalására határnapot tüz ki és az ügyet a sommás eljárás szabályai szerint tárgyalja. — Sem a járásbiróság sem a községi biróság nem itélhet meg ügyvédi költségeket.

A kereskedő és iparossegédek szolgálati szerződéseiből eredő keresetek. E helyütt emlitendő, hogy a kereskedő és iparossegédek szolgálati szerződéseiből eredő követelések, a per tárgyának értékére való tekintet nélkül, elsősorban az elsőfoku iparhatóság előtt érvényesitendők. — Az elsőfoku iparhatóság határozata ellen felebbezés a felsőbb iparhatósághoz nem lehetséges, de a pervesztes az ügyet 8 napon belül a törvény rendes utján érvényesitheti és pedig, a per tárgyának értékéhez képest, a járásbiróságnál illetve a törvényszéknél, ahol a per a rendes illetőleg sommás eljárás általános elvei szerint tárgyalandó.

V. A kereskedelmi eljárás.

A kereskedelmi eljárás a rendes eljárás egyik neme, irásbeliséggel és ügyvédi kényszerrel. A kereskedelmi eljárás sorára tartoznak általában a kereskedelmi ügyletekből eredő követelések, ha a per tárgyának értéke az 1000 koronát meghaladja, feltéve, hogy alperes kereskedő vagy az ügylet az ő részéről kereskedelmi. — Bizonyos ügyekre, igy különösen a kereskedelmi üzletek átruházásából eredő követelésekre, a kereskedelmi társaságok tagjainak, a részvénytársaságoknak és szövetkezeteknek a részvényesek és szövetkezeti tagok ellen, a társasági viszonyból eredő pereire, a bemutatóra szóló vagy forgatható papirokon alapuló keresetek tekintetében stb. a kereskedelmi eljárás, a pertárgy értékére való tekintet nélkül, irányadó.

A kereskedelmi biráskodást első fokon a törvényszékek gyakorolják, a budapesti és pestvidéki törvényszékek területén külön szakbiróság, a budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék müködik. Ebből kitünőleg a sommás eljárás keretében nincs külön kereskedelmi eljárás s mindössze az az intézkedés áll fenn, hogy a budapesti és pestvidéki járásbiróságok által kereskedelmi ügyekben hozott itéletek ellen érvényesitett jogorvoslatok felett a budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék itél[1]).

A kereskedelmi eljárásra általában véve a rendes eljárás szabályai irányadók, azonban több rendbeli módositással.

Igy a per tárgyalása gyorsabban bonyolódik le, amennyiben, ha csak a per tárgyának természete nem követeli, vagy a felek ki nem kötötték, az iratváltásos eljárás helyett a jegyzőkönyvi eljárás alkalmazandó, a perbeli nyilatkozatok nem beadványok alakjában, két példányban nyujtandók be, hanem a jegyzőkönyvbe iktatandók s ezzel kapcsolatban a halasztások igénybevétele korlátozott. Az ügy érdemében döntő hármas tanács egyik tagja kereskedelmi ülnök, a perujitás valamint a semmiségi kereset csak 5 éven belül érvényesithető.

VI. A váltóeljárás.

A váltónyilatkozatokból eredő igények, tehát ugy egyenes, mint visszkereseti, fizetési vagy biztositási keresetek, perbejelentések, a váltói megtartási jog érvényesitésére irányuló keresetek stb. tekintetében a váltóeljárás irányadó. A biráskodás gyakorlására a törvényszékek mint váltóbiróságok, a budapesti és pestvidéki törvényszékek területén pedig a budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék van hivatva. A kereset ügyvéd által, legalább két példányban, a szükséges okiratok (váltó, óvás stb.) felmutatása mellett nyujtandó be.

A váltóeljárás keretében másnemü igények nem érvényesithetők, ha érvényesittetnének, a kereset ugyanugy hivatalból visszautasitandó, mint ha a váltó valamely lényeges kellék hiányában szenved.

[1]) Ez okból a budapesti és pestvidéki járásbiróságok ily ügyekben, mint kereskedelmi biróságok járnak el.

penal results of a false oath; a party oath is not permissible. A record must be drawn up of the proceedings. The judgment is pronounced verbally, but is served on the absent party in writing. The party dissatisfied with the judgment can bring the matter within eight days before the District Court by a declaration stated verbally or in writing; that Court finally decides the matter. The documents must be transmitted to the District Court, the District Court appoints a date for verbal agrument, and the verbal argument is disposed of according to the rules of the summary procedure. Neither in the Community Court nor in the District Court can lawyers' costs be allowed or be imposed on the losing party.

Claims from service contracts of commercial and industrial assistants. Here must be mentioned that claims arising out of service contracts of commercial and industrial assistants, without regard to the amount in dispute, must first of all be submitted to the industrial officials of the first instance. Against the decision of the industrial official no appeal can be made to the higher instance, but the parties are at liberty to bring the matter forward by way of a claim within eight days, and according to the amount in dispute, either before the District Court or the High Court, where it is dealt with in pursuance of the general rules of ordinary or summary procedure, as the case may be.

V. Commercial Proceedings.

Commercial proceedings are a variety of ordinary processes, written statements and lawyers being compulsory. Claims arising from commercial transactions are subject to the commercial procedure, if the amount in dispute exceeds 1000 Kronen, provided the defendant is a trader or the transaction in question is a commercial transaction on his side. In a number of transactions, such as claims arising out of the transfer of commercial businesses, disputes of members of commercial associations arising out of the contract of association, claims of shareholders or associates against a joint stock company or co-operative association, claims arising out of securities to bearer or order, the commercial procedure is prescribed without regard to the amount in dispute.

Commercial jurisdiction is exercised in the first instance by the High Courts. For the exercise of the jurisdiction of the High Courts in the town and country district of Budapest, a special Court has been created, the Budapest Commercial and Bills of Exchange High Court. Accordingly special commercial process can only be spoken of within the limits of the ordinary procedure[1]).

The procedure in a commercial action is distinguished in several ways from the ordinary procedure, the principles of which are in force here generally.

The exchange of pleadings is generally more rapid, because in so far as the species of action does not require and the parties do not agree to the contrary, the record takes the place of an exchange of written pleadings, that is to say, the pleadings are entered on the record and not filed in two copies, and the period of time is to some extent shortened. As mentioned, a mercantile Judge takes part in the decision of the Senate dealing with the matter. Restitution and nullity claims can only be instituted within 5 years.

VI. Bills of Exchange Process.

Bills of exchange process is prescribed for claims on bills of exchange, both direct and by way of recourse for payment or security, the publication of disputes, claims to enforce the right of retention on the part of creditors on bills of exchange, etc. For the exercise of the jurisdiction the High Courts are appointed, but for Budapest and the country district of Budapest, the Budapest Commercial and Bills of Exchange High Court. The claim must be handed in by a lawyer in duplicate, with production of the documents (bill of exchange, protest, etc.).

If a claim by way of bills of exchange process which is not within the jurisdiction of the Bills of Exchange Court, is made, or if the bill of exchange is defective in a material point, the claim must be rejected.

---

[1]) In summary proceedings there is no special commercial process; only the appeal against the judgments of the Budapest District Courts in commercial matters is made to the Budapest Commercial and Bills of Exchange High Court.

A kereset, amennyiben az okiratok becsatoltattak s a váltó nem mutatkozik elévültnek, a váltóadós pedig az ország vagy legalább Ausztria területén lakik, s végül hirdetményi idézés nem mutatkozik szükségesnek, a sommás váltóeljárás sorára tartozik. A keresetre sommás végzés hozandó, amely alperest arra kötelezi, hogy a váltó összegét s járulékait három nap alatt fizesse meg.

A sommás váltóvégzés csak kifogás utján támadható meg, amely irásban 3 napon belül a per biróságánál nyujtandó be. A kifogás benyujtásának elmulasztása esetén a sommás végzés jogerőre emelkedik s kielégitési végrehajtásra jogosit fel.

Ha a sommás végzés ellen kellő időben adatott be kifogás, biztositási végrehajtás kérhető, amely csakis a marasztalási összeg letételével hárítható el.

Ha a sommás váltóeljárás feltételei hiányoznak, a biróság a kereset tárgyalására végzéssel határidőt tüz ki és a feleket a per felvételére, valamint a váltóper irásbeli tárgyalására megidézi, ugyanugy mint az esetben, ha a sommás váltókereset ellen kifogások adattak be.

Az eljárás irásbeli, az ügyvédi képviselet itt is kötelező, a felek nyilatkozataikat általában öt nap alatt kötelesek a tárgyalási jegyzőkönyvbe iktatni, e határidő elhalasztása csak kölcsönös megegyezés alapján történhetik.

A bizonyitási eljárás korlátok közé van szoritva, amennyiben a közös okiratok felmutatása nem követelhető, tanukép csak azok hallgathatók ki, akik a törvényszék székhelyén laknak vagy a bizonyitó fél által a biróság elé állittatnak; eskü csakis az aláirás valódisága tekintetében lehetséges.

Perbehivás vagy beavatkozás, valamint viszontkereset a váltóeljárás keretében nem érvényesithető. Az itélő tanács egyik tagja kereskedelmi ülnök. Az itélet kézbesitésétől számitott 3 nap alatt felebbezéssel megtámadható. Az igazolás 3, illetőleg legkésőbb 15 napon belül adandó be, semmiségi kereset valamint a perujitás csak 3 éven belül érvényesithető.

VII. Vásári biráskodás.

A heti vagy országos vásáron kötött kereskedelmi ügyletekből eredő követelések a vásár tartama alatt a vásári biróság előtt érvényesithetők. A vásári biróság a vásár helyén a községi elöljáróságból illetőleg hivatalnokaiból alakul. — Az itélet ellen nem lehet felebbezni, de a pervesztes fél jogait a törvény rendes utján érvényesitheti.

VIII. Választott biróság.

A felek, a mennyiben a rendes birói illetékességtől eltérésnek helye van, ügyük elintézését választott biróságra bizhatják.

Az erre vonatkozó megállapodás irásban kötendő s a per tárgyának pontos körülirását, valamint a választott biróság határozott kikötését kell tartalmaznia.

A választott biróság egy elnökből s négy választott biróból áll. Az érdekeltségre vonatkozó szabályok a választott biróság tagjaira is kiterjednek. Ha a felek a választott birósági szerződésben nem nevezték meg a birákat s azok személye tekintetében utóbb sem jött közöttük létre megállapodás, a birák kinevezése a biróság közbejövetelével akként történhetik, hogy a felek mindegyike 4—4 birót nevez meg, mindegyik félnek jogában állván az ellenfél által kijelöltek közül kettőt visszavetni, a megmaradt négy biró pedig elnököt választ.

A felek továbbá a választott biróság előtt folytatandó eljárás tekintetében is megállapodhatnak; ily megállapodás nemlétében, a rendes eljárásnak u. n. jegyzőkönyvi eljárása irányadó. Kézbesitéseket, tanuk vagy szakértők kihallgatását, eskü letételét, a választott biróság nem eszközölheti s e célból az illetékes biróságot kell megkeresnie. A választott biróság itélete felebbvitel utján, csakis a választott birósági szerződés érvénytelensége, a perelőfeltételek valamelyikének hiánya vagy a választott birósági eljárás során felmerült valamely alaki sérelem alapján támadható meg. Az itélet végrehajtása az illetékes rendes biróság előtt kérelmezendő.

The claim is dealt with, if all necessary documents are exhibited, the claim does not *prima facie* appear to be statute-barred, the debtor is resident within the country or in Austria and no edictal (advertisement) proceedings seem necessary, according to the rules of the so-called summary bills of exchange procedure, by issuing a summons for payment with a period for performance of three days.

The summons for payment can only be disputed by a written objection (plea) handed into the Court having cognizance of the action within three days. If default is made in lodging the objection, the summons for payment is valid and capable of execution.

If the objection is duly made, but the amount is not deposited in Court, execution can nevertheless be applied for as security.

If the grounds for the summary bills of exchange procedure do not exist, the Court issues a decree to this effect, and summons the parties to start the process and deliver written pleadings of the bills of exchange process.

The proceedings in bills of exchange actions are conducted in writing, even in the case where the summons for payment has been disputed in due time. Representation by a lawyer is obligatory. The parties have generally to put their contentions on the record within five days; an extension of this period can only be made by reason of an agreement between the parties to the action.

The adduction of evidence is limited, since the production of mutual documents cannot be demanded, only those residing at the domicile of the Court or those put forward by the party producing the evidence can be heard as witnesses, and finally, an oath is only allowed with reference to the genuineness of the signature.

Publication of the dispute, intervention and counterclaims are not allowed in bills of exchange proceedings. A commercial Judge is a member of the deciding Senate. An appeal against the judgment must be instituted within three days of service. The justification must as a rule be filed in a period of three or fifteen days as the case may be. The claim of nullity can only be instituted within three years, also the claim to restitution.

VII. Jurisdiction of Market Courts.

Disputes arising out of commercial transactions which have been concluded at a weekly or yearly market, can be substantiated in the course of the market by the Market Court. The Market Court is formed by officials or by the President of the Community of the place in question, as the case may be. There is no appeal against the judgment; on the other hand, the losing party can substantiate his rights by way of an ordinary action.

VIII. Arbitration Proceedings.

The parties can agree, if a deviation from the legally provided jurisdiction is allowed at all, to settle their legal dispute through a Court of Arbitration.

The agreement for this purpose must be in writing, and it must contain a precise description of the subject matter of the dispute, as well as the competence of the Court of Arbitration.

The Court of Arbitration must always consist of a President and four Judges. The provisions as to incompetence also apply to the members of a Court of Arbitration. So far as the Judges are not appointed in the agreement for arbitration and no arrangement has been arrived at by the parties with reference to the persons to be appointed, the appointment of the arbitrators is made, if necessary, with the assistance of the ordinary Court, in this way: each party nominates four Judges, each party exercises with reference to two of the Judges of the opponent the right of refusal, and the remaining four Judges elect a President.

The proceedings before the Court of Arbitration can also be agreed upon by the parties. In default of an agreement the proceedings of the ordinary procedure are employed. Services of process, the examination of witnesses and experts, and the administering of oaths, cannot be effected by a Court of Arbitration; for these purposes, the Court having jurisdiction must be applied to. Against the judgment of a Court of Arbitration an appeal can only be substantiated by reason of the invalidity of the arbitration agreement, absence of a ground of action, or a formal defect in the procedure of the Arbitration Court. The execution of the judgment must be sought at the ordinary Court having jurisdiction.

Ezen választott birósági eljárásnál sokkal nagyobb jelentőségü a budapesti és a vidéki áru és értéktőzsdék, valamint a vidéki termény és gabonacsarnokok választott biróságának intézménye. — Ezen biróság hatáskörébe tartoznak mindazok a perek, amelyek a tőzsdén létrejött ügyletekből erednek, továbbá azon keresetek, amelyek valamely tőzsdei alkusz közreműködésével létrejött ügyletekből keletkeznek, feltéve, hogy a kötjegy a tőzsdebiróság hatáskörének kikötését tartalmazza. A tőzsdebiróság hatásköre továbbá irásban kiköthető a következő esetekben: kereskedők kölcsönös kereskedelmi ügyleteiből eredő igények, közkereseti és betéti társaságok tagjai, alkalmi egyesülések részesei között keletkezett viták tekintetében, valamint a közraktárak és közraktári jegyek tulajdonosai közötti vitás kérdésekre, de csak annyiban, amennyiben a tőzsdebiróság kikötése a közraktári vállalat alapszabályaiban foglaltatott. Végül a tőzsdebiróság hatáskörét kereskedelmi vételi és szállitási ügyleteknél, a kereskedelmi mübérszerződések, bizományi, fuvarozási, szállitmányozási ügyletek és kereskedelmi ügyletek közvetitése eseteiben ki lehet kötni, még akkor is, ha a felek egyike nem kereskedő. — A választott biróság eljárását a tőzsde szabályzata állapitja meg. A választott biróság a tőzsdetanácsosok sorából választott 4 ha pedig a per tárgyának értéke 2500 koronát meg nem halad, vagy a felek ez irányban megállapodtak 2 tagból és egy elnökből áll, a felek mindegyike 2—2 illetőleg 1—1 birót választhat, a birák választják az elnököt. — Az eljárás szóbeli és nyilvános, az ügy tárgyalása gyorsan, felesleges hosszadalmasság nélkül, befejezendő. A tőzsdebiróság itélete csak a hatáskör vagy valamely perelőfeltétel hiánya vagy pedig a peres eljárás során felmerült valamely lényeges anyagi sérelem cimén támadható meg, a királyi táblához intézendő felfolyamodással. A királyi tábla határozata ellen további felfolyamodásnak a kir. Curiához csak akkor van helye. ha a kir. tábla a tőzsdebiróság itéletét illetőleg végzését megsemmisitette vagy megváltoztatta. Igazolás mulasztás esetén három nap illetőleg legfeljebb három hónapon belül nyujtható be, a semmiségi kereset három éven belül inditandó meg és pedig a rendes biróságnál, perujitás a tőzsdebiróság itélete ellen nem használható. A végrehajtás a tőzsdebiróságnál kérendő, amely azonban a végrehajtás elrendelése céljából az ügyet az illetékes törvényszékhez átteszi.

IX. A fizetési meghagyási eljárás.

Fizetési meghagyás kérhető meghatározott pénzösszeg, helyettesithető ingóságok vagy értékpapirok meghatározott mennyisége iránt inditott igények tekintetében, feltéve hogy a követelés összege, járulékok nélkül, az 1000 koronát meg nem haladja.

A fizetési meghagyás kibocsátása a peres eljárás általános szabályai értelmében illetékes járásbiróságnál kérendő. Amennyiben a fizetési meghagyás kibocsátásának előfeltételei fennforognak, a járásbiróság kibocsátja a fizetési meghagyást, amelyben az adóst arra hivja fel, hogy tartozásának 15 napon belül eleget tegyen s egyben figyelmezteti arra, hogy a fizetési meghagyás ellen az egyetlen jogorvoslat az ellenmondás, amely 15 napon belül érvényesitendő, különben a végrehajtás fog elrendeltetni. — A fizetési meghagyás mindenkor birói kézbesitő utján kézbesitendő, a ki a kézbesités alkalmával alperest az ellenmondás tekintetében felvilágositani köteles.

Az ellenmondás a kézbesités alkalmával a kézbesitővel szemben érvényesen kijelenthető, különben pedig szóval vagy irásban terjesztendő elő a járásbiróságnál és még akkor is érvényes, ha a végrehajtást elrendelő végzés kézbesitésétől számitott 30 napon belül jelentetett ki.

Ha az adós ellenmondással élt, a hitelező hat hónapon belül szóbeli tárgyalás kitüzését kérheti, kérelmének kereset gyanánt való tárgyalása céljából, ha e határidőt elmulasztja, a fizetési meghagyás érvényét veszti. A szóbeli tárgyalás a sommás eljárás szabályai szerint folytatandó. — Ügyvédi költségek, amennyiben a per tárgya a 40 koronát meg nem haladja, egyáltalában nem állapithatók meg, összegük nagyobb érték esetében is némi korlátnak van alávetve. — A fizetési meghagyás alapján végrehajtás rendelhető el, amely azonban mindaddig, amig az ellenmondás még lehetséges, a biztositáson tul nem terjedhet.

X. Előleges bizonyitás.

Az előleges bizonyitás elrendelése még a per meginditása előtt is kérhető, ha folyamodó valószinüsiti, hogy bizonyitékaitól az idő folyamán elesik. A bizo-

More important than this Arbitration Court procedure is the institution of the Court of Arbitration of the Budapest Goods and Securities Exchange, and of the Courts of Arbitration organized on a similar basis in some grain markets in the provinces. To the Arbitration Court of the Goods and Securities Exchange belong, by virtue of legal provisions, all disputes which arise out of transactions concluded on the Exchange, and further, claims arising out of transactions which have been concluded through the intervention of an Exchange agent (Exchange broker), provided the contract note contains an acknowledgment of the competence of the Exchange Arbitration Court. The competence of this Court can further be agreed upon in writing in a number of cases; and particularly in the case of claims from reciprocal commercial transactions of traders, of disputes between members of an unlimited or limited commercial partnership, a joint stock company, or an association for particular commercial transactions, or between a public warehousing undertaking and the holder of a warehouse receipt, if the competence of this Court is recognized in the statutes (articles) of the warehouse undertaking. Finally its competence can be acknowledged in disputes arising out of commercial sale, delivery and manufacturing contracts, commission, carriage, forwarding and negotiating business, even if one of the parties is not a trader. The procedure of the Arbitration Court is prescribed by the autonomic Statute of the Exchange. The Court of Arbitration consists of four Judges and a President, appointed from the rota of the Exchange. Each of the parties can elect two Judges; the Judges elect a President. The proceedings are oral and public; the contentions are concluded quickly and without unnecessary formalities. The judgment can only be attacked in case of incompetence, or for want of foundation for the process or on the ground of a material formal defect in the procedure, by a complaint to the Royal Table; against the decision of the Royal Table there can as a rule be no appeal. A rectification can only be made within three days or three months, as the case may be, from the time of the default; the claim of nullity can be instituted within three years before the ordinary Courts; on the other hand, restitution of the process is excluded. The request for execution of the judgment of the Arbitration Court must be handed in to the Exchange Court, and the Exchange Court transmits the request for the purpose of despatch to the High Court having jurisdiction.

IX. Default Summons Proceedings.

Default summons proceedings are permissible in disputes concerning money claims, claims to a certain quantity of goods capable of being replaced and documents of title, up to a value in dispute of 1000 Kronen.

The request for a decree for summary execution process must be lodged at the District Court which is competent according to the general rules for an action. The District Court, if the conditions for the process exist, issues an order for payment, which requires the debtor to pay within a period of 15 days. At the same time the debtor is informed that only a substantial protest against the order for payment within 15 day is permissible, otherwise execution will issue. Service is without exception effected through a Court bailiff, who incidentally to the service has to give an explanation to the debtor concerning his opposition.

The opposition may be explained to the Court bailiff on the service, otherwise it must be explained verbally or in writing to the District Court. The opposition can also be explained after the issuing of the decree of execution, within 30 days reckoned from the service of the decree.

If the debtor has opposed, the creditor may within six months claim the fixing of an oral hearing, for the purpose of dealing with his request as a claim; if he allows the period to expire, the order for payment loses its force. The oral hearing proceeds according to the rules of the summary process. Lawyers' costs are not given at all in disputes up to the value of 40 Kronen, and for larger amounts only to a somewhat limited extent. On the basis of an order for payment, execution can be issued, but so long as opposition can be raised, must only be carried up to the completion of the seizure.

X. Anticipatory Evidence.

A decree for preliminary evidence may be applied for to the Court which would be competent to deal with the action, even before instituting the action, if it appears

nyitás elrendelése annál a bíróságnál kérendő, amely a perre illetékes, ha pedig a késedelem veszéllyel járna, a szemle annál a bíróságnál is kérhető, amelynek területén a szemle tárgyát képező ingóság létezik. Az elrendelés előtt az ellenfél lehetőleg meghallgatandó. Amennyiben az előzetes bizonyitás elrendeltetett, foganatositását (a tanuk kihallgatása, a birói szemle) a bíróság eszközli. A bizonyitási eljárás költségeit a bíróság megállapitja, azokat azonban a bizonyitó fél köteles fizetni s annak eldöntése, hogy a költségek kit terhelnek, csak a perben történik.

XI. A végrehajtás.

A magyar végrehajtási törvény a végrehajtás három nemét ismeri: 1. a kielégitési végrehajtást, — 2. a biztositási végrehajtást, — 3. a zárlatot.

1. Kielégitési végrehajtás. A kielégitési végrehajtás alapjául szolgálhatnak a jogerős birói itéletek és végzések, továbbá a birói egyezségek.

Némely esetben a kielégitési végrehajtás oly itélet alapján is elrendelendő, amely még nem jogerős. Ilyenek a járásbiróság azon itéletei, amelyek a felebbvitelre való tekintet nélkül végrehajthatók (az elismerés alapján hozott, az alperest 200 koronát meg nem haladó összegben marasztaló, vagy okirat alapján hozott itéletek stb.), továbbá a felebbezési biróságnak azon itéletei, amelyek alperest 1000 koronát meg nem haladó összegben marasztalják. Végül két egybehangzó itélet alapján a kielégitési végrehajtás minden további előfeltétel nélkül elrendelhető.

A királyi közjegyző elött létrejött okiratok, ha azokban az adós magát meghatározott pénzösszeg, helyettesithető ingók vagy értékpapirok meghatározott mennyiségének fizetésére, illetőleg szolgáltatására kötelezte, szintén végrehajthatók. Az adós a végrehajtás elleni kifogásait a végzés kézbesitésétől számitott 8 napon belül irásban érvényesitheti. A kifogások felett kitüzött tárgyalás során csakis oly kifogások vehetők figyelembe, amelyek okirattal bizonyittatnak. Viszont az adósnak jogában áll kifogásait a törvény rendes utján érvényesiteni.

A végrehajtás elrendelését a per biróságánál és pedig rendszerint irásban kell kérni. A per birósága a végrehajtást végzéssel rendeli el, a végzés felfolyamodással megtámadható.

A végrehajtás foganatositására, amennyiben a végrehajtás ingóságokra, pénzre, értékpapirokra és követelésekre vezetendő, az a járásbiróság illetékes, amelynek területén a szóban forgó tárgyak léteznek. — Az ingatlanokra vezetendő végrehajtást az illető telekkönyvi hatóság foganatositja. Ehhez képest a per birósága a végrehajtást vagy maga foganatositja vagy pedig az illetékes biróságot megkeresi.

A pénztartozások behajtása céljából vezetendő végrehajtás ingatlanokra, értékpapirokra, követelésekre, pénzre, birói kiküldött, rendszerint végrehajtó által foganatositandó és pedig a végrehajtató közbejövetelével vagy, megfelelő kérelem esetén, hivatalból.

A végrehajtási jogeselekmény az ingóságok stb. összeirása utján, követeléseknél az adós egyidejü értesitése mellett, eszközlendő s hatálya a birói zálogjog megszerzése. A végrehajtó eljárásáról a foganatositásra hivatott biróságnak jelentést tenni tartozik, a biróság a végrehajtási jogeselekmény tárgyában ezen jelentés valamint az érdekeltek egyike által esetleg benyujtott előterjesztés alapján végzéssel határoz.

A végrehajtás alól ki vannak véve és ennélfogva még a végrehajtást szenvedőnek beleegyezésével sem foglalhetók le: 1. az isteni tiszteletre és a ház ájtatosságra közvetlenül szánt tárgyak, az imakönyvek, az isteni tiszteletre szánt helyiségekhez tartozó szerelvények, a sirok és sirboltok felszerelése, valamint a végrehajtást szenvedő vagy háznépe temetéséhez közvetlenül szükséges tárgyak; — 2. a vallási ereklyék és a családi arczképek; — 3. rendjelek, érdempénzek és egyéb diszjelek; — 4. a köz- és magánhivatalhoz, intézethez vagy üzlethez tartozó pecsétnyomók, bélyegzők, irományok, feljegyzési, üzleti és egyéb könyvek, valamint a köz-, vagy magánhivatalhoz, tartozó más felszerelések; — 5. a közszolgálat teljesitéséhez, valamint a hivatás gyakorlásához szükséges egyenruha, továbbá a vallási szertartások gyakorlására előirt ruházat; — 6. a fegyveres erőhöz, csendőrséghez, valamint egyéb hatósági őrszemélyzethez tartozó egyéneknek a szolgálathoz tartozó fegyvere, felszerelése, szerszámai, müszerei, kocsijai és lovai; —

that in the course of time the means of obtaining evidence might disappear. Before decreeing the taking of the evidence the future opponent to the action must as a rule be heard. If the preliminary evidence appears permissible, it is taken (examination of the witnesses, judicial observation) through the Court. The costs of the proceedings are fixed and must be advanced by the party requiring the evidence; the decision as to who is to bear them follows in the action.

XI. Execution.

The Hungarian Law of Execution recognizes three kinds of execution: 1. the compulsory execution for the purpose of satisfaction: — 2. execution for the purpose of security; — 3. sequestration.

1. Execution for satisfaction. Before all, the final judgments and decrees of the Courts, as well as the compromises concluded before the Court, are capable of execution.

In some cases such judgments as have not yet become final are also capable of execution, such as the judgments of the District Courts, which are capable of execution without regard to an appeal (when they contain a condemnation not exceeding 200 Kronen, or when they are given on the basis of an acknowledgment or document, etc.), the judgments on an appeal which award payment of an amount not exceeding 1000 Kronen. Finally, execution can be applied for on the basis of two judgments in conformity, without limitation.

Further, public documents executed before a public notary are also capable of execution, if the debtor binds himself therein to payment of a fixed sum of money, or to deliver a certain quantity of goods capable of being replaced and documents of title. The debtor can substantiate his objections within eight days, reckoned from the service of the decree. On the hearing fixed for this, only verified objections will be considered, but proceedings by way of action are open to the defendant.

Execution must be applied for at the Court having cognizance of the action and as a rule in writing. The Court having cognizance of the action directs the execution by a decree having as a basis the ground of complaint.

For the carrying out of the execution, so far as the execution is directed to movable objects, money, negotiable securities and claims (choses in action), the competent Court is the District Court in the district of which the respective objects are situated; for immovables the Land Registry Court having jurisdiction at the place where they are situated. Accordingly the Court having cognizance of the action itself deals with the execution or requests the Court having jurisdiction to do so.

Execution in relation to money claims, or movable things, negotiable securities and choses in action is effected by a Court bailiff on the request and with the intervention of the claimant or, on application, by the sheriff himself.

The execution is effected by undertaking the seizure and drawing up a record of the seizure; and in the case of claims, notifying the debtor at the same time. The Court bailiff must give notice thereof to the Court of execution; the Court of execution gives its decision with reference to the seizure on this report, and also on any eventual representation on the part of any of the intervening parties, by a decree.

The following are exempt from execution and consequently not subject to seizure even in case of consent of the debtor: 1. the objects of religious service and devoted directly to the piety of the family, prayer-books, church furniture belonging to places devoted to divine service, everything belonging to graves and tombs, as well as the things necessary for the funeral of the debtor or of a member of his family; — 2. pious relics and family portraits; — 3. orders, medals and other decorations; — 4. seals required in public and private offices, institutions and businesses, as well as business and other books and papers and other implements necessary for these offices or undertakings; — 5. uniforms required for the exercise of public or other service, as well as ecclesiastical raiment prescribed for divine service; — 6. arms, equipments, implements, instruments, horses and cars of those belonging to the army, the military police force and the police force of other public bodies; — 7. books, papers, models and tools of officials, public and private employés,

7. tisztviselőknek, köz- vagy magánhivatalnokoknak, lelkészeknek, tanároknak és tanitóknak, közjegyzőknek, ügyvédeknek, orvosoknak, mérnököknek, iróknak, müvészeknek és általában tudományos vagy müvészi hatáskörben müködő személyeknek, valamint szülésznőknek hivatásuk gyakorlásához szükséges könyvei, iratai, mintái, müszerei, segédeszközei; — 8. a gyógyszertár üzemének folytatásához szükséges munkaszerek, tartályok és gyógyszerkészlet; — 9. a közkorházak és a közgyógyintézetek felszerelése; — 10. a végrehajtást szenvedő és háznépe részére a háztartáshoz szükséges házi- és konyhabutor, edények, főző- és evőeszkönök, kályhák, tűzhelyek, a ruházkodáshoz szükséges tárgyak, a szükséges ágy- és fehérnemü; — 11. a végrehajtást szenvedőnek és háznépének betegsége vagy testi fogyatkozása okából szükséges gyógy- és egyéb szerek és segédeszközök; — 12. az iskolakönyvek és taneszközök; — 13. a kereset folytatásához és a személyes biztonsághoz szükséges fegyverek; — 14. kisiparosoknak, kézmüveseknek, ipari (gyári) munkásoknak, napszámosoknak és általában azoknak, akik magukat kézimunkával tartják fenn, a keresetük folytatásához szükséges szerszámok, eszközök, müszerek és állatok, továbbá kisiparosok és kézmüvesek feldolgozható anyagkészlete százötven koroná érték erejéig; — 15. a végrehajtást szenvedőnek és háznépének egy havi időtartamra szükséges élelmi, tüzelő- és világitószerek, ezek hiányában pedig a lefoglalhato készpénzből a beszerzésükhöz szükséges összeg; — 16. annyi készpénz, amennyivel a végrehajtást szenvedőnek és háznépének szükséges lakás bére egy negyedévre fedezhető; — 17. a végrehajtást szenvedő választása szerint: egy téhén vagy négy juh, vagy négy kecske, vagy négy sertés, ugyszintén ezen állotok részéré félévi takarmány, szalma, alom, ezeknek hiányában pedig a lefoglalható készpénzből a beszerzésükhöz szükséges összeg; — 18. mezei gazdálkodással foglalkozók részére az általuk müvelt, vagy müveltetett, de legfeljebb tizenkét kataszteri holdnyi szántóföld müveléséhez szükséges vetőmag, igavonó jószág, félévre szükséges takarmány, szalma és alom, továbbá gazdasági eszköz és trágya; vetőmag hianyában pedig a lefoglalható készpénzből a beszerzeshez szükséges összeg. Amennyiben azonban a végrehajtás valamely dolog vételárának behajtására rendeltetik el, a végrehajtást elrendelő biróság az illető dolgot e követelés javára lefoglalhatónak mondhatja ki.

A köztisztviselők és magánalkalmazottak fizetés és fizetés jellegével biró pótléka valamint nyugdija legfeljebb egy harmadrészében és csak ugy foglalható, hogy a fizetésből és egyéb a tényleges szolgálatért járó illetményből legalább 2000, a nyugdijból pedig legalább 1200 korono a foglaláson tul is érintetlen maradjon. Ennek megfelelőleg a munkabérnek és a szakmánymunka bérének csak az a része foglalható le, amely a napi öt koronát kitevő összeget meghaladja. Ennek megfelelőleg az ily mentességet élvező végrehajtást szenvedettnél talált pénz, azon összeg erejéig, amely a végrehajtás foganatositásától a járandóság legközelebbi fizetéségéig terjedő időre a le nem foglalható járandóság összegének megfelel, le nem foglalható. Törvényes tartási kötelezettséggel szemben az ezen bekezdésben felsorolt mentességek felényire szállanak alá. (1908 évi XLI t. cz. 1—15 §§).

Tulajdonjog vagy valamely más a végrehajtást akadályozó jog alapján, a jogosult a végrehajtás foganatositására illetékes biróságnál per utján követelheti a lefoglalt ingóságoknak, értékpapiroknak, követeléseknek stb. a végrehajtás alól való feloldását. Ez az u. n. igényper sommás uton tárgyalandó, s itélettel döntendő el. A törvény megfelelő intézkedések által iparkodik meggátolni a per elhuzását: az igénykereset a végrehajtás folytatására csak akkor bir halasztó hatállyal, ha a végrehajtás foganatositásától számitott 15 napon belül adatott be, vagy pedig az igénylő a lefoglalt tárgyak becsértékét a biróságnál letétbe helyezi.

Amennyiben halasztó hatályu igényper nem indittatott vagy pedig azt a biróság elutasitotta, a lefoglalt ingók birói kiküldött által, nyilvános árverésen eladatnak. Az árverés mindenkor közzététetik és pedig a törvényben meghatározott, aránylag csekély értékhatáron tul a hivatalos lapban is. Az árverési jegyzőkönyv a biróságnak bemutatandó, amennyiben az árverésen befolyt összeg a végrehajtatónak nem volt kiadható, ez egyuttal letétbe helyezendő. Az árverés jóváhagyása után következik ez esetben a vételár felosztása s a netáni elsőbbségi igények eldöntése. — A lefoglalt követelések behajtására vagy a végrehajtató jogositandó fel vagy pedig eczélból ügygondnok rendelendő ki. Ha azonban a behajtás nem mutatkozik célszerünek, a biróság azoknak is árverését rendeli el.

priests, professors and teachers, public notaries, advocates, surgeons, engineers, writers, artists and others exercising an artistic calling, and of midwifes necessary for them for carrying on their profession; — 8. tools, melting pots and other implements, as well as the stock of pharmacies, necessary for carrying on the business of chemists; — 9. furniture and implements of public hospitals and dispensaries; — 10. house and kitchen furniture, vessels, utensils, dinner services, stoves, hearths, dresses, bed-clothes and linen, so far as they are necessary for the debtor and his family; — 11. drugs, tools and instruments which are necessary to the debtor or a member of his house in consequence of illness or bodily defect; — 12. school books and other means of instruction; — 13. arms and weapons necessary for the constinuation of the profession or for the safety of the life of the debtor; — 14. tools, instruments and animals of artisans and industrial workmen (working in manufactories), and in general of those who earn their living by handicraft, indispensable for carrying on their occupation, and the materials in stock of artisans so far as their value does not exceed 150 Kronen; — 15. victuals, fuel and substances for illumination in quantities not exceeding the needs of the debtor and his household for a month; or in absence of these stocks as much of the seizable ready money as is wanted for purchasing such stores; — 16. so much ready money as is wanted for paying the rent of the lodging of the debtor and his household for three months; — 17. according to the debtor's choice: one cow or four sheep or four goats or four swine together with fodder, straw and litter for them for one half year's term, or in absence of such stock as much of the seizable ready money as is wanted for purchasing such stock; — 18. if the debtor is a small farmer, so many seeds, draught animals together with fodder, straw and litter for these for one half year's term, farming tools and manure, as are wanted for cultivating their land, not exceeding an acreage of twelve "Katastral Hold"[1]) In case of absence of seeds, so much of the seizable ready money as is required for their purchase. Where a warrant of execution has been issued for the purpose of recovering the purchase price of a certain thing, the court granting such warrant may, however, declare that the thing is to be seized in favour of the claim.

Salaries and supplementary payments having the character of salaries, as well as pensions, of public and private employees, can be seized only to the extent of one third and only in so far as 2000 Kronen remain at the free disposition of the debtor out of the salaries and payments due to him for service performed, or 1200 Kronen out of his pension. Further, only that part of the wages and daily remunerations can be seized which exceeds 5 Kronen per day. Further, money found with the debtor to whom the law grants that exemption, is exempt from seizure up to an amount not exceeding the non-seizable sum from the day of levying the execution till the next pay-day. The exemptions enumerated in this Article, however, are reduced to one half in cases of alimentary allowances which are based on law. (Art. XLI of 1908 §§ 1—15).

On the ground of ownership or some other right preventing execution, the person entitled can apply to the Court of execution by way of action for the annulment of the seizure. This process (so-called extinguishing or presumptive claim) is dealt with in a summary way and decided by judgment. The procedure comprises suitable measures against protracting the process. The claim only results in a postponement of the further execution, if it is filed within 15 days after seizure is effected or the estimated value of the objects seized are deposited in Court.

If no presumptive claim with postponing effect is made, or if it is rejected, the sale by auction of the objects seized by the Court bailiff follows. The auction is always public, and is published in the official newspaper, even for a small amount in value. Choses in action seized are assigned to the conductor of the execution to be realised or a *curator ad actum* is appointed for their collection, but in so far as this appears impracticable, they also are sold by auction. The record of the auction is produced on return to the Court of execution, the proceeds are deposited, and afterwards follow proceedings concerning the distribution and the decision with regard to any claims to priority which have been raised.

[1]) One Katastral Hold is about 2 Hectares. (Translator.)

A végrehajtás költségeit, egyebek között a végrehajtó költségeit és dijait, a biróság minden egyes végrehajtási jogcselekmény alkalmával megállapitja, azokat a végrehajtató tartozik előlegezni, megtéritésük azonban rendszerint a végrehajtást szenvedettet terheli.

Ingatlanokra a végrehajtás foganatositása a végrehajtási zálogjog bekebelezése, ha pedig a zálogjog előzőleg már be volt kebelezve, a végrehajtási jog feljegyzése utján történik. Amennyiben ez a végzés jogerőre emelkedett, a telekkönyvi hatóságnál az árverés elrendelése kérhető. Az árverést elrendelő végzés önálló jogorvoslattal, felfolyamodással támadható meg. — Az árverési hirdetmény kifüggesztendő, a legtöbb esetben pedig hirlapilag is közzéteendő.

Az árverés foganatositására a biróság birósági végrehajtót vagy a telekkönyvi hatóság valamely hivatalnokát vagy végül valamely királyi közjegyzőt küld ki.

Az árverésen az ingatlan a legtöbbet igérőnek adatik el. Ervényesen csak az árverezhet, aki az előirt óvadékot (igen sok esetben a becsérték legalább öt, legfeljebb husz %-át) készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban letétbe helyezi. — Az árverés érvényessége a telekkönyvi hatósághoz benyujtandó előterjesztéssel, a telekkönyvi hatóság végzése pedig, felfolyamodással támadható meg. Másfelöl az árverés megtartásától számitott 15 napon belül benyujtott utóajánlat alapján, ha ez az ajánlat az árverésen tett legmagasabb ajánlat összegét, annak 1/10-ével meghaladja, a biróság ujabb árverést rendel el.

Ha az árverés jogerőre emelkedett, a vevő a vételárat, amennyiben az a vételárból sorozható jelzálogos követeléseknek az ingatlanon való meghagyása és az árverési vételárba való betudása utján nem törlesztetnék, készpénzben befizetni köteles; ellenkező esetben a hirdetményben kiszabott határidő elteltével a viszárverés rendelendő el. — Az ingatlan jogérvényes eladása után, a vételár felosztásának sorrendje, tárgyalás után, megállapitandó. A sorrend tárgyában hozott végzés felfolyamodással megtámadható, a tényleges felosztás (kiutalás) csakis a jogerőre emelkedés után eszközölhető.

A végrehajtás, az ingatlan állagával együtt vagy külön, az ingatlan haszonélvezetére is vezethető, foganatositása zárgondnoki kezelés utján történik.

Amennyiben az itélet egyedileg megjelölt ingóknak, avagy helyettesithető ingók meghatározott mennyiségének átadásában marasztal, a végrehajtás foganatositása abból áll, hogy a végrehajtó azokat, amennyiben az adós birtokában találtatnak, a végrehajtatónak átadja. Ha a végrehajtás e részben eredménytelen maradt, a megfelelő pénzbeli ellenértékre rendelhető el a kielégitési végrehajtás. Ha a marasztalás tárgya valamely munka végzése, cselekvés végrehajtása, türés vagy abbanhagyás, a végrehajtást szenvedett a teljesitésre pénzbirsággal szoritható. Ha pedig az itélet valamely telekkönyvi bejegyzésre alkalmas okirat kiállitásában marasztal, a teljesitési határidő sikertelen eltelte után az itélet pótolja a nyilatkozatot s ennek alapján foganatositható végrehajtás utján a kérdéses bejegyzés.

2. Biztositási végrehajtás. Biztositási végrehajtás rendelhető el feltétlenül marasztaló, felebbvitellel megtámadott első birósági itélet alapján. Váltókra vagy okiratokra alapitott követelések tekintetében azonban, a keresetinditással egyidejüleg is elrendelhető, ha a kérelmező követelésének veszélyeztetését valószinüsiti. A biztositási végrehajtás azonban mindenkor elhárítható a megfelelő összegnek a biróságnál való letétele utján. A végrehajtást a per birósága rendeli el. Foganatositása, ingatlanokat illetőleg a végrehajtási zálogjognak telekkönyvi előjegyzése, ingókra, értékpapirokra követelésekre stb. a végrehajtási foglalás (az összeirás) utján történik. — Árverés ellenben a biztositási végrehajtás során csak kivételkép rendelhető el. A biztositási végrehajtás érvényességének előfeltétele az adós utólagos marasztalása, illetve a kielégitési végrehajtás elrendelése.

3. Zárlat. Zárlat rendelhető el ingó vagy ingatlan dolgokra vonatkozó tulajdoni vagy egyéb viták, a tulajdonos és bérlő illetve haszonbérlő, a jelzálogos hitelező és a tulajdonos között felmerülő viták esetében, a vita tárgyát képező dolgokra és pedig a felebbezéssel megtámadott, de feltétlenül marasztaló elsőbirósági itélet alapján, valamint a veszély és az igény valószinüsitése mellett, már a keresetinditás előtt vagy ezzel egyidejüleg. A zárlat a zár alkalmazása, illetve zárgondnoki kezelés, ingatlanoknál ezenfelül a zárlat telekkönyvi feljegyzése utján, foganatosittatik. A zárlat joghatálya alperes marasztalásától, illetve a végrehajtásnak utólagos elrendelésétől feltételezett.

4. A végrehajtás megszüntetése, korlátozása, felfüggesztése. Ha a végrehajtás alapját képező itéletet a felső biróság megváltoztatja, a végrehajtás megszüntetése

The costs of execution, including also the fees of the Court bailiff, are fixed by the Court of execution after each execution transaction and paid by the party levying the execution, but are as a general rule borne by the debtor.

The execution on landed property is effected by registering the seizure in execution, and if a mortgage has already been registered, by way of noting the execution. If the decree of the Land Registry Court for this purpose becomes final, an order for an auction can be applied for. The decree for this purpose can, nevertheless, be attacked by a complaint. The edict for an auction is public, in most cases is also published through the official newspaper.

The conduct of the auction is entrusted to a Court bailiff or an official of the Land Registry Court, or in some cases to a royal public notary.

Landed property is knocked down to the highest bidder. Bids can only be made by those who deposit the prescribed amount (at most 10% of the judicial valuation) in cash or guardianship (trustee) securities. The validity of the auction can be disputed by a so-called "Representation" to the Court of execution, the decree of the Court of execution by a complaint. On the other hand, on the ground of a subsequent bid made within 15 days, a new auction must be decreed, if this bid exceeds the highest bid by one tenth.

If the sale becomes legally binding, the purchaser must pay the purchase money in cash, so far as it is not balanced by leaving such mortgages made on the property as can be satisfied out of the proceeds, otherwise an auction at his expense will be decreed. After the final valid sale, the proceedings for distribution take place on the basis of verbal process. The decree pronounced in these proceedings can be attacked by way of complaint; only after it has obtained the force of law, can the distribution be made.

Execution can also be levied on the produce of landed property and it is realised in this case by way of compulsory administration (management).

If the judgment directs the giving up of particular movables in specie or of an ascertained quantity of generic goods, execution is levied, so far as they are found in the possession of the debtor, by the Court bailiff taking them away and delivering them to the creditor. If the things are not found, execution can be enforced with respect to the corresponding money value. The execution debtor can be coerced to the performance of transactions, as well as to tolerations and cessations, by money penalties imposed by the Court. If, by the judgment, the obligation is imposed of allowing the delivery of an effective declaration of an entry in the Land Registry, execution is effected after the fruitless expiration of the date for performance, by way of registration.

2. Execution for security. Execution for security can be applied for on the basis of a judgment of the first instance which is the subject of an appeal; and in the case of claims on bills of exchange or documents, on making it appear at the time when the claim is filed that there is danger. But it can be prevented by deposit of the amount of the claim in the hands of the Court. The execution is ordered by the Court having cognizance of the action, and is levied on landed property by noting the right of seizure in the Land Register, and with regard to movables, negotiable securities and choses in action, by undertaking the seizure thereof. Hereupon, execution for security is finished; an auction cannot as a rule take place within its limits. Its validity is subject to the subsequent order for execution for satisfaction.

3. Sequestration. In cases of ownership and similar claims relating to a movable or immovable thing, in disputes between the owner and tenant, the mortgage creditor and owner, sequestration of the object in dispute can be decreed on the basis of a judgment of first instance questioned by an appeal, or further, on showing that there is danger in delay at the time of or before instituting the action. Sequestration is effected by way of compulsory administration, and in addition, in the case of landed property, by notification in the Land Registry. The efficacy of the sequestration is subject to the subsequent condemnation of, or decree of execution against, the defendant, as the case may be.

4. Discontinuance, limitation and suspension of execution. If the judgment forming the basis of execution is altered, the discontinuance or the reservation, as

illetve korlátozása, ha pedig e határozat még nem jogerős, a végrehajtásnak felfüggesztése kérhető.

Ha a végrehajtató követelése részben vagy egészben elenyészik, a végrehajtást szenvedett a végrehajtás megszüntetését illetve korlátozását per utján követelheti.

Ha ellenben a végrehajtás nem vezetett teljes kielégitéshez, a hitelező a folytatólagos végrehajtás elrendelését kérheti a végrehajtás foganatositására hivatott biróságnál, bizonyos esetekben pedig a perbiróságnál.

Felfedező esküre a végrehajtást szenvedett hazai jogunk szerint a végrehajtási eljárás során, valamint általában a csődeljáráson kivül, nem kötelezhető.

Végül kiemelendő, hogy a községi biróságok itéleteinek végrehajtására szolgáló eljárás több tekintetben egyszerübb.

5. Külföldi itéletek végrehajtása. Külföldi biróságok itéletei hazánkban csak akkor hajthatók végre, ha a viszonosság biztositottnak mutatkozik és a külföldi biróság itélete nem ütközik a magyar jog valamely tiltó jogszabályába. — Ezen korlátok között is csak akkor rendelhető el a külföldi biróságok jogerős itéletei és végzései, továbbá az előttük kötött birói egyezségek alapján a végrehajtás, ha a magyar honos alperes a külföldön saját kezéhez vagy pedig Magyarországon magyar biróság közremüködésével idéztetett és a külföldi biróság illetékességét a magyar törvény megállapitja. A magyar honos személyi állapotára vonatkozó külföldi itélet alapján a végrehajtás hazánkban egyáltalában nem rendelhető el.

A végrehajtás elrendelése a foganatositására illetékes magyar biróságnál kérendő. Ez a biróság határozatát a felek meghallgatása után hozza meg.

Az osztrák biróságok itéletei alapján a végrehajtás a viszonosság fenforgása esetében és amennyiben az itélet nem ütközik hazai tiltó törvénybe, feltétlenül vagyis a felek meghallgatása nélkül rendelendő el. (Végrehajtási törvény 3, 4 és 7 §-ai.)

Az államszerződések messzebb menő intézkedéseket állapithatnak meg. Mindezideig eltekintve a nemzetközi vasuti fuvarozási egyezménytől (56. cz.) csupán az 1905 julius hó 17-én Hágában létrejött és az 1909 évi XIV. t. c.-be iktatott nemzetközi egyezmény tartalmaz ily megállapodást és pedig csakis a költségmegállapitást tartalmazó itéletek tekintetében.

A végrehajtás tekintetében a viszonosság pedig ezidőszerint Ausztrián, valamint Bosznia és Hercegovinán kivül, csakis Olaszország, Románia, Svájc, Szerbia és bizonyos tekintetben Törökország részéröl mutatkozik biztositottnak.

---

the case may be, of the execution can be applied for, but if the decision affecting the judgment is not yet final, suspension of the proceedings takes place until the settlement of the legal dispute.

If the claim of the execution creditor fails wholly or partially in the course of the proceedings, the discontinuance or intermission of execution can be applied for by way of action.

On the other hand, if the execution has not resulted in satisfaction of the creditor in full, he can sue for the continuation of the execution proceedings at the Court of execution; in certain cases, at the Court having cognizance of the action.

The debtor in execution proceedings cannot, outside bankruptcy process, by our law be coerced to take the oath of penury.

Finally it may be remarked that for the execution of judgments of the Community Courts a curtailed procedure is in certain respects in force.

5. The execution of foreign judgments. The judgments of foreign Courts can only be executed in Hungary if reciprocity appears to be guaranteed, and so far as the judgment in question does not offend against a constraining legal maxim of Hungarian law. Subject to these conditions, the final judgments and decisions of foreign Courts, as well as the compromises put on an equal footing therewith as regards their effect, are granted execution if the service of the summons was effected on the Hungarian defendant abroad personally, or in Hungary by the assistance of the Hungarian Courts, and the foreign Court, according to the provisions of Hungarian law, was competent for the proceedings. A judgment of a foreign Court relating to the personal legal status of a Hungarian citizen is not capable of execution in Hungary at all.

The demand for a decree of execution must be made to the Hungarian Court competent to undertake the same. This Court gives its decision as to the execution after hearing the parties.

With regard to the judgments of Austrian Courts, execution must be decreed unconditionally (without hearing the parties), subject to reciprocity and in so far as the judgment is not at variance with a prohibition law (§§ 3, 4, 7 of the Law of Execution).

By treaty more comprehensive provisions can be agreed to. Up to the present this is only the case, outside the international agreement as to railway carriage (Art. 56), with reference to judgments containing a provision as to costs, by the Hague Convention of the 14th November 1896, Art. XIII of the year 1899.

Reciprocity of execution is at present guaranteed, outside Austria and Bosnia and Herzegovina, only by Italy, Rumania, Switzerland, Saxony, and Servia, and partially by Turkey.

1875. évi XXXVII. Törvényczikk.

Kereskedelmi Törvény.

(Szentesitést nyert 1875. évi május hó 16-án. Kihirdettett a képviselőházban 1875. május hó 18-án, a főrendiházban 1875. május hó 19-én.)

Általános határozatok.

§ 1. Kereskedelmi ügyekben, ha azok iránt a jelen törvényben intézkedés nem foglaltatik, a kereskedelmi szokások irányadók, ezek hiányában pedig az átalános magánjog alkalmazandó.

2. Hol a jelen törvényben törvényszékekről tétetik emlités, azok alatt a kereskedelmi ügyek elintézésére hivatott biróságok értendők.

Első rész. Kereskedők és kereskedelmi társaságok.

Első czim. Kereskedők általában.

3. Kereskedőnek a jelen törvény értelmében az tekintendő, ki saját nevében kereskedelmi ügyletekkel iparszerüleg foglalkozik.

4. A kereskedőkre vonatkozó határozatok a kereskedelmi társaságokra is alkalmazandók (61 §).

Az államra, ha ez kereskedelmi ügyletekkel foglalkozik, az érintett határozatok annyiban nyernek alkalmazást, amennyiben a fennálló törvények és törvényes rendeletek máskép nem intézkednek.

Hogy a kereskedelmi czégek, kereskedelmi könyvek és a czégvezetőkre vonatkozó (3., 4. és 5.) czimek az állam kereskedelmi vállalataira miképen nyernek alkalmazást, külön rendelettel fog megállapíttatni[1]).

5. Jelen törvénynek a kereskedelmi czégekre, a könyvekre és a czégvezetésre vonatkozó intézkedései a kufárokra és házalókra egyáltalán nem; a zsibárusokra, korcsmárosokra, közönséges fuvarosokra, hajósokra, s más iparosokra pedig csak annyiban nyernek alkalmazást, a mennyiben üzletük a kisipar körét meghaladja.

A kufárok és házalók egyesülései egyáltalán nem, a fentebb felsorolt többi üzletek folytatása végett keletkezett egyesületek pedig csak akkor tekintetnek kereskedelmi társaságoknak, ha üzletük a kisipar körét meghaladja.

6. Hogy a kereskedés mint iparjogositvány kik által és mily feltételek mellett gyakorolható, az ipartörvény (1872. VIII. t. cz.) s az e részben fennálló külön törvények és rendeletek határozzák meg[2]).

Második czím. Kereskedelmi czégjegyzékek.

7. A jelen törvény által előszabott bejegyzésekre a törvényszékek által kereskedelmi czégjegyzékek vezetendők.

E jegyzékek nyilvánosak és mindenki által megtekinthetők. A bejegyzésekről és az ezekhez csatolt mellékletekről másolatok vehetők, s azok hitelesitett másolatban mindenkinek kiadandók.

A kereskedelmi czégjegyzékek berendezése és mikénti vezetése külön rendelet által fog szabályoztatni[3]).

---

[1]) E rendelet 1875. deczember 1. én kibocsáttatott, ld. a függeléket. — [2]) Az 1872 VIII. t. cz. helyébe az uj ipartörvény, az 1884. XVII. t. cz. lépett. — [3]) A kereskedelmi czégjegyzékek berendezésére és vezetésére vonatkozólag l. a földmivelésipar- és kereskedelmi ministernek 1875. évi deczember 1-én 26922. sz. alatt (R. T. 1875. évf. 137. sz. 523. l.), továbbá a földmivelési stb. és igazságügyministernek 1883. május 31-én kelt rendeletét (R. T. 1883. évf. 93. sz. 668. l.) a függelékben. A czégbejegyzések közzétételeért fizetendő dijakra nézve az 1883. évi márczius hó 16-án 6156. R. T. 1883. évf. 44. sz. 362. l. kibocsátott igazságügyi ministeri rendelet irányadó.

Article XXXVII of the year 1875.

Commercial Code.

(Sanctioned 16th May 1875. Promulgated in the House of Representatives 18th May, in the House of Magnates the 19th May 1875.)

General Regulations.

§ 1. In commercial matters, as far as this Law should contain no regulations concerning them, commercial usage shall be authoritative, and if there is no such usage, the General Private Law (i.e. Civil Law) has to be applied.

2. Wherever this Law uses the expression Court, those Courts which are authorized to decide in commercial matters are to be understood.

First Part. Traders and Trading Associations.

First Title. Traders in General.

3. A trader within the meaning of this Code is one who carries on business transactions as a profession and in his own name.

4. All regulations concerning traders shall be applied also to trading associations. (§ 61).

The said regulations shall have application to the State in so far as it carries on a trade, to such an extent as existing laws or lawful edicts should not provide to the contrary.

The question to what extent the Titles of this Code concerning firm names, trading books and agency (3, 4 and 5), shall have application to the commercial undertakings of the State, shall be decided by a special edict[1]).

5. The enactments of this Code concerning firm names, trading books and agency have no application whatever to pedlars and hawkers, to second-hand dealers, innkeepers, common carters, shippers and artisans of other descriptions, so far as their business does not exceed the limits of mere handicraft.

Associations of pedlars and hawkers shall not be held to be trading associations. Associations formed for the purpose of carrying on business of the above mentioned descriptions shall be held to be traders only so far as their business exceeds the limits of mere handicraft.

6. The question as to who shall be entitled and under what conditions to professionally carry on a trade is regulated by the Industrial Law (Art. VIII of 1872) and by the other special laws and ordinances in force concerning this[2]).

Second Title. The Trade Register.

7. For the purpose of the entries to be made according to the enactments of this Law, the Courts have to keep the trade registers.

These registers are public and may be inspected by any person. A copy of the entries as well as of the documents deposited with them, can be taken, and such copies are to be supplied to anybody requiring them in a legally verified form.

How this trade register is to be organised and kept shall be regulated by a special edict[3]).

---

[1]) The edict concerning the commercial undertakings of the State was issued on December 1st 1875 (see Appendix). — [2]) The Art. VIII of 1872 was superseded by the new Industrial Law, Art. XVII of 1884. — [3]) The edicts of the Minister of Commerce, Agriculture and Industry and of the Ministers of Commerce and Justice are Nr. 26922 ex 1875 (Official Gazette of the year 1875 Nr. 137, page 523) and of 31st May 1883 (Official Gazette of 1883 Nr. 93, page 668): see Appendix. The charge to be paid for the publication of the entries was fixed by the edict of the Minister of Justice Nr. 6156 of the year 1883 (Official Gazette of 1883, March 16th, Nr. 44, page 362).

8. A kereskedelmi czégjegyzékekbe történt bejegyzések, a mennyiben jelen törvény egyes esetekre nézve ellenkezőt nem rendel, egész kiterjedésükben egy e végre a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministerium által kiadandó «Központi Értesitő»-ben, a Horvát-Szlavonországban történt bejegyzések pedig az ottani hivatalos lapban haladéktalanul közzéteendők.

E mellett a közzététel a törvényszék által, az érdekeltek kivánságára és költségére, az általuk kijelölendő más hirlapok utján is eszközölhető.

9. Harmadik személyek irányában a kereskedelmi czégjegyzékekbe történt bejegyzések a «Központi Értesitő»-ben, Horvát-Szlavonországban pedig a hivatalos lapban megjelent közzététel napjától birnak foganattal.

A megtörtént közzététel nemtudásával senki sem mentheti magát.

Harmadik czím. Kereskedelmi czégek.

10. A czég azon név, mely alatt a kereskedő üzletét folytatja s melyet aláirásul használ.

11. Kereskedők, kik üzletüket egyedül folytatják, czégül saját polgári nevüket és pedig legalább vezetéknevüket kötelesek használni.

Czégükhöz oly toldást nem csatolhatnak, mely társas viszonyra mutatna. Ellenben szabadságukban áll oly toldásokkal élni, melyek a személy vagy az üzlet közelebbi megjelölésére szolgálnak[1]).

12. Ki valamely létező kereskedelmi üzletet szerződés vagy örökösödés utján szerez meg, azt a volt tulajdonos vagy jogutódainak beleegyezésével, az addigi czég alatt az utódlást kifejező toldással vagy a nélkül folytathatja.

13. A közkereseti társaság czégének, ha abban minden társtag neve nem foglaltatik, legalább a társak egyikének nevét a társasági viszony létezésére utaló toldással kell tartalmaznia.

Betéti társaságoknál a czégnek a beltagok közül legalább egyiknek nevét a társasági viszonyra utaló valamely toldással kell magában foglalni.

Átalában tilos ujonnan keletkezett társaságok czégébe a beltagok nevén kivül más személyek neveit foglalni; szintugy tilos a közkereseti vagy betéti társaságoknak magukat részvénytársaságoknak vagy szövetkezeteknek czimezni.

14. A részvénytársaságok és a szövetkezetek czégükben határozottan mint ilyenek jelölendők meg[2]).

15. Ha valaki egy fennálló kereskedelmi üzletbe társtagul belép, vagy egy kereskedelmi társasághoz uj tagul csatlakozik, vagy ilyenből kilép: az eredeti czég, e változás daczára, azontul is használtathatik.

Oly társtag kilépése esetében azonban, kinek neve a czégben foglaltatott, az addigi czég használásához a kilépett társtag beleegyezése szükséges.

Ugyanez áll oly esetben is, midőn a társaság csak két személyből állott és ezek egyike a társaságból kilép.

16. Minden kereskedő, ki az 5. §-ban érintett kivétel alá nem esik, a 21. §-ban meghatározott pénzbirság terhe mellett, üzlete megkezdésével egyidejüleg czégét azon törvényszéknél, melynek kerületében kereskedelmi telepe létezik, bejegyeztetni, egyuttal azt ugyanott sajátkezüleg aláirni, vagy hitelesitett alakban bemutatni tartozik.

Mig e bejegyzés meg nem történt, a kereskedő azon jogokban, melyeket a jelen törvény a kereskedők részére megállapít, nem részesülhet; ellenben elvállalt kereskedelmi kötelezettségeiért harmadik személyek irányában a jelen törvény értelmében felelős.

[1]) Kiegésziti az ipartörvény (1884. XVII t. cz.) 58 § a: Egy iparos vagy kereskedő sem használhat czégén, nyomtatványain vagy hirdetéseiben oly jelzőket, jelvényeket vagy adatokat, melyek a tényleges üzleti viszonynak vagy a valóságnak meg nem felelnek. A magyar korona országai egyesített és az ország külön czimerének magánosok, magánjellegü testületek, vállalatok és intézetek által való használhatásáról az 1883 XVIII. t. cz. intézkedik. — [2]) A Központi Hitelszövetkezet kötelékébe tartozó gazdasági és ipari hitelszövetkezetek czégére nézve ld. az 1898. XVIII t. cz. 52 § át.

8. The entries made in the trade register have, so far as it is not otherwise provided by this Law for particular cases, to be immediately published *verbatim* and *in extenso* in a Central Gazette to be edited for this purpose by the Minister of Commerce, Agriculture and Industry. The entries made in Croatia-Slavonia have to be published in the Official Gazette there.

In addition the entries may be published by the Court, on the demand and at the cost of the interested parties, also in other newspapers to be designated by them.

9. Towards third parties the entries in the trade register have effect beginning from the day of their having been published in the Central Gazette; in Croatia-Slavonia beginning from the day of their having been published in the Official Gazette there.

Nobody can exculpate himself by reason of non-knowledge of the publication.

Third Title. Firm Names.

10. The firm name is the name under which the trader carries on his business and which he uses as a signature.

11. Traders who carry on their business alone must make use of their own civil names, viz. at least their surnames.

No addition may be made to the firm name which shows the existence of a trading association. But additions are allowed to be used which serve to emphasize the identity of the trader or the nature of the trade[1]).

12. Anyone who acquires an established business by contract or inheritance may carry it on under its former firm name, with or without any indication that he is successor, if the former proprietor or his heirs consent to it.

13. The firm name of an ordinary partnership must include, if there are not included the names of all the partners, the name of at least one of them with an addition indicating the existence of a partnership.

The firm name of a limited partnership must include the name of at least one of the partners personally responsible, with an addition indicating the existence of a partnership.

It is generally prohibited to include in the firm name of a newly formed partnership names of other persons than those of the personally responsible partners. Ordinary partnerships and limited partnerships are prohibited from calling themselves joint stock companies or co-operative associations.

14. Joint stock companies and co-operative associations must be described as such by their firm name[2]).

15. If anyone enters an existing business as a new partner, or if he joins an established partnership as a new partner, or if a partner retires therefrom, the former firm name may still be retained in spite of these changes.

On the retirement of a partner whose name was included in the firm name the express consent of the retiring partner is required for the continuation of such firm name.

The preceding enactments are applicable in the same way if a partnership was formed by two persons, and one of them retires from the partnership.

16. Any trader who is not judged to be an exception according to § 5, is bound to have an entry made of his firm name together with the commencement of his business, in the register of the Court within the jurisdiction of which he has his place of business. He must sign his firm name before the Court or present such signature in verified form. If he acts against this rule, he is liable to a fine as fixed in § 21.

As long as such an entry has not been registered the trader does not participate in the rights bestowed upon traders by this Code; albeit he is responsible for his commercial liabilities toward third parties according to this Code.

---

[1]) This enactment is completed by § 58 of the Industrial Law (Art. XVII of 1884): no merchant or tradesman is allowed to make use on his sign-board, printings or circulars, of such distinctions, ensigns or data, as do not correspond with the real nature of his business or with the actual facts. Art. XVIII of 1883 regulates the right of private persons, private concerns, undertakings and associations, of bearing the united coat of arms of the lands of the Hungarian Crown or of the special use of one of them. — [2]) Concerning agricultural and industrial credit co-operative associations as members of the Central and Credit Co-operative Association of the Land, see § 52 of Art. XVIII of 1898.

17. Minden új czégnek az azon helyen vagy azon községben már létező és a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetett czégtől világosan különböznie kell.

Ki a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetett valamely kereskedővel egyenlő nevet visel, köteles azt czégül olykép használni, hogy az a már bejegyzett czégtől világosan megkülönböztethető legyen.

18. Ha más helyen vagy községben fióktelep állítatik fel, a czég a fióktelepet illetőleg az arra nézve illetékes törvényszéknél is bejegyzendő.

E bejegyzésnek azonban addig helye nem lehet, mig nem igazoltatik, hogy a czégbejegyzés a főtelepre nézve illetékes törvényszéknél megtörtént.

Ha azon helyen vagy községben, hol a fióktelep felállíttatik, egy már bejegyzett azonos czég létezik, a bejegyzendő czég olykép használandó, hogy az a már bejegyzett czégtől megkülönböztethető legyen.

19. Ha a czég megváltozik vagy megszünik, vagy ha birtokosai személyében változás történik, ezen tény a kereskedelmi czégjegyzékbe leendő bevezetés és kihirdetés végett bejelentendő.

A mennyiben a czég megváltozása vagy megszünése a kereskedelmi czégjegyzékbe be nem vezettetik és ki nem hirdettetik: az, kinél az érintett tények bekövetkeztek, azokat egy harmadik ellenében csak annyiban érvényesítheti, amenynyiben igazolni képes, hogy azon tények ez utóbbi előtt ismeretesek voltak.

20. Ha a kereskedelmi üzlet átruházásánál az átvevő a czég addigi kötelezettségeit magára vállalja, a hitelezőket ezen kötelezettségek tekintetében úgy az átadó, mint az átvevő ellen kereseti jog illeti[1]).

21. Ki a jelen törvénynek a czégbejegyzésre vonatkozó rendeleteit meg nem tartja, az erre az illetékes törvényszék által hivatalból ötszáz forintig terjedhető pénzbirsággal szorítandó.

A pénzbirság kiszabásával egyidejüleg az illető félnek a bejegyzés eszközlésére 14 napi határidő szabandó, melynek sikertelen lefolyása után a pénzbirság végrehajtás utján behajtatik. A kiszabott, de be nem hajtható pénzbirság fogságra át nem változtatható.

Hasonló eljárásnak van helye azok ellenében is, kik valamely czéget jogosulatlanul használnak, épségben maradván e mellett a 24. §. intézkedései.

22. A biróságok általában, különösen pedig a hagyatéki és csődbiróságok, nemkülönben a kereskedelmi és iparkamarák és az iparhatóságok, amennyiben hatáskörükön belől a bejegyzési kötelesség megsértéséről, vagy a czég jogosulatlan

---

[1]) A 20. §-t hatályon kivul helyezte az 1908 évi LVII. Törvényczikk a kereskedelmi uzlet átruházásáról. Szentesitést nyert 1908 évi deczember ho 28-án. Kihirdettetett az «Országos Törvenytár» ban 1908. évi deczember hó 31-én. 1. §. Aki kereskedelmi uzletet szerződés utján ótvesz, felelős az átruházónak az uzletből eredő azokért a kötelezettségeiért, amelyeket az átvétel idején ismert, vagy a rendes kereskedő gondosságával megtudhatott. Az átruházó felelőssége érintetlen marad. Ki van véve a csőd folyamán való üzleteladás esete. — 2. Ha az átvevő az üzletet házastársától, saját vagy házastársának fel- vagy lemenő ági rokonától, testvérétől, vagy féltestvérétől, vagy e személyek valamelyikének házastársától vette át, az átruházónak az üzletből eredő kötelezettségeiért az 1. §-ban meghatározott korlátozás nélkül felelős. Ugyanez áll akkor is, ha az átvevő az átruházóval szemben az üzletből eredő kötelezettségeket magára vállalta. — 3. Hogy forog-e fenn az 1. vagy 2. §. értelmében üzletátruházás, különösen, ha az üzlethez tartozó vagyon nem egészben vétetett át, ugyszintén, hogy forog-e fenn a 2. §. második bekezdése értelmében tartozásátvállalás, különösen ha az átvevő az üzletből eredő kötelezettségek közül egyes kötelezettségek átvállalását kizárta: az eset összes körülményei szerint kell megitélni. — 4. Ha valaki egyes kereskedővel ennek fennálló üzletére nézve közkereseti vagy betéti társaságba lép, a társaság az addigi üzletből eredő összes kötelezettségekért felelős. A volt üzlettulajdonos felelőssége érintetlen marad. — 5. Ha az üzlet átvétele idején az átruházó ellen az 1. §. alá eső kötelezettség alapján a per meg volt inditva és az 1—3 §-ok értelmében e kötelezettségért felelős atvevőnek az átvétel idején a perinditásról tudomása volt, az átruházó ellen hozott marasztaló itelét jogereje kiterjed az átvevőre is. Az előbbi bekezdés rendelkezése a 4. §. esetében is megfelelően alkalmazandó. — 6. Az 1875: XXXVII. t. cz. 20. §-a hatályát veszti. — 7. E törvény végrehajtásával az igazságügyminister, illetőleg Horvát-Szlavonországokban Horvát-Szlavon és Dalmátországok bánja bizatik meg.

17. Every new firm name must be clearly distinguishable from those existing already in the same locality or district and already registered in the trade register.

If a trader has the same name as another already registered in the trade register, he must use it as a firm name in such a way as to make it clearly distinguishable from the registered one.

18. If a branch establishment has been established in another locality or district, the firm name of such branch must be registered at the Court in whose jurisdiction the branch establishment is situated.

This entry cannot be made before having proved that the entry concerning the head establishment has been made at the Court within whose jurisdiction its head establishment has its place of business.

If in that place or locality where a branch establishment is to be established, a similar firm name has already been registered, the firm name to be registered must be used in such a way as to be clearly distinguishable from the registered firm name.

19. Notice must be given of any alteration of the firm name or of a firm having ceased to exist or of any change in the person of its proprietors, for the purpose of such facts being registered and published.

So long as the alteration of a firm name, or the fact of a firm having ceased to exist, has not been inscribed in the trade register, nor published, the person as to whom these events have taken place cannot use them to the prejudice of a third party unless he can prove that such third party had knowledge of these facts.

20. If anyone who purchases a business assumes the liabilities of the firm for antecedent engagements, the creditors have a claim as to these liabilities against the vendor as well as the purchaser[1]).

21. Anyone who does not satisfy the enactments of this Code concerning firm names will be compelled to do so by the competent Court *ex officio.* The penalty shall not exceed five hundred fl.[2]).

The Court shall give to the party fined, simultanously with the fining, an adjournment of 14 days. If the party fined should not satisfy the commands of the Law concerning the registration, this fine will be recovered by execution. A fine inflicted but not recoverable cannot be changed to imprisonment.

The same rule holds good against a person who uses a firm name unlawfully, the enactments of § 24 remaining unaffected.

22. The Courts in general, but particularly the Inheritance Courts and Bankruptcy Courts, the Chambers of Commerce and Industry, and the Industry Authorities, as far as they get knowledge *ex officio* within their competence of an offence against

---

[1]) § 20 was repealed by Art. LVII of 1908, concerning the transfer of commercial businesses. This Law was passed on December 28th 1908 and published in the Law Magazine of the Land on December 31st 1908. **§ 1.** A person who takes over a commercial business by a contract is answerable for those liabilities of the transferor affecting the transferred business which were known to him when he took over the business, or of which he should have acquired knowledge when exercising the care of a prudent trader, the liability of the transferor remaining unchanged. An exception under this rule is the transfer of a business in case of bankruptcy. — **2.** If the transferee takes over the business from his consort, from his own or his consort's ascendants or descendants, brothers or sisters or half-brothers or half-sisters, or the consorts of the abovementioned persons, he is answerable for the liabilities affecting the business of the transferor, but without the restrictions contained in § 1. The same rule holds good where the transferee as regards the transferor takes over the liabilities of the transferred business. — **3.** The question whether there is a transfer of the business within the meaning of § 1 or § 2, especially in a case where the assets of a business have not been taken over as a whole, as well as the question whether there is a taking over of the liabilities within the meaning of § 2, especially in a case where the transferee has protested against taking over particular liabilities, must be determined upon consideration of all the circumstances of the particular case. — **4.** If a person joins a trader with respect to his existing business and they form an unlimited or a limited partnership in order to carry on such business, the partnership is answerable for all liabilities affecting the business; the liability of the previous owner of the business remains unchanged. — **5.** If a lawsuit is pending against the transferor on the basis of his obligations under § 1 at the time of the transfer of the business, and if the transferee who is answerable for the liabilities according to the provisions of §§ 1—3 had knowledge at the time of the transfer of the plaint having previously been entered, the executive force of the rendered judgment against the transferor holds good also against the transferee. The provisions of the preceding paragraph apply in an appropriate way in the case of § 4. — **6.** § 20 of Art. XXXVII of 1875 is repealed by the present Law. — **7.** With the execution of this Law the Minister of Justice, and for Croatia-Slavonia the Ban of Croatia-Slavonia and Dalmatia, are entrusted. — [2]) 500 fl = 1000 Kronen.

használásáról hivatalos tudomást nyernek, erről az illetékes törvényszéknek haladéktalanul jelentést tenni tartoznak.

23. Ha kereskedő vagy kereskedelmi társaság, vagy ennek akár bel-, akár kültagja ellen csőd nyittatik, e körülmény a törvényszék által a kereskedelmi czégjegyzékben, külön kihirdetés nélkül haladéktalanul kitüntetendő.

Amennyiben a kereskedelmi czégjegyzék, melyben az érintett bevezetésnek történni kellene, nem a csődbiróság által vezettetik, ez utóbbi a csődnyitásról azon törvényszéket értesitendi, mely által a kereskedelmi czégjegyzék vezettetik.

24. Ki valamely czég bitorlása által jogaiban sérelmet szenved, követelheti, hogy a bitorló a czég további használatától, a 21. §-ban érintett pénzbirság mellett, eltiltassék és kártéritésben elmarasztaltassék.

A kár létezése és mennyisége felett, a törvényszék a fenforgó körülmények alapján, esetleg szakértők meghallgatása mellett, szabad belátása szerint határoz.

A törvényszék e mellett, a sértett fél kérelmére, hozott határozatának a marasztalt fél költségein leendő közzétételét is elrendelheti[1]).

Negyedik czím. Kereskedelmi könyvek.

25. Minden kereskedő köteles bekötött, laponkint folyó számmal ellátott és átfüzött könyveket vezetni, melyek ügyleteit és vagyoni állását teljesen feltüntetik; e mellett azonban szabadságában áll a könyvezés bármily módját és ennél bármily élő nyelvet használni.

Bevezetések a rendszerint kitöltendő helyeken hézag hagyása nélkül teljesitendők. A bevezetés eredeti tartalmát kitörlés által vagy másként olvashatlanná tenni, valamint kivakarni, vagy oly változtatásokat tenni tilos, melyek minőségüknél fogva kétséget hagynak az iránt, valjon az eredeti bevezetéskor vagy később történtek-e?[2])

26. Minden kereskedő köteles üzlete megkezdésekor leltárt készíteni, tehát ingatlan vagyonát, követeléseit és tartozásait, készpénze mennyiségét és egyéb javait pontosan összeirni és az egyes javak értékét kitüntetni, egyuttal a követelő és tartozó állapotnak egymáshozi viszonyát kimutató mérleget szerkeszteni. E leltár és mérleg azontúl minden évben elkészitendő.

Ha a kereskedő oly árutárral bir, melynek leltározása az üzlet természeténél fogva minden évben nem eszközölhető: elég, ha az árutár minden második évben leltároztatik.

27. A leltár és mérleg a kereskedő által aláirandók. Közkereseti és betéti társaságoknál az érintett okmányokat minden személyesen felelős társtag aláirni tartozik.

A kereskedőnek szabadságában áll a leltárt és mérleget egy e végre rendelt könyvbe iktatni, vagy minden alkalommal külön összeállitani. Az utóbbi esetben az okmányok időrendben összegyüjtve elteendők.

28. A leltár és mérleg összeállitásánál a javak és követelések azon érték szerint veendők számitásba, melylyel azok a felvétel idejekor birnak.

A kétes követelések valószinü értékükben veendők fel, a behajthatlanok pedig lejegyzendők.

29. Minden kereskedő köteles a kapott üzleti leveleket megőrizni, az általa küldöttek másait pedig — másolat- vagy lenyomatban — egy másolati könyvbe időrendben bevezetve megtartani.

30. A kereskedők kötelesek kereskedelmi könyveiket, az azokban történt utólsó bejegyzés keltétől számitva, legalább tiz éven át megőrizni[3]).

Ugyanez áll a kereskedelmi levelek, a leltárak és mérlegek tekintetében is.

31. Bejegyzett kereskedőknek szabályszerüen vezetett könyvei kereskedelmi ügyletekből eredő perekben rendszerint nem teljes, eskü vagy más bizonyitási eszköz által kiegészithető bizonyitékot képeznek.

---

[1]) A sértett jogait a rendes per útján érvényesitheti. — [2]) A könyvviteli kötelezettség megszegésének csőd esetén beálló büntetőjogi következményeiről a büntetőtörvény (1878. V. t. cz.) 414. és 416 §§. intézkednek. — [3]) A bizonyitás módjára ld. a bevezetést.

these enactments or of an unlawful use of a firm name must report such fact without delay to the competent Court.

23. Entry of bankruptcy proceedings against a merchant or a trading association or against an unlimited or limited partner must be made immediately in the trade register officially and without separate publication.

As far as the trade register in which these entries must be made is not kept by the Court acting as the Bankruptcy Court, the latter has to give notice to the Court keeping the register.

24. Anyone finding himself injured by a third person unlawfully using a firm name may demand to have him prevented from further use of the firm name by means of the fine stated in § 21. He may also bring an action for damages against him.

The Court decides concerning the existence and amount of such damages on the base of the prevailing circumstances, eventually, after having heard experts, with arbitrary discretion.

Beyond this, the Court may on demand of the plaintiff order the judgment to be published at the costs of the defeated party[1]).

Fourth Title. Trade Books.

25. Every trader is obliged to keep bound books, every page of which must be provided with consecutive numbers, all of them being perforated and tied together by a string, and in these to show clearly his business transactions and the state of his fortune. He is allowed to use whatever method of book-keeping, as well as whatever living language, he chooses.

No empty spaces may be left in the places where it is customary to write. The original entry must not be made illegible by being crossed out or in any other way, e.g. by erasing: nor may such alterations be made as by their quality make it uncertain whether they were made at the time of the original entry or at a later period[2]).

26. Every trader is bound on beginning his business to make an inventory, i.e. to make an accurate list of his immovable property, what he owes and what is owing to him, of his cash in hand and of his other valuables, making a detailed estimation of their value, as well as a balance sheet of his assets and debts. He is bound to draw up a similar inventory and balance sheet at the end of each year.

If a trader has a warehouse, where, owing to the nature of the business, the taking of the inventory cannot be effected every year, it is enough if it is done every two years.

27. The inventory and the balance sheet must be signed by the trader. Balance sheets and inventories of ordinary and limited partnerships must be signed by every personally responsible partner.

The inventory and balance sheet may be copied into a register specially kept for this purpose or prepared separately each time. In the latter case they ought to be kept together in order of date.

28. Every asset and debt must be set down at the time of the drawing up of the inventory and balance sheet for the total sum of their value.

Doubtful debts must be estimated at their approximate value; bad debts must be written off.

29. Every trader is bound to preserve all the business letters he receives, as well as to keep the copy (copy or tracing) of all business letters sent by him in a copying book in order of date.

30. Traders are bound to keep their books till the expiration of at least 10 years, to be reckoned from the date of the last entry[3]).

The same rule holds good as to commercial letters, inventories and balance sheets.

31. In actions arising out of commercial matters the books of registered traders, if properly kept, are accepted in general as evidence. This evidence is not quite conclusive but can be made conclusive by an oath or other means of evidence.

---

[1]) Any rights the injured person may possess, conferred on him by other laws, may be enforced by him by action. — [2]) Concerning the criminal consequences of an offence in respect of the obligation of keeping books in case of bankruptcy, see enactments of Criminal Code (Art. V of 1878) §§ 414 and 416. — [3]) Concerning the methods and means of evidence, see Introduction.

A könyveknek ezen bizonyító ereje kereskedők ellenében a peressé vált bejegyzés keltétől számitandó tiz, nemkereskedők ellenében pedig két évi időtartamra terjed.

Egyébiránt a felett: kell-e a könyveknek nagyobb vagy kisebb bizonyító erőt tulajdonítani, hogy oly esetben, midőn a peres felek kereskedelmi könyvei egymástól eltérnek, ezek mint bizonyítási eszköz teljesen mellőztessenek-e, vagy melyik fél könyveinek kelljen több bizonyító erőt tulajdonitani, a fenforgó körülményekhez képest a biróság határozand[1]).

32. Az oly kereskedelmi könyvek, melyekben szabálytalanságok mutatkoznak, bizonyitékul csak annyiban vétethetnek, a mennyiben a fenforgó körülmények szerint a szabálytalanságok daczára is hitelt érdemelnek.

33. A kereskedelmi könyvek bizonyitó erején mit sem változtat az, ha a segédszemélyzet által vezettetnek.

34. A biróság a per folyamában, a fél kérelmére, az ellenfél könyveinek felmutatását elrendelheti. Ha a felmutatás elmulasztatik, a könyveknek vitatott tartalma a vonakodó fél ellenében bebizonyitottnak tekintendő.

35. A felmutatott könyvek egész tartalmuk szerint csak a biróság vagy a birói szakértők által és pedig oly esetben vizsgálhatók meg, midőn azok szabályszerű vezetése forog kérdésben.

A perbeli ellenfélnek egyedül a peressé vált tételekre vonatkozó bejegyzéseket van joga megtekinteni.

36. A könyvek felmutatása, egész terjedelmük szerint leendő megtekintés végett, örökösödés, vagyonközösség, társasági vagyon felosztása és csőd esetében biróilag elrendelhető.

Ötödik czím. Czégvezetők és kereskedelmi meghatalmazottak.

37. Czégvezető az, ki a kereskedelmi üzlet tulajdonosától (főnökétől) egyenesen czégvezetési meghatalmazást nyer, vagy határozottan czégvezetőnek nyilvánittatik, vagy végre arra hatalmaztatik fel, hogy a főnök czégjét «per procura» jegyezhesse.

A czégvezetéssel több személy akár külön külön, akár együttesen is felruháztathatik. Az utóbbi esetben együttes czégvezetés (Collectivprocura) keletkezik[2]).

38. A czégvezetői minőség a czégvezetőt kereskedelmi üzlet folytatásával járó, biróság előtti és biróságon kivüli minden ügyletre és jogcselekvényre feljogosítja; minden, a köztörvény szerint szükséges különös meghatalmazást pótol és jogot ad kereskedősegédek és meghatalmazottak felvételére és elbocsátására.

Ingatlan javak elidegenítésére és terhelésére a czégvezető csak akkor van feljogosítva, ha erre külön felhatalmazást nyer.

39. A czégvezető jogkörének korlátozása harmadik személyek irányában joghatálylyal nem bir.

40. A czégvezető az aláirásnál köteles a czéghez saját nevét a czégvezetésre vonatkozó toldással csatolni.

Együttes czégvezetésnél mindegyik czégvezető köteles az érintett toldással ellátott czégjegyzéshez saját nevét hozzácsatolni.

41. A czégvezetési felhatalmazás a főnök által a kereskedelmi jegyzékbe leendő bevezetés végett az illetékes törvényszéknél személyesen vagy hitelesített alakban bejelentendő. Egyuttal a czégvezető czégjegyzését ugyanott személyesen aláirni vagy hitelesített alakban benyujtani tartozik.

E rendelet megtartására a felek a 21. §-ban megállapított pénzbirság mellett hivatalból szorítandók.

42. A czégvezetési felhatalmazás megszünése bejegyzés végett a főnök által bejelentendő.

Ha a czégvezetési jogosultság megszünése a kereskedelmi jegyzékbe be nem vezettetik és közhirré nem tétetik, a főnök e tényt egy harmadik ellenében csak

[1]) Teljes bizonyító erővel birnak a földhitelintézet (1871. XXXIV. t. cz. 7 §), az osztrák magyar bank (1878. XXV. t. cz. 96. cz.), a kisbirtokosok országos földhitelintézete (1879. XXXIX. t. cz. 3 §) és az országos központi hitelszövetkezet (1898. XXIII. t. cz. 76 §) könyvei és könyvkivonatai. — [2]) Házastárs részére a czégvezetői meghatalmazás csak közjegyzői okiratban adható (arg. 1886. VII. t. cz. 23 § a. p.). Kiskorú vagy gondnokság alatt álló főnök nevében a törvényes képviselő (atya, gyám illetőleg gondnok) csak a gyámhatóság hozzájárulásával rendelhet ki czégvezetőt (1877. XX. t. cz. 20. és 113 §§.).

This evidence is good in actions against registered traders for 10 years from the date of the entry in dispute, against non-traders for two years from such date.

For the rest the Court will decide, on consideration according to the prevailing circumstances, if the weight of the evidence is more or less important, whether in cases where the trade books of the litigant parties differ from one another, these shall entirely be excluded as means of evidence, or to the books of which of the litigant parties a greater weight shall be attributed[1]).

32. Trade books showing irregularities cannot be used as means of evidence, except in so far as they are trustworthy according to the circumstances in spite of the irregularities.

33. The evidence to be given by a trade book is not altered at all by the circumstance of its being kept by the employés.

34. In the course of an action the Court can, at the request of a party, order the production of the trade books of the other party. If the book is not produced the contents of the book in dispute shall be adjudged as proved against the party not producing it.

35. The examination of the whole contents of the produced book can only be made by the Court or by experts of the Court, and only in cases when it is in dispute whether the books are properly kept.

The litigant party has only the right to examine the entries belonging to the question in dispute.

36. The production of books for inspection of the whole of their contents may be ordered by the Court in cases of succession, of dividing up property in case of community of goods, of liquidation of an association and of bankruptcy.

Fifth Title. Proxies and Commercial Agents.

37. A proxy is one who obtains directly from the proprietor of a business (the principal) a power of representation, or who is by express declaration declared a proxy, or who is authorized to sign the firm name of the principal "per procuration".

A proxy may be conferred on several persons individually or jointly. The latter is called "collective proxy"[2]).

38. A proxy confers the power to do all judicial and extra-judicial acts and take all legal steps which the carrying on of a business entails. It holds good for every power of attorney necessitated according to Common Law, and gives power to engage assistants with or without commission.

A proxy is not allowed to alienate or hypothecate immovable property unless power to do so is directly conferred on him.

39. All restrictions upon the extent of the powers of a proxy are without effect against third parties.

40. The proxy signs by adding to the firm name his own, with a statement that it is by procuration.

In case of collective procuration each proxy has to sign, adding his own name to the firm name and with the mentioned statement.

41. The principal is bound to apply for registration of the appointment of a proxy either personally or in verified form at the Court in whose jurisdiction he has his place of business. Together with such application the proxy has to sign either personally before the Court or to present his signature in verified form.

Parties can be compelled to satisfy the provisions of this enactment by imposition of the fines stipulated in § 21 *ex officio*.

42. The principal must give notice of the termination of a procuration for the purpose of having it registered.

If no entry of the termination of a proxy has been made in the trade register and it has not been published, this fact can have no effect as against a third party,

---

[1]) Absolute conclusive evidence is bestowed upon the books of the Land-Mortgage Institute (Art. XXXIV of 1871), of the Austro-Hungarian Bank (Art. XXV of 1878), of the Mortgage Institute of the Small Owners (Art. XXXIX of 1879) and of the Central Co-operative Association of the Land (Art. XXIII of 1898). — [2]) A proxy can be given by a husband to his wife or vice versa only by a document drawn up by a notary § 23a of Art. VII of 1886). Legal representatives (father, tutor or guardian) cannot confer a proxy in the name and on behalf of the principal, being a minor under tutorship or guardianship except with the ratification of the Authority for the Protection of Wards (§§ 20 and 113 of Art. XX of 1877).

annyiban érvényesítheti, amennyiben igazolni képes, hogy ez utóbbi előtt a czégvezetés megszünése az ügylet megkötésekor ismeretes volt.

43. A kereskedelmi meghatalmazottnak, kit a főnök czégvezetési jogosultság nélkül, akár egész üzlete vezetésére, akár üzlete körében bizonyos nemű vagy egyes ügyletekre felhatalmaz, jogköre kiterjed mindazon ügyletekre, melyek az ily kereskedelmi üzlet folytatásával rendszerint járnak és mindazon jogcselekvényekre, melyeket az ilynemű ügyletek rendszerint szükségessé tesznek.

Váltói kötelezettségek elvállalására, kölcsönök felvételére és perek folytatására a kereskedelmi meghatalmazott csak akkor van feljogosítva, ha erre különös felhatalmazást nyer. Ellenben nincs szüksége különös meghatalmazásra azon ügyletekhez, melyekre hatásköre kiterjesztetett.

44. A kereskedelmi meghatalmazott az aláirást, minden a czégvezetésre mutató toldás mellőzésével, de a meghatalmazási viszony kifejezésével köteles eszközölni.

45. Az előbbeni két czikk intézkedései azon kereskedelmi meghatalmazottakra is alkalmazandók, kiket főnökük kereskedői utazók minőségében a telep helyén kivül ügyletekkel megbiz. Ezek e minőségükben egyrészről az általuk kötött adásvevések után járó vételár felvételére és fizetési határidők engedélyezésére, másrészről főnöküknek künnlevő követelései beszedésére feljogosítottaknak tekintendők[1]).

46. A kereskedősegéd főnöke nevében és annak részére jogügyleteket nem köthet.

47. Ki boltban, nyilt áru- vagy raktárban alkalmazva van, feljogositottnak tekintetik oly eladások és átvételek eszközlésére, nemkülönben oly fizetések átvételére, melyek az ily boltban, nyilt áru- vagy raktárban rendesen történni szoktak.

48. Ki az árukat nyugtatott számla mellett hozza a vevőhöz, a vételár elfogadására felhatalmazottnak tekintetik.

49. Azon ügyletek által, melyeket a czégvezető, vagy kereskedelmi meghatalmazott a czégvezetésnek, illetőleg a meghatalmazásnak megfelelőleg, főnöke nevében köt, harmadik személyek irányában kötelezve a főnök lesz, jogokat az szerez.

Az, hogy az ügylet világosan a főnök nevében köttetett-e, vagy a fenforgó körülményeknél fogva, a szerződők akarata szerint, a főnök nevében kötöttnek tekintendő, különbséget nem tesz.

A czégvezető vagy meghatalmazott és harmadik személyek közt, a megkötött ügyletből sem jogok, sem kötelezettségek nem keletkeznek.

---

[1]) *1900 évi XXV. törvényczikk.* Az 1884 évi XVII t. cz. 50 §-ának a megrendelések gyüjtésére vonatkozó rendelkezései módositásáról. — § **1.** Az 1884. évi XVII. t. cz. 50 §-ának azon rendelkezése, melynél fogva minden iparosnak joga van, ugy saját mint mások készitményeire, nemcsak lakhelyén, hanem azonkivül bárhol és bármikor minták előmutatásával is megrendeléseket gyüjteni vagy gyüjtetni, hatályon kivül helyeztetik. Ennek helyébe lép azon rendelkezés, hogy úgy a belföldi mint külföldi iparosok, kereskedök vagy ezek megbizottjai, az iparos vagy kereskedö lakhelyén kivülmintával vagy minta nélkülmegrendelések gyüjtése végett csak oly iparosokat vagy kereskedőket kereshetnek fel, kik üzletkörükben az illetö árúk eladásával vagy felhasználásával foglalkoznak. Nem esik a jelen szakasz tilalma alá közvetlenül az iparoshoz vagy kereskedőhöz intézett egyes megrendeléseknek megbizott által való átvétele vagy teljesitése. — **2.** Nem terjed ki az 1. §. első bekezdésének rendelkezése irodalmi és müvészeti termékek megrendelésének gyüjtésére. — **3.** A kereskedelmi miniszter felhatalmaztatik, hogy bizonyos üzletágak és iparczikkek tekintetében az elsö szakasz 1 bek. összes vagy egyes rendelkezése alól a kereskedelmi és iparkamarák meghallgatása után, kivételt engedélyezhessen és e részben Horvát- és Szlavon országokra nézve a Horvát-Szlavon-Dalmátországi bánnal egyetértöleg járjon el. Az engedélyezett kivételekről a kereskedelmi miniszter minden évben a költségvetés elöterjesztése alkalmával a törvényhozásnak jelentést tenni tartozik. — **4.** Aki a jelen törvény 1 § elsö bekezdésében foglalt valamely rendelkezést megszeg, kihágást követ el és ezért az 1884 évi XVII t. cz. VII. fejezetében emlitett iparhatoságok által egy hónapig terjedhetö elzárással és 20 koronátol 600 koronáig terjedhetö pénzbüntetéssel büntetendő Elitélés esetén a minták elkobzandók. Ismétlés esetén az illetö megrendelések megengedett gyüjtésétől, is egy évre eltiltható. A jelen törvény 1 §-ában foglalt tilalom ellenére létrejött ügylet a megrendelővel szemben hatálytalan. — **5.** A jelentörvény életbe lépésének napját a kereskedelmi miniszter rendelettel állapitja meg. E nap ùgy tüzendö ki, hogy e törvény legkésőbb 1901 julius hó 1-én életbe lépjen. Jelen törvény végrehajtásával a kereskedelemügyi miniszter, Horvát-Szlavon országokban pedig a Horvát-szlavon-dalmátországi bán bizatik meg.

except in so far as the principal is able to prove that the third party had knowledge of the termination of the proxy when concluding the business.

43. When a person without being appointed as a proxy has been authorized by the principal to manage the whole business, or to conduct certain business matters within the scope of his business, the authority extends to all operations which are necessary as a rule for the carrying on of such a business and to all acts which are as a rule necessary for the management of affairs of this kind.

Such an agent has no power to enter into obligations under bills of exchange law, to contract loans, or to be a party to an action, unless specially authorized to do so. On the other hand he has no need of a special power for transactions and acts within the scope of his authority.

44. Such an agent has to sign by adding to his signature a statement explanatory of his holding a commercial authority, but abstaining from making use of any such addition as might give the idea of a proxy.

45. The enactments of the preceding two §§ are also applicable to agents who as commercial travellers are given the commission of conducting business transactions in places outside the domicile of the firm. They are specially held to be authorized to collect the purchase price of the sales effected by them, and to allow time for the payment on one hand, and collect money owing on account to the principal on the other hand[1]).

46. No commercial assistant can do legal business on behalf and for account of his principal.

47. Any person employed in a shop or warehouse is held authorized to effect such sales and give such receipts and to accept such payments as are customary in such shops or warehouses.

48. Any person who brings goods with a quittance to the purchaser is held to be authorized to receive the purchase price.

49. In respect of business transacted by a proxy or commercial agent corresponding to his powers, on behalf of his principal, the principal is bound towards and acquires rights against third persons.

Whether the business has been done by express declaration on behalf of the principal, or whether according to the prevailing circumstances and by the will of the contracting parties it is to be held to have been on behalf of the principal, makes no difference.

Between the proxy or agent and third persons such a transaction creates no rights or obligations.

---

[1]) The risk of collecting orders is regulated by Art. XXV of 1900 as follows: "§ **1.** The enactments of § 50 of Art. XVII of 1884 (Law of Industry) according to which every tradesman and artisan is allowed to collect orders for his own products as well as for those of others, also in places out of his domicile when and wherever he chooses, personally or by help of third persons, also by means of samples, is invalidated and replaced by the provision that native artisans and traders and their attorneys must not visit traders or the public outside of their domicile for the purpose of collecting orders with or without samples; they are allowed to visit only such traders and artisans as occupy themselves with their trade of selling or working the respective goods. This regulation does not refer to the case when single enquiries, made directly to the merchant, are accepted or effectuated by his attorney. — **2.** The enactments of § 1 do not refer to collecting orders as to the products of literature and the liberal arts. — **3.** The Minister of Trade is authorized to free particular branches of commerce from all or any of the regulations of § 1 after having heard the Chambers of Commerce and Industry. Concerning Croatia-Slavonia the Minister has to act in accordance with the Ban of Croatia-Slavonia and Dalmatia. The Minister of Commerce is bound yearly, when opening the budget, to make a report concerning these exceptions. — **4.** Every person who commits an offence against the enactments of § 1 commits a misdemeanour and is liable to be sentenced by the Industrial Authorities created by Section VII of Art. XVII of 1884, to imprisonment not exceeding one month and to a penalty from 20—600 Kronen. In case he is sentenced the samples must be confiscated. In case of a subsequent offence the collecting of orders, which otherwise is allowed, may be prohibited for the duration of one year. Transactions concluded in contravention of § 1 have no effect as against a purchaser. — **5.** The day of the coming into force of this Law will be fixed by the Minister of Commerce by means of an Edict. The day must be fixed in such a way as to give validity to this Law at the latest on the 1st of July 1901. The Minister of Commerce, and for Croatia the Ban of Croatia-Slavonia and Dalmatia, are trusted with the execution of this Law."

50. A czégvezető és a kereskedelmi meghatalmazott főnöke beleegyezése nélkül a czégvezetést, illetőleg a meghatalmazást másra át nem ruházhatja.

51. A czégvezetés és kereskedelmi meghatalmazás a fennálló szolgálati viszonyból eredő jogok sérelme nélkül bármikor visszavonható.

A főnök halála a czégvezetés megszüntét nem vonja maga után. A kereskedelmi meghatalmazás a főnök halálával csak akkor szünik meg, ha világosan ennek életére adatott.

52. Ki mint czégvezető vagy kereskedelmi meghatalmazott valamely kereskedelmi ügyletet köt a nélkül, hogy czégvezetői jogosítványnyal vagy kereskedelmi meghatalmazással birna, szintugy a kereskedelmi meghatalmazott, ki az ügylet megkötésénél meghatalmazása határain túl megy, a vele szerződő harmadik személynek a kereskedelmi jog szerint felelős; ez utóbbinak szabad választásában áll tőle kártéritést vagy a szerződés betöltését követelni.

E felelősségnek azonban nincs helye, ha a harmadik daczára annak, hogy a czégvezetés vagy meghatalmazás hiányáról vagy az utóbbinak átlépéséről tudomással birt, az ügyletbe bocsátkozott.

53. A czégvezető, vagy az, ki kereskedelmi meghatalmazott minőségében egy egész kereskedelmi üzlet vezetésével megbizatik, főnöke beleegyezése nélkül sem saját, sem más részére kereskedelmi ügyletet nem köthet.

A főnök beleegyezése már az esetben is vélelmezendő, ha az a czégvezetés vagy meghatalmazás adásakor tudta, hogy a czégvezető vagy meghatalmazott saját vagy más részére kereskedelmi ügyletekkel foglalkozik, és e foglalkozás abbanhagyását ki nem kötötte.

Ha a czégvezető vagy kereskedelmi meghatalmazott e szabály ellen cselekszik, főnökének az okozott kár megtéritésével tartozik; e mellett jogában áll a főnöknek azon ügyleteket, melyeket a czégvezető vagy meghatalmazott saját részére kötött, úgy tekinteni, mintha azok a főnök részére köttettek volna.

A fentebbi határozatok a segédekre is alkalmazást nyernek.

54. A főnöknek azon joga, melynél fogva az előbbi szakasz eseteiben az ügyletet saját részére kötöttnek tekintheti és kártéritést követelhet, azon időponttól számitandó három hó alatt szünik meg, midőn a főnök az ügylet megkötéséről tudomást nyert.

Hatodik czím. Segédszemélyzet.

55. A segédszemélyzet (segédek és tanonczok) szolgálati viszonyai, valamint igényei a fizetéshez és ellátáshoz szabad egyezkedés tárgyát képezik. Ily egyezkedés hiányában a jelen törvényben foglalt eltérésekkel az ipartörvény (1872: VIII. tcz.) harmadik, ötödik és hatodik fejezetének intézkedései szolgálnak irányadóul[1])[2]).

56. A kereskedősegéd, ki szolgálata teljesitésében vétlen baleset miatt ideiglenesen gátoltatik: ezért igényeit a fizetés és ellátáshoz el nem veszti. E kedvezmény azonban őt csak hat heti időtartamra illeti[3]).

57. A szolgálati viszony a főnök és segéde közt, amennyiben szerződésileg rövidebb vagy hosszabb határidő nem állapittatott meg, előleges hat heti felmondás mellett ugy az egyik, mint a másik fél részéről felbontható[4]).

---

[1]) Az 1872. VIII t. cz. helyébe az uj ipartörvény az 1884. XVII t. cz. lépett, amely ezen czim intézkedéseit több pontban meg is változtatta. — [2]) Az 55 §-t kiegésziti az ipartörvény 98 § a: «Az az iparos, aki segédeit lakással is ellátja, e czélra egészséges és lakható helyet tartozik kijelölni. — A segéd által egészségtelen lakás miatt beadott panaszok mindig a helyszínén a tiszti orvos közbejöttével vizsgálandók meg és haladék nélkül orvoslandók.» Továbbá az ipartörvény 89 § a: «Az iparos segédétől, ha máskép nem egyezkedtek, csak az iparüzlethez tartozó munkát kívánhat és ezt is csak oly mérvben, amely a segéd testi alkotásának és erejének megfelel. — Az iparos köteles időt engedni arra, hogy a segéd vallása ünnepnapjain az isteni tiszteletet látogathassa.» — [3]) Kiegésziti az 1884. XVII t. cz. 96 § a: «Ha ideiglenes szabadsággal elbocsátott katona, hadi tengerész vagy honvéd segédnek áll be s a katonai hatóság által behivatik, a munkaszerződés ereje minden kárpótlás nélkül megszünik. — Ugyanez áll azokra nézve is, kik ujonczállítás alkalmával besoroztatván, katonai szolgálatok megkezdésére behivatnak. — Ellenben, ha a tartalékos vagy honvéd a törvényszerű évenkénti gyakorlatra behívatik, ez a munkaszerződést meg nem szünteti, de a gyakorlat idejére munkabér nem jár.» — [4]) Az ipartörvény 92 § ának 2. és 3. bekezdése: «Kereskedősegédek tekintetében a felmondás határideje szerződési megállapodás hiányában hat hét. Fontosabb teendőkkel megbizott iparos vagy kereskedősegédek, jelesen a nagy iparvállalatoknál vagy gyárakban vagy kereskedői üzletbeken, mint a könyvvezetők, pénztárnokok, üzletvezetők, utazók, raktárnokok stb. alkalmazottak tekintetében a felmondás határideje három hónap.» Csőd esetén a csőd-

50. A proxy or commercial agent cannot delegate his powers without express consent of the principal.

51. The powers of a proxy and of a commercial agent can be revoked at any time without prejudice to the other rights created by the contract of service.

A proxy is not extinguished by the death of the proprietor of the firm. The authority of a commercial agent is extinguished by the death of the principal only in the case when it was given with express declaration for his life time.

52. He who does business with a third person pretending to have the powers of a proxy or commercial agent, but without having such powers, as well as a commercial agent who goes beyond the limits of his powers when doing the business, is responsible towards the third person according to the regulations of Commercial Law; the third person being entitled to demand damages or fulfilment of the contract, as he chooses.

This responsibility does not take place when the third person in spite of his knowing of the lack of authority or the excess thereof has transacted the business.

53. The proxy or anyone who (as agent) has been authorized to manage a business, cannot, without consent of his principal, either do any business on his own account, or on behalf of a third person.

Consent of the principal is to be presumed when it is known by him at the time when conferring the proxy or authority that the proxy or agent carries on a business in his own name or on behalf of a third person and he makes no express agreement that he should give it up.

Should a proxy or agent infringe the regulations of this enactment, he is responsible for damages to his principal; moreover the latter may demand that the business done by the proxy or agent for himself may be considered as having been done on account of his principal.

The same rule holds good with regard to commercial assistants.

54. The principal's rights to demand that a business shall be considered as having been done on his account in case of the above enactment and to claim damages, are lost if they are not asserted within 3 months after he has had knowledge of the conclusion of the transaction in question.

Sixth Title. Of the Personnel.

55. The conditions of service of the personnel (assistants and apprentices) and their rights as to salary and board are objects of free agreement. In the absence of such agreements the enactments of the third, fifth and sixth Titles of the Law of Industry (VIII of 1892), with the exceptions stated by this Code, hold good[1][2].

56. If an assistant is temporarily prevented from performing his service through an accident which is no fault of his own, his rights to salary and board are not lost; but the law does not give the benefit of these rights for longer than six weeks[3].

57. The engagements between principal and assistant can be terminated by either party giving six weeks' notice, if no longer or shorter notice has been agreed upon[4].

[1]) Art. VIII of 1872 has been replaced by the new Law of Industry XVII of 1884. Several enactments of those Titles are altered by the new Law. — [2]) As supplementary to this enactment § 98 of XVII of 1884 orders: "The artisan who gives lodging to his assistants has to choose for this purpose healthy and habitable rooms. Complaints of the assistant concerning unhealthy lodgings are to be investigated with the intervention of the Authority's surgeon and must be attended to without loss of time." The enactment is farther supplemented by § 89 of the same Art: "The artisan cannot demand, unless there exists a different agree ment, other work than that which belongs to his branch of industry and only in a degree corresponding with the constitution and the strength of the assistant. The artisan is bound to give his assistants on their confessional feast days free time in order that they may attend Service." — [3]) Supplement by § 96 of Art. XVII of 1884. "If a member of the Army, Navy or Militia during the time of a provisional leave has accepted the place of an assistant and has been called in again, the engagement ceases *ipso facto*, without any damages. — The same rule holds good in reference to assistants enlisted at the enrolments and called in to do military service. On the other hand, the calling in of a reservist of the Army or Militia to the yearly exercises has not as a consequence the termination of the engagement, but for the time of the military exercise the assistant has no claim to salary or board. — [4]) See Art. XVII: 1884 § 92, pars. 2 and 3: "For assistants in commercial business the time of notice, in the absence of other agreement, is six weeks. Assistants commissioned with more

Fontosabb teendőkkel megbizott segédek, jelesen könyvvivők és pénztárnokok tekintetében, a kölcsönös felmondási határidő három hónapot tesz.

A jelen szakasz határozatai a főnök ellen elrendelt csőd esetében is irányadóul szolgálnak.

58. A segéd a szolgálatot felmondás nélkül elhagyhatja: 1. ha a főnök szerződési kötelezettségeit nem teljesiti; — 2. ha a főnök, ennek helyettese vagy családtagjai a segédet tettleg bántalmazzák, vagy ellene sulyos becsületsértést követnek el; — 3. ha a szolgálat folytatásával a segéd egészsége vagy élete oly ok miatt lenne veszélyeztetve, mely a szerződés megkötésekor felismerhető nem volt.

Ezen esetekben a segédet a fizetés és ellátás az egész felmondási időre illetik[1]).

59. A segéd felmondás nélkül azonnal elbocsátható: 1. ha a főnök bizalmával való visszaélés által az üzlet érdekeit veszélyezteti; — 2. ha főnöke beleegyezése nélkül akár saját, akár más részére kereskedelmi ügyletekkel foglalkozik; — 3. ha kötelessége teljesitését elmulasztja; — 4. ha három napnál tovább tartó fogságba kerül, vagy főnöke beleegyezése és jogos gátló ok nélkül, az üzlettől három napnál tovább távol van; — 5. ha szerződésileg elvállalt kötelességei teljesitésére alkalmatlan; — 6. ha a szolgálatra hosszabb betegség miatt képtelenné válik; — 7. ha valamely undoritó vagy ragályos betegségben szenved; — 8. ha a főnököt, ennek helyettesét vagy családtagjait tettleg bántalmazza, vagy ellenük súlyos becsületsértést követ el; — 9. ha megintés daczára vigyázatlansága által a ház vagy az üzlet biztonságát veszélyezteti; — 10. ha nyerészkedési vágyból eredő büncselekvényt követ el.

Hogy a segédet a 6. és 7. pont eseteiben a fizetés és ellátás, a fenforgó körülmények szerint mennyiben illeti meg, az 56. §. értelmében határozandó meg[2])[3])[4]).

---

törvény 1881. XVII. t. cz. 24 § a irányadó. Az ipartörvény 97 § a szerint: «Az iparos, ki segédét törvényes ok nélkül a felmondás ha táridejének eltelte előtt elbocsátja, köteles neki kilépése előtt azon bért vagy egyéb illetményt, melyet a felmondási határidő alatt élvezett volna, egyszeresen és ha a segédnek munkabérén kivül ellátása is volt, kétszeresen megadni.»

[1]) A §. 1.—3. pontjai helyébe az ipartörvény 95 § a lépett: «A segéd felmondás nélkül azonnal kiléphet: a) ha az iparos, helyettese vagy az iparos hozzátartozói őt vagy családja tagjait tettleg bántalmazzák, ellene vagy ellenök becsületsértést követnek el; b) ha az iparos szerződési kötelességeit nem teljesiti; c) ha darabszámra dolgozik és az iparos őt folytonosan munkával ellátni nem képes; d) ha a munka folytatásával egészsége vagy élete veszélyeztetve van; e) ha az iparos, helyettese vagy hozzátartozói őt vagy családját erkölestelenségre vagy törvénytelen tettre csábitják.» — [2]) Az azonnali elbocsátás eseteit most az ipartörvény 94 § a szabályozza: «A segéd felmondás nélkül azonnal elbocsátható: a) ha nyereményvágyból eredő bűncselekvényt követ el; — b) ha az iparos, helyettese vagy egyik családtagja ellen tettleges bántalmazást vagy súlyos becsületsértést követ el, kötelességei teljesítését makacsul megtagadja, vagy ha az iparos akarata ellenére egy egész munkanapon át igazolatlanul szünetel; — c) ha megintés daczára a ház vagy az üzlet biztonságát vigyázatlansága által veszélyezteti; — d) ha három napnál tovább tartó szabadságvesztés büntetés alá kerül; — e) ha a szerződésileg elvállalt munka teljesitésére képtelen; — f) ha valamely undorító vagy ragályos betegségben szenvéd; — g) ha az iparos bizalmával való visszaélés által az üzlet érdekeit veszélyezteti; — h) ha a kereskedősegéd főnöke beleegyezése nélkül akár saját, akár más részére kereskedelmi ügyletekkel foglalkozik. Az e) és f) pontokban elősorolt esetek bekövetkezése miatt elbocsátott segéd netaláni kárpótlási igénye a szerződés és a fennálló törvények alapján itélendő meg. — [3]) Kiegészitik e § t. az ipartörvény következő intézkedései: — §. 108. Oly végből, hogy a törvényes alapon a szerződési viszonyból kilépni és más iparoshoz szerződtetni akaró segéd ezt akadálytalanul tehesse, az iparos a segéd kivánatára elbocsátási bizonyitványt köteles adni. — 159. Azon segédet, vagy gyári munkást, ki munkájából jogtalanul kilép, az iparhatóság visszahozathatja, kötelessége teljesitésére szoríthatja, sőt ezen felül még 20 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetheti. — 90. Az iparos oly segédet fel nem fogadhat, ki az előbbi munkaadóval kötött szerződésnek törvényes megszünését, vagy azt, hogy munkaszerződése a jelen törvény értelmében felmondás által megszünik, (108. §.) nem igazolja. A ki ily igazolás nélkül segédet alkalmaz, az a segéddel egyetemlegesen felelős az illető iparosnak a segéd eltávozása által okozott kárért. — 157. 20 frttól 200 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő: a) a ki ezen törvénynek a segédek, tanonczok és gyári munkások felvételét, alkalmazását és a velök való bánásmódot szabályozó rendeleteit áthágja ... ; c) azon iparos vagy gyáros, ki segédet kellő igazolás nélkül (90. §.) fogad fel. — [4]) A főnök és segédek között a szolgálati viszonyból kifolyólag felmerülő

Assistants entrusted with more important duties, as for instance, book-keepers, cashiers, the notice required is three months.

These enactments also hold good in case of bankruptcy of the principal.

58. The assistant may terminate the service without notice: 1. if the principal refuses to fulfil his obligations under the agreement; — 2. if the principal, his representative, or a member of his family, has committed acts of violence against or slandered the assistant; — 3. if in continuing the engagement his life and health would be exposed to danger by such circumstances as he was unable to recognize when entering the engagement.

In these cases he has a claim to salary and board for the whole time of notice[1]).

59. An assistant may be dismissed without notice: 1. if he abuses the confidence of his principal and endangers by this conduct the interests of the business; — 2. if he carries on business in his own name or on behalf of a third person without consent of the principal; — 3. if he refuses to attend to his duties; — 4. if he is imprisoned for longer than three days, or if he does not attend his duties, remaining away from the business without being prevented by a legal ground for more than three days; — 5. if he is unable to fulfil his obligations under the agreement; — 6. if he becomes unable to do service through prolonged illness; — 7. when he is ill with a loathsome or contagious disease; — 8. if he has committed acts of violence against or slandered his principal, the representative of the principal or a member of his family; — 9. when he endangers by his carelessness, although reprimanded, the security of the house; — 10. when he commits a criminal action out of covetousness.

The question to what degree the assistant is entitled to salary and board in the cases 6 and 7 will be decided according to the enactments of § 56[2])[3])[4]).

---

important tasks, namely in large manufactories, industrial enterprises or commercial houses, such as are employed as book-keepers, cashiers, managers, travellers, storekeepers, and so on, have a right to three months' notice." In case of bankruptcy see § 24 of Bankruptcy Law XVII of 1881. Art. XVII: 1884 § 97: "The master who dismisses his assistant without legal ground before termination of the time of notice, is bound to pay him before his leaving the service, such salary or other emoluments as would have been due to him for his time of notice, and in case he had his board besides, to pay him twofold his salary."

[1]) This enactment has been replaced by § 95 of Art. XVII of 1884: "The assistant may terminate the service without notice: a) when the master, his representative or a member of the family has committed acts of violence against or slandered the assistant or a member of his family; — b) when the master does not fulfil his obligations under the agreement; — c) when he works by the piece and the master is unable to provide him continually with work; — d) when his health or life would be exposed to danger by continuing his work; — e) when the master, his representative, or a member of his family, make suggestions that he or a member of his family should act contrary to the principles of morality or against the law." — [2]) The cases of dismissing the assistant without notice are regulated by § 94 of Art. XVII of the year 1884: "An assistant may be dismissed without notice: a) when he commits a criminal action out of covetousness; — b) when he has committed acts of violence against or slandered the master, his representative, or a member of his family, when he refuses obdurately to fulfil his obligations, or if he neglects his duties through one entire work day unlawfully and against the will of the master; — c) when he endangers by his carelessness the security of the house or business, although reprimanded; — d) when he is imprisoned for longer than three days; — e) when he is unable to fulfil his obligations under the contract; — f) when he is ill with a loathsome or contagious disease; — g) when he abuses the confidence of his master and endangers by such conduct the interests of the business, — h) when he carries on business without consent of his principal in his own name or on behalf of a third person. Claims brought by the assistant for damages in the cases e and f are to be decided according the agreement and the appropriate laws." — [3]) This enactment is supplemented by the Art. XVII of 1884: "§ **108.** The principal is bound on demand to give a certificate of discharge in order to enable his assistant willing to terminate his service on a lawful ground, and to enter an agreement with another master, to do so. — **159.** An assistant or man who terminates his service unlawfully, may be brought back by interference of the Industrial Authorities, who can oblige him to attend to his duties and moreover fine him. This fine cannot exceed 20 Gulden (40 Kronen). — **90.** No master is allowed to enter into an agreement with an assistant who is unable to prove that his contract with his former principal has been terminated on a lawful ground, or that such contract has been terminated by giving notice (§ 108). A master who enters into an agreement without this proof is jointly responsible with the assistant to the former principal for all damages caused by the unlawful termination of the assistant's service. — **157.** The following are liable to a fine of from

60. Azokra, kik valamely kereskedelmi üzletben cselédi szolgálatokat teljesitenek, a jelen törvény intézkedései nem alkalmazhatók[1]).

Hetedik czím. Kereskedelmi társaságok általában.

61. Kereskedelmi társaságoknak tekintetnek: 1. a közkereseti társaságok; — 2. a betéti társaságok; — 3. a részvénytársaságok és — 4. a szövetkezetek.

62. A közös haszon vagy veszteségre, egy vagy több kereskedelmi ügylet tekintetében keletkező (alkalmi) egyesülések, a jelen törvénynek a kereskedelmi társaságokról szóló határozatai alá nem esnek.

Az ily egyesüléseknél, amennyiben a felek szerződésileg máskép nem intézkedtek, a résztvevők egyenlő mértékben járulnak a közös vállalathoz; a nyereség- és veszteségben más megállapodás hiányában fejenkint osztozkodnak.

Azon ügyletekből, melyeket a résztvevők egyike harmadik személylyel köt, ennek irányában kötelezve és jogosítva ő lesz. Ha azonban a résztvevő a többiek nevében és megbizásából jár el, vagy ha a résztvevők közösen vagy közös meghatalmazott által szerződnek, a szerződő harmadik irányában egyetemlegesen jogosítvák és kötelezvék.

A közös üzlet befejezése után a résztvevők közül az, ki az üzletet vezette, a többieknek számadással tartozik. Egyuttal ő köteles a felszámolást teljesíteni.

63. A kereskedelmi társaságok czégük alatt jogokat szerezhetnek, kötelezettségeket vállalhatnak, ingatlan javakra tulajdont s egyéb jogokat szerezhetnek, felperesi és alperesi minőségben perben állhatnak.

Nyolczadik czím. Közkereseti társaság.

Első fejezet. A társaság alakitása.

64. Közkereseti társaság keletkezik, ha két vagy több személy kereskedelmi üzletet közös czég alatt, korlátlan és egyetemleges kötelezettség mellett folytat.

A társasági szerződés érvényességéhez sem okirat szerkesztése, sem más alakszerüség nem szükséges.

65. Minden közkereseti társaság felállitása a társasági tagok által, az üzlet megkezdésekor azon törvényszéknél, melynek területén a társaság székhelye van, s ezenfelül minden törvényszéknél, melynek területén fiókteleppel bir, a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett bejelentendő.

A bejelentésnek magában kell foglalni: 1. a társasági tagok nevét, polgári állását és lakhelyét; — 2. a társaság czégét és székhelyét; — 3. a társaság keletkezésének időpontját; — 4. ha abban történt megállapodás, hogy a társaságot csak egy vagy több tag képviselje, annak kijelölését, hogy ki, vagy kik legyenek erre hivatva és valjon e jog csak közösen gyakorolható-e?

66. Ha valamely fennálló közkereseti társaság czége megváltozik; ha a társaság székhelyét változtatja; ha a társaságba új tagok lépnek; ha valamelyik tag a képviseleti joggal utólagosan felruháztatik, vagy ha ily jogositvány visszavonatik: e tények a kereskedelmi czég-jegyzékbe bevezetés végett, az illetékes törvényszéknél (65. §.) haladéktalanul bejelentendők.

---

vitás kérdések elintézése az elsőfokú iparhatóság, illetőleg az ipartestület békéltető bizottsága hatáskörébe tartozik. A határozat felebbezéssel nem támadható meg, a vele meg nem elégedő fél azonban, kihirdetésétől számítandó 8 nap alatt, jogait a biróságnál, a kereset összege szerint a járásbiróságnál, illetőleg törvényszéknél benyujtandó keresettel érvényesitheti. A kereset beadása a határozat végrehajtását nem gátolja.

[1]) A cselédek jogviszonyait az 1876. XIII. t. cz. szabályozza. A tanonczokra az ipartörvény 59—79. §§. irányadók, a tanoncziskolákról a 80—86., az iparossegédek szolgálati viszonyairól a 88—110, a gyári munkásokéiról a 111—121. §§. intézkednek.

60. The enactments of this Code do not hold good as to persons who in a commercial business are employed as domestic servants[1]).

Seventh Title. On Trading Associations in General.

61. As trading associations are considered: 1. unlimited partnerships; — 2. limited partnerships; — 3. joint stock companies, and — 4. co-operative associations.

62. The enactments of this Code concerning trading associations do not hold good in regard to occasional associations formed with the object of common loss or gain for the purpose of carrying through one or more particular ventures.

In such associations the partners contribute in equal parts towards the common enterprise unless they have contracted in a different way. They partake *per capita* in the gain or loss unless there is a different agreement.

The partner who enters into a transaction with a third party has all the rights and obligations arising out of such transaction towards the third party. But if the partner acts in the name and on behalf and with the authority of the remaining partners, or if they enter into a contract by means of a common mandatory, the rights and obligations towards the third party are joint for all the partners.

The partner who has carried through the common adventure is bound when it is finished to give accounts to the other partners. He is also bound to carry through the liquidation of the business.

63. Trading associations can acquire rights and contract obligations, acquire proprietorship and other real rights in immovable property, and can sue and be sued in their firm name.

Eighth Title. Unlimited Partnership.

First Section. Of the constitution of the partnership.

64. An unlimited partnership comes into existence when two or more persons carry on a business under a common firm name with unlimited and joint responsibility.

For the validity of the contract of partnership neither the execution of a deed nor any other formality is required.

65. The members of an unlimited partnership are bound on starting their business to make a declaration before the Court within whose jurisdiction its place of business is, and further before any Court within whose jurisdiction the place of business of any branch is, for the purpose of having registered particulars of: 1. the name, profession and place of abode of each partner; — 2. the firm name of the partnership and the place where it carries on business; — 3. the date when the partnership was formed; — 4. if there should exist an agreement that only one or some of the partners shall represent the partnership, the names of such member or members as are qualified to do so and whether they are only qualified to represent the partnership collectively.

66. If the firm name of an existing partnership is changed, or if the business is carried on in another place, if a new partner enters into the partnership, if the qualification of representing the partnership is subsequently bestowed on one of the partners or if such qualification is taken from him: a declaration thereof must be made immediately to the Court (§ 65) within whose jurisdiction the partnership has its place of business, with a view of having entry made thereof into the trade register.

---

20 Gulden to 200 Gulden (40 Kronen to 400 Kronen): a) persons who infringe the regulations of this Law as to engaging of assistants, apprentices and men, their conditions of service and treatment; — b) a principal who engages an assistant without the due proof (§ 90)." — [4]) Disputes arising between principals and assistants out of the engagement are subject to the competence of the Industrial Authorities of first instance or the Arbitrators of the Industry Corporation. According to regulations no appeal can be presented against such a decision. A complaint may be brought in within 8 days to be reckoned from the publication of the decision, before the Common Court, i.e. before the District Court or before the High Court. Presentation of this complaint does not suspend the execution of the decision.

[1]) Rights and duties of domestic servants are regulated by Art. XIII of 1876. Concerning apprentices, see Art. XVII of 1884, §§ 59—79; concerning appentices' schools, see id. §§ 80—86; concerning conditions of service of assistants, see id. §§ 88—110; concerning conditions of service of factory workers, see id. §§ 111—121.

A czég megváltozásának, a társasági székhely áthelyezésének s a képviseleti jogositvány megszüntének harmadik személyek elleni joghatályára nézve, a jelen törvény 9. és 19. §-ában foglalt határozatok alkalmazandók.

67. Az előbbeni szakaszokban érintett bejelentéseket, melyek a kereskedelmi czégjegyzékbe egész kiterjedésük szerint bevezetendők, a társaság összes tagjai az illetékes törvényszéknél sajátkezüleg aláirni, vagy hitelesitett alakban benyujtani tartoznak.

A társaság képviseletével megbizott tagok egyuttal kötelesek ugyanazon törvényszéknél czégjegyzésüket hitelesittetni, vagy azt hiteles alakban bemutatni.

Második fejezet. A társasági tagok egymásközti jogviszonyai.

68. A társasági tagok egymásközti jogviszonyaira nézve mindenekelőtt a társasági szerződés s a mennyiben abban a társtagok jogviszonyai iránt intézkedés nem foglaltatik, a jelen fejezet határozatai szolgálnak irányadóul.

69. Ha pénz vagy más elhasználható, vagy helyettesíthető dolgok adatnak a társaságba, azok ennek tulajdonába mennek át. Ugyanez áll az elhasználhatlan, vagy nem helyettesíthető dolgokról is, ha azok bizonyos becsértékben hozatnak a társaságba — feltéve, hogy a becslés nem pusztán a nyereségjutalék meghatározhatása végett történt.

Kétség esetében az vélelmezendő, hogy a társaság minden tagja által aláirt leltárban előforduló ingó és ingatlan javak, melyek előbb valamelyik társtag tulajdonát képezték, a társaság tulajdonába bocsáttattak.

70. Betételét a szerződésileg megállapitott összegen túl nagyobbítani, vagy a veszteség által csökkent betételt kiegészíteni egyik társasági tag sem tartozik.

71. A társasági tagnak azon kiadásokért, melyeket ez a társaság ügyeiben tesz, azon kötelezettségekért, melyeket a társaság helyett vállal s azon veszteségekért, melyek őt közvetlenül ügyvezetéséből vagy az azzal elválaszthatlanul járó veszélyekből érik, a társaság felelős.

A társasági tag az általa előlegezett pénzek után, az előlegezés napjától számítva, kamatot követelhet, de a társasági üzlet körüli fáradozásaiért, a 84. §. esetét kivéve, dijazást nem igényelhet[1]).

72. A társaság ügyeiben minden társasági tag oly szorgalmat és gondosságot köteles kifejteni, minővel saját ügyeiben eljárni szokott.

Minden társasági tag felelős a társaságnak azon károkért, melyeket vétkessége által okozott, s e károk ellenében nem számithatja fel azon előnyöket, melyeket szorgalma által a társaságnak más esetekben szerzett.

73. Azon tag, ki pénzbetételét kellő időben be nem fizeti, vagy az általa beszedett társasági pénzeket a társaság pénztárába kellő időben be nem szolgáltatja, vagy a társasági pénztárból saját részére jogosulatlanul pénzt vesz ki, köteles a társaságnak azon naptól kezdve, melyen a befizetésnek vagy beszolgáltatásnak történni kellett volna, illetőleg melyen a jogosulatlan pénzkivétel történt, kamatot fizetni. Ez által a társtag kötelezettségén a netán okozott nagyobb kár megtéritését illetőleg, és cselekvényeinek egyébkénti jogkövetkezményein változás nem történik[2])[3]).

74. Egyik társasági tagnak sem áll jogában a többiek beleegyezése nélkül, a társaság üzletkörébe eső ügyletet saját vagy más részére kötni; nem áll továbbá jogában azonos üzletkörrel biró más társaságban beltagként résztvenni.

A társasági tagok beleegyezése valamely azonos üzletkörű más társaságban való részvételre jogosan vélelmezendő, ha ezek a társaság alapitásakor tudták, hogy a társtag egy más társaságnál, mint ennek beltagja érdekelve van, s daczára ennek az érintett viszony megszüntetését világosan ki nem kötötték.

75. A társaságnak jogában áll azon ügyleteket, melyeket valamelyik tagja az előbbeni szakasz rendeletei ellenére saját részére kötött, úgy tekinteni, mintha azok a társaság részére köttettek volna; jogában áll e mellett kártéritést igényelni a

---

[1]) A kamat más megállapodás nem létében évi 5%. 1895. XXXVI. t. cz. 1. §. — [2]) A kamat 5%. — [3]) A jogosulatlan pénzkivétel vagy valamely társasági tulajdont képező dolog eltulajdonítása büntetőjogi következményekkel járhat.

As to the effect against third parties in cases of change of the firm name, carrying on the business in another place or revocation of a partner's authority to represent the partnership, the enactments of §§ 9 and 19 of this Code hold good.

67. The declarations mentioned in the above paragraphs, which are to be entered in the register "*in extenso*" have to be signed personally by all members of the partnership before the Court within the jurisdiction of which the partnership has its place of business or to be presented in legally verified form.

Members who represent the partnership are also bound to sign personally before the same Court or to present their signatures in legally verified form.

Second Section. The mutual rights of the partners.

68. The mutual rights of the partners are governed in the first place by the contract of partnership. The enactments of this Section are applicable so far as the contract of partnership does not provide concerning such rights.

69. Money or consumable things or those which may be replaced brought into the partnership become its property. The same rule holds good concerning goods not consumable or not to be replaced if they have been brought in with a certain estimated value, except in the case where the estimate has been made only for the purpose of providing a foundation for the calculation of the profits.

In cases of doubt it must be presumed that all property, movable or immovable, contained in the inventory signed by all the members, which previously belonged to one of the partners, has become the property of the partnership.

70. No partner can be obliged to pay in more than his portion of the capital fixed by the contract of partnership, or to make up the diminution by losses of such portion.

71. For disbursements which a partner makes in carrying on business of the partnership, for obligations which he incurs on behalf of the partnership, and for losses which he suffers in carrying on its business, either directly or in consequence of the risks which are unavoidable by doing so, the partnership is liable to indemnify him.

The partner is entitled to demand interest on money thus advanced from the day it is disbursed. On the other hand he is not entitled to demand remuneration for his work in carrying on the business, except in the case of § 84[1]).

72. The partners are bound to act in matters of the partnership with the same diligence and care as they employ in their own affairs.

Any partner is liable to the partnership for the loss he has caused by his fault, and must not charge to the partnership account against this loss the advantage his assiduity has brought to the partnership in other cases.

73. A partner who does not pay in his share of capital in due course, or does not pay into the partnership account in due course money received on behalf of the partnership, or draws from the partnership account money to which he is not entitled, must pay interest to the partnership from the day on which the payment should have been made, or on which the unlawful withdrawal took place. The liability of the partner for further damages, and the other legal consequences of his action, remain unaltered[2])[3]).

74. A partner may not without the consent of his other partners do business which enters the sphere of the business of the partnership, either for his own account or on behalf of a third person, nor can he take part as a personally responsible partner in another partnership carrying on an identical business.

Permission to be a partner in another partnership carrying on identical business is legally presumed, if at the formation of the partnership it was known to the remaining partners that their partner participated in another partnership as personally responsible member, and in spite of this knowledge the retirement from this participation has not been expressly stipulated for.

75. The partnership is entitled to demand from the partner acting in contravention of the enactment of the preceding article that the business done on his own account should be considered as done on the account of the partnership; it can how-

---

[1]) The interest, unless there is a different agreement, is at the rate of 5% (§ 1 Art. XXXVI of 1895). — [2]) Also in this case interest at the rate of 5% is due. — [3]) Unlawful withdrawal or usurpation of the partnership capital may have the criminal consequences of usurpation of other people's property (theft, malversation).

nélkül, hogy ez által jogáról, a társasági viszony felbontását követelhetni, lemondana.

A társaságnak azon joga, melynélfogva a társtag által kötött ügyletet saját részére kötöttnek tekintheti és kártéritést követelhet, azon naptól számitott három hó alatt enyészik el, melyen a társaság az ügylet megkötéséről tudomást nyert.

76. Egyik társasági tagnak sem áll jogában, a többiek beleegyezése nélkül valakit a társaságba új tagul felvenni.

Ha az egyik társasági tag valakit illetőségében egyoldalulag részesít vagy illetőségét valakire átruházza, ez a társaság ellen közvetlenül mi jogot sem nyer, különösen a társasági könyvek és iratok megtekintésére igényt nem tarthat.

77. Ha az üzletvezetés a társasági szerződés, vagy későbbi megállapodás által egy vagy több társasági tagra ruháztatott, a többiek az üzletvezetésből kizártaknak tekintendők. Ily esetben az üzletvezetéssel megbizott társasági tagok, tekintet nélkül a többiek ellenmondására, mindazon cselekvényekre feljogosítvák, melyek a társaság kereskedelmi üzletével rendszerint járnak.

78. Ha az üzletvezetéssel a társasági tagok mind, vagy azok közül többen olykép bizatnak meg, hogy a többiek nélkül egyik se intézkedhessék: ez esetben, ha a halasztás veszélylyel nem jár, egyedül egyik tag sem intézkedhetik.

Ily kikötés hiányában az üzletvezetéssel megbizott tagok mindegyike fel van jogosítva az üzletvezetéssel járó cselekvényekre. Ez esetben is azonban a szándékolt cselekvény abban hagyandó, ha az üzletvezetésre jogosított tagok egyike az ellen tiltakozik.

79. Azon megbizás, melylyel az üzletvezetés a társasági szerződés vagy későbbi megállapodás által egy vagy több társasági tagra ruháztatott, a társaság tartama alatt jogszerü ok nélkül vissza nem vonathatik.

A felett, hogy a megbizás visszavonására forog-e fenn jogszerü ok, a biróság belátása szerint határoz.

Indokoltnak a visszavonás különösen a 100. §. 2—5. pontjai alatt felsorolt esetekben nyilvánittathatik.

80. Ha az üzletvezetés a társasági szerződés, vagy későbbi megállapodás által egy vagy több tagra nem ruháztatott, a társasági ügyek vitelére a tagok egyenlően jogositvák és kötelezvék.

Ily esetben is azonban az oly cselekvény, mely ellen valamelyik társasági tag tiltakozik, abban hagyandó.

81. Oly ügyletekhez, melyek a társaság rendes üzleti forgalmán túl mennek, vagy a társaság czéljához nem tartoznak, akkor is, ha az üzletvezetés egy vagy több tagra ruháztatott, valamennyi tag határozata szükséges.

Érvényes határozat csak egyhangulag hozathatik. Ha ez el nem érhető, azon cselekvény, mely iránt határozni kellett volna, abban hagyandó.

82. Czégvezető kirendeléséhez, a mennyiben a halasztás veszélylyel nem jár, az üzletvezetéssel megbizott minden tagnak, s ha ilyenek nincsenek, a társaság valamennyi tagjának beleegyezése szükséges.

A czégvezetési jogositványt minden társasági tag, ki annak adására fel van hatalmazva, visszavonhatja.

83. A társaság minden tagjának, habár az üzletvezetésben tényleges részt nem vesz, jogában áll a társasági ügyek menetéről személyesen tudomást szerezni. E végből az üzlet helyiségeiben bármikor megjelenhet, a társaság kereskedelmi könyveit és iratait megtekintheti, s azok alapján saját tájékozása végett mérleget készithet.

Az ezzel ellenkező megállapodás hatályát veszti, ha az üzletvezetésben roszhiszemüség igazolható.

84. Az üzleti év végén minden társasági tag betétele után, vagy ha az a lefolyt üzleti év végén nyereség által szaporodott avagy veszteség által csökkent, vagyonilletősége után kamatok számíttatnak és ezek javára, az általa jutaléka fejében kivett pénzek kamatai pedig terhére iratnak. Azok részére, kik csak munkájukkal járulnak a társasághoz, megfelelő és esetleg a biróság által megállapitandó munkadíj számíttatik.

ever demand compensation without renouncing the right to demand the dissolution of the partnership.

The right of the partnership to demand that the transaction entered into by the partner should be considered as having been entered into by the partnership, or to demand damages, is extinguished in three months from the day on which the other partners knew of the termination of the transaction.

76. No partner is allowed without the consent of the other partners to admit a new partner into the partnership.

If one partner unilaterally gives a share of his share to a third person, or if he transfers his share to a third person, the latter acquires no rights directly against the partnership, and in particular has no right to inspect the trade books or papers of the partnership.

77. If by the terms of the contract of partnership the management is given to one or several partners, the remaining partners are deemed to be excluded from the management. In this case the partners entrusted with the management are entitled to do all acts which the carrying on of such a business in the customary manner demands, notwithstanding the opposition of the others.

78. If the management of affairs is entrusted to all or several partners in such a way that none of them must act without the consent of the others who are entrusted with the management, no partner can act alone unless there is danger in delay.

If there is no such agreement, every partner entrusted with the management may do all acts which the carrying on of such a business in the customary manner demands. If, however, one of the managing partners is against a particular transaction, it must be left unperformed.

79. The authority given to one or several partners entrusted with the management by the partnership contract, or by a subsequent agreement, cannot be revoked without legal ground during the continuation of the partnership.

Whether there is a lawful reason for revocation of such authority will be decided on consideration by the Court.

The revocation may be judged to be for serious reason in the cases of Nos. 2—5 of § 100.

80. If the management has not been entrusted by the partnership contract or by a subsequent agreement to one or several partners, all partners have equally the right and the duty to manage the affairs of the partnership.

Also in this case, if one of the partners is against a particular transaction, this must be left unperformed.

81. For transactions which exceed the carrying on of the business in the customary manner or which are not strictly in the sphere thereof, the decision of all partners is necessary, even when the management is entrusted to one or several partners.

To be valid the resolution must be unanimous. If unanimity cannot be attained, the transaction concerning which the resolution has been taken must be left unperformed.

82. The appointment of a proxy necessitates the approval of all managing partners, and if there are none, of all partners, unless there is danger in delaying the appointment.

Revocation of the proxy's authority can be made by any one of the partners having authority to make the appointment.

83. A partner, even when he is precluded from active management, can personally obtain information of the state of affairs of the partnership. He may present himself at any time at the premises of the partnership, inspect the trade books and the papers of the partnership, and prepare a balance sheet for himself from them.

A contract preventing or limiting these rights becomes void when dishonest conduct in the management of the partnership is provable.

84. At the end of each financial year the interest on capital invested of each partner, or when the capital has increased by profits or diminished by losses at the end of the past year, interest on his share in the capital of the partnership, is calculated and put to his credit; if he has withdrawn money from his share, the interest thereon is put to his debit. For those whose investment was only their labour, adequate fees, eventually to be fixed by the Court, are calculated.

A kamatok és munkadíjak fedezése előtt nem létezik nyereség; ezen kamatok és munkadíjak képezik vagy szaporítják a társaság veszteségét[1].

85. Minden üzleti év végén a nyereség vagy veszteség a leltár és mérleg alapján megállapíttatik s minden társasági tag ebbeli jutaléka kiszámíttatik.

A nyereség vagy veszteség a társasági tagok közt fejenként osztatik fel és a nyereség az egyes tagok vagyonilletőségéhez hozzáiratik, a veszteség pedig abból lejegyeztetik.

86. Egyik társasági tagnak sem áll jogában a többiek beleegyezése nélkül betételét, vagy vagyonilletőségét csonkítani.

Ellenben jogában áll, a többiek beleegyezése nélkül is, vagyonilletősége után a legközelebb lefolyt évre járó kamatokat, illetőleg a munkadíjt és a mennyiben ez a társaság világos hátránya nélkül történhetik, a társasági pénztárból oly összeget kivenni, mely a legközelebb lefolyt évbeli nyereségjutalékát meg nem haladja.

Harmadik fejezet. A társaság jogviszonyai harmadik személyek irányában.

87. A társasági viszony joghatálya harmadik személyek irányában azon időponttal veszi kezdetét, midőn a közkereseti társaság felállításának a kereskedelmi czégjegyzékbe történt bevezetése közzététetett; de előbb is, mihelyt a társaság üzletét tényleg megkezdette.

Annak kikötése, hogy a társaság nem a közzététellel, hanem egy későbbi időponttal vegye kezdetét, harmadik személyek irányában joghatálylyal nem bir.

88. A közkereseti társaság tagjai a társasági kötelezettségekért egész vagyonukkal egyetemlegesen felelősek.

Az ezzel ellenkező megállapodás harmadik személyek irányában joghatálylyal nem bir.

89. Ki valamely fennálló közkereseti társaságba lép, tekintet nélkül arra, hogy történt-e ez által a czégben változás vagy sem, a belépése előtt keletkezett társasági kötelezettségekért a többi tagokkal egyenlően felelős.

Az ezzel ellenkező szerződés harmadik személyek irányában joghatálylyal nem bir.

90. A társaság képviseletére jogosított minden egyes tag a társaság nevében mindennemü ügyletekre és jogcselekvényekre, különösen a társaság ingatlan javainak elidegenítésére és terhelésére is felhatalmazottnak tekintetik.

Azon ügyletek által, melyeket a képviseletre jogositott valamelyik tag a társaság nevében köt, jogositva és kötelezve ez utóbbi lesz.

Az, hogy az ügylet világosan a társaság nevében köttetett, vagy a fennforgó körülményeknél fogva, a szerződő felek akarata szerint a társaság részére kötöttnek tekintendő, különbséget nem tesz.

91. A társaságot az egyes tag jogügyletei nem kötelezik, ha tőle azon jogositvány, hogy a társaságot képviselhesse, megvonatott (65. §. 4.), vagy ha ebbeli jogositványa visszavonatott (66. §.); feltéve, hogy a kizárás vagy a jogositvány visszavonása úgy, mint ezt a jelen törvény a czégvezetői jogosítvány megszűnésére rendeli (42. §.), kellően közzététetett.

92. A társasági tag képviseleti jogának bármily korlátozása harmadik személyek irányában joghatálylyal nem bir.

93. Biróságok előtt a társaságot a képviseletre jogosított tagok mindegyike érvényesen képviselheti.

A társaságot illető kézbesítések érvényességére elegendő, ha azok a képviseletre jogosított valamelyik tag kezeihez történnek.

94. A czégvezetési jogosítvány adása és visszavonása, harmadik személyek irányában joghatálylyal bir, ha az a képviseletre jogosított tagok valamelyike által történik.

95. Az egyes társasági tagok magánhitelezői a társasági vagyonhoz tartozó dolgokat, követeléseket, jogokat, vagy az egyes tagok e tekintetbeni illetőségét sem biztositás, sem kielégítés végett igénybe nem vehetik. Biztositás vagy kielégítés

[1] A kamat, más megállapodás nem létében, ez esetben is 5%. 1895. XXXVI. t. cz.

Before the interest and fees are covered there is no profit. The interest and fees are or increase the losses of the partnership[1]).

85. At the end of each financial year, the profit and loss for the year is set out and the portion of it calculated for each partner on the base of the balance sheet and the inventory.

Profit and loss is divided between the partners *per capita*. The profit belonging to a partner will be added to the portion of capital belonging to that partner, and the loss deducted therefrom.

86. No partner has the right to diminish his capital investment or his portion of capital without consent of the other partners.

On the other hand he is allowed, without the consent of the others, to draw the interest of the preceding year on his portion of the partnership capital and his fees, and, so far as palpable injury is not caused to the partnership, to draw on the partnership capital such amount as does not exceed his share in the profit of the previous year.

Third Section. Legal position of the partnership towards third persons.

87. A partnership begins to have legal rights and remedies against third persons, and to be subject to them, from the moment in which the entry in the register concerning the partnership having been formed is published. However, if the partnership begins its business before such entry, its legal relations begin at the same time.

An agreement whereby a partnership is to begin at a later period than this publication is of no effect against third persons.

88. Partners are personally and jointly bound to creditors for debts of the partnership with their whole fortune.

An agreement to the contrary is of no effect against third persons.

89. Anyone who enters an existing partnership is liable with the other partners for the contracts of the partnership entered into before his entry, irrespective of whether the firm name is changed or not.

Any agreement to the contrary is of no effect against third persons.

90. A partner entrusted to represent the partnership is deemed to be authorized to do all judicial and extra-judicial acts and enter into all legal transactions on behalf of the partnership, and also to alienate and mortgage immovable property.

The partnership acquires rights and incurs obligations in respect of transactions entered into by any partner authorized to represent the partnership on behalf of the partnership.

It makes no difference whether the transaction is entered into expressly on behalf of the partnership or whether it is to be held according to the prevailing circumstances to have been entered into by consent of the contracting parties on behalf of the partnership.

91. From the legal transactions of a partner who is precluded from active management (§ 65 No. 4) or whose powers of representation have been revoked (§ 66), the partnership engages no obligation; this rule however only holds good in the case where the exclusion or revocation has been lawfully and duly published in the manner prescribed (§ 42) by this Code concerning the termination of a proxy.

92. Any limitation of the authority to represent the partnership is of no effect against third persons.

93. In Court the partnership can be represented with effect by each partner having authority to represent it.

Summonses are lawfully served on the partnership when delivered to the hands of one of the partners having authority to represent it.

94. The appointment of a proxy, as well as the revocation of the agency, has effect as regards third persons, if done by a partner with authority to represent the partnership.

95. Private creditors of a partner cannot claim security or execution against goods, outstanding debts or rights belonging to the partnership, or the portions of capital belonging to one of the partners. Objects of security or execution for the

[1]) The interest, unless there is a different agreement, is also in this case 5% (Art. XXXVI of 1895).

tárgyául a magánhitelezőkre nézve csak az szolgálhat, mit az egyes tagok évi kamatok, munkadij vagy jutalék fejében követelhetnek, vagy a mi nekik a felszámoláskor jut.

Mindazonáltal azon jogokra, melyek az egyes tag által a társaságba hozott tárgyakra a behozatal idejekor már megszereztettek, az érintett intézkedések alkalmazást nem nyernek.

96. A társaság tartama alatt ennek adósai sem egészben, sem részben nem számíthatják be a társaságnak azt, a mit az egyes tagok ellen követelhetnek. A társaság feloszlása után a beszámításnak annyiban van helye, a mennyiben a társasági követelés a végkiegyenlítés alkalmával a társasági tagra átruháztatott.

Hasonlag nincs helye a beszámításnak az egyes tag magánkövetelései és adósának a társaság elleni követelései közt, ha az utóbbi a társaság ellen intézi követelését, feltéve, hogy a társasági tag követelése a társaságra át nem ruháztatott.

97. A társaság hitelezői csőd esetében első sorban a társasági vagyonból nyernek kielégítést.

Az egyes tagok magánvagyonából a társaság hitelezői csőd esetében követeléseiknek csak azon részére nézve igényelhetnek kielégítést, mely a társasági vagyonból ki nem került[1]).

Negyedik fejezet. A társaság feloszlása s az egyes tagok kilépése.

98. A közkereseti társaság feloszlik: 1. ha a társaság csőd alá kerül; — 2. ha valamelyik tagja meghal, a mennyiben szerződésileg ki nem köttetett, hogy a társaság az elhunyt tag örököseivel folytattassék; — 3. ha egyik tagja csőd alá kerül, vagy vagyona felett szabad rendelkezési jogát elveszti; — 4. ha a tagok a feloszlásban kölcsönösen megegyeznek; — 5. ha a társaság birói határozat által feloszlottnak (100. §.) nyilváníttatik; — 6. ha az idő, melyre a társaság alapíttatott, eltelt, feltéve, hogy a tagok azt hallgatag nem folytatják. Folytatás esetében a társaság az eredeti idő elteltétől kezdve határozatlan időre kötöttnek tekintetik; — 7. ha azon feltétel, melyhez a társaság feloszlása kötve volt, bekövetkezett; — 8. ha a bizonytalan időre kötött társasági szerződés valamelyik tag által felmondatik. Az oly társaság, mely életfogytigra köttetett, bizonytalan tartamunak tekintendő.

99. A bizonytalan időre kötött társasági szerződés felmondásának egyes tagok részéről, más megállapodás hiányában, az üzleti év lefolyása előtt legalább félévvel kell történni.

100. Mindegyik társasági tagnak jogában áll a társaság feloszlását a kikötött idő eltelte előtt, vagy a mennyiben a társaság bizonytalan időre köttetett, előleges felmondás nélkül követelni, ha azon lényeges feltevések, melyek mellett a társaság keletkezett, többé nem léteznek.

Annak megítélése, hogy forognak-e fenn ily esetek, a biróság szabad belátására bizatik.

A biróság különösen kimondhatja a társaság feloszlását: 1. ha a társasági czél elérése külső körülmények miatt lehetetlenné válik; — 2. ha valamelyik társasági tag az üzletvezetésnél vagy számadásnál rosszhiszemüleg jár el; — 3. ha tagok valamelyike lényeges kötelezettségének meg nem felelt; — 4. ha a tagok egyike a társaság czégével vagy vagyonával magán czéljaira visszaél; — 5. ha valamelyik tag tartós betegség, vagy más ok miatt a tisztéhez tartozó társasági ügyekre alkalmatlanná válik[2]).

101. A magánhitelező, ki a társasági tag magánvagyonára sikertelenül vezetett végrehajtás után adósának a társaság feloszlása esetére jutandó illetményét veszi végrehajtás alá, kielégítése végett, előleges felmondás után, a társaság feloszlását

---

[1]) A társaság csődjére lásd a csődtörvény 1881. XVII. t. cz. 249—251. §§. t. — [2]) A feloszlás kimondása csak keresettel, rendes per útján követelhető. Az eljárásra a czégbíróság illetékes.

private creditor are only what is due to the partner as interest or fees of the year, or his portion in the profits of the partnership, or what will be due to him in the case of dissolution.

The above provisions, however, do not hold good concerning rights acquired on goods brought by the indebted partner into the partnership, before the time when they were brought in.

96. During the existence of a partnership the debtors thereof are not allowed to set off either the whole sum or a part thereof against what a partner owes them. After dissolution of the partnership set-off may take place so far as the outstanding debt of the partnership has been transferred to the partner on the occasion of the final liquidation.

Nor can a debt owed privately to a partner be set off against debts of the partnership owing to his creditor, when the latter enforces his claim against the partnership, unless the debt owing to the partner has been transferred to the partnership.

97. In case of bankruptcy, creditors of the partnership recover in the first place out of the assets of the partnership.

They cannot claim against the private property of the partners except for such part of their outstanding debts as have not been satisfied out of the assets of the partnership[1]).

Fourth Section. Of the dissolution of a partnership and the retirement of partners.

98. A partnership is dissolved: 1. by bankruptcy proceedings against the partnership; — 2. by the death of a partner, unless the partnership contract provides that the partnership shall be continued with the heirs of the deceased; — 3. by bankruptcy proceedings against one of the partners or by the loss of the right of independent disposition over his property; — 4. by agreement between the partners as to dissolution; — 5. by the dissolution of the partnership by judicial decree (§ 110); — 6. by the expiration of the time for which it was entered into, so far as the partners do not continue the partnership with tacit understanding, In case of continuation the partnership is deemed to be entered into for an indefinite period from the moment of the termination of the original term; — 7. by fulfilment of a condition on which the dissolution of the partnership depended; — 8. by notice of withdrawal by one partner when the partnership was entered into for an indefinite period.

A partnership entered into for the duration of a partner's life is deemed to be a partnership for an indefinite period.

99. Notice of withdrawal given by a partner in case of a partnership for an indefinite period must be given at least six months before the termination of the financial year, unless the partnership contract otherwise provides.

100. Any partner has the right to demand dissolution of the partnership before the termination of the time agreed to, or in the case of a partnership constituted for an indefinite period, without previous notice, when the essential conditions under which the partnership was created have ceased to exist.

The Court will decide arbitrarily whether these conditions exist.

In particular the Court may decree the dissolution of a partnership: 1. when the achievement of the object of the partnership becomes impossible owing to extraneous circumstances; — 2. when one of the partners acts dishonestly in the management or in making the accounts; — 3. when one of the partners does not fulfil the essential duties imposed on him by the contract of partnership; — 4. when a partner uses the firm name or the property of the partnership for his own private purposes; — 5. when a partner becomes unable to fulfil the duties imposed on him by the contract of partnership through prolonged illness or other cause[2]).

101. When a private creditor of a partner, after having found no satisfaction by an execution against his separate property, has subsequently issued execution against the share which will belong to his debtor after the partnership's dissolution,

---

[1]) Concerning the bankruptcy of a partnership, see §§ 249—251 of the Bankruptcy Law (Art. XVII of 1881). — [2]) A decree for dissolution can only be applied for by an action according to the rules of Judicial Procedure, presented before the Court in its character as Commercial Court. The Court which keeps the Register of the partnership is authorized to proceed.

követelheti, tekintet nélkül arra, hogy a társaság határozott vagy határozatlan időre köttetett.

A felmondásnak az üzleti év lefolyása előtt legalább félévvel kell történnie.

102. Ha a társasági tagok a társaság feloszlása előtt abban állapodtak meg, hogy a társaság egy vagy több tag kilépése daczára a többiek által folytattassék: a társaság egyedül a kilépettekre nézve tekintetik megszűntnek, s egyebekben az addigi jogokkal és kötelezettségekkel továbbra is fennmarad.

103. Ha a társaság feloszlása oly okokból követeltetik, melyek valamelyik tag személyében feküsznek, a biróság, a többi tagok egyetértő indítványára, a társaság feloszlása helyett, az illető tag kizárását kimondhatja[1]).

104. A társaság feloszlása, a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett, az illetékes törvényszéknek bejelentendő. E bejelentésnek az esetben is meg kell történni, ha a társaság azon idő eltelte miatt szünik meg, melyre keletkezett.

Ugyanez áll a társasági tagok egyikének vagy másikának kilépése, illetőleg kizáratása esetében is.

A társaság feloszlásának, az egyes tagok kilépésének vagy kizárásának harmadik személyek elleni joghatályára nézve, a jelen törvény 9. és 19. §-aiban foglalt határozatok szolgálnak irányadóul.

105. Ha valamelyik társasági tag kilép, vagy kizáratik, viszonya a társasághoz a kilépéskor, illetőleg a kizárás iránt indított kereset kézbesítésekor létező vagyoni állás alapján hozandó tisztába.

A kilépett vagy kizárt társasági tag a későbbi ügyletekben, jogokban és kötelezettségekben csak annyiban részesül, a mennyiben azok a korábban történtek közvetlen folyományát képezik.

A kilépett vagy kizárt tag a folyamatban levő ügyleteknek azon elintézési módjában tartozik megnyugodni, melyet a társaságban maradó tagok legelőnyösebbnek tartanak.

A mennyiben a végkiegyenlítés azonnal meg nem történhetik, a kilépett vagy kizárt tag minden üzleti év végével az időközben befejezett ügyletek elszámolását s az ez alapon őt illető összeg kifizetését követelheti; a még folyamatban levő ügyletek állásáról pedig, minden üzleti év végével kimutatást kivánhat.

106. A kilépett vagy kizárt társasági tag köteles a társasági vagyonból járó illetményének készpénzben kielégítését elfogadni és nem áll jogában a társasági követelések, árúk vagy egyéb javakból aránylagos részt követelni.

107. Ha valamelyik társasági tag magánhitelezője, a 101. §-ban megállapított joggal élve, a társaság feloszlását követeli, a többi tagoknak szabadságukban áll egyhangu határozattal, a feloszlás helyett a végkiegyenlítést választani és az adós illetményét az előbbeni szakaszok határozataihoz képest kiszolgáltatni. Az adós ily esetben a társaságból kilépettnek tekintetik.

Ötödik fejezet. A társaság felszámolása.

108. A társaság feloszlása után, csőd esetét kivéve, felszámolásnak van helye, melynél ha a felszámolói tiszttel a társak egyhangú megállapodása, vagy a társasági szerződésnél fogva egyes tagok vagy más személyek nem bizattak meg, az összes tagok vagy ezek törvényes képviselői mint felszámolók működnek. Ha az egyik társtag meghal, ennek jogutódjai közös képviselőt tartoznak rendelni.

Fontos okokból, a társasági tagok egyikének indítványára, a biróság rendelhet felszámolókat, és ilyenekül oly személyeket is nevezhet ki, kik a társasághoz nem tartoznak.

109. A felszámolói megbizás visszavonása a társasági tagok egyhangú határozata által történik; fontos okokból azonban valamelyik társtag inditványára a biróság által is történhetik.

---

[1]) A kizárás ugyanúgy mint a feloszlás csakis itélettel mondható ki.

this creditor may demand dissolution of the partnership for the purpose of the recovery of the debt after having given notice, without considering whether the partnership has been constituted for a fixed or indeterminate period.

Notice must be given at least half a year before the end of the financial year of the partnership.

102. When the partners have agreed before dissolution of the partnership that in spite of the retirement of one or several partners the partnership shall be continued by the remaining partners, such partnership is to be deemed terminated only with regard to the retired partners, and continues with all the rights acquired and liabilities incurred up to the time of the retirement of the partner, or partners.

103. If the dissolution of a partnership is applied for by reason of misconduct or incapacity of one of the partners, the Court may, on unanimous request of the remaining partners, decree the expulsion of this partner instead of the dissolution of the partnership[1]).

104. Notification of the dissolution of a partnership must be made to the Court within the jurisdiction of which the partnership has its place of business, with the view of having entry made thereof into the register. This notification must be made also in the case when a partnership terminates by expiration of the time for which it was entered into,

The same rule holds good in case of retirement or expulsion of one or several partners.

As to the effect of the dissolution of the partnership, or the retirement or expulsion of partners, against third parties, the provisions of §§ 9 and 19 of this Law are to be applied.

105. When a partner retires or is expelled, the basis of calculation of the financial relationship between the partnership and the partner retired or expelled is the state of things existing between them at the time of retirement or expulsion.

The retired or expelled partner partakes in subsequent transactions, rights and obligations, only so far as they are a direct consequence of what has been done before the retirement or expulsion of the partner.

The retired or expelled partner must allow the pending matters to be carried through in such a way as the remaining partners think best.

When the final calculation cannot be made at once, the retired or expelled partner may at the end of each financial year demand accounts of the transactions concluded meanwhile, as well as the payment of his proportion of these transactions; he may also demand a report of the state of unconcluded transactions at the end of each financial year.

106. The retired or expelled partner is bound to accept his proportion of the property of the partnership in cash, and cannot demand his proportional share in debts, goods or other assets of the partnership.

107. When the private creditor of one of the partners exercises the right bestowed upon him by § 101 and demands the dissolution of the partnership, the remaining partners have the right, in virtue of a unanimous resolution come to by them, to conclude a final arrangement with that partner instead of a dissolution. In this case they pay the share of the debtor according to the provisions of the preceding articles. The debtor in this case is considered to have retired from the partnership.

Fifth Section. Liquidation of the partnership.

108. After dissolution of a partnership otherwise than in the case of bankruptcy, a liquidation has to take place with all the partners or their legal representatives as liquidators, unless it is by unanimous resolution of the partners or by the contract of partnership entrusted to particular partners or to third persons. If one of the partners dies, his heirs have to appoint a common representative.

At the request of one of the partners, the Court may nominate the liquidators and appoint persons as liquidators who do not belong to the partnership, when there are serious grounds for so doing.

109. Dismissal of a liquidator may be effected by the unanimous resolution of the partners; it can also be effected by the Court at the request of a partner on serious grounds.

---

[1]) Expulsion cannot be decreed as well as dissolution except by a sentence of the Court.

110. A felszámolók kirendelése a társasági tagok által, a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett az illetékes törvényszéknél bejelentendő; kötelesek levén egyuttal a felszámolók ugyanott aláirásaikat hitelesíttetni, vagy hiteles alakban bemutatni.

Ha valamelyik felszámoló kilép, vagy meghatalmazása megszünik, e tény a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett hasonlag bejelentendő.

A törvényszék köteles a társasági tagokat e határozatok megtartására, a 21. §-ban megállapitott pénzbirság mellett, hivatalból szorítani.

A felszámolók kinevezésének, kilépésének és a felszámolói meghatalmazás megszüntének harmadik személyek elleni joghatályára nézve, a jelen törvény 9. és 19. §-aiban foglalt határozatok szolgálnak irányadóul.

111. Ha több felszámoló neveztetett ki, ezek, egyéb megállapodás hiányában, a felszámoláshoz tartozó cselekvényeket érvényesen csak együttesen végezhetik.

112. A felszámolók a folyó ügyleteket befejezni, a feloszlott társaság kötelezettségeit teljesíteni, künlevő követeléseit behajtani és a társasági vagyont készpénzzé tenni tartoznak; kötelesek egyuttal a társaságot biróság előtt és biróságon kivül képviselni. A társaság nevében egyezségre léphetnek, választott biróság iránt szerződhetnek és a függőben lévő ügyek befejezése czéljából uj ügyleteket is köthetnek.

A társasági ingatlan javakat a felszámolók, a társaság összes tagjainak beleegyeése nélkül, csak nyilvános árverés utján adhatják el.

113. A felszámolók üzletkörének korlátozása harmadik személyek irányában joghatálylyal nem bir.

114. A felszámolók aláirásaiknál, a felszámolási viszony kitüntetése és saját neveik hozzácsatolása mellett, a társasági czéget használni tartoznak.

115. A felszámolók az esetben is, ha biróilag lettek kinevezve, az üzletvezetésnél a társasági tagok egyértelmű határozatait foganatosítani tartoznak, ellenkezőleg ezért a társasági tagoknak felelősek.

116. A felszámolók a társasági pénzeket, a mennyiben azok később lejárandó tartozások, vagy az egyes tagokat a végkielégítésnél illetendő igények fedezésére nem szükségesek, a társasági tagok közt előlegesen felosztani tartoznak.

117. A felszámolók feladatához tartozik a társasági tagok közt a végkiegyenlítést eszközölni.

Az e körül fölmerülő vitás kérdések azonban birói elintézés tárgyát képezik.

118. Ha valamelyik tag oly dolgokat hozott a társaságba, melyek ennek tulajdonába mentek át, a társasági vagyonból e dolgok nem természetben adatnak vissza, hanem azon értékben téríttetnek meg, melyben azok megállapodás szerint átvétettek.

A mennyiben az érték iránt megállapodás nem történt, azon érték térítendő meg, melylyel a társaság tulajdonába átment dolgok a behozatal idejekor birtak.

119. A felszámolási eljárás tartama alatt, úgy a társaságnak harmadik személyek elleni, mint a társasági tagoknak egymás közti jogviszonyaira nézve, a jelen czím második és harmadik fejezeteinek szabályai szolgálnak irányadóul, a mennyiben azok a jelen fejezet határozataival és a felszámolás természetével nem ellenkeznek.

A társaságot illető kézbesítések érvényességére elegendő, ha azok a felszámolók valamelyikének kezeihez történnek.

120. A felszámolás befejezése után a feloszlott társaság könyvei s egyéb iratai megőrzés végett valamelyik társtagnak, vagy egy harmadik személynek adatnak át. Ha a tagok a választás iránt meg nem egyezhetnek, a könyvek és iratok gondviselőjét, a felek valamelyikének indítványára, az illetékes törvényszék nevezi ki.

A társasági tagok és ezek jogutódai a könyveket és iratokat azontúl is megtekinthetik és használhatják.

Hatodik fejezet. A társasági tagok elleni keresetek elévülése.

121. Az egyes tagok ellen a társaságot terhelő igények alapján támasztható keresetek, a mennyiben bizonyos követelésekre nézve törvényesen rövidebb elévülés megállapítva nincsen, a társaság feloszlásától, vagy a társasági tag kilépésétől, vagy végre ennek kizárásától kezdve öt esztendő alatt évülnek el.

Ezen elévülési idő azon naptól számíttatik, melyen a társaság feloszlása vagy az egyes tag kilépése vagy ennek kizáratása a kereskedelmi czégjegyzékbe történt bevezetés alapján közzététetett.

110. The nomination of liquidators must be entered in pursuance of a presentation by the partners in the trade register of the Court in whose jurisdiction the partnership has its place of business. Liquidators must sign the firm name as well as their own signatures before the Court, or present such signatures in legalized form.

When a liquidator retires or his power is extinguished, this fact must also be entered in the trade register.

The Courts are obliged *ex officio* to compel the partners to comply with these enactments by a fine fixed in accordance with § 21.

Concerning the effect of the nomination, the retirement or the extinction of the power of a liquidator, as against third persons, the enactments of §§ 9 and 19 of this Law hold good.

111. When there are several liquidators, they can only undertake matters concerning the liquidation acting together, unless it has been otherwise agreed.

112. The liquidators have to conclude pending business of the partnership, to satisfy the obligations of the dissolved partnership, to get in debts and turn the assets into cash and to represent the partnership judicially and extra-judicially. They may compromise on behalf of the partnership, agree to arbitration, and enter into new transactions for the purpose of terminating pending matters.

Immovable property of the partnership can only be alienated by the liquidators by public auction in the absence of a joint resolution of all the partners.

113. All restrictions on the powers of liquidators are of no effect against third persons.

114. The liquidators sign by adding their names to the firm name, with a statement mentioning the fact of the liquidation of the partnership.

115. All liquidators, even those judicially appointed, must make the management conform to the decisions taken by the partners; in case of contravention they are responsible to the partners.

116. Liquidators must divide assets of the partnership between the partners in the meantime, so far as they are not necessary for covering debts not yet due or for guaranteeing the payments to be made to the partners on the final distribution.

117. The liquidators have to effectuate the final distribution between the partners.

Disputes concerning the distribution, however, are to be decided in Court.

118. Assets (goods) brought into the partnership which have become its property are not restored in specie, but in the value agreed to when they were taken into possession.

If there was no agreement concerning the value, that value must be restored which the assets, having become the property of the partnership, had at the time they were brought in.

119. Until the termination of the liquidation, the enactments of the second and third Sections are applicable with reference to the legal relationship of the partnership to third persons as well as of the partners *inter se*, so far as they are not in contradiction to the enactments of this Section or the nature of the liquidation.

Summonses are lawfully handed to the partnership when handed to one of the liquidators.

120. After the end of the liquidation the books and papers of the dissolved partnership are given into the safe keeping of one of the partners or of a third person. In default of an agreement being come to, such partner or third person, on request of one of the interested parties, will be chosen by the Court in whose jurisdiction the partnership has its place of business.

The partners and their heirs have the right to inspect and make use of the books and documents also thenceforward.

Sixth Section. Limitation of actions against the partners.

121. Claims against a partner arising out of pretensions against the partnership are not maintainable after five years from the dissolution of the partnership or from the retirement or expulsion of a partner, this being without prejudice to the shorter prescription to which certain claims are subject according to Law.

Prescription begins with the day on which the entry of the dissolution of the partnership, or of the partner's retirement or expulsion, in the trade register has been published.

Amennyiben azonban a követelés az érintett bevezetés közzététele után jár le, az elévülési idő a követelés lejártával; még le nem járt, de felmondási időhöz kötött követeléseknél pedig a felmondásra való tekintet nélkül, a felmondási idő leteltével, mely idő a közzététel napjától számítandó, veszi kezdetét.

122. Ha a társaságnak felosztatlan vagyona marad, a társasági hitelezők e vagyonból az előbbeni szakaszban megállapított elévülési idő után is követelhetnek kielégítést.

123. A kilépett vagy kizárt társasági tag javára folyó elévülési idő nem szakíttatik félbe oly jogcselekvény által, mely a fenálló társaság, vagy ennek egy másik tagja ellen történik.

A felszámolás tartama alatt folyó elévülési idő, a társaság egyes tagjaira nézve, csak oly jogcselekvény által szakíttatik meg, mely a felszámolók ellen intéztetik.

Oly jogcselekvénynek, mely által az elévülés félbeszakíttatik, egyedül a kereset megindítása tekintetik.

124. A jelen fejezetben megállapított elévülés kiskoru, gondnokság alatti és jogi személyek ellen is hatályos.

Kilenczedik czím. Betéti társaság.

125. Betéti társaság keletkezik, ha közös czég alatt folytatott kereskedelmi üzletnél a társak közül egy vagy több (kül) tag csak kikötött vagyonbetételével felelős, míg ellenben egy vagy több (bel) tagot korlátlan és egyetemleges felelősség terhel.

A beltagokra nézve, ha ezek többen vannak, a társaság egyszersmind közkereseti társaságnak tekintetik.

A társasági szerződés érvényességéhez sem okirat szerkesztése, sem más alakszerüség nem szükséges.

126. A betéti társaság alakítása a társasági tagok által az üzlet megkezdésekor, a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett, a 65. §. határozata szerint illetékes törvényszéknél bejelentendő.

E bejelentésnek magában kell foglalni: 1. a beltagok nevét, polgári állását és lakhelyét; — 2. minden kültagnak nevét, polgári állását és lakhelyét s annak mint ilyennek megjelölését; — 3. a társaság czégét és székhelyét; — 4. minden egyes kültag vagyonbetételének összegét.

E bejelentés a kereskedelmi czégjegyzékbe egész kiterjedése szerint bevezetendő s azt a társaság összes tagjai az illetékes törvényszéknél személyesen aláírni, vagy hitelesített alakban bemutatni tartoznak.

A betéti társaság közzétételekor a kültagok neveit, polgári állását, lakhelyét és vagyonbetétük összegeit tárgyazó adatok csak az érdekeltek kivánságára említtetnek fel.

127. A betéti társaság azon törvényszéknél is bejelentendő, melynek kerületében fiókteleppel bir.

A bejelentés tartalmára és alakjára nézve az előbbeni szakasz rendeletei szolgálnak irányadóul.

128. A társaság képviseletére jogosított beltagok azon törvényszéknél, melynek területén a társaságnak székhelye van, továbbá azon törvényszéknél, melynek területén a társaság fiókteleppel bir, czégjegyzéseiket hitelesíttetni, vagy azokat hitelesített alakban bemutatni tartoznak.

129. A törvényszékek a 126., 127. és 128. §-okban foglalt rendeletek megtartására a társaság beltagjait, a 21. §-ban megállapított pénzbirság mellett, szorítani tartoznak.

130. Ha valamely fennálló betéti társaság czége megváltozik, vagy ha a társaság székhelyét változtatja, e tények a társasági tagok által a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés és a 126. §. értelmében eszközlendő közzététel végett az illetékes törvényszéknek bejelentendők. E bejelentés eszközlésére a törvényszék a beltagokat, a 21. §-ban megállapított pénzbirság mellett, szorítani tartozik.

When, however, a debt falls due after publication of such entry, prescription begins with the due date. Prescription of a debt subject to a notice before it falls due begins with the day on which the time allowed for giving notice expires, irrespective of whether such notice has been given or not. The time allowed for giving notice runs from the day of publication of the above mentioned entry.

122 If there remain undivided assets of the partnership, creditors of the partnership may demand satisfaction out of such assets even after the expiration of the term of prescription fixed by the above enactments.

123. Prescription running in favour of a retired or expelled partner is not interrupted by an action against the partnership carried on, or against another member of such partnership.

The prescription running during the liquidation is interrupted as regards singular partners only by an action against the liquidators.

Only an action actually brought can be considered as an act interrupting the prescription.

124. The prescription enacted by this section has effect against minors, wards and juristic persons (corporations).

Ninth Title. Limited Partnerships.

125. A limited partnership comes in existence when a business is carried on under a common firm name, the responsibility of (one or) some of the partners with regard to the creditors of the partnership being limited to the amount of their portion in the partnership capital fixed by the agreement (limited partners), whilst that of the other (personally responsible) partner or partners is unlimited and joint and several.

When there are several personally responsible partners, the partnership is considered in regard to them an unlimited partnership.

For the validity of the contract of a limited partnership, neither the execution of a deed nor any other formality is necessary.

126. The members of a limited partnership are bound on starting their business to make a declaration (§ 65) before the Court in whose jurisdiction the place of business of the partnership is, for the purpose of having particulars registerd of the partnership having been formed.

This declaration must contain: 1. the name, profession and place of abode of each personally responsible partner; — 2. the name, profession and place of abode of each limited partner and the indication of his being such; — 3. the firm name of the partnership and its place of business; — 4. the amount of capital invested by each limited partner.

This declaration has to be registered *in extenso* in the trade register and must be signed personally by each partner in Court, or be presented in legally verified form.

In the publication of the entry of a limited partnership the names, professions and places of abode of the limited partners, as well as the particulars concerning the amount of capital invested by them, are mentioned only on demand of the interested parties.

127. A limited partnership has also to be registered at those Courts within the jurisdiction of which a branch business exists.

Concerning the contents and the form of the entry the provisions of the above article are applicable.

128. Personally responsible partners, authorized to represent the partnership, must have their signatures verified before the Court within whose jurisdiction the place of business of the partnership is, and before the Court within whose jurisdiction a branch business exists, or to present such signatures in legally verified form.

129. The Courts are bound to compel the personally responsible partners to comply with the enactments of §§ 126, 127 and 128, by a fine fixed in accordance with § 21.

130. When the firm name of an existing limited partnership is changed, or the place of business is transferred, the partners must make a declaration of these facts at the Court within whose jurisdiction the place of business of the partnership is, for the purpose of having the entry made in the trade register and for the purpose of their publication provided for by § 126. The Court must compel the personally responsible partners to do so by the fines fixed in accordance with § 21.

A közzétételnek harmadik személyek elleni joghatályára nézve irányadóul a jelen törvény 9. és 19. §-aiban foglalt határozatok szolgálnak.

131. Ha egy fennálló betéti társaságba új kültag lép, e tényt a társaság tagjai a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés és a 126. §. határozatainak megfelelő közzététel végett, az illetékes törvényszéknél bejelenteni tartoznak.

132. A társasági tagoknak egymásközti jogviszonyaira nézve mindenekelőtt a társasági szerződés szolgál irányadóul. Amennyiben abban a tagok jogviszonyai iránt intézkedés nem foglaltatik, a következő szakaszokban megállapitott eltérésekkel, a közkereseti társaság tagjainak egymásközti jogviszonyait szabályozó intézkedések nyernek alkalmazást.

133. A társasági üzletvezetés a személyesen felelős tagot vagy tagokat illeti.

A kültag az üzletvezetésre sem jogosítva, sem kötelezve nincsen, és a beltagoknak az üzletvezetésre vonatkozó cselekvényeit tiltakozásával nem gátolhatja.

134. A jelen törvény 74. §-ában foglalt korlátozások a kültagokra nem terjednek ki.

135. Minden kültag követelheti, hogy vele az évi mérleg másolatban közöltessék, jogában állván egyuttal a mérleg helyességét, a társasági könyvek és egyéb iratok alapján megvizsgálni.

A kültag a 83. §-ban megállapitott jogokra igényt nem tarthat ugyan, mindamellett az illetékes törvényszék a kültag kérelmére, fontos okokból a mérlegnek vagy egyéb adatoknak közlését, ugyszintén a társasági könyveknek és iratoknak felmutatását bármikor elrendelheti.

136. A jelen törvény 84., 85. és 86. §-ainak a kamatokra, a nyereség vagy veszteség megállapitására, a kamatok és a nyereség felvételére vonatkozó intézkedései a kültagokra is, de azon megszorítással nyernek alkalmazást, hogy ezek a veszteségben egyedül a befizetett, vagy hátralékos betételeik erejéig részesülnek.

A kültag a már felvett kamatot és jutalékot későbbi veszteségek miatt visszafizetni nem tartozik ugyan, de ha eredeti betétele veszteségek folytán csökkent, évi nyereség jutaléka azok fedezésére fordíttatik.

137. Ha a nyereség és veszteség mikénti felosztása iránt megállapodás nem történt, azt esetleg szakértők meghallgatása mellett, a biróság határozza meg.

138. A társasági viszony joghatálya harmadik személyek irányában azon időponttal kezdődik, midőn a betéti társaság felállításának, a kereskedelmi czégjegyzékbe történt bevezetése közzététetett, illetőleg a társaság üzletét megkezdette (87. §.).

Annak kikötése, hogy a társaság ne a közzététellel, hanem egy későbbi időponttal vegye kezdetét, harmadik személyek irányában joghatálylyal nem bir.

Ha a társaság az érintett közzététel előtt kezdi meg üzletét, a kültag a közzétételig keletkezett társasági kötelezettségekért harmadik személyek irányában beltagként felelős, amennyiben igazolni nem képes, hogy azok korlátolt felelősségéről tudomással birtak.

139. A kültag a társasági kötelezettségekért csak betételével, vagy amennyiben ezt még be nem fizette, a kikötött összeggel felelős.

A betételt a társaság fennállása alatt sem egészben, sem részben visszafizetni, sem elengedni nem szabad. Kamatokat a társaság a kültagoknak csak annyiban fizethet, amennyiben ez által az eredeti betétel nem csökken.

A kültag a veszteség által csökkent betételének kiegészitéséig sem kamatot, sem nyereséget fel nem vehet.

A társaság kötelezettségeiért a kültag személyesen csak akkor és annyiban felelős, ha és amennyiben a társaságtól ezen szakasz rendelete ellenére fizetéseket kapott; mindazonáltal ily esetekben sem kötelezhető azon kamatok és nyereség visszafizetésére, melyet a jóhiszeműleg készült mérleg alapján jóhiszeműleg felvett.

Concerning the effect of the publication against third persons the enactments of §§ 9 and 19 of this Law are applicable.

131. If a new limited partner enters an existing partnership, the partners must make a declaration of this fact to the Court within whose jurisdiction the partnership has its place of business, with a view of entry thereof to be made into the trade register and publication of such entry in accordance with § 126.

132. As to the mutual rights of the partners *inter se*, they are regulated in the first place by the contract of partnership. So far as such contract does not make provision on the matter, the provisions of this Law concerning the mutual rights of the partners of an unlimited partnership are applicable, with the exceptions fixed by the following articles.

133. The management of the partnership business is conducted by the personally responsible partner or partners.

A limited partner has neither the right nor the obligation to manage the business of the partnership, nor can he prevent by his opposition anything being done by the personally responsible partners, in so far as what they do is in connection with the management of the business.

134. The restrictions contained in § 74 of this Law are not applicable to limited partners.

135. Every limited partner has the right to demand a copy of the annual balance sheet and to test its accuracy by examination of the books and papers.

Although a limited partner cannot exercise the rights given by § 83, the Court within whose jurisdiction the partnership has its place of business may, at his request, if there are serious reasons for so doing, order a balance sheet as well as other information to be furnished and books and papers to be produced to such partner.

136. The enactments of §§ 84, 85 and 86 of this Law concerning the calculation of interest, profits or losses, and concerning the right of drawing interest and profits, are also applicable in the case of limited partners, with the exception, however, that limited partners are only liable for loss to the amount of capital invested by them or to the amount of what they may still owe.

Although a limited partner is not bound to return interest or profits paid to him because of losses subsequently arising, nevertheless, so far as his portion of the capital is reduced on account of loss to a sum less in amount than he has agreed to invest, his share in the annual profit serves to make up such amount.

137. If there is no express agreement between the partners concerning the participation in profits or losses, the Court shall decide, eventually after hearing experts.

138. A limited partnership begins to have legal effect as such against third persons from the moment the entry in the trade register has been published of the partnership having started its business (§ 87).

An agreement whereby a limited partnership shall commence at a later period than the publication is of no effect against third persons.

If the partnership starts its business before the said publication, a limited partner is liable towards third persons for the obligations of the partnership contracted up to the day of publication to the same extent as a personally responsible partner, in so far as he is unable to prove that the third person had knowledge of his limited responsibility.

139. A limited partner is responsible for the obligations of the partnership only to the amount of his share in the capital, and so far as he has not paid in such amount, to the extent of what was stipulated to be paid by him to the capital.

The invested capital cannot during the existence of the partnership be paid back either totally or partially: neither can a partner be absolved from paying it in. The partnership may only pay interest to the limited partner so far as his original share in the capital is not reduced by such payment.

If the amount of the capital invested by a limited partner is reduced by losses, he must not draw either interest or profits out of such capital.

A limited partner is personally responsible only if and so far as he has accepted payments from the partnership contrary the regulations of this article. He is in no case bound to restore what he has taken as interest or profits in good faith and in virtue of a balance sheet drawn out *bona fide*.

140. Ki valamely fennálló kereskedelmi társaságba mint kültag lép, a társaságnak addig keletkezett kötelezettségeiért az előbbeni szakasz határozata szerint felelős, akár történt a társasági czégben változás, akár nem.

Az ezzel ellenkező szerződés vagy későbbi megállapodás, harmadik személyek irányában joghatálylyal nem bir.

141. A betéti társaság részére jogokat és kötelezettségeket a beltagok cselekvényei állapítanak meg.

A társaságnak biróságok előtti képviseletére s a kézbesítésekre nézve a 93. §-rendeletei szolgálnak irányadóul.

Ha a kültag a társaság részére ügyleteket köt a nélkül, hogy határozottan kijelentené, miszerint czégvezetői vagy meghatalmazotti minőségben jár el: a megkötött ügyletekért beltagként felelős.

142. A kültag neve a társasági czégbe fel nem vétethetik; ha ez mégis meg' történt, a kültag a társaság hitelezői irányában beltagnak tekintetik.

143. A jelen törvény 95., 96. és 97. §-aiban foglalt intézkedések a betéti társaságokra is alkalmazást nyernek.

144. Ha valamelyik kültag meghal, vagy szabad rendelkezési jogát elveszti, e tények a társaság feloszlását nem vonják magok után.

Egyébiránt a 98—103. §-oknak a közkereseti társaságokra vonatkozó intézkedései a betéti társaságokra is érvényesek.

145. Ha a betéti társaság feloszlik, vagy egyik kültagja egész betételével vagy annak egy részével kilép, e tény a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett a törvényszéknek bejelentendő.

A közzététel, ha az érdekeltek azt nem követelik, a kültag megnevezése és betételének felemlítése nélkül történik.

A 104. §. rendeletei a betéti társaságokra is kiterjednek.

146. A jelen törvénynek a végkiegyenlítést (105., 106., 107.), a felszámolást (108—120.) és a társasági tagok elleni keresetek elévülését (121—124.) tárgyazó szakaszai a betéti társaságok összes tagjaira érvényesek.

Tizedik czim. Részvénytársaság.

Első fejezet. Általános határozatok.

147. Részvénytársaságnak azon társaság tekintetik, mely előre meghatározott, bizonyos számu és egyenértékű (egész vagy hányad) részvényekből álló, alaptőkével alakul, s melynél a részvények tulajdonosai csak részvényeik erejéig felelősek[1])[2]).

148. A részvények névértékét a társaság fennállása alatt felemelni nem lehet. Az ily felemelés semmisnek tekintendő.

Ugyanez áll az ideiglenes részvényekre és részvényutalványokra is.

149. A részvénytársaság megalakultnak tekintetik, ha: 1. alaptőkéje biztosítva van; — 2. a társasági alapszabályok létrejöttek és — 3. a társaság a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezettetett.

150. Az alaptőke biztosítása részvényaláirás által történik.

Az alapitók a társaság tervezetét minden aláirási ívbe felvenni s azt polgári állásuk és lakhelyük kitüntetése mellett sajátkezüleg aláirni tartoznak.

A tervezetnek magában kell foglalni: 1. a vállalat tárgyát és tartamát; — 2. az alaptőke nagyságát; — 3. a részvények és az ezekkel esetleg egyidejüleg kibocsátandó elsőbbségi kötvények számát és névértékét; — 4. az aláirás záridejét; — 5. amennyiben az alapitók vagy mások oly betétellel kivánnak a társasághoz

[1]) Az osztrák magyar bankra nem a keresk. törvény, hanem az 1878. XXV. illetőleg az 1887. XXVI. és 1899. XXXVII. t. cz. el beczikkelyezett alapszabályai irányadók. — [2]) A zálogleveleket kibocsátó részvénytársaságoknak legalább 400,000 korona biztosítéki tőkét kell kimutatniok, 1876. XXXVI. t. cz. 4. §. Az adómentesség kedvezményéhez legalább három, a községi kötelezvényeket s hasonló kötvényeket kibocsátó részvénytársaságoknál egyáltalában legalább három s illetve hat millió korona biztositó alap szükséges.

140. A person who enters as a limited partner a partnership already existing is subject to the extent laid down in the preceding articles for all obligations entered into by such partnership previous to his entry, whether the firm name is changed or not.

Any contract of partnership or supervening agreement contrary to this enactment is of no effect against third persons.

141. Rights and obligations of the limited partnership can only arise out of acts of the personally responsible partners.

Concerning the representation of the partnership before Courts and the service of process, the provisions of § 93 hold good.

A person who, being a limited partner, enters into business transactions for the partnership, without an express declaration that he does so as proxy or attorney, is liable to creditors in respect of these transactions in the same way as a personally responsible partner.

142. The name of a limited partner cannot be taken in the firm name of the partnership. If, however, this has been done, such limited partner is considered to be in the same position towards the creditors as a personally responsible partner.

143. The enactments of the §§ 95, 96 and 97 of this Law are also applicable to limited partnerships.

144. If a limited partner dies or loses his right of free disposition, this fact does not necessitate the dissolution of the partnership.

The enactments of §§ 98—103 referring to ordinary partnership also hold good in the case of limited partnership.

145. The dissolution of the partnership or the retirement of a limited partner with the whole amount of capital brought in by him or part thereof, must be declared before the Court in order that an entry thereof may be made in the trade register.

The publication is made, unless the interested parties demand otherwise, without naming the retiring limited partner and the capital brought in by him.

The provisions of § 104 also hold good as to limited partnerships.

146. The enactments of this Law §§ 105, 106, and 107 concerning final division, §§ 108—120 concerning accounts on dissolution, and §§ 121—124 concerning limitation of actions against partners, are applicable to all members of a limited partnership.

Tenth Title. Joint Stock Companies.

First Section. General provisions.

147. A joint stock company is an association formed with an original capital the amount of which is fixed beforehand and composed of a certain number of shares of equal value (whole shares or parts of a share), in which the owners of the shares are liable only to the amount of their shares for the obligations of the association[1][2].

148. The nominal value of the shares cannot be increased during the existence of the company. Such an increase is to be considered void.

The same provision holds good with regard to interim shares and certificates of shares.

149. A joint stock company is considered to be formed when: 1. the foundation capital is secured; — 2. the articles of association are drawn up; — 3. the company is registered in the trade register.

150. The securing of the foundation capital is effected by subscription of shares.

The founders must put the prospectus of the company on each subscription sheet and sign such sheet, adding to the signature their profession and place of abode.

The prospectus must contain: 1. the object of the undertaking and the time for which it was founded; — 2. the amount of the capital; — 3. the number and nominal value of the shares and of the debentures to be eventually issued simultaneously with them; — 4. the closing day of the subscription; — 5. so far as the founders or others

[1]) The Austro-Hungarian Bank is subject in its constitution and legal relations to its Statutes incorporated by Arts. XXV of 1878, XXVI of 1887, and XXXVII of 1899. — [2]) Mortgage banks issuing mortgage bonds must have a funded capital of at least 400 000 Kronen (§ 4, Art. XXXVI of 1876). — In order to have a claim to exemption of duties such funded capital must reach a minimum amount of three millions of Kronen; for joint stock companies issuing communal and other debentures an amount of at least six millions of Kronen.

járulni, mely nem készpénzben áll, ezen betételt és annak értékét; — 6. az alapítóknak vagy másoknak biztosítani kivánt előnyöket. Az alapítók a tervezetben foglalt adatok valóságáért egyetemlegesen felelősek.

151. Az aláirás személyesen vagy meghatalmazott által eszközlendő.

Az aláirásnál, amennyiben a tervezetben magasabb befizetés ki nem köttetett, minden aláirt részvényre névértékének 10%-ja készpénzben s a tervezetben megállapított értékben (valuta) befizetendő. Ennél vagy a kikötöttnél magasabb befizetésre az aláirók, illetőleg jogutódaik az alakuló közgyülés megtartása előtt nem kötelezhetők.

Az e szakaszban megállapított szabályokkal ellenkező részvényaláirás semmisnek tekintetik[1]).

152. Az alapítók a részvényekre befizetett pénzekért az aláiróknak vagy ezek jogutódainak egyetemlegesen mindaddig felelősek, míg ez alól a közgyűlés határozata folytán (154. §.) fel nem oldatnak.

153. Az aláirók az aláirt részvények névértékének 50%-ja erejéig azon esetben is, ha részvényeiket a jelen törvény és az alapszabályok megtartása mellett tovább adták, felelősek maradnak.

154. Az alapítók az aláirás záridejétől számitandó két hó alatt az aláirókat alakuló közgyűlésre meghívni tartoznak.

E gyűlés feladatához tartozik: 1. az alaptőkének kellő aláirás és befizetés által történt biztosításáról meggyőződést szerezni; — 2. az alapszabályokat megállapitani, s az alapitókkal vagy másokkal netalán történt megállapodások iránt határozni; — 3. a társaság meg-, vagy meg nem alakulása iránt határozni; — 4. a társaság igazgatóságát, amennyiben ez a jelen törvény 183. §-a szerint még kinevezve nem lett, nemkülönben a felügyelő bizottságot megválasztani; — 5. az alapítóknak a 152. §-ban megállapitott felelőssége iránt intézkedni. — Ha a közgyülés két hó alatt össze nem hivatik, vagy ha az aláirás siker nélkül maradt, az aláirók befizetett pénzeiket levonás nélkül visszakövetelhetik. A visszafizetés kötelessége az alapítókat egyetemlegesen terheli.

155. Az alakuló közgyülés határozatképesnek akkor tekintetik, ha abban akár személyesen, akár képviselve, legalább hét oly aláiró van jelen, kik az alaptőkének legalább negyedrészét képviselik.

E gyülésen minden aláirt részvény egy szavazatot ád, de tiz szavazatnál többet senki sem gyakorolhat.

156. Ha az alapítók vagy a részvényesek valamelyike oly betétellel kiván az alaptőkéhez járulni, mely nem készpénzben áll, a betétel értékét az alakuló közgyülés állapítja meg, egyszersmind meghatározván az átvett tárgyakért adandó részvények számát vagy azon árt, melyben a kérdéses tárgyak átvétetnek.

A közgyülés azonban a betételnek a tervezetben megállapitott árát felebb nem emelheti.

Az e részbeni megállapodások épp úgy, mint azon különös előnyök, melyek az alapítóknak vagy másoknak biztosíttatnak s a tervezetben megállapított mértéket meg nem haladhatják, az alapszabályokba felveendők; ellenkezőleg a társaságra nézve kötelező erővel nem birnak.

A határozat hozatalánál az érdekelt részvényes szavazati joggal nem bir.

157. Az alapszabályokban mindenesetre a következőket kell megállapítani: 1. a társaság czégét és székhelyét; — 2. a vállalat tárgyát és a társaság tartamát; — 3. az alaptőke nagyságát; — 4. a részvények és hányadrészvények számát és névértékét s azt, hogy a részvények névre vagy bemutatóra szólnak-e; — 5. a részvényekre eszközlendő befizetések módozatait, s a befizetés elmulasztásának következményeit; — 6. az előbbeni §. értelmében történt megállapodásokat; — 7. az esetleg a részvényekkel egyidejűleg kibocsátandó elsőbbségi kötvények

[1]) Helyi érdekű vasúti r. t. nál az alaptőke biztositására az 1880. XXXI. t. cz. 9. §. és az 1888. IV. t. cz. 9—10. §§. irányadók, amelyek értelmében az alaptőkének 35% át képező és törzsrészvényekből álló része állami, törvényhatósági vagy községi hozzájárulásokkal vagy 30% os készpénzbefizetéssel ill. kétszeres fedezetot nyujtó jelzálogi bekebelezéssel fedezett magán hozzájárulásokkal biztosítható, az alaptőkének legfeljebb 65%-át kitevő elsöbbségi részvények beszerzése pedig akként is történhetik, hogy az építési vállalkozó annak fejében a vasutat kiépiti és felszereli.

contemplate to partake in the company with capital brought in which does not consist in cash, this capital and its valuation; — 6. advantages to be secured to the founders or others. The founders are personally responsible for the correctness of the particulars contained in the prospectus.

151. The subscription must be done either personally or by attorney.

Together with the subscription, 10% of the nominal value of each share subscribed for must be paid in cash in the standard fixed by the prospectus, unless the prospectus stipulates for a higher payment. Subscribers or their heirs cannot be required to make payment exceeding 10%, or the amount stipulated by the prospectus, before the constitutive meeting.

A subscription of shares in contravention of the enactments of this article is void[1]).

152. The founders are jointly and severally responsible to the subscribers or their heirs, for the cash paid in and interest, until they are discharged by virtue of a resolution of the constitutive general meeting (§ 154).

153. Subscribers remain liable for 50% of the nominal value of the shares subscribed for, also in the case when they have transferred their shares according to the enactments of this Law.

154. The founders must convene the subscribers to a constitutive general meeting within two months, to be reckoned from the closing day of the subscription.

The objects of this meeting are: 1. to make sure that the foundation capital is secured by lawful subscriptions and payments; — 2. to settle the articles of association and to pass a resolution concerning the agreements, if any, made with the founders or with others; — 3. to decide concerning the constitution or non-constitution of the company; — 4. to elect the directorate of the company so far as such body has not been nominated according to § 183 of this Law, and the council of supervision; — 5. to come to a decision concerning the responsibility of the founders according to § 152. — When the general meeting has not been called together within two months, or when the subscription has been without result, subscribers may demand the restitution of the money paid in by them without reduction. The founders are jointly and severally bound to restore such payments.

155. The constitutive general meeting is considered to have its quorum only when at least seven subscribers attend either personally or by proxy, who represent at least a quarter of the foundation capital.

Every share subscribed gives a right to vote at this meeting; provided that no subscriber can exercise more than ten votes.

156. If a founder or shareholder intends to bring in capital otherwise than in cash, the constitutive general meeting will agree upon its value; it decides simultaneously the number of shares to be given in exchange for the assets taken into possession or the price to be paid for the objects in question.

The general meeting, however, is not allowed to increase the price of such capital brought in to an amount higher than that fixed in the prospectus.

Entry of all resolutions referring hereto, as well as of those referring to advantages secured to the founders or other persons, which are not allowed to surpass those fixed by the prospectus, has to be made in the articles of association, otherwise they do not bind the company,

When the above mentioned matters are to be decided, the interested shareholders cannot vote.

157. By the articles of association the following must be settled in any case: 1. the firm name and place of business of the company; — 2. the object of the undertaking and the duration of the company; — 3. the total amount of the foundation capital; — 4. the number and nominal value of the shares and parts of shares, and whether the shares will be issued to bearer or to persons by name; — 5. the manner of paying the calls on the shares and the consequences of omission to pay the calls; — 6. resolutions come to concerning the enactments of the preceding article; — 7. the

---

[1]) The capital of the local railway is secured according to § 9 of Art. XXXI of 1880 and the enactments of §§ 9—10 of Art. IV of 1888, in the following manner: 35% of the foundation capital is made up by original shares; these are acknowledged to be fully secured by participations of the Government, municipalities or districts, whilst the declarations of participation of private persons must be secured by payments of 30% or by a mortgage up to 50% of the value. The remainder of the capital, i.e. a maximum of 65%, may be acquired by the contractors who construct and equip the railway line for their shares.

mennyiségét és névértékét, az azok után fizetendő kamatok magasságát és a törlesztés módját, nemkülönben azon előjogokat, melyek az ily elsőbbségi kötvények birtokosait illetik. — 8. a közgyűlés mikénti összehívását, megtartásának helyét és idejét, hatáskörét, tárgyalási rendjét, a határozatok hozatalának módját és annak megállapítását, hogy mi történjék az esetben, ha az összehívott közgyűlés határozatképes nem volt; — 9. a részvényesek szavazati jogát, és ennek mikénti gyakorlását; — 10. az igazgatóság mikénti választásának módját, annak hatáskörét, s működésének idejét; — 11. a felügyelő bizottság szervezetét, s működésének idejét; — 12. a czégjegyzés módját; — 13. azon elveket, melyek szerint a mérleg készítésének és megvizsgálásának történni kell; — 14. a nyereség kiszámításának s felosztásának módozatait; végre — 15. a társaság hirdetményeinek mikénti közzétételét[1]).

158. Az alapszabályok a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés és közzététel végett, azon törvényszéknek mutatandók be, melynek kerületében a társaság székhelye van. A közzétételnek magában kell foglalni: 1. az alapszabályok keltét; — 2. a társaság czégét és székhelyét; — 3. a vállalat tárgyát és a társaság tartamát; — 4. az alaptőke, nagyságát, a részvények vagy hányadrészvények számát és ezek névértékét; — 5. az esetleg kibocsátandó elsőbbségi kötvények számát és ezek névértékét; — 6. annak felemlitését, hogy a részvények névre, vagy bemutatóra lettek e kiállítva; — 7. a czégjegyzés módját; — 8. a társásági határozatok közzétételének módozatait.

159. A társaság az alapszabályok bemutatásával egyidejüleg igazolni tartozik: 1. hogy az egész alaptőke aláirás által biztosíttatott; — 2. hogy az aláirók összehivása az alakuló közgyülésre idejekorán megtörtént; — 3. hogy a biztosított alaptőkére az egyes részvények után legalább 30% tényleg befizettetett; — 4. hogy az igazgatóság (a 183. §. esetét kivéve) s a felügyelő-bizottság az alapszabályok értelmében megválasztatott; — 5. hogy a társaság tényleg megalakult s esetleg, hogy a 156. §-ban érintett megállapodások a közgyülési határozat által jóváhagyattak. Az e végre szolgáló beadványt az igazgatóság tagjai az illetékes törvényszéknél sajátkezüleg aláirni vagy hitelesített alakban benyujtani tartoznak. Az alapszabályok a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett azon törvényszéknek is bemutatandók, melynek kerületében a társaság fiók teleppel bir. Az igazgatóság tagjai e rendeletek megtartására, a 21. §-ban megállapított pénzbirság mellett hivatalból szorítandók.

160. A részvénytársaság a kereskedelmi czégjegyzékbe történt bevezetés és kihirdetés előtt létezőnek nem tekintetik. A bejegyzés és kihirdetés előtt kibocsátott részvények vagy hányadrészevények semmisek és azok kibocsátói minden a kibocsátásból származó kárért egyetemlegesen felelnek.

Azok, kik a bejegyzés és kihirdetés előtt a társaság nevében eljárnak, személyesen és egyetemlegesen felelösek.

161. A részvénytársaságnak saját részvényeit megszerezni vagy zálogba venni nem szabad. Kivételnek e tekintetben akkor van helye, ha a részvényszerzés tőkeleszállítás czéljából történik, mely esetben a 209. §. határozatai szolgálnak irányadóul.

Az igazgatóság tagjai, ha ezen határozatokat meg nem tartják, a társaság hitelezőinek egyetemlegesen felelősek.

162. A részvénytársaság az eredetileg kibocsátott részvények teljes befizetése előtt új részvényeket ki nem bocsáthat.

A teljes befizetés előtt kibocsátott új részvények semmisek, s azok kibocsátói minden a kibocsátásból eredhető kárért, egész vagyonukkal egyetemlegesen felelősek.

---

[1]) A záloglevelek hasonlókép a községi s egyéb hasonló kötvények kibocsátásával foglalkozó részvénytársaságok alapszabályainak további intézkedéseket kell tartalmazniok a kölcsönök engedélyezésének feltételei s a fedezet becsértékének megállapitása tekintetében.

number and nominal value of the debentures, if any, to be issued simultaneously with the shares, the amount of interest to be paid thereon, the manner of redeeming and the preferences owing to the holders of such debentures; — 8. the manner of summoning a general meeting, the place and time and scope of the functions thereof, the rules of proceeding, and the manner of coming to resolutions thereat, as well as an agreement as to what has to be done if a convened general meeting has not the requisite quorum; — 9. the right of voting of the shareholders and the manner of voting; — 10. the mode of election of the directors, the limits of their powers, and the duration of their authorization; — 11. the organization of the council of supervision and the duration of its authorization; — 12. the manner of signing the firm name; — 13. the principles of drawing up the balance sheet and of the examination thereof; — 14. the manner of calculating and dividing the profit; — 15. the mode in which publications of the company are to be made[1]).

158. The articles of association must be presented for the purpose of registration and publication, at the Court within the jurisdiction of which the company has its place of business. The publication has to contain: 1. the date on which the articles of association have been drawn up; — 2. the firm name and place of business of the company; — 3. the object of the undertaking and duration of the company; — 4. the amount of the foundation capital, the number and nominal value of the shares and parts of shares; — 5. the number and nominal value of the debentures to be issued, if any; — 6. the decision whether the shares will be made out to bearer or to persons by name; — 7. the mode of signature of the firm name; — 8. the maner in which publications of the company are to be made.

159. The company must when presenting the articles of association for registration prove simultanously: 1. that the whole of the foundation capital has been secured by subscription; — 2. that the convening of the subscribers to the constitutive general meeting has been effectuated in due time; — 3. that on the secured foundation capital at least 30% of the nominal value of each subscribed share has been in fact paid in; — 4. that the directorate (the case of § 183 excepted) and the Council of Supervision have been elected according to the articles of association; — 5. that the company has been constituted in fact and that the agreements mentioned in § 156 have been ratified by a resolution of the general meeting. The members of the directorate must sign such presentation personally before the Court within the jurisdiction of which the company has its place of business or present it in legally verified form. The articles of association must be presented for entry in the trade register also at the Court within the jurisdiction of which the company has the place of business of a branch establishment. Members of the directorate must be compelled *ex officio* to comply with these provisions by the fine in accordance with § 21.

160. Before a company has been registered in the trade register and such entry published, the company is contemplated as non-existing. Shares and parts of shares issued before such entry and publication are null and void; and the persons who have issued them before this time are jointly and severally responsible for damages caused by their having done so.

Those who have acted on behalf of the company before registration and publication are personally and jointly and severally responsible.

161. The company is not allowed to acquire or to take as security (in pledge) its own shares. There is an exception to this rule when the shares are acquired for the purpose of reducing the capital, in which case the provisions of § 209 hold good.

The members of the directorate who act contrary to the provisions of this article are jointly and severally responsible to the creditors of the company.

162. The company is not allowed to issue new shares until the shares originally issued are all paid up to their full nominal value.

New shares issued before the full payment of the shares originally issued are null and void. Those who have issued such shares are jointly and severally responsible with their whole fortune for all damages caused by such issue.

---

[1]) The articles of association of mortgage banks, as well as of banks the objects of which are to issue communal and other debentures, must contain other provisions: the conditions of giving mortgages and valuation of the securities guaranteeing the same.

Második fejezet. A részvényesek jogviszonyai.

163. Minden részvényest a társasági vagyon aránylagos része illeti.

A befizetett összeget a részvényes — a 154. §. esetét kivéve — vissza nem követelheti, s a társaság fennállása alatt csak azon tiszta haszonra tarthat igényt, mely az alapszabályok szerint a részvényesek közt felosztás alá kerül.

164. A részvények bizonyos névre, vagy bemutatóra állíthatók ki, de mindig csak határozott pénzösszegről szólhatnak és tulajdonosaikra nézve oszthatatlanoknak tekintendők.

Azon (ideiglenes) részvényeken és részvényutalványokon, melyek a névérték teljes befizetése előtt bocsáttatnak ki, a tényleg befizetett összeg világosan kiteendő.

165. Az alaptőkéből a részvényeseknek kamatot vagy osztalékot biztosítani, vagy kifizetni nem szabad; a részvényesek közt csak az osztathatik fel, a mi az évi mérleg szerint, mint tiszta nyereség megmarad.

Mindazáltal az alapszabályokban meghatározott azon időre, mely a vállalat előkészítésére a teljes működés megkezdéséig szükséges, a részvényesek javára kamatokat kikötni lehet.

A részvényesek a veszteségek által csökkent alaptőke ujbóli kiegészítéseig, osztalékra igényt nem tarthatnak.

166. A jelen törvény 161. és 165. §-ainak rendeletei a részvénytársaság által kibocsátott elsőbbségi kötvényekre nem alkalmazandók.

Az elsőbbségi kötvények visszaválthatók és azok után előre meghatározott évi kamatok fizethetők.

Hogy az elsőbbségi kötvények szemben a részvényekkel mily előnyökben részesülnek, az az alapszabályok, esetleg a később kibocsátandó kötvényekre nézve a közgyűlés által határoztatik meg[1]).

167. A részvényesek a mérleg alapján jóhiszeműleg felvett osztalék visszafizetésére nem kötelezhetők.

E tekintetben kivételnek akkor van helye, ha az évi mérleg elkészítése után az tünik ki, hogy az üzleti év folyamában, közgyűlési határozat folytán előlegesen kifizetett összeg a részvényeseket illető osztalékot meghaladja.

168. A részvényesek a társaság czéljához és annak kötelezettségeihez egyébbel, mint a részvények névértékének az alapszabályok által meghatározott befizetésével, járulni nem tartoznak.

169. Azon részvényes, ki a részvényei után járó befizetéseket kellő időben nem teljesíti, köteles a törvénynél fogva késedelmi kamatokat fizetni.

Egyébiránt szabadságában áll a társaságnak a befizetés elmulasztása esetére, tekintet nélkül az egyébkénti törvényes következményekre, az alapszabályokban bizonyos kötbért megállapitani, vagy kimondani, hogy a késedelmes részvényes az aláírásból eredő jogait, s a teljesített befizetést elveszti.

170. Ha az alapszabályokban a befizetést tárgyazó felhívásnak különös módozata megállapítva nem lett, a felhívás azon alakban történik, melyet az alapszabályok a társasági határozatok közzétételére rendelnek.

Egyébiránt a részvényes igényei megszünteknek általában csak az esetben nyilváníthatók, ha a befizetést tárgyazó felhivás az alapszabályokban kijelölt, esetleg a hivatalos hirlap utján háromszor és pedig utóljára a befizetésre kitüzött zárhatáridőt legalább négy héttel megelőzőleg közzététetett.

171. Ha a részvény a befizetés elmulasztása miatt megsemmisíttetik (169. §.), a részvényaláiró ennek daczára az aláirt részvények névértékének 50%-ja erejéig, a 153. §. értelmében kötelezve marad.

172. A bemutatóra szóló részvények átruházása azok átadása által történik.

173. A névre szóló részvények a birtokos nevének és lakhelyének kitüntetése mellett, a társasági részvénykönyvbe bevezetendők.

Az ily részvények átruházása üres hátirat mellett történhetik ugyan, de a birtokos, amennyiben az alapszabályok másként nem intézkednek, a társaság

[1]) A záloglevelekről az 1876. XXXVI. t. cz., a községi kötvények s egyéb különleges értékek és követelések alapján kibocsátott kötvényekről az 1897. XXXII. t. cz. intézkedik.

Second Section. Legal relationship of the shareholders.

163. All shareholders participate proportionately in the fortune of the company.

A shareholder cannot demand back the amount paid in, the case of § 15 excepted, and during the existence of the company can only claim the net profit which according to the articles of association has to be devided among the shareholders.

164. Shares can be issued to certain persons by name or to bearer, but must always be issued for a certain amount of money and are to be considered as indivisible for the holder.

To (interim) shares and certificates of shares issued before full payment of the nominal value a statement must be added mentioning clearly the sum in fact paid up.

165. Interest and dividends can neither be secured nor paid to the shareholders out of the capital; only what remains according to the balance sheet of the business year as net profit can be divided among the shareholders.

Interest for the shareholders may, however, be agreed upon for such period, to be fixed by the articles of association, as is necessary for the preliminary preparation of the undertaking until the time of commencing business.

Shareholders have no claim to dividends until the capital reduced by losses is restored to its original amount.

166. The enactments of §§ 161 and 165 of this Law are not applicable to debentures issued by a company.

Debentures can be redeemed and yearly interest previously stipulated for can be paid.

The advantages which the debentures enjoy over the shares must be settled by the articles of association; the advantages of debentures to be issued after formation of the company, by the general meeting[1]).

167. Shareholders are in no case bound to pay back what they have received in good faith as profit by virtue of the balance sheet.

There is an exception to this rule when by the balance sheet drawn up it appears that the amount previously paid to the shareholders in the course of the financial year by virtue of a resolution of the general meeting, surpasess the dividend due to the shareholders.

168. Shareholders are not obliged to pay more for the purposes and obligations of the company than the amount of the nominal value of their shares fixed by the articles of association.

169. A shareholder who does not pay his call at the time it is due, is bound by law to pay interest for the period of time which has elapsed from the day the payment was due.

Beyond this, the company has the right in the case of delay in payment of calls on shares, without prejudice to the other legal consequences, to fix in the articles of association a certain penalty, or to declare that the shareholder in delay shall be deprived of his rights issuing from the subscription, as well as his right to the instalments he has already paid.

170. If not otherwise provided by the articles of association, the calls for payment must be made in the same manner as the articles of association prescribe for other announcements of the company.

The shareholder, however, cannot be declared deprived of his rights, unless the advertisement concerning the calls has been previously published three times in the paper indicated by the articles of association and eventually in the Official Gazette. The last publication must take place at least four weeks before the expiration of the time given for payment.

171. When a share is declared null and void on the ground of omission of payment of calls (§ 169), the subscriber notwithsanding remains responsible according to § 153 to the amount of 50% of the nominal value of the shares subscribed for.

172. Transfer of shares issued to bearer is effectuated by delivery.

173. Nominative shares must be inscribed in the share register of the company, with the name, address and profession of the holder.

The transfer of shares of this description may be effected by means of indorsement in blank; the company, however, is not bound to recognise the holder, unless

[1]) Concerning some classes of debentures particular provisions hold good, for instance, concerning mortgage bonds, Art. XXXVI of 1876, concerning debentures of Communities and some funded debentures, Art. XXXII of 1897.

irányában igazoltnak csak akkor tekintetik, ha az átruházás a részvény felmutatása mellett, a társasági részvénykönyvbe bevezettetett.

A társaság a birtokosi minőség vizsgálatára kötelezve nincsen.

A részvényes a névre szóló részvénynek még be nem fizetett névértéke erejéig, az átruházás daczára mindaddig kötelezve marad, mig az uj birtokos a társasági részvénykönyvbe be nem vezettetik.

174. Minden egyes részvényest kereseti jog illet a közgyülési határozat ellen, ha az a törvénynyel vagy az alapszabályokkal ellenkezik.

Ha a közgyülési határozat a törvény vagy az alapszabályok által előszabott alakszerüségek mellőzése miatt támadtatik meg, a kereseti jog a sérelmes határozatot tartalmazó jegyzőkönyvnek az illetékes törvényszéknél történt bemutatásától számított 15 nap alatt érvényesítendő, ellenkezőleg az ezen alapon megszünik.

175. Az alaptőke tizedrészét képviselő részvényes vagy részvényesek, a költségek előlegezése és részvényeik letétele mellett, követelhetik az illetékes törvényszéknél, hogy a társasági üzletkezelés szakértők által megvizsgáltassék, s a vizsgálat eredménye velök közöltessék. A letett részvények a vizsgálat befejezéséig a törvényszék által visszatartandók.

Harmadik fejezet. Közgyülés.

176. Mindazon jogokat, melyek a részvényeseket a társaság ügyei tekintetében illetik, a részvényesek összessége a közgyülésen gyakorolja.

177. A közgyülés évenkint legalább egyszer összehivandó. A közgyülés tárgyai minden meghivásban kiteendők. Érvényes határozat csakis az ekként kijelölt tárgyak felett hozathatik. Kivételnek e tekintetben az oly indítványra nézve van helye, mely egy ujabb közgyülés összehívása végett tétetik.

178. Az alaptőke egy tizedrészét képviselő részvényes vagy részvényesek a közgyűlés egybehívását, az ok és czél kijelölése mellett, bármikor követelhetik. Ha e kivánságnak az összehívásra jogosított közeg nyolcz nap alatt meg nem felel, az érdekelt vagy érdekeltek kérelmére, a közgyűlés összehívását az illetékes törvényszék eszközli.

Amennyiben az alapszabályok a fentebb érintett jogot az alaptőke kisebb részének birtokához kötik, irányadóul az alapszabályok e részbeni határozatai szolgálnak.

179. Azon tárgyak, melyek felett minden esetben a közgyülés határoz, következők: 1. az igazgatóság (a 183. §. esetét kivéve) és a felügyelő-bizottság megválasztása, elmozdítása és felmentése; — 2. a számadások megvizsgálása, a mérleg megállapítása és a nyereség felosztása; — 3. az egyesülés más társasággal; — 4. oly cartell-szerződések megkötése, melyek minden társasági ügyletnek közös haszonra vezetését czélozzák; — 5. az alaptőke leszállítása vagy felemelése; — 6. a társaság feloszlása s a felszámolók kirendelése; végre — 7. az alapszabályok módosítása. Azon intézkedéseket, melyek az alapszabályokba a tervezetből vétettek át, a jelen törvényben kijelölt eseteken kivül, közgyülési határozattal sem lehet módositani.

180. Minden közgyülésről jegyzőkönyv vezetendő, melybe a jelenlevő részvényesek nevei s az általuk képviselt részvények száma felveendő. E közgyülési jegyzőkönyv az igazgatóság által az illetékes törvényszéknek eredetben, vagy hiteles másolatban haladéktalanul bemutatandó.

181. Azon közgyülési határozatok, melyek az alapszabályok módosítását, a társaság feloszlását vagy egyesítését más társasággal tárgyazzák, az igazgatóság által a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett a törvényszéknek bejelentendők. A bevezetés megtörténte előtt az érintett határozatok joghatálylyal nem birnak.

A bevezetés közzététele csak akkor szükséges, ha általa a korábbi közzétételben foglaltakra nézve változás történik.

A hozott határozatoknak harmadik személyek elleni joghatályára nézve, a jelen törvény 9. és 19. §-aiban foglalt határozatok szolgálnak irányadóul.

the articles of association provide otherwise, until after a note has been made of the transfer in the share register of the company with the production of the share.

A company is not bound to verify the title of the holder of a share.

In spite of the transfer the transferor remains responsible for the amount of the nominal value not paid up of the nominative share, until an entry has been made in the share register of the new holder's name.

174. Every shareholder has the right to impugn by a law suit a resolution of the general meeting on account of violation of the law or of the articles of association.

When a resolution of the general meeting is impugned as having been come to without regard to the formalities provided for by the law or the articles of association, the right of action must be exercised within 15 days, to be reckoned from the day on which the minutes containing the impugned resolution were presented to the Court in whose jurisdiction the company has its place of business; otherwise the right of action on this ground expires.

175. One or more shareholders, representing at least one tenth of the company's capital, may demand, after having given security for the costs and deposited their shares at the Court within whose jurisdiction the company has its place of business, that the management of the company's business may be examined into by experts and the result of such examination communicated to him or them. The deposited shares are kept by the Court until such investigation has been finished.

Third Section. General meetings.

176. Rights belonging to shareholders in the affairs of the company are exercised by the totality of the shareholders at the general meeting.

177. The general meeting must be convened at least once yearly. The object of the general meeting ought to be mentioned in every summons. Effective resolutions can only be passed concerning objects communicated in this way. An exception to this rule is the motion made relating to convening a new general meeting.

178. One or more shareholders representing one tenth of the capital may demand at any time the convening of a general meeting, on setting out the object and reason for such meeting. When such request is not complied with by the authorised body within eight days, the Court within whose jurisdiction the company has its place of business effectuates the convening of the general meeting on request of the person or persons interested.

If the right above mentioned is attached to the possession of a smaller portion of the capital according to the articles of association, the provisions of the articles of association with regard thereto are applicable.

179. Objects concerning which resolutions of the general meeting must in any case be passed are: 1. the election of the directorate (the case of § 183 excepted), and the council of supervision, their dismissal and rotation; — 2. examination of the accounts, drawing up of the balance sheet, and division of the profit; — 3. amalgamation with another company; — 4. the conclusion of cartel conventions, for the carrying on of every branch of business to common profit; — 5. reduction or increase of capital; — 6. dissolution of the company and nomination of liquidators; — 7. alterations of the articles of association. Provisions transferred from the prospectus to the articles of association cannot be altered except in the cases provided for by the law, even by a resolution of the general meeting.

180. Minutes are to be drawn up of every general meeting, in which entry must be made of the names of the shareholders attending it, and of the number of shares represented by them. The original or a legally authenticated copy of these minutes of the general meeting ought to be presented without delay by the directorate to the Court within whose jurisdiction the company has its place of business.

181. Resolutions of the general meeting concerning alteration of the articles of association, dissolution of the company, or amalgamation with other companies, must be presented by the directorate to the Court for the purpose of having them registered in the trade register. Before the entry of these resolutions is made in the trade register, they are of no effect.

Publication of such entries is not needed unless they cause an alteration of the contents of previous publications.

Concerning the effect of these resolutions against third persons the enactments of §§ 9 and 19 hold good.

Negyedik fejezet. Igazgatóság és felügyelő bizottság.

182. A részvénytársaság ügyeit az igazgatóság intézi, mely egy vagy több személyből állhat és a részvényesek közül vagy másokból fizetés mellett vagy a nélkül választatik.

183. Az első igazgatóságot az alapítók nevezhetik ki. Az ily kinevezés azonban, mely legfelebb három évre történhetik, a tervezetben (150. §.) világosan felemlítendő.

Az igazgatóság tagjait, a netaláni kártérítési igények épségben tartása mellett, a közgyűlés bármikor elmozdíthatja.

184. Az igazgatóság tagjai a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett az illetékes törvényszéknek haladéktalanul bejelentendők. Egyidejüleg a bejelentéssel az igazgatóság tagjai ugyanott aláírásaikat hitelesíttetni, vagy hitelesített alakban bemutatni tartoznak.

Az igazgatóság tagjaiban történt minden változás, a kereskedelmi czégjegyzékbe leendő bevezetés végett, az illetékes törvényszéknek hasonlag bejelentendő.

Az ily változásoknak harmadik személyek elleni joghatályára nézve, a jelen törvény 42. §-ában foglalt határozatok nyernek alkalmazást.

185. Az igazgatóság a társasági czégjegyzést az alapszabályok értelmében eszközli. Maga a czégjegyzés akkép történik, hogy a jogosítottak a társasági czéghez saját aláírásaikat csatolják.

186. A részvénytársaságot hatóságok és harmadik személyek irányában az igazgatóság képviseli.

A társaságot illető kézbesítések érvényességére elegendő, ha azok az igazgatóság valamelyik tagjának kezeihez történtek.

187. Mihelyt a számadásokból vagy a mérlegből az tünik ki, hogy a társaság alaptőkéjének felét elvesztette, az igazgatóság által azonnal közgyűlés hivandó egybe a végből, hogy a részvényesek a társaság további fennállása, vagy feloszlása iránt határozhassanak.

Ha azonban az tünik ki, hogy a társasági vagyon a tartozásokat nem fedezi, az igazgatóság ezt, csődnyitás végett, az illetékes törvényszéknek bejelenteni tartozik.

188. Azon ügyletek által, melyeket az igazgatóság a társaság nevében köt, jogosítva és kötelezve a társaság lesz. Az, hogy az ügylet világosan a társaság nevében köttetett, vagy a fennforgó körülményeknél fogva a szerződő felek akarata szerint a társaság részére kötöttnek tekintendő, különbséget nem tesz.

Harmadik személyek irányában az igazgatóság tagjai, a társaság nevében teljesített cselekvényekért és az elvállalt kötelezettségekért személyesen nem felelősek.

189. Az igazgatóság szemben a társasággal, köteles azon korlátolásokhoz alkalmazkodni, melyekhez képviseleti joga az alapszabályok vagy közgyűlési határozatok által köttetett.

Ha az igazgatóság tagjai megbízásuk határain túl mennek, ha e czím határozatai, vagy az alapszabályok ellen cselekesznek, a károsultnak minden ebből eredő kárért egyetemlegesen felelnek az esetben is, ha a törvény vagy az alapszabályokkal ellenkező intézkedés közgyűlési határozaton alapszik.

190. Az igazgatóság jogkörének, az alapszabályokban, vagy közgyűlési határozatban megállapított korlátozásai, harmadik személyek irányában joghatálylyal nem birnak.

191. A felelősség az igazgatóság határozataiért és intézkedéseiért azon tagot nem terheli, ki a határozat vagy intézkedés ellen, mihelyt arról tudomást nyer, tiltakozik s ebbeli tiltakozását a felügyelő bizottságnak bejelenti.

192. Ha az igazgatósági tagok száma a határozatképességre alapszabályilag kikötött számra csökkent, az igazgatóság tagjai csak a közgyűlésen mondhatnak le érvényesen.

Fourth Section. Directorate and Council of Supervision.

182. The management of a joint stock company is conducted by the directorate, which may comprise one or several persons, and which may be elected from the shareholders or others, with or without remuneration for their services.

183. The first directorate may be nominated by the founders. Mention of this nomination, which may be effective for a maximum period of three years, must be clearly made in the prospectus (§ 150).

The appointment of a member of the directorate can always be revoked, without prejudice to damages, if any.

184. The members of the directorate must be inscribed without loss of time in the trade register of the Court within the jurisdiction of which the company has its place of business. Simultaneously with the presentation (for entry in the register) the members of the directorate ought to have their signature legally verified before the Court or to present it in legally authenticated form.

Every change in the personnel of the directorate must also be presented without loss of time to the Court within the jurisdiction of which the company has its place of business, for the purpose of having entry thereof made in the trade register.

Concerning the effect of these changes against third persons the enactments of § 42 of this Law hold good.

185. The directorate sign the firm name of the company according to the enactments of the articles of association. They sign in such a manner that the signatories add their personal signatures to the firm name of the company.

186. A joint stock company is represented by the directorate in matters judicial and extra-judicial.

Writs or summonses are lawfully served if handed to one member of the directorate.

187. When it is found from the accounts or from a balance sheet that the company has sustained loss to the extent of half its capital, the directorate ought at once to convene a general meeting in order that the shareholders may come to a resolution concerning the dissolution or the carrying on of the business of the company.

If, however, it is found that the liabilities are not covered by the property and assets of the company, the directorate ought to report this to the Court within the jurisdiction of which it has its place of business, which will open the bankruptcy proceedings against the company.

188. By transactions concluded by the directorate on behalf of the company, rights and obligations arise in regard to the company. It makes no difference whatever whether the transaction was concluded expressly on behalf of the company, or whether it is to be deemed having regard to the prevailing circumstances as having been concluded according to the intention of the contracting parties on behalf of the company.

As regards third persons members of the directorate are not personally responsible for acts done or liabilities contracted on behalf of the company.

189. With regard to the company the directorate are bound to keep within the limits imposed upon them by the articles of association or by the resolutions of the general meeting in exercising their power to represent the company.

When the members of the directorate exceed the limits of their powers, or act in contravention of the provisions of this Title or the articles of association, they are jointly and severally responsible to third persons for their damages, as also in the case when the act in contravention of the law or the articles of association is based on a resolution of the general meeting.

190. As against third persons any restriction of the powers of the directorate to represent the company imposed by the articles of association or by resolutions of the general meeting is of no effect.

191. A member of the directorate who disagrees with a resolution or act of the directorate as soon as he gets knowledge of it, and notifies such disagreement to the council of supervision, is discharged from responsibility for such resolution or act.

192. When the number of the members of the directorate is reduced to the quorum fixed by the articles of association, the members of the directorate cannot with lawful effect renounce except in the general meeting.

193. A társasági ügyek vitelével, valamint a társaságnak az ügyvitelre vonatkozó képviseletével más meghatalmazottak, vagy a társaság hivatalnokai is megbizathatnak.

Ezekre általában a jelen törvénynek a kereskedelmi meghatalmazottakra vonatkozó intézkedései nyernek alkalmazást.

194. A felügyelő bizottságnak legalább három tagból kell állania.

E bizottság első ízben legfelebb egy, azontúl pedig legfelebb három évre választható.

A felügyelő bizottság tagjai, netaláni kártérítési igényeik épségben tartása mellett, a közgyűlés által bármikor elmozdíthatók.

195. A felügyelő bizottság ellenőrzi a társasági ügyvezetést minden ágaiban; e végből jogában áll a társasági ügyek menetéről tudomást szerezni, a társaság könyveit, iratait és pénztárait bármikor megvizsgálni.

A felügyelő bizottság az évi számadásokat és mérleget, nemkülönben a nyereségfelosztást tárgyazó indítványokat megvizsgálni és erről a közgyűlésnek évenkint jelentést tenni tartozik. E jelentés nélkül a közgyűlés a nyereség felosztása iránt érvényesen nem határozhat.

Ha a felügyelő bizottság hivatalos müködésében a törvénybe vagy az alapszabályokba ütköző intézkedéseket, vagy a társaság érdekeit sértő mulasztásokat avagy visszaéléseket tapasztal, a közgyülést azonnal összehívni tartozik.

A felügyelő bizottság a fentebbieken kivül más teendőkkel fel nem ruházható.

196. A felügyelő bizottság tagjai egyetemlegesen kártérítésre kötelezvék, ha a 195. §-ban megállapított kötelességeik teljesítését elmulasztják.

197. A társaságot azon perekben, melyek közgyülési határozat folytán az igazgatóság vagy a felügyelő-bizottság ellen indítandók, a közgyülés által választott meghatalmazottak képviselik.

Ha a meghatalmazottak a közgyülésen bármi okból meg nem választatnának, azokat az illetékes törvényszék hivatalból rendeli ki.

198. Az igazgatóságnak kötelességében áll a társasági könyvek rendes vezetéséről gondoskodni, s a felügyelő bizottság által megvizsgált évi mérleget, a közgyűlés elé terjesztendő jelentéssel együtt, a közgyűlést nyolcz nappal megelőzőleg közzétenni.

Ezen felül az igazgatóság a közgyűlésileg jóváhagyott mérleg egy eredeti példányát az illetékes törvényszéknek haladéktalanul bemutatni tartozik. A bemutatott mérleg mindenki által megtekinthető.

Az igazgatóság tagjai e rendeletek megtartására az illetékes törvényszék által, a 21. §-ban megállapított pénzbirság mellett, szoritandók.

199. A mérleg felállításánál következő szabályok szolgálnak irányadóul: 1. a társaság vagyona azon értékben veendő fel, mely az üzleti év utólsó napján az egyes tárgyak értékének megfelel; — 2. az árfolyammal biró papirok legfelebb azon árfolyamban vehetők fel, melylyel azok az üzleti év utólsó napján birnak; — 3. az első szervezés költségeiből a követelések közé csak annyi vehető fel, amennyi azoknak legfelebb öt évre való felosztása mellett, az illető üzleti év után fenmarad; — 4. a társasági alaptőke s a netaláni tartalékalap a tartozások közé sorozandó; — 5. a kétes követelések valószinü értékük szerint veendők számításba, a behajthatlanok pedig lejegyzendők; — 6. a cselekvő és szenvedő állapot összehasonlításából eredő nyereség vagy veszteség a mérleg végén különösen kiteendő.

200. A közgyülés elé terjesztett évi mérleg helyes felállításáért az igazgatóság és felügyelőbizottság tagjai egyetemlegesen felelősek.

193. The management of the company, as well as the representation of the company concerning such management, can also be entrusted to other agents or employés of the company.

As to these, the enactments of this Law concerning commercial agents are to be applied.

194. The council of supervision must comprise at least three persons.

This council of supervision is to be elected for the first time for a maximum period of one year, afterwards for a maximum period of three years.

The members of the council of supervision may be dismissed by the general meeting at any time without prejudice to their eventual claims to damages.

195. The council of supervision must supervise the carrying on of the business of the company in all its branches and to this end must inquire into the progress of the company's affairs, and can always examine the books and papers of the company as well as the cash in hand.

The council of supervision must examine the annual accounts, the balance sheets, and the proposals how to divide the profits, and make a report on all these points to the general meeting. Without this report the general meeting can pass no lawful resolution as to the division of the profits.

If the council of supervision becomes aware, when performing its duty, of acts contrary to the law or the articles of association or omissions damaging the interests of the company, or abuses, it ought to at once convene a general meeting.

The council of supervision cannot be entrusted with other duties than those above-mentioned.

196. Members of the council of supervision who omit to fulfil their duties fixed by § 195 are jointly and severally liable for damages.

197. The company is represented by special representatives, elected by the general meeting, in law suits to be brought on the base of resolutions come to on the occasion of a general meeting, against the directorate or the council of supervision.

If, for whatever reason, the general meeting did not elect the representatives, the Court within the jurisdiction of which the company has its place of business nominates such representatives *ex officio*.

198. The directorate must see that the books of the company are lawfully kept, and ought to publish the balance sheet, examined by the council of supervision, as well as their report to be submitted to the general meeting, eight days before the day of the general meeting.

Moreover the directorate has to present one balance sheet in original approved by the general meeting, immediately after the approval, to the Court within the jurisdiction of which the company has its place of business. The balance sheet submitted to the Court may be looked at by anybody.

The members of the directorate may be compelled to comply with these provisions by the Court within the jurisdiction of which the company has its place of business, by the fines fixed in § 21.

199. For the drawing up of the balance sheet the following rules shall be applied: 1. the assets of the company are to be set out at the price which corresponds to the value of the various objects on the last day of the financial year; — 2. shares, bonds, securities, etc., which are quoted on the Exchange, may, at the highest, be set out at the price quoted on the last day of the financial year; — 3. out of the expenses of the first organisation there can be set down as assets in the balance sheet only so much as remains at the end of the relative financial year, the total expenses to be divided over a maximum of five years and deduction to be made of the expenses, calculated in this way, for the years passed by; — 4. the amount of the capital and the reserve fund, if any, must be set down on the debit side of the balance sheet; — 5. doubtful debts must be estimated at their approximate value, bad debts must be written off; — 6. the profit or loss resulting from comparison between credit and debit must be specially set out at the end of the balance sheet.

200. For the lawful drawing up of the balance sheet submitted to the general meeting, the members of the directorate as well as of the council of supervision are jointly and severally responsible.

Ötödik fejezet. A részvénytársaság feloszlása.

201. A részvénytársaság feloszlik: 1. azon idő elteltével, melyre a társaság keletkezett; — 2. közgyülési határozat folytán; — 3. egyesülés és — 4. csődnyitás következtében.

A jelen fejezetben foglalt határozatok az esetben is irányadóul szolgálnak, ha a részvénytársaság nem a fentebb érintett, hanem más okok miatt oszlik fel.

202. A társaság feloszlása, csőd esetét kivéve, az igazgatóság által a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés és közzététel végett, az illetékes törvényszéknek, a 21. §-ban megállapított következmények terhe alatt, bejelentendő.

Egyuttal az igazgatóság a feloszlást a társasági hirdetmények fölvételére rendelt lapokban, esetleg a hivatalos lapban háromszor közzétenni s a társasági hitelezőket követeléseiknek, a harmadszori közzétételtől számított hat hó alatt leendő érvényesítésére felhívni tartozik.

203. Ha a részvénytársaság feloszlik, csőd és egyesülés esetét kivéve, felszámolásnak van helye, melynél, amennyiben az alapszabályok vagy társasági határozat által más intézkedés nem történt, mint felszámolók az igazgatóság tagjai működnek.

A felszámolói megbizás a közgyűlés által bármikor visszavonathatik.

A felszámolók bejelentésére és ezek jogviszonyaira nézve, a jelen törvény 110—114., 188. és 189. §-aiban foglalt határozatok azon eltéréssel szolgálnak irányadóul, hogy a bejelentés az igazgatóság által történik.

A felügyelő bizottság ellenőrzési kötelessége a felszámolás tartama alatt, érintetlen marad.

204. A feloszlott társaság vagyona, a tartozások kielégítése után, a részvényesek közt részvényeik aránya szerint osztatik fel. A tényleges felosztás azonban, a 202. §-ban érintett hirdetvény harmadszori közzétételétől számítandó hat hó eltelte előtt nem történhetik.

205. A társaság könyveiből kitudható, vagy egyébként ismert hitelezők követeléseik érvényesítésére külön értesítés, esetleg hirdetvény által szólítandók fel, mi ha siker nélkül marad, a követelések az illetékes törvényszéknél készpénzben elteendők.

Ugyanez áll a függőben levő kötelezettségek és peres követelésekre nézve is. E tekintetben, kivételnek akkor van helye, ha a társasági vagyon felosztása, az érintett kötelezettségek és követelések kiegyenlítéséig függőben hagyatik, vagy ha a hitelezőknek elegendő biztosíték nyujtatik.

A felszámolók és a felügyelő bizottság tagjai az ezen határozatok ellenére teljesített fizetésekért egyetemlegesen felelősek.

206. A felszámolók a társasági ügyek lebonyolítása iránt legalább évenkint kimutatást közzétenni s a felszámolás befejezésekor annak eredményét köztudomásra hozni tartoznak.

207. A feloszlott részvénytársaság könyvei tíz éven át leendő megőrzés végett az illetékes törvényszék által kijelölendő helyre leteendők.

208. Két vagy több részvénytársaság egyesülése esetében következő szabályok szolgálnak irányadóul: 1. a beolvadó társaság vagyona mindaddig külön kezelendő, míg hitelezői kielégítve vagy biztosítva nem lettek; maga a kezelés azonban az uj társaság igazgatósága által történik; — 2. a kezelő igazgatóság tagjai a beolvadó társaság hitelezőinek, az elkülönített kezelésért egyetemlegesen felelősek; — 3. a történt beolvadás, a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett, az illetékes törvényszéknek azonnal bejelentendő; — 4. a feloszlott társaság hitelezőinek felhívása elmaradhat vagy későbbre halasztható ugyan, de a vagyonnak tényleges beolvasztása, a 204. §-ban érintett határidő eltelte előtt, semmi esetben meg nem történhetik.

Fifth Section. Dissolution of Joint Stock Companies.

201. A joint stock company is dissolved: 1. by expiration of the time for which the company has been formed; — 2. by resolution of the general meeting; — 3. by amalgamation; and — 4. by bankruptcy.

The enactments of this Section also hold good in the case when a joint stock company is dissolved on other grounds than these mentioned above.

202. Except in case of bankruptcy, presentation of the dissolution of the company must be made to the Court in the jurisdiction of which the company has its place of business, for the purpose of having entry made thereof in the trade register and the publication of such entry. Contravention of this enactment has the consequences stated in § 21.

The directorate ought simultaneously to publish the dissolution of the company in the newspaper fixed for the advertisements of the company, or in the Official Gazette, as the case may be, three times, and to summon the creditors of the company to prove their claims within six months to be reckoned from the time of the third publication.

203. Liquidation ought to follow the dissolution of a joint stock company, except in the cases of bankruptcy or amalgamation. The liquidation is carried out by the members of the directorate as liquidators, unless there is some other provision in the articles of association or it is otherwise determined by a resolution of the company.

Liquidators may be dismissed at any time by the general meeting.

As to the registration of the liquidators and their legal relationship, the enactments of §§ 110—114, 188 and 189 hold good, with the exception that such registration has to be effected on the basis of a presentation to be made by the directorate.

The duties of the council of supervision remain unaltered during the time of liquidation.

204. The capital in hand and assets of the dissolved company, after paying the debts, must be divided among the shareholders in proportion to the number of their shares. The partition must not, however, be actually effected before the lapse of six months reckoned from the third publication of the advertisement provided for by § 202.

205. Creditors of the company ascertained by the books or otherwise known must be summoned by means of particular communication, if necessary by advertisement, to produce their claims. If this summons should remain without result, the sums due must be deposited in ready money at the Court within the jurisdiction of which the company has its place of business.

The same rule holds good concerning pending obligations and claims in litigation. There is an exception to this rule when the partition of the cash in hand and other property of the company is suspended until the debts are paid off, or when sufficient security is given to the creditors.

The liquidators, as well as the members of the directorate, are jointly and severally responsible for all payments made in contravention of the above provisions.

206. The liquidators must at least once a year publish a report concerning the carrying through of the transactions of the company, and communicate the result of such transactions at the end of the liquidation.

207. The books of a dissolved joint stock company must be deposited for safe keeping for a period of ten years in a place to be designated by the Court within the jurisdiction of which the company has its place of business.

208. In the case of amalgamation of two or more joint stock companies, the following provisions are to be applied: 1. the property of the company to be dissolved must be administered separately until its creditors are paid off or secured; the administration itself is conducted by the directorate of the new company; — 2. the members of the directorate managing the administration of the company to be dissolved are jointly and severally responsible to its creditors for carrying out a separate administration; — 3. the dissolution of the company must be registered immediately in the trade register of the Court in the jurisdiction of which the company has its place of business; — 4. the summoning of the creditors of the dissolved company may be left undone, or suspended to a later time; the actual partition of the property cannot take place in any case before the lapse of the period mentioned in § 204.

209. Az alaptőke leszállítása történhetik: 1. a részvények visszaszerzése és megsemmisítése; — 2. a még künlevő részletfizetések elengedése; — 3. készpénzbeli visszafizetés és — 4. a részvények névértékének leszállítása által.

A mennyiben az ily leszállítás nem az eredeti alapszabályokban megállapított kisorsolás útján történik, arra mindig közgyűlési határozat és az illetékes törvényszék engedélye szükséges.

A törvényszék ily esetben a kért leszállítást csak úgy engedheti meg, ha a legújabb mérleg s esetleg a hirdetvényileg megidézendő hitelezők meghallgatása alapján meggyőződést szerzett arról, hogy a társaság a kisebbített alaptőkével is eleget tehet minden tartozásának.

Hatodik fejezet. Külföldi részvénytársaságok.

210. A külföldi részvénytársaságok, ha üzleteiket a magyar korona országaiban saját czégük alatt fiókintézet vagy ügynökség által folytatni kívánják, kötelesek az üzlet megkezdése előtt czégüket azon törvényszéknél bejegyeztetni, melynek kerületében fiókintézetet vagy ügynökséget felállítani szándékoznak.

211. Minden külföldi részvénytársaság köteles a bejegyzés kérelmezésekor alapszabályait, a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett, az illetékes törvényszéknek hiteles alakban bemutatni és egyuttal igazolni: 1. hogy hazája törvényei szerint megalakult és tényleg működik; — 2. hogy az itteni üzlet folytatására szánt tőke a belföldön van elhelyezve; — 3. hogy itteni üzlete folytatására a magyar korona területén székelő képviselőséget rendelt; — 4. hogy a társaság arra kötelezte magát, miszerint belföldi ügyleteiben a jelen törvény rendeleteihez alkalmazkodik s itteni képviselőségének jogcselekvényeit magára nézve kötelezőknek elismeri; — 5. hogy a képviselőség a társasági fiók-czég érvényes jegyzésére feljogosíttatott; — 6. hogy a képviselőség által kötött ügyletekből eredő minden peres kérdésre nézve magát az itteni törvényeknek és a belföldi biróságoknak aláveti; — 7. hogy a külföldi állam, melyben a társaság keletkezett, az itteni részvénytársaságok irányában a viszonosság elvének megfelelőleg jár el[1]).

A 2., 3., 4. és 5. pont alatt érintett körülmények, a társaságnak jogérvényesen keletkezett s esetleg az államhatalom részéről jóváhagyott határozata által igazolandók.

Azon esetekben, melyekben az engedély megadása a fennálló államszerződések szerint a ministeriumot illeti: ez szintén a fentebbi határozatok értelmében intézkedik.

212. A bejegyzés közzétételének, a jelen törvény 158. §-ában felsorolt adatokon kivül, az itteni képviselőség megnevezését és az elhelyezett tőke mennyiségét is magában kell foglalnia.

213. A külföldi részvénytársaság belföldi üzletéről külön szabályszerü könyvek vezetendők.

214. A belföldi képviselőség köteles az illetékes törvényszéknek a közgyülési jegyzőkönyveket, a részvénytársaságnak általános és az itteni üzletnek külön mérlegét, a közgyülést követő két hó alatt, egy-egy eredeti példányban bemutatni.

Az általános és különös mérleg ezenfelül a társasági hirdetvények felvételére rendelt, esetleg a hivatalos hirlap utján közzéteendő.

215. A képviselőség tagjai, az előbbeni szakaszban foglalt határozatok meg nem tartásából eredő károkért, egyetemlegesen felelősek.

216. A külföldi részvénytársaságnak oly határozatai, melyek által a vállalat tárgyának megváltoztatása, a társaság feloszlása vagy egyesitése iránt történik intézkedés, akkor is, ha a külföldi törvény szerint érvényesen keletkeztek, a belföldi fiókintézet üzletére nézve csak azon időponttól birnak foganattal, midőn az itteni illetékes törvényszék által a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetve lettek.

[1]) A viszonosság kölcsönös biztositását tartalmazzák a különböző kereskedelmi szerződések.

209. The capital of a company can be reduced: 1. by purchasing back its own shares and cancelling the same; — 2. by the exemption of shareholders from paying calls on shares; — 3. by repayment in ready money; — 4. by reduction of the nominal value of the shares.

So far as the reduction is not carried out by lot according to the original articles of association, a resolution of the general meeting and the approval of the Court within the jurisdiction of which the company has its place of business is necessary therefor.

The Court can only give its approval to the reduction applied for if it is satisfied, on the basis of the latest balance sheet and the eventual hearing of the creditors of the company called together by means of publication, that the company can satisfy all its obligations with the reduced capital.

Sixth Section. Foreign Joint Stock Companies.

210. Foreign joint stock companies wishing to carry on business in the Lands of the Hungarian Crown under their own firm name, either by branch establishments or by an agency, are bound before starting business to register their firm name at the Court within the jurisdiction of which they intend to establish a branch business or an agency.

211. All foreign joint stock companies are bound, together with the application for registration, to present their articles of association in authenticated form and simultaneously to prove: 1. that they were formed according to the laws of their land and that they have begun in fact to do business; — 2. that the capital which is destined to carry on inland business is invested in Hungary; — 3. that they have appointed for the management of their inland business representatives residing within the boundaries of the Lands of the Hungarian Crown; — 4. that they have undertaken to defer in inland business to the provisions of this Law, and to acknowledge the legal acts of their representatives to be binding on them; — 5. that the representatives have been lawfully authorized to sign the firm name of the branch establishment; — 6. that they defer in all litigation originating out of business transactions concluded by their representatives to the local laws and Courts; — 7. that the foreign State in which the company has been formed acts towards inland companies according to the principles of reciproicty[1]).

The company has to prove that it has complied with the postulates of Nos. 2, 3, 4 and 5 by lawful resolutions, which are eventually to be approved by the Government.

In cases when the approval is to be given, according to the existing Treaties, by the Ministry, it must act in accordance with the above enactments.

212. The publication of the entry in the trade register must contain, beyond the particulars enumerated in § 158 of this Law, also the nomination of the inland representatives and the amount of capital invested here.

213. Concerning the inland business transactions by a foreign joint stock company, separate books must be properly kept.

214. The inland representatives are bound to present to the Court within the jurisdiction of which the foreign company has its place of business one original of the minutes of the general meeting, of the general balance sheet of the company, and of the special balance sheet concerning the inland business done, within two months, to be reckoned from the day of the general meeting.

The general and special balance sheet must moreover be published in the newspaper fixed for the advertisements of the company or in the Official Gazette, as the case may be.

215. The members of the representation are jointly and severally responsible for all damages arising from contravention of the enactments of the above article.

216. Resolutions of foreign joint stock companies containing provisions concerning the alteration of the object of the undertaking, or concerning dissolution or amalgamation of the company, are of no effect with regard to the management of the inland branch establishment, even if they were lawfully come to according to the foreign law, until entry of such resolutions has been made in the inland trade register kept at the Court within the jurisdiction of which the foreign company has its branch establishment.

---

[1]) Reciprocity is warranted by a great many Commercial Treaties.

217. A bejegyzés törlése bárkinek kivánatára elrendelhető, ha igazoltatik: 1. hogy a társaság saját hazájában működni megszünt, vagy rendelkezési jogát vagyona felett elvesztette; — 2. hogy a 211. §. 3. pontjában s a 213. és 214. §-ban megállapított kötelességeinek igazolatlanul meg nem felel; — 3. hogy a külföldi állam, melyben a társaság székhelye létezik, az itteni részvénytársaságok tekintetében a viszonosság elvétől eltért; — 4. hogy a társaság vagy annak itteni fiókintézete ellen elrendelt végrehajtás siker nélkül maradt; — 5. hogy a társaság az itteni üzlet folytatására szánt és a belföldön elhelyezett tőkét az országból egészben vagy részben kivonta.

Austria irányában a részvénytársaságok (nemkülönben szövetkezetek) kölcsönös bebocsátása iránt az 1878. XXII t. cz. ben foglalt egyezmény irányadó.

1 §. Ha az egyik állam területén törvényesen megalakult részvénytársaságok (részvényekre alakult betéti társaságok), biztosító társaságok, közkereseti és iparszövetkezetek üzletüket fióktelepek által, saját czégük alatt, a másik állam területén is kivánják folytatni, kötelesek az üzlet megkezdése előtt czégüket azon kereskedelmi biróságnál bejegyeztetni, melynek kerületében fióktelepet szándékoznak felállitani. E bejegyzés a kereskedelmi czégjegyzékekbe akkor is eszközlendő, ha a társaság kereskedelmi ügyletekkel nem foglalkozik. Ezen határozat kötelező minden állandó székhelylyel biró oly ügynökségre nézve is, mely az illető állam területén bejegyzett fiókteleptől függetlenül müködik.

2. A társaság a másik állam területén felállitott minden fióktelep részére képviselőt köteles rendelni, ki ugyanott tartozik rendesen lakni és feljogositandó arra, hogy a társaságot a fióktelep ügyleteiből eredő ugy biróság előtti, mint biróságon kivüli minden ügyben képviselhesse. A társaság tartozik képviselőjének ezen jogi cselekvényeit magára nézve kötelezőknek elismerni és azok tekintetében azon államterület biróságainak van alárendelve, melyen a fióktelep törvény szerint felállíttatott. Több fióktelep részére egy és ugyanazon képviselő rendelhető.

3. A fióktelepnek a 2. §-ban említett üzletéről, a telep helyén, külön könyvek vezetendők. A közös közlekedési vállatok könyvvezetési módja, különösen a kiadások mikénti megosztása a két kormány közt, külön egyezmények által állapíttatik meg. Azon közös közlekedési vállalatokat illetőleg, melyekre nézve megállapodások eddigelé nem léteznek, a két kormány azonnal tárgyalásokat fog kezdeni, hogy ily megállapodások a legrövidebb idő alatt eszközöltessenek. A közös közlekedési vállalatok külön könyvei a társaság főszékhelyén is vezethetők.

4. A kereskedelmi czégjegyzékbe való bejegyzés eszközlése czéljából köteles a társaság alapszabályait a törvényszéknek hiteles alakban bemutatni és egyuttal igazolni, hogy hazája törvényei szerint jogszerüen áll fenn. Tartozik továbbá a 2. §. értelmében kirendelt képviselőt ugyanott bejelenteni. A bejegyzés eszközlését és közzétételét illetőleg, — a mennyiben ezen egyezményben kivétel nem tétetik — az azon területen fennálló szabványok mérvadók, a mely területen a bejegyzésnek történnie kell. A képviselő (2. §.) neve mindenesetre közzéteendő. Az említett szabványok alkalmazandók minden egyéb bejegyzések és közzétételek tekintetében is, melyek a fennálló törvények és rendeletek szerint az ott felállított társaságokra nézve előszabvák. Hasonlókép bejelentendő és közzéteendő az alapszabályoknak a társaság hazájában jogszerüen keletkezett minden kiegészítése, módosítása vagy a vállalat megszüntetése is. Ilynemü kiegészítések vagy módosítások a mindegyik területen a bejegyzéshez és közzétételhez általában kötött hatályt csak ezen külön bejegyzés és közzététel időpontjától nyerik meg.

5. A közgyülési jegyzőkönyvek és az évi mérleg legkésőbb két hónappal a közgyülés megtartása után hiteles alakban bemutatandók azon törvényszéknek, melynél a fióktelep be van jegyezve. A 2. §-ban említett képviselő ezen kötelezettségnek teljesítésért minden tekintetben felelős.

217. The entry may be expunged on the demand of any person, when it is proved: 1. that the company has ceased business in its own land or has been deprived of the right of disposition over its own property; — 2. that the company does not comply with the duties imposed upon it by § 211 No. 3 and §§ 213 and 214, without justifying itself; — 3. that the foreign State in which the company resides has failed to observe reciprocity; — 4. that an execution against the properties of the company or its inland representation has had no success; — 5. that the company has drawn from inland the whole or part of the capital destined to the purpose of carrying on inland business.

In relation with Austria, concerning the admission of joint stock companies and co-operative associations, the Treaty articulated by Art. XXII of 1878 is applicable.

§ 1. Joint stock companies (limited partnerships constituted by shares), insurance associations and co-operative associations, formed in one of the Treaty States and intending to carry on business within the boundaries of the other State under their own firm name by means of a branch establishment, must have their firm name registered before starting their business, at the Court within the jurisdiction of which they intend to erect the branch establishment. Such entry in the trade register ought to be made even though the company does not carry on commercial business. The enactments of this article also hold good concerning any settled agency which carries on business independently from the branch establishment registered within the boundaries of the relative State.

2. The company must appoint a representative for any branch establishment within the boundaries of the other State, who must have his regular place of abode there and who must be furnished with the power of representing the company judicially and extra-judicially in all transactions arising out of the carrying on of the business of the branch establishment. The company must acknowledge itself bound by these legal actions, and is subject concerning them to the Courts of the boundaries of that State within the boundaries of which the branch establishment has been lawfully erected. The same representative may be appointed for several branch establishments.

3. Concerning the business transactions of the branch establishment referred to in § 2 special books ought to be kept in the domicile thereof. As to the common transport undertakings, the modes of book-keeping, principally as to the division of disbursements, will be fixed between the Governments by a separate Treaty. Concerning those common transport undertakings as to which stipulations do not yet exist, both Governments are to enter negotiations immediately for the purpose of effectuating such stipulations in the shortest time possible. The special books of the common transport undertakings may be kept also at the head establishment of the company.

4. With the object of having entry made in the trade register the company is bound to present its articles of association in legally verified form to the Court, and simultaneously to prove and corroborate that it carries on business lawfully according the laws of its land. Then representatives appointed according to § 2 ought to be nominated. As to the entry and the publication thereof the provisions of the law of that State within the boundaries of which such entry is made are to be applied unless this Treaty contains exemptions. The name of the representative (§ 2) has in any case to be published. The provisions referred to ought also to be applied to all other entries and publications provided for by the Laws and Decrees of the State for the companies formed there. In the same way any supplement to or alteration of the articles of association lawfully effectuated in the native land, as well as the expiration of the company, must be registered and published. Such supplements or alterations depending generally in both territories on their registration and publication in the relative land, become effective only after the special registration and publication.

5. Minutes, resolutions of the general meeting, and the yearly balance sheet ought to be presented to any Court in whose trade register a branch establishment is registered, in legally verified form at latest two months after the general meeting. The representative referred to in § 2 is responsible in every respect for the performance of this duty.

6. Az érdekeltek kivánatára vagy a politikai hatóság közbelépése folytán azon biróság által, melynél a bejegyzés történt, a fióktelep bejegyzésének törlése elrendelendő, ha igazoltatik, hogy a vállalat saját hazájában fennállani megszünt, vagy ha a másik területen levő üzlet folytatása tekintetében ezen egyezménynek határozatai, történt felszólítás daczára, a megállapitott megfelelő határidő alatt meg nem tartatnak. A bejegyzésnek jogerejü törlése folytán megszünik a fióktelep jogosultsága is.

7. Azon társaságok, melyek a másik állam területén jelenleg már fióktelepekkel birnak, kötelesek ezen egyezmény 1—4. §-aiban foglalt határozmányoknak, a mennyiben ez már különben is meg nem történt volna, megállapitandó alkalmas határidő alatt eleget tenni.

8. Az egyik állam területén létező biztositó társaságok[1]), melyek müködésöket fióktelepek felállitása által jövőre a másik állam területére kiterjesztendik, tartoznak ezen fióktelepek bejegyzése előtt mindazon feltételeknek is megfelelni, melyekre a honi törvények a belföldi biztositó társaságokat a biztositási ügylet megkezdhetése végett különösen kötelezik. A mennyiben valamely alap tényleges befizetésének igazolásáról van szö a társaság főszékhelyén történt befizetés igazolása elégséges.

9. A fióktelep nélküli üzletfolytatás tekintetében a vám és kereskedelmi szövetség XIV. czikkében foglalt határozmányok alkalmazandók

10. Az ezen egyezményben megjelölt vállalatoknak a másik állam területén engedélyezett üzlet gyakorlása alól a takarékbetétek elfogadására alapitott takarékpénztári üzlet kivétetik.

Hetedik fejezet. Büntető határozatok.[2])

218. Az igazgatóság tagjai, a mennyiben cselekvényük vagy mulasztásuk a büntetőtörvény sulya alá nem esik, az illetékes törvényszék által három hónapig terjedhető fogságra itélendők: 1. ha az alapszabályoknak a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett, az alaptőke aláirására és befizetésére nézve, tudva valótlan előterjesztést tesznek; — 2. ha vétkes mulasztásuk miatt a társaságnak három hónapon át felügyelő bizottsága egyáltalában nem, vagy nem kellő számban volt; — 3. ha a mérleg felállitásánál törvényellenesen járnak el, vagy ha a közgyülésen tett előterjesztésekben a társaság helyzetét tudva, valótlanul adják elő, vagy annak helyzetét eltitkolják; — 4. ha a közgyülési jegyzőkönyveket szándékosan hamisan vezettetik; — 5. ha a társaságnak saját részvényeit a 161. §. rendelete ellenére megszerzik, vagy azokra kölcsönt adnak; — 6. ha a részvényeseknek az alaptőkéből, a 165. §. rendelete ellenére, osztalékot vagy kamatot fizetnek; — 7. ha a 187. §. eseteiben a közgyülést összehivni, illetőleg a csődnyitást kérni elmulasztják; — 8. ha a közgyülésnek fentartott ügyekben (179. §.) önhatalmulag eljárnak.

219. Az előbbeni szakaszban megállapitott büntetésnek van helye: 1. az alapitók ellen, kik a tervezetben tudva, valótlan adatokat közölnek; — 2. a felügyelő bizottság tagjai ellen, ha ezek az évi számadások, a mérleg és a nyereség felosztása iránt a közgyülés elé terjesztett jelentésüket tudva, valótlan adatokra alapitják; — 3. a külföldi részvénytársaságok itteni képviselői ellen, ha ezek az itteni üzlet folytatására szánt tőkét más czélra forditják, vagy az országból kivonatni engedik.

220. Enyhitő körülmények közt jogában áll a biróságnak, az előbbeni két szakasz eseteiben a fogságbüntetést, a vétkesekre külön-külön kiszabandó és ezer forintig terjedhető pénzbirságra változtatni.

221. Ezer forintig terjedhető pénzbirsággal sujtandók: 1. az igazgatóság tagjai, ha a 198. §. ellenére a mérleget és jelentést nyolcz nappal a közgyülés előtt közzétenni elmulasztják; vagy ha a közgyülési jegyzőkönyveket az illetékes törvényszékhez be nem terjesztik; vagy ha az ideiglenes részvényeket a tényleg befizetettnél magasabb

[1]) A biztositó társaságok tekintetében ld. az 1899 XXXIX. t. cz. t. a. 461 § nál. —
[2]) A záloglevél és kötvénykibocsátó r. t. tekintetében további büntető intézkedések állanak fenn. ld. az 1876. XXXVI. t. cz. 32. 35 §§. az 1897 XXXII. t. cz. 21. §. t.

6. On demand of interested parties or on interference of the political authority, the registration of the branch establishment may be expunged by the Court at which the entry has been made, if proof and corroboration is afforded that the undertaking has ceased to exist in its native land, or if, concerning the carrying on of the business in the other territory, the enactments of this Treaty are not complied with in spite of notice having been given within an appropriate space of time to be fixed. When the registration is validly expunged, the right of the branch establishment also expires.

7. Those companies which have at the time being branch establishments within the boundaries of the other land, are bound to comply with the provisions of §§ 1—4 of this Treaty, unless they have already done so within an appropriate space of time to be fixed.

8. Insurance companies of one of the territories[1]) which extend their business in the future by erecting branch establishments in the other territory, are bound to perform before the registration all those duties which the local laws impose upon inland insurance companies as special conditions of starting the insurance business. So far as it is a question of proving and corroborating that a fund has actually been paid in, the proof that the payment has been made at the head establishment of the company is satisfactory.

9. The enactments of Art. XIV of the Customs and Commercial Treaty hold good for the case when business is carried on without any branch establishment.

10. The business of savings banks by collecting saving deposits is excluded from the licence given by this Treaty to the mentioned undertakings concerning the carrying on of business in the other State.

Seventh Section. Penal Provisions.[2])

218. Members of the directorate, so far as their acts or omissions do not infringe the provisions of the Penal Law, may be sentenced by the Court within whose jurisdiction the company has its place of business, to imprisonment up to three months: 1. when they knowingly make false statements in connection with the entry to be made of the articles of association in the trade register, concerning the subscribing for and the payments in of the capital; — 2. when by their guilty omission the company has remained more than three months without a council of supervision or with a council of supervision in insufficient number; — 3. when in drawing up the balance sheet they act in contravention of the law, or when in their report to the general meeting they knowingly make false statements concerning the condition of the company's affairs or when they conceal the same; — 4. when they have intentionally made false minutes of the general meeting; — 5. when they acquire or take as security the company's own shares in contravention of the enactments of § 161; — 6. when they pay dividends or interest to the shareholders out of the original capital in contravention of § 165; — 7. when they omit to convene a general meeting in the cases of § 187, or when they omit to have bankruptcy proceedings commenced; — 8. when they act arbitrarily in affairs reserved to the general meeting (§ 179).

219. He incurs the same punishment, who: 1. as a founder knowingly makes false statements in the prospectus; — 2. as a member of the council of supervision makes their report to the general meeting concerning the yearly accounts, the balance sheet and the partition of the profit, knowingly on the basis of false facts; — 3. as inland representative of a foreign company allows the capital destined to the carrying on of inland business to be drawn out of the land, or who makes use of such capital for another purpose.

220. In case of extenuating circumstances, the Court may in the cases of the two foregoing articles change the imprisonment to a fine to be inflicted separately on each offender. This fine shall not exceed 1000 Gulden (2000 Kronen).

221. The following are liable to a fine not exceeding 1000 Gulden (2000 Kronen): 1. the members of the directorate, when they omit in contravention of § 198 to publish the balance sheet and the report eight days before the day of the general meeting, or when they do not present the minutes of the general meeting to the Court

---

[1]) Concerning Insurance Companies, see Art. XXXIX of 1899 § 461. — [2]) Concerning mortgage banks issuing debentures, bonds, etc., see §§ 32 and 35 of Art. XXXV of 1876 and § 21 of Art. XXXII of 1897.

összegről állítják ki; — 2. a közgyülés egybehivására kötelezett közeg, ha azt évenkint legalább egyszer egybe nem hivja (177. §.); — 3. a felszámolók, ha a 206. §. ellenére a felszámolás folyamáról jelentést nem tesznek, vagy a végeredményt közzétenni elmulasztják; — 4. a külföldi részvénytársaság itteni képviselői, ha ezek a 214. §-ban foglalt határozatokat meg nem tartják.

222. A 218., 219. és 221. §-ban megállapított büntetések kiszabása által a jelen törvényben kimondott kártérítési kötelezettségen változás nem történik[1].

Tizenegyedik czím. Szövetkezetek.

Első fejezet. Általános határozatok.

223. Szövetkezetnek ezen törvény értelmében meg nem határozott számu tgokból álló azon társaság tekintetik, mely tagjai hitelének, keresetének vagy gazdálkodásának közös üzletkezelés mellett, illetőleg a kölcsönösség alapján előmozdítására alakul.

Ide tartoznak nevezetesen: az előlegezési és hitelegyletek; — a nyersanyag közös beszerzésére, közös raktàr tartására, vagy közös termelésre alakult egyletek; — a fogyasztási egyletek; — a laképitő társaságok; — a kölcsönös biztosító társaságok[2].

224. A szövetkezet megalakultnak tekintetik: 1. ha a társasági alapszabályok létrejöttek; — 2. ha a társaság a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezettetett.

Az egyes tagok belépése a szövetkezetbe írásbeli nyilatkozat alapján történik.

225. Az alapszabályokban mindenesetre következőket kell megállapitani: 1. a szövetkezet czégét és székhelyét; — 2. a vállalat tárgyát; — 3. a szövetkezet tartamát; — 4. a tagok belépésének feltételeit és esetleg azok (kilépés, halál vagy kizáratás következtében) kiválására vonatkozó különös határozatokat; — 5. az egyes tagok részesületi arányát, illetőleg azok üzletrészeit és ezen részek képződésének módját; — 6. azon elveket, melyek szerint a mérleg készítésének és megvizsgálásának történni kell; — 7. a nyereség vagy veszteség kiszámításának és az egyes tagok közt felosztásának módozatait; — 8. az igazgatóság szervezetét, mikénti választásának módját, annak hatáskörét és működésének idejét; — 9. a felügyelő bizottság szervezetét és működésének idejét; — 10. a czégjegyzés módját; — 11. a közgyülés mikénti összehívását, megtartásának helyét és idejét, hatáskörét, tárgyalási rendjét, a határozatok hozatalának módját és annak megállapítását, hogy mi történjék az esetben, ha az összehívott közgyülés határozatképes nem volt. — 12. a tagok szavazati jogát és ennek mikénti gyakorlását. — 13. a szövetkezet hirdetményeinek mikénti közzétételét. — 14. annak megállapitását, hogy a tagok a társaság kötelezettségeiért korlátlan vagy korlátolt felelősséggel tartoznak-e és ha ez utóbbi esetben a felelősség a törvényben meghatározott mértéken túl terjesztetik ki, ezen felelősség terjedelmét.

226. Az alapszabályok a tagok névjegyzékével együtt, a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés és közzététel végett azon törvényszéknél, melynek kerületében a szövetkezet székhelye van, bejelentendők.

A bejelentés közzétételének magában kell foglalnia: 1. az alapszabályok keltét; 2. a szövetkezet czégét és székhelyét; — 3. a vállalat tárgyát; — 4. a szövetkezet tartamát; — 5. a czégjegyzés módját; — 6. a szövetkezeti hirdetmények mikénti közzétételét; — 7. annak felemlítését, hogy a tagok a szövetkezet kötelezettségeiért korlátlan vagy korlátolt felelősséget vállalnak-e és ha ez utóbbi esetben a felelősség a törvényben meghatározott mértéken túl terjesztetik ki: ezen felelősség terjedelmét.

[1]) A kereskedelmi vétségek tárgyában követendő eljárást az 1906. november 29-én 215/G. szám alatt kibocsátott igazságügyi ministeri rendelet szabályozza. Kivonatos ismertetését lásd a függelékben. — [2]) A Magyar Földhitelintézet (1876. XXI. t. cz.) és a «Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete» (1879. XXXIX. t. cz.) több tekintetben eltérő szabályok alatt állanak.

within whose jurisdiction the company has its place of business, or when they issue certificates of shares at a higher amount than that which was in fact paid; — 2. the body whose duty it is to summon a general meeting, when it does not do so at least once a year (§ 177); — 3. the liquidators, if they omit, in contravention of § 206, to make reports concerning the progress of liquidation, or if they omit to publish the final result; — 4. the inland representatives of foreign companies, when they do not accomplish the duties imposed on them by the enactments of § 214.

222. The liability to damages enacted by this Law[1]) is not affected by the infliction of the punishments enumerated in §§ 218, 219 and 221.

Eleventh Title. Co-operative Associations.

First Section. General provisions.

223. As co-operative associations within the meaning of this Law are considered such associations as are formed by an undetermined number of members for the purpose of the promotion of the credit, profit or interests of the members on the basis of common management and on co-operative principles.

This group contains namely: advance and credit societies; — societies for purchase in common of raw material, for keeping stores in common or for production in common; — societies for consumption; — associations for lodging houses; — mutual insurance associations[2]).

224. The co-operative association is considered as formed: 1. when the articles of association have been drawn up; — 2. when entry of the association has been made in the trade register.

The individual members join the association on the basis of a written declaration.

225. The articles of association must in all cases settle: 1. the firm name and the residence of the association; — 2. the object of the undertaking; — 3. the duration of the association; — 4. the conditions under which the members may join the association and the special provisions concerning the eventual withdrawal (by retirement, death or expulsion); — 5. the proportion of participation of the individual members in relation to their business shares, and the manner of formation of such business shares; — 6. the principles according to which the balance sheet has to be drawn up and examined; — 7. the method of calculation of profit and loss and of the division among the individual members; — 8. the organization of the directorate, the mode of election of such directorate, the sphere of their functions, and the duration of their powers; — 9. the organization and duration of the powers of the council of supervision; — 10. the manner of signing the firm name;— 10. the method of holding and summoning and the place and time of the general meeting, the scope of its functions, the method of passing resolutions, and provisions concerning what ought to be done when the general meeting is not able to pass resolutions; — 12. the votes of members and method in which the right of voting is to be exercised; — 13. the mode in which publications of the association are to be made; — 14. whether the liability of the members of the association for the obligations of the association is an unlimited or a limited one, and in the latter case, if the liability will surpass the measure fixed by the law, the limits of such liability.

226. The articles of association, together with the list of names of the members, must be presented at the Court within the jurisdiction of which the association has its place of business for the purpose of entry in the trade register and publication.

The publication of the registration must contain: 1. the date of the articles of association; — 2. the firm name and residence of the association; — 3. the object of the undertaking; — 4. the duration of the association; — 5. the manner of signing the firm name; — 6. the mode in which publications of the association are to be made; — 7. the declaration whether the liability of the members for the obligations of the association is an unlimited or limited one and, in the latter case, if the liability will surpass the measure fixed by the law, the limits of such liability.

---

[1]) Proceedings in these penal cases of the Commercial Law are regulated by a Decree of the Minister of Justice, given the 29th November 1906, sub. Nr. 215 G. — [2]) Concerning the Hungarian Land Credit Institute (Art. XXI of 1876), and the Regional Land Credit Institute of Small Landowners (Art. XXXIX of 1879), in several matters different provisions are to be applied.

227. A szövetkezet az alapszabályok bemutatásával egyidejüleg igazolni tartozik, hogy az alapszabályok az alakuló közgyülés által megállapíttattak s hogy az igazgatóság és felügyelő bizottság megválasztatott.

Az e végre szolgáló beadványt az igazgatóság tagjai az illetékes törvényszéknél sajátkezüleg aláirni vagy hitelesített alakban benyujtani tartoznak.

228. A szövetkezet a kereskedelmi czégjegyzékbe történt bevezetés és kihirdetés előtt létezőnek nem tekintetik. Azok, kik a bevezetés és kihirdetés előtt a társaság nevében eljárnak, személyesen és egyetemlegesen felelősek.

229. A társasági alapszabályok, az előbbi szakaszban érintett tények igazolása mellett a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett azon törvényszéknek is bemutatandók, melynek kerületében a szövetkezet fiókteleppel bir.

230. A jelen törvény 210—217. §-ainak a külföldi részvénytársaságokra vonatkozó határozatai a külföldi szövetkezetekre is megfelelő alkalmazást nyernek.

Második fejezet. A tagok jogviszonyai egymás között és harmadik személyek irányában.

231. A korlátlan felelősséggel alakult szövetkezetek tagjai a társaság kötelezettségeiért, a mennyiben azok a társaság vagyonából ki nem elégíthetők, egyetemlegesen egész vagyonukkal felelnek.

A korlátolt felelősséggel alakult szövetkezetek tagjai, a mennyiben a társasági alapszabályok másként nem intézkednek, csak lekötött üzletrészük erejéig kötelezvék.

232. A társaság hitelezői követeléseiket az egyes tagok ellen csak a társaság vagyonára nyitott csőd befejezése után, és csak annyiban érvényesíthetik, a menynyiben ezen követelések a csődnél felszámítva, illetőleg megitélve lettek.

Ily követelések az egyes társasági tagtól, újabb törvényes eljárás nélkül, végrehajtás utján hajthatók be[1]).

233. Ki fennálló szövetkezetbe lép, a belépése előtt keletkezett minden társasági kötelezettségért felelős.

Az ezzel ellenkező szerződés harmadik személyek irányában joghatálylyal nem bir.

234. A mennyiben az alapszabályok eltérőleg nem intézkednek: az oly tagok, kik szabályszerű befizetéseiket teljesítették, a többi tagok által oly czimen, hogy ez utóbbiak többet fizettek, visszkeresettel meg nem támadhatók.

235. Az egyes szövetkezeti tagnak az esetben is, ha a társaság bizonyos időre alakult, jogában áll a társaságból egészen, vagy ha több űzletrésze volt, bizonyos üzletrészekre nézve, előleges felmondás mellett kilépni. Ha a felmondási határidő és a kilépés időpontja az alapszabályokban meg nem állapíttatott, a kilépés csak az űzleti év befejeztével előleges, legalább négy heti felmondás után történhetik.

Halál által megszünik a tagság. A jogutódok az elhalt tag helyébe léphetnek, a mennyiben az alapszabályok ezt ki nem zárják.

A szövetkezet az egyes tagot az alapszabályokban meghatározott okok miatt ki is zárhatja.

236. A szövetkezetből egészen vagy egyes üzletrészekre nézve kivált tagok és örököseik a társaság hitelezői irányában mindazon társasági kötelezettségekért, melyek a kiválás időpontjáig keletkeztek, a 254. §-ban meghatározott elévülési időn belől, az alapszabályokban megállapitott mértékben felelnek.

237. A kivált tagok vagy örököseik, a mennyiben az alapszabályok másként nem intézkednek, a szövetkezet tartaléktőkéjére és más vagyonára igényt nem tarthatnak. Ellenben igényük van a kiválás évéről szóló zárszámadás szerint reájuk eső űzletrészhez.

Ezen üzletrész, s a netaláni más járandóság kifizetését, a korlátlan felelősséggel alakult szövetkezet tagjai vagy ezek örökösei: a zárszámadás megállapításától számított három hó után; a korlátolt felelősséggel alakult szövetkezet tagjai vagy

[1]) Az eljárásra ld. a csődtörvény 257—261. §§. t.

227. The association must on presenting the articles of association simultaneously prove and corroborate that the articles of association were settled by the constitutive general meeting, and the directorate and council of supervision elected thereby.

The presentation relating thereto must be signed personally by the members of the directorate before the Court within whose jurisdiction the association has its place of business or be presented in legally verified form.

228. The association is considered as not existing before entry in the trade register. Those who have acted on behalf of the association before the entry and publication are jointly and severally responsible.

229. The articles of association ought to be presented together with proof and corroboration of the facts mentioned in the foregoing articles for the purpose of having entry made in the trade register of the Court within the jurisdiction of which the association has a branch establishment.

230. The provisions of §§ 210—217 of this Law concerning foreign joint stock companies are to be applied to foreign co-operative associations by analogy.

Second Section. Legal relationship of the members towards one another and towards third persons.

231. Members of a co-operative association with unlimited liability are responsible for the obligations entered into by the association, so far as they cannot be covered by the property of the association, jointly and severally and with their whole property.

Members of a co-operative association with limited liability are responsible, unless the articles of association otherwise provide, only to the amount of the business shares subscribed by them.

232. Creditors of the association can only enforce their claims against individual members of the association after termination of the bankruptcy, and only in so far as these claims have been established in the bankruptcy proceedings.

Payment of such debts may be exacted by execution against the property of an individual member without instituting a new legal proceeding[1]).

233. A person who enters an existing co-operative association is responsible for all obligations entered into by the association previous to his entry.

Any agreement to the contrary is of no effect as against third persons.

234. Those members who have made the payments provided for by the articles of association cannot be attacked by other members for contribution on the ground that the latter have made greater payments, unless the articles of association otherwise provide.

235. Every member has the right, even when the association has been constituted for a fixed period, to retire from the association either totally, or, when he has had more business shares, concerning a certain number of business shares, after he has given notice. When neither the period of notice nor the time of retirement has been fixed by the articles of association, retirement can only be effected after the close of the financial year and after at least four weeks' previous notice.

Membership expires by death. Heirs may succeed in the rights and obligations of the deceased member, unless the articles of association otherwise provide.

The association can also dismiss individual members for reasons stipulated by the articles of association.

236. Members retired from the association totally or concerning a certain number of business shares, as well as their heirs, are responsible to the creditors of the association for all obligations entered into up to the time of retirement, within the period fixed by § 254, and to the extent fixed by the articles of association.

237. Neither the retired members nor their heirs have any claim in respect of the reserve fund or the other property of the association unless the articles of association otherwise provide. On the other hand, they have a claim to the business shares due to them after the drawing up the account for the year of their retirement.

Members of a co-operative association with unlimited liability or their heirs cannot demand payment of their business shares or other sums due to them until the expiration of three months, to be calculated from the time when the yearly

[1]) Concerning the procedure see §§ 257—261 of the Bankruptcy Law.

ezek örökösei pedig csak a 254. §-ban meghatározott elévülési idő lejártával követelhetik, feltéve, hogy addig a társaság feloszlása el nem határoztatott.

Ugyanennek van helye akkor is, ha a tag csak egy vagy több üzletrészre nézve lép ki a szövetkezetből.

238. A mennyiben az alapszabályok másként nem intézkednek, a szövetkezeti tag egyes vagy minden üzletrészét s az ezekkel járó tagsági jogokat, az igazgatóságnál történt bejelentés mellett, másra átruházhatja.

Az átruházónak a 236. §-ban megállapított felelőssége azonban érintetlen marad, ha az átvevő kötelezettségének eleget tenni nem képes.

239. A jelen törvény 95. és 96. §-ainak a magánhitelezőkre s a beszámításra vonatkozó intézkedései a szövetkezetekre is alkalmazást nyernek.

A magánhitelező, ki a szövetkezeti tag magánvagyonára sikertelenül vezetett végrehajtás után adósának a társaság feloszlása esetére jutandó illetményét veszi végrehajtás alá, kielégítése végett előleges felmondás után, a társasági tag kiválását követelheti, tekintet nélkül arra, hogy a társaság határozott vagy határozatlan időre alakult.

A felmondásnak az üzleti év letelte előtt legalább négy héttel kell történnie.

Harmadik fejezet. Közgyülés, igazgatóság és felügyelő bizottság.

240. A 176—181. §-oknak a részvénytársaságok közgyüléseire vonatkozó határozatai a szövetkezetekre olykép nyernek alkalmazást, hogy az egyes részvényesek számára biztosított jogokat az egyes szövetkezeti tagok, a részvényesek összességének fentartottakat pedig a szövetkezeti tagok összessége gyakorolja.

241. A társaság képviseletére, az igazgatóság választására, jogaira és kötelességeire nézve szövetkezeteknél is a jelen törvény 182—193. és 197. §-aiban foglalt határozatok nyernek alkalmazást.

242. Az igazgatóság minden évnegyed végén a be- és kilépett tagokat, a felmondott üzletrészek számát a törvényszéknél bejelenteni és minden év január havában a tagoknak betürendes névjegyzékét az üzletrészek kitüntetése mellett bemutatni tartozik.

243. Az igazgatóság a társasági könyvek rendes vezetéséről gondoskodni s a felügyelő bizottság által megvizsgált mérleget, a közgyülést nyolcz nappal megelőzőleg, közzétenni tartozik.

Ezen közzétételben különösen a zárszámadás idejekor létező szövetkezeti tagok száma, továbbá az illető üzleti év folyamában be- és kilépett tagok, nemkülönben a betett, felmondott és visszafizetett üzleti részek száma kiteendő.

Ezenfelül az igazgatóság a közgyülésileg jóváhagyott mérleg egy eredeti példányát az illetékes törvényszéknek haladéktalanul bemutatni tartozik. A bemutatott mérleg mindenki által megtekinthető.

244. A felügyelő bizottságot illetőleg szövetkezeteknél is a jelen törvény 194—196. §-aiban foglalt határozatok nyernek alkalmazást.

245. A közgyűlés elé terjesztett évi mérleg helyes felállításáért az igazgatóság és felügyelő bizottság tagjai egyetemlegesen felelősek.

246. A jelen törvény 218—222. §-ai a szövetkezetekre is alkalmazást nyernek.

Negyedik fejezet. A szövetkezet feloszlása.

247. A szövetkezet feloszlik: 1. azon idő elteltével, melyre a társaság keletkezett; — 2. közgyűlési határozat folytán; — 3. egyesülés által; — 4. csődnyitás következtében; — 5. törvényszéki határozat folytán.

account has been drawn up, while members of an association with limited liability or their heirs are not entitled to such payments until after the termination of the prescription provided for by § 254, unless the dissolution of the association has been decided upon before then.

The same rules apply when a member has retired concerning one or more business shares only.

238. Any member may transfer to a third person any or all of his business shares, together with his rights in regard to the association in connection with such business shares, after having given notice to the directorate, unless the articles of association otherwise provide.

The responsibility of the transferor fixed by § 236 remains unaltered if the transferee is not able to satisfy his obligations.

239. The provisions of §§ 95 and 96 concerning private creditors of the members and set-off apply also with regard to co-operative associations.

A private creditor who, after having failed to obtain satisfaction by an execution against the personal estate of his debtor, and after having subsequently issued execution against the share to become due to the debtor after dissolution of the association, may demand, for the recovery of the debt, the dismissal of such member after having given notice, without considering whether the association has been constituted for a fixed or indeterminate period.

Notice must be given at least four weeks before the expiration of the financial year.

Third Section. General meeting, Directorate and Council of Supervision.

240. The enactments of §§ 176—181 concerning the general meeting of joint stock companies hold good as regards co-operative associations in such a way, that the rights granted to shareholders individually are exercised by the individual members of the association, those granted to the totality of the shareholders by the totality of the members of the association.

241. The enactments of §§ 182—193 and 197 concerning the representation of the company, the election of the directorate, their rights and obligations, also hold good as regards co-operative associations.

242. The directorate ought to present to the Court at the end of each quarter of a year, a declaration specifying the members who have entered and retired from the association, and the amount of business shares concerning which notice has been given, and in January of each year, the list of names of the members in alphabetical order and showing the numbers of their business shares.

243. The directorate have to take care that the books are properly kept, and ought to publish the balance sheet, examined by the council of supervision, eight days before the general meeting.

This publication ought in particular to contain the number of the members at the time of the final account, and of the members who have entered and retired from the association during the financial year, as well as the number of business shares issued, recalled and repaid.

Moreover the directorate ought immediately to present the balance sheet in original, approved by the general meeting, to the Court within the jurisdiction of which the association has its place of business. The presented balance sheet may be inspected by anybody.

244. The enactments of §§ 194—196 concerning the council of supervision also hold good as regards co-operative associations.

245. The members of the directorate and of the council of supervision are jointly and severally liable for the balance sheet to be presented to the general meeting having been drawn up properly.

246. The enactments of §§ 218—222 also hold good as regards co-operative associations.

Fourth Section. Dissolution of Co-operative Associations.

247. Dissolution of a co-operative association takes place: 1. by the termination of the period for which the association was constituted; — 2. by resolution of a general meeting; — 3. by amalgamation; — 4. by bankruptcy proceedings; — 5. by a decree of the Court.

248. Ha a szövetkezet működését a 223. §-ban megjelöltektől elütő czélokra terjeszti ki, kártérítésre való igény nélkül, biróilag feloszlatható.

A feloszlatás bármely érdekelt fél vagy a közigazgatási hatóság megkeresésére, a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés mellett, azon törvényszék által rendeltetik el, melynél a szövetkezet be van jegyezve.

249. A szövetkezet feloszlása a 247. §. 4. és 5-ik pontjában említett esetek kivételével, az igazgatóság által a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett, az illetékes törvényszéknél bejelentendő.

Az igazgatóság, csőd esetét kivéve, a feloszlást a társasági hirdetmények felvételére rendelt, esetleg a hivatalos lapokban háromszor közzétenni, s a szövetkezet hitelezőit követeléseiknek a harmadszori közzétételtől számított hat hó alatt érvényesítésére felhívni tartozik.

250. A jelen törvény 203. és 206. §-ainak a felszámolásra vonatkozó határozatai a szövetkezetekre is alkalmazást nyernek.

251. A felszámolási eljárás tartama alatt a szövetkezeti tagok jogviszonyaira nézve ugy egymás közt, mint harmadik személyek irányában, a jelen czím második fejezetének szabályai szolgálnak irányadóul, a mennyiben azok a jelen fejezet határozataival és a felszámolás természetével nem ellenkeznek.

252. A feloszlott szövetkezet vagyonából mindenekelőtt a hitelezők követelései elégítendők ki a lejárat rendje szerint; a még le nem járt követelések fedezésére szükséges összegek visszatartandók.

A tartozások kielégítése után fennmaradó öszszeg a szövetkezeti tagok közt, az alapszabályokban megállapított elvek szerint, osztatik fel.

A tényleges felosztás azonban a 249. §-ban érintett hirdetmény harmadszori közzétételétől számítandó hat hó eltelte előtt, nem történhetik.

253. A szövetkezeti hitelezők értesítésére, illetőleg felhívására, továbbá a függőben levő követelések biztosítására, a feloszlott szövetkezet könyveinek és iratainak megőrzésére, és két vagy több szövetkezet egyesülésére nézve a 205., 207. és 208. §-okban foglalt határozatok a szövetkezetekre is alkalmazást nyernek.

Ötödik fejezet. A szövetkezeti tagok elleni keresetek elévüléséről.

254. A szövetkezet tagjai ellen a társaságot terhelő igények alapján támasztható keresetek, amennyiben bizonyos követelésekre nézve törvényesen rövidebb elévülés megállapítva nincsen, a társaság feloszlásától, vagy a társasági tag kilépésétől, vagy ennek kizárásától kezdve egy esztendő alatt évülnek el.

Ezen elévülési idő azon naptól számíttatik, melyen a szövetkezet feloszlása, a kereskedelmi czégjegyzékbe történt bevezetés alapján közzététetett, illetőleg melyen az egyes tagok kilépése vagy kizáratása a szövetkezetnél vezetendő jegyzékbe bevezettetett.

Ha a követelés ezen időpont után jár le, az elévülési idő a követelés lejártával; még le nem járt, de felmondási időhöz kötött követeléseknél pedig, a felmondásra való tekintet nélkül, a közzététel napjától számított felmondási idő leteltével veszi kezdetét.

255. Ha a szövetkezetnek felosztatlan vagyona marad, a társasági hitelezők e vagyonból az előbbeni szakaszban megállapított elévülési idő után is követelhetnek kielégítést.

256. A kilépett vagy kizárt szövetkezeti tag javára folyó elévülési idő nem szakíttatik félbe oly jogcselekvény által, mely más szövetkezeti tagok ellen történik, ellenben félbeszakíttatik oly jogcselekvény által, mely a még fennálló szövetkezet, vagy annak feloszlása után a felszámolók, illetőleg a csődtömeg ellen intéztetik.

257. Az itt megállapított elévülés kiskoruak, gondnokság alatt lévők és jogi személyek ellen is hatályos.

248. When a co-operative association extends its sphere of business to objects different from those fixed by § 223, it may be dissolved without any claim to damages by a decree of the Court.

A decree of dissolution may be made by the Court in the trade register of which the association is registered on demand of any party interested or of the Administrative Authority. The dissolution must be registered simultaneously with such decree.

249. Presentation of the dissolution of the association, except in cases 4 and 5 of § 247, must be made by the directorate with the object of having entry thereof made in the trade register at the Court within the jurisdiction of which the association has its place of business.

The directorate, except in the case of bankruptcy, ought to publish the dissolution of the association three times in the papers designed for the advertisements of the association or in the Official Gazette, as the case may be, and to summon the creditors of the association to produce their claims within six months, to be reckoned from the third publication.

250. The enactments of §§ 203 and 206 of this Law concerning liquidation also hold good as regards co-operative associations.

251. During the time of the liquidation proceedings, the enactments of the second Section of this Title concerning the legal relationship of the members towards one another, as well as towards third persons, hold good, unless they are contrary to the enactments of this Section or the nature of the liquidation.

252. Out of the property of the dissolved association the claims of the creditors must in the first place be paid in the order in which these claims become due. Sums required for the payment of claims not yet due must be retained.

The amount which remains after the payment of debts must be distributed among the members according to the principles laid down by the articles of association.

The actual distribution, however, cannot be effected before the expiration of six months, to be calculated from the third publication mentioned in § 249.

253. As to the summoning of the creditors of the association, securing of pending obligations, custody of books and papers of dissolved associations, and amalgamation of two or more associations, the enactments of §§ 205, 207 and 208 of this Law hold good as regards co-operative associations.

Fifth Section. Limitation of actions against the members of a co-operative association.

254. Claims against a member of a co-operative association arising out of pretensions against the corporation are not maintainable after one year, to be reckoned from the dissolution of the association or from the retirement or expulsion of the member, without prejudice to the shorter prescription to which certain claims are subject.

Prescription begins with the day on which the entry of the dissolution of the association in the trade register has been published, or on which notice of the retirement or expulsion of the member has been given in the list of members to be kept by the association.

When the debt falls due after that day, the prescription runs from the time it falls due; — when it is not yet due, but is subject to a notice to be given, prescription runs from the termination of the time allowed for giving notice, without regarding whether notice has been given or not. The period for giving notice is to be reckoned from the day of publication.

255. If there remain undivided assets of the association, creditors of the association may demand satisfaction out of such assets even after the expiration of the term of prescription fixed by the enactments of the preceding article.

256. Prescription running in favour of a retired or expelled member is not interrupted by an action against another member, but it is interrupted by an action against the association carried on, or in case of liquidation by an action against the liquidators or against the estate in bankruptcy.

257. The prescription stated here has effect against minors, wards and juristic persons (corporations).

A gaxdasági és ipari hitelszövetkezetekröl szóló 1899. XXIII t. cz.[1])

I. *Az országos központi hitelszövetkezet* székhelye Budapest. Székhelyén kivül a magyar korona országainak különböző részeiben képviselőségeket állithat fel. Horvát-Szlavonországok területén pedig köteles legalább egy képviselőséget felállitani. Jogviszonyaira a kereskedelmi törvénynek a szövetkezetekre vonatkozó szabályai (223—257 §§.) alkalmazandók a következő eltérésekkel.

A központi hitelszövetkezet tagjai:1. alapitó tagok; 2. rendes tagok; *Alapitótagok* mindazok, akik a szövetkezethez egy vagy több, legalább 1000 koronás alapitványi üzletrésszel járulnak. Az alapító tagok a központi hitelszövetkezet kötelezettségeiért csak az üzletrészeik erejéig felelősek, továbbá a tiszta nyereségből üzletrészeik után, a rendes tagokat megelőzőleg igényelhetik legfeljebb 4% évi osztalék kiszolgáltatását, viszont a szövetkezet előnyeiben egyébként nem részesednek s tagságuk az általuk jegyzett alapitványi üzletrészek visszafizetésével megszünik.

Rendes tagjai a központi hitelszövetkezetnek mindazok a szövetkezetek, amelyek a törvény rendelkezéseinek megfeleltek és ez alapon a központi hitelszövetkezet kötelékébe felvétettek. Ezek legalább egy, 200 koronáról szóló üzletrészt tartoznak jegyezni, a központi hitelszövetkezet tartozásaiért üzletrészeik ötszörös összegéig felelősek, a tiszta nyereségből csak az alapitványi üzletrészek 4% osztalékának fedezése után igényelhetnek legfeljebb 4% osztalékot, viszont ők élvezik a központi hitelszövetkezet által nyujtott előnyöket, igy hülönösen a központ álta nyujtott hitelt.

A központi hitelszövetkezet megalakulásakor az alakuló közgyülése által megállapitott alapszabályai a pénzügyminister jóváhagyására szorultak s czége a czégjegyzékbe csak ezen jóváhagyás megtörténte után volt bejegyezhető. Hasonlókép a kormány jóváhagyására szorul az alapszabályok minden későbbi módositása is.

Az igazgatóság egy elnökből, két alelnökből és tizenkét tagból áll. Az elnököt a pénzügyminister előterjesztésére ő Felsége a király, az egyik alelnököt a kereskedelmügyi, a másikat a földmüvelésügyi minister nevezi ki, az igazgatósági tagok közül kettőt az állam alapitói üzletrészei alapján a pénzügyminister, négyet a többi alapitó tag, hatot pedig a rendes tagok választanak. Hasonlókép a felügyelőbizottságba egy tagot a pénzügyminister nevez ki. Ezenkivül a pénzügyminister a központi hitelszövetkezethez kormánybiztost nevez ki, aki annak ügykezelését állandóan ellenőrzi, a közgyüléseken és igazgatósági üléseken mindenkor részt vesz és a törvénybe vagy az alapszabályokba ütköző határozatok ellen óvást emelhet. — Az óvás érvényes volta felett a pénzügyminister dönt, annak döntéséig a határozat végrehajtása felfüggesztendő.

A központi hitelszövetkezet tiszta nyereségéből mindenekelött tiz százalék a tartalékalapra, további tiz százalék a központi hitelszövetkezet által kibocsátott kötvények biztositéki alapjára levonandó. A fennmaradó összeg elsősorban az alapitói üzletrészek legfeljebb négy százalékos osztalékára, másodsorban a rendes tagok üzletrészeinek szintén legfeljebb négy százalékos osztalékára forditandó. Ha ezek fedezése után még maradna valami, az a tartalékalap és a biztositéki alap között osztandó meg a közgyülés által megállapitandó arányban.

A központi hitelszövetkezet feladata a kötelékébe tartozó szövetkezetek ügyének előmozditása és hiteligényeinek kielégitése. Ezen közérdekü czél megvalósitása érdekében a törvény nagyjelentőségü kedvezményekben és igen hathatós állami támogatásban részesiti.

---

[1]) Bevezető megjegyzéseinkben megemlékeztünk azon törekvésekről, amelyek kereskedelmi törvényünk szövetkezeti részének reformjára irányultak valamint arról is, hogy e törekvések mindezideig eredményre nem vezettek amennyiben az uj szövetkezeti törvény tervezete mindeddig nem jutott a törvényhozás elé s mindössze az 1898 XXIII. t. cz. jött létre. — Az 1898. XXIII. t. cz. nem kimeritő szabályozása a szövetkezetek jogának, hanem 1. létesiti az országos központi hitelszövetkezetet, 2. megállapítja azokat a feltételeket, amelyeknek a gazdasági és ipari hitelszövetkezetek a központi hitelszövetkezet kötelékébe való felvételök czéljából eleget tenni tartoznak.

Article XXIII of 1898 concerning agricultural and industrial credit co-operative associations.[1])

I. The Central Credit Co-operative Association resides in Budapest. It may also establish representations outside the place of its residence in the Lands of the Hungarian Crown. It is bound to establish at least one representation in Croatia and Slavonia. As to its legal position, the enactments of the Commercial Law concerning co-operative associations (§§ 223—257) hold good, with the following exceptions:

The members of the Central Association are: 1. founders; — 2. ordinary members. Founders are those, who enter the association with one or more founders' business shares of at least 1000 Kronen. Founders are responsible for the obligations of the association only to the amount of their business shares, and partake in a maximum preference dividend of 4% from the net profits; on the other hand they do not enjoy the other benefits of the association. Their membership expires with the repayment of their founders' business shares.

The ordinary members of the Central Association are those associations which have complied with the enactments of the Law for this reason, and have been admitted as members of the Central Association. They must subscribe for a business share of at least 200 Kronen, are responsible for the obligations of the Central Association to an amount up to five-fold the amount of their business shares, partake in the net profits to the extent of a dividend of 4% only, after the dividends paid to the founders, and enjoy the benefits of the Central Association, principally the credit to be accorded thereby.

The articles of association, to be settled by the constitutive general meeting of the Central Association, require the approval of the Minister of Finance, and its firm name cannot be registered in the trade register until after such approval. Subsequent alterations of the articles of association are subject in the same way to the approval of the Government.

The directorate consists of one Chairman, two Vice-Chairmen, and twelve directors. The Chairman is appointed by the King on the recommendation of the Minister of Finance, one Vice-Chairman by the Minister of Commerce, the other by the Minister for Agriculture. Two members of the directorate are appointed by the Minister of Finance in virtue of the founders' shares subscribed for by the State, four are elected by the remaining founders, and six by the ordinary members, one member of the council of supervision being appointed by the Minister of Finance. Moreover, the Minister of Finance nominates a Commissioner for the Central Credit Co-operative Association, whose duty it is to control continuously the carrying on of the business of the association, to attend to the general meetings and the meetings of the directorate, and to enter protest against resolutions contrary to the law or the articles of association. The Minister of Finance decides upon the validity of any such protest, the execution of the resolution being suspended pending this decision.

Out of the net profits of the Central Association 10% must be deducted in favour of the reserve funds, and a further 10% in favour of the security funds for the debentures to be issued by the association. But of the balance, in the first place the founders have a claim to a maximum dividend of 4%, then the ordinary members to an equal maximum dividend of 4%. If after these payments a balance should remain, it must be divided between the reserve and the security funds in a proportion to be fixed by the general meeting.

The object of the Central Association is to support the affairs of co-operative associations admitted thereto, and to supply their want of credit. To this end the Law grants to the Central Credit Co-operative Association very important Government benefits, support and privileges.

---

[1]) We have already mentioned the endeavours towards the revision of the co-operative Section of our Commercial Law in the preface, and stated also that these endeavours have so far remained without result, seeing that the draft of the new Co-operative Law has not yet been debated in Parliament, and in the meanwhile only Art. XXIII of 1898 has been passed. — The Art. XXIII of 1898 is not a complete regulation of the rights of Co-operative Associations. It only 1. gives birth to the Central Credit Co-operative Association of the Land, 2. settles the conditions which ought to be complied with by agricultural and industrial associations for the purpose of entering this Central Association.

Az állam ugyanis a központi hitelszövetkezethez egy millió korona alapitványi üzletrésszel járult. A belügyminister továbbá fel van jogositva arra, hogy a pénzügyministerrel egyetértőleg megengedje a községeknek, hogy ezek tőkéikből a központi hitelszövetkezet alapitói üzletrészeit jegyezhessék.

Ezenkivül megengedi a törvény, hogy a központi hitelszövetkezet azon kölcsönkövetelések erejéig, amelyekkel a rendes tagjai (a kötelékébe tartozó szövetkezetek) saját tagjaik irányában irásbeli kötelezvény alapján birnak és amelyek reá az illető szövetkezet készfizető jótállása mellett átruháztattak, kamatozó és törlesztés alá eső kötvényeket bocsásson ki. — Ezeknek a kötvényeknek a jogi helyzete ugyanolyan, mint az 1897. XXXII. t. c. szabályai alatt álló kötvényeké, igy különösen bélyeg és illetékmentességet élveznek és óvadékképesek, holott magánosok ellenében fennálló s jelzálogos bekebelezéssel nem biztositott követelések alapján bocsáttattak ki. — Biztonságuk előmozdítása céljából a kormánybiztos állandóan ellenőrzi, hogy a kötvények összege az alapjukat képező kölcsönköveteléseket soha ne haladja meg s a kölcsönök kamatai és törtesztési járadékai elsősorban a kötvények szelvényeinek és a kisorsolt cimleteknek a beváltására forditassanak. Másfelöl a központi hitelszövetkezet könyvei s azoknak az alapszabályszerü cégjegyzéssel ellátott kivonatai a közokiratok bizonyitó erejével birnak a központi hitelszövetkezet a reá átruházott kötelezvények s könyveinek kivonata alapján azon szövetkezet ellen, amely az illető követelést reá átruházta, a kielégitési végrehajtást, az adós és annak kezesei ellen pedig a veszély valószinüségének kimutatása nélkül a biztositást követelheti és pedig mindkét esetben a végrehajtható közjegyzői okiratokra előirt szabályok szerint, Végül a törvény a kötvények biztositására külön biztositéki alapot rendelt létesiteni, amely a szövetkezet egyéb vagyonától elkülönitve kezelendő és a mérlegben a tartozások között tüntetendő ki. Erre a biztositéki alapra legalább három millió korona forditandó, a központi hitelszövetkezet által kibocsátott kötvények összege pedig a biztositéki alap tizszeresét meg nem haladhatja. Mivel továbbá a központi hitelszövetkezet nem rendelkezett a három millió koronával, a törvény erre a célra az állam ingó vagyonából három millió korona névértékü italmérési kártalanitási kötvényt rendelt forditani. Ezek a kötvények a központi hitelszövetkezet feloszlásakor a hitelezők kielégitése után az államra visszaszállanak, a szövetkezet fennállása alatt azonban a szelvényeikből befolyó összegekkel együtt a kötvények tulajdonosainak biztositékául szolgálnak s mivel a központi hitelszövetkezet csak tiszta nyereségéből növeli a biztositéki alapot, annak ma is tulnyomó részét alkotják.

Másfelöl a központi hitelszövetkezet fel van mentve a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok adója, az ezután kivethető törvényhatósági és községi adók, az utadó és a kereskedelmi és iparkamarai illeték alól. A váltók és utalványok kivételével, személyes bélyeg és illetékmentességet élvez, végül levelezései, póstaküldeményei és póstautalványai portómentesek. Ezenkivül az állam a központi hitelszövetkezet alapitási és első szervezési költségeihez százezer koronával járult, sőt, ha üzemi költségei bevételeiből fedezhetők nem volnának, azokra a biztositéki alapra adott kötvények kamatai is felhasználhatók, ha pedig ez sem volna elegendő, az állam a mutatkozó hiányt, de legfeljebb százezer korona erejéig, fedezi (1898. XXIII. t. c. 48—55, 56—80 §§.).

II. *A gazdasági és ipari hitelszövetkezetek.* Az országos központi hitelszövetkezet kötelékébe rendes tagokul elsősorban azok a gazdasági és ipari hitelszövetkezetek vehetők fel, amelyek az 1898. XXIII. t. c. szerint alakultak vagy amelyek az 1898. XXIII. t. c. életbe lépte előtt alakultak és alapszabályaik megfelelő módositásával kapcsolatban, az illetékes törvényszéknek a cégjegyzékbe való bejegyzés és közzététel céljából bejelentették, hogy azontul az 1898. XXIII. t. c. értelmében kivánnak müködni. Ezenkivül de csak a pénzügyminister engedélyével, felvehetők azok a gazdasági és ipari (de nem hitel) szövetkezetek amelyek az 1898. XXIII. t. c. szerint alakultak vagy megfelelőleg átalakultak.

The Government has entered this association as a founder with a business share of one million of Kronen. The Minister of the Interior is entitled, in agreement with the Minister of Finance, to allow the communities to subscribe out of their assets for founders' shares of the Central Association.

Moreover, the Law grants to the Central Credit Co-operative Association the right of issuing redeemable debentures with fixed interest on the foundation of claims acquired from their ordinary members, i. e. the individual agricultural and industrial co-operative associations, by means of cession and with warranty of these associations, so long as these claims of the associations against their own members are founded on notes of hand. These debentures are subject generally to the same rules as the debentures of communities and other founded debentures governed by Art. XXXII of 1897. In particular they are exempt from taxes and are declared safe for the investment of trust-money, in spite of their lacking mortgage security and in spite of the foundation of such debentures being claims against private persons. It is the duty of the Government Commissioner to see that the debentures do not exceed in any case the amount of the claims on which they are founded, and that the interest and instalments for the redemption of these claims shall be applied in the first place for covering the coupons of and for redeeming the debentures. For the purpose of augmenting the security of these debentures the Law provides for a special security fund, which ought to be administered separately from the other assets of the association, and to be inserted on the debit side of the balance sheet. This security fund must amount to at least three millions of Kronen, on the other hand to at least 10% of the amount of debentures issued. Seeing that the Central Association had no assets of its own to cover this amount, the Law has provided that the Government should appropriate to this purpose, out of its movables, so-called Regal Debentures (Debentures of the State) to an amount of three millions of Kronen. These Regal debentures revert to the State after dissolution of the Central Co-operative Association and the payment of the creditors, but serve, during the existence of the Association, together with the sums got in by the interest of their coupons, as security to the debenture holders, and as the Central Association augments its security fund only out of the net profit, they still form to-day the most important part of such fund. The Central Credit Association has the privilege, in virtue of the transferred notes of hand, of issuing execution against the granting association, in order to obtain satisfaction against the debtor, for the purpose of getting security, without proving danger in delay, in analogy to the enactments concerning notarial deeds. The books and extracts of the books of the Central Association have always the same force as consecutive evidence as public documents.

On the other hand the Central Association is exempt from the duties of joint stock companies and co-operative associations, from the additional duties to municipalities and communities, from the payment of road duties and taxes in favour of the Chambers of Commerce and Industry. It enjoys, with the exception of the bill of exchange and draft taxes, a personal exemption from stamps and taxes; its correspondence, parcel and money post is stamp-free. Moreover the Government has contributed to the expenses of foundation of the Central Association an amount of 100 000 Kronen. Besides this, if the business expenditure should not be covered by the proceeds, the interest of the debentures allotted to the security fund may be spent for this purpose, and if that is not sufficient, the Government will cover the difference up to a maximum amount of a further 100 000 Kronen (Art. XXIII of 1898 §§ 48—80).

II. The agricultural and industrial credit co-operative associations. As members of the Central Credit Co-operative Association, may in the first place be admitted those agricultural and industrial co-operative associations which were constituted according to the enactments of Art. XXIII of 1898, or which, having been constituted before the coming into force of that Article, have presented a declaration founded on the adequate alteration of their articles of association at the Court within whose jurisdiction the association has its place of business for the purpose of the entry to be made in the trade register and published, that they will act henceforward according to the enactments of Art. XXIII of 1898. Beyond this, — but only with the permission of the Minister of Finance — other agricultural and industrial (but not credit) co-operative associations may be admitted, so far as they have been constituted according to the enactments of Art. XXIII of 1898 or their constitution adequately altered.

Az országos központi hitelszövetkezetbe való felvételnek eszerint előfeltétele az, hogy az illető szövetkezét magát megalakulásakor, illetőleg ha ezen törvény hatálya elött keletkezett, utóbb alávesse az 1898. XXIII. t. c. szabályainak. Ha valamely szövetkezet fel akar vétetni a központi hitelszövetkezetbe, mert azt magára nézve előnyösnek tartja, ugy eleget fog tenni ezen feltételnek anélkül, hogy egyébként erre kényszeritve volna. Más szóval az 1898. XXIII. t. c. szabályai csak azokra a gazdasági és ipari szövetkezetekre alkalmazhatók, amelyek magukat annak önként alávetették. A törvény által ilykép nyujtott szabályozás pedig azt kivánja biztositani, hogy a törvény szabályai alatt álló gazdasági és ipari szövetkezetek rendeltetésöknek t. i. tagjaik anyagi jóléte előmozditásának nagyobb mérvben feleljenek meg mint azok, amelyek a kereskedelmi törvény szabályai alatt állanak, másfelöl hogy jogi helyzetök tisztázottabb legyen. Amennyiben azonban valamely kérdésről az 1898. XXIII. t. c. intézkedést nem tartalmazna, ezekre a szövetkezetekre is a kereskedelmi törvény szabályai alkalmazandók.

A szabályozás főbb vonásai a következők:

A szövetkezet megalakulása csakis közigazgatási hatóság vagy nyilvános testület (gazdasági egylet, kereskedelmi és iparkamara, ipartestület) vagy pedig a központi hitelszövetkezet közremüködésével történhetik[1]). Ez a közremüködés annak az ellenőrzésére terjed ki, hogy a szövetkezet megalakulásakor a törvény rendelkezései megtartattak. E végből a közremüködő hatóság, testület vagy az országos központi hitelszövetkezet kiküldöttje vezeti az alakuló közgyülést, az alapszabályok, az alakuló közgyülés jegyzőkönyve és a cégbejegyzési kérvény általa is aláirandók.

A szövetkezet megalakulásához szükséges, hogy belépését legalább 14 tag jelentse ki az alapszabálytervezet sajátkezü aláirása által. Az alakuló közgyülés ennek megfelelőleg akkor határozatképes, ha azon legalább 14 aláiró van jelen. Érvényes határozathoz a jelenlevők általános szótöbbsége szükséges minden aláirónak egy szavazata van. A cégbejegyzési kérvényben világosan kiteendő, hogy a szövetkezet a jelen törvény értelmében alakult az 1898 XXIII. t. c.

A szövetkezet szövetkezeti üzletét nemtagokra ki nem terjesztheti, takarékbetéteket azonban nem tagoktól is elfogadhat s nemtagoknál is elhelyezhet, hitelt nemtagoktól is igénybe vehet. Fióktelepet nem állithat fel és müködését ugyanazon vagy a szomszédos körjegyzőséghez tartozó vagy közvetlen határos községeken tul nem terjesztheti. A cégbejegyzési kérvényben kiteendő, hogy a szövetkezet az 1898. XXIII. t. c. értelmében alakult. A szövetkezet tagjai csakis a szövetkezet kerületében lakó teljes koru és vagyonukkal szabadon rendelkező egyének vagy pedig jogi személyek lehetnek. A belépés irásbeli nyilatkozattal történik, az igazgatóság a belépési ajánlat elfogadása iránt legkésőbb 30 nap alatt köteles határozni. Az üzletrészek névértéke legfeljebb 100 korona, a tagok több üzletrészt is jegyezhetnek. Az üzletrészek az alapszabályok intézkedéseihez képest fizetendők be és az alapszabályokba felvehető, hogy a szövetkezet közgyülési határozattal, az üzletrészekből és a tartalékból ki nem került veszteségek fedezésére, a tagoktól az üzletrészek névértékének még egyszeres összegéig terjedő befizetéseket követelhet anélkül, hogy ezáltal a tagok felelőssége érintetnék.

Az évi tiszta nyereségből tiz százalék a mérlegszerü veszteség fedezésére szolgáló tartalékalap létesitésére és növelésére forditandó mindaddig, mig ez a tartalék az összes üzletrészek névértékének felét el nem éri. Az ezután mutatkozó tiszta nyereség a tagok legfeljebb öt százaléknyi osztalékára forditandó, míg az ezt meghaladó nyereség mindenkor a tartalékalapot növeli. Ha az üzletrész még nincs teljesen befizetve vagy veszteségek folytán csökkent, az osztalék nem fizethető ki, hanem az üzletrész javára irandó.

A tagok a szövetkezet tartozásaiért a törvénynél fogva az üzletrész névértékének ötszörös összegéig felelősek. Az alapszabályok ezt a felelősséget az üzletrész tizszeres összegéig emelhetik, de le nem szállithatják. A törvény hatálya előtt keletkezett és átalakult szövetkezetek azonban alapszabályaiknak a felelősségre

[1]) A legtöbb alakulásnál a központ kiküldöttje jár el.

The condition of admittance to the Central Association is that the association has subjected itself, either on the occasion of its constitution, or, when constituted before the coming into force of this Law, subsequently, to the enactments of Art. XXIII of 1898. If an association desires to be admitted to the Central Association, considering such admission to be advantageous, it will acknowledge the enactments of this Article either on the occasion of its constitution or subsequently, without any coercion, in order to acquire these advantages. In other words, the enactments of Art. XXIII of 1898 are to be applied only to those agricultural and industrial associations, which have surrendered thereto spontaneously. It is desired by the regulations of this Law: firstly, to secure that the associations subject to it may be able to fulfil their calling to a higher degree, i. e. the promotion of the material prosperity of their members, who are only subject to the enactments of the Commercial Law; secondly, to make their legal position more exact. In cases where the Art. XXIII of 1898 should contain no provision the enactments of the Commercial Law are to be applied.

The Regulations are substantially as follows:

The constitution of a co-operative association cannot be settled, except with the intervention of the Administrative Authority, of a public (agricultural or industrial) body, of a Chamber of Commerce and Industry or an organ of the Central Association[1]). The object of this intervention is to secure that on the occasion of the constitution the duties fixed by the enactments of this Law have been performed. To this end the organ of the intervening Authority or of the Central Association takes the Chair at the constitutive general meeting, and has to sign the articles of association, the minutes of the general meeting, and the presentation for entry in the trade register.

It is necessary for the constitution that at least 14 members should apply for admittance by signing personally the draft of the articles of association. The constitutive meeting has in consequence its quorum of 14. To pass a valid resolution a simple majority is needed. Every subscriber has one vote. In the application for registration it must be expressly stated that the association has been constituted according to the enactments of Art. XXIII of 1898.

Every association is bound to a district, which cannot exceed the limits of the community in the circle of which it resides and its rural parish. Formation of branch establishments or admittance of members not residing in the district is not allowed. The association must not allow non-members to partake in the advantages of its business, but may take savings from or place savings to non-members. The application for registration must contain a statement that the association has been formed in accordance with the enactments of Art. XXIII of 1898. As members of such associations there may only be admitted persons of age, residing within the district of the association, and having the right of free disposition of their property, or juridical persons. Application for admission must be made in writing. The directorate has to decide concerning such applications within a period of 30 days. The nominal value of a business share is 100 Kronen maximum, any member being entitled to subscribe for more. The calls on these business shares have to be paid in accordance with the articles of association. The articles of association may contain the stipulation that the association may, in virtue of a resolution of the general meeting, demand from its members in case the losses are not covered by the business shares or the reserves, an additional payment up to the amount of another business share for every business share, without prejudice to the liability of the members.

10% out of the net profits must be employed for forming and increasing the reserve fund, the object of which is to cover the eventual losses shown by the balance sheet, until the reserve fund amounts to one half of the total amount of the business shares. The remaining net profit is to be employed for a maximum dividend of 5%, which, so far as the business shares are completely paid, and are not restricted by losses, may be paid, and otherwise may be put to the credit of the business shares of the members.

The members are liable according to law up to fivefold the amount of their business shares. The articles of association may increase this liability up to tenfold the amount of the business shares, but may not restrict it. Associations constituted before the coming into force of this Law may, however, leave the stipulations of their

[1]) Usually such an organ intervenes.

vonatkozó intézkedéseit továbbra is megtarthatják. A felelősség érvényesitése csőd esetén lényegesen eltér a többi szövetkezetnél követendő eljárástól, amennyiben a járulékkimutatás nem a végfelosztási terv elkészültekor vagyis a csődeljárás vége felé készitendő el, hanem már a csőd megnyitása után, mihelyt a mérleg elkészült. A csődbiróságnak a járulékkimutatás ügyében hozott végzése ellen felfolyamodásnak helye nincs s e végzésről minden tag hivatalos ajánlott levélben értesitendő. Minden tag megtámadhatja a reá vonatkozó megállapitást a csődbiróságnál a tömeggondnok ellen, a járulékkimutatás kézbesitésétől számitott egy hónap alatt inditandó keresettel. — Végül a járulék kivetése mindaddig ismétlendő, a mig a tartozások teljesen fedezve nincsenek, vagy pedig a tagok felelőssége ki nem merült.

A szövetkezetből való kilépés négy heti felmondás mellett történhetik, az alapszabályok ezt a felmondási időt legfeljebb hat hónapra terjeszthetik ki. A kizárás csak az igazgatóság tagjai kétharmadrészének szavazatával, a felügyelőbizottság hozzájárulásával és amennyiben a kizárás a kötelezettség elmulasztása miatt mondatik ki, az irásbeli megintéstől számitott négy hét sikertelen eltelte után történhetik. Az üzletrész csak az illető üzleti év befejezése után számitott hat hó eltelte után fizethető ki és a kivált tag, illetőleg jogutóda a bennmaradt tagokkal egyenlően felelős a szövetkezet összes tartozásaiért, ha a szövetkezet ellen ezen időn belül a csőd megnyittatott.

A közgyülés, amennyiben az alapszabályok nem intézkednek, határozatképes, ha azon a tagoknak legalább negyedrésze jelent meg. Minden tagnak egy szavazata van tekintet nélkül üzletrészei számára. A közgyülés jegyzőkönyvét a törvényszék haladéktalanul megvizsgálja s amennyiben valamely határozat a törvénnyel vagy az alapszabályokkal ellenkezik, azt legfeljebb 15 nap alatt hivatalból megsemmisiti és a szövetkezetet megfelelő ujabb határozat hozatalára utasitja. Ezen határozat ellen egyfoku felfolyamodásnak van helye. Ezenkivül a közgyülés megtartásától számitott 15 napon belül bármely tag kérheti a törvénnyel vagy az alapszabályokkal ellenkező közgyülési határozat megsemmisitését a törvényszéknél. Ha pedig az illető határozat jogaiban sérti, azt keresettel vagy kifogással megtámadhatja, de ezen keresete három év alatt elévül.

A szövetkezet igazgatósága legalább három tagból áll és legfeljebb három évre választható. Tagjai csak oly magyar állampolgárok lehetnek, akik irni tudnak, vagyoni tekintetben kifogás alá nem esnek, csőd vagy gondnokság alatt nem állanak és nyereségvágyból eredő büncselekmény miatt el nem itéltettek. Az igazgatóság tagjainak legalább egy harmadát a szövetkezet tagjai sorából kell választani. Az igazgatóság javadalmazása a tiszta jövedelem 10 százalékát meg nem haladhatja, a czég érvényes jegyzéséhez a általában jogügyletek megkötéséhez legalább két igazgatósági tag aláirása, illetőleg együttes hozzájárulása szükséges. Az igazgatóság tagjai ellen felelősségök alapján indithathó keresetek három év alatt elévülnek. Czégvezetőt a szövetkezet nem rendelhet ki, az igazgatóság pedig azoknak az eljárásaiért, akiket az ügyek vitelével esetről-esetre vagy állandóan megbiz, ugyanugy felelős, mintha maga járt volna el.

A felügyelő bizottság összealkotására, müködési idejére, dijazására és felelősségére ugyanazok a szabályok irányadók, mint az igazgatóságra, ezenkivül ki mondja a törvény, hogy a felügyelő bizottság tagjai az igazgatóság tagjaival sem fel- vagy lemenő rokonságban, sem első izben való oldalági rokonságban vagy sógorságban nem állhatnak. A felügyelő bizottság tagjai az igazgatóság ülésein megjelenhetnek és az igazgatóságtól a szövetkezet ügyei felől felvilágositást kérhetnek. A könyveket és pénztárt évnegyedenként legalább egyszer meg kell vizsgálniok. Igazgatósági vagy felügyelő bizottsági tagoknak adandó hitel engedélyezéséhez vagy az ezek által a szövetkezet irányában vállalandó jótállás elfogadásához a felügyelő bizottság hozzájárulása szükséges.

A mérleg tekintetében a törvény világosan kimondja, hogy a részvénytársaság mérlegére vonatkozó szabályok a szövetkezetekre is kiterjednek, megállapitja, hogy az üzletrészekre történt befizetések összege a tartalékalappal együtt a tartozások

articles of association concerning the liability of the members unchanged. In bankruptcies of these associations the enactments of the Bankruptcy Ordinance must be applied, with the difference that the table of contributions must be drawn up immediately after the drawing up of the balance sheet, and not after completion of the plan of distribution. Every member of the association must receive a communication of the decision of the Bankruptcy Court concerning the table of contributions by an individual notice. No appeal is available against this decision. The members, however, have the right of attacking the part of the decision concerning themselves by a complaint, which must be lodged against the trustee within one month. This assessment must be repeated until the debts are entirely discharged, or the liability of the members has been exhausted.

The dissolution of the association can be effected after giving a previous notice of four weeks. This period of notice may be prolonged by the articles of association to a period not exceeding six months. The dissolution can only be effected by a majority of two thirds of the members of the directorate, with the approval of the council of supervision. So far as such a resolution has been come to on the ground of the omission of the members to satisfy their obligations towards the association, it is only valid after a notice of four weeks without result. The business shares can only be paid after a period of six months, to be reckoned from the end of the financial year, and retired members or their heirs are responsible equally with the remaining members, for all obligations of the association, if within this time bankruptcy proceedings have been begun against the association.

The general meeting has its quorum when at least one fourth of the members attend it, unless the articles of association otherwise provide. Every member has one vote, without regarding the number of his business shares. The Court examines the minutes of the general meeting and has the right, when a resolution is contrary to the law or to the articles of association, to annul it *ex officio* within fifteen days, and to compel the general meeting to pass an adequate and new resolution. Such a decision is subject to an appeal to the Court of second instance. Moreover any member may, within 15 days to be reckoned from the day of the general meeting, demand before the Court the annulling of a resolution of the general meeting contrary to the law or the articles of association. And if the resolution in question prejudicially affects his own rights, he may question it by action or exception. Such an action is not maintainable after three years.

The directorate of the association contains at least three members and must be elected for a maximum period of three years. The members must be such Hungarian subjects as can read and write, are free from objection concerning their material position, are neither bankrupts nor under tutorship, and have not been previously convicted for covetous crimes. At least one third of the members of the directorate must be elected out of the members of the association. The remuneration of the directorate may not exceed 10% of the net profit. For the signature of the firm name and for legal transactions of the association the signature or the consent of at least two members of the directorate is necessary. Actions against members of the directorate on the basis of their liability are not maintainable after three years. — Proxies cannot be appointed for these associations, and the directorate are responsible for the acts of those who are entrusted by them to enter into business transactions either occasionally or perpetually, as if they entered into them themselves.

Concerning the election, the duration of the powers, and the remuneration, of the council of supervision, the enactments concerning the directorate hold good; moreover the Law prohibits the election of such persons to this council as are ascendants or descendants, collateral relations in the first degree or in affinity by marriage in the first degree, to one of the members of the directorate or council of supervision. Members of the council of supervision may at any time attend at the meetings of the directorate and demand explanations. They are bound to examine the books and cash in hand at least once every quarter of a year. The consent of the council of supervision is necessary whenever it is question of a credit to be afforded to a member of the directorate or of the council of supervision or of a security to be accepted from any of these persons.

Concerning the balance sheet the Law expressly provides that the enactments concerning joint stock companies shall be applied; moreover, that the reserve fund, as well as the payments made on the business shares, must be put on the debit side

közé sorozandó, viszont az üzletrészekre még befizetendő összegek a követelések közé csak annyiban vehetők fel, amennyiben a lefolyt üzleti évben már esedé kessé váltak. Felszámolás esetén fontos okokból vagy pedig a tagok egytizedének kérelmére, a törvényszék is kirendelhet felszámolókat, akiktől a megbízást minden kártéritési igény nélkül bármikor visszavonhatja. Érvényes képviselethez legalább két felszámoló együttes cselekménye szükséges. A felszámolt szövetkezetnek a tartozások és az üzletrészek kielégitése után fennmaradó tartalékából legalább 50$^{0}{}_{0}$-ot a szövetkezet kerületébe tartozó község(ek) szegényalapjának javára kell forditani. Csak a fennmaradó rész osztható fel a szövetkezet tagjai között.

Ha valamely gazdasági vagy ipari szövetkezet ezen szabályok szerint alakult vagy átalakult, közgyülési határozata alapján felvehető (rendes tagként) a központi hitelszövetkezetbe. A felvétel iránt a gazdasági és ipari hitelszövetkezeteknél a központi hitelszövetkezet igazgatósága, más ezélu gazdasági és ipari szövetkezeteknél a pénzügyminister határoz. A kilépés előzetes (legfeljebb egy évi) felmondás után történhetik, és pedig szintén csak a kilépő szövetkezet közgyülési határozata alapján. A központi hitelszövetkezet rendes tagjait az alapszabályokban megállapitott okokból ki is zárhatja.

A belépésnél fogva a szövetkezet a központi hitelszövetkezet irányában igen szoros kapcsolatba, sőt függésbe jut. A központi hitelszövetkezet igazgatósága állapitja meg általános üzleti feltételeit, alapszabályainak módositásához vagy más szövetkezettel való egyesüléséhez annak a hozzájárulása szükséges, az igazgatóságba és a felügyelő bizottságba egy-egy tagot a központi hitelszövetkezet küld ki. De ezenkivül állandó ellenőrzési és felügyeleti joga van, visszaélés esetén az igazgatóságot a közgyülés megtartásáig felfüggesztheti és az ideiglenes ügyvezetés iránt intézkedhetik. A központi hitelszövetkezet engedélye szükséges ahhoz, hogy a szövetkezet harmadik személyektől kölcsönt vehessen fel. Ha a szövetkezet a befizetett üzletrészek felét elvesztette, a központi hitelszövetkezet elrendelheti a felszámolást, ha a csőd előfeltételei fennforognak, megkérheti a csődöt, javaslatba hozhatja a tömeggondnokot és vele dijazása iránt megállapodásra léphet. Végül a központi hitelszövetkezetnek, a kötelékébe tartozó szövetkezet irányában fennálló követelése erejéig, csőd vagy végrehajtás esetében annak összes ingó vagyonára, minden más törvényes elsőbbséggel nem biró követelést megelőző kielégitési joga van, sőt jogában áll magát a bárminő módon birtokába került pénzekből, váltókból és értékpapirokból birói felhatalmazás vagy közbenjárás és minden tulajdoni vagy elsőbbségi igényre való tekintet nélkül kielégiteni.

Ezzel szemben a központi hitelszövetkezet kötelékébe való felvétel a szövetkezetekre igen nagy előnyökkel jár. Mindenekelőtt ugyanis élvezik a központi hitelszövetkezet által aránylag kedvező feltételek mellett nyujtott hitelt. De ezenkivül jogi helyzetöket is igen kedvezően alakitja a törvény: 1. fel vannak mentve a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adója az ezután kivethető általános jövedelmi pótadó, törvényhatósági és községi adó, utadó és az ipar- és kereskedelmi kamarai illeték alól; 2. bélyeg- és illetékmentességet élveznek a czégbirósághoz és a közigazgatási hatóságokhoz intézett beadványaik, üzleti könyveik, a szövetkezeti tagok üzletrészeiről kiállitott elismervényeik, a tagok által kiállitott kötelezvények, az ily kölcsönök jelzálogos biztositásáról szóló okiratok, a visszafizetésről szóló nyugták és az ily követeléseknek a központi hitelszövetkezetre való átruházására vonatkozó okiratok tekintetében; 3. tagjaik ellen fenn álló követeléseik tekintetében csőd vagy végrehajtás esetében oly kielégitési joguk van adósuk ingó vagyonára, amely megelőz minden más, törvényes elsőbbségi joggal nem biró s az adósnak a szövetkezetbe való belépése után keletkezett követelést. Ezek a kedvezmények a központi hitelszövetkezetből való kiválással megszünnek és reájok való tekintettel: 1. a központi hitelszövetkezetbe való belépés a szövetkezet czégében és a czégjegyzékben kitüntetendő; 2. mindenkinek jogában áll a szövetkezeti tagok névjegyzékét a szövetkezet helyiségeiben megtekinteni és az egyes tagok tartozásai összegének közlését követelni (1898. XXIII. t. cz. 1—47., 52—65., 81 §§.).

of the balance sheet. On the other hand, calls on the business shares can only be put on the credit side if they have fallen due within the financial year.

In case of liquidation, the Court may, on serious grounds or on demand of one tenth of the members, nominate liquidators, who may be removed at any time without claim to any reward. For legal representation the consent of at least two liquidators is necessary. But of the reserve fund of the association, if anything remains after carrying through the liquidation and paying the debts of the association, 50% must be expended in favour of the Poor Fund of the communities within the district of the association, only the balance being divisible among the members of the association.

Agricultural or industrial credit associations constituted or altered in accordance with these provisions, may be admitted, in pursuance of a resolution of the general meeting, as ordinary members of the Central Association. The decision concerning the admittance of agricultural and industrial (non-credit) associations must be brought by the directorate of the Central Association before the Minister of Finance. Retirement takes place after having given previous notice, the term of which cannot exceed one year, on the basis of the resolution of the general meeting of the retiring association. The Central Association may also expel its ordinary members for reasons fixed by articles of association.

By its admittance the association gets into very close connection, even in a dependent condition, with the Central Association. The directorate of the Central Association decides the general business conditions of the association, delegates one member of its directorate and one of its council of supervision. For the alteration of the articles of association of such an association, or its amalgamation with another association, the consent of the directorate of the Central Association is necessary. The Central Association has the right to continuously control the carrying on of the business of its member, and suspend the directorate, in case of abuses, until the general meeting, and to give directions how to carry on the business in the meantime. For the validity of a resolution concerning amalgamation, the consent of the Central Association is necessary, as also when a member contracts a loan from a third person. When the association has lost half the amount of the business shares paid in, the Central Association may order the liquidation, take the necessary bankruptcy proceedings, propose to the Court the trustee, and make an arrangement with him concerning his fees. In the case of bankruptcy or of an execution against the movable property of its ordinary members, — its debtors — the Central Association has a legal priority which precedes all creditors who are not secured by previous legal seizure; moreover it has the privilege of indemnifying itself out of the money, bills of exchange or other valuables belonging to the debtor association, without regard to the way in which they came into its possession, and without the intervention of the Court.

On the other hand, admittance to the Central Association gives very important privileges to the association. In the first place they may use the loans granted to them on very equitable terms. And besides this the Law has created for them a very advantageous position: 1. they are exempt from the taxes of joint stock companies and corporations, from additional duties to the State, municipalities and communities, from the payment of road duties and taxes in favour of the Chambers of Commerce and Industry; — 2. they enjoy exemption from stamps and taxes on applications to the trade register and administrative authorities, on their trade books, quittances concerning business shares of their members, bills and mortgage deeds of their members and quittances of reimbursements and cession-deeds to the Central Association; — 3. they have the privilege of indemnifying themselves against outstanding debts of their members, out of their movable property, in the case of bankruptcy and execution, such privilege having priority to any non-privileged claim, unless such claim originates from a time previous to the admittance of the member to the association. These privileges expire with the retirement from the Association. In consequence: 1. admittance to the Central Association must be expressly mentioned in the firm name of the association, as well as in the trade register; — 2. any person may look at the list of members in the offices of the Association, and demand that its debts may be communicated to him (§§ 1—47, 52—65, and 81 of Art. XXIII of 1898).

Második rész. Kereskedelmi ügyletek.

Első czim. Kereskedelmi ügyletek általában.

Első fejezet. A kereskedelmi ügyletek meghatározása.

258. Kereskedelmi ügyleteknek tekintendők: 1. árúk, s általában ingó dolgok vétele vagy egyébkénti megszerzése azon szándékkal, hogy azok természetben, át- vagy feldolgozva ismét tovább adassanak; — 2. az előbbeni pontban érintett oly tárgyak szállításának elvállalása, melyeket a szállító fél e végből szerez meg; — 3. állampapirok, részvények vagy más a kereskedelmi forgalom tárgyát képező értékpapirok vétele vagy egyébkénti megszerzése az esetben is, ha a megszerzés nem továbbadási szándékkal történt; — 4. biztosítások elvállalása; — 5. utasok vagy javak tengeren leendő fuvarozásának elvállalása és hajókölcsönök kötése.

259. A mennyiben iparszerüleg folytattatnak, kereskedelmi ügyleteknek a következők tekintendők: 1. ingó dolgok fel- vagy átdolgozásának elvállalása mások részére, feltéve, hogy az átvállaló üzlete a kisipar körét meghaladja; — 2. a bank és pénzváltói ügyletek; — 3. a bizományi, szállítmányozási és fuvarozási ügyletek, nemkülönben a személy fuvarozásra rendelt intézetek ügyletei; — 4. a közraktárak ügyletei; — 5. a kiadói ügyletek, továbbá a könyv- és műkereskedés egyéb ügyletei, nemkülönben a nyomdai ügyletek, a mennyiben ez utóbbiak a kis ipar körét meghaladják; — 6. azon termelők ügyletei, kik saját terményeiket át- vagy feldolgozzák és a bányaipar ügyletei, a mennyiben ez iparágak a kis ipar körét meghaladják; — 7. a kereskedelmi ügyletek közvetítése.

Az érintett ügyletek az esetben is kereskedelmi ügyleteknek tekintetnek, ha azok nem iparszerüleg ugyan, de kereskedő által a kereskedelmi üzlet körében köttetnek.

260. A kereskedőnek mindazon ügyletei, melyek kereskedelmi üzlete folytatásához tartoznak, kereskedelmi ügyleteknek tekintetnek.

Ellenben a kézművesek részéről történt eladások, a mennyiben ezek egyedül iparüzletük folytatásakent jelentkeznek, kereskedelmi ügyleteknek nem tekinthetők.

261. A kereskedő által kötött szerződés kétség esetében a kereskedelmi üzlet folytatásához tartozónak tekintetik.

A kereskedő által kiállított kötelezvény a kereskedelmi üzlet folytatásához tartozónak tekintetik, ha ennek ellenkezője magából az okmányból ki nem tünik.

262. Az ingatlanok tekintetében keletkezett szerződések kereskedelmi ügyleteknek nem tekintetnek.

263. Azon körülmény, hogy valaki hivatalánál, állásánál, iparrendészeti vagy más okoknál fogva kereskedelmi ügyletekkel nem foglalkozhatik, a kereskedelmi ügyletek minőségére és érvényességére befolyással nincsen.

264. A jelen törvény második részében foglalt határozatok azon ügyleteknél, melyek az egyik szerződő fél részéről kereskedelmi ügyleteket képeznek, mindkét félre nézve egyaránt alkalmaztatnak. Kivételnek e tekintetben csak akkor van helye, ha magukból e határozatokból kitűnik, hogy azok a felek közül csak azt kötelezik, kire nézve az ügylet kereskedelmi ügyletet képez.

Második fejezet. A kereskedelmi ügyleteket tárgyazó általános határozatok.

265. A kereskedelmi ügyletek megbírálásánál és értelmezésénél, nem annyira a használt kifejezések betüszerinti értelme, mint inkább a szerződő felek akarata szolgál irányadóul.

266. A szerződés szavai közönséges értelmükben veendők, kivéve, ha az érdekelt felek azt igazolják, hogy a használt kifejezésnek a kereskedelmi forgalomban elfogadott más értelmet tulajdonítottak.

Second Part. Commercial Transactions.

First Title. Commercial Transactions in General.

First Section. Definition of commercial transactions.

258. As commercial transactions are to be considered: 1. any purchase or other method of acquisition of merchandise or movable goods with the object of re-selling them in their natural state or after having caused them to undergo a transmutation or preparation previous to such re-sale; — 2. any undertaking having for its object the delivery of articles of the kind mentioned in the foregoing sentence which the party delivering acquires for this purpose; — 3. the purchase or other method of acquisition of Government stock, or of shares or other valuable securities intended for negotiation, even if they have been acquired otherwise than for the purpose of re-selling them; — 4. the undertaking of insurance; — 5. the undertaking of the carriage of persons or goods by sea and borrowing on bottomry.

259. As commercial transactions are to be considered, in so far as they are carried on industrially: 1. any undertaking having for its object the transformation or preparation of movable goods on account of a third person, so far as the operations of the undertaker exceed the limits of mere handicraft; — 2. any banking and money-changing business; — 3. any business of commission agents, forwarding agents or carriers, as well as any business of undertakings instituted for the transport of persons; — 4. the businesses of the public store houses; — 5. the business of publisher, as well as all businesses relating to trade in books and objects of art; and the business of printing in so far as the operations exceed the limits of mere handicraft; — 6. any business of those producers who cause their own products to undergo a transformation or preparation and the transactions of the mining industry, so far as the operations exceed the limits of mere handicraft; — 7. any intervention in commercial transactions.

The transactions mentioned above are also to be considered as commercial transactions, when they are performed by a trader in the carrying on of his business, even though not industrially.

260. All transactions of a trader which are incidental to the carrying on of his trade are deemed to be commercial transactions.

Sales by artisans, so far as they are effected in carrying on their business, are not deemed commercial transactions.

261. Any contract entered into by a trader is deemed, in case of doubt, to be incidental to the carrying on of his business.

Any bill signed by a trader is deemed to be incidental to the carrying on of his business, unless the contrary appears on the face of the bill.

262. Contracts concerning immovables are not considered commercial transactions.

263. The circumstance that a person is prohibited on account of his office, his position, on the ground of enactments of industrial policy, or for other reasons, has no influence whatever on the quality or the validity of a commercial transaction.

264. The provisions contained in the Second Part of this Law are to be equally applied to both contracting parties in all legal transactions which are considered commercial transactions in relation to one contracting party. An exemption exists only when it appears from the enactments themselves that only the contracting party in relation to whom the transaction is a commercial one is bound.

Second Section. General provisions concerning commercial transactions.

265. When adjudicating on or interpreting commercial transactions, the intention of the contracting parties, rather than the literal meaning of the expressions used, governs.

266. The words of the contract must be interpreted according to their ordinary meaning, unless the interested parties prove and corroborate that they have attributed thereto a different meaning sanctioned by commercial custom and usage.

Kétség esetében a szerződés szavainak oly értelmezés adandó, mely mellett az ügylet joghatálylyal birhat.

267. A cselekvények és mulasztások jelentőségének és joghatályának megitélésénél, tekintettel kell lenni a kereskedelmi forgalomban elfogadott szokásokra és gyakorlatokra.

268. Kik oly ügylet által, mely részükről kereskedelmi ügyletet képez, egy harmadik irányában közös kötelezettséget vállalnak, egyetemleges adósoknak tekintendők, a mennyiben a hitelezővel történt megállapodásból az ellenkező ki nem tünik.

269. A hitelezőnek jogában áll követelése végett az egyetemleges adósokat tetszése szerint mind, azok közül többet, vagy egyet megtámadni; ha a követelés tárgya felosztható, jogában áll azt felosztva érvényesíteni, a nélkül, hogy e miatt jogát az egész követeléshez azon adós ellen elvesztené, ki ellen azt csak részben érvényesítette.

270. A megtámadott egyetemleges adós a hitelező ellen csak oly kifogásokkal élhet, melyek őt személyesen vagy az adóstársakat mind a hitelező ellen illetik.

Kereskedelmi ügyletekben és általában mindazon esetekben, melyekben a jelen törvény egyetemleges kötelezettséget állapít meg, az egyetemleges adós a követelés felosztását, vagy a többi adósok előzetes beperlését nem követelheti s azért, mert a hitelező által az egész követelésért egyedül lett megtámadva, kifogással nem élhet.

Ugyanez áll a kezesre nézve is, ha a kezesség kereskedelmi ügyletből eredő kötelezettségért lett vállalva, vagy ha maga a kezesség kereskedelmi ügyletnek tekintendő.

271. Ki valamely ügylet folytán, mely reá nézve kereskedelmi ügyletnek tekintendő, egy másik irányában gondosságra van kötelezve, a rendes kereskedő gondosságával köteles eljárni.

272. Ki kártéritést igényelhet, a valóságos kár és az elmaradt nyereség megtérítését követelheti[1]).

273. A kötbér összege semmi korlátozásnak alávetve nincsen, s az adósnak kétség esetében nem áll jogában, a kötbér lefizetése által magát a teljesítés alól kivonni.

A kötbér kikötése kétség esetében nem zárja ki az igényt a kötbér összegét meghaladó kártérítéshez.

A mennyiben a kötbér azon esetre állapíttatott meg, ha a szerződés nem kellő időben, vagy nem kellő helyen teljesíttetnék, a hitelező a szerződés teljesítése mellett a kötbért is követelheti[2]).

274. A kötbér, ha valaminek abbanhagyása végett köttetett ki: a kikötéssel ellenkező cselekvény folytán, ha pedig valaminek teljesítésére volt irányozva: az adós késedelmével jár le.

275. A kötbér nem követelhető, ha a szerződés teljesítése vétlen baleset, vagy a hitelező vétkessége miatt lehetetlenné válik, vagy ha a szerződés teljesítése fentartás nélkül elfogadtatott.

---

[1]) A kár bizonyitására (a sommás és rendes eljárás körében egyaránt) az 1893. XVIII. t. c. 65. §-a irányadó: „A biróság valamely kár vagy elmaradt haszon mennyiségét, ha a felek ajánlotta bizonyitékok megnyugtató eredményt nem nyujtottak, az öszszes körülmények figyelembevételével legjobb belátása szerint állapitja meg. A biróság amennyiben ezen véleményének alkotásához szükségesnek találja, nemcsak szakértők meghallgatását, hanem bizonyitásfelvételt és tudakozódásokat is hivatalból foganatosithat." — [2]) Magánjogunk szerint, a biró a tulságos kötbért mérsékelheti, hasonlókép az osztrák polgári törvénykönyv 1336. §-a értelmében. A kölcsön és egyéb hitelezési ügyleteknél a késedelem esetére kikötött kötbér némi korlátnak van alávetve. Az 1877. VIII. t. c. 1—4 §§ s az 1883. XXV. t. c. 21 §-a értelmében ugyanis, amennyiben a késedelmi kamat és az esetleges egyéb melléktartozások figyelembevételével a tőke évi 8%-át meghaladja, közjegyzői okiratban ki nem köthető, birói itélettel meg nem állapitható, telekkönyvi bekebelezéssel nem biztositható, végül az ily kötbér biztositása vagy behajtása végett a végrehajtás el nem rendelhető s ha netán elrendeltetett is, nem foganatositható. — Amennyiben azonban az ily kötbér netán önként lefizettetett volna, vissza nem követelhető. Ezek a szabályok a kereskedelmi ügyletekre is kiterjednek, kivéve a bejegyzott kereskedők kölcsönös kereskedelmi ügyleteit ugyhogy az ily ügyleteknél a 8%-ot meghaladó kötbér is perelhető, végrehajtható stb.

In case of doubt, such a meaning is to be attributed to the words of the contract that with this meaning the transaction may remain valid.

267. When judging of the extent and importance of the doing or omitting to do certain things, account must be taken of customs and usages in force in business relations.

268. When persons enter into a common obligation towards a third person, and the transaction possesses commercial attributes for them, they must be considered as jointly and severally responsible, unless the contrary intention appears from the agreement entered into with the creditor.

269. The creditor may, with the object of recovering his outstanding debt, attack at his option either all of his jointly and severally responsible debtors, or some or only one of them; if the object of the debt is divisible, he may enforce his claim divided into parts, without losing his title to the whole of his claim towards that debtor whom he has attacked for a part thereof.

270. No attacked joint debtor can set up other defences against the creditor than those which appertain to him personally or to all the debtors against the creditor.

In commercial transactions, and generally in all cases in which the law imports joint and several liability, the debtors have no right to demand that the creditor shall divide his claim or previously present his action against the other debtors, nor can a debtor oppose the claim on the ground that he only is sued for the total amount of the debt.

The same enactments hold good towards sureties, when they have given security for an obligation arising out of commercial transactions, or when the security itself is to be considered as a commercial transaction on the part of the person who gave it.

271. The person whom a transaction, considered as a commercial transaction, binds to exercise care in the interest of a third person, is responsible to such third person for the exercise of the ordinary care of a prudent trader.

272. A person who is entitled to demand damages may demand restitution of the damage actually incurred and of the anticipated profits[1]).

273. The amount of a penalty in case of non-fulfilment is not subject to any limit, and the debtor has no right in case of doubt to free himself from fulfilment by paying the penalty.

The stipulation of a penalty does not exclude, in the case of doubt, a claim to damages exceeding the amount of the penalty.

If the penalty has been fixed in the event of the contract not being fulfilled in due time or at the right place, the creditor may demand fulfilment conjointly with the penalty[2]).

274. A penalty stipulated for the purpose of having certain things omitted to be done becomes due upon anything being done contrary to the contract, while if it is intended to secure the fulfilment of something, it becomes due simultaneously with the obligor's delay.

275. A penalty cannot be claimed when the fulfilment of the contract becomes impossible through an accident which is no fault of the obligor, or through the fault of the obligee, or when the fulfilment of the contract has been accepted unconditionally.

---

[1]) Concerning the proof of damages the enactments of § 65 of Art. XVIII of 1893 are applicable: "The Court has to fix the amount of damages, in so far as the proofs produced by the parties have no sufficient result, in its discretion, after having considered the prevailing circumstances. The Court may, if it considers it necessary for the judgment of the case, order *ex officio* not only the hearing of experts, but a so production of proofs or collecting of information." — [2]) The Hungarian Common Law allows the Judge to moderate too high a penalty, as does § 1336 of the Austrian Common Law Code. — A penalty stipulated in case of delay of the debtor in respect of loans and credit transactions similar to loans is subject to certain limits. §§ 1—4 of Art. VIII of 1877 and § 21 of Art. XXV of 1883 provide that penalties exceeding, together with interest payable on account of deferred payment and other accessory obligations, 8% per annum of the amount owed, cannot be stipulated by a deed before a notary, cannot be adjudicated by a judicial cognition, and cannot be secured by inscription in the mortgage register; execution cannot be granted either for the object of securing or of recovering such a debt, and in case it should have been erroneously granted, it cannot be effectuated. In case such a penalty should have been voluntarily paid, it cannot be claimed back. These provisions also hold good regarding commercial transactions, with the exception of commercial transactions of registered traders with one another, i. e. in such cases penalties exceeding 8% can be adjudicated etc.

276. A foglaló, egyéb megállapodás hiányában, csak a szerződés megkötése jeléül szolgál, s ennek teljesítésével visszaadatik vagy beszámíttatik.

Visszaadandó a foglaló akkor is, ha a szerződés, a felek kölcsönös elállása, vagy egyéb ok miatt megszünik.

277. Egyéb megállapodás vagy eltérő kereskedelmi szokás hiányában az, kinek vétkessége miatt a szerződés nem teljesíthető, az adott foglalót elveszti, a kapott foglalót pedig kétszeresen visszatériteni tartozik.

A szerződésszegő e mellett a másik félnek mindkét esetben, a foglaló összegét meghaladó kárt is megtériteni köteles.

278. Ha valamelyik fél a szerződés megkötésekor bánatpénzt adott, vagy ilyet igért: ez a szerződéstől visszaléphet, a mennyiben annak teljesítését meg nem kezdette, vagy a másik fél részéről az egészben vagy részben történt teljesítést el nem fogadta.

A visszalépő a kikötött bánatpénzt megfizetni tartozik, az adott bánatpénzt pedig elveszti.

279. Ha a szerződés teljesíttetik, a bánatpénz visszaadatik, illetőleg a teljesítőnek beszámíttatik. Visszaadandó a bánatpénz az esetben is, ha a szerződés a felek megállapodása vagy más ok következtében megszünik.

280. Kereskedelmi ügyletek a feléntuli sérelem miatt meg nem támadhatók[1]).

281. A törvényi és a késedelmi kamatok kereskedelmi ügyekben a fizetendő tőke hat százalékát teszik évenként.

Minden oly esetben, midőn a jelen törvény kamatfizetési kötelességet állapit meg, évenként 6% kamat számitható[2]).

282. Kinek oly ügyletből, mely az ő részéről kereskedelmi ügyletnek tekintendő, lejárt követelése van, az a lejárat napjától; fizetési határnap hiányában pedig a megintés napjától, kamatot követelhet.

A számla megküldése magában véve megintésnek nem tekinthető.

283. Kereskedők, kölcsönös kereskedelmi ügyleteikből eredő követeléseik után, a lejárattól előleges kikötés és megintés nélkül is követelhetnek kamatokat.

284. A kereskedő, ki üzleti körében más kereskedő vagy nemkereskedő részére ügyleteket végez, vagy szolgálatokat teljesít, ezekért előleges kikötés nélkül is, a helybeli szokásnak megfelelő dijt s a mennyiben valamely dolog megőrzése forog kérdésben, a raktári dijt is követelheti.

Az adott kölcsönök és előlegek, nemkülönben a tett kiadások után a kereskedő a teljesítés, illetőleg a történt kiadás napjától kamatokat számíthat.

285. Ha a kereskedő más kereskedővel vagy nemkereskedővel folyó számlán alapuló összeköttetésben áll: az, kinek a számadás lezárásakor fenmaradó követelése van, ettől, habár abban kamatok is foglaltatnak, a lezárás napjától kamatokat igényelhet.

A számadás lezárása, egyéb megállapodás vagy szokás hiányában, minden üzleti év végével történik.

286. Az 1868: XXXI. tcz. 1. §-ának azon intézkedése, mely szerint a kamatláb csak irásbeli kikötés mellett nem esik korlátozás alá, kereskedelmi ügyletekre alkalmazást nem nyer.

---

[1]) Az osztrák polgári törvénykönyv 934. 935 §§-ban a felén túli sérelem czimén megadja az ügylet megtámadása jogát, úgyhogy az osztrak polgári törvénykönyv magyar uralmi területén a felén tuli sérelem az ügylet megtámadására jogosít, míg a magyar magánjog, helyes felfogás szerint, ezt az intézményt soha sem ismerte. Az értékpapir részlet ügyletről szóló törvény, az 1883. XXXI. t. cz. 8. §. a, azonban megadja a megtámadás jogát a vevőnek, illetőleg jogutódának: „ha az értékpapir olyan árban adatott el, mely az ügylet megkötésekor jegyzett árfolyamot és annak a részletügylet tartama szerint számítandó évi 15 százalékát meghaladja. E számitásnál a kamatozó papirok kamatai a vevő javára esnek. — [2]) Az 1895 évi XXXV. és XXXVI. t. cz. folytán a törvényi és késedelmi kamatok ma úgy kereskedelmi mint köztörvényi igényeknél a tőke évi 5%-át teszik ki. Ha azonban a kamat a felek szerződése szerint több az 5%-nál, ez a magasabb kamat, más megállapodás hiányában az adós késedelme esetén s tovább folyik.

276. Earnest-money serves, in the absence of agreement to the contrary, only as a sign of the contract having been concluded, and after fulfilment of the contract, is restored or compensated for.

The earnest-money must also be restored in the case when the contract ceases to exist, either by mutual abandonment of the contracting parties or for other reasons.

277. That party by reason of whose fault the contract could not be fulfilled loses the earnest-money or has to restore double the amount of the given earnest-money, unless there is an agreement or a commercial custom or usage to the contrary.

Moreover, the party who broke the agreement is bound to pay to the other party in either case the damages in excess of the earnest money.

278. If one of the parties has given or promised a forfeit at the conclusion of a contract, such party may desist from the contract, so far as he has not yet begun to fulfil the same or has not yet accepted total or partial fulfilment from the other party.

The desisting party has to pay the forfeit promised or loses the forfeit when already given.

279. After fulfilment of the contract the forfeit must be restored or compensated for in favour of the fulfilling party. Such restitution also takes place when the contract ceases to exist by agreement of the parties or for other reasons.

280. Commercial transactions cannot be attacked on the ground of detriment exceeding half the value (laesio enormis)[1]).

281. Legal interest, as well as interest payable on account of deferred payments, in commercial transactions is fixed at 6% per annum, to be calculated from the due date of the capital.

In all cases in which the law imposes an obligation of paying interest, 6% may be calculated for yearly interest[2]).

282. A person to whom a debt falls due from a business transaction, which is to be considered a commercial transaction towards him, may demand interest from the day the debt falls due, and when no due date was fixed, from the day of admonition.

Sending of an invoice cannot in itself be considered to be an admonition.

283. Traders are also entitled to demand interest without previous agreement or admonition, from the date upon which money falls due to them from debts contracted between them referring to transactions which are commercial for both parties.

284. A trader who, as part of his business, looks after the business of a third person — trader or non-trader — or renders him any service, may, even without previous agreement, demand a commission at the rate allowed by local custom, and if he has taken care of goods for him, demand warehouse rent.

The trader may claim interest upon all loans, advances and other disbursements, from the day they were made.

285. When a trader stands, in relation to a trader or non-trader, on the basis of a running account, the party to whom on the balance of the settlement of accounts money is owing is entitled to demand interest from the day of the settling of the accounts, even if interest is contained in such balance.

The settlement of accounts is made once a year, unless there is an agreement or a usage or custom to the contrary.

286. The enactments of § 1 of Art. XXXI of 1868, according to which interest on the basis of a written agreement cannot be limited, cannot be applied to commercial transactions.

---

[1]) §§ 934 and 935 of the Austrian Common Law Book grant the right of avoiding a contract on the ground of detriment surpassing the half of the value, so that this principle of law is acknowledged to-day for the Hungarian territory subject to the force of this Law. The Hungarian Common Law, at least according to the right view, does not recognise this principle. — On the other hand a person who purchases negotiable securities or his heirs, may avoid the purchase when the securities have been sold at a price which exceeds the price quoted on the Exchange on the day of the purchase, by 15% of such price (§ 8 of Art. XXXI of 1883 on the purchase of valuables and securities on instalments). — In this calculation coupons of securities bearing interest go to the favour of the purchaser. — [2]) According to the enactments of Art. XXXV and XXXVI of 1895, the legal interest, as well as interest payable on deferred payments, is fixed at 5% per annum in Common Law, as well as in commercial matters. — If the parties have agreed to a higher interest than 5%, the higher interest runs also in the case of delay, unless there is an agreement to the contrary.

A hátralékos kamatok kereskedelmi ügyletekben akkor is követelhetők, ha azok a tőke összegét meghaladják[1]).

287. A számadás — számla vagy folyószámla — elismerése a tévedés, vagy csalás igazolhatását ki nem zárja.

288. A megbízás érvényességéhez meghatározott alak nem kivántatik s a megbízott jogkörére nézve a felek kifejezett akarata, ilyennek hiányában pedig a szokás s az ügylet természete szolgál irányadóul.

289. Az ajánlat, a megbízás vagy meghatalmazás, mely a kereskedelmi üzlet körében kereskedőtől ered, ennek halálával visszavontnak nem tekinthető, kivéve

[1]) Az 1868. XXXI. t. cz. a szerződéses kamatlábnak az addig fennállott törvényekben foglalt korlátozásait megszüntetve, kimondotta, hogy a felek a kamatot tetszésök szerint szabadon állapithatják meg, uzsora cimén senki büntetés alá nem vonható s a kamatkikötés érvényessége a kamat tulságos volta cimén nem támadható meg sem keresettel sem kifogással. Megköveteli azonban ez a törvény a törvényes (akkor 6%) kamatot meghaladó kamat érvényes kikötéséhez az irásbeli formát (1. §.) kimondja továbbá, hogy kamatos kamatok csak külön kikötés alapján követelhetők, vagy pedig a lejárt kamat perlése esetén, amikor is a kereset benyujtása napjától számitható annak kamatja. A kereskedelmi törvény a maga szabályait a magánjog ezen állapota alapján állitja fel s kimondja, 1) hogy kereskedelmi ügyleteknél a törvényes kamatot meghaladó szerződéses kamat kikötése akkor is érvényes, ha csak szóval történt (286. §.), 2) hogy folyószámla keretében a számlában foglalt kamatok kamatja a lezárás napjától külön kikötés nélkül is követelhető (285. §.). Azóta azonban a magyar magánjog álláspontja a kamatkorlátozások és az uzsora kérdésében teljesen megváltozott s ennek a kereskedelmi jogra is igen mélyreható a befolyása. A kamatok ujabb szabályozására vonatkoznak az 1877. VIII. t. c. amely az 1868. XXXI. t. c. kiegészítése és módositása, valamint az 1883. XXV. t. c.; az uzsoratörvény. Az 1877. VIII. t. c. értelmében a kamat vagyis azon megtéritések összege, amelyekre az adós magát a tényleg leolvasott tőkén kivül pénzben vagy természetben kötbér, üzleti dij, megtéritési összeg stb. cimén kötelezi, amennyiben a tőke évi 8%-át meghaladják vagyis az ezt meghaladó része, közjegyzői okiratba nem foglalható, birói-lag meg nem itélhető, birói egyezségbe nem foglalható, a telekkönyvbe be nem kebelezhető és elő nem jegyezhető, annak erejéig sem kielégitési, sem biztositási végrehajtás el nem rendelhető és ha netán elrendeltetett volna, nem foganatositható. A kamatokat továbbá félévet meghaladó időre, vagy 8%-ot meghaladó kamat láb mellett levonni nem szabad s a netán levont többlet a tőkéből levontnak tekintendő. — Emellett azonban a 8%-ot meghaladó kamat kikötése (hacsak az uzsora tényálladéka nem forog fenn) érvényes, a tényleg lefizetett kamatok vissza nem követelhetők, azoknak a tőkébe való betudása sem igényelhető (Curia 24. sz. polg. teljes ülési döntvény). Nem terjednek ki ezek a szabályok a bejegyzett kereskedőknek kölcsönös kereskedelmi ügyleteiből eredő követeléseire (1877. VIII.t. c. 9. §.) vagyis az ily ügyleteknél a 8%-ot meghaladó kamat is perelhető, végrehajtható, telekkönyvileg biztositható stb.; a kamatok előre való levonása nem esik korlát alá. (1877. VIII. t. c. 1—4, 1883. XXV. t. c. 21. §.) Másfelöl az 1883. XXV. t. c. értelmében az uzsora vétsége forog fenn, ha valaki másnak szorultságát, könnyelmüségét vagy tapasztalatlanságát felhasználva, oly kikötések mellett hitelez vagy ad fizetési halasztást, amely a neki vagy egy harmadiknak engedett tulságos vagyoni előnyök által az adós illetőleg kezes anyagi romlását előidézni, vagy fokozni alkalmas, vagy pedig a fennforgó eset körülményeihez képest az ellenszolgáltatáshoz (a hitelezéshez) képest aránytalannak mutatkozik. Az uzsora vétsége büntetendő cselekmény, de az uzsorás ügyletre magánjogi következményekkel is jár.*) — Ha a büntető biróság az uzsora vétségét, illetőleg, amennyiben az uzsora vétsége elévülés folytán vagy más ok miatt nem büntethető, ha a polgári biróság az uzsora tényálladékát megállapitja, egyuttal az uzsorás ügyletet semmisnek mondja ki. Ennek az a magánjogi következménye, hogy a hitelezőt pusztán az a vagyoni érték illeti, amelyet valósággal hitelezett s ebből levonásba hozandó mindaz, amit az adós akár tőketörlesztés, akár kamat cimén neki vagy helyette egy harmadiknak fizetett. Ha pedig ez alapon az tünnék ki, hogy az adós a tőkét meghaladó összeget fizetett a hitelezőnek, a többlet után az adós 5%-os kamatokat követelhet. A 8%-ot meg nem haladó kamat kikötése s érvényesitése nem tekinthető uzsorának. Nem támadhatók meg továbbá uzsora cimén azok a kereskedelmi ügyletek, amelyeket bejegyzett kereskedők mint hiteltnyerők kötöttek. Az osztrák-magyar bank, alapszabályainak 57. cikke alapján mentességet élvez a kamatkorlátok valamint az uzsoratörvény alól. Végül kiemelendő, hogy a kölcsön vagy egyéb hitelezési ügyleteknél a kikötött de nem a *késedelmi* (Curia 65. sz. polg. teljés ülési döntvénye) kamatok**) három esztendő alatt évülnek el azon esztendő végétől számitva, amelyben követelhetőkké váltak, holott különben a kamatra a rendes 32 évi elévülési idő irányadó.

*) A büntetőjogi vonatkozások bővebb tárgyalását mellőzzük.
**) A pénzintézeteknél elhelyezett betétek kivételével.

Unpaid arrears of interest can be demanded in respect of commercial transactions even when their amount surpasses the amount of capital[1]).

287. Approbation of an account — simple or running account — does not prejudice the production of evidence of a mistake or of fraud.

288. For the validity of a mandate no formality is necessary; and the authority of the agent is governed by the expressed will of the contracting parties; in the absence of such expressed will, by the commercial usage and custom and the nature of the transaction.

289. Powers, mandates and authorities given by a trader in carrying on his business are not considered revoked by the death of the trader, unless the

---

[1]) Art. XXXI of 1868 abrogated the limits of the interest on contracts which were fixed by previous laws, stating that parties were allowed to stipulate freely between themselves, that nobody was to prosecute for usury, and that the validity of a stipulation concerning interest was not to be attacked either by action or by exception. But the law required a written agreement (§ 1) in order to make valid a stipulation for interest higher than the legal rate (6% at that time). It stated further that interest on interest could not be demanded except in virtue of a special written agreement, or in case of an action for the purpose of recovering interest due, in which case the interest might be demanded from the day of instituting the action. — The provisions of the Commercial Law which were founded on these provisions of the Common Law, are: 1. that in commercial transactions, for an agreement concerning higher interest than the legal one (before 1895 6%, at present 5%) no written contract is needed (§ 286); — 2. that in a running account interest may be claimed without special agreement from the day of settling the account, on interest contained in the running account (§ 285). — Since the enactment of the Commercial Law the views concerning the limitation of interest and concerning usury have undergone a very important revolution. — Concerning a new limitation of interest, Art. VIII of 1877, which is a supplement and modification of Art. XXXI of 1868, and the Usury Act (Art. XXV of 1883) have been passed. — According to Art. VIII of 1877 a stipulation for interest is subject to no limit. Stipulated interest, when paid by the debtor, cannot be demanded back, nor can it be compensated for in the capital (plenary decision of the Common Law Division of the Royal Court Nr. 24). On the other hand, no obligation of paying interest or other recompense whatever for the use of a loan, in money or in kind, as interest, penalty, costs of transaction, commission, etc., exceeding in total 8% per annum of the capital actually lent, can be drawn up in a deed before a notary, or adjudicated or drawn up in a judicial arrangement, no execution for the purpose of recovering or securing such interest can be granted, and if granted cannot be put in. No interest for a term exceeding six months or exceeding 8% may be previously deducted, and if there is any deduction exceeding the aforesaid measure, it must be compensated for in the capital. These enactments are not applicable to debts contracted between registered traders in reference to transactions which are commercial for both parties (§ 9 Art. VIII of 1877); in this case interest may be deducted without limitation; interest, penalty, etc. may exceed 8% and be adjudicated in the course of a law suit; notarial deeds concerning them may be drawn up, etc. (§ 1—4 Art. VIII of 1877; § 21 of Art. XXV of 1883). — On the other hand, according to Art. XXV of 1883, any credit transaction is considered usury when the creditor turns to his advantage the trouble, carelessness or inexperience of his debtor, granting or prolonging a loan under such conditions that the recompense to be given to the creditor or to a third person exceeds 8% of the actual capital lent, and may cause or increase the ruin of the debtor, also in the case when the fulfilment (service and its equivalent) surpasses disproportionally the expenditure of the creditor. — Usury is punished as an offence*), but there are also consequences of the Common Law. Such a transaction is null and void. The Criminal Judge declares it null and void in his penal sentence. Should a criminal prosecution of the offence of usury proved by the facts be impossible on account of prescription or otherwise, the transaction can be declared null and void in a civil lawsuit. The creditor has no other claim than to the payment of the loan he has in fact made. From this amount has to be deducted everything that the debtor has paid as instalments of the capital or as interest to the creditor or to a third person on his behalf. If it should be proved on the basis of such accounts that the debtor has paid more than the amount of the capital of his debt, the creditor must restore the difference with 5% interest. — A stipulation concerning interest not exceeding a maximum of 8% per annum and the enforcement of such stipulation cannot under any conditions be considered usury. Commercial transactions, when registered traders are debtors, are not subject to prosecution or avoidance on the ground of usurious charges. — The Austro-Hungarian Bank is entirely freed by Art. 57 of its articles of association from any limits as to interest. — According to a plenary decision of the Common Law Division of the Royal Court, Nr. 65, stipulated interest**), other than interest payable on account of deferred payment, is not recoverable after the expiration of three years from the end of the year when it became due, whilst generally the prescription as to interest runs 32 years, which is the ordinary term for prescription.

---

*) We refrain from explaining the criminal consequences.
**) Except deposits in savings banks.

ha az ellenkező szándék az illetőnek saját nyilatkozatából, vagy a fenforgó körülményekből kitünik.

290. Kereskedelmi ügyletekre vonatkozó meghatalmazásnál, a meghatalmazó és meghatalmazott, továbbá az utóbbi és harmadik személyek közti jogviszonyra nézve a jelen törvény I. rész, ötödik czímében foglalt határozatok nyernek alkalmazást.

291. Kereskedelmi utalványoknak tekintetnek: 1. a rendeletre szóló és — 2. a kereskedők által kibocsátott vagy elfogadott irásbeli utalványok.

Az ily utalványok tárgyai pénzen kívül, értékpapirok és más helyettesíthető dolgok is lehetnek s azok érvényességéhez sem a kötelezettség jogczímének felemlítése, sem az érték elismerése nem szükséges.

292. Az utalványozott a reá intézett utalvány elfogadása által, az utalványos, illetőleg ennek jogutóda iránt arra kötelezi magát, hogy az utalványban foglalt meghagyást teljesítendi.

Érvényes elfogadásnak tekintetik, ha az utalványozott nevét vagy czégét az utalvány előlapjára vezeti.

293. Az utalvány sem az utalványozó, sem az utalványos, sem végre az utalványozott halálával meg nem szünik, feltéve, hogy ennek ellenkezője magán az utalványon ki nem köttetett.

294. A pénzfizetés, vagy helyettesíthető dolgok, vagy értékpapirok szállítása iránt viszteher kikötése nélkül kiállított utalványok és kötelező jegyek, ha rendeletre szólnak, hátirattal is átruházhatók. A hátirat akkor is érvényes, ha a forgató pusztán nevét vagy czégét vezeti az okirat hátlapjára (üres hátirat).

295. Hasonló módon ruházhatók át a tengeri hajósok elismervényei, a fuvarozók rakjegyei, továbbá a hajókölcsönlevelek és a biztosítási kötvények, a menynyiben rendeletre lettek kiállítva.

296. A megelőző két szakaszban érintett okmányok átruházásával az azokon alapuló jogok a forgatmányosra mennek át.

Az adós egyedül a nyugtatványozott papir kiadása mellett tartozik kötelezettségét teljesíteni.

Az adós csak oly kifogásokkal élhet, melyek magán az okiraton, vagy a közte s az okirat birtokosa közt fenforgó viszonyon alapulnak.

297. A hátirat utján átruházható papiroknál a forgatmányos birtokosi minőségét, a hátiratok összefüggő és egész ő hozzá lenyuló lánczolata által köteles igazolni.

A kitörült hátiratok a birtokosi minőség megbírálásánál mint nem létezők tekintetnek.

A fizető a hátiratok valódiságát vizsgálni nem tartozik.

298. A váltótörvénynek a fizetés végetti bemutatásra, a fizetésre, az óvásra, az előzők értesítésére, a fizetési visszkeresetre, az elévülésre s a megsemmisítésre vonatkozó határozatai a kereskedelmi utalványokra is alkalmazást nyernek[1]).

299. Azon árúk vagy egyéb ingóságok, melyeket a kereskedő üzleti körében elárusított és átadott, az esetben is a jóhiszemű vevő tulajdonába mennek át, ha az eladó tulajdonos nem volt. A korábban szerzett tulajdon megszünik; megszünik továbbá a korábban szerzett zálog és más dologi jog is, ha a vevő az elárusítás alkalmával arról tudomással nem birt.

Ha a kereskedő üzleti körében árukat vagy egyéb ingóságokat elzálogosított és átadott, e tárgyakra a korábban szerzett tulajdon, zálog vagy más dologi jogot a jóhiszemü zálogbirtokos, vagy ennek utódai hátrányára érvényesíteni nem lehet.

A bizományost, szállítmányozót és fuvarozót illető törvényi zálogjog hatályára nézve a szerződési zálogjoggal egyenlő.

[1]) A közforgalom tárgyát képező értékpapirok tekintetében a megsemmisitési eljárást az 1881. XXXIII. t. cz. szabályozza

contrary results from a declaration made by him or from the prevailing circumstances.

290. The enactments of Part I, Title V, hold good with regard to authorities given in respect of commercial transactions, as well concerning the legal relationship of the principal and agent as of the agent and third persons.

291. As commercial assignments are considered: 1. assignments drawn "to order"; — 2. written assignments drawn or accepted by a trader.

The objects of such assignments may be not only money but also negotiable instruments or *res fungibiles*; neither the nomination of the ground of obligation nor approbation of the value is necessary for their validity.

292. The drawee in bound, by accepting the assignment drawn on him, towards the assignee or his heirs to fulfil the order contained in the assignment.

The acceptance is deemed valid when the name or firm name of the drawee is signed on the front of the assignment.

293. The assignment does not expire with the death of the assignor, of the assignee, or of the drawee, unless the assignment contains a contrary agreement.

294. Directions sent to a trader to deliver money, negotiable instruments, or *res fungibiles*, or assignments issued by a trader to make such payment or delivery, without making the payment or delivery dependent on a counter-payment, may be transferred by indorsement when they are drawn to order. The indorsement is valid although the indorser writes only his name or his firm name on the back of the document (indorsement in blank).

295. Provided that they are drawn to order, bills of lading, carriers' freight notes, bottomry bonds and insurance policies, are similarly transferable.

296. By indorsement of the documents mentioned in the two preceding articles, all rights on the indorsed document pass to the indorsee.

The debtor is only obliged to fulfil his obligation against delivery of the receipted document.

The debtor can only raise objections which can be drawn from the document itself, or which are based on the relationship between himself and the holder of the document.

297. On instruments transmissible by indorsement the indorsee must prove his title as holder by a continuous line of indorsements down to himself.

Effaced indorsements, when judging the title of the holder, are considered as not existing.

The person who makes the payment is not obliged to test the authenticity of the indorsements.

298. The enactments of the Bills of Exchange Law as to presentment for payment, payment, protest, notification to the preceding indorsers, the right of recourse, prescription and annulment of the document, are applicable to commercial assignments[1]).

299. The property in goods or other movable articles alienated and delivered by a trader in carrying on his business, passes to the *bona fide* purchaser, even when the vendor was not the owner of such goods or articles. Ownership acquired previously to the purchase expires; and in the same way any lien or other real right acquired previously to the purchase expires, provided the buyer had no knowledge thereof at the time of purchasing.

When the trader has pledged and delivered goods or movable articles in carrying on his business, no right of property or lien, or other real right, can be enforced in respect of such goods or articles to the prejudice of the *bona fide* holder of the pledge or his heirs.

The legal right of lien of factors, forwarding agents and carriers is commensurable as to its efficiency with the right created by a contractual pledge.

---

[1]) Concerning the annulment of securities destined for public traffic, see Art. XXXIII of 1881

300. Az előbbeni szakasz határozatai a bemutatóra szóló és a forgatható papiroknál az esetben is alkalmazást nyernek, ha azok eladása vagy elzálogosítása nem kereskedő részéről történik.

301. Ingóságoknál, bemutatóra szóló és oly papiroknál, melyek hátirat utján átruházhatók, továbbá kereskedelmi könyveken alapuló követeléseknél a zálogszerződés érvényességére, ha az kereskedelmi ügylet tekintetében keletkezik, a felek egyszerü megállapodása mellett egyedül a következő szakaszokban megállapított feltételek szükségesek.

302. Ingóságoknál elegendő, ha a kézi zálog a hitelezőnek, vagy az ő részére egy harmadiknak átadatik.

303. Bemutatóra szóló papiroknál a zálogjog azok tényleges átadásával, oly papiroknál pedig, melyek hátirat utján átruházhatók, az által szereztetik meg, ha a papir hátirattal ellátva a hitelezőnek, vagy helyette egy harmadiknak ténvleg átadatik.

304. Kereskedelmi könyveken alapuló követeléseknél a zálogjog megszereztetik, ha az elzálogosítási nyilatkozattal ellátott könyvkivonat a hitelezőnek átadatik, s maga az elzálogosítás a kereskedelmi könyvben, a zálogba adott követelésnél feljegyeztetik.

305. Ha a kézi zálog kereskedelmi ügyletből eredő követelés fedezésére irásbeli szerződés mellett adatott, s az adós kötelességének kellő időben eleget nem tesz, a hitelezőnek jogában áll magát a zálogtárgyakból kielégíteni, anélkül, hogy az adós ellen előbb keresetet inditani tartoznék.

E végből a hitelező, a szükséges okmányok bemutatása mellett, saját illetékes törvényszékéhez folyamodik, mely az adós meghallgatása nélkül, az elzálogosított tárgyak vagy azok egy részének a hitelező veszélyére és költségein leendő eladatását elrendeli.

A hitelező az adóst, a mennyiben ez lehetséges, úgy az eladás elrendeléséről, mint annak megtörténtéről azonnal értesiteni, s a vételár feleslegét az adósnak átadni köteles. Ha a hitelező az értesítést elmulasztja, kártérítéssel tartozik[1]).

306. Ha a kézi zálog kereskedelmi ügyletből eredő követelés fedezésére adatik s a felek irásbelileg abban állapodtak meg, hogy a hitelező magát a zálogból birói közbenjárás nélkül kielégítheti, ez esetben, ha az adós kötelességének kellő időben eleget nem tesz, a hitelezőnek jogában áll a zálogot nyilvánosan eladni; szabadságában áll ez esetben a zálogtárgyakat, ha azok piaczi vagy tőzsdei árfolyammal birnak, hiteles személy által a folyó árban magán uton is eladatni. A megtörtént eladásról, a mennyiben ez lehetséges, az adóst különbeni kártérítés mellett azonnal értesíteni, egyúttal a vételár feleslegét ennek átadni tartozik.

307. Oly esetben, midőn az adós csőd alá kerül, a hitelező az eladásról, az előbbeni két szakasz értelmében, a csődtömeget tartozik értesíteni s a vételár feleslegét ennek köteles átadni[2]).

308. A biztosított követelés átruházásával a zálogjog akkor tekintetik átruházottnak, ha maga a kézizálog is átadatik.

309. A hitelező kereskedelmi ügyletekből eredő és lejárt követelései tekintetében, megtartási joggal élhet adósának azon pénzeire, ingóságaira és értékpapirjaira, melyek ennek akaratával tényleges birtokába vagy rendelkezése alá kerülnek. E jog nem gyakorolható, ha a tárgyak akár az adós, akár egy harmadik által az átadás elött vagy az átadás alkalmával meghatározott rendelkezés végett kerülnek a hitelező birtokába.

Kereskedők egymás közt, kölcsönös kereskedelmi ügyletekből eredő, le nem járt követeléseik tekintetében is megtartási joggal élhetnek: ha az adós csőd alá kerül vagy csak fizetéseit szüntette meg, vagy ha az ellene vezetett birói végrehajtás siker nélkül maradt. Ez esetekben az adós utasitása vagy a határozott rendelkezés tekintetében elvállalt kötelezettség, a megtartási jog gyakorlását ki nem zárja, ha

[1]) A zálogtárgy elárverezése körüli eljárásra ld az 1881. LX. t. cz. 115. §. át. Azel járásra a járásbíróság van hivatva. — [2]) ld. a csődtörvény 1881. XVII. t. cz. 115. 152, 173—175 §§. l.

300. The provisions of the preceding article hold good with regard to documents to bearer and indorsable documents, even when they are alienated or pledged by a non-trader.

301. For the validity of a contract of pledge concerning movable articles, documents to bearer or indorsable documents, or debts entered in a trade book, in so far the contract of pledge arises out of a business transaction, only a formless agreement of the contracting parties and the observance of the enactments of the following articles are required.

302. When pledging movable articles, delivery of the pledge to the creditor or to a third person on his behalf is sufficient.

303. A pledge-right on documents to bearer is acquired by actual delivery of the documents, whilst for a pledge of documents transmissible by indorsement, the documents lawfully indorsed must be actually delivered to the creditor or to a third person on his behalf.

304. A pledge-right on debts, entry of which is made in a trade book, is acquired when an extract from the trade book, which must contain a declaration of pledging, is delivered to the creditor and a notice of the fact that it has been pledged has been added in the trade book to the entry of the pledged debt.

305. When the pledge has been given as security for a debt arising out of a commercial transaction founded on a written contract, and the debtor does not fulfil his obligation in due time, the creditor may indemnify himself out of the pledge without having previously made a judicial claim against the debtor.

For this purpose the creditor presents an application to the Court within the jurisdiction of which he has his place of business, together with the necessary documents. The Court will order the sale of the pledged articles or a part thereof without hearing the debtor, but at the risk and cost of the creditor.

The creditor is bound as far as possible to immediately notify the debtor of the order for, as well of the carrying out of, the sale, and to remit to the debtor the balance of the proceeds of sale. The creditor is liable for damages caused by omission of such notification[1]).

306. When a pledge has been given as security for a debt arising out of a commercial transaction, and the contracting parties have agreed in writing that the creditor may indemnify himself out of the pledge without the intervention of the Court, the creditor, if the debtor does not fulfil his obligation in due time, may sell the pledge by public auction; he also has the right to have it sold by an authorized person at current price in a private manner, if the object pledged has a market price, or a price quoted on the Exchange. He is bound as far as possible to notify such sale to the debtor and to pay him simultaneously the balance of the purchase price. The omission of this notification makes him liable for damages.

307. In the case of a declaration of bankruptcy against the debtor, the creditor ought in the sense of the two preceding articles to notify the sale and to pay the balance to the bankrupt's estate[2]).

308. When a debt secured by pledge is transferred, the pledge-right is also considered as transferred, when the object of the pledge itself is delivered.

309. The creditor has the right of detention in respect of outstanding debts founded on commercial transactions over such money, movable things and negotiable securities of his debtor, as have come with the consent of the debtor into his actual possession or control. This right cannot be exercised when the objects come into the possession of the creditor with a stipulation made by the debtor or by a third person, before or at the same time as the delivery, that such objects shall only be used for a specified purpose.

Traders may exercise the right of detention between themselves in respect of debts on account of business transactions concluded between them, which have not fallen due: when bankruptcy proceedings are being taken against the debtor, or when he has suspended payment, or when execution has been put in upon his goods without result. In these cases the stipulation of the debtor or the engagement of

---

[1]) The procedure at the sale is regulated by § 115 of the Law of Execution (Art. LX of 1881). The District Court is competent. — [2]) See §§ 115, 152, 173—175 of the Bankruptcy Law (Art. XVII of 1881).

az érintett ténykörülmények a tárgyak átadása után következtek be, vagy ha a hitelező azokról a tárgyak átvétele után értesült.

310. A hitelező, kit az előbbeni szakasz értelmében megtartási jog illet, köteles annak gyakorlásáról az adóst azonnal értesíteni.

A mennyiben az adós más uton kellő idő alatt fedezetet nem ad, jogában áll a hitelezőnek az adós ellen elrendelt csőd esetében is, saját illetékes törvényszékénél a megtartott tárgyak eladását kereset utján követelni s magát a vételárból, minden más hitelezőt megelőzőleg, kielégíteni. A netaláni felesleget az adósnak, illetőleg csődtömegének átadni tartozik[1]).

Harmadik fejezet. A kereskedelmi ügyletek megkötése.

311. A kereskedelmi ügyletek érvényességéhez, a jelen törvényben kijelölt eseteket kivéve, azok irásba foglalása vagy egyéb alakszerüségek nem szükségesek[2]).

312. Ha valamely ügylethez a jelen törvénynél fogva bizonyos alak kivántatik, vagy ha a felek az ügylet érvényességét bizonyos alaktól tették függővé, az ügylet megkötöttnek csak akkor tekintetik, ha az a meghatározott alakban létesül.

313. Az irásbeli szerződések érvényességéhez elegendő, ha az okmány a kötelezett fél által aláiratik.

Ha a felek valamelyike irni nem képes, kézjegyét két tanu aláirásával köteles hitelesíttetni, kiknek egyike által az irni nem képes félnek neve is aláirandó.

314. Ha valamely kereskedelmi ügylet megkötésére ajánlat tétetik és ennek elfogadására bizonyos idő köttetik ki, akár vannak a felek jelen, akár nem: az ajánlattevő a kitüzött idő eltelte előtt vissza nem léphet.

Ily kikötés hiányában az ajánlat, mely jelenlevők közt tétetik, hatályát veszti, ha annak elfogadása iránt azonnal nem történik nyilatkozat.

315. Távollevők közt, ha az ajánlat elfogadására bizonyos idő ki nem köttetett, az ajánlattevő annyi ideig marad kötelezve, mennyi rendes körülményekhez képest a válaszadásra szükséges. Ez idő számításánál az ajánlattevő azon feltevésből indulhat ki, hogy ajánlata kellő időben ért rendeltetése helyére.

Ha a kellő időben elküldött elfogadási nyilatkozat a fentebbi határidő után érkezik meg, a szerződés hatályát veszti, a mennyiben az ajánlattevő visszalépését a másik féllel időközben, vagy az elfogadási nyilatkozat beérkezte után azonnal közölte.

316. Az ajánlat nemtörténtnek tekintendő, ha annak visszavonása az ajánlat előtt vagy azzal egyidejűleg jut a másik fél tudomására. Az elfogadás hatályát veszti, ha az ajánlattevő annak visszavonásáról az elfogadási nyilatkozat megérkezte előtt vagy ezzel egyidejűleg értesült.

317. Oly esetben, midőn az ügyletnek a felek szándéka szerint azonnal teljesíttetni kell, az elfogadás visszavonásának helye nincs, ha a teljesítés már megkezdetett.

318. Oly szerződésnél, mely távollevők közt keletkezett, a megkötés idejéül azon időpont tekintetik, melyben az elfogadási nyilatkozat elküldetett vagy elküldés végett feladatott.

319. Az oly elfogadási nyilatkozat, mely feltételek vagy megszorítások mellett tétetik, az ajánlat visszautasításának s egyszersmind új ajánlatnak tekintendő.

320. A kereskedő, ki egy másikkal üzleti összeköttetésben áll, vagy ez irányában megbizások teljesítésére ajánlkozott, köteles a nyert megbizás vagy ajánlat iránt

[1]) A megtartási jognak csőd esetén való érvényesitésére nézve ld. csődtörvény (1881. XVII. t. cz.) 57. 152. §§. t. — [2]) Ugyanez irányadó általában a magyar magánjog keretében is.

the creditor to use the objects come into his possession only in a specified manner, does not prevent the exercise of the right of detention when the circumstances mentioned have taken place after delivery of the objects, or when the creditor obtains knowledge of these circumstances only after having taken over the objects.

310. The creditor who, according to the enactments of the preceding article, has the right of detention, ought to notify the enforcement thereof to his debtor without loss of time.

In so far as the debtor does not give other satisfaction in due time, the creditor may, even if the debtor has been declared bankrupt, request permission to sell the detained objects, in the Court within whose jurisdiction he has his place of business, and to indemnify himself out of the purchase price before any other creditor. He is bound to remit the balance of the purchase price to the debtor or to his estate in bankruptcy[1]).

Third Section. On the Conclusion of Commercial Transactions.

311. For the validity of commercial transactions neither their drawing up in writing nor any other formality is necessary, except where this Law requires such in special cases[2]).

312. When according to this Law a certain formality is required for a certain business transaction, or when the contracting parties have made the validity of the transaction dependent on certain formalities, the transaction cannot be considered concluded, unless it has been settled in accordance with the stipulated formalities.

313. It is sufficient for the validity of a written contract that the document should be signed by the party undertaking an obligation.

When a party cannot write, his mark must be identified by the signature of two witnesses, one of whom has also to sign the name of the party unable to write.

314. When an offer concerning the conclusion of a business transaction has been made and when a certain time has been stipulated for the acceptance of the offer, the person who has made the offer cannot withdraw it before the stipulated time, without regard to whether the parties are present or not.

If there should be no such stipulation, an offer made to a person present loses its efficacy when the person to whom it is made does not make an immediate declaration.

315. A person who makes an offer to absent persons without fixing a time for the acceptance of the offer, remains bound towards them until such time as is required under ordinary circumstances for giving an answer. When calculating the time, the person who has made the offer may assume that his offer has arrived in due time at the place of its destination.

When the declaration of acceptance, despatched in due time, does not arrive until after such time, the contract loses its consequences if the person who made the offer has communicated in the meantime, or does so immediately after receiving the declaration of acceptance, that he has withdrawn his offer.

316. The offer is considered as not made, when the other party acquires knowledge of its revocation before or together with the offer. The acceptance loses its consequences when the person who has made the offer acquires knowledge of the revocation of the acceptance before or together with the acceptance.

317. When a contract according to the intention of the parties has to be fulfilled at once, the acceptance cannot be revoked after the fulfilment has already begun.

318. When a contract has been negotiated between absent parties, that time is considered the time of conclusion, at which the declaration of acceptance has been expedited or despatched for the purpose of being expedited.

319. A declaration of acceptance containing conditions or restrictions is considered as a refusal of the offer and at the same time as a new offer.

320. A trader who has business relations with another trader, or who has an offer made to him to transact commissions for the other, is bound to answer

---

[1]) As to the exercise of the right of detention in case of bankruptcy, see §§ 57 and 152 of the Bankruptcy Law (XVII of 1881). — [2]) The principle of formlessness is also recognised by the Common Law.

azonnal nyilatkozni, ellenkezőleg hallgatása az ajánlat, illetőleg a megbizás elvállalásának tekintetik.

Az esetben is azonban, ha az ajánlatot vagy megbizást visszautasítja, köteles az egyidejüleg átküldött árukat vagy egyéb tárgyakat az ajánlattevő vagy megbizó költségein ideiglenesen a lehető károsodástól megóvni, feltéve, hogy ezt saját hátránya nélkül teheti s felmerülhető költségeire nézve kellő fedezettel bir.

Egyébiránt az illetékes törvényszék a megbizott kérelmére addig is, mig a tulajdonos máskép intézkedik, az átküldött tárgyaknak közraktárba vagy gondnok őrizete alá helyezését elrendelheti.

Negyedik fejezet. A kereskedelmi ügyletek teljesítése.

321. Ha a szerződésben az árú faja és minősége iránt közelebbi meghatározás nem foglaltatik, az adós középfaju és minőségü árút tartozik szolgáltatni.

322. A kereskedelmi ügyletek azon helyen teljesítendők, mely a feleknek határozott, vagy a körülményekből, különösen az ügylet természetéből vagy czéljából kivehető megállapodása által, a teljesités helyéül kitüzetett.

Ily megállapodás hiányában az ügylet, — a következő szakaszban érintett eset kivételével, — azon helyen teljesítendő, hol a kötelezettnek a szerződés megkötésekor kereskedelmi telepe, vagy ilyennek hiányában lakása volt.

323. Ha meghatározott oly dolgok adandók át, melyek a szerződés megkötésekor a szerződő felek tudtával más helyen léteztek, az átadásnak e helyen kell történni.

324. Pénzbeli tartozásokat, a forgatható vagy bemutatóra szóló papirokon alapuló tartozások kivételével, az adós, a mennyiben a szerződésből, az ügylet természetéből, vagy a szerződő felek szándékából más nem következik, saját veszélyére és saját költségein azon helyen köteles fizetni, hol az ügylet megkötésekor a hitelezőnek kereskedelmi telepe, vagy ilyennek nem létében lakása volt.

325. Oly esetben, midőn a szerződés több helyen teljesítendő, a kötelezettség, a mennyiben az megosztható, egyéb megállapodás hiányában, a kijelölt helyeken egyenlően felosztva teljesítendő. Ellenben fel nem osztható kötelezettségeknél, ha a választási jog iránt intézkedés nem történt, a kötelezettség a kijelölt helyek bármelyikén teljesíthető.

326. Kétség esetében azon mérték, súly, pénzláb, pénznem, idő- és távolságszámítás tekintetik szerződésszerűnek, mely a teljesítés helyén divatozik.

Ha a szerződés számolási értékről vagy oly pénznemről szól, mely a teljesítés helyén forgalomban nincsen, a fizetés a teljesítés helyén, a lejárat napján jegyzett árfolyam szerint, országos pénznemben történik. E tekintetben kivételnek akkor van helye, ha a fizetés e szavakkal: «természetben», «valóságban», vagy ezekhez hasonló más kifejezésekkel, bizonyos pénznemben kiköttetett.

327. Ha a kötelezettség teljesítési ideje a szerződésben meg nem állapíttatott, a mennyiben az ügylet természete, vagy a kereskedelmi szokás mást nem kiván, a teljesítés bármikor követelhető és bármikor eszközölhető.

328. Ha a teljesítés ideje évszakra vagy más időszakra határoztatott, annak megállapításánál a teljesités helyén divatozó kereskedelmi szokás szolgál irányadóul.

Azon kötelezettségek, melyek valamely hó közepére szólnak, annak tizenötödik napján, azok pedig, melyek valamely hó végére szólnak, annak utólsó napján teljesítendők.

329. A mennyiben a kötelezettség a szerződés megkötésétől számítandó bizonyos idő elteltc után teljesítendő, a teljesítés időpontjára nézve következő határozatok szolgálnak irányadóul: 1. ha a határidő napokban van megállapítva, a teljesítés a határidő utólsó napjára esik, maga a megkötés napja nem számíttatván; — 2. ha a határidő hetekben, hónapokban vagy több hónapra terjedő

concerning the commission or offer without delay, otherwise his silence is considered an acceptance of the commission or offer.

He is bound, even if he has refused the commission, to take steps in the meantime for the security against possible damage of the goods or other articles sent to him simultaneously, at the expense of the person who made the offer or gave the commission, provided that he can do so without damage to himself and that he has security for expenses to be incurred.

The Court within the jurisdiction of which the person who has received the commission has his place of business, may however, on his demand, order that the goods sent to him shall be deposited in a public warehouse or with a trustee, for the purpose of custody, so long as the owner does not dispose otherwise.

Fourth Section. On the Fulfilment of Commercial Transactions.

321. If the contract does not contain stipulations concerning the kind and quality of the goods to be delivered, the obligor has to deliver a kind and quality of average description.

322. Commercial transactions must be fulfilled at the place stipulated as the place of fulfilment, whether by express agreement or by an agreement inferred from the circumstances, in particular from the nature and the purpose of the transaction.

If there is no such agreement — the case of the following article excepted — the place where the contract must be carried out is the place of business of the obligor, or if he has none, his place of abode at the time of the conclusion of the transaction.

323. When specified goods have to be delivered which, at the time of the conclusion of the contract, are in another place, and the contracting parties have knowledge thereof, the delivery must be made at such other place.

324. Money debts, with the exception of debts founded on indorsable documents or documents to bearer, must, so far as no other place for the performance of the contract is indicated by express agreement, by the nature of the transaction, or by the apparent intention of the parties, be paid by the will of the contracting parties by the debtor at his own cost and risk at the place where the creditor had his place of business, or if he had none, his place of abode, at the time of the conclusion of the transaction.

325. When the contract is to be fulfilled at several places, it must, so far as the object of the obligation is divisible, be performed, in the absence of a contrary agreement, in equal proportions at the places mentioned in the contract. When the object of the contract is not divisible, it may be performed at any place mentioned in the contract, unless the contract gives the debtor no option as to the place of performance.

326. In case of doubt the measure, weight, value of money and coinage, measure of time and distance, of the place where the contract is to be carried out, are to be deemed to be stipulated by the contract.

When the contract is concluded on the basis of a standard of calculation or a value of money not used at the place where it is to be carried out, payment is made in such place in current money according to the quotation of the day of fulfilment, unless the payment has been stipulated for in a certain coinage with the words "in natura" "effectively" or other similar expressions.

327. When no time for performance is stipulated by the contract, performance may be demanded and made at any time, in so far as the nature of the transaction or commercial usage does not determine otherwise.

328. When a season or a period of the year is named as the time of performance, the commercial usages in vogue at the place of performance are decisive for determining such time.

Obligations due at the middle of a month have to be performed on the fifteenth day of such month; obligations due at the end of a month, on the last day of the month.

329. If the obligation is to be performed after the lapse of a certain time from the date of the conclusion of the contract, the following provisions are decisive for calculating that time: 1. when the period is fixed by days, performance is due on the last day of the period; in this calculation the day of conclusion is not reckoned; — 2. when the period is fixed by weeks, or a period containing several months —

időszakban — év-, félév és évnegyedben — van megállapítva, a teljesítés ideje az utólsó hét vagy utólsó hó azon napjára esik, mely nevénél vagy számánál fogva a szerződés megkötési napjának megfelel; ha e nap az utólsó hónapban hiányzik, a teljesítés e hó végnapjára esik. Egy hét alatt hét nap értendő; — 3. ha a teljesítésre kitüzött határidő egy vagy több egész és egy fél hóban álla píttatott meg, a fél hó, mely alatt tizenöt nap értendő, az egész hónap vagyhónapok után számítandó.

Ugyanezen elvek szerint történik a határidő kiszámítása akkor is, ha az nem a szerződés megkötésével, hanem más időponttal vagy eseménynyel veszi kezdetét.

Ha a teljesítés napja vasárnapra, vagy valamely közönséges ünnepre esik, a kötelezettség a legközelebbi köznapon teljesítendő.

330. Ha a kötelezettség bizonyos időtartamon belől teljesítendő, a teljesítésnek ez időtartam eltelte előtt kell bekövetkezni. Ha azonban a kitüzött időtartam utólsó napja vasárnapra, vagy valamely közönséges ünnepre esik, a kötelezettség legkésőbb a vasárnapot vagy ünnepet közvetlenül megelőző köznapon teljesítendő.

331. Oly szerződéseknél, melyekben a teljesítési idő közelebbi meghatározása helyett következő kifejezések: «mielőbb», «mihelyt csak lehet», «alkalmilag», vagy más hasonló általános kifejezések használtatnak, a teljesítés idejét a fenforgó körülmények s az ügylet természetéhez képest a biróság határozza meg.

Ellenben, ha a teljesítés akkép igértetett, hogy annak «néhány» vagy «egy-két» nap, hét, hó vagy év alatt kell történnie, — a «néhány» vagy «egy-két» kifejezés alatt: két nap, hét, hó vagy év értendő.

332. A kereskedelmi ügyletek teljesítése az erre rendelt napon, a szokott üzleti órákban eszközlendő s ugyanakkor elfogadandó.

333. Ha a kötelezettség teljesítésére kitüzött határidő meghosszabbíttatik, az uj határidő más megállapodás hiányában, a korábbi határidő eltelte utáni első nappal veszi kezdetét.

334. Minden oly esetben, midőn lejárati nap állapíttatott meg, az ügylet természete és a felek szándékához képest kell megitélni, vajjon a lejárati nap csak az egyik vagy mindkét szerződő fél javára lett-e megállapítva.

Az esetben is azonban, ha az adós a lejárat előtti fizetésre fel van jogosítva, a hitelező beleegyezése nélkül leszámítolási dijt csak úgy vonhat le, ha őt erre a kereskedelmi szokás feljogosítja.

335. Kétoldalu szerződésnél az, ki ellen a teljesítés követeltetik, erre csak az esetben kötelezhető, ha a másik fél saját részéről a szerződést teljesítette, illetőleg kész a teljesítésre. Kivételnek e tekintetben akkor van helye, ha a teljesítésnek a megtámadott fél részéről a kölcsönös megállapodás vagy az ügylet természete, vagy a kereskedelmi szokás szerint előbb kell történnie.

Második czím. Vétel.

Első fejezet. Általában.

336. A vétel megkötöttnek tekintetik, ha a felek úgy a vétel tárgyára, mint az árra nézve megegyeztek.

Azon eladási ajánlatok, melyek felismerhetőleg többek irányában, különösen ár- vagy raktárjegyzékek, próbák vagy mustrák közlése mellett tétetnek, vagy melyek az árú, az ár vagy a mennyiség határozott kijelölése nélkül történnek, kötelezőknek nem tekintetnek.

337. A vételre vonatkozó határozatok azon kereskedelmi ügyletekre is alkalmazást nyernek, melyek bizonyos mennyiségű helyettesíthető dolgoknak meghatározott árért szállítása iránt köttetnek[1]).

338. A vételárnak készpénzben kell megállapíttatni. Ha pénz mellett egyéb teljesítések köttetnek ki, s ezek értéke a készpénzt meghaladja vagy azzal egyenlő, az ügylet vételnek nem tekintetik.

339. Ha vételárként a piaczi vagy tőzsdei ár köttetett ki, egyéb megállapodás hiányában a teljesítés helyén és idejekor jegyzett középár értendő. Árjegy-

[1]) A magyar magánjog a nem helyettesithető dolgok szállitása iránt kötött szerződést is vételnek minősiti.

year, half a year or a quarter of a year — the day for performance is such day of the last week or the last month as is identical by its name or number with the day of the conclusion of the contract; if there is no such day in the month, performance is due on the last day of that month; a week means seven days; — 3. when the period for performance is fixed by one or several whole months and half a month this half month is to be reckoned after the whole month or months; half a month always means fifteen days.

The calculation of the period is made on the same principles when it does not begin with the date of the conclusion of the contract, but with some other day or event.

When the day of performance coincides with a Sunday or a general holiday, the obligation must be fulfilled on the following day.

330. When the obligation is to be performed within a certain period, it must be performed before the lapse of such period. If, however, the last day of such period coincides with a Sunday or general holiday, performance is due at latest on that weekday which immediately precedes the Sunday or holiday.

331. When in contracts, instead of a definite stipulation of the day for fulfilment, the following expressions: "forthwith", "as quickly as possible", "diligently", or other similar general expressions are used, the Court will decide the day of fulfilment with regard to the prevailing circumstances and the nature of the transaction.

When, however, fulfilment is promised in such a manner as in "some" or "one or two" days, weeks, months or years, the expressions "some", "one or two" mean two days, weeks, months or years.

332. Commercial transactions must be fulfilled on the days stipulated during the usual business hours, and performance must be accepted during the same hours.

333. When the period fixed for performance is prolonged, the new period begins with the end of the old one, unless there is an agreement to the contrary.

334. In all cases in which a due date is fixed, the question whether such due date is stipulated in favour of one party only or of both the parties, will be decided according to the nature of the transaction and the intention of the contracting parties.

The debtor, however, is not allowed, even if he is entitled to pay before the payment falls due, to deduct discount without the consent of the creditor, unless commercial usage gives him such right.

335. In the case of bilateral contracts, the party from whom performance is demanded is not bound to perform his part, unless the other party has already performed or is willing to perform his. There is an exception to this rule when in virtue of mutual agreement, or according to the nature of the transaction or commercial usage, the obligation of the party attacked has to be performed before that of the other party.

Second Title. Purchase.

First Section. General provisions.

336. A purchase is considered as concluded, when the parties have come to an agreement concerning the object of purchase and its price.

Offers of sale which have obviously been made to several persons, namely, by price lists, catalogues, samples or specimens sent to several persons, or which have been made without precise specification of the article, the price, or the quantity, are not considered obligatory.

337. The provisions concerning purchase are also applicable to those commercial transactions which are concluded concerning the delivery of a certain quantity of articles which may be replaced at a fixed price[1]).

338. The purchase price must be stipulated in money. If, together with money, a consideration of some other description is stipulated for, the transaction is not considered a purchase when the value of the consideration other than money exceeds the value of the money or when the values are equal.

339. When the market price or the price quoted on Exchange is stipulated as the price, such stipulation means the average price quoted at the place and time

[1]) The Hungarian Common Law classes the taking over of the delivery as a purchase even when things are to be delivered which cannot be replaced.

zés nem létében a teljesítés helyéhez legközelebb esö piaczon jegyzett középár szolgál irányadóul.

E mellett nincs kizárva, hogy az érdekelt fél az illető piaczon a teljesítés idejekor megkötött vételi szerződésekkel, a jegyzett ártól eltérő középárt igazolhasson, mi felett minden egyes esetben a biróság belátása szerint határoz.

340. Oly esetben, midőn a vételárnak az árú sulya szerint kell kiszámíttatni, a mennyiben más megállapodás nem történt, vagy a teljesítés helyén divatozó szokás mást nem rendel, a göngysuly leszámíttatik.

Arra nézve, hogy mit lehessen göngysuly fejében leszámítani, vagy sulyfölöslegül a vevő javára felvenni, vagy mit lehessen a megromlott, vagy haszonvehetetlenné vált részek fejében követelni, a szerződés, illetőleg a teljesítés helyén divatozó kereskedelmi szokás szolgál irányadóul.

341. Egyéb megállapodás hiányában, a mennyiben a helyi szokás mást nem állapít meg, az átadással, különösen a méréssel és mérlegeléssel járó költségeket az eladó, az átvétellel járó költségeket pedig a vevő köteles viselni.

342. Az átadás megtörténtéig, ha a vevőt késedelem nem terheli, az eladó a dolgot a rendes kereskedő gondosságával megőrizni tartozik.

343. Ha az áru a vevőnek más helyről küldendő át s ez az átküldés módja iránt nem rendelkezett, az eladó felhatalmazottnak tekintetik arra, hogy a vevő helyett a rendes kereskedő gondosságával intézkedjék, különösen, hogy azon személyt, ki által a fuvarozásnak történni kell, kijelölhesse.

344. Azon időponttól kezdve, midőn az árú a szállitmányozónak vagy fuvarozónak, vagy a fuvarozásra egyébként kijelölt személynek átadatott, a veszély, mely az árut éri, a vevő által viselendő. Ha azonban a vevő az elküldésre nézve különös utasitást adott, s az eladó attól sürgős ok nélkül eltér, az ebből eredő kárért ő felelős.

A veszély, mely az árút fuvarozás közben éri, az eladót akkor terheli, ha a hely, hová a fuvarozásnak történni kell, rá nézve a teljesítés helyéül tekintendő. Azon körülmény azonban, hogy az eladó a fuvarozással járó kiadások és költségek viselését elvállalta, még magában véve nem szolgálhat okul arra, hogy a hely, hová a fuvarozásnak történni kell, az eladóra nézve a teljesítés helyéül tekintessék.

345. A vevő az árút, a mennyiben az a szerződésnek, vagy különös megállapodás hiányában a törvényi kellékeknek (321. §.) megfelel, átvenni tartozik. Az átvételnek, ha más megállapodás nem történt, vagy a helyi szokás mást nem követel, azonnal kell történni.

A vételár kifizetésének, ha más megállapodás nem történt, vagy a kereskedelmi szokás, avagy az ügylet természete mást nem követel, az átadáskor kell történni.

346. A vevő a más helyről küldött árút, a mennyiben ez a rendes üzleti kezelés szerint lehetséges, az átvétel után haladéktalanul megvizsgálni, s ha az a kikötött vagy törvényi kellékeknek meg nem felel, e körülményről az eladót azonnal értesíteni tartozik.

Ha a vevő ez értesítést elmulasztja, az árú nemkifogásoltnak tekintetik, feltéve, hogy oly hiányok nem forognak fenn, melyek az azonnali megvizsgáláskor, rendes üzleti kezelés szerint, felismerhetők nem voltak.

A mennyiben ily hiányok később mutatkoznak, az értesítésnek a felfedezés után azonnal meg kell történni, ellenkezőleg az árú e részben is nemkifogásoltnak tekintetik.

Ezen határozatok a megtekintésre, próbára vagy mustra szerint történt vételekre is alkalmazást nyernek, a mennyiben az átküldött árúknál oly hiányok forognak fenn, melyek a szabályszerü megtekintés vagy megvizsgálás mellett, felismerhetők nem voltak.

347. A vevő az esetben, ha a más helyről átküldött árú ellen kifogásai vannak, azt egyszerüen vissza nem küldheti, hanem az árúnak az eladó rendelkezése alá bocsátásával, annak megőrzéséről egyelőre gondoskodni tartozik.

of payment, in the absence of a contrary agreement. If there is no such quotation, the average price of the market which is the next to the place at which payment ought to be made is decisive.

The interested party, however, is allowed to prove, by means of contracts of purchase concluded at the relative market at the time of payment, an average price which differs from the quoted one. In all these cases the Court will decide in its discretion.

340. When the purchase price has to be calculated according to the weight of the goods, the tare (weight of the packing) is deducted, unless there is an agreement to the contrary, or a contrary usage at the place where delivery is to be made.

The question what may be deducted as tare, what may be calculated as over-weight in favour of the purchaser, or what may be demanded for damaged or useless goods, depends on the contract or the customs and usages of the place where the contract has to be carried out.

341. The expenses connected with the delivery, in particular those caused by measuring and weighing, are borne by the seller,whilst the expenses connected with taking delivery are borne by the purchaser, unless there be an agreement to the contrary, or contrary customs or usages at the place where the contract has to be carried out.

342. Until the delivery has taken place, the seller is bound to take custody of the sold goods with the ordinary care of a prudent trader, provided the buyer does not delay taking them over.

343. When the goods are to be sent to the buyer from another place and he has given no orders concerning the manner of consignment, the seller is taken to be authorised to take measures with the ordinary care of a prudent trader in place of the buyer, especially to designate the person to make the consignment.

344. From the moment the goods have been delivered to the forwarding agent, or to the carrier, or to the person designated to make the consignment, the risk of loss of or damage to the goods is to be borne by the buyer. When, however, the buyer has given special orders concerning the consignment, and the seller deviates from such orders without urgent reason, he is responsible for damages caused thereby.

The risk of loss of or damage to the goods during carriage is to be borne by the seller when the place to which the goods have to be carried is considered for him as the place where the contract must be carried out. The fact, however, that the seller has undertaken to pay the expenses and costs of the carriage, is not of itself sufficient to determine that the place to which the goods are to be carried is to be considered for the seller as the place where the contract is to be carried out˙

345. The buyer is bound to take delivery of the goods, when they satisfy the requirements of the contract or the provisions of the law (§ 321), subject to any special agreement. Delivery must be taken without delay, unless there is an agreement or commercial usage to the contrary.

The payment of the purchase price must be made at the time of taking delivery, in the absence of agreement or commercial usage to the contrary.

346. The buyer ought to examine the goods sent to him from another place immediately after the delivery to him by the seller, so far as it is possible in the ordinary course of business, and if they do not satisfy the requirements of the contract or of the law, to immediately give notice thereof to the seller.

If the buyer omits to give this notice, the goods are considered unobjected to, so long as there exist no such defects as, in the ordinary course of business, could not be recognised by the immediate examination.

When such defects appear later, notice must be given immediately after their discovery, otherwise the goods are considered unobjected to considering these defects also.

These provisions also hold good in the cases of sales on inspection by sample, and on approval, in so far the goods, sent to the buyer from another place, have such defects as could not be discovered by ordinary inspection or examination.

347. The buyer who raises an objection to goods sent to him from another place, may not simply send back such goods, but is bound to place them at the seller's disposal, and to look after them for the time being.

Az átvétel alkalmával, vagy később felmerült hiányokat jogában áll a vevőnek szakértői szemle utján megállapittatni. E megállapítást az eladó is követelheti, ha a vevő őt arról értesíti, hogy az árú ellen kifogásai vannak.

A mennyiben az árú megromlásnak van kitéve s a halasztás veszélylyel jár, a vevőnek jogában áll az árút, ha annak tőzsdei ára van, szabad kézből, egyébként pedig hiteles személy közbenjöttével, nyilvános árverés utján eladni.
Az eladó értesítésének ily esetben az eladás után azonnal meg kell történni.
348. Ha az árú a kikötött vagy törvényi kellékeknek meg nem felel, a vevőnek jogában áll az ügylettől elállani, vagy a vételár aránylagos leszállitását igényelni. E mellett mindegyik esetben a netaláni kár megtérítését is követelheti.
349. A vevő azon kifogással, hogy az árú a kikötött, vagy törvényi kellékeknek meg nem felel, nem élhet, ha a hiányokat az átvételtől számitandó 6 hó eltelte után fedezi fel; vagy ha az eladót a hiányokról az átvételtől számitandó 6 hó alatt nem értesiti.

A vevőnek a hiányokra alapitott kereseti joga az eladó ellen, az átvételtől számitandó 6 hó alatt elévül.
Ezen határozatok által, a törvényes intézkedéseken illetőleg a kereskedelmi szokásokon, melyek bizonyos ügyletekre nézve rövidebb elévülési időt állapitanak meg, változás nem történik.
Ha az eladó felelőssége szerződésileg rövidebb vagy hosszabb időre állapittatik meg, a megállapodás szolgál irányadóul.
350. Csalás esetében az eladó a 346. és 349. §. határozataira nem hivatkozhatik.

351. Oly esetben, midőn a vevőt az árú átvételében késedelem terheli, az eladónak jogában áll az árút a vevő veszélyére és költségein valamely közraktárba vagy egy magánszemélynél letenni, vagy a 347. §. értelmében eladni, s egyuttal a késedelemből eredett kár megtérítését követelni.
A megtörtént letétel vagy eladásról a vevő, különbeni kártérítési kötelezettség mellett, azonnal értesítendő.

352. Ha a vevő a vételár megfizetésével késik s az árú még átadva nem lett, az eladó tetszése szerint vagy a szerződés teljesítését s a késedelemből eredő kár megtérítését követelheti, vagy az árút a jelen törvény 347. §-ában foglalt határozatok megtartása mellett, a vevő rovására eladhatja s egyuttal a kár megtérítését igényelheti; vagy végre a szerződéstől egyszerűen elállhat, mintha az meg sem köttetett volna.
353. Ha az árú átadásával az eladó késik, a vevő tetszése szerint vagy a szerződés teljesítését s a késedelemből eredő kár megtérítését, vagy a teljesítés helyett a nemteljesítés miatt kártérítést követelhet, vagy végre a szerződéstől egyszerüen elállhat, mintha az meg sem köttetett volna.
354. A szerződő felek közül az, ki a teljesítés helyett kártérítést követelni vagy a szerződéstől elállni kíván, erről a másik felet azonnal értesíteni s ennek, ha ezt az ügylet természete megengedi, az utólagos teljesítésre kellő időt engedni tartozik.
355. Ha a szállításnak határozottan kijelölt határnapon vagy határidőben kell történni, az előbbeni szakasz határozatai alkalmazást nem nyernek. A vevő ugy, mint az eladó az őket a 352. és 353. §. szerint illető jogokat tetszésük szerint gyakorolhatják. Azonban ily esetben is az, ki a szerződés teljesítéséhez ragaszkodni kíván, erről a másik felet a határidő vagy határnap elteltével azonnal értesíteni tartozik; ellenkezőleg a későbbi teljesítést nem követelheti.

356. A feleknek az előbbeni szakaszban megállapított jogaira nézve következő elvek szolgálnak irányadóul: 1. Ha az eladó a teljesítés helyett az árút a késedelmes vevő rovására eladni kívánja, a menynyiben az árú piaczi vagy tőzsdei árral bir, az eladást a kitüzött határnap vagy határidő eltelte után azonnal köteles eszközölni; ellenkezőleg az eladás a vevő rovására történtnek nem tekintetik. A késedelmes vevő előleges felszólítása ily esetben nem szükséges ugyan, de az eladás eredményéről azonnal értesítendő. — 2. Ha ellenben a vevő a késedelmes eladó ellenében teljesítés helyett kártérítést követel, ennek tárgyát oly árúknál, melyek piaczi vagy tőzsdei árral birnak, azon különbözet képezi, mely a teljesítés helyén és idejekor a

The buyer may confirm the defects discovered on taking delivery or at a subsequent time, by an examination by experts. The seller also may demand that these defects be confirmed, when the buyer gives him notice that he raises an objection to the goods.

If the goods run a risk of deterioration or if there is danger in delay, the buyer may, when they are quoted on the Exchange, sell them at once, either by the intervention of an authorized person or by public auction.

In such case notice must be given to the seller immediately after sale.

348. When the goods are not in accordance with the requirements of the contract or of the law, the buyer may abandon the transaction or demand a proportional reduction of the price. Moreover he may demand damages in both of these cases.

349. The buyer cannot raise the objection that the goods are not in accordance with the requirements of the contract or of the law, when he does not discover the defects before the expiration of 6 months from the date of his taking delivery of the goods, or when he does not give notice of the defects to the seller within 6 months from the date he has taken delivery of them.

The action of the buyer on the ground of defects is not maintainable against the seller after 6 months, to be calculated from the day of taking delivery.

The provisions of the law in relation to commercial usage, stipulating for certain business transactions a shorter prescription, are not affected by these enactments.

If the responsibility of the purchaser has been stipulated by contract for a shorter or for a longer time, the stipulations of the contract hold good.

350. In case of fraud, the seller cannot claim the benefit of the enactments of §§ 346 and 349.

351. When the buyer delays taking delivery of goods, the seller may deposit such goods at the risks and expenses of the buyer in a warehouse or with a private person, or may sell them by auction according to the enactments of § 347, and demand the damages caused by the delay.

Notice must immediately be given to the buyer of the goods having been deposited or sold by auction. The omission of these notices entails responsibility for damages.

352. When the buyer delays payment of the price, and the goods are not yet delivered, the seller may, at his option, either demand fulfilment of the contract and the damages caused by the delay, or sell the goods on account of the buyer by public auction, observing the enactments of § 347 of this Law, and demand damages, or simply abandon the contract as if it had not been concluded at all.

353. When the seller delays delivery of the goods, the buyer may, at his option, demand fulfilment of the contract and damages for the delay, or demand damages for non-fulfilment instead of fulfilment, or simply abandon the contract as if it had not been concluded at all.

354. The contracting party who has chosen to demand damages, or to abandon the contract, is bound to immediately give notice thereof to the other party, and if the nature of the transaction allows it, to give him a reasonable time for fulfilling the contract.

355. When the delivery ought to be made at a fixed day or within a fixed period, the enactments of the preceding article are not applicable. The seller as well as the buyer may use their rights according §§ 352 and 353 as they choose. Even in such cases, the party who has chosen to insist upon fulfilment of the contract is bound to give notice of his choice to the other party immediately after the expiration of the fixed day or fixed period. If he omits to give such notice, he cannot demand subsequent fulfilment.

356. The following principles are established concerning the rights of the parties under the preceding article: 1. if the seller desires to sell the goods on account of the buyer being in delay, the sale, in so far as the goods are quoted on the Exchange or have a market price, must be effected immediately after the expiration of the fixed day or period; otherwise, the sale is not considered as being effected on account of the buyer. A previous notice to the buyer is not necessary; but the notice concerning the result of the sale must immediately be given to him; — 2. when, on the other hand, the buyer demands damages from the seller in delay, instead of fulfilment of the contract, such damages consist, if the goods are quoted on the Ex-

szerződési és a piaczi, illetőleg tőzsdei ár közt mutatkozik. E mellett azonban nincs kizárva, hogy a vevő igazolható nagyobb kára megtérítését is követelhesse.

357. Az előbbeni szakasz eseteiben mindegyik félnek jogában áll a másik késedelmét, ennek költségein, óvási okmánynyal igazolni.

Az óvatolásra nézve ily esetben a váltótörvény határozatai szolgálnak irányadóul[1]).

358. Ha a 352., 353. és 355. §§. eseteiben a körülményekből, különösen az ügylet természetéből, a szerződö felek akaratából vagy a szerződési tárgy minőségéből az tünik ki, hogy a teljesítés mindkét részre nézve feloszthatό, a felek egyike a szerződésnek csak azon részére léphet vissza, mely a másik által még teljesítve nem lett.

Értékpapiroknak részletekre történt eladása tekintetében az 1883. XXXI. t. cz. szabályai irányadók:

1. §. A közforgalom tárgyát képező értékpapiroknak eladása részletfizetés mellett (részletügylet) iparszerüen csak törvényszékileg bejegyzett czégeknek van megengedve, kik azon szándékukat, hogy részletüzlettel kivánnak foglalkozni, ezen üzlet megkezdése előtt az illetékes iparhatóságnál bejelenteni tartoznak.

A külföldi czégek ilyen üzletet a magyar korona területén csak akkor folytathatnak, ha czégöket azon törvényszéknél bejegyeztetik, melynek területén fióktelepök van; és ha az üzlet megkezdését az iparhatóságnál bejelentették.

2. Részletügylet csak a budapesti tőzsdén jegyzett értékpapirokban köthető[2]).

3. Többféle értékpapir eladásának egy okiratban összefoglalása vagy egyéb tárgygyal együttes eladása, vagy értékpapiroknak összekötése sorsjegyek nyereségkilátásával, bármely más jogügylettel, vagy pusztán sorsjegyek nyereségkilátásának részfizetés mellett eladása tilos[3]).

Értékpapirok — ideértve a sorsjegyeket is — csak oly értékrészletekben (appoint) adhatók el részletfizetés mellett, a minőkben kibocsáttattak.

A fizetési részleteknek, valamint az egyes részfizetések közötti időtartamoknak egyenlőknek kell lenni.

4. Az eladónak tiltva van a részletügyletet váltóval biztosittatni.

5. Az eladó köteles a részletüzletről, laponként folyó számmal ellátott átfüzött s az iparhatóság által hitelesitett külön könyveket vezetni, a részletügyletről okiratot (részletivet) és az egyes részfizetésekről nyugtát kiállitani. Ezen okiratok és nyugták az időrendben vezetendő és ugyanazon tételeket magokban foglaló üzleti könyvek szelvényrészeit képezik. A könyvek vezetésére nézve az 1875: XXXVII. t. cz. 25. §-a irányadó.

6. A részletügyletről kiállitott okirat a homlokzaton feltünően, mint «részletiv» jelölendő meg.

Az eladó czég aláirásával ellátott okiratnak (részletivnek) magában kell foglalnia az ügylet megkötésének idejét, az eladott értékpapir minőségét, számát, névértékét és a budapesti tőzsde jegyzése szerinti árfolyamát, a vételár összegét, a fizetési részleteket, a fizetések idejét és helyét és a jelen törvény szószerinti szövegét.

---

[1]) Id. a váltótörvény 98—103 §§. t. — [2]) Az 1889. IX. t. cz. 5. §. a értelmében csak oly nyereménykötvény képezheti részletügylet tárgyát, amely a törvény értelmében forgalomképes. — [3]) Igérvényjegyek csak oly nyereménykötvények várható nyereményeire bocsáthatók ki, amelyek névértéke legalább 200 korona. Az igérvényjegy üzletet az 1889. IX. t. cz. 4. §. a szabályozza.

change or have a market price, in the difference between the contract price and such quotation or market price in the place where and at the time when the contract should have been performed. The buyer, however, is not precluded from demanding higher damages, so far as he is able to prove and corroborate such higher damages.

357. In the cases of the preceding article, either contracting party has the right to confirm the delay of the other party by a protest deed, levied at the expense of such other party.

Concerning the levying of the protest deed the enactments of the Bills of Exchange Law are applicable[1]).

358. If in the cases of the §§ 352, 353 and 355 it should result from the prevailing circumstances, in particular from the nature of the transaction, the wishes of the contracting parties, or the description of the objects of the contract, that the performance is divisible for both parties, one party can only exercise the rights given concerning such part of the contract as has not yet been performed by the other party.

Concerning the sale of negotiable securities on instalments, the following enactments of Art. XXXI of 1883 are applicable:

Art. **1.** The sale on instalments of valuable securities, being objects of general traffic, as a profession, is only allowed to registered firms which have notified their decision to do such business before carrying it on, at the Industrial Authority within whose jurisdiction they have their place of business.

Foreign firms can carry on such business within the lands of the Hungarian Crown only when they have made application with the view of having their firm name registered at the Court within whose jurisdiction they have their branch establishment, and when they have notified the Industrial Authority within whose jurisdiction they have their place of business that they have started carrying on such business.

2. Transactions on instalments can only be effected concerning securities quoted on the Exchange of Budapest[2]).

3. It is not allowed to sell on instalments valuable securities of different descriptions by one deed, or valuable securities and other goods cumulatively, or valuable securities together with the chances of gains by lots, nor to effect a sale on instalments together with any other legal transaction, nor to sell on instalments the chances of gains by lots[3]).

Valuable securities — also lots — cannot be sold on instalments, except in such pieces (appoints) as they were issued.

The instalments, as well as the periods of their payment, must always remain unchanged.

4. The seller must not take a bill of exchange as security for a sale on instalments.

5. A person who sells on instalments is bound to keep books of these sales, every page of which books must be provided with consecutive numbers, all of them being perforated, and be bound by a string, and which must be authenticated by the Industrial Authority. Moreover, he must execute a document concerning any sale on instalments (instalment letter) and give receipts for any instalment paid. These documents and receipts must be separable parts of, and must contain the identical entries of, the particular pages in chronological order. With regard to the book-keeping, the enactments of § 25 of Art. XXXVII of 1875 must be applied.

6. The document concerning a sale on instalments must be plainly headed "instalment letter".

The document of sale (instalment letter), which has to be signed by the seller, must contain: the time of the conclusion of the transaction, the description number, nominal value and quotation of the securities on the Exchange of Budapest, the purchase price, instalments to be paid, place and time of payment and the verbal text of this Law.

---

[1]) See §§ 98—103 of the Bills of Exchange Law (Art. XXVII of 1876). — [2]) In accordance with § 5 of Art. IX of 1889 only such lots can be sold or bought on instalments as are allowed by that Law. — [3]) It is allowed to sell the chanse of gain (for one drawing) of lots . . . against full payment, when the respective lot . . . has a nominal value of at least 200 Kronen. This transaction is regulated by § 4 of Art. IX of 1889.

Szelvényivekkel ellátott részletiveket kibocsátani tilos.

7. A részletfizetés mellett eladott értékpapiroknak a részletügylet megkötésekor és annak egész tartama alatt az eladó tulajdonában és az illetékes iparhatóság területén tényleges birtokában kell lenni.

8. A részletügylet a vevő vagy annak jogutódja által megtámadható, ha az értékpapir olyan árban adatott el, mely az ügylet megkötésekor jegyzett árfolyamot és annak a részletügylet tartama szerint számitandó évi 15 százalékát meghaladja. E számitásnál a kamatozó papirok kamatai a vevő javára esnek.

9. Az eladó a részletügyletet megszüntetheti, ha a kikötött részfizetés a lejárat utáni nyolczadik napon le nem fizettetett.

Ez esetben az eladó jogositva van a lejárat utáni nyolczadik naptól számitandó 15 napon belül az értékpapirt az 1875. évi XXXVII. t. cz. 352. §-a szerint eladni, illetőleg a tőzsdei árfolyamban megtartani. Az eladott, illetőleg a tőzsdei árfolyamban megtartott értékpapir árából a hátrálékos részletek az eladó javára levonatnak; a fölösleg a vevőnek kiadatik, aki azonban az esetleges hiányt pótolni nem tartozik.

Az értékpapir eladásáról vagy megtartásáról a vevő ajánlott levél utján haladéktalanul értesitendő.

10. A 8. és 9. §. határozataitól eltérő megállapodások joghatállyal nem birnak.

11. Utazó ügynökök által értékpapirokat részfizetés mellett eladni tilos.

12. Az iparhatóság minden részletiv birlalójának indokolt kivánságára azonnal, de ezenkivül legalább évnegyedenként egyszer a részletüzletet megvizsgálni, ennek megtörténtét az üzletkönyvbe feljegyezni és a szabálytalanságokat az illetékes kir. biróságnak feljelenteni tartozik.

A pénzügyminister jogositva van az üzleteket saját közegei által bármikor megvizsgáltatni.

[A 13 §. átmeneti intézkedéseket tartalmaz.]

14. Azok, kik a jelen törvény intézkedéseit, vagy titalmait megszegik, 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetében pedig, ha utolsó büntetésük kiállása óta 2 év még el nem telt, egy hónapig terjedhető elzárással és 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők. Ez utóbbi esetben a részletüzlet folytatása is öt évig betiltható.

Az itt meghatározott esetekben a kihágások tekintetében illetékes királyi biróságok itélnek.

A pénzbüntetésből befolyt összegek ipari célokra az illető törvényhatóságnak kiszolgáltatnak.

A lotto-jövedéki[1]) s a bélyeg- és illeték-törvények és szabályok intézkedései a fentebbiek által nem érintetnek.

Második fejezet. A vétel különös nemei.

359. A vétel megtekintésre vagy próbára a vevő akaratától függő azon feltétel alatt köttetik, hogy ez az árút megtekintés, vagy megpróbálás után elfogadandja. Kétség esetében e feltétel felfüggesztő hatálylyal bir.

360. Ha az árú a vevőnek megtekintés végett vagy próbára átadatott, az árú elfogadottnak tekintetik, a mennyiben a vevő a kikötött vagy szokásos határidő alatt, vagy az eladó felszólítására azonnal nem nyilatkozik.

361. Ha az árú a vevőnek átadva nem lett, s ez a megállapított vagy szokásos határidő alatt jóváhagyólag nem nyilatkozik, a vétel meg nem kötöttnek tekintendő.

[1]) Az 1897 évi VII. t. cz. a számsorsjátékot Magyarországon megszüntette s helyébe az osztálysorsjátékot hozta be.

The issue of instalment letters with coupon sheets is forbidden.

7. Valuable securities sold on instalments ought, at the time of the conclusion as well as of the entire duration of the transaction, to be the property of the seller, and must be in his actual possession within the district of the relative Industrial Authority.

8. The buyer on instalments or his heirs may impugn the purchase when the securities have been sold at a price which exceeds the quoted price on the Exchange of Budapest at the time of the conclusion of the transaction and 15% of such price, to be calculated over the whole of the period of duration of the transaction. In this calculation coupons of the securities bearing interest go to the favour of the buyer.

9. The seller on instalments may desist from the transaction when an instalment which has fallen due is not paid at the latest on the eighth day after having fallen due.

In such case the seller may sell the securities within 15 days, to be reckoned from the expiration of the above mentioned eight days, according to the regulations of § 352 of Art. XXXVII of 1875, or he may keep them at the price quoted on the Exchange. From the purchase price of the securities sold or kept at the price quoted on the Exchange, the unpaid instalments must be deducted, and the balance paid to the buyer, who, however, is not bound to make good the loss.

Notice must immediately be given to the buyer, whether the securities have been sold or kept.

10. Agreements contrary to §§ 8 and 9 are of no effect.

11. It is forbidden to sell negotiable securities on instalments by travelling agents.

12. Any owner of an instalment letter may require the Industrial Authority, by presenting a request containing good reasons, to immediately inspect the firms carrying on sales on instalments; also without such request it is bound to inspect them at least once every quarter of a year. The inspection must be marked in the books, and information must be given of abuses discovered, to the Court within whose jurisdiction the respective firms have their places of business.

The Minister of Finance may by his organs inspect any firms which carry on transactions on instalments.

13. [Contains transitory regulations.]

14. A person who acts in contravention of the regulations of this Law is liable to a fine not exceeding 300 Gulden (600 Kronen); in case of a second offence, when 2 years have not passed since the last punishment, he is liable to imprisonment up to one month and a fine not exceeding 300 Gulden (600 Kronen). In this case he may also be forbidden to carry on transactions on instalments for a period not exceeding five years.

In all these cases, those Courts to the sphere of whose jurisdiction proceedings against trespasses belong, have jurisdiction.

The proceeds of these fines are to be paid to the respective municipalities for the purposes of the industry.

The provisions of the Law concerning lotteries, stamp and tax duties, are not affected in any way by this Law[1]).

Second Section. Special kinds of purchase.

359. The purchase on inspection or on approval is concluded with the condition, depending on the will of the buyer, that he accepts the goods after having previously inspected or tested them. In case of doubt this condition has a suspending effect.

360. When the goods have been delivered to the buyer on inspection or on approval, they are considered as accepted in so far as he makes no declaration within the stipulated or usual period or immediately after the demand of the seller.

361. When the goods have not been delivered to the buyer, and when he does not declare his approval within the stipulated or usual period, the purchase is to be considered as not concluded.

---

[1]) Number lotteries in Hungary were abolished by Art. VII of 1897, and in place of them class lotteries were established.

Szerződésileg megállapított vagy szokásos határidő hiányában, az eladó a körülményekhez mért idő lefolyása után a vevőt nyilatkozatra szólíthatja fel. Ha a vevő e felszólításra azonnal nem nyilatkozik, az eladó kötelezettsége megszűnik.

362. A mustra vagy próba szerinti vétel feltétlenül ugyan, de az eladó azon kötelezettsége mellett köttetik meg, hogy az árú a mustrának, illetőleg próbának megfeleljen.

363. Ha a vevő a neki átadott mustrát vagy próbát fel nem mutathatja, az árú mustra-, illetőleg próbaszerűnek vélelmeztetik.

364. Ha a felek abban állapodtak meg hogy az eladó a szerződéstől tetszése szerint viszszaléphessen, a vétel felbontó feltétel alatt kötöttnek tekintetik.

A visszalépési jognak, más megállapodás hiányában, a szerződés megkötésétől számítandó három nap alatt kell gyakoroltatni.

365. A visszalépési jog gyakorlásával a vétel joghatályát veszti.

Ily esetben a vevő a vétel tárgyát, az eladó pedig a vételárt köteles visszaadni. Ha a vétel tárgya általában nem vagy rosszabb állapotban adatnék vissza, a vevő az ebből eredő kárt megtériteni tartozik.

366. Az eladó a visszalépés fentartásából eredő jogokat nem gyakorolhatja az ellen, ki a tárgyat a vevőtől jóhiszemüleg szerezte; ily esetben egyedül a vevőtől követelhet kártérítést.

367. A visszalépési jog a vevő javára is kiköthető, ez azonban e joggal a 364. §-ban érintett határidő alatt csak azon feltétel mellett élhet, ha a vétel tárgyát oly állapotban adhatja vissza, minőben azt átvette.

Harmadik czím. Bizományi ügylet.

368. A kereskedelmi ügylet megkötése bizománynak tekintetik, ha ezt valaki megbizásból saját nevében, de más (a megbizó) részére eszközli. Ki az ügyletek ily megkötésével iparszerüleg foglalkozik, bizományosnak tekintendő.

Azon ügyletek által, melyeket a bizományos harmadik személyekkel köt, jogosítva és kötelezve ő lesz; a megbizó és a harmadik közt jogok és kötelezettségek nem keletkeznek.

Ha az ügylet a megbizó határozott kivánságához képest, ennek nevében köttetik, az nem bizománynak, hanem megbizásnak tekintetik.

369. A bizományos az ügyletet a rendes kereskedő gondosságával, a megbízó érdekeinek megfelelőleg s a megbízás értelmében köteles ellátni; tartozik továbbá a megbízót a szükséghez képest tudósítani, s őt különösen a megbízás teljesítéséről haladéktalanul értesíteni; kötelességében áll végre a megbízónak az ügyletről számolni, s irányában azt, mit az ügylet alapján követelhet, teljesíteni.

Ha a bizományos nem a megbízás értelmében jár el, a megbízó az ügyletet saját részére kötöttnek elismerni nem tartozik, s minden esetben kártérítést követelhet.

370. A bizományos, ha a részére kijelölt áron alól ád el, a megbízónak az árkülönbözetet megtériteni tartozik, a mennyiben nem igazolhatja, hogy az eladás a kijelölt áron nem volt eszközölhető, s hogy a teljesített eladás által a megbízót kártól óvta meg.

Ha a bizományos a vételnél a kijelölt áron túl megy, a megbízó az ügyletet, mint nem saját részére kötöttet, visszautasíthatja, a mennyiben a bizományos a tudósítással egyidejűleg a különbözet fedezésére késznek nem ajánlkozik.

A megbízó azonban, ha a vételt, mint nem saját részére kötöttet visszautasítani akarja, erről a bizományost a nyert tudósítás után azonnal értesíteni tartozik, ellenkezőleg a vétel jóváhagyottnak tekintetik.

When there is no period stipulated by the contract and no usual period, the seller may require the buyer after the lapse of a reasonable time to make a declaration. If the buyer makes no immediate declaration, the obligation of the seller expires.

362. The purchase according to sample or specimen is concluded unconditionally, but with an obligation on the part of the seller that the goods shall be in accordance with the sample or specimen.

363. If the buyer cannot show the sample or specimen which was given to him, the goods are presumed to be in accordance with such sample or specimen.

364. When the parties have stipulated that the seller may abandon the contract at his option, the purchase is to be contemplated as concluded under a resolutive condition (condition subsequent).

The right of abandonment must be exercised within three days, to be reckoned from the date when the transaction was concluded, in the absence of agreement to the contrary.

365. When the seller has exercised the right of abandonment, the purchase loses its legal effect.

In such case, the buyer is bound to restore the object of sale, the seller to restore the purchase price.

The buyer who does not restore the object of purchase at all, or who restores it in a deteriorated condition, is liable for damages caused by such restitution or non-restitution.

366. The seller cannot enforce his rights arising out of the reservation of the right of abandonment, against a person who has in good faith acquired the object from the buyer; in such case he can only demand damages from the buyer.

367. The right of abandonment may also be stipulated in favour of the buyer; he cannot, however, exercise this right within the period mentioned in § 364, except when he is able to restore the object of the sale in the same condition in which he has taken it over.

Third Title. Commission Agency.

368. Commission agency exists when a person contracts commercial business in his own name in consequence of the order of another person, and on account of such other person (the principal). A person who carries on the business of entering into transactions of this description is considered a commission agent.

From the transactions which a commission agent contracts with third persons, rights and obligations arise only in his favour and against him; as between the principal and the third person neither rights nor obligations arise.

When the transaction is entered into, according to the expressed will of the principal, in his name, this is not considered commission agency, but merely as a mandate.

369. The commission agent is bound to use in the carrying out of the business the ordinary care of a prudent trader, in accordance with the interest of his principal and the terms of his instructions. He ought to furnish his principal with all necessary information and especially to advise him without delay of the execution of the commission; finally, he is bound to render him an account of the transaction and to hand over what he is entitled to demand in virtue of the business.

When a commission agent does not act according to his instructions, the principal is not bound to acknowledge the transaction as having been transacted on his account, and in any case may demand damages.

370. When a commission agent sells at a lower price than that fixed by his instructions, he must make good the difference, in so far as he is unable to prove that the sale could not be effected at the price ordered and that he has saved his principal from loss by effecting the sale.

When the agent has bought at a higher price than that fixed, the principal may repudiate the transaction as not contracted on his behalf, unless the agent declares himself ready to make good the difference when giving notice of the completion of the transaction.

The principal, however, who wishes to repudiate the purchase as not made on his account, is bound to give notice thereof without delay after having received his advice; otherwise the purchase is considered accepted.

371. Ha az árún, mely a bizományosnak beküldetett, az átvételkor külsőleg felismerhető sérülések vagy hiányok mutatkoznak, a bizományos, különbeni kártérítés terhe alatt, a megbízó érdekeit a szállítmányozó vagy fuvarozó ellenében megóvni, az áru mibenlétének igazolására szolgáló bizonyítékokról gondoskodni s erről a megbizót azonnal értesiteni tartozik.

A bizományos az áru mibenlétét szakértői szemle utján megállapíthatja s azt, ha megromlásnak van kitéve és a halasztás veszélylyel jár, a 347. §. értelmében eladhatja.

372. Ha az áruban oly változás történik, mely miatt az értéktelenné válhatnék, a mennyiben a megbizó utasítását idő rövidsége miatt kikérni nem lehet, vagy ha ez utasitásával késik, a bizományos az árut a 347. §. határozata szerint eladhatja.

Ugyanezt teheti a bizományos minden oly esetben, midőn a megbizó, habár erre a dolog természete szerint kötelezve volna, az áru iránt nem rendelkezik.

373. A bizományos a gondviselése alatt levő áruban történt kárért felelősséggel tartozik, a mennyiben igazolni nem képes, hogy a kár rendes kereskedő gondosságával elhárítható nem volt.

A biztosítás elmulasztásáért csak az esetben felelős, ha az áru biztosítására a megbizótól utasítást nyert.

374. A bizományos által kötött ügyletekből eredő követeléseket, a megbízó az adós ellen csak azok átengedése után érvényesítheti.

Az ily követelések azonban a bizományos és ennek hitelezői irányában akkor is, ha átengedve nem lettek, a megbízó követeléseinek tekintetnek.

375. Ha a bizományos a megbízó beleegyezése nélkül harmadik személyeknek előlegez vagy hitelez, ezt saját veszélyére teszi.

Amennyiben azonban a vételár hitelezése az üzlet helyén divatozó kereskedelmi szokás által igazolható, erre a bizományos is fel van jogosítva, feltéve, hogy megbízójától ellenkező utasítást nem kapott.

A bizományos, ki jogosulatlanul hitelbe ád el, a vételárt adósként azonnal lefizetni tartozik, ha a megbízó a hitelre történt eladást jóvá nem hagyja. A menynyiben a bizományos igazolni képes, hogy készfizetés mellett csak csekélyebb ár lett volna elérhető: csak ezen árt; ha pedig ez a megbízó által megszabott árnál csekélyebb volna, a 370. §. értelmében az árkülönbözetet is megtériteni tartozik.

376. A bizományos a vele szerződő fél fizetési vagy egyéb kötelezettségeiért egyenes adósként felelősséggel tartozik, ha ezt elvállalta, vagy ha a felelősség őt a saját üzlete helyén divatozó kereskedelmi szokásnál fogva terheli.

377. A megbízó köteles a bizományosnak mindazt megtériteni, mit ez az ügyletre készpénzben kiadott, vagy arra szükségkép vagy hasznosan fordított. Ez azon esetre is áll, ha a bizományos saját raktárait, fuvarozási eszközeit vagy saját munkásait használja.

E mellett a bizományos az ügylet után bizományi dijt követelhet, mely határozott megállapodás hiányában a helybeli kereskedelmi szokásnak megfelelőleg állapittatik meg. Ha a bizományos a szerződő fél kötelezettségeiért jótállást vállalt, (star del credere), ezért külön dijt igényelhet. A dij rendszerint csak akkor követelhető, ha az ügylet foganatba ment.

Eladási bizománynál azonban, ha az ügylet a bizományos hibáján kivül nem volt foganatosítható, ez az áru visszaadásakor dijt követelhet, a mennyiben ezt a helybeli kereskedelmi szokás megengedi.

378. Ha a bizományos kedvezőbb feltételek mellett köti meg az ügyletet, mint melyek a megbízó által megállapíttattak, az ebből eredő előny a megbízót illeti.

379. A bizományost a bizományi árúkra nézve, a mennyiben azok még birtokában vannak, vagy a mennyiben azok felett általában, különösen pedig hajóselismervények, rakjegyek vagy közraktári jegyek által rendelkezhetik, zálogjog illeti, a bizományi ügyletre fordított költségek, a bizományi díjak, előlegek, kölcsönök

371. When goods sent to a commission agent are found to be in a deteriorated or defective condition which is at once recognisable, it is the duty of the agent to safeguard the interests of his principal as against the forwarding agent or carrier, to acquire the proofs for ascertainment of the condition of the goods, and to give immediate notice thereof to his principal; in default of his doing so he is answerable in damages.

The agent may also have the condition of the goods ascertained by experts, and when goods are liable to deteriorate and there is danger in delay, he may sell them according to the rules of § 347.

372. When goods are liable to undergo such a change as gives ground for fear that they may diminish in value, and there is no time to get instructions from the principal, or when the principal delays in giving instructions, the agent can proceed to the sale of the goods in accordance with the provisions of § 347.

The agent has the same rights in all cases in which the principal does not give instructions about his goods although the nature of things requires that he should do so.

373. A commission agent is responsible for damage to goods in his care, in so far as he is unable to prove that such damage could not be prevented by the ordinary care of a prudent trader.

A commission agent is not responsible for neglecting to insure goods, except when he has had instructions to effect an insurance.

374. Claims arising out of transactions which the agent has concluded cannot be enforced by the principal against the debtor, except after the assignment of the transaction.

Such claims, however, must be considered, even when they have not been assigned, as claims of the principal as regards the agent and his creditors.

375. When a commission agent, without his principal's consent, makes advances to a third person or gives him credit, he does so at his own risk.

Nevertheless, when, by the trade customs or usages of the place where the business was transacted, it may be proved that the giving of time for payment of the purchase price is customary, a commission agent is allowed to do so, unless he has received instructions from his principal to the contrary.

If a commission agent sells on credit without being authorised to do so, he becomes his principal's debtor and is bound immediately to pay the purchase money, unless the principal ratifies the sale on credit. If the agent is able to prove that on a sale for cash only a lower price was obtainable, he has only to make good such price; but if the price was lower than the one fixed by the principal, he must make good also this difference in accordance with § 370.

376. A commission agent is answerable as direct debtor for the liabilities of payment and other obligations, to the party with whom he has concluded the transaction, if he has undertaken this responsibility, or if it is imputable to him according to the trade customs and usages of the locality where he has his place of business.

377. The principal is bound to reimburse the agent all that he has disbursed in money in view of the business, or has spent advantageously or necessarily. The same holds good, when the agent has used his own places of storage or means of transport or the work of his own labourers.

The agent may beyond this demand a commission on the business, which is fixed by the local trade customs and usages in default of an agreement. The agent who has undertaken the responsibility for the obligations of the party with whom he has contracted the transaction (stands del credere), may demand an additional commission for having done so. As a rule he can demand his commision only when the transaction has been concluded.

In a case of a commission of sale, he may demand his commission against restitution of the goods, when it is not owing to his fault that the transaction has not been brought to a conclusion, so far as this is allowed by local custom.

378. If a commission agent brings a transaction to a more successful termination than was imposed on him by the principal, the latter takes all the benefit.

379. A commission agent has upon goods which are the object of a commission, so far as they are in his possession, or so far as he can dispose of them by means of bills of lading, freight notes, or warrants, a right of lien for expenses incurred on account of such goods, for his commission, for advances and loans on such goods,

és az elvállalt váltói és egyéb kötelezettségek, nemkülönben a folyószámlán alapuló és a bizományból származó követelések erejéig.

E zálogjog alapján, mely a megbízó ellen időközben elrendelt csőd esetében is hatályos, a bizományos magát érintett követeléseire nézve, a megbízó, vagy ennek hitelezői előtti elsőbbséggel, elégítheti ki. Ugyanez áll a bizományi ügyletből eredő s még künlevő követelésekre nézve is.

380. Ha a megbízó az előbbeni szakaszban érintett kötelezettségeknek kellő időben eleget nem tesz, a bizományosnak jogában áll magát a zálogtárgyakbó a 305. és 307. §. határozatai szerint kielégíteni.

381. Ha a bizomány tárgyát tőzsdei vagy piaczi árral biró árúk, váltók vagy értékpapirok vétele vagy eladása képezi, a bizományos, feltéve, hogy megbízója másként nem rendelkezett, a megszerzendő árúkat eladóként maga szolgáltathatja, a bizományba átvett árukat pedig vevőként maga megtarthatja.

Ily esetben a bizományos számadási kötelezettsége egyedül annak igazolására szorítkozik, hogy az ár felszámításánál a megbizás teljesítésekor jegyzett tőzsdei vagy piaczi árt megtartotta. A kikötött, illetőleg a 377. §-ban érintett díjt, továbbá a rendszerint felmerülő bizományi költségeket ily esetben is felszámíthatja.

A mennyiben a bizományos a megbizás teljesítését tárgyazó tudósítással egyidejüleg vevő vagy eladóként egy harmadik személyt meg nem nevez, a megbizó vevőnek, illetőleg eladónak a bizományost tekintheti.

382. Ha a megbizó a megbizást visszavonja s e visszavonás a bizományoshoz előbb érkezik, mint a megbizás teljesítéséről szóló tudósítás feladatott volna, a bizományos nem élhet többé azon joggal, hogy mint eladó vagy mint vevő felléphessen.

383. A jelen czímben foglalt határozatok akkor is alkalmazandók, ha a kereskedő, a nélkül, hogy ez rendes üzleti köréhez tartoznék, megbizásból más részére saját nevében egyes kereskedelmi ügyletet köt.

Negyedik czím. Szállítmányozási ügylet.

384. Az áruk tovaküldésének elvállalása szállítmányozási ügyletnek tekintetik, ha ezt valaki fuvarozók vagy hajósok által saját nevében, de mások rovására eszközli. Ki ily ügyletekkel iparszerüleg foglalkozik, szállítmányozónak tekintendő.

385. A szállítmányozó az áruk átvételénél és megőrzésénél, a fuvarozók és közvetett szállítmányozók megválasztásánál s általában az elvállalt szállítmányozás eszközlésénél felmerülő károkért felelős, ha nem a rendes kereskedő gondosságával jár el. Azt, hogy rendes kereskedő gondosságával járt el, a szállítmányozó köteles igazolni.

Ha a szállítmányozó és a feladó közt a fuvarozási költségek eleve bizonyos összegben megállapíttatnak: a szállítmányozó, más megállapodás hiányában, a szállítmányozást eszközlő fuvarozók és közvetett szállítmányozók eljárásáért egyenes felelősséggel tartozik.

386. Ha a szállítmányozó a fuvarozásnak a feladó által kijelölt módjától vagy nemétől fontos ok nélkül eltér, a vétlen balesetért is felelős. Kivételnek e tekintetben akkor van helye, ha a szállítmányozó igazolhatja, hogy a vétlen baleset a meghagyás pontos teljesítése mellett is bekövetkezett volna.

387. A szállítmányozó saját díjain kívül költségeinek, kiadásainak s általában mindannak megtérítését követelheti, mit a szállítmányozásra szükségkép vagy hasznosan fordított. A kialkudott fuvardíjnál magasabbat azonban fel nem számíthat.

A szállítmányozási díj szabad egyezkedés tárgyát képezi; ilyennek hiányában a helybeli szokás szolgál irányadóul.

Oly esetben, midőn a feladó és szállítmányozó közt a fuvarozási költségek eleve bizonyos összegben megállapíttatnak, szállítmányozási díj csak úgy számítható, ha ez világosan kiköttetett.

for bills of exchange signed on account thereof, for obligations incurred in any other manner, and for all claims on a running account arising out of his business as commission agent.

In virtue of such right of lien, which is effective also in the case when bankruptcy proceedings have been taken in the meantime against the principal, the agent may indemnify himself in respect of all the claims mentioned, with priority to the principal or his creditors. The same rule holds good as to outstanding claims arising out of the transaction undertaken by him in his character as commission agent.

380. When the principal does not fulfil his obligations mentioned in the preceding article in due time, the agent may indemnify himself out of the objects of the lien in accordance with §§ 305 and 307.

381. When goods, bills of exchange or negotiable securities, which are quoted on the Exchange or in the market, are the objects of a commission to sell or to buy, the agent may, unless the principal has ordered otherwise, himself furnish as seller the things which he ought to buy, or himself take as buyer the things taken over in commission.

When the order is carried out in this manner, the obligation of the agent to account is confined to proving that he has exactly observed, when calculating the purchase price, the actual price quoted on the Exchange or market at the time when the order was executed.

The commission agreed to or fixed by § 377, as well as the expenses ordinarily incurred by a commission, may also be demanded by the agent in such a case. So far as a commission agent does not, when giving notice of the execution of the commission, nominate a third person as seller or buyer, the principal may consider the agent as seller or buyer.

382. If the principal revokes his order, and such revocation reached the agent before he has sent off notice that such order has been executed, the agent can no longer exercise his right of himself operating as seller or buyer.

383. The enactments of the present Title are also applicable when a trader concludes an individual business transaction by order and on account of another person in his own name, even if such transaction is not entered into in the usual course of his business.

Fourth Title. Forwarding Agency.

384. The undertaking of sending of goods is considered forwarding agency when it is done through the intervention of carriers or shipowners by a person in his own name but on account of another. A person who does such business by profession is considered a forwarding agent.

385. A forwarding agent is responsible when he does not proceed with the ordinary care of a prudent trader, for all losses which may arise in connection with taking over the goods and taking care of them, choosing carriers and intermediary forwarding agents, and generally in carrying through his undertaking.

The onus is on the forwarding agent of proving that he has proceeded with the ordinary care of a prudent trader. When the sender and the forwarding agent have agreed beforehand upon the amount of the costs of carriage in a certain sum, the forwarding agent is directly responsible to the sender for the acts of the carriers and intermediary forwarding agents who carry out the carriage, unless they have otherwise agreed.

386. When a forwarding agent without good reason neglects the orders given to him by the sender concerning the manner of the transport, he is also responsible for accidents happening without his own fault. An exception to this rule only exists when the forwarding agent is able to prove that the accident would have occurred without his fault if he had duly obeyed the orders.

387. A forwarding agent may beyond his remuneration demand reimbursement of all costs and expenses, and all that he has spent necessarily or advantageously in carrying out the transport. But he cannot charge the sender a higher rate for carriage than that agreed upon.

The remuneration of a forwarding agent is the object of free agreement. When no such agreement has been come to, the local customs and usages govern.

When the charge for carriage has been stipulated beforehand between the sender and the forwarding agent in a fixed sum, a commission cannot be demanded in addition, unless it was expressly stipulated for.

388. A szállítmányozót az árúkra nézve, a mennyiben azok birtokában vannak, vagy a mennyiben azok felett rendelkezhetik, a szállítmányozási és fuvardíjak, továbbá a költségek és kiadások, nemkülönben az árúkra adott előlegezések erejéig zálogjog illeti, melynek érvényesítésére nézve a 379. és 380. §. határozatai szolgálnak irányadóul.

Ha a szállítmányozásnál közvetett szállítmányozó közreműködése vétetik igénybe, az előző jogait, különösen ennek zálogjogát a közvetett szállítmányozó köteles gyakorolni.

A mennyiben az előző követelésére nézve a követő részéről kielégíttetett, a követelés és a zálogjog a követőre megy át. Ugyanez áll a fuvarozó követelésére és zálogjogára nézve is, ha és a mennyiben ez a közvetett szállítmányozó által kielégíttetett.

389. A szállítmányozó, ellenkező megállapodás hiányában, a fuvarozást maga is eszközölheti. Ez esetben őt a fuvarozó jogai és kötelességei illetik s a 387. §-ban érintett költségeken és díjakon felül a fuvardíjt is felszámíthatja.

390. A szállítmányozó ellen az áru teljes vagy részben elveszése, megsérülése vagy elkésett kiszolgáltatása miatt támasztható keresetek egy esztendő alatt évülnek el. Ezen határidő az áru teljes elveszése esetében azon nappal, melyen a kiszolgáltatásnak történnie kellett volna, egyéb esetekben pedig azon nappal veszi kezdetét, melyen az áru tényleg kiszolgáltatva lett.

Hasonló módon évülnek el az áru teljes vagy részben elveszése, megsérülése, vagy elkésett kiszolgáltatása miatt emelhető kifogások is, ha a tudósítás e tényekről a szállítmányozó részére egy év alatt el nem küldetett.

A szállítmányozó által elkövetett esalás vagy sikkasztás esetében ezen határozatok alkalmazást nem nyernek.

391. A szállítmányozó jogai- és kötelességeire nézve, a mennyiben azok iránt a jelen czímben intézkedés nem történik, az előbbeni czím határozatai szolgálnak irányadóul.

392. A jelen czím határozatai akkor is alkalmazást nyernek, ha a kereskedő, a nélkül, hogy ez rendes üzleti köréhez tartoznék, egyes szállítmányozási ügyletekre vállalkozik.

Ötödik czím. Fuvarozási ügylet.

Első fejezet. Általában.

393. Fuvarozási ügyletnek az tekintendő, mely árúknak szárazon vagy folyókon és belvizeken való fuvarozása iránt köttetik. Ki ily ügyletekkel iparszerűleg foglalkozik, fuvarozónak tekintetik[1]).

394. A fuvarlevél a feladó és fuvarozó közt keletkezett szerződés bizonyítékául szolgál.

A fuvarozó a fuvarlevél kiállítását követelheti.

395. A fuvarlevél magában foglalja: 1. az árú megjelölését minőség, mennyiség, és az ismertető jelek szerint; — 2. a fuvarozó nevét és lakhelyét; — 3. a feladó nevét; — 4. annak nevét, kinek az árú kiszolgáltatandó; — 5. az árú rendeltetési helyét; — 6. a fuvardíjra vonatkozó határozatokat; — 7. azon különös megállapodásokat, melyek a felek közt egyéb pontok, különösen az út irányára, az árú megérkezési idejére, vagy az e részbeni késedelemre nézve keletkeztek; — 8. a kiállítás helyét és idejét.

396. A feladó köteles oly árúknál, melyek az átvevő részére leendő kiszolgáltatás előtt vám vagy adókezelés alá esnek, a fuvarozót a szükséges kisérő iratokkal ellátni. A mennyiben a fuvarozót magát vétkesség nem terheli, a feladó felelős a fuvarozónak azon büntetések- és károkért, melyek ez utóbbira a kisérő iratok helytelenségéből vagy elégtelenségéből származnak.

[1]) A nemzetközi vasuti fuvarozás tekintetében irányadó az 1890. oktober 14-én kötött berni egyezmény, az 1893. szeptember 20 án megállapitott kiegészitő nyilatkozat, a Parisban 1898. junius 16-án létrejött pótegyézmény, amelyek az 1892. XXV; az 1894. XVII; az 1901. XXV; végül az 1908. évi XLIV. t. cz. által iktattattak be az ország törvényei sorába. A berni egyezmény folytán átdolgozott vasuti üzletszabályzat a belföldi vasuti fuvarozás tekintetében a 83249/1892 számu kereskedelmi ministeri rendelettel bocsáttatott ki, amelyet a m. kir. ministerium 5592/1909 számu rendeletével közzétett uj vasuti üzletszabályzat hatályon kivül helyezett.

388. The forwarding agent has a right of lien over goods, to the extent to which they are in his possession or he can dispose of them, for the charges of transport and expedition, for his costs and expenses, and for advances made in respect of the goods; as to the exercise of such right the enactments of §§ 379 and 380 hold good.

When the forwarding agent employs an intermediary, the intermediary forwarding agent must exercise the rights, in particular the right of lien, of the forwarding agent.

So far as the predecessor is guaranteed in his debt by the successor, such debt, as well as the right of lien, is transmitted to the successor. The same holds good regarding the debt and right of lien belonging to the carrier, when and so far as he is guaranteed by the intermediary forwarding agent.

389. A forwarding agent may, in default of an agreement to the contrary, himself carry out the transport. In such case he has the rights and obligations of a carrier and may charge, besides the costs and commission mentioned by § 387, also the price of carriage.

390. Actions against a forwarding agent in respect of total or partial loss, damage or late delivery, are barred by prescription after one year. Time runs in the case of total loss from the expiration of the day on which delivery ought to have been made, in the other cases from the expiration of the day on which delivery has been effected.

In the same way, defences on account of total or partial loss, damage or late delivery cannot be set up, when the notice of such facts has not been sent to the forwarding agent within the period of one year.

In cases when the forwarding agent has been guilty of fraud or malversation, these enactments have no application.

391. With regard to the rights and obligations of a forwarding agent, the enactments of the previous Title hold good so far as this Title does not contain provisions concerning them.

392. The enactments of this Title also hold good when a trader undertakes individual forwarding agencies, even if they are not carried out in the usual course of his business.

Fifth Title. Of the Business of Carriers.

First Section. General provisions.

393. A transaction of carriage is a transaction which is entered into with the object of bringing about the transport of goods by land, river or inland watercourse. A person who carries on such a business professionally is considered a carrier[1]).

394. The freight note (way bill) serves as a proof of the contract between the sender and the carrier.

The carrier may demand the drawing up of a freight note.

395. The freight note contains: 1. the description of the goods with reference to their quality, quantity and characteristics; — 2. the name and address of the carrier; — 3. the name of the sender; — 4. the name of the person to whom the goods are to be delivered; — 5. the place of delivery of the goods; — 6. provisions with regard to the rate of carriage; — 7. any special arrangements made on other points, especially regarding the route, the time of delivery of the goods, and late delivery; — 8. the place and time of its being drawn up.

396. The sender is obliged to hand over to the carrier all papers which are necessary, before delivery of the goods to the consignee, for the purpose of satisfying the formalities of customs and taxes. The sender is responsible to the carrier, unless the latter is at fault, for fines and damages which may result from the inaccuracy or insufficiency of these papers.

---

[1]) As to the international railway transport with regard to Hungary the Convention of Berne of October 14th 1890, as well as the supplementary Declaration of 20th September 1893 and the Convention of Paris of 16th June 1898 govern. They are articulated by the Articles XXV of 1892, XVII of 1894 and XXV of 1901. — In consequence of the Convention of Berne the Hungarian Minister of Commerce on the basis of his authorisation by law, issued Railway Traffic Regulations under No. 83249, 1892 (Edict of the Ministry of Commerce) for the inland traffic, which, however, were abrogated by the new Railway Traffic Regulations published by the Ministry of Commerce (Edict No. 5592 of 1909).

397. A fuvarozást határozott megállapodás vagy helyi szokás hiányában, a körülményekhez mért határidő alatt kell megkezdeni.

Ha a fuvarozás megkezdése, vagy az ut folytatása természeti esemény vagy más véletlenség miatt ideiglenesen meggátoltatik, a feladó nem köteles az akadály megszüntét bevárni, hanem a szerződéstől elállhat; köteles azonban ily esetben a fuvarozónak, a mennyiben ezt vétkesség nem terheli, az előkészületi, a ki- vagy lerakodási költségeket s a fuvardíjból a megtett utra eső részt megtériteni. A megtérítendő összeget, ha az iránt a felek meg nem egyezhetnek, helyi szokás hiányában, a biróság határozza meg.

398. A fuvarozó minden kárért, mely az áruban az átvételtől a kiszolgáltatásig elveszés vagy megsérülés által történik, felelős, a mennyiben igazolni nem képes, hogy a kárt erőhatalom, vagy az áru természetes minősége, különösen belső megromlás, beszáradás, rendes csurgás vagy a begöngyölésnek kivülről fel nem ismerhető hiányai okozták.

Drágaságok-, pénzek- vagy értékpapirokért a fuvarozó csak akkor felelős, ha a tárgyak ezen minősége vagy értéke neki kijelentve lett.

399. Az áru elveszése vagy megsérülése miatti kártérítés esetében, a kár kiszámításánál, az árunak szükséghez képest szakértők által megállapitott rendes kereskedelmi, ilyennek nem létében pedig közönséges értéke vétetik alapul.

Ehhez képest a fuvarozó az árú elveszése esetében azon rendes kereskedelmi értéket tartozik megtériteni, melylyel a hason fajú és minőségű árú a rendeltetés helyén birt akkor, midőn a kiszolgáltatásnak történni kellett volna; ellenben az árú megsérülése esetében azon különbözet téritendő meg, mely a megsérült árú eladási ára s azon rendes kereskedelmi érték közt létezik, melylyel az a sérelem nélkül, a kiszolgáltatás helyén és idejekor birt volna.

A kártérítési összegből mindegyik esetben levonandó az, mi az elveszés, illetöleg a megromlás folytán vám- és egyéb költségekben megtakarítva lett.

Ha a fuvarozó vagy emberei bebizonyíthatólag vétkes gondatlansággal vagy gonosz szándékkal jártak el, a fuvarozó teljes kártéritéssel (272. §.) tartozik.

400. A fuvarozó felelős a kikötött vagy szokásos fuvaridő elmulasztásából eredő kárért, a mennyiben igazolni nem képes, hogy a késedelmet rendes fuvarozó gondosságával elkerülnie nem lehetett.

401. Ha a fuvaridő elmulasztása esetére a fuvardij bizonyos részének levonása vagy teljes elvesztése, vagy más kötbér állapíttatott meg, — kétség esetében a késedelemből eredő, s az érintett kikötmények összegét meghaladó kár megtérítése is követelhető.

A mennyiben a fuvarozó igazolhatja, hogy a késedelem a rendes fuvarozó gondosságával elhárítható nem volt, az érintett kikötmények csak úgy vehetők igénybe, ha ez szerződésileg megállapíttatott.

402. A fuvarozó felelős azokért, kiket az elvállalt fuvarozás teljesítésénél alkalmaz.

403. Ha a fuvarozó az árut, az elvállalt fuvarozásnak egészben vagy részben eszközlése végett, más fuvarozónak adja át, az áru kiszolgáltatásáig nemcsak közvetlen követőjeért, hanem minden későbbi fuvarozóért is felelős.

Minden fuvarozó, ki mint követője jelentkezik egy másiknak, az által, hogy az árut az eredeti fuvarlevéllel veszi át, ennek értelmében a fuvarozási szerződésbe lép; felelőssé lesz előzőinek a már teljesített fuvarozásból eredő kötelezettségeiért s egyszersmind önálló kötelezettséget vállal arra nézve, hogy a fuvarozást az eredeti szerződés értelmében, különösen a fuvarlevélben kijelölt vonalakon fogja eszközölni.

404. A fuvarozó a feladó későbbi utasításait az áru visszaadása, vagy annak más, mint a fuvarlevélben kijelölt átvevő részére leendő kiadása tekintetében, mindaddig teljesíteni tartozik, mig a fuvarlevelet, az áru megérkezése után a rendeltetés helyén, a kijelölt átvevőnek ki nem szolgáltatta.

Ha ez már megtörtént, a fuvarozó csak a kijelölt átvevő utasitásait veheti figyelembe; ellenkezőleg ennek az áruért felelős.

397. In default of a definite agreement or local customs and usages, the transport must be commenced within a time appropriate to the prevailing circumstances.

If the commencement of the transport or the continuation of the journey is temporarily hindered by an accident of nature or of another description, the sender is not bound to wait until the hindrance has ceased, but may withdraw from the contract; he is, however, bound, if the carrier is not to blame, to compensate him for the expense of preparing for the journey, of unloading, and of the portion of the journey already accomplished. The amount of this sum, if the contracting parties cannot come to an agreement, and in default of local customs and usages, will be fixed by the Court.

398. The carrier is responsible for any damages incurred by loss or deterioration of the value of the goods, from the moment he receives them until their delivery, unless he is able to prove that the damage was caused by *vis major* or by the natural quality of the goods, especially internal decay, shrinkage, ordinary leakage, or defects of the packing not recognisable at once.

For precious objects, money or valuable securities, the carrier is only responsible if the nature or value of the goods has been pointed out to him.

399. In case of damages by reason of loss or deterioration of the goods, the measure of the damages is fixed on the basis of the current trade value of the goods, which, if necessary, must be fixed by experts, and in default of a current trade value, on the basis of the current value.

In consequence, the carrier must in case of loss make good the current trade value which goods of the same kind and quality had in the locality where and at the time when delivery ought to have been made; whilst in the case of damage sustained by the goods, the measure of damages will consist in the difference between the selling value of the damaged goods and the current trade value of goods of the same kind and quality in a non-damaged condition in the locality and at the time agreed upon for delivering them.

From the amount of the damages a deduction must be made in any case, of what is saved by reason of the loss in customs duty and other expenses.

When it can be proved that the carrier or his servant has acted with fraud or culpable negligence, the carrier is liable for full damages (§ 272).

400. The carrier is responsible for damages if the agreed or customary time of transport is exceeded, so far as he cannot prove that he was unable to prevent the delay with the care of an ordinary good carrier.

401. When the deduction of a certain portion of the transport price, or the loss of the total transport price, or some other penalty, has been agreed upon in the event of delay in delivering, full damages for the delay, even exceeding the amount stipulated, may be claimed in case of doubt.

In so far as the carrier is able to prove that the delay could not be prevented by the care of an ordinary good carrier, the amounts above mentioned can only be demanded if they were stipulated for by contract.

402. A carrier is responsible for all persons whom he may employ to effect the carriage.

403. When a carrier has delivered the goods to another carrier, in order that the latter shall totally or partially effect the transport he has undertaken, he is responsible until delivery, not only for his immediate successor, but also for any succeeding carrier.

Every carrier who offers himself as successor of another, enters, by his taking delivery of the goods together with the original freight note, into a contract of carriage, according to the provisions of such freight note; he becomes responsible for the obligations of his predecessor arising out of the transport carried out and undertakes together with him an independent obligation of effecting the carriage according to the original contract, especially as regards the terms mentioned by the freight note.

404. The carrier must obey the supervening orders of the sender as to returning the goods or delivering them to another consignee than the one indicated in the freight note, so long as he has not, after arrival of the goods at the place at which they are to be delivered, delivered the freight note to the indicated consignee.

If the freight note has already been delivered, the carrier can only follow the instructions of the consignee indicated by the freight note; if he acts to the contrary he is responsible to him for the goods.

Az esetre, ha feladási vevény lett kiállítva, ezen rendelkezési jog csak a feladási vevény birtokosát illeti.

405. A fuvarozó köteles az árút rendeltetése helyén, a fuvarlevélben kijelölt átvevőnek kiszolgáltatni.

406. A fuvarlevélben kijelölt átvevőnek jogában áll, még mielőtt az árú rendeltetése helyére érne, annak biztonsága végett a szükséges intézkedéseket megtenni, se végből a fuvarozót kellő utasításokkal ellátni. Az árú kiszolgáltatását, mielőtt az rendeltetése helyére érkeznék, csak az esetben követelheti, ha erre a fuvarozó a 404. §. értelmében felhatalmaztatott.

407. Mihelyt az árú rendeltetési helyére érkezik, a fuvarlevélben kijelölt átvevőnek szabadságában áll a fuvarozási szerződésen alapuló jogokat, a fuvarlevélből kivehető kötelezettségek teljesítése mellett, a fuvarozó ellen saját nevében érvényesíteni, különösen ez utóbbit a fuvarlevél átadására s az árú kiszolgáltatására szorítani, feltéve, hogy a kereset megindítása előtt a 404. §. értelmében ellenkező utasítás nem adatott.

Az, hogy a kijelölt átvevő saját vagy más érdekében jár-e el, különbséget nem tesz.

408. Az árú és a fuvarlevél elfogadása által az átvevő a fuvarlevél értelmében a fuvarozó kielégítésére köteleztetik.

409. Ha az, ki az árú átvevőjeként kijelöltetett, nem található, vagy ha ez az átvételt megtagadja; vagy ha az átvétel vagy az árú mibenléte iránt vita keletkezik, az érdekelt félnek jogában áll az árú mibenlétét birói szemle útján megállapíttatni.

E mellett az átadási hely birósága az érdekelt fél kérelmére elrendelheti, hogy az árú egyelőre közraktárba, vagy egy harmadik személy gondviselése alá helyeztessék, és hogy a fuvardíjnak s a fuvarozó egyéb követelésének kielégitése végett az áru vagy annak egy része nyilvános árverés utján eladassék.

Ezen kérelem iránt az ellenfél, a menynyiben helyben tartózkodik, a biróság által előlegesen meghallgatandó[1]).

410. Az áru átvételével és a fuvardij kifizetésével a fuvarozó ellen minden igény megszünik.

Oly hiány vagy sérülés miatt azonban, mely a kiszolgáltatáskor külsőleg felismerhető nem volt, a fuvarozó az áru átvétele és a fuvardij kifizetése után is felelősségre vonható, ha a hiány vagy sérülés, a 409. §. értelmében, a felfedezés után azonnal megállapittatik, s egyuttal igazoltatik, hogy a hiány vagy sérülés a feladás és kiszolgáltatás ideje közt történt.

A 390. §-nak a kereset és kifogások elévülésére vonatkozó határozatai a fuvarozók tekintetében is alkalmazandók.

411. A fuvarozót a fuvarozási szerződésből eredő követelések, különösen a fuvardíj, fekbér valamint a vámok és egyéb kiadások erejéig a fuvarozott árukra zálogjog illeti. E jog addig áll fenn, mig a fuvarozott árúk az átvevőnek kiszolgáltatva nem lettek.

A zálogjog alapján, mely a tulajdonos ellen elrendelt csőd esetében is hatályos, a fuvarozó követelésének kielégítése végett, a 409. §. értelmében, a fuvarozott árúk részbeni vagy teljes eladását követelheti[2]).

---

[1]) A kérvény az illetékes járásbirósághoz intézendő. keresk. elj. 10. §., az eljárásra a törvénykezési rendtartásnak az előzetes birói szemlére vonatkozó szabályai irányadók. — [2]) A fuvarozás tárgyát képező áruk birói lefoglalhatóságáról a végrehajtási törvény, az 1881. LX. t. cz. 68 §. a a következőkép intézkedik: „Gőzhajózási és vasuti vállalatoknak vagy más fuvarosnak, fuvarozás végett átadott tárgyak, annak tartozásaiért, kinek az áruk kiszolgáltatandók, csak az árunak a rendeltetési helyre való megérkezése és a fuvarlevélnek az átvevő részére történt kézbesittetése után foglaltathatnak le. A feladó tartozásaiért, a fuvarozás végett feladott áruk csak azon esetben foglalhatók le, ha feladási vevény vagy rakjegy nem adatott ki s egyszersmind a fuvarozó, vaspályáknál és gőzhajózási vállalatoknál pedig azon állomás főnöke, melynél a leadásnak történni kell, a foglalás megtörténtéről olyan időben értesittetnek, midőn a fuvarlevélnek a vevő részére való kézbesítése még megelőzhető. Ha rakjegy vagy feladási vevény állíttatott ki, a fentebbi előfeltételek mellett a fuvarozás végett átadott áruk a rakjegy vagy feladási vevény birtokosainak tartozásaiért lefoglalhatók ugyan, de csak akkor, ha a rakjegy vagy a feladási vevény megtaláltatik és vagy birói kézhez tétetik, vagy reá a foglalás feljegyeztetik (80. §.). A fuvarozó azon követelésének kielégítése előtt, melyre nézve őt az 1875: XXXVII. t. cz. 411. §-a szerint zálogjog illeti, a lefoglalt tárgyakat egyik esetben sem köteles kiadni s ha kiadja is, zálogjoga épségben maradván, ezen követelése az

When a certificate of receipt has been drawn up, the right of disposition belongs exclusively to the owner of the certificate.

405. The carrier is bound to deliver the goods to the consignee indicated in the freight note at the place of destination.

406. The consignee indicated in the freight note has the right, before the arrival of the goods at the place of delivery, to take all necessary steps for the safety of the goods and to give the carrier all necessary instructions to this end. He cannot, however, demand delivery of the goods before their arrival at their destination, unless the carrier has been authorised in accordance with § 404 to make such delivery.

407. After the arrival of the goods at their place of destination, the consignee indicated in the freight note may maintain any rights arising from the contract of carriage against the carrier in his own name, provided that he himself has fulfilled all its conditions, and especially the right to require the carrier to hand over the freight note and to deliver the goods, when no contrary instructions have been given in accordance with § 404 before the complaint has been presented.

It makes no difference whether the indicated consignee proceeds in his own interest or in that of a third person.

408. By accepting the goods and the freight note the consignee becomes bound to pay the carrier in accordance with the terms of such freight note.

409. When the indicated consignee of the goods is not to be found, or when he refuses to take delivery, or when a dispute arises concerning the acceptance or the condition of the goods, the interested party has the right to have the condition of the goods ascertained by experts to be nominated by the Court.

Moreover, the Court of the place of delivery may on request of the interested party, order the goods to be deposited for the time being in a public warehouse or with a third person, or the goods or part of them to be sold by public auction for the purpose of paying the freight and the other claims of the carrier.

Concerning this request, the other interested party, if he is present in the locality, must be previously heard by the Court[1]).

410. On acceptance of the goods and payment of the freight any claim against the carrier expires.

The carrier may, however, be held answerable, even after delivery and payment of the freight, for such diminution or deterioration as was not immediately apparent on the delivery, provided that the diminution or deterioration is confirmed immediately after having been discovered (§ 409) and it is proved that it occurred between the time of the sending off and the delivery.

The enactments of § 390 concerning limitation of actions and defences are also to be applied towards carriers.

411. A carrier has a lien on goods for claims arising out of the contract of carriage, especially for freight, storage, custom-house expenses and all other disbursements. This right of lien exists until he has delivered the carried goods to the consignee.

On the ground of the right of lien, which is effective also in case of bankruptcy proceedings against the owner, the carrier, with the object of recovering his debt, may, in accordance with § 409, demand total or partial sale by public auction of the carried goods[2])

[1]) The request must be presented before the District Court within the jurisdiction of which the consignee resides. (Ordinance of Judicial Procedure in Commercial Matters, § 10.) As to the procedure itself the enactments of the Civil Process Ordinance are to be applied concerning previous proofs. — [2]) According to § 68 of the Art. LX of 1881 execution can be levied against goods delivered to a carrier only in accordance with the following rules: "Goods delivered to a steam-ship or railway undertaking or other carrier cannot be seized on account of the debts of the person to whom they are to be delivered, except after arrival of the goods at their place of destination and after the freight note has been handed to the consignee. — On account of the debts of the sender goods delivered for carriage can only be seized when the delivery receipt or warehouse receipt has not yet been delivered, and if the carrier — in the case of railways or steamship companies the station master at the place of destination — can be informed of the seizure in such time that the handing over of the freight note to the consignee can be prevented. — When a warehouse bill or certificate of receipt has been drawn up, the goods delivered for carriage may, under observation of the above rules, be seized on account of the debts of the holder of such document, but only when the warehouse bill or certificate of receipt has been found and deposited in official hands or the seizure notified on the document itself (§ 80). — The carrier is not under any

412. Ha az árú egymásután több fuvarozó kezén megy keresztül, a menynyiben a fuvarlevél mást nem rendel, az utólsó fuvarozó a kiszolgáltatás alkalmával, előzőinek a fuvarlevélből kitünő követeléseit érvényesíteni s ezek jogait, különösen a zálogjogot is gyakorolni tartozik.

Azon fuvarozó, ki előzője követelését kiegyenlíti, a törvény erejénél fogva ennek összes jogaiba lép. Ugyanez áll a szállítmányozó követelésére nézve is, melyet a fuvarozó kiegyenlít (388. §.).

Az előzők zálogjoga addig áll fenn, míg az utolsó fuvarozó e joga meg nem szünik.

413. A mennyiben ugyanazon árúra nézve a 379., 388. és 411. §§. értelmében több zálogjog szereztetett, azon zálogjogok közt, melyek a szállítmányozásból, illetőleg fuvarozásból erednek, a később keletkezett megelőzi a korábbit; a most érintett zálogjogok elsőbbséggel birnak azon zálogjog előtt, mely a bizományost és az előlegek tekintetében a szállítmányozót illeti; az utóbbiak közt pedig a korábban keletkezett megelőzi a későbbit.

414. Ha a fuvarozó az árút a fuvardíj kifizetése nélkül szolgáltatja ki, úgy ő, mint a megelőző fuvarozók és szállítmányozók is saját előzőik elleni viszkereseti jogaikat elvesztik. Az átvevő elleni kereseti jogon ez által változás nem történik.

415. A feladó és fuvarozó abban állapodhatnak meg, hogy a fuvarozó a neki átadott árukról rakjegyet állítson ki.

A rakjegy által a fuvarozó az áru kiadására kötelezi magát az okmány minden jogszerű birtokosa irányában.

416. A rakjegynek, mely a szövegben világosan mint ilyen megjelölendő és a fuvarozó által aláirandó, magában kell foglalni: 1. a fuvarozandó árúk megjelölését és azok mennyiségét; — 2. a fuvarozó nevét; — 3. a feladó nevét; — 4. annak nevét, ki részére vagy kinek rendeletére az árú kiszolgáltatandó lesz Ilyennek a feladó tekintendő, ha a rakjegy pusztán rendeletre lett kiállítva; — 5. a kiszolgáltatás helyét; — 6. a kiállítás helyét és idejét.

Ha a fuvarozó ezt kivánja, a feladó köteles neki a rakjegynek egy általa aláirt másolatát kézbesíteni.

417. A rakjegy a fuvarozó és átvevő közti jogviszonyokat szabályozza. A fuvarozási szerződésnek a rakjegybe fel nem vett határozatai az átvevő irányában joghatálylyal nem birnak.

A fuvarozó és feladó közti jogviszonyokra nézve a fuvarozási szerződés szolgál irányadóul.

418. Ha rakjegy lett kiállítva, a fuvarozó a feladó későbbi utasításait az áruk visszaadása, vagy más mint a rakjegyben kijelölt átvevő részére leendő kiadása tekintetében csak az esetben teljesítheti, ha neki a rakjegy visszaadatik. Ha e határozat ellen cselekszik, a rakjegy jogszerü birtokosának az árúért felelős.

419. Az árú átvételére az tekintetik feljogosítottnak, ki a rakjegyben átvevőként van kijelölve, vagy ki rendeletre szóló rakjegynél birtokosi minőségét a hátiratok összefüggő és egész ő hozzá lenyúló lánczolata által igazolja.

A fuvarozó az árút csak a nyugtatványozott rakjegy visszaadása mellett köteles kiszolgáltatni.

A fuvarozó jogaira és kötelességeire vonatkozó határozatok az esetben is alkalmazást nyernek, ha rakjegy lett kiállítva.

420. A jelen fejezet határozatai akkor is alkalmazást nyernek, ha a kereskedő anélkül, hogy ez rendes üzleti köréhez tartoznék, egyes esetben árúknak szárazon, folyókon vagy belvizeken leendő fuvarozását elvállalja.

árverésen befolyt vételárból előzetesen elégíttetik ki. Ha a végrehajtató a fuvarozónak ezen követelését kielégíti, a zálog- és kielégítési elsőségi jogot illetőleg, a fuvarozó jogaiba lép."

412. When the goods pass through the hands of several carriers, the last carrier, so far as the freight note does not provide otherwise, ought at the time of delivery to collect the sums due to his predecessors according to the freight note, and to exercise their rights, especially the right of lien.

The carrier who has paid off the claims of his predecessor enters by virtue of the law into all rights of the latter. The same rule holds good concerning the forwarding agent who has satisfied the carrier (§ 388).

The right of lien of the predecessors exists until the right of lien of the latest carrier expires.

413. If there are several rights of lien existing on the same goods, by virtue of §§ 379, 388 and 411, precedence is given, as regards such rights arising from forwarding agency and from the carrying of the goods respectively to the lien arising at a later time over the lien arising at an earlier time; and the right of lien last mentioned has priority to the lien of a commission agent and that for loans and advances to the forwarding agent. Amongst these latter classes of liens the earlier is preferred to the later.

414. When a carrier delivers goods without being paid, he himself, as well as all former carriers and forwarding agents, lose all recourse against the predecessors. The right of action against the consignee is not at all altered thereby.

415. The sender and the carrier may agree that the carrier shall draw up a loading certificate of the delivered goods.

By this loading certificate the carrier incurs an obligation towards any lawful owner of the document, to deliver the goods.

416. The loading certificate must be expressly so named in the body of the document, must be signed by the carrier, and must contain: 1. the description and quantity of the goods to be carried; — 2. the name of the carrier; — 3. the name of the sender; — 4. the name of the person to whom or to whose order the goods must be delivered. The sender is to be considered such person, when the loading certificate is drawn up only "to order"; — 5. the place of delivery; — 6. the place and date of its being drawn up.

Upon demand of the carrier, the sender ought to hand over to the carrier a copy of such loading certificate signed by him.

417. The loading certificate regulates the relationship between the carrier and the consignee. Provisions of the contract of carriage not set out in the loading certificate have no effect as regards the consignee.

The relationship between the carrier and sender is regulated by the contract of carriage.

418. When a loading certificate has been drawn up, the carrier is not allowed to follow orders subsequently given him by the sender to stop the goods, to return them, or to deliver them to any other person than the consignee indicated on the loading certificate, unless such certificate is given back to him. If he acts in contravention of these enactments, he is responsible for the goods to the legitimate owner of the certificate.

419. The person who is indicated as consignee in the loading certificate is deemed entitled to take delivery of the goods, or when such certificate has been drawn up to order, the person who proves that he is owner of the certificate by an uninterrupted chain of indorsements reaching to him.

The carrier is only bound to deliver the goods on the return of the loading certificate to him with a receipt for the goods delivered.

The enactments concerning the rights and obligations of the carrier are also to be applied to cases in which a loading certificate has been drawn up.

420. The enactments ot this Section are also to be applied when a trader undertakes in individual cases to bring about the carriage of goods by land, river or inland watercourses, even if the undertaking is not contracted in the usual course of his business.

---

circumstances bound to deliver the seized objects before recovery of the claims for which he has a right of lien according to § 411 of Art. XXXVII of 1875, and if he does deliver them, his claim, seeing that the right of lien continues, is paid first out of the result of the auction. — When the person who puts in execution secures this claim of the carrier, the right of lien and of priority pass to him."

421. A postaintézetekre a jelen fejezet határozatai csak annyiban nyernek alkalmazást, a mennyiben ezek az e részben fennálló külön rendeletekkel nem ellenkeznek[1]).

Második fejezet. Eltérő intézkedések a vaspályák fuvarozási ügyleteit illetőleg.

422. Jelen törvénynek a fuvarozásra vonatkozó határozatai, a következő szakaszokban foglalt eltérésekkel, a vaspályák fuvarozási ügyleteire is alkalmazást nyernek.

423. A közforgalomnak átadott és árúfuvarozásra rendelt vaspályák, a fuvarozást a feladó által kijelölt vonalakon, saját pályáikon meg nem tagadhatják, feltéve: 1. hogy az áruk minőségük vagy begöngyölésüknél fogva az üzleti szabályok, vagy a pálya szerkezete és használati módja szerint fuvarozásra alkalmasak; — 2. hogy a feladó az igazgatóságnak a fuvardíjra, a rakodásra és a fuvarozásnak egyéb megengedett feltételeire vonatkozó intézkedéseit magára nézve kötelezőknek elismeri; — 3. hogy a vaspálya rendes fuvarozási eszközei a fuvarozás teljesítésére elegendők.

A vaspályák az árukat, mielőtt azok elküldése megtörténhetik, fuvarozás végett átvenni nem tartoznak. Kötelesek azonban, ha ezt a pálya helyiségei megengedik, a feladó kivánságára az árukat megőrzés végett átvenni s a fuvarozást a jelen szakasz határozatai szerint foganatosítani.

Ha ezt a pálya berendezése, a fuvarozási viszonyok vagy a közérdek nem követelik: az elküldés idejére nézve egyik feladót sem szabad előnyben részesíteni.

Az e szakasz határozataival ellenkező eselekvények, az azokból eredő kár megtérítésére kötelezik a vállalatot.

424. Az előbbeni szakaszban érintett vaspályák, a következő szakaszokban felsorolt esetek kivételével, a jelen törvény 398., 399., 400., 402., 403., 410. és 423. §-ainak a fuvarozók kártérítési kötelességeire vonatkozó határozait, sem a kötelezettség keletkezése, terjedelme és tartama, sem a bizonyítási teher tekintetében saját előnyükre szerződések, szabályok vagy külön megállapodások által nem módosíthatják.

Az e határozattal ellenkező szerződések és megállapodások joghatálylyal nem birnak.

425. A vaspálya kikötheti: 1. oly árúknál, melyek a feladóval történt megállapodás szerint nyitott kocsikon fuvarozandók: hogy azon károkért, melyek a fuvarozás ezen módjával járó veszélyekből eredhetnek, felelősséget nem vállal. A fuvarozás e módjával összekötött veszélyek alatt azonban a feltünő sulyapadás és az árú teljes vagy részbeni elveszése nem érthető; — 2. oly árúknál, melyek — habár minőségüknél fogva a fuvarozás közben az elveszés vagy megsérülés meggátlása végett begöngyölést igényelnek — éppen nem, vagy csak hiányosan begöngyölve adatnak fel: hogy azon károkért, melyek a begöngyölés hiányából vagy ennek hiányos minőségével járó veszélyekből erednek, felelősséget nem vállal; — 3. oly árúknál, melyeknek fel- vagy lerakodását a történt megállapodás szerint a feladó, illetőleg az átvevő eszközli: hogy nem vállal felelősséget azon károkért, melyek a fel- vagy lerakodásból, vagy a hiányos rakodással egybekötött veszélyekből

[1]) A pósta tekintetében az Ausztriával kötött vám és kereskedelmi szövetség annak idején XVIII. czikkében a magyar törvényhozás további intézkedéséig érvényben tartotta a pósta tekintetében az absolut kormány által alkotott szabályokat, a magyar törvényhozás pedig a pósta ügyleteit eltekintve a nemzetközi postaszerződéstől, amely legutóbb az 1908. XLV. t. cz-el czikkelyeztetett be a szorosan véve nem ide tartozó postatakarékpénztári törvénytől (1885. IX. t. cz. kiegészitve a cheque és clearing forgalomról szóló 1889. XXXIV. t. cz. által) mindeddig nem szabályozta, ugy hogy a póstajognak tenyleg ma is az 1850-iki póstatörvény egyik főforrása. A posta ügyében fennálló jogszabályokat, különösen az 1867. óta a posta ügyében kelt ministeri rendeleteket rendszeresen összefoglalja a kereskedelemügyi m. kir. minister által „Postai tarifák és Póstaüzleti Szabályok“ czim alatt közzétett hivatalos gyüjtemény. 1901. Ugyanigy felöleli a távirdára vonatkozó szabályokat a „Távirdaüzleti Szabályok és Távirdai Tarifák“ czimü kiadvány.

421. The enactments of this Section are only to be applied to the Postal Service so far as they are not contrary to the existing special Ordinances[1]).

Second Section. Various provisions concerning the Conveyance of Passengers and Goods by Railway.

422. The enactments of this Law concerning the business of carriers are to be applied, with the modifications of the following articles, also to the business of conveyance of goods and passengers by railway.

423. A railway serving the public for the conveyance of goods cannot refuse to undertake their transport on the lines of its system, indicated by the sender, provided that: 1. the goods and their package are of such a kind, that they can be conveyed in accordance with the regulations of the traffic and the method of construction and use of the railway; — 2. the sender submits himself to the regulations concerning the rates of carriage, loading, and other permitted conditions of transport, made by the directorate of the railway; — 3. that the ordinary means of transport of the railway allow the carrying out of the transport.

Railways are not bound to accept goods for conveyance, unless the transport can take place at once. But they are bound, so far as their premises allow, to keep goods on demand of the sender, and to carry out the conveyance thereof in accordance with the provisions of this article.

So far as the construction of the railway, the circumstances of the transport, or the public interest, do not demand it, no precedence may be given to any sender as to the time of beginning the transport.

When an undertaking acts in contravention of the provisions of this article, it is responsible for the damages caused by its having done so.

424. The railways mentioned in the preceding article cannot, with the exception of the cases to be enumerated in the following article, modify to their advantage, the enactments of §§ 398, 399, 400, 402, 403, 410 and 423 of this Law concerning the liability of carriers for damages, either as regards its origin, its extent or its duration, or as regards the burden of proof. They cannot stipulate for such modifications, aiming at their advantage, either by contracts, or by regulations, or by special stipulations.

All contracts and stipulations contrary to this provision are of no effect.

425. The railway may stipulate: 1. in the case when goods are carried in pursuance of an agreement with the sender in open trucks: that it is not responsible for injuries which arise from the risk inseparable from this kind of transport. As risks inseparable from this kind of transport are not considered unusual deficiency in weight or partial or total loss of the goods — 2. in the case when goods, although their nature demands packing to preserve them from loss or damage during their conveyance, have been delivered for transport without being packed or packed defectively: that it is not responsible for injuries arising from the risk inseparable from the lack of packing or from defective packing; — 3. in the case of goods, the loading and unloading of which, in pursuance of an agreement, is effected by the sender or by the consignee: that it is not responsible for injuries arising from the risk which is inseparable from loading, unloading or defective loading; — 4. in the

[1]) Article XVIII of the Duty and Trade Alliance with Austria provides that the Decrees of the Absolutistic Government in postal matters are to remain valid, until new provisions should be made by the Hungarian Legislative Power. The Legislative Power, however, has with the exception of the articulation of the International Post Treaty (the last articulation whereof was effected by Art. XLV of 1908), the Bill concerning the Post Savings Banks, which is not entirely in connection with this department (Art. IX of 1885, supplementary to which is the Art. XXXIV of 1889 concerning the regulations of the clearing and cheque service of the Post Savings Banks), not yet regulated the affairs of the Post, so that the Post Law of 1850 is still the main source of Post law. On the other hand a series of ministerial Ordinances has been passed with the object of regulating these matters. They are collected in the official collection "Tariffs and Business Rules of the Post", Budapest, 1901, in which collection, especially, those Ordinances concerning postal matters issued after 1867 are put into systematic order and are published by the Minister of Commerce. An analogical publication has been made as to telegraphic concerns of the Government with the title "Tariffs and Business Rules of the Telegraph Offices."

erednek; — 4. oly árúknál, melyek sajátszerű minőségüknél fogva a teljes vagy részbeni elpusztulás vagy károsulás, nevezetesen a törés, megrozsdásodás, belső megromlás, rendkívüli csurgás vagy öngyuladás veszélyeinek vannak kitéve: hogy azon károkért, melyek ezen veszélyekből eredhetnek, felelősséget nem vállal; — 5. élő állatoknál: hogy ezekért felelősséget nem vállal azon kárra nézve, mely az állatokban, a fuvarozásukkal járó különös veszélyből támad; — 6. kisérettel ellátott árúknál: hogy felelősséget nem vállal azon károkért, melyeknek elhárítása a kiséret teendője lett volna.

Ha a jelen §. szerint megengedett határozatok valamelyike kiköttetett, az ellenkező igazolásáig azon vélelem is kikötöttnek tekintendő, hogy a bekövetkezett kár, ha ez az el nem vállalt veszélyből eredhetett, valójában ezen veszély által okoztatott.

A pályát a jelen §. szerint kikötött mentesség daczára felelősség terheli, ha igazoltatik, hogy a kár a vállalatnak vagy embereinek vétkessége által okoztatott.

426. A vaspálya kikötheti, hogy a fuvarozás végett feladott podgyászért csak az esetben vállal felelősséget, ha az a kiszolgáltatási idő elteltétől számítandó bizonyos határidő alatt követeltetik vissza. E határidő három napnál rövidebb nem lehet.

A most érintett határidő eltelte nem zárja ki azt, hogy a tulajdonos a meglevő podgyász kiadatását követelhesse.

427. Ha a fuvarozás végett feladott árú vagy podgyász fuvarozás közben elveszett, az érdekelt fél a kártérítési összeg kifizetése alkalmával kikötheti, hogy az elveszett tárgy, ha az megkerül, a kártérítési összeg visszaadása mellett a pálya által költség- és díjmentesen és pedig az érdekelt fél választása szerint a feladási vagy a rendeltetési helyen kiadassék.

428. Oly árúkra nézve, melyek természetes minőségüknél fogva a fuvarozás alatt súlyban vagy mértékben rendszerint veszteséget szenvednek, a vaspálya kikötheti: hogy a súly vagy mérték bizonyos százalékáig a veszteségért felelősséget nem vállal. E százaléktétel azonban, ha egy fuvarlevél mellett több darab adatik fel, minden egyes darabra nézve külön számíttatik, a mennyiben az egyes darabok sulya vagy mértéke akár a fuvarlevél által, akár egyébként igazolható.

A vaspálya az érintett kedvezményt nem veheti igénybe, ha igazoltatik, hogy a veszteség az eset körülményeihez képest nem az árú minőségéből származott, vagy hogy a felvett százaléktétel e minőségnek, vagy az eset körülményeinek meg nem felel.

429. A vaspálya kikötheti: 1. hogy a 399. §. szerinti kártérítés kiszámításánál alapul veendő érték, a fuvarlevélben, rak-vagy podgyászjegyen kitett összeget, ily adatok hiányában pedig az eleve megállapított szabályzati tételt meg nem haladhatja; — 2. hogy a fuvaridő elmulasztásáért a 400. §. értelmében fizetendő kártérítés azon összeget, mely a fuvarlevélben, rak- vagy podgyászjegyen a kellő időben megérkezés biztosításául kiköttetett, ily kikötés hiányában pedig az elve megállapított szabályzati tételt, mely a fuvardíjnak teljes vagy részbeni elvesztésében is állhat, meg nem haladhatja.

A vállalatnak vagy embereinek vétkes vagy gonosz szándéku eljárása esetében a felelősségnek ezen korlátozásai alkalmazást nem nyerhetnek.

430. A vaspálya kikötheti, hogy az árú átvételével s a fuvardíj lefizetésével az igény oly hiány vagy megsérülés miatt is, mely az átvételkor azonnal felismerhető nem volt, elenyészik, ha az a kiszolgáltatástól számítandó bizonyos határidő alatt be nem jelentetik. E határidő négy hétnél rövidebb nem lehet.

431. A vaspálya, ha az árút oly fuvarlevéllel veszi át, mely szerint a fuvarozásnak több egymáshoz csatlakozó pályán kell történni, kikötheti: hogy fuvarozóként az egész fuvarozásért, a 403. §. értelmében, csak az első és azon pálya tartozik felelősséggel, mely az árút a fuvarlevél mellett legutóbb vette át; ellenben a közbeeső pályák valamelyike csak az esetre tartozzék felelősséggel, ha bebizonyíttatik, hogy a kár az ő vonalán történt.

A vaspályák egymás közti viszkeresete ez által nem érintetik.

432. A vaspálya, ha az árút oly fuvarlevél mellett veszi át, melyen a kiszolgáltatás helyéül az átvevő vagy a csatlakozó pályák valamelyikén kívül fekvő hely

case of goods which on account of their peculiar nature are susceptible to total or partial loss or damage, especially on account of breakage, rust, internal decay, extraordinary leakage, or spontaneous combustion: that it is not responsible for the injuries which may eventually arise from these risks; — 5. in the case of live stock: that it is not responsible for what may happen to the live stock sustaining injuries from the peculiar risk inseparable from their transport; — 6. in the case of goods accompanied by an attendant: that it is not responsible for injuries which ought to have been prevented by the accompanying attendant.

If some one of the stipulations permitted by this article have been agreed upon, it is considered also as stipulated, that until proof to the contrary is adduced the injury sustained, when it could have arisen from the risk, the responsibility for which has not been taken by the railway, has been really caused by this risk.

The railway becomes responsible, in spite of its freedom from responsibility stipulated for in virtue of this article, if damages are proved to result through the fault of the railway or its servants.

426. The railway may stipulate: that it is responsible for luggage given to it to convey only if the luggage is claimed within a certain period after the time of delivery. This period cannot be shorter than 3 days.

The lapse of this period does not prevent the owner from claiming the delivery of his existing luggage.

427. When luggage or goods delivered for conveyance are lost during the transport, the interested party may stipulate, when his claim for damages is satisfied, that the lost objects may, if found again, be delivered to him by the railway against the return of the amount of the damages, free from costs and expenses at the place of consignment or destination, at his option.

428. Concerning goods which by reason of their nature regularly undergo a diminution of their weight or measure, the railway may stipulate that it does not take responsibility up to a certain proportion of their weight or measure. This proportion, however, if several parcels are sent by one and the same freight note, must be calculated separately for each individual parcel in so far as the weight and measure of each individual parcel can be proved by the freight note or otherwise.

The railway cannot take advantage of the benefits mentioned, when it is proved that the diminution, according to the prevailing circumstances, was not a consequence of the natural condition of the goods, or when the fixed proportion is inconsistent with such condition or with the prevailing circumstances.

429. The railway may stipulate: 1. that the value which has to serve as the basis of the measure of damages according to § 399 cannot surpass the value indicated in the freight note, loading certificate or luggage ticket, or if such indication has not been given, a usual measure fixed beforehand; — 2. that the measure of damages to be paid for delay in delivering according to § 400, shall not exceed the amount stipulated by the freight note, loading certificate or luggage ticket with the object of securing the time of transport, or if there is no stipulation, a usual measure fixed beforehand, which may consist in the deduction of a part of or the loss of the whole of the freight.

In the case of gross negligence or wilful misconduct on the part of the undertaking or the persons it employs, these restrictions of its responsibility cannot be applied.

430. The railway may stipulate that, upon taking delivery and payment of the freight, claims for such diminutions or losses as were not recognisable at once shall expire, if they are not made within a fixed period after delivery. This period cannot be shorter than four weeks.

431. When a railway takes over goods with a freight note, according to which they have to be conveyed on several connected lines, the railway may stipulate: that only the first railway and that railway which has last taken over the goods with the freight note are responsible as carriers in accordance with § 403; that an intermediary line is responsible only in cases when it is proved that the injury has occurred on its line.

The recourse of one railway against the other is not changed hereby.

432. When the railway takes over goods with a freight note in which a place is indicated as the place of delivery which is not situated either on the line of the

van kijelölve, kikötheti: hogy fuvarozói felelőssége csak odáig terjed, hol a vasuti fuvarozásnak véget kell érni. A pálya ily esetben a további fuvarozásra nézve szállitmányozónak tekintetik.

433. A mennyiben a feladó a fuvarlevélben akkép intézkedett, hogy az árú a pálya mellett fekvő valamely helyen maradjon vagy szolgáltattassék ki, — a fuvarozás, habár a fuvarlevélben más rendeltetési hely van kijelölve, csak az előbb érintett helyig tekintetik elvállaltnak, s a vaspálya a további fuvarozásért nem felelős.

Hatodik czím. Közraktári ügylet.

434. Azon vállalat, mely árúk elhelyezésével és közraktári jegyek kiboesátásával foglalkozik, közraktárnak tekintetik.

A közraktári jegy azon okmány, mely a forgalomban a közraktárilag elhelyezett árúk helyettesítésére szolgál.

435. Közraktárakat úgy egyesek, mint társaságok nyithatnak; kötelesek azonban ebbeli szándékukat a czégbejegyzésre nézve illetékes törvényszéknél bejelenteni, s legalább fél millió forintnyi tényleges alaptőkét kimutatni.

Az alaptőke a jelen czímben kijelölt ügyleteken kívül másra nem fordítható.

Az alaptőke kimutatása elött sem az üzlet megkezdésének, sem a vállalat bejegyzésének helye nem lehet.

Ha a vállalat közraktárát meg nem vámolt külföldi, vagy még fogyasztási adó alá eső árúk elhelyezésére akarja berendezni és ily árúkat a közraktárba felvenni, ezt csak a pénzügyi szabályok megtartása mellett teheti.

436. A közraktárak az elhelyezés és kezelés végett elfogadott árúkra az érték két harmada erejéig előleget adhatnak.

Minden közraktári vállalat üzleti és díjszabályzatát koronként megállapítani és közzétenni tartozik. Ez utóbbinak magában kell foglalni azon díjak tételeit, melyek a vállalatnak az elhelyezésért s az azzal járó teendőkért fizetendők.

437. A vállalat minden kárért, mely a nála elhelyezett tárgyakban, az átvételtől a kiszolgáltatásig elveszés, megromlás, megsérülés által történik, vagy az árúk késedelmes kiszolgáltatása által okoztatik, felelős, a mennyiben igazolni nem képes, hogy a kárt erőhatalom, vagy a tárgyak természetes minősége (398. §.), vagy a begöngyölésnek kivülről fel nem ismerhető hiányai, vagy a letéteményező, avagy ennek emberei okozták.

438. A közraktári vállalatot, díjai tekintetében, a nála elhelyezett tárgyakra zálogjog illeti, mely a tulajdonos ellen elrendelt csőd esetében is hatályos.

439. A vállalat köteles a nála letett tárgyakról közraktári jegyet kiállítani. E jegy, mely a vállalat által időrendben vezetett letéti könyv szelvényrészét képezi, összefüggő, de egymástól elválasztható két részből, t. i. az árujegyből (cedule) és a zálogjegyből (warrant) áll.

440. A közraktári jegy mindkét részének magában kell foglalni: 1. a közraktár megnevezését; — 2. a letéti könyv sorszámát; — 3. a letevő nevét és lakhelyét; — 4. a letett tárgyak megjelölését és mennyiségét; — 5. a kiállítás idejét s a vállalat által meghatalmazott tisztviselő aláírását.

441. A közraktári jegy átruházása úgy együttesen, mint különválasztva hátrat utján történhetik.

Az áru- és zálogjegy együttes birtoka jogot ád a letett tárgyak feletti szabad rendelkezésre.

A zálogjegy magában véve a letett tárgyakra zálogjogot ád a kölesönösszeg és járulékai erejéig, ellenben az árujegy magában véve, a zálogjog által korlátolt rendelkezési jogot ád a birtokosnak.

442. Ha a zálogjegy külön ruháztatik át, az első hátiratnak a következőket kell tartalmazni: 1. a kölesönadó nevét és lakását; — 2. a kölesön adott összeget; — 3. a kölesön lejárati idejét.

Ezen adatok az árujegyen is kitüntetendők.

railway taking over the goods or on the line of a connected railway, the railway may stipulate that its responsibility as carrier ceases with the end of the conveyance by rail. The railway, in such case, as to the further conveyance is considered as forwarding agent.

433. So far as the sender has ordered in the freight note that the goods shall be stopped or delivered at the place situated on the railway, the conveyance is considered as undertaken only to that stipulated place, although in the freight note another place of delivery may be indicated; and the railway is not responsible for the further transport.

Sixth Title. Of the Business of Public Warehouses.

434. An undertaking the occupation of which is to warehouse goods and to issue warehouse bills is to be considered a public warehouse.

A warehouse bill is that document which in commerce represents the goods stored in a warehouse.

435. Particular individuals as well as associations may start warehouses; but they are bound to declare their intention relative thereto at the Court where the registration of their firm name must be effected, and to prove a capital of at least half a million Gulden (one million Kronen).

Such capital must not be employed in other business than that indicated by the head of this Title.

Before having proved the capital, the business cannot be commenced, nor entry be made of the undertaking in the register.

When the undertaking is willing to adapt its warehouse for the storing of excise or foreign goods, the duty for which has not been paid, it is allowed to do so only on condition of observing the financial rules.

436. Warehouses may make advances on goods taken over for storage and manipulation up to two thirds of their value.

Every warehouse undertaking is bound to fix and to publish from time to time its business regulations and tariff. This tariff must contain the charges which are to be paid to the undertaking for the storage and the manipulations connected with it.

437. The undertaking is responsible for all damages in respect of the goods taken over, from the moment they were taken over until their restitution, arising from loss, decay, deterioration, or delay in delivery, unless it is able to prove that the damage was caused by *vis major* or the natural condition of the goods (§ 398), by defects of packing not recognisable from outside, or by the depositor himself or the persons employed by him.

438. The warehouse undertaking has a right of lien over the stored goods for the charges, which has effect also in the case of bankruptcy proceedings having been taken against their owner.

439. The undertaking is bound to give warehouse bills for the goods stored with it. This bill, which is a cutting from the storage book to be kept by the undertaking in chronological order, consists of two coherent but separable parts: the cedula and the warrant.

440. Both parts of the warehouse bill must contain: 1. the nomination of the warehouse; — 2. the consecutive number of the storage book; — 3. the name and place of abode of the depositor; — 4. the description and quantity of the stored goods; — 5. the time when it was drawn up and the signature of the employee authorised by the undertaking to sign.

441. Both parts of the warehouse bill may be indorsed either in coherent or in separated condition.

The person who possesses the cedula as well as the warrant is entitled to freely dispose of the stored goods.

The warrant itself gives to its holder a lien over the stored goods up to the amount of the loan and the accessory debts; the cedula on the other hand gives to its holder a right of disposition restrained by the right of lien.

442. When the warrant is indorsed separately, the first indorsement must contain: 1. the name and place of abode of the person who gives the loan; — 2. the amount of the given loan; — 3. the time of maturity of the loan.

These particulars must also be indicated on the cedula.

Ezenfelül a zálogjegy első átruházása, az elősorolt adatokkal együtt, a vállalat letéti könyvébe bejegyzendő s e bejegyzés úgy az áru-, mint a zálogjegyen kitüntetendő. A bejegyzést a zálogjegy minden későbbi birtokosa is követelheti.

443. A közraktár köteles úgy az áru-, mint a zálogjegy birtokosának megengedni, hogy ezek a letett tárgyakat bármikor megtekinthessék.

444. A közraktári vállalat a nála elhelyezett tárgyakat egyedül az árú- és zálogjegy visszaadása, illetőleg a zálogjegyet terhelő összeg és járulékai lefizetése mellett, köteles kiszolgáltatni.

445. Ha a különvált árújegy birtokosa a letett tárgyakat a közraktárból kivenni akarja, a zálogjegyet magához váltani tartozik.

A mennyiben azonban a zálogjegy birtokosa távol van, vagy ismeretlen, vagy ha a felek a visszafizetés feltételei iránt meg nem egyezhetnek, az árújegy birtokosának jogában áll a zálogösszeget járulékaival együtt a közraktárnál letenni. E jogával a közraktári jegy lejárata előtt is élhet.

446. A mennyiben a zálogösszeg lejáratkor le nem fizettetik, a zálogjegy birtokosa köteles e ténykörülményt, a viszkereset különbeni elvesztésének terhe alatt, az első forgatónál óvással megállapíttatni.

Az óvás idejére és módjára nézve a váltótörvény határozatai szolgálnak irányadóul[1]).

447. Ha a fizetés a lejárattól számítandó három nap alatt nem teljesíttetik, a zálogjegy birtokosának jogában áll a közraktárnál a letett tárgyaknak hiteles személy közbejöttével nyilvános árverésen eladását s a vételárból kielégítését követelni. Ugyane jog illeti az első forgatót, ha ez a zálogjegyet beváltja, az árujegy birtokosa ellenében.

A zálogjegy birtokosa, ha teljes kielégítést nyert, a zálogjegyet a közraktárnak visszaadni tartozik. A vételár feleslege az árujegy birtokosát illeti s ha tartózkodása ismeretlen, az részére birói letétbe helyezendő.

A mennyiben a vételár a zálogjegyre adott összeget nem fedezi, a történt részletfizetés a zálogjegyre rávezettetik s ez a birtokosnak ismét visszaadatik.

448. A zálogjegy birtokosát, ha a letett tárgyakból teljes kielégítést nem nyert, a fedezetlen követelés erejéig a forgatók ellenében visszkereseti jog illeti, melyre a váltótörvény határozatai szolgálnak irányadóul.

A visszkereset ideje az árverés befejezésének napjától számítandó. E jog azonban elenyészik, ha a zálogjegy birtokosa a letett tárgyak elárverezését, az óvás felvételétől számítandó harmincz nap alatt, nem szorgalmazza.

449. Ha a határozott időtartamra letett tárgyak a letéti idő elteltével, vagy a határozatlan időtartamra letett tárgyak a letételtől számítandó egy év alatt ki nem váltatnak, vagy ha a letett tárgyakat a letéti idő alatt megromlás veszélye fenyegeti: a közraktárnak jogában áll, a letevő előleges felszólítása után, a letett tárgyakat hiteles személy közbenjöttével elárvereztetni, s magát követelésére nézve a vételárból kielégíteni.

A vételárnak a vállalat követelését meghaladó része a zálogjegy birtokosának, a netaláni felesleg pedig a letevőnek vagy jogutódjának adatik ki.

Ha akár az árújegy, akár a zálogjegy birtokosának tartózkodása ismeretlen, a vételárnak ezeket illető része birói letétbe helyezendő.

450. A közraktárban letett tárgyakra az árú- vagy zálogjegy birtokosának hitelezői sem biztosítást, sem végrehajtást nem vezethetnek.

Maga az árú-, illetőleg zálogjegy úgy biztosítás, mint végrehajtás tárgya lehet[2]).

[1]) Ld. a váltótörvény 41. 98—103. §§. t. — [2]) A közraktári jegyre vezethető végrehajtást illetőleg a végrehajtási törvény 1881. LX. tcz. 80. §-a intézkedik.

Moreover, entry of the first transmission of the warrant, together with the particulars mentioned, must be made into the storage book of the undertaking, and such entry on the other hand must be indicated on the cedula, as well as on the warrant. Such entry may be demanded also by any succeeding holder of the warrant.

443. The warehouse undertaking must allow the possessor of the cedula, as well as of the warrant, to inspect the stored goods at any time.

444. The warehouse undertaking is only bound to deliver the goods stored against the return of the cedula and warrant, or against re-imbursement of the amount and accessories encumbering the warrant, as the case may be.

445. If the holder of the separated cedula wants to take delivery of the stored goods, he must acquire the warrant.

If the holder of the warrant is absent or unknown or if the parties cannot come to an agreement concerning the terms of re-imbursement, the holder of the cedula is entitled to deposit the amount of the loan, together with the accessories, at the warehouse undertaking. He may exercise this right also before the warehouse bill becomes due.

446. When the amount of the loan is not repaid on the day of maturity, the owner of the warrant is bound, on pain of the loss of recourse, to have this fact ascertained by a protest levied with the first indorser.

As to the time and the method of levying protest, the enactments of the Bills of Exchange Law are applicable[1]).

447. If no payment is made after three days, reckoned from the day of maturity, the holder of the warrant is entitled to demand that the goods stored with the undertaking shall be sold by public auction with the intervention of an authorized person and he himself be satisfied out of the purchase price. The same right belongs to the first indorser against the holder of the cedula, after having acquired the warrant.

When the holder of the warrant is satisfied, he must return the warrant to the warehouse. The balance of the purchase price belongs to the possesssor of the cedula and when his abode is unknown, ought to be deposited at the Court.

So far as the proceeds do not cover the sum lent on the warrant, such warrant is returned to the holder, after the part payment has been noted thereon.

448. The holder of the warrant, in so far as he has not been entirely satisfied out of the stored goods, has up to the sum of the uncovered balance of his outstanding debt a recourse against the indorsers, as to which the enactments of the Bills of Exchange Law hold good.

The period of this recourse begins with the day of the finished auction. But this right expires when the holder of the warrant does not enforce the auction of the stored goods within thirty days, to be reckoned from the day of levying protest.

449. When goods stored for a certain time are not reclaimed after the lapse of this period, or goods stored for an indefinite time are not reclaimed within one year to be reckoned from the time they were stored, or when the goods run a risk of deterioration during the time of storage, the warehouse undertaking may, after having given notice to the depositor, sell the stored goods by public auction with the intervention of an authorized person, and recover its debts out of the result of the sale.

The balance between the proceeds of the sale and the claim of the warehouse undertaking must, however, be delivered to the holder of the warrant, or to the depositor or his heirs, as the case may be.

When the residence of the holder of the cedula or of the warrant is unknown, the portion of such balance belonging to one or the other of them must be deposited in Court.

450. The creditors of the owner of the cedula or the warrant cannot levy execution against the goods stored in a warehouse either for security or for recovery.

The cedula or the warrant may be objects of an execution for security as well as for recovery[2]).

---

[1]) See §§ 41, 98—103 of the Bills of Exchange Law. — [2]) Proceedings of execution against the cedula must be taken according to the regulations concerning the seizure of negotiable securities (§80 of Art. LX of 1881).

451. Az árú- és zálogjegy birtokosát, a közraktárban letett tárgyak megsemmisülése, vagy megsérülése esetében, a biztosítási összegre ugyanazon igények illetik, melyekkel a letett tárgyak tekintetében birt.

452. Az elveszett árú- vagy zálogjegy megsemmisítésére nézve a váltótörvény határozatai szolgálnak irányadóul[1].

A megsemmisítési eljárás folyamatba tétele után a jegy birtokosa, ha kellő biztosítékot nyújt, a vállalattól egy másodlat kiállítását követelheti. A biztosíték mennyiségét, ha az iránt a felek meg nem egyezhetnek, a biróság határozza meg.

Ha az elveszett jegy semmisnek nyilváníttatott, a letett biztosíték vissza-adandó.

Hetedik czím. Biztosítási ügylet.

Első fejezet. Általános határozatok.

453. Minden biztosítási vállalat köteles a czégbejegyzésre illetékes törvényszéknél, a biztosítási ügyletek minden ágára nézve, melylyel foglalkozni szándékozik, külön-külön, legalább százezer forintnyi tényleg befizetett biztosítási alapot kimutatni.

Ezen alap kimutatása előtt sem a czég bejegyzésének, sem az üzlet megkezdésének helye nem lehet.

454. A biztosítási vállalatok kötelesek a czégbejegyzés alkalmával azon elveket bejelenteni, melyek szerint a befizetett alaptőke s a díjtartalék elhelyeztetik. Ezen elvek a törvényszék által közzé tétetnek.

A vállalatnak a közzétett elvektől addig, míg a szándékolt eltérés a törvényszéknél be nem jelentetett s közzé nem tétetett, eltérni nem szabad.

455. Az életbiztosítási vállalatok a czégbejegyzés alkalmával az előbbeni szakaszban érintetteken kívül a díjtartalék kiszámításának elveit, az ennél alkalmazott halandósági, illetőleg élettartami táblázatok bemutatása és a számításnál alapul vett kamatláb kijelölése mellett, bejelenteni tartoznak.

Ezen adatok közzé nem tétetnek ugyan, de a törvényszéknél mindenki által megtekinthetők és másolatban kivehetők.

Azon biztosításoknál, melyek az ezen elvektől szándékolt eltérés bejelentése előtt vállaltattak el, alapul az eredetileg bejelentett díjtartaléknál csekélyebb díjtartalék nem vehető.

456. Az életbiztosítási díjtartalék csak következő módon helyezhető el: 1. jelzálogi kölcsönökbe a fekvőségnek nem terhelt felcértéke erejéig; — 2. állampapirokba és állami kamatbiztosítást élvező vállalatok elsőbbségi kötvényeibe; — 3. a budapesti tőzsdén jegyzett záloglevelekbe; — 4. a vállalat életbiztosítási kötvényeire és a 2. és 3. pont alatt érintett értékpapirokra adott kölcsönökbe.

457. A biztosítási vállalatok kötelesek a bevételek és kiadások összeállítását, nemkülönben a mérleget az illetékes törvényszéknek közzététel végett évenkint benyujtani.

458. A bevételek és kiadások összeállításánál következő eljárás szolgál irányadóul:

A bevételek közé felveendők: 1. a számadási év teljes dijbevételei (a dijjutalék levonása nélkül), a különböző biztosítási ágak szerint; — 2. a kamatok; — 3. egyéb bevételek.

A kiadások közé helyezendők: — 1. a kifizetett biztosítási összegek, levonásával a viszontbiztosítás által megtérített résznek; — 2. a viszontbiztosítási dijak; — 3. a biztosítási jutalékok; — 4. az igazgatási költségek; — 5. a többi netáni kiadások lehetőleg részletezve.

459. A mérlegre nézve következő elvek szolgálnak irányadóul:

A követelések közé felveendők: — 1. a részvény- vagy alaptőkének még be nem fizetett része; — 2. a leltár értéke; — 3. az ingatlanok értéke; — 4. a vagyonbefektetés az egyes értékek szerint részletezve; — 5. az ügynököknél

[1]) A megsemmisítési eljárásra nézve ld. a váltótörvény 77—79. §§ t.

451. The holder of the cedula and of the warrant, in the case of destruction of or damage sustained by their goods stored in a warehouse, have the same claims in respect of the insurance money as they had in respect of the stored goods.

452. As to the cancellation of a lost cedula or warrant, the enactments of the Bills of Exchange Law are to be applied[1]).

After the proceedings for cancellation have been instituted, the holder of the document in question may demand a copy thereof from the undertaking against giving satisfactory security. The amount of such security will be fixed by the Court if the interested parties cannot come to an agreement.

When the lost document is declared cancelled, the security must be restored.

Seventh Title. Of Insurance.

First Section. General Provisions.

453. Every insurance undertaking is bound to prove to the Court at which its firm name is to be registered, that it has for every branch of the insurance business it intends to carry on, an insurance fund actually paid up of at least a hundred thousand Gulden (200 000 Kronen) for each branch.

Before the existence of such fund is proved the firm name cannot be entered in the register, and the carrying on of the business cannot be commenced.

454. The insurance undertaking is bound to make a declaration, when entering the firm name in the register, as to the principles on which the paid up capital and the premium reserve will be invested. These principles are published by the Court.

The undertaking cannot modify these principles before a declaration has been made of the proposed modification and the publication thereof.

455. Life insurance undertakings are bound, on the occasion of the entry in the firm register, to declare, besides the principles mentioned in the preceding article, the principles according to which premium reserve in calculated, with a statement of the tables of mortality and duration of life employed in such calculation, as well as the amount of interest which is the basis of such calculation.

Although these particulars are not published, any person may inspect them at the Court and demand copies of them.

Where an insurance is effected before the declaration of a modification of these principles, no lower premium reserve may serve as a basis than the one originally declared.

456. This reserve of life insurance premiums can only be invested in the following manner: 1. in mortgage loans up to the amount of the unmortgaged half of the value of the immovables; — 2. in Government securities and priority debentures of undertakings the interest of which is guaranteed by the State; — 3. in mortgage debentures so far as they are quoted on the Budapest Exchange; — 4. in loans on life insurance policies of the undertaking and in loans on the securities mentioned in Nos. 2 and 3.

457. Insurance undertakings are bound annually to present the final account of expenditure and income, as well as the balance sheet, for the purpose of publication, to the Court within the jurisdiction of which they have their place of business.

458. When drawing up the account of expenditure and income, the following provisions must be observed:

On the income side must be put: 1. the total sum received for insurance premiums (commissions not to be deducted), arranged according to the branches of insurance; — 2. the interest; — 3. the other income.

On the expenditure side must be put: 1. the sums paid out on insurances, after deduction of the portion recovered by re-insurance; — 2. the premiums of re-insurance; — 3. the commissions for insurance; — 4. the costs of administration; — 5. other expenses, if any, detailed as far as possible.

459. Concerning the balance sheet the following principles ought to be observed:

On the credit side are to be set down: 1. the amount not yet paid up of the share or original capital; — 2. the value of the inventory; — 3. the value of the immovables; — 4. the investments detailed according to their different values; — 5. the out-

[1]) Concerning cancellation see §§ 77—79 of the Bills of Exchange Law.

künlevő követelések; — 6. a pénztári készlet; — 7. a később követelhető kamatok, a mennyiben a számadási évre esedékesek; — 8. az első szervezési költségek a 199 §. s a szerzési költségek a 460. §. értelmében; — 9. egyéb követelések; — 10. a számadási, illetőleg az előbbeni évek netaláni veszteségei.

A tartozások közé helyezendők: — 1. a névleges részvény- vagy alaptőke, szövetkezeteknél pedig a biztosítási alap; — 2. a bejelentett, de még ki nem egyenlített biztosítási követelések, a viszontbiztosítás által fedezett rész levonásával; — 3. a biztosítási díjtartalék, az egyes biztosítási ágak szerint; — 4. a számadási éven túl befizetett díjak (díjátvitel); — 5. a netaláni tartaléktőke; — 6. a többi tartozások lehetőleg részletezve; — 7. az előre beszedett kamatoknak a jövő évre eső része; — 8. a számadási év netáni nyeresége.

460. A szerzési költségek kárbiztosításoknál, valamint a testi épséget és egészséget tárgyazó biztosításoknál a biztosítási időre, a tulajdonképeni életbiztosításoknál pedig tizenöt évre oszthatók fel.

461. A külföldi biztosítási vállalatok, a mennyiben mint részvénytársaságok a 210. és 211. §. rendeleteinek megfelelnek, működésüket a magyar korona területére csak az esetben terjeszthetik ki, ha belföldi működésükre nézve magukat jelen czím határozatainak alávetik, mi iránt a czégbejegyzés kieszközlésekor nyilatkozni tartoznak[1]).

462. A jelen fejezet határozatainak meg nem tartása esetében a vállalat igazgatósága, illetőleg a külföldi vállalat belföldi képviselősége a jelen törvény 218. és 220. §-aiban megállapított büntetéssel sujtandó.

Második fejezet. Kárbiztosítás.

463. Azon ügylet, melynél fogva valaki ellenérték (dij) kikötése mellett arra kötelezi magát, hogy bizonyos személynek az ezt valamely meghatározott esemény következtében érő vagyoni hátrányt megtéríti, kárbiztosítási ügyletnek tekintetik.

Az, ki magát a hátrány megtérítésére kötelezi: biztosítónak; az, kinek javára a kártérítés kikötteteтt: biztosítottnak neveztetik.

464. Biztosítás tárgya minden lehet, mi a biztosítottra nézve pénzben kifejezhető értékkel bir.

465. A biztosítási ügylet érvénytelen: — 1. ha az oly vagyoni hátrány tekintetében köttetik, mely a biztosítottat egy általa vagy a biztosítási ügyletet megkötő harmadik személy által szándékolt tiltott cselekvény folytán érheti; — 2. ha az esemény, melyre a biztositás irányul, az ügylet megkötésekor már bekövetkezett s a biztosított vagy a szerződő fél arról tudomással birt, vagy ha a

[1]) Nemcsak a külföldi részvénytársaságok, hanem külföldi biztositási szövetkezetek is létesithetnek Magyarországon fióktelepeket, ha az előadott, valamint a 230. illetve 210. 217 §§. szabályainak eleget tesznek. A biztositási vállalatok tekintetében Ausztria irányában való viszonyunkra ezidőszerint az 1899. XXXIX. t. cz. irányadó: „Az 1878: XXII. törvényeikkbe iktatott egyezmény 8. §-ának rendelkezései hatályon kivül helyeztetnek s azok helyébe a következő rendelkezések lépnek életbe: Az egyik állam területén létező biztositó társaságok, melyek működésüket fióktelep felállitása által a másik állam területére kiterjesztik (1878: XXII. t. cz. 1. §.), üzleteik folytatása tekintetében a másik állam területén azon szabályoknak vannak alávetve, melyeket az ottani törvény és rendeletek a belföldi biztositó vállalatokra nézve előirnak. Kötelesek azok a fióktelep üzemét az illető állam területén a belföldi biztositó társaságokra nézve előirt szabályoknak megfelelően berendezni, s az erről adott utasitásoknak megfelelni. A fióktelep kereskedelmi birósági bejegyzésének kieszközlését követő három nap alatt köteles a társaság erről a biztositó társaságok felett az állami felügyelet gyakorlására illetékes hatóságnak a cégkivonat bemutatása mellett jelentést tenni. — Ugyanannak bemutatandók az általa bekövetelt egyéb okmányok is. — Hasonlókép köteles a társaság eljárni az alapszabályoknak a társaság hazájában jogérvényesen történt és az 1878: XXII. t. cz. 4. §-a értelmében a másik állam területén külön bejegyzett kiegészitése vagy módositása esetében is. A társaság megszünése a társaság részéről ugyanakkor jelentendő be a a felügyeletet gyakorló illetékes hatóságnak, midőn az 1878. XXII. t. cz. 4. §-a értelmében a törvényszéknek bejelentetik. Amennyiben ezen rendelkezések be nem tartatnának, a felügyelő hatóság előzetes felszólitás után, az 1878: XXII. t. cz. 6. §-a szerint a fióktelep bejegyzésének törlése iránt intézkedhetik."

standing debts of the agencies; — 6. the cash in hand; — 7. interest as far as it falls due within the financial year; — 8. the costs of the first organisation according to § 199, and of acquisition according to § 460; — 9. claims of other descriptions; — 10. the losses of the financial year, if any, and of the preceding years.

On the debit side are to put down: 1. the nominal share or original capital, in the case of mutual associations, the insurance fund; — 2. insurance claims presented but not yet paid, after deduction of the portions covered by re-insurance; — 3. the premium reserve arranged according to the branches of insurance; — 4. premiums paid for a period exceeding the financial year (advance premiums); — 5. the reserve fund, if any; — 6. debts of other descriptions detailed as far as possible; — 7. the portion of the interest undischarged belonging to the next year; — 8. the profit of the financial year, if any.

460. The costs of acquisition of insurances against damage (to property) or insurances against sickness or personal injury, may be divided over the whole period of the insurance, whilst those of life insurances, over a period of 15 years.

461. Foreign insurance undertakings, provided they have complied as joint stock companies with the enactments of §§ 210 and 211, may commence business in the lands of the Hungarian Crown only when, concerning their inland business, they comply with the provisions of this Title as to what they must declare when carrying through the entry of their firm in the trade register[1]).

462. If the enactments of this Section are not complied with, the directorate of the undertaking, or the inland representatives of the foreign undertaking, are liable to the punishments provided for by §§ 218 and 220 of this Law.

Second Section. Insurance against damage.

463. Business which consists in undertaking an obligation, in consideration of a recompense (premium), to make good damage to the property of a specified person caused by a specified accident is considered damage insurance business.

The person who undertakes the obligation of making good the damage is called the insurer, and the person in whose favour the indemnity is given is called the assured.

464. The object of the insurance may be anything having for the assured a value capable of being estimated in money.

465. The insurance transaction is void: 1. when it has been effected concerning an injury to property which the assured may sustain by a prohibited act committed by himself or by a third person who has effected the insurance; — 2. when the accident concerning which the insurance has been effected had already happened, and the assured or the contracting party had knowledge thereof, or when the insurer had

---

[1]) Not only foreign joint stock companies, but also foreign mutual associations, may, for the purpose of carrying on insurance business, form branches in Hungary, so far as they comply with the enactments of § 230, applying §§ 210—217 of the Commercial Law. — Our relation towards Austria concerning insurance undertakings is regulated by Art. XXXIX of 1896: "The enactments of § 8 of the Treaty articulated by Art. XXII of 1878 are annulled and instead of them the following provisions are to be applied." — Insurance undertakings, formed within the limits of one of the States, when they extend their business into the other State (§ 1 of Art. XXII of 1878), must comply concerning the carrying on of their business in the other State, with the provisions prescribed for the inland insurance undertakings by the local laws and decrees. They are bound to organise the carrying on of the business of their branch establishments according to the regulations obligatory upon inland insurance associations and to observe the directions of the Authorities called upon to exercise the right of supervision. — Within three days to be reckoned from carrying through the registration in the trade register of the branch establishments, the association is bound to make a report thereof to the Authority exercising supervision over insurance undertakings on behalf of the Government, presenting a copy of the entry in the trade register. It must also present to this Authority any other documents the Authority msy order to be presented. The same proceedings must be taken by the association in the case of modifications of or additions to the articles of association lawfully carried through in the native land, to be registered separately in the trade register of the other State in accordance with § 4 of Art. XXII of 1878. — A report of the dissolution of the association must be made simultaneously to the Authority of Supervision and to the Court (§ 4, Art. XXII of 1878). — If these enactments are not complied with, the Authority of Supervision may, after notice previously given, order the branch establishment to be extinguished in accordance with § 6 of Art. XXII of 1878.

biztosító tudta, hogy az esemény többé be nem következhetik; — 3. ha a biztosítási szerződés a jelen törvényben kijelölt kellékeknek meg nem felel.

466. A biztosítási ügylet harmadik személy érdekében is köthető és pedig ennek tudtával s megnevezése mellett, vagy e nélkül. Ez utóbbi esetben azonban a szerződésben világosan kiteendő, hogy biztositottnak a lehető kár által érdekelt kötvénybirtokos tekintetik.

Az ügylet a szerződő fél érdekében kötöttnek tekintetik, ha ennek ellenkezője a szerződésből ki nem tünik.

467. Ki más érdekében, ennek meghatalmazása nélkül köt biztosítási ügyletet, a biztosítási díjért személyesen felelős.

Ha a biztosítási díj rendesen fizettetik, az ügylet későbbi jóváhagyása akkor is hatálylyal bir, ha ez az esemény megtörténte után következik be.

468. A biztosítási ügylet érvényességéhez írásbeli szerződés szükséges.

Az írásbeli szerződéssel egyenlőnek tekintendő a biztosító által kiállított kötvény, vagy az elfogadott ajánlatnak a biztosító könyveibe történt bevezetése.

A bevezetés megtörténtnek tekintetik, ha a biztosító a biztosítási ajánlatot annak vételétől számítandó 48 óra alatt vissza nem utasította.

Ez utóbbi esetben a biztosítás az ajánlat elküldését vagy átadását követő napon déli 12 órakor veszi kezdetét.

469. A szerződő fél követelheti, hogy neki a biztosító kötvényt állítson ki.

A kötvénynek magában kell foglalnia: 1. a felek neveit; — 2. a tárgyat, melyen a vagyoni hátránynyal járó esemény bekövetkezhetik; — 3. az eseményt, mely ellen a biztosítás irányul; — 4. a biztosítási összeget; — 5. a biztosítás kezdetét és végét; — 6. a biztosítási díjt és; — 7. a kiállítók aláírását.

470. A biztosítási összeg a biztosítás tárgyának teljes értékét meg nem haladhatja. Ezen értéken túl a biztosítás érvénytelen.

Ha a biztosítási összeg az érintett okból leszállíttatik, a biztosítási dij is aránylagos levonás alá esik, illetőleg a megfizetett többlet a szerződő félnek visszaadatik.

Ha a túlbiztosítás bebizonyíthatólag rosszhiszemüséggel történt, a biztosítási ügylet egészben érvénytelen s a biztosító sem a befizetett dijakat visszaadni, sem az esetleges kárt megtériteni nem tartozik.

A biztosítónak jogában áll a biztosított tárgy értékének megállapítása végett, a biztosított tárgyat bármikor megvizsgálni.

471. Ha valamely tárgyat többen ugyanazon időre s ugyanazon esemény ellen biztosítanak, az egyes biztosítások összesen csak a tárgy teljes értéke erejéig érvényesek s az egyes biztosítók csak azon arányban felelnek, melyben az általuk biztosított összeg az egész biztosítási összeghez áll.

Ha valamely tárgy ugyanazon időre s ugyanazon esemény ellen ujból biztosíttatik, a későbbi biztosítás csak annyiban érvényes, a mennyiben a korábban biztosított összeg a tárgy teljes értékét nem fedezi.

A mennyiben a biztosított, többszörös biztosításoknál valamelyik biztosító elleni igényeiről lemond, ez a többiek jogaira és kötelességeire befolyással nincsen.

472. A felek kölcsönös jogaira és kötelességeire nézve, a mennyiben azok a jelen fejezetben megállapítva nincsenek, a biztosítási szerződés feltételei szolgálnak irányadóul.

473. A biztosítási díj szabad egyezkedés tárgyát képezi.

A szerződő fél köteles a megállapított díjt kellő időben megfizetni, s kétség esetében a díj megfizetése előtt, a kötvény kiadását nem követelheti.

Ha a kötvény a díj lefizetése előtt adatik ki, ez a díj kifizetésének elhalasztásául tekintendő.

474. A biztosított a szerződés megkötésekor az előtte tudva levő azon körülményeket, melyek fontosságuknál fogva a biztosítás elvállalására befolyással lehetnek, a biztosítóval közölni tartozik.

Ha a biztosítás egy harmadik megbízásából vagy ennek érdekében köttetik, a biztosítóval azon körülmények is közlendők, melyekről az érdekelt harmadik bir

knowledge that the accident could no longer happen; — 3. when the contract of insurance does not comply with the enactments of this Law.

466. An insurance transaction may also be effected in the interest of a third person, with or without his knowledge and appointment. In the latter case it must be expressly indicated in the contract that that person is to be deemed the assured who, as holder of the policy, is interested in the loss which may occur.

The transaction is considered to be effected in the interest of the contracting party unless the contrary is stated in the contract.

467. The person who effects an insurance transaction in the interest, but without the authority of a third person, is personally responsible for the insurance premium.

If the premium is regularly paid, a subsequent ratification of the transaction is valid even when it takes place after the accident has happened.

468. For the validity of an insurance transaction a written contract is necessary.

A policy drawn up by the insurer, or an entry of the acceptance of the proposal in the books of the insurer, is considered equivalent to a written contract.

The entry is deemed to have been made when the insurer has not refused the proposal of the insurance within 48 hours, the time beginning to run from the moment of its arrival.

In this latter case the insurance begins at noon on the day subsequent to the despatching or delivery of the proposal.

469. The contracting party may demand that the insurer should draw up a policy for him.

The policy must contain: 1. the names of the parties; — 2. the object which may sustain damage by the accident happening; — 3. the accident against which the insurance is effected; — 4. the amount of the insurance; — 5. the beginning and the end of the insurance; — 6. the insurance premium; and — 7. the signature of the person who draws up the policy.

470. The amount of the insurance may not exceed the full value of the insured objects. Beyond such value the insurance is void.

When the amount of the insurance is reduced on this ground, the insurance premium is also subject to a proportionate deduction, the balance being restored to the contracting party.

When it can be proved that the over-insurance has been effected in bad faith, the insurance transaction is void, and the insurer is not bound to restore the premium paid, nor to make good the eventual damage.

The insurer has the right to examine the insured object at any time with the view of making an estimate of the value thereof.

471. When an object is insured by several parties for the same time and against the same risk, the individual insurances reckoned together are only valid up to the amount of the total value of the object. The individual insurers are only responsible in the proportion which the sum insured by them bears to the whole insurance sum.

When an object already insured is insured again against the same accident and for the same time, the later insurance is only valid up to such part of the value of the object as is not covered by the previous insurance.

The circumstance that an assured, in the case of repeated insurances, abandons his claims against one of the insurers, has no effect on the rights and obligations of the other insurers.

472. Concerning the mutual rights and obligations of the parties, in so far as they are not determined by this Section, the stipulations of the insurance contract are decisive.

473. The insurance premium is the object of free agreement.

The contracting party is bound to pay the premium in due time, and in case of doubt, cannot demand delivery of the policy before having paid the premium.

If the policy has been delivered before payment of the premium, it is considered that time has been allowed for payment of the premium.

474. The assured is bound, when effecting the contract, to communicate to the insurer all circumstances known to him which, on account of their importance, may influence the taking over of the insurance.

When the insurance is effected by authorisation in the interest of a third person, those circumstances also must be communicated to the insurer of which the third

tudomással, feltéve, hogy ennek módjában állott e körülményeket a helyette vagy érdekében szerződő féllel tudatni.

Oly esetben, midőn a szerződő fél a biztosítási ügylet megkötésekor a biztosító részéről elébe terjesztett kérdőív kitöltésére szólíttatik fel, csak a kérdőpontokra adott feleletek valóságáért felelős.

475. A mennyiben a biztosított, vagy a helyette szerződő fél, az ügylet megkötésekor fontos (474. §.) és a biztosító előtt tudva nem levő ténykörülményeket elhallgatott vagy ha a fontos körülményeket valótlanul adta elő, a biztosítónak, ha előtte az adatok vagy előadás valótlansága vagy helytelensége tudva nem volt, jogában áll a szerződés érvényességét az esemény bekövetkezte után is, akár kereset, akár kifogás alakjában megtámadni.

476. Ha az esemény, melyre a biztosítás köttetett, bekövetkezik, a biztosított azt, mihelyt róla tudomást nyert, a biztosítóval haladéktalanul közölni s a kár enyhítésére kitelhető szorgalmat fordítani tartozik. A biztosított, ha e kötelességeit bebizonyíthatólag elmulasztja, a biztosítónak az ebből eredő hátrányokért felelős.

A biztosítottnak a kár enyhítésére fordított költségeit a biztosító az esetben is megtériteni tartozik, ha a fáradozás siker nélkül maradt. A mennyiben azonban a tárgy nem teljes értékében volt biztosítva, az érintett költségek azon arányban térítendők meg, melyben a biztosítási összeg a tárgy értékéhez áll.

477. A biztosító köteles a bekövetkezett kárt, a szerződés értelmében, megtériteni.

Azon kárt azonban, mely a biztosított vétkességéből eredett, megtériteni nem tartozik.

478. A kártérítés összege azon érték szerint állapíttatik meg, melylyel a biztosított tárgyak a megsemmisülés vagy megsérülés idejekor birtak.

Ha ez érték a biztosítási összeget meghaladja, a tárgyak teljes megsemmisülése esetében kártérítés fejében egyedül a biztosítási összeg fizetendő; ellenben, ha a targyak részben semmisülnek meg, kártérítésnek azon arányban van helye, melyben á biztosítási összeg a tárgyak összértékéhez áll.

479. Ha a tárgyak értéke a biztosítási szerződésben nem állapíttatott meg, a biztosított köteles azon értéket igazolni, melylyel a tárgyak a megsemmisülés, vagy a megsérülés idejekor birtak.

Ellenben ha a tárgyak értéke a biztositási szerződésben megállapittatott, a kártéritésre nézve az érték szolgál irányadóul, amennyiben a biztositó igazolni nem képes, hogy a tàrgyak a megsemmisülés vagy megsérülés idejekor csekélyebb rétékkel birtak.

480. A mennyiben oly tárgyak közül, melyeknek biztosítási értéke általában lett megállapítva, egy vagy több megsemmisül vagy megsérül, a kártérítésre nézve azon érték szolgál irányadóul, mely a megmaradt tárgyak értékének levonása után a biztosítási összegből fenmarad. E részben kivételnek akkor van helye, ha a biztosító igazolni képes, hogy a tárgyak a megsemmisülés vagy megsérülés idejekor csekélyebb értékkel birtak.

Ha a biztosított tárgyak értéke a biztosítási összeget meghaladja, a kártérítés arányára nézve a 478. §. szolgál irányadóul.

481. A biztosítónak jogában áll a történt kárt, egyéb megállapodás hiányában, szakértői szemle utjan megállapíttatni. Ha azonban a biztosító e jogát a kárfeljelentés vételétől számítandó 15 nap alatt nem gyakorolja, a biztosítottnak jogában áll a kárt a biztosító költségein megállapíttatni.

A kár megállapításáig a biztosított oly intézkedést nem tehet, mely által a biztosított tárgy mibenlétén változás történnék.

Részbeni jégkár esetében a biztosító a kár megállapítását, a termés beszedéséig elhalaszthatja.

482. Teljes kár esetében a biztosítási öszszeg, más megállapodás hiányában, a kötvény viszszaadása mellett a biztosítottnak, illetőleg jogutódainak fizetendő ki. Részbeni kár esetében a kötvény vissza nem adatik s a szerződés a kár által nem érintett érték erejéig érvényben marad.

A fizetés idejére nézve a felek megállapodása szolgál irányadóul. Ily megállapodás hiányában, a biztositási összeg a kár megállapításától számítandó 15 nap alatt fizetendő.

person has knowledge, provided that he was able to communicate the circumstances to the party contracting on his behalf or in his interest.

When the contracting party, on effecting the insurance transaction, is required by the insurer to fill up a question sheet, he is only answerable for the correctness of his answers given to the particular questions.

475. So far as the assured or the party contracting on his behalf has, on effecting the insurance, concealed important (§ 474) circumstances, which were unknown to the insurer, or when he has made false statements concerning important circumstances, the insurer has the right, in case he had no knowledge of the statements being untrue or incorrect, to question the validity of the contract even after the accident has happened, either by an action or by an exception (i. e. by way of defence).

476. When the accident against which the insurance was effected has happened, the assured is bound, as soon as he acquires knowledge of it, to notify it at once to the insurer and to use the utmost diligence for the purpose of minimising the damage. If it is proved that the assured has neglected these duties, he is responsible to the insurer for the damages caused by such neglect.

The insurer must make good to the assured the expenses incurred with the object of minimising the damage, even when the endeavours of the latter were ineffective. In so far, however, as the objects were not insured to their full value, the expenses mentioned are only to be made good in the same proportion as the amount of the insurance has to the value of the object.

477. The insurer is bound to make good the damage happening in accordance with the contract.

He is not bound, however, to make good the damage caused by the fault of the assured.

478. The amount of damage is fixed according to the value the insured objects had on the day they perished or were injured.

If such value exceeds the amount of the insurance, and the object has totally perished, only the amount of the insurance is to be paid as indemnity. If, on the other hand, the object has only partially perished, the damage has to be made good in the proportion which the amount of the insurance bears to the total value of the object.

479. If the value of the object has not been fixed in the contract of insurance, the assured has to prove the value which the object had at the time it perished or was injured.

If, on the other hand, the value of the object has been fixed in the contract, that value will be taken as the basis of the measure of indemnity, unless the insurer can prove that at the time it perished or was injured the object had an inferior value.

480. When, out of several objects, the value of which was fixed generally, one or several objects perish or are injured, the basis of the measure of damage will be the balance which remains after deduction of the value of the undamaged objects from the amount of the insurance. There is an exception to this rule when the insurer is able to prove that the objects were of less value at the time they perished or were injured.

If the value of the insured objects exceeds the amount of the insurance, § 478 is decisive concerning the proportion of the damage to be made good.

481. The insurer has the right to have the damage fixed by means of an inspection made by experts, unless it is otherwise agreed. When, however, the insurer does not exercise this right within 15 days, to be reckoned from the day of the acceptance of the report concerning the damage, the assured has the right to have the damage fixed at the cost of the insurer.

Until the time of fixing the damage the assured is not allowed to make any dispositon by which the condition of the insured object may undergo any change.

In the case of damage caused by hail, the insurer may delay the fixing of the damage until the gathering in of the harvest.

482. In the case of total loss, the amount of the insurance must be paid to the assured or his heirs against the restitution of the policy, in default of a different agreement. In the case of partial damage, the policy is not given up, and the contract remains valid for the amount of the value which is not affected by the damage.

Concerning the time of payment the agreement of the parties is decisive. In default of such agreement, the insurance money must be paid within 15 days, to be reckoned from the day when the damage has been fixed.

483. A biztosító, ha a kárt a szerződés értelmében megtérítette, az általa fizetett kártérítési összeg erejéig s az általa elvállalt koczkázat arányában, már a törvény erejénél fogva mindazon jogokba lép, melyek a biztosítottat a kár tekintetében egy harmadik ellen illetik.

A biztosított felelős azon cselekvényekért, melyek által a biztosító érintett jogait megrövidíti.

484. Ha a biztosított tárgy tulajdona, illetőleg a tárgyhoz való érdek a szerződés tartama alatt, vétel utján vagy egyébként másra ruháztatik át, a biztosítási szerződés minden jogokkal és kötelességekkel együtt, a biztosító belegyezése nélkül is, az uj tulajdonosra megy át, feltéve, hogy ennek ellenkezője a biztosítási szerződésben ki nem köttetett s a tulajdon átruházásával a szerződés feltételein változás nem történik.

485. A biztosítási szerződés hatályát veszti: 1. ha a biztosított tárgy a szerződés megkötése után, de azon időpont előtt, melytől kezdve a biztosító a veszélyt viselni tartozik, megsemmisül vagy elvész; — 2. ha a biztositott tárgy azon időpont után, melytől kezdve a biztosító a veszélyt viselni tartozik, nem a szerződésben kijelölt, hanem más esemény folytán megsemmisül vagy elvész; — 3. ha a biztositott vállalat nem létesül, vagy oly időpontra halasztatik el, midőn a veszély, mely ellen a biztositás irányul, már megszünt; — 4. ha a visszatérő időszakokban fizetendő dij a lejáratkor, vagy az e végre engedett halasztás eltelte előtt le nem fizettetik: kivételnek e tekintetben akkor van helye, ha a biztositott a dij lefizetésében vétlen baleset vagy erőhatalom által gát oltatott; — 5. ha azon érdek, mely miatt a biztositási ügylet a szerződés szerint köttetett, megszünik.

486. Ha a biztosítási szerződés kezdettől fogva érvénytelen volt (465. §.), vagy ha később érvénytelennek nyilváníttatott (475. §.), vagy ha az később hatályát elveszti (485. §.), a befizetett díj a biztosítottnak visszaadandó. Ha azonban az idő, melyre a szerződés köttetett, egészben vagy részben már eltelt, a biztosítónak, más megállapodás hiányában, jogában áll a befizetett díj kétharmad részét visszatartani.

A mennyiben a biztosítási szerződés érvénytelenségét vagy megszüntét a biztosított okozta, a befizetett díjt vissza nem követelheti, illetőleg a lejárt díjt megfizetni köteles, s ezenfelül a biztosítónak kártérítéssel tartozik; ellenben ha a most érintett körülményeket a biztosító idézte elő, a díjt vissza nem tarthatja, illetőleg a lejárt díjt nem követelheti, s e mellett a biztosítottnak az okozott kárt megtéríteni tartozik.

487. A biztosítási szerződésből eredő igények egy esztendő alatt évülnek el, azon időponttól számítva, midőn azok érvényesíthetők lettek volna.

488. Tűzkár ellen az ingó és ingatlan dolgok úgy egészben, mint egyes részeikben biztosíthatók.

A tűzkár elleni biztosítás, mely valamely épület teljes értékére szól, világos kikötés hiányában, az alépítményekre (pinczékre, kutakra s egyéb földalatti részekre) ki nem terjed.

Ingó dolgoknál a hely vagy helyiség, hol azok léteznek, világosan kijelölendő. A biztosítás csakis a kijelölt hely vagy helyiségre nézve bir foganattal.

489. Tűzkár ellen oly árukészletek is biztosíthatók, melyeknek mennyisége koronkint változik. Ez esetben azonban a koronkint változó mennyiség igazolandó.

490. Ha a biztosított épületben vagy annak rendeltetésében oly változás történik, mely által a tűzveszély akkép fokoztatik, hogy a biztosító, ha e körülmény előtte tudva lett volna, az ügyletet egyáltalán nem, vagy nem ugyanazon feltétel mellett kötötte volna meg, a biztosítás megszünik, ha a biztosító a változásról nyert értesítés folytán ki nem jelenti, hogy a szerződést fentartja.

A mennyiben a biztosító a szerződést fenn nem tartja, a befizetett biztosítási dijnak, a még le nem járt időre eső része, a biztosítottnak visszaadatik.

491. A tűz elleni biztosítás kiterjed a tűzveszély által okozott minden kárra, tekintet nélkül a tüz keletkezési módjára. A tűz keletkezésének azon nemei, melyekre a felek a biztosítást kiterjeszteni nem kivánják, a szerződésben világosan felsorolandók.

483. When the insurer has paid the damage in accordance with the contract, all claims to damages which may accrue to the assured against third persons pass by virtue of the law to the insurer up to the amount of the damage paid and in the proportion of the risk incurred by him.

The assured is answerable for any act by which he diminishes the said right of the insurer.

484. When the ownership of the insured object or the interest in it is transferred by way of sale or in any other way whatever to a third person, the insurance contract, together with all rights and obligations, passes, even without the consent of the insurer, to the new owner, unless the contrary was provided by the contract, or the conditions of the contract undergo an alteration by the transfer of the ownership.

485. The insurance contract loses its validity: 1. when the insured object perishes or is lost after conclusion of the contract but before the moment when the insurer has to take over the risk; — 2. when the insured object perishes or is lost after the moment from which the insurer has to take over the risk in consequence, not of the accidents indicated by the contract, but of other accidents; — 3. when the insured undertaking is not formed, or when its formation is adjourned to a time at which the risk of accident against which the insurance was effected has ceased to exist; — 4. when the insurance premium, falling due at returning periods, is not paid on the day of maturity or within the time allowed. There is an exception to this rule when the assured was unable by reason of an accident occurring to him without his fault, or by *vis major*, to pay the premium; — 5. when the interest in respect of which the insurance transaction was effected according to the contract ceases to exist.

486. When the contract of insurance was void from the beginning (§ 465) or when it has been avoided subsequently (§ 475) or when it loses its validity (§ 485) the premium paid must be returned to the assured. But when the period for which the contract has been effected has partially or totally expired, the insurer is entitled, in default of a different agreement, to retain two-thirds of the premium paid.

In so far as the assured has caused the invalidity or the extinction of the contract of insurance, he cannot claim back the premium paid, and must pay the premium fallen due, and moreover is responsible to the insurer for damages; when, on the other hand, the insurer has caused the invalidity or extinction of the contract, he cannot retain the premium paid, cannot demand payment of the premium fallen due, and is bound to pay to the assured the resulting damage.

487. Claims arising out of the contract of insurance are barred by prescription after one year, which prescription begins to run from the moment when they ought to be demanded.

488. Against damage caused by fire, movable as well as immovable things may be insured, either totally or as to particular parts.

An insurance against damage caused by fire effected up to the total value of a building does not embrace, in default of an express agreement, the substructure (cellars, wells and other subterranean parts).

When movables are insured against fire, the place or the locality in which they are to be found must be expressly indicated. The insurance is good only for the indicated place or the indicated locality.

489. Against the risk of damage by fire, stock in hand the quantity of which varies from time to time, may also be insured. In such case, however, the quantity undergoing temporary changes must be proved.

490. When an insured building or the use for which it is intended undergoes such a change that the risk of fire is increased in such a manner that the insurer, if he had had knowledge of this circumstance, would not have entered into the transaction at all, or not on the same terms, the insurance ceases, unless the insurer declares, after having had notice of the change, that he maintains the contract.

In case the insurer does not maintain the contract, that part of the premium paid which appertains to the time not yet elapsed in restored to the assured.

491. An insurance against damage by fire embraces all damage sustained by fire, without regard to the manner in which the fire breaks out. A manner of the breaking out of fire against which the parties do not intend to extend the insurance, must be expressly enumerated in the contract.

A közvetlen tűzkárral egyenlőnek tekintetik az, mely a szomszédos épületekben kiütött tűz folytán, a biztosított tárgyakon oltás vagy mentés következtében történik. Ez áll különösen akkor, ha a biztosított tárgyak oltás vagy mentés közben megsemmisülnek vagy megsérülnek.

492. A jégkár elleni biztosításnál, mely egyedül a jégverés által okozott károkra terjed ki, a kötvénynek a 469. §-ban érintett adatokon kivül a biztosított földek dülőnként pontos leirását is kell tartalmaznia.

493. A szárazon, folyókon vagy belvizeken fuvarozott árúk biztosíthatók azon teljes értékben, melylyel a feladás helyén és idejekor birnak. Ezen értékhez számíthatók a biztosítási dijon kivül a rakodási és fuvarozási költségek, a vámkiadások és mindazon költségek, melyek az árunak a rendeltetés helyére beérkeztéig felmerülhetnek.

Biztosítható azonfelül azon áremelkedés is, mely az esemény bekövetkeztekor a rendeltetés helyén mutatkozni fog. Ezen reménylett áremelkedés a 470. §. következményeinek terhe alatt a biztosítási kötvényben külön és számszerüleg kiteendő.

A biztosítás e neme kiterjed mindazon károkra, melyek a fuvarozott tárgyakban tűz, villám, hajótörés, jégzajlás, elmerülés, a gőzkazán szétrobbanása vagy erőhatalom által okoztatnak. Kizártaknak csak azon események tekinthetők, melyek a biztosítási szerződésben világosan kijelölvék.

494. A fuvarozás veszélyei ellen kötött biztosítás, más megállapodás hiányában, azon időponttal veszi kezdetét, midőn az áruk fuvarozás végett feladatnak, s azon időponttal végződik, midőn az áruk rendeltetésük helyén, az átvevőnek vagy megbizottjának kiadatnak.

495. A biztosítás szakadatlanul tart akkor is: 1. ha a részben szárazon, részben vizen fuvarozandó árúk útközben más járművekre rakatnak át; — 2. ha a vizen fuvarozandó árúk útközben más hajóra rakatnak. E tekintetben kivételnek akkor van helye, ha a biztosítás a szerződésben világosan kijelölt hajón leendő fuvarozásra nézve köttetett; de ily esetben is a veszély a biztosítót terheli, ha az átrakodást valamely esemény teszi szükségessé, s a hajó, melyen az árú útját folytatja, a szerződésbeli feltételeknek megfelel; — 3. ha az árúk valamely esemény miatt, az út folytatásáig, ideiglenesen elhelyezendők.

A 2. és 3. pont eseteiben a biztosító, mihelyt az lehetséges, értesítendő.

496. A biztosító nem felelős a kárért, ha a fuvarozás, a nélkül, hogy erre szükség volna, a közönséges módtól eltérőleg történik.

Ha a biztosított az árú elküldését vagy szállítmányozását szükség nélkül késlelteti, a biztosító a késedelem ideje alatt történt kárért nem felelős.

Ha e késedelem egy hónapnál tovább tart, vagy ha a kijelölt átvevő az árú rendeltetési helyén az átvétellel késik, a biztosító minden további felelősség alól megszabadul.

497. Ha a kijelölt átvevő az árút a kár megállapítása előtt fogadja el, a biztosító felelőssége megszünik.

A külsőleg fel nem ismerhető sérelmeket köteles az átvevő, az átvételtől számítandó nyolcz nap alatt a biztosítónak bejelenteni, ellenkezőleg kártérítési igényeit ezekre nézve is elveszti.

Harmandik fejezet. Életbiztosítás.

498. Életbiztosításnak azon ügylet tekintetik, mely által valaki ellenérték (díj) kikötése mellett, bizonyos összeg fizetésére kötelezi magát olyképen, hogy a fizetési kötelezettség valamely személy élettartamától vagy egészségétől, vagy testi épségétől tétetik függővé.

Az, ki az összeg fizetésére magát kötelezi: biztosítónak; az, kinek élettartamától vagy egészségétől, vagy testi épségétől a fizetés függővé tétetik: biztosítottnak s az, kinek javára a fizetendő összeg kiköttetik: kedvezményezettnek tekintetik.

499. Az életbiztosítási ügylet egy harmadik személy halála esetére csak akkor érvényes, ha ennek vagy törvényes képviselőjének beleegyezésével köttetik, vagy

A fire which arises in consequence of endeavours to extinguish a fire which has broken out in the buildings in the neighbourhood of the buildings insured, or of measures of salvage, is considered equivalent to an immediate fire. This rule holds good particularly when the insured objects perish or are injured during these endeavours.

492. In the case of an insurance against damage by hail, which only embraces damage sustained by hail, the policy must contain, in addition to the particulars mentioned by § 469, an accurate description of the insured fields by the land marks.

493. Goods carried by land, rivers or inland waters, may be insured for the total value they have at the place and at the time of their delivery for transport. To such value may be added, beyond the insurance premium, the costs of loading and of carriage, the expenses of customs and duties and all other expenses which may be incurred until their arrival at the place of destination.

Such augmentation of the price as may result at the place of destination if the accident happens may also be insured. The hoped for augmentation of the price must be particularly indicated in figures in the policy, otherwise the consequences of § 470 are to be applied.

This kind of insurance comprises all injuries which may be caused to the insured objects by fire, lightning, shipwreck, drifting of ice, submersion, explosion of steam-boilers, or by *vis major*. Only such accidents are to be considered as excluded from the insurance as are expressly indicated in the contract of insurance.

494. The insurance against the risks of transport, in the absence of a different agreement, begins at the moment when the goods are delivered for carriage and ends at the moment when the goods are delivered to the consignee or to the person authorised by him at the place of their destination.

495. The insurance continues uninterrupted: 1. when goods which are to be carried partly by land and partly by water have to be transferred on their journey; — 2. when goods which are to be carried by water have to be transferred to another vessel. There is an exception to this rule when the insurance has been effected for the transport to be carried out on a vessel expressly indicated in the contract. But even in this case the insurer takes the risk when the transhipment becomes necessary in consequence of an accident, and the quality of the vessel on which the goods continue their journey is in accordance with the conditions of the contract; — 3. when goods have to be stored temporarily until the continuation of the journey.

In the cases of Nos. 2 and 3 the insurer must be notified as soon as possible.

496. The insurer is not responsible for the loss, if the carriage is effected by an unaccustomed route or in an unusual manner, without necessity.

When the assured unnecessarily delays the expedition or forwarding of the goods, the insurer is not responsible for the damage sustained during the time of delay.

When such delay lasts longer than one month, or when the person indicated to take delivery at the place of destination delays in taking delivery, the insurer becomes discharged from any further responsibility.

497. When the person who is indicated to take delivery accepts the goods without establishing the damage, the insurer's responsibility ceases.

The person who takes delivery is obliged to give notice to the insurer of damage not recognisable from outside, within 8 days, to be calculated from the day of delivery, the omission to give this notice having as a consequence the loss of any claim concerning such damage.

Third Section. Life insurance.

498. All transactions are considered life insurance by which a person obliges himself, in consideration of a recompense in money (premium), to pay a certain sum in such wise, that the obligation of payment is made dependent on the duration of life, or on the health or bodily well-being of a specified person.

The person who undertakes the obligation of paying the sum is called the insurer; the person on the duration of life or the health or bodily well-being of whom the payment of the stipulated sum depends, is called the person insured, and the person in whose favour the sum is stipulated to be paid, the assured.

499. A life insurance depending on the death of a third person is only valid, when it is effected with the consent of such third person or his legal representative,

ha a szerződő fél kimutatja, hogy a biztosítottnak életbenmaradása érdekében fekszik.

Kivételnek e tekintetben házastársakra, fel- és lemenő ágbeli rokonokra és jegyesekre nézve van helye, kik egymás életét feltétlenül biztosíthatják.

500. Az életbiztosítási kötvénynek a 469. §. 1., 4., 5., 6. és 7. pontjában felsorolt kellékeken kivül magában kell foglalnia: 1. a biztosított nevét; — 2. a kedvezményezett nevét; ilyennek a bemutató is kijelölhető; — 3. azon eseményt vagy azon időt, melynek bekövetkeztétől a fizetés függővé tétetik.

501. Az életbiztosításnál a szerződő felek a biztosítási összeget minden megszorítás nélkül szabadon állapíthatják meg. Az ügylet e neménél a többszörös biztosítás kizárva nincsen.

502. Ha a biztosított személy foglalkozásában oly változás történik, mely által a koczkázat akkép fokoztatik, hogy a biztosító, ha e körülmény előre tudva lett volna, az ügyletet egyáltalán nem, vagy nem ugyanazon feltételek mellett kötötte volna meg, az ügylet más megállapodás hiányában megszünik, ha a biztosító a változásokról nyert értesítés folytán ki nem jelenti, hogy a szerződést fentartja.

A mennyiben a biztosító a szerződést fenn nem tartja, a befizetett díjak egy harmadrésze a szerződő félnek (illetőleg a kedvezményezettnek) visszaadatik.

503. Ha az idő vagy esemény, melyre a biztosítás köttetett, bekövetkezik, a kedvezményezett ezt, mihelyt róla tudomást nyer, a biztosítóval késedelem nélkül közölni tartozik, ellenkezőleg a biztosítónak az ebből eredő hátrányokért felelős.

A fizetés idejére nézve a felek megállapodása szolgál irányadóul. Ily megállapodás hiányában a biztosítási összeg, a fizetési feltétel bekövetkeztének igazolásától számítandó nyolcz nap alatt fizetendő[1]).

504. A biztosító, ha a szerződésben az ellenkező világosan ki nem köttetett, a megállapított biztosítási összeg fizetésére nem kötelezhető: 1. ha a biztosított életét halálos itélet, párbaj vagy öngyilkosság folytán veszti el; — 2. ha a biztosított csatában vagy az ott nyert sebek következtében halt meg; — 3. ha a biztosítás tárgyát az egészség vagy testi épség képezi és az esemény, melynek bekövetkeztétől a fizetés függővé tétetett, a biztosított vagy a kedvezményezett vétkességéből következett be.

Az 1. és 2. pont alatti esetekben a kedvezményezett a befizetett díjak egy harmad részét visszakövetelheti.

505. Az életbiztosítási szerződés hatályát veszti: 1. ha az esemény melynek bekövetkeztétől a biztosítási összeg kifizetése függővé tétetik, a szerződés megkötése után, de azon időpont előtt következik be, melytől kezdve a biztosító a koczkázatot viselni tartozik; — 2. ha a kijelölt kedvezményezett meghal vagy ha az esemény, melynek bekövetkeztétől a fizetés függővé tétetett, többé be nem következhetik; — 3. ha a visszatérő időszakokban fizetendő díj a lejárat után 30 nap alatt, vagy az e végre engedett halasztás eltelte előtt, le nem fizettetik; kivételnek e tekintetben akkor van helye, ha a késedelem erőhatalom vagy vétlen baleset által okoztatik; — 4. ha a kedvezményezett a biztosított életét vagy egészségét veszélyeztető valamely cselekvényt szándékosan követ el. Ha azonban a kedvezményezett a biztosított összegnek csak egy részére tarthat igényt, a biztosító csak ezen részösszeg megfizetése alól szabadul fel.

A már befizetett díjak egy harmad része az 1. és 2. pont alatti esetekben visszaadandó.

506. A 465., 467., 468., 473., 474., 475., 483., 486. és 487. §-ok határozatai, a mennyiben a jelen fejezetben eltérő intézkedések nem foglaltatnak, a dolog természetének megfelelőleg az életbiztosításokra is alkalmazandók.

507. A felek kölcsönös jogaira és kötelességeire nézve, a mennyiben azok a jelen fejezetben megállapítva nincsenek, a biztosítási szerződés határozatai szolgálnak irányadóul.

[1]) A végrehajtási törvény, az 1881. LX. t. cz. 66-ik § 1. bekezdése értelmében: „A kedvezményezettet illető életbiztositási összeg a biztositott adóssága miatt végrehajtás alá nem vonható. E szabály áll akkor is, ha a kedvezményezettekül a biztositott örökösei — habár minden közelebbi megjelölés nélkül — vannak megnevezve."

or when the contracting party proves to have an interest in the life of the person insured.

There is an exception to this rule in the case of husband and wife, ascendants and descendants, and betrothed couples, who may under any circumstances insure the lives of one another.

500. Beyond the requirements of the law stated by § 469 Nos. 1, 4, 5, 6 and 7, a life insurance policy must contain: 1. the name of the person insured; — 2. the name of the assured; as such the bearer may also be designated; — 3. the accident or the date on the happening or accruing of which the payment has been made dependent.

501. In the case of life insurance, the amount of the insurance may be stipulated freely and without limitation by the contracting parties. In this branch of business, a multifold insurance is not excluded.

502. When the occupation of the person insured undergoes such a change that the risks of insurance are increased in such a manner that the insurer would not have concluded the contract at all, or not on the same terms, if he had had knowledge of the circumstance, the insurance ceases, in default of a different agreement, unless the insurer declares after notice of the change, that he adheres to the contract.

In so far as the insurer does not adhere to the contract, one third of the premiums paid must be restored to the person insured or to the assured.

503. When the time accrues or the accident happens for which the insurance was effected, the assured is bound, as soon as he acquires knowledge thereof, to communicate it without delay to the insurer. If he omits to do so, he is liable to the insurer for damages caused by the omission.

The time of payment may be fixed by agreement of the contracting parties. In default of such agreement, the insurance money must be paid within eight days, to be reckoned from the time of furnishing proof of the conditions for payment having happened[1]).

504. The insurer can refuse to pay the insurance money, unless the contrary has been stipulated by the contract: 1. when the person insured loses his life in consequence of a sentence of death, duel or suicide; — 2. when the person insured has died in a battle or in consequence of wounds inflicted in a battle; — 3. when the health or bodily well-being was the object of the insurance, and the accident upon the happening of which the payment was dependent has come to pass in consequence of the fault of the person insured or the assured.

In the cases mentioned in Nos. 1 and 2 the assured may claim back one third of the premiums paid.

505. The contract of life insurance loses its validity: 1. when the accident upon the happening of which the payment of the insurance money was dependent, occurs after the conclusion of the contract but before the time from which the insurer is obliged to take over the risk; — 2. when the designated assured, being a third person, dies, or when the accident upon the happening of which the payment depends can no longer happen; — 3. when the premium, payable in returning periods, is not paid within 30 days from maturity, or before the end of the period of grace granted for this purpose; there is an exception to this rule, when the delay is caused by *vis major* or by an accident occurring without the fault of the assured; — 4. when the assured intentionally does an act endangering the life or the health of the person insured. When, however, the person assured can only claim a portion of the insurance money, the insurer is only discharged from the payment of such portion thereof.

One third of the premiums already paid must be restored in the cases of Nos. 1 and 2.

506. The enactments of §§ 465, 467, 468, 473, 474, 475, 483, 486 and 487, are also to be applied, in accordance with the nature of the transaction, to life insurance, so far as this Section does not contain contrary provisions.

507. As regards the mutual rights and obligations of the parties, the stipulations of the contract hold good in so far as this Section does not contain provisions concerning them.

[1]) In accordance with § 66 par. 1 of the Law of Execution (LX of 1881) execution cannot be issued against life insurance money fallen due, for the debt of the person insured, if there exists another assured. This rule also holds good for the case when the heirs of the person insured are indicated as the persons assured, even without precise nomination.

Negyedik fejezet. Viszontbiztosítás.

508. A viszontbiztosítási ügylet által a viszontbiztosító, ellenérték (díj) kikötése mellett, arra kötelezi magát, hogy a viszontbiztosítottnak bizonyos összeget fizetend azon teljesítés fejében, melyre az utóbbi, biztosítási szerződés alapján köteleztetik.

509. A viszontbiztosítási szerződésben a 469. §-ban felsorolt kellékeken kívül kijelölendő az, hogy az ügylet mint közvetlen, vagy mint közvetett viszonbiztosítás lesz-e megkötendő.

510. A viszontbiztosítás hatálya megszünik, ha azon biztosítás, mely miatt a viszontbiztosítási ügylet keletkezett, hatályát vesztette.

Ily esetben, ha más megállapodás nem történt, a viszontbiztosító azon díjhoz, mely a biztosítót netán illeti, igényt csak az elvállalt viszontbiztosítási koczkázat arányában tarthat.

511. Ha az esemény, melynek alapján a viszontbiztosított saját biztosítási kötelességének eleget tenni tartozik, bekövetkezett: erről a viszonbiztosítót, más megállapodás hiányában, a tudomásvétel után legfellebb három nap alatt értesíteni köteles, ellenkezőleg ennek kötelezettsége megszünik.

512. A viszontbiztosító fizetési kötelezettsége, más megállapodás hiányában, azon időponttól veszi kezdetét, midőn a viszontbiztosítottra nézve a fizetési kötelezettség bekövetkezik.

513. A viszontbiztosított, ha a kártérítési összeget a 483. §. értelmében harmadik személyektől egészen vagy részben visszanyerte, ebből a viszontbiztosításnak megfelelő aránylagos részt a viszontbiztosítónak kiszolgáltatni tartozik.

514. A 472., 473., 474., 475., 486. és 487. §-okban foglalt határozatok a viszontbiztosításokra is alkalmazandók.

Nyolczadik czím. Kiadói ügylet.

515. Azon ügylet, mely által valaki (a kiadó) kész vagy készítendő irodalmi, műszaki vagy művészeti munka többszörözésére, közzétételére és forgalomba helyezésére a szerzőtől vagy ennek jogutódaitól kizárólagos jogot szerez, kiadói ügyletnek tekintetik[1]).

516. A szerző köteles a kiadónak az igért munkát a szerződésileg megállapított minőségben és kellő időben átadni.

Ha a szerző e kötelességének saját hibájából meg nem felel, a kiadó tetszése szerint, a szerződés teljesítését s a késedelemből eredő kár megtérítését, vagy a nemteljesítés miatt kártérítést követelhet, vagy a szerződéstől elállhat, mintha az meg sem köttetett volna.

517. Addig, mig a többszörözés végett átengedett munkának azon példányai, melyeknek forgalomba helyezésére a kiadó jogot nyert, el nem keltek, a szerző munkájával oly intézkedéseket nem tehet, melyek a kiadó kárára lehetnének; nevezetesen nem áll jogában ugyanazon munkát vagy annak egy részét újra kiadni, vagy kiadás végett másnak átengedni, vagy összes munkái kiadásába, vagy valamely gyüjteménybe felvétetni.

A szerző, ha valamely gyüjteménybe egyes dolgozatokat szolgáltat, ezeket akár külön, akár összes munkáiban közzéteheti, feltéve, hogy az egyes dolgozatok azon alakban, melyben a gyüjtemény részeként jelenkeznek, a könyv vagy műkereskedés önálló tárgyait nem képezik.

A kisebb dolgozatok, melyek hírlapnak vagy folyóiratnak engedtetnek át, megjelenésük után a szerző szabad rendelkezése alá kerülnek.

518. A kiadói jog nem ád egyszersmind jogosultságot a munka fordításához s ennek kiadásához.

519. A kiadó a kéziratban vagy a megállapított eredetiben átvett munkát, saját költségén, változatlanul többszörözni és kellően forgalomba helyezni tartozik.

520. A kiállítás, határozott megállapodás hiányában, a munka czéljának és jelentőségének megfelelő alakban történik.

A példányok számát és az egyes példányok árát, ha ez iránt a felek közt megállapodás nem történt, a kiadó saját belátása szerint határozza meg; de nem áll jogában oly tulságos árt szabni, mely a munka kelendőségének árthatna.

---

[1]) A szerzői jogról a 1884: XVI. t. cz intézkedik.

Fourth Section. Re-insurance.

508. By the transaction of re-insurance the re-insurer undertakes an obligation towards the re-assured to pay a certain sum in consideration of a recompense (premium) in respect of payments for which the latter becomes liable by reason of an insurance contract.

509. In the re-insurance contract, in addition to the particulars provided for by § 469, a statement must be made as to whether the transaction is an immediate or mediate re-insurance.

510. The validity of the re-insurance ceases, when the insurance on the basis of which the re-insurance transaction has been effected, has lost its validity.

In such case, unless a different agreement has been made, the re-insurer may only claim in respect of that premium, if any, which is due to the insurer, in the proportion in which he has taken over the risk of re-insurance.

511. When the accident has happened by reason of which the re-assured is bound to comply with his obligations under the insurance contract, he must give notice thereof, at the latest within three days after having acquired knowledge, to the re-insurer, in default of which the obligation of the latter expires.

512. The obligation of the re-insurer to pay begins, in default of a contrary agreement, at the moment at which the obligation of the re-assured to pay accrues.

513. When the re-assured, in accordance with § 483, has recovered the loss either partially or totally from third persons, he is bound to pay a proportionate part thereof to the re-insurer.

514. The enactments of §§ 472, 473, 474, 475, 486 and 487 are also to be applied to re-insurances.

Eighth Title. The Business of Publishers.

515. All transactions are considered publishing business by which a person (the publisher) acquires an exclusive right of multiplication, publication and copyright of a work, either finished or to be created, and either literary, technical, or a work of art, from the author or his heirs[1]).

516. The author is bound to deliver the promised work in the condition stipulated for by the contract, and in due time.

When the author fails to fulfil this obligation by his own fault, the publisher may demand at his option, fulfilment of the contract and compensation for damages caused by the delay, or damages on the ground of non-fulfilment, or may desist from the contract as if it had not been entered into.

517. So long as copies of the work ceded for the purpose of multiplication, the copyright of which the publisher has acquired, are not sold, the author must not make any disposition of the work which may be to the damage of the publisher; that is to say, he has no right to publish a new edition of the work or of a part thereof, or to cede it for a new edition to a third person, or to have it brought out in a complete or collective edition of his works.

The author may publish singular works which he delivers for a collective work, either individually or in a complete edition of his works, provided that such singular works are not independent objects of the library or art trade in the shape in which they appear as part of the collective work.

Smaller creations, which are ceded to a newspaper or magazine, revert, after having been published by them, to the free disposition of the author.

518. The right of publication does not include the right of translation of the work and the publication thereof.

519. The publisher must multiply the work taken over in manuscript or in the original agreed to, at his own expense and without alterations, and sell the copies in due course.

520. The get-up, unless there is a definite agreement, must correspond to the purposes and the importance of the work.

The number of copies, as well as the price of the individual copies, is fixed by the publisher according to his own pleasure, unless there is an agreement on the subject between the parties. But he has no right to fix such an excessive price as hinders the sale of the work.

---

[1]) The legal relationship of the author is regulated by Art. XVI of 1884.

521. Ha a felek új kiadás iránt szerződnek, arra nézve, miről az uj szerződésben nem intézkednek, a korábbi szerződés szolgál irányadóul.

522. A kiadói jog terjedelmére nézve a felek megállapodása szolgál irányadóul. Kétség esetében a szerződés a munkának csak egyszeri kiadására ad jogosítványt. Ha a munka további kiadásai is átruháztattak, a kiadó az előbbi kiadás teljes elkelte után azonnal köteles uj kiadást eszközölni.

523. Ha a kiadó az átvett munka többszörözését és forgalomba helyezését, vagy az első kiadás teljes elkelte után az uj kiadás eszközlését saját hibájából elmulasztja, a szerző tetszése szerint, a szerződés teljesítését és a késedelemből eredő kár megtérítését, vagy a nem teljesítés miatt kártérítést követelhet, vagy a szerződéstől elállhat, mintha az meg sem köttetett volna.

524. A kiadó, ha a szerző egyes munkáinak kiadására jogot nyert, e munkák összkiadásának eszközlésére feljogositottnak nem tekintetik.

Ha a szerző munkáinak összkiadását engedi át, a kiadó nem nyer jogot arra, hogy az egyes munkákat vagy azok részeit külön kiadhassa.

525. Tiszteletdíjat a szerző csak akkor követelhet a kiadótól, ha ilyen nyiltan vagy hallgatagon kiköttetett. A tiszteletdíj hallgatag kikötöttnek akkor tekintetik, ha a körülmények szerint a munka átengedése csak tiszteletdíj mellett volt feltehető. A tiszteletdíjt ily esetben, a körülményekhez képest, szakértők meghallgatása mellett, a biróság állapítja meg. Ugyanez történik akkor is, ha a tiszteletdíj közelebbi meghatározás nélkül általában köttetik ki.

526. Ha a tiszteletdíj megállapításánál bizonyos ívszám vétetett alapul a kiadó a megállapított ívszámot meghaladó részért tiszteletdíjt fizetni nem tartozik, de a szerzőtől követelheti, hogy ez teljes munkát szolgáltasson.

527. A kiadó, más megállapodás hiányában, köteles a tiszteletdíjt, ha az a munkáért általában köttetett ki, a teljes kézirat vagy az eredeti átvételével azonnal kifizetni; ellenben ha a tiszteletdíj ívek szerint állapíttatott meg, az a többszörözés befejezésekor, a mennyiben pedig a munka részekben jelenik meg, az egyes részek bevégzett kiállításakor fizetendő.

528. Oly esetben, midőn a szerződés teljesítése a kiadó személyében történt véletlenség miatt lehetetlenné válik, a kiadó a tiszteletdíj fizetése alól csak úgy szabadul fel, ha a szerző a munkát ugyanazon feltételek mellett más kiadónak átadta.

529. Ha a többszörözés végett átadott munka a kiadónál véletlenül elvész, ennek kötelezettsége a tiszteletdíj megfizetésére szorítkozik.

A szerző azonban ily esetben, ha egy másik példány birtokában van, ezt esetleges költségeinek megtérítése mellett, a kiadónak átengedni tartozik.

530. Azon esetben, ha a már kész kiadás a forgalombahelyezés előtt egészen vagy részben véletlenül megsemmisül, a kiadónak jogában áll a megsemmisült példányokat saját, költségén kipótolni, a nélkül, hogy ezekért a szerzőnek tiszteletdíjt fizetni tartoznék.

531. A kiadói szerződés megszünik: 1. ha kész munka iránt köttetett szerződés és e munka az átadás előtt a szerzőnél véletlenül elvész; — 2. ha a szerző a munka befejezése előtt meghal, vagy a munka szerződésszerű elkészítésében egyébként véletlenül meggátoltatik, vagy az elkészítésre képtelenné válik; — 3. ha a czél, mely a szerződők szándéka szerint a közzététel által elérendő volt, a kézirat vagy eredeti átadása előtt véletlen eset folytán lehetetlenné válik.

A szerző, illetőleg ennek jogutódai, az érintett esetekben a kötelezettség alól felszabadulnak ugyan, de tiszteletdíjt nem követelhetnek, sőt ha ilyet kaptak, azt visszafizetni tartoznak.

Ellenben, ha a 3. pont alatt érintett körülmény a kézirat vagy eredeti átadása után következik be, a szerző vagy jogutódai tiszteletdíjt követelhetnek, illetőleg a kapott tiszteletdíjt visszafizetni nem tartoznak.

532. A szerzőnek jogában áll a szerződést egyoldalulag felbontani, ha a kiadó csőd alá kerül.

521. When the parties make a contract concerning a new edition, the preceding contract holds good with regard to those questions upon which no provisions are made.

522. Concerning the extent of the copyright the agreement of the parties is decisive. In case of doubt, the contract only gives the right to one edition.

When other editions of the work are also ceded, the publisher must, after the complete sale of the earlier edition, publish a new edition without delay.

523. When the publisher by his own fault omits the multiplication or the sale of the work taken over, or the publication of a new edition after the complete sale of the first one, the author may, at his option, require the fulfilment of the contract and compensation for the damage caused by the delay or damages for non-fulfilment, or may abandon the contract as if it had not been entered into at all.

524. A publisher who has acquired the right of publishing individual works of the author is not considered entitled to bring out a complete edition of these works.

When the author has ceded a complete edition of his works, the publisher acquires no right to publish the individual works contained in it or the individual parts forming it, separately.

525. The author is only entitled to demand a reward from the publisher when it has been agreed upon, either expressly or tacitly. A reward is considered to have been agreed to tacitly when according to the circumstances it must be inferred that the work would not be ceded except in consideration of such reward. The reward will be fixed in such cases in accordance with the circumstances, after the hearing of experts, by the Conrt. A general agreement for reward, without exact stipulations, has the same effect.

526. When a certain number of sheets is the measure for fixing the reward, the publisher is not bound to pay for the part of the work which exceeds such fixed number of sheets, but on the other hand he may demand that the author shall supply him with a complete work.

527. In default of other agreement the publisher must pay the reward, if it was stipulated for the work as a whole, when taking delivery of the complete manuscript or original; if on the other hand the reward was stipulated according to the number of sheets, it must be paid after the multiplication has been finished, and in so far as the work appears in parts, after the production of the individual parts has been terminated.

528. When the fulfiment of the contract becomes impossible in consequence of circumstances personal to the publisher, the publisher is not discharged from paying the reward, except when the author has ceded the work to another publisher under the same conditions.

529. When the work delivered for multiplication perishes in the hands of the publisher by accident, his obligations are limited to the payment of the reward.

The author, however, is bound in such case, if he disposes of another copy of the work, to cede the same against payment of his expenses, if any, to the publisher.

530. In the case when an edition already finished perishes either totally or partially by an accident before the beginning of the sale, the publisher has the right to replace the perished copies at his own expense, without being obliged to pay a reward to the author for this.

531. A publishing contract expires: 1. when the contract has been entered into concerning a finished work, and this work perishes with the author by an accident before delivery; — 2. when the author dies before finishing his work, or when he is hindered in some other way by an accident from finishing the work in accordance with the contract, or when he becomes unable to finish it; — 3. when, before the delivery of the manuscript, the design which should have been realised according to the intention of the parties, becomes incapable of realisation by a fortuitous event.

The author and his heirs are discharged in the aforesaid cases from their obligation, but cannot demand any reward. On the contrary, they are bound, if they have received a reward, to restore the same.

When, on the other hand, the event mentioned in No. 3 happens after delivery of the manuscript or of the original, the author or his heirs may demand the reward and are not bound to restore any reward already paid to them.

532. The author is entitled to dissolve the contract when the publisher has been declared bankrupt.

Ha azonban a többszörözés már megkezdetett, a kiadó csődtömege, a mennyiben a szerzőnek kellő biztosítékot nyujt, a szerződést fentarthatja[1]).

533. A jelen czím határozatai, a dolog természetének megfelelő alkalmazással, oly esetben is irányadóul szolgálnak, midőn a kiadói ügylet valamely irodalmi, műszaki vagy művészeti munka tulajdonosával, ki a szerzőnek nem jogutódja, köttetik meg.

Kilenczedik czím. Alkuszi ügylet.

534. A kereskedelmi ügyletek megkötésének közvetítése alkuszi ügyletnek, s az, ki ily ügyletekkel iparszerüleg foglalkozik, alkusznak tekintetik.

Az ügylet közvetítésével megbízott alkusz még nem tekinthető feljogosítottnak arra, hogy fizetést vagy a szerződésben kikötött más szolgálmányt átvehessen[2]).

535. Az alkusz, a mennyiben a felek által az ellenkezőre feljogosítva nem lett, vagy az ügylet természete ellenkezőt nem kíván, a megbízások, alkudozások és kötések tekintetében harmadik személyek irányában titoktartásra köteleztetik.

536. Az alkusz naplót vezetni, ebbe a megkötött ügyleteket mindennap bevezetni és a megtörtént bevezetéseket naponként aláírni tartozik.

A napló, melynek bekötve, laponkint folyó számmal ellátva és átfűzve kell lenni, használatbavétel előtt azon törvényszék által hitelesítendő, melynek kerületében az alkusz üzletét gyakorolni szándékozik.

Ha az alkusz kizárólag kereskedelmi ügyletek közvetítésével foglalkozik, a naplón kívül egyéb könyveket vezetni nem köteles.

537. A naplóba iktatott bevezetéseknek, melyek bármely élő nyelven történhetnek, a szerződők neveit, az ügylet megkötésének idejét, tárgyának megjelölését, s annak feltételeit, jelesen árúk eladásánál azok nemét és mennyiségét, nemkülönben az árt és a szállítás idejét kell tartalmazni.

E bevezetések időrendben, hézag hagyása nélkül eszközlendők.

538. Az alkusz az ügylet közvetítésénél a rendes kereskedő gondosságával, a megbizás értelmében s a felek érdekeinek megfelelőleg köteles eljárni. Az ügylet megkötése után a felek mindegyikének, egy általa aláírt s a bevezetés tárgyául kijelölt ténykörülményeket (537. §.) magában foglaló kötjegyet azonnal kézbesíteni tartozik.

Oly ügyleteknél, melyek nem azonnal teljesítendők, a kötjegy a feleknek aláírás végett kézbesítendő s mindegyik félnek a kötjegy azon példánya küldendő meg, melyet a másik fél aláírt.

Ha valamelyik fél a kötjegy elfogadását vagy aláírását megtagadja, erről a másik fél az alkusz által azonnal értesítendő.

539. Az alkusz köteles naplójából a felek kivánatára, ezeknek kivonatokat kiállítani, melyeknek mindazt magukban kell foglalni, mi az alkusz által a feleket érdeklő ügyletre vonatkozólag bevezettetett.

Harmadik személyek részére ily kivonatok csak az érdekelt felek beleegyezésével állíthatók ki.

540. Az alkusz által közvetített szerződés megkötése az 537. és 538. §-ban megállapított bevezetéstől, illetőleg a kötjegy kiadásától független.

E tények egyedül a szerződés megkötésének bizonyítékául szolgálnak.

541. Az alkusz szabályszerűen vezetett naplója, épúgy mint az alkusz által szabályszerűen kiállított kötjegy, az ügylet megkötése s annak tartalmára nézve nem teljes, eskü vagy más bizonyítási eszköz által kiegészíthető bizonyítékot képez.

Mindazonáltal a biróság, a fennforgó körülmények megfontolása alapján, belátása szerint határozand a felett: valjon a napló és kötjegy tartalma bizonyítéknak tekinthető-e, valjon azok mellé az alkusz esküje vagy egyéb bizonyíték követe-

[1]) Csőd esetére most már a csődtörvény 18 és 20. §§. irányadók ld. csődtörvény 267. §. 1 bek. — [2]) A tőzsdei alkuszok jogi helyzetéről a budapesti áru és értéktőzsde által kibocsátott szabályzat intézkedik.

When, however, the multiplication has already begun, the bankruptcy estate of the publisher may, upon giving proper security to the author, maintain the contract[1]).

533. The enactments of this Title are to be applied, with the modifications required by the nature of things, also when the publishing contract has been concluded with an owner of a literary or technical work or work of art, who is not the heir of the author.

Ninth Title. On the Business of Brokers.

534. Intervention in effecting commercial transactions is considered as the business of brokers, and the person who carries on such a business by profession is considered a broker.

A broker authorised to intervene in a transaction is not considered as entitled to receive cash or other payment stipulated for by the contract[2]).

535. The broker is bound, except where he has been authorised to the contrary by the contracting parties, or the nature of the transaction necessitates the contrary, to keep secrecy as regards third persons concerning the orders, negotiations and transactions.

536. The broker must keep a day-book, enter into it the transactions concluded, and daily sign the entries made.

The day-book must be bound, every page of it must be provided with consecutive numbers, it must be tied by string, and must be legalized by the Court within the district of which the broker intends to carry on his business, before being used.

When the broker occupies himself exclusively with intervention in commercial transactions, he is not obliged to keep other books in addition to his day-book.

537. The entries in the day-book, which may be made in any living language, must contain the names of the contracting parties, the time of the conclusion of the transaction, an indication of its object, and the terms and conditions of the transaction, especially, in the case of the sale of goods, the species and quantity of the goods, the price and the time of delivery.

The entries must be made in order of time without leaving unoccupied spaces.

538. The broker must act when intervening in a transaction with the ordinary care of a good trader, and in accordance with the instructions and with the interests of the contracting parties. He must, after having concluded the transaction, hand to each party a memorandum signed by himself, containing all the particulars which are enumerated (in § 537) as the contents of the entry.

In the case of transactions which have not to be fulfilled at once, the memorandum must be handed to the parties for the purpose of their putting their signatures thereon. The broker ought to send to each party the memorandunm which is signed by the other party.

When one of the contracting parties refuses to sign the memorandum, the broker ought to communicate this fact to the other party immediately.

539. The broker is bound to give extracts from his day-book to the parties on their demand, containing all that has been entered by him with regard to the transaction brought about between the parties.

For the use of third persons such extracts may not be given, except with the consent of the contracting parties.

540. The conclusion of a transaction brought about by a broker is not dependent on the entries provided for by §§ 537 and 538, nor on the question whether the memorandum has been handed over.

These facts only serve as proof of the transaction having been concluded.

541. The day-book of a broker, when properly kept, as well as his memorandum properly drawn up, only serve, as to the conclusion and the terms of the transaction, as imcomplete evidence, which can be made conclusive by oath or other means of proof.

The Court, however, will decide in its discretion, having regard to the prevailing circumstances, whether the contents of the day-book and of the memorandum are to be considered as evidence, whether it is necessary in addition to these to require the

[1]) In the case of bankruptcy §§ 18 and 20 of the Bankruptcy Law (see par. 1 of § 267 of such Law) are to be applied. — [2]) Concerning the legal position of the Exchange broker the statute of the Budapest Goods and Stock Exchange contains precise regulations.

lendő-e, valjon különösen a kötjegy elfogadásának vagy aláírásának megtagadása az ügy megbírálásánál nyomatékkal bir-e vagy sem.

542. A jelen törvény 32., 33. és 35. §-aiban foglalt határozatok az alkuszok naplóira is alkalmazandók.

543. A biróság a per folyamában elrendelheti, hogy az alkusz naplója a kötjegygyel, a kivonattal, vagy egyéb bizonyítékokkal összehasonlítás végett, felmutattassék.

E felmutatásra az alkusz a 21. §-ban megállapított pénzbirság terhe alatt kötelezhető

544. Az alkusz, a mennyiben a felek által, vagy az árúk minőségét tekintve, a helybeli szokás által ez alól fel nem mentetik, köteles a közvetítése mellett létrejött minden mustra szerinti eladásnál a mustrát, miután azt felismerhetés végett megjelölte, addig megőrizni, míg az árú a minőséget illetőleg, ellenmondás nélkül átvétetett, vagy az ügylet más módon kiegyenlíttetett.

545. Az alkuszok, kik a jelen törvényben megállapított kötelességeiket megszegik vagy azokat elhanyagolják, a feleknek az ebből eredő kárért felelősek.

546. Az alkuszt közbenjárásáért a következő szakaszban megállapított díj illeti. E díj más megállapodás hiányában, akkor követelhető, ha az ügylet megköttetett, vagy a feltételesen kötött ügylet feltétlenné vált s az alkusz a kötjegy kézbesítését tárgyazó kötelességnek megfelelt.

Ha az ügylet meg nem köttetett, vagy feltétlenné nem vált, a közbenjárásért alkuszdíj nem követelhető.

547. Az alkuszdíj mennyisége szabad egyezkedés tárgyát képezi. Ily egyezkedés, vagy más helyi szokás hiányában az alkuszt, a közvetített ügylet által képviselt értéket véve alapul, díj fejében 5000 frtig fél száztóli, az ezen felüli összeg után pedig egy negyed száztóli illeti.

E díjakat, ha más ki nem köttetett, vagy a helybeli szokás mást nem állapít meg, a felek egyenlően tartoznak viselni.

548. Ha az alkusz meghal, ha üzletével felhágy, vagy azt bármi okból nem folytathatja, naplója azon törvényszéknél leteendő, melynek területén az alkusz üzletét gyakorolta.

Átmeneti és vegyes intézkedések.

549. Jelen törvény hatálybaléptétől kezdve azon törvények és rendeletek, melyek a kereskedelmi törvény tárgyaira s az ez által szabályozott viszonyokra vonatkoznak, a mennyiben a jelen törvény által fenn nem tartatnak, hatályon kívül helyeztetnek.

Az 1871. évi XXXIV. tcz. határozatai a jelen törvény által nem érintetnek[1]).

550. Ezen törvény hatálybaléptétől kezdve új czégjegyzékek fognak nyittatni. A régibb czégjegyzékekbe bevezetések csak annyiban történhetnek a mennyiben ezek valamely korábbi bevezetés törlését czélozzák.

551. A jelen törvény azon határozatai, melyek szerint a kereskedelmi czégek a czégjegyzékbe bevezetés végett bejelentendők és az aláírások a kereskedelmi ügyek elintézésére hivatott törvényszéknél hitelesítendők, illetőleg hiteles alakban bemutatandók, azon kereskedők által is megtartandók, kik üzletüket a jelen törvény hatálybalépte előtt már megkezdették, akár voltak bejegyezve, akár nem. E czélra a most említett időponttól számítandó hat hónapi határidő állapíttatik meg, melynek eltelte után a késedelmesek a törvényes határozatok megtartására, a 21. §-ban kiszabott pénzbirság terhe alatt, szorítandók.

Azon korlátozások, melyeket a jelen törvény 11., 13., 14., 17. és 18. §-ai a czégek használatára nézve megállapítanak, oly czégre, mely e törvény hatálybalépte előtt már használtatott, nem alkalmazhatók, ha e czég az érintett határidő alatt a kereskedelmi czégjegyzékbe bevezetés végett bejelentetik.

[1]) Az 1871. XXXIV. t. cz. a földhitel-intézetre vonatkozik, kiegésziti e törvényt s különösen a kereskedelmi törvénynek a földhitel-intézetre való alkalmazását tárgyalja az 1876. XXI. t. cz.

oath of the broker or other means of proof, and especially whether the fact of the memoranda having been accepted or signed is of importance in deciding the particular case, or not.

542. The enactments of §§ 32, 33 and 35 of this Law also hold good as regard the day-books of brokers.

543. In the course of an action the Court can order the production of the day-book, so as to compare it with the memorandum, with the extracts, or with other proofs.

The broker can be compelled to produce the day-book by being fined according to the enactments of § 21.

544. The broker, when a sale by sample has been brought about by his intervention, must, in so far as he is not discharged from doing so by the parties or, with reference to the description of the goods, by local customs, keep a fair sample of the goods, which must be made capable of identification, until the acceptance of the goods concerning their quality has taken place or the transaction has been settled in some other way.

545. Brokers acting in contravention of their duties imposed by this Law, or neglecting such duties, are responsible to the parties for damages caused thereby.

546. Brokers are entitled in consideration of their intervention to brokerage as fixed by the following article. This brokerage can be claimed in the absence of some other agreement, when the transaction is concluded or a transaction concluded conditionally has become an unconditional one and the broker has complied with his duty of delivering the memorandum.

When the transaction has not been concluded, or when it has not become unconditional, brokerage cannot be claimed.

547. The amount of brokerage is a matter for free agreement. In default of such an agreement, and of any other local custom, the broker is entitled, on the base of the value represented by the concluded transaction up to an amount of 5000 Gulden (10 000 Kronen) to a brokerage of one half per cent. and so far as the value represented by the transaction exceeds that sum, to a brokerage of one quarter per cent.

The brokerage is to be paid, unless there is an agreement or local custom to the contrary, by both parties in equal portion.

548. When the broker dies, or retires from business, or when he ceases to continue his business for any reason, his day-book ought to be given into the safe keeping of the Court within the district of which he has carried on his business.

Transitory and miscellanous provisions.

549. With the coming into operation of this Law, all Laws and Ordinances relating to the objects of the Commercial Law and to the circumstances regulated by it, in so far as they are not maintained by this Law, are repealed.

The enactments of Art. XXXIV of 1871 are not altered by this Law[1]).

550. With the coming into operation of the Law, new trade registers will be opened. In the old trade registers only such entries can be made as have for their object the extinction of earlier entries.

551. The provisions of this Law, according to which application has to be made for the entry of firm names into the trade register and the signatures have to be made before, or presented in verified form to, the Courts with commercial jurisdiction, must be observed also by such traders as have commenced carrying on their business before the coming into operation of this Law, it being immaterial whether they have already been registered or not. For this purpose a period of six months is allowed, which runs from the time last mentioned, after the expiration of which, those who have delayed complying with the requirements of the Law shall be compelled to do so by means of the fine fixed by § 21.

The limitations concerning the use of a firm name provided for by §§ 11,13, 14, 17 and 18 of this Law, are not to be applied to firm names in use before the coming into operation of this Law, when presentation has been made of such firm name for the purpose of an entry in the trade register within the above mentioned period.

[1]) Art. XXXIV of 1871 refers to the Hungarian Credit Institute. Supplementary to this Law is Art. XXI of 1876, which contains regulations concerning the application of the Commercial Law, particularly of the part concerning co-operative associations, to the Hungarian Credit Institute.

552. Míg a jelenlegi csődtörvény hatályban van, az 1840. évi XVI. tcz. 9. §-ának a női hozomány, hitbér, és jegyajándék bejegyzésére vonatkozó határozatai érvényben maradnak[1]).

A jelen törvény hatálybalépteig bejegyzett hozomány, hitbér és jegyajándék az uj czégjegyzékekbe bevezetés végett, az 551. §-ban megállapított határidő alatt bejelentendő, ellenkezőleg csőd esetében elsőbbséggel nem bir. E bevezetést a nő is kérheti.

553. Ha a korábbi bevezetésre vonatkozó beadványok és okmányok eredetben azon törvényszéknél vannak, melynél a bejelentésnek történni kell, a bejelentésben elég a korábbi bejegyzésre és annak mellékleteire hivatkozni.

554. Az uj czégjegyzékbe történt bevezetés közzétételével (9. §.), a czégre vonatkozó s az eddigi czégjegyzékben foglalt összes bevezetések hatályukat vesztik.

Hatályukat vesztik az eddigi czégjegyzékekben foglalt összes bevezetések az esetben is, ha a kötelezett bejelentések az 551. §-ban megállapított határidő alatt meg nem történnek.

555. Ha a kereskedelmi üzlet tulajdonosa (főnöke) az általa a jelen törvény hatálybalépte előtt adott czégvezetői jogosítványt, az 551. §-ban érintett bejelentéskor, vagy a jelen törvény hatálybaléptétől számítandó hat hónap eltelte előtt vissza nem vonja, a czégvezető a jelen törvényben megállapított hatáskörrel kirendelt czégvezetőnek tekintetik.

556. Az 1840. évi XVIII. tcz. 2. fejezete értelmében keletkezett társasági szerződések azon intézkedései, melyek a jelen törvénynek szerződésileg meg nem változtatható, különösen a társaságnak harmadik személyek elleni jogviszonyaira vonatkozó határozataival ellenkeznek, az 551. §-ban megállapított határidő elteltével hatályukat vesztik.

Ha azonban a társasági szerződés az érintett határidő alatt az új czégjegyzékbe bevezetés végett bejelentetik, annak a jelen törvény határozataival ellenkező intézkedései, a bevezetés közzétételével vesztik hatályukat.

557. Azon részvénytársaságok és szövetkezetek, melyek a jelen törvény hatálybalépteig az eddigi gyakorlat szerint keletkeztek, az új czégjegyzékekbe az esetben is bevezetendők, ha keletkezésük tekintetében a jelen törvényben megállapított kellékeknek meg nem felelnek.

558. Azon részvénytársaságok és szövetkezetek, melyek a jelen törvény hatálybalépte előtt működésük megkezdésére feljogosíttattak, alapszabályaikat az 551. §-ban megállapított határidő alatt ezen törvény értelmében módosítani tartoznak.

E határidő eltelte után a társaság képviseletére jogosítottak az alapszabályok módosítására, a 21. §-ban megállapított pénzbirság terhe alatt, szorítandók.

559. A jelen törvény hatálybalépte előtt keletkezett részvénytársaságok és szövetkezetek alapszabályainak azon intézkedései, melyek e törvénynek alapszabályilag meg nem változtatható határozataival ellenkeznek, az 551. §-ban megállapított határidő elteltével, hatályon kivül helyeztetnek.

560. A bányatörvény szabályai szerint alakult vagy jövőben alakulandó bányatársulatoknak belső szervezésére, valamint a társulati tagoknak egymás közt és harmadik személyek iránti jogviszonyaira nézve, jövőre is a bányatörvény határozatai irányadók.

561. A jelen törvénynek a kivált szövetkezeti tagok felelősségére (236. §. és 238. §. 2. kikezdése), nemkülönben a szövetkezeti tagok ellen támasztható keresetek elévülésére (254. §.) vonatkozó határozatai, a magyar földhitelintézetre nem alkalmazandók.

562. Azon beadványok, melyek e törvény hatálybaléptétől számított hat hónap alatt nyujtatnak be, ha az eddigi gyakorlat szerint érvényesen megtörtént bejegyzésnek az uj czégjegyzékbe bevezetését czélozzák, illeték- és bélyegmentesek.

---

[1]) E törvényt hatályon kivül helyezte az uj csődtörvény, az 1881. XVII. t. cz., amely ily jogok bejegyzését nem engedi ugyan meg, de a már bejegyzett jogokat épségben tartja.

552. So long as the existing Bankruptcy Law remains in force the enactments of § 9 of Art. XVI of 1840 concerning *allatura uxorea*, *dos* and paraphernalia, remain valid[1]).

A presentation must be made for the purpose of entry into the new trade register of the right to *allatura uxorea*, *dos* and paraphernalia, the entry of which has been made before the coming into operation of this Law, within the period fixed by § 551. Non-observance of this provision has the consequence that these claims have no priority in the case of bankruptcy. This entry may also be applied for by the wife of the trader.

553. If the presentation and documents relating to previous entries are deposited in original at the Court at which the presentation must be made, it is sufficient to refer in the application to the earlier entries and their documents.

554. With the publication of the entries made in the new trade register, any entry with reference to the firm name which was contained in the old trade register, loses its efficacy.

Entries contained in the old trade register also lose their efficacy, when the obligatory presentations are not made within the period fixed by § 551.

555. When the proprietor of a business (the principal) does not revoke a proxy given by him before the coming into operation of this Law, when making the presentation mentioned in § 551, or before the lapse of the period of six months to be reckoned from the coming into operation of this Law, the proxy is deemed to be nominated with such authority as this Law bestows upon a proxy within the meaning of this Law.

556. Those provisions of contracts of partnership settled in accordance with Section 2 of Art. XVIII of 1840, which are contrary to the enactments of this Law concerning the unalterable legal relationship of the partnership as regards third persons, become void after the lapse of the period fixed by § 551.

When, however, presentation is made of the partnership contract for entry into the new trade register within the period mentioned, those provisions of it which are contrary to the enactments of this Law become void with the publication of the entry.

557. Entry of joint stock companies and co-operative associations which have been constituted according to the usages in force before the coming into operation of the Law, must be made in the trade register even when they do not comply with the requirements of this Law concerning their organisation.

558. Joint stock companies and co-operative associations which become authorised to carry on their business before the coming into operation of this Law, must modify their articles of association in accordance with this Law within the period fixed by § 551.

After the lapse of this period the persons authorised to represent the association must be compelled to modify the articles of association by the fines fixed by § 21.

559. Those provisions of the articles of association of joint stock companies or co-operative associations which are contrary to the provisions of this Law and are not alterable by the articles of association, become ineffective after the lapse of the period mentioned in § 551.

560. As regards associations constituted or to be constituted according to the enactments of the Mining Law, the enactments of the Mining Law continue to hold good for the future also, concerning the organisation and legal relationship of the members towards one another, as well as towards third persons.

561. The enactments of this Law concerning the responsibilty of the retired members of co-operative associations (§ 236 and par. 2 of § 238), and concerning the limitation of actions against the members, cannot be applied to the Hungarian Credit Institute.

562. Applications presented within six month from the coming into operation of this Law, are stamp and tax free, when their object is an entry to be made in the new trade register of a previous entry lawfully made according to the usages then in force.

---

[1]) This Law has been declared invalid by the New Bankruptcy Law, Art. XVII of 1881; this latter Law does not allow such rights to be registered for the future, but leaves unchanged the rights already registered.

563. A kereskedelmi könyvekbe a jelen törvény hatálybaléptéig történt bevezetések bizonyító erejére és ennek tartamára nézve, az eddigi törvények alkalmazandók.

564. A jelen törvénynek az elévülésre vonatkozó határozatai azon esetekre, melyekben az elévülés a jelen törvény hatálybalépte előtt már megkezdetett, nem alkalmazandók, ha a már megkezdett elévülés betöltésére a jelen törvényben megállapított elévülési határidőnél rövidebb idő kivántatik.

565. Jelen törvény hatálybaléptével a hites alkuszok intézménye megszünik. Az ily alkuszok által ezen időpontig vezetett könyvek és kiállított kötlevelek bizonyító ereje az eddigi szabályok szerint ítélendő meg.

Az alkuszok könyvei az 551. §-ban megállapított határidő alatt eredetben azon törvényszéknél teendők le, melynek területén az alkusz müködését gyakorolta.

566. Jelen törvény életbeléptetési időpontjának meghatározásával, valamint e törvény végrehajtásával a földmívelés-, ipar- s kereskedelemügyi miniszter, a törvénykezés tekintetében pedig az igazságügyi miniszter, illetőleg Horvát- és Szlavonországban a horvát-szlavon-dalmátországi bán bízatik meg.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. minister 1875. deczember 1. én kelt 26,922. számú Rendelete az 1875: XXXVII. tcz. életbeléptetéséről.

Az 1875: XXXVII. tczikk 566. §-ában nyert felhatalmazás folytán az ezen törvényczikkben foglalt kereskedelmi törvényt 1876. évi január 1-étől fogva a magyar korona egész területére léptetem életbe.

Függelék a kereskedelmi törvényhez.

I. Az állam kereskedelmi vállalatainak czégbejegyzéséről.

Szabályrendelet kiadták a földmivelés-, ipar-és kereskedelemügyi és az igazságügyi ministerek a pénz- s a közmunka s közlekedésügyi ministerekkel egyetértve 1875. évi deczember hó 1-én.

Az 1875: XXXVII. tcz. I. részében foglalt 3., 4. és 5. czimeinek az állam kereskedelmi vállalataira mikép leendő alkalmazása, az e törvényczikk 4. és 566. §-aiban nyert felhatalmazás alapján, következőleg szabályoztatik:

1. §. Az államnak kereskedelmi vállalatai czégbejegyzésre kötelezvék; ilyek nevezetesen: a) az állami vasutak; — b) a kir. postának személy- és árufuvarozási (kocsi-posta), valamint pénzutalványozási üzlete; — c) a kincstári gyárak, nyomdák, bányák, kohók és terményárudák, kivéve azokat, melyek egyedárusági czikkekkel foglalkoznak, az állami egyedárusági vállalatok egyáltalán, a kereskedelmi czégjegyzékbe be nem jegyeztethetvén; — d) az országos fegyintézeteknek és a kir. törvényszéki börtönöknek házilag kezelt iparüzlete, a mennyiben a kisipar körét tulhaladják; — e) a kir. zálogház.

2. A czég bejelentése az államvasutaknál az igazgatóság, a kir. postánál az illető kerületi postaigazgatóságok, a többi állami vállalatoknál ezeknek helybeli üzletvezető főtisztviselője által azon törvényszéknél, melynek kerületében a vállalat telepe létezik, a budapesti, és pestvidéki kir. törvényszékek területeire nézve pedig a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszéknél eszközlendő (keresk. törv. 16. és 18. §-ai).

563. Concerning the force of evidence of entries made in trade books before the coming into operation of this Law, and the duration of such force of evidence, the enactments of the previous Laws are to be applied.

564. The provisions of this Law concerning prescription are not to be applied to cases in which the prescription has commenced to run before the coming into operation of this Law and in which until the end of this prescription a shorter period is required than that fixed by this Law.

565. The institution of sworn brokers ceases to exist with the coming into operation of this Law. The force of evidence of the books kept by such brokers until that moment, and of their memoranda, is to be governed by the pre-existing rules.

The books of such brokers are to be deposited in original in the custody of the Court within the district of which the broker has carried on his business, within the period fixed by § 551.

566. With the fixing of the time at which this Law comes into operation, as well as with the execution of this Law, the Minister of Agriculture, Industry and Commerce, and in the administration of justice the Minister of Justice, and for Croatia and Slavonia, the Ban of Croatia, Slavonia and Dalmatia, are entrusted.

Ordinance No. 26922 of 1st December 1875 by the Minister of Agriculture Industry and Commerce, giving effect to Art. XXXVII of 1875.

On the basis of the authority bestowed upon me by § 566 of the Art. XXXVII of 1875, I give effect to the Commercial Law incorporated by the aforesaid Article, as from the 1st January 1876 for the whole territory of the Hungarian Crown.

Appendix to the Commercial Law.

I. Registration of the Commercial Undertakings of the State.

Ordinance of December 1st, 1875, by the Minister of Agriculture, Industry and Commerce, and by the Minister of Justice, with the consent of the Minister of Finances and the Minister of Public Works and Communications.

On the basis of the authority given by §§ 4 and 566 of the Commercial Law, the Ministers have ordered Titles 3, 4, and 5 of Part I of Art XXXVII of 1875 to be applied to the commercial undertakings of the State as follows:

§ 1. Commercial undertakings of the State are obliged to have their firm names registered; that is to say: a) the railways of the State; — b) the business of transporting persons and goods (Stage Coach Business), as well as the business of post office orders; — c) the retail trade of the manufactories, printing establishments, mines and foundries belonging to the State, that is to say, of their products, except those which are objects of the monopoly of the State, the monopoly undertakings of the State not being the subject of entry into the trade register; — d) the industrial business of the penitentiaries and prisons of the Penal Courts, in so far as they exceed the limits of mere handicraft; — e) the Royal Pawn Office.

2. The presentation must be made before the Courts within the district of which the undertaking has its place of business: on behalf of the railways of the State by the directorate; on behalf of the post, by the respective territorial (district) directorate; on behalf of the other undertakings of the State of various descriptions, by the head official of the respective place of business. So far as the undertakings have their place of business within the district of the Court of Budapest, or of the Court of the Country Districts of Budapest, the presentation must be made before the Court for commercial and bills of exchange matters of Budapest. (§§ 16 and 18 of the Commercial Law.)

Ezen bejelentés az üzletet vezető főtisztviselő által és az illetékes kir. ministernek elhatározása alapján történik.
Ugyane tisztviselő tartozik minden, a czégre nézve történt változást bejegyzés végett bejelenteni (keresk. törv. 19. §.).

3. Annak eldöntése, vajjon az államnak valamely vállalata kereskedelmi természetü-e és vajjon terjedelménél fogva bejegyzésre alkalmas (keresk. törv. 5. §. és 259. §. 6. pontja): a czégbejegyzésre hivatott törvényszéket illeti.
4. A kereskedelmi vállalat czégét az üzlet tárgyától kölcsönzi és a czégben a vállalat állami jellege is mindenesetre kitüntetendő.

5. Czégbirtokosnak mindig a magyar állam jegyzendő be.
6. Czégaláirásnak vagy annak hitelesítésének (keresk. törv. 16. §.) az állami vállalatoknál helye nincsen.
A czég azon nyilatkozattal jelentendő be, hogy a vállalat üzletvezetése, valamint a czégjegyzés tisztviselők, mint kereskedelmi meghatalmazottak által fog eszközöltetni.
7. Az állam kereskedelmi vállalatai az egyéni czégek jegyzékébe vezetendők be.

A 6. §. 2. bekezdése értelmében tett nyilatkozat a »Jegyzetek« rovatában felemlítendő.
8. Ha valamely, a bejegyzésre kötelezett állami vállalat bejegyzése elmulasztatott, az illetékes törvényszék az illető elöljáró hatóságot figyelmeztetni és a kitűzendő határidő sikertelen lejárta után az esetet az igazságügyi ministeriumnak feljelenteni tartozik.

9. Az állam kereskedelmi vállalatainál a könyvek vezetését az illető ministerek által kiadott ebbeli utasítások szabályozzák. Az ezen utasítások szerint vezetett könyvek hitelességükre nézve olyanoknak tekintendők, mint a k. t. 25. §-a szerint vezetett könyvek.

A keresk. törv. 26., 27. és 28. §-ai az állami vállalatokra alkalmazást nem nyernek.
Az üzleti levelek megőrzése és másolása tekintetében (k. t. 29.—30. §-a) az állami vállalatokra csak az ez iránt fennálló vagy kibocsátandó utasítások kötelezők.
10. Czégvezetők az állam kereskedelmi vállalatainál nem rendeltetvén (6. §.), ilyenek a czégjegyzékbe be sem jegyezhetők.

11. Az állami vállalatoknál alkalmazott tisztviselők ebbeli minőségüknél fogva kereskedelmi meghatalmazottaknak tekintendők és az aláírást tiszti minőségük megjelölése mellett eszközlik.
Meghatalmazásuk terjedelme hivatalos hatáskörük szerint itélendő meg.

Ezen hivatalos hatáskör minden érdekelt féllel annak kívánságára közlendő.

II. A kereskedelmi czégjegyzékek berendezéséről és vezetéséről.

1. A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi és az igazságügyi miniszterek 1875. deczember hó 1-jén közzétett rendelete.

(Érvényes a budapesti és a marosvásárhelyi kir. itélőtáblák egész területén.)

Az 1875: XXXVII, tcz. 7. §-ában nyert felhatalmazás folytán *a kereskedelmi czégjegyzékek berendezése és vezetése* következőleg szabályoztatik:

1. §. A budapesti és pestvidéki törvényszékek kivételével minden törvényszéknél a kerületében létező összes czégekről és fióktelepekről a kereskedelmi törvényhatálybalépte napjától kezdve uj kereskedelmi czégjegyzékek vezetendők.

The presentation must be made by the head official managing the undertaking and on the direction of the competent Minister.

The same official must make all presentations concerning alterations in the firm, with the view of having entries thereof made in the trade register (§ 19 Com. Law).

3. Questions as to whether an undertaking of the State has a commercial character or whether its extent allows it to be registered (§§ 5 and 259 No. 6 of the Com. Law) will be decided by the Courts dealing with trade register matters.

4. The commercial undertaking always takes its firm name from the object of the business. A statement of the circumstance that the undertaking belongs to the State must be made in the trade register.

5. The Hungarian State must always be registered as proprietor of the firm.

6. In the case of undertakings of the State, no signing of a firm name (§ 16 of Com. Law) nor authentication of such signature takes place.

The firm must be registered on the basis of a declaration that the management of the undertaking will be conducted and the firm name signed by officials in the character of commercial agents.

7. The undertakings of the State ought to be registered in the list of individual firms.

The entry of the declaration mentioned in § 6, par. 2, must be made in the column "notes".

8. If the registration of an undertaking of the State which ought to have been made, has been omitted, the Court within the jurisdiction of which the undertaking has its place of business must admonish the relative administrative authority, and after the lapse of the time allowed without result, must make a report thereof to the Minister of Justice.

9. The method of book-keeping of the commercial undertakings of the State will be regulated by the instructions of the Ministers of the respective Departments issued for that purpose. Trade books kept according to these regulations will be considered as having the same force of evidence as the trade books kept in accordance with § 25 of the Commercial Law.

The enactments of the §§ 26, 27 and 28 of the Commercial Law are not applicable to the undertakings of the State.

Concerning the keeping of business letters and copies thereof (Com. Law §§ 29 and 30) only the instructions issued and to be issued in relation thereto are obligatory.

10. As no proxy can be conferred in the case of commercial undertakings of the State, no entry whatever concerning proxies can be made in the trade register (§ 6 Com. Law).

11. Officials employed in the commercial undertakings of the State are to be considered by virtue of their nomination to hold a commercial authority. They sign with the addition of their official character to their name.

The extent of their authority is to be judged according to the sphere of their functions.

The sphere of their functions must be communicated to all interested parties on their demand.

II. Organisation and Method of Keeping the Trade Registers.

1. Ordinance of the Minister of Agriculture, Industry and Commerce, and the Minister of Justice, published the 1st of December 1875.

(Effective for the whole district of jurisdiction of the Royal Table of Budapest and Marosvásárhely.)

On the basis of the authorisation contained in § 7 of the Art XXXVII of 1875, the organisation and the method of keeping of the trade register was regulated as follows:

1. With the exception of the Court of Budapest and the Court for the Country District of Budapest, every Court is bound to open new trade registers concerning all the firms and branch establishments which exist within its jurisdiction, beginning from the day the Commercial Law comes into operation.

2. A kereskedelmi czégjegyzékek kétfélék: — 1. *Az egyéni czégek* jegyzékei a kereskedelmi törvény 11. §-ában említett kereskedők czégei részére; — 2. *A társas czégek* jegyzékei a kereskedelmi társaságok czégei részére (kereskedelmi törvény 61. §-a).

3. A kereskedelmi törvény 5. §-ában említett személyek az egyéni czégjegyzékekbe, és azok egyesülései a társas czégjegyzékekbe csak az idézett szakaszban felsorolt feltételek alatt jegyezhetők be.

Ha e feltételek iránt kétség támad, a biróság felszólítására az iparhatóság tartozik a szükséges adatokat a bírósággal közölni. A biróság e bejegyzés felett, a nyert adatok alapján, belátása szerint határoz.

4. Az egyéni czégjegyzékek az A) alatti minta szerint következő 8 rovatra osztandók:

Az *első rovatba* vezettetik a czég folyó száma és az egyes bevezetéseket jelző alszám.

A *másodikba* a bejegyzést rendelő birói végzés kelte és iktatói száma.

A *harmadikba* a czég szószerinti szövege.

A *negyedikbe* a főtelep s az esetleg létező fióktelepek helye.

Az *ötödikbe* a czég birtokosa.

A *hatodikba* a czégvezető neve, vagy ha együttes czégvezetés fordul elő, ezen viszony megjelölése.

A *hetedikbe* az irattári szám;

A *nyolczadikba* mindazon körülmények, melyek természetüknél fogva a többi rovatokba fel nem vehetők, jelesen: a női hozomány, hitbér és jegyajándék (keresk. törv. 552. §.), a csődnyitás (u. o. 23. §.), a jelen rendelet 6. és 15. §-aiban körülirt feljegyzések, a czég törlése stb.

Minden czégjegyzéklapra egymás alatt közepén kettős vonal által elválasztva, rendszerint két egyéni czég vezetendő.

5. Minden későbbi bevezetés akkor is, ha ez csak kiigazításra, vagy kiegészítésre vonatkozik, az előbbeniektől egy, az összes rovatokat átmetsző vonal által elválasztandó.

6. Midőn a czégnek szánt lap megtelt, a bevezetések folytatására uj lap nyitandó, melybe az összes még érvényesen fennálló bejegyzések egy sorban átvezetendők.

Az uj lapszám mellett zárjel közé teendő: »folytatása a .... számu lapnak«.

Az egyes bejegyzések alszáma ujból kezdendő.

A régi lap vörös tintával keresztül huzva (×) lezárandó és annak utólsó rovatába a »bezáratott« szó, az uj lapra való hivatkozással, jegyzendő.

7. A társas czégjegyzékek a B) alatti minta szerint a következő nyolcz rovatra osztandók:

Az *első rovatba* vezettetik a czég folyó száma és az egyes bevezetéseket jelző alszám.

A *másodikba* a bejegyzést rendelő birói végzés kelte és iktatói száma.

A *harmadikba* a czég szószerinti szövege.

A *negyedikbe* a főtelep vagy az esetleg létező fióktelepek helye.

Az *ötödikbe* a czégvezetők és a felszámoló czégvezetők és ha együttes czégvezetés fordul elő, ezen jogviszony megjelölése.

A *hatodikba* a társaság jogviszonyai, nevezetesen közkereseti társaságoknál a társasági tagok neve, polgári állása és lakhelye és a társaság keletkezésének időpontja, a betéti társaságoknal a bel- és kültagok neve, polgári állása és lakhelye, és minden egyes kültag vagyonbetételeinek összege, végre a részvénytársaságoknál és szövetkezeteknél a 10. és 11. §-ban közelebb kijelölt adatok.

A *hetedikbe* az irattári szám.

2. There are two kinds of trade registers: 1. the trade register of individual firms, for the firm names of traders mentioned in § 11 of the Commercial Law; — 2. the trade register of association firms, for the firms of trading associations (§ 61 of the Com. Law).

3. Persons mentioned in § 5 of the Commercial Law can be registered in the register of individual firms, and their associations in the register of association firms, only under the condition mentioned by the aforesaid article.

In cases of doubt, the Industrial Authority must communicate the necessary particulars to the Court upon its request. The Court will decide on the basis of the particulars obtained in its discretion.

4. The register of individual firms must be divided according to the printed form *A* into the following 8 columns:

In the first column entry must be made of the consecutive number of the firm and of the sub-numbers of each entry.

In the second column, of the date and the number of the protocol of the decision of the Court ordering the entry to be made.

In the third column the text of the firm name verbatim.

In the fourth, the place of the head establishment and of branch establishments, if any.

In the fifth, the name of the proprietor of the firm.

In the sixth, the name of the proxy, or if there is collective procuration, a statement of that fact.

In the seventh, the number of the file.

In the eighth, all those facts which by reason of their nature cannot be put in any other column, namely, *allatura uxorea, dos,* paraphernalia (Com. Law § 552), bankruptcy proceedings (Com. Law § 23), notes described in §§ 5 and 16 of this Ordinance, dissolution of the firm, and so forth.

On each page of the register entry must be made regularly of two individual firms, such entries being separated in the middle of the page by a line running through all the columns.

5. Any subsequent entry, even when intended to correct or complete a prior entry, must be separated from that entry by a horizontal line running through all the columns.

6. When the page reserved for a firm is full, a new page must be opened in which entries concerning the same will be made continuously. On the new page a transfer must be made in one line of all entries which are efficacious at the time of opening the new page.

On the new page the remark "continuation of page No. . . ." must be put between brackets.

Sub-numbers of the new entries must be begun anew.

The old page must be crossed in red (×), closed, and the remark "closed" be put in the last column, with an indication of the page where it is continued.

7. The registers of association firms are to be divided according to the printed form *B* into the following 8 columns:

In the first column entry must be made of the consecutive number of the firm and of the sub-number of each entry.

In the second column, of the date and the number of the protocol of the decision of the Court ordering the entry to be made.

In the third column, the text of the firm name verbatim.

In the fourth, the place of the head establishment, and of the branch establishments, if any.

In the fifth, proxies or liquidators, or in case of a collective procuration, a statement of that fact.

In the sixth, the legal standing of the association, in particular: in the case of unlimited partnerships, the names of the partners, their quality and place of abode, and the time of the partnership having been formed; in the case of limited partnerships, the names of the limited partners and of the personally responsible partners, their quality and place of abode, as well as the sums brought in by each limited partner; finally, in the case of joint stock companies and co-operative associations, the particulars mentioned by §§ 10 and 11.

In the seventh, the number of the file.

A *nyolczadikba* mindazon körülmények, melyek természetüknél fogva a többi rovatokba fel nem vehetők, jelesen a beltagok nejeiknek hozományai, hitbérei és jegyajándékai (keresk. törv. 552. §.), a csődnyitás (u. o. 23. §.), a jelen rendelet 9. §-ában körülirt bejegyzések, a czég törlése stb.

8. Minden társaság számára egy egész jegyzéklap (két oldal) nyittatik.

9. Részvénytársaságok és szövetkezetek számára több egymás után következő lap nyitandó és egyuttal mindegyik lap harmadik rovatába a czégnek szövege már előre bejegyzendő.

Az 5. és 6. §-ok a társas czégek jegyzékére is alkalmazandók.

10. Részvénytársaságoknál a hatodik rovatba bevezetendő: 1. az alapszabályok és az azokat módosító közgyülési határozatok kelte; — 2. a vállalat tárgya és a társaság tartama; — 3. az alaptőke nagysága, a részvények vagy hányadrészvények száma és azoknévértéke; — 4. az esetleg kibocsátott vagy kibocsátandó elsőbbségi kötvények száma és névértéke; — 5. annak felemlítése, hogy a részvények névre vagy bemutatóra lettek-e kiállítva; — 6. a társasági határozatok közzétételének módozatai (ker. törv. 158. §.); — 7. az igazgatóság tagjai és az azokban történt minden változás (ker. törv. 184. §.); — 8. az okmánytár száma.

Külföldi részvénytársaságoknál még azonkivül: 1. az itteni képviselőség tagjainak megnevezése és — 2. az itt elhelyezett tőke mennyisége (ker. törv. 212. §.).

11. Szövetkezeteknél a hatodik rovatba vezetendő: 1. az alapszabályok és azokat módositó közgyülési határozat kelte; — 2. a vállalat tárgya; — 3. a szövetkezet tartama; — 4. a szövetkezeti hirdetmények mikénti közzétételének módozatai; — 5. annak felemlítése, hogy a tagok a szövetkezet kötelezettségeiért korlátlan vagy korlátolt felelősséget vállalnak-e és ha ez utóbbi esetben a felelősség a törvényben meghatározott mértéken tul terjesztetik ki, ezen felelősség terjedelme (ker. törv. 226. §.); — 6. az igazgatóság tagjai és az azokban történt minden változás (ker. törv. 241. §.); — 7. az okmánytár száma.

Külföldi szövetkezeteknél még azonkivül: 1. az itteni képviselőség tagjainak megnevezése és — 2. az itt elhelyezett tőke mennyisége (u. o. 230. §.)[1].)

12. Részvénytársaságoknál az alapszabályok (keresk. törv. 158. §.); az aláirási ívek; a befizetésről szóló kimutatás (u. o. 159. §), a közgyülési jegyzőkönyvek (u. o. 180. §.); a mérlegek (u. o. 198. §.); külföldi részvénytársaságoknál a ker. törv. 211. §-ában felsorolt igazolványok — szövetkezeteknél az alapszabályok, a tagok névjegyzéke (u. o. 226. §.), az évnegyedenkint be- és kilépett tagokról, a felmondott üzletrészek számáról szóló kimutatások, és az évenkinti betürendes tagjegyzék (u. o. 242. §.) és mérlegek (u. o. 243. §.), továbbá közraktári és biztositó vállalatoknál az alaptőkekimutatás (u. o. 435. és 453. §.) és az utóbbiaknál az alaptőke és a díjtartalék elhelyezési módja (u. o. 454. §.) az életbiztositó vállalatoknál ezeken kivül a kereskedelmi törvény 455. §-ában felemlitett adatok a törvény rendeleteihez képest eredetiben vagy hiteles alakban egy minden részvénytársasági és szövetkezeti czégre nézve külön számmal ellátandó okmánytárban gyüjtendők.

Ezen okmánytárnak, mely az ilyen társas czégek jegyzékének kiegészítő részét képezi, minden egyes csomója »Okmánytár .... sz. a társas czégek jegyzékének .... lapjához« felirattal ellátandó.

13. A fióktelep számára külön lap csak a következő esetekben nyitandó: 1. ha a főtelep más törvényszék területén van és ott már bejegyeztetett; — 2. ha

[1]) A gazdasági és ipari bitelszövetkezeteknél az 1898. XXIII. t. cz. értelmében teljesitendő bejegyzéseket az igazságügyminister 1899. junius 22-én kiadott 37145. számú rendelete szabályozza.

In the eighth, all those facts which by reason of their nature cannot be put in any other column, namely, *allatura uxorea*, *dos*, and paraphernalia of the wives of the personally responsible partners (Commercial Law § 552), bankruptcy proceedings (§ 23), the entries mentioned by § 9 of this Ordinance, dissolution of the firm, and so forth.

8. For every association one whole page of the register (two sides) must be opened.

9. For joint stock companies and co-operative associations, several consecutive pages must be opened, and in the third column of each of these pages reserved for one joint stock company or co-operative association, an entry of its name must be made simultaneously with the opening of the same.

The provisions of §§ 5 and 6 also hold good for the register of association firms.

10. In the case of joint stock companies, entry must be made in the sixth column: 1. of the date on which the articles of association were drawn up and resolutions of the general meeting modifying the same were come to; — 2. of the object of the undertaking and the duration of the company; — 3. of the amount of the original capital, the number and value of the shares or part shares; — 4. of the number and the nominal value of the preferential debentures issued or to be issued, if any; — 5. the statement whether the shares are issued to bearer or to persons by name; — 6. of the method of the publication of the company's resolutions (§ 158 Com. Law); — 7. of the members of the directorate and any change of the same (§ 184 Com. Law); — 8. of the number in the archive collection.

In the case of foreign companies, entry of the following particulars must be made in addition: 1. the names of the members of the inland representation, and — 2. the amount of the capital invested inland (§ 212 Com. Law).

11. In the case of co-operative associations, entry must be made in the sixth column of: 1. the date on which the articles of association were drawn up and resolutions of the general meeting modifying the same were come to; — 2. the object of the undertaking; — 3. the duration of the co-operative association; — 4. the methods of advertising the publications of the association; — 5. the statement whether the liability of the members is an unlimited or a limited one, and when in the latter case their liability exceeds the measure fixed by the law, the extent of this liability (§ 226 Com. Law); — 6. the members of the directorate and any changes of the same (§ 214 Com. Law); — 7. the number in the archive collection.

In the case of foreign co-operative associations, entry of the following particulars must be made in addition: 1. names of the members of the inland representation, and — 2. the amount of the capital invested inland (§ 230 Com. Law)[1].

12. In the case of joint stock companies, the articles of association (§ 158 Com. Law), the subscription list (§ 158 Com. Law), the proof of the instalments on the shares having been paid (§ 159 Com. Law), the minutes of the general meeting (§ 180 Com. Law), the balance sheets (§ 198), and in the case of foreign companies the proofs mentioned by § 211 of the Commercial Law; in the case of co-operative associations, the articles of association, the list of members (§ 226 Com. Law), the quarterly list of the members who have entered into and retired from the association, the list of business shares recalled, the yearly alphabetical list of the members (§ 242 Com. Law), and the balance sheets (§ 243); in the case of warehouse and insurance undertakings, the proof of the capital (§§ 435 and 453 Com. Law), and in case of the latter the methods of investing their capital and reserve fund (§ 454 Com. Law); in the case of life insurance undertakings, the particulars required by § 455 of the Commercial Law — must be collected in accordance with the enactments of this Law in original or in legally authenticated form in an archive collection, which must be kept separately of every firm of a joint stock company or co-operative association, under a separate number.

Every such archive collection, which is a complement of the register of association firms, must be provided with a label, having the inscription "Archive No. . . . with reference to page No. . . . of the register of association firms".

13. For branch establishments a separate page ought to be opened only in the following cases: 1. when the place of the head establishment is within the juris-

---

[1]) As to entries to be made in the case of agricultural and industrial co-operative credit associations, the Ordinance of the Minister of Justice issued on June 22nd 1899 under No. 37145 applies.

a főtelep ugyanazon törvényszék területéhez tartozik, de a fióktelep czége a bejegyzett főtelep czégével nem azonos (k. t. 18. §.).

Mindkét esetben a czégjegyzék-lapnak csakis első négy rovata töltendő be, a nyolczadik rovatban pedig azon czégjegyzék-lapra történik utalás, melyen a főtelep bejegyezve van.

14. Ha ugyanazon czégre vonatkozó előbbi bejegyzések egy későbbi által megszüntettetnek, a korábbi bejegyzések többé fenn nem álló részei vörös tintával keresztülhuzandók, úgy azonban, hogy az eredeti bejegyzés olvasható maradjon.

15. Ha valamely egyéni czég egyes kereskedő birtokából kereskedelmi társaságra, vagy viszont valamely társas czég egyes kereskedőre megy át, ha továbbá valamely czég székhelye más törvényszék kerületébe tétetik át, vagy a czég egészen megszünik: ezen ténykörülmények az utólsó rovatba feljegyzendők, az egész lap vörös tintával keresztben áthuzandó és ha más lapra átvitel esete forog fenn, az átvitel a régi lap aljára és az új lap fejére jegyzett hivatkozás által kitüntetendő.

16. A kereskedelmi czégjegyzékbe igazítás-, vakarás- vagy beszurásnak helye nem lehet, a felfedezett tévedések birói végzés alapján új alszám alatt eszközlendő bejegyzéssel igazítandók ki.

17. A kereskedelmi czégjegyzékek mérsékelt vastagságu tartós kötéssel ellátott kötetekben vezetendők.

Minden egyes kötet küllapján »egyéni czégjegyzék« vagy »társas czégjegyzék« czímmel és a kötet folyó számával ellátandó, továbbá az egyes kötetek lapszámai a kötet első lapján feljegyzendők, a kötet maga pedig zsinórral keresztül huzandó, melynek végei a törvényszék pecsétjével megerősítendők.

18. A bejegyzett czégek számára betűsoros mutató készítendő, melybe minden czégre nézve azon kötet és lapszám feljegyzendő, mely alatt az, az egyéni vagy társas czégek jegyzékében előfordul.

19. Az egyéni és társas czégjegyzékek az okmánytár, valamint a mutató és a bejegyzésre vonatkozó összes ügyiratok a czégjegyzék vezetésével megbizott tisztviselő felügyelete alatt egy és ugyanazon helyiségben külön őrizendők és az e végre kitűzendő órák alatt mindenki által megtekinthetők.

Az említett hivatalos órák úgy osztandók be, hogy lehetőleg azokkal megegyezők legyenek, melyek alatt a törvényszék igtató-hivatala nyitva áll.

20. Másolatok és bizonyítványok a kereskedelmi czégjegyzékekből a jegyzékvezetőnél élő szóval tett bejelentés folytán a szükséges bélyeg s papir benyujtása mellett mindenkinek kiadandók.

Ily hivatalosan hitelesített másolatok kiszolgáltathatók a jegyzéklap teljes tartalmáról és az okmánytárban létező okiratokról, még pedig vagy egész terjedelméről, vagy csak kivonatban.

Hivatalos bizonyítványok adhatók a czégjegyzékben előforduló és érvényben levő bejegyzésekről; az érvényen kívül helyezett bejegyzésekről pedig azon záradékkal, hogy érvényük mely időpontban szűnt meg.

Hivatalos bizonyítvány által tanusíttathatik az is, hogy valamely czég, vagy arra nézve valamely tüzetesen meghatározott bejegyzés a kereskedelmi czégjegyzékben elő nem fordul.

Az irattárban őrzött azon okmányok, melyeken valamely bejegyzés alapszik, a fennebbiek szerint szintén megtekinthetők és másolatban kiadhatók.

A kiadott másolatok és bizonyítványok az előadó és a czégjegyzék-vezető által aláirandók és a hivatalos pecséttel ellátandók.

21. A czégbejegyzések, a mennyiben a törvény egyes esetekben (pl. a ker. törv. 159. és 227. §-ai eseteiben) irásbeli beadványt nem kíván, szóval is kérhetők.

Ha a bejegyzés szóval kéretik, erről a czégelőadó és czégjegyzék-vezető által jegyzőkönyv vétetik fel, melyhez mindazon okmányok, melyek törvény szerint a bejegyzéshez szükségesek, csatolandók.

diction of another Court and entry of the same has already been made there; — 2. when the place of the head establishment is within the jurisdiction of the same Court, but the firm name of the branch establishment is not identical with the firm name of the head establishment (Com. Law § 18).

In both of these cases, however, only the first four columns of the respective page of the trade register are to be filled up, the eighth column giving an indication of the page of the trade register on which the head establishment has been registered.

14. When previous entries made concerning the same firm lose their efficacy by a supervening one, those parts of the previous entries which have lost their efficacy must be crossed with red ink, in such a manner, however, that the original entry may remain legible.

15. When an individual firm passes from the possession of an individual trader into the possession of a trading association, or conversely, when an association firm passes into the possession of an individual trader; when the place of business of a firm is removed into the district of another Court; or when a firm entirely ceases to exist; entry of all these facts must be made in the last column, the whole page must be crossed with red ink, and when a transfer to another page takes place the transfer must be noted at the foot of the old page and at the head of the new one, making reference to such transfer.

16. No correction, erasure or interpolation may be made in the trade register; errors discovered must be corrected on the basis of a decision of the Court and under a new sub-number.

17. The register must be kept in reasonably thick, well-bound volumes.

Each volume must contain on its outer side the indication "Register of Individual Firms" or "Register of Association Firms" and the consecutive number of the volume. The number of the pages contained therein must be marked on the first page of each volume. The volume must be perforated and tied by a string, the ends of which ought to be fixed by the seal of the Court.

18. An index in alphabetical order must be made of the registered firm names, which must indicate the number of the volume and of the page where entries relating to such firms are to be found in the register of individual firms or of association firms.

19. The register of individual firms and of association firms, the archive collection, the index and all papers relating to the trade register, must be kept in the same locality under the control of the official charged with keeping the trade register, and may be inspected by anybody within the hours fixed for this purpose.

The said hours shall be fixed in such a way that they may coincide as far as possible with the time during which the register office is open for lodging presentations.

20. Copies and certificates of the trade register must be delivered to any person who demands the same from the registrar on his own paper and who provides such copy before legalisation with the stamp required.

Such copies, officially authenticated, may be given of the whole contents of the relative page of the register and of the documents contained in the archive collection, as well as of a part of their contents.

Authenticated certificates may be given of every efficacious entry made in the trade register. Those which have lost efficacy must be issued with a clause stating such fact and the date when they lost their efficacy.

It may be proved by an authentic certificate, that a firm or some entry accurately circumscribed is not contained in the trade register.

Papers which serve as a basis for an entry and which are in the custody of the register office may also be inspected in accordance with the above provisions, and copies may be given thereof.

Copies and certificates must be signed by the referent judge and the keeper of the register and must be provided with the official seal.

21. Applications for entries to be made in the trade register may be made verbally, except where the Law requires in particular cases (e. g. in the case of §§ 159 and 227) a presentation in writing.

The referent judge and the keeper of the register must draw up a protocol of any verbal demand concerning registration. All documents which are required by the Law for the registration must be annexed to this protocol.

Ezen jegyzőkönyv a bejegyzést kérők és ha azok a fennemlített birósági tagok egyike előtt sem ismeretesek, a személyazonosságot igazoló s hitelt érdemlő tanuk és a birói tagok által aláirandó.

Ez alkalommal egyszersmind a szükséges számú czímpéldány is a folyamodók által aláirandó.

A jegyzőkönyv, iktatói számmal ellátva, mellékleteivel és a czímpéldányokkal együtt törvényszéki elintézés alá bocsátandó.

22. A kereskedelmi czégjegyzékbe bejegyzések csak a törvényszéki határozat folytán eszközölhetők.

A bejegyzést megengedő végzések kellő rövidséggel fogalmazandók s egyszersmind ebben az illető felek figyelmeztetendők, hogy üzletbeli aláirásaikat mindenkor a czégjegyzéssel azonos alakban teljesítsék.

A czégjegyzékvezető, az egyes ténykörülményeknek a jegyzék mely részében és rovatában leendő bevezetése végett, külön utasítással látandó el.

A czimpéldányok az érdekelt feleknek csakis a bejegyzés után adhatók ki s azokon a bejegyzés megtörténte a czégelőadó és czégjegyzékvezető által bizonyítandó.

Hasonló bizonyítványnyal látandók el a közjegyzők által hitelesített czímpéldányok is.

A czégek tulajdonosai tíz darab czímpéldánynak díjmentes kiállítását kivánhatják, indokolt kérelem folytán azonban a törvényszék azok számát felebb is emelheti.

Ha a czímpéldányok folyamodvány mellett mutattatnak be, azoknak, valamint a czímaláirásnak is közjegyző által kell hitelesítve lenni.

23. A czégjegyzékvezető a bejegyzést, az előadó ellenőrzése mellett, haladéktalanul foganatosítja és minden bejegyzés után a foganatosítást a nyolczadik rovatban neve aláirásával tanusítja.

Minden bejegyzés hitelesített másolata a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministeriumnak a «Központi Értesitő»-ben leendő közzététel végett boríték alatt azonnal beküldendő.

Hogy a változásoknak mely czégre vonatkozása kitünjék, a későbbi bejegyzésekről kiállított másolatokban, a harmadik és negyedik rovat tartalma is mindenesetre közlendő.

24. A kereskedelmi törvény hatályba lépte napjáig vezetett czégjegyzékekbe bejegyzett czégeknek az új czégjegyzékekbe átvezetése a kereskedelmi törvény 551. §-ának figyelembe vétele mellett, a jelen rendelet értelmében eszközlendő[1]).

---

2. A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi és az igazságügyi ministernek 1883. évi május hó 31-én kiadott rendelete a kereskedelmi czégjegyzékek berendezése és vezetése tárgyában 1875. deczember 1-én kelt rendelet kiegészitése iránt.

Az 1875: XXXVII. tcz.[2]) 7. §-ában és az 1881: LIX. tcz.[3]) 107. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeljük:

1. § A kereskedelmi czégjegyzékek berendezése és vezetése tárgyában az 1875. évi deczember hó 1-én kibocsátott ministeri rendelet 23. §-a értelmében a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministeriumhoz beküldött czégbejegyzési kivonatok, a czégbejegyzések kihirdetésére felügyelő és e tekintetben biztosi minőséggel felruházott egyik hivatalnoknak adatnak ki, a kinek ebbeli megbizatása a «Budapesti Közlöny» hivatalos részében működése megkezdése előtt közzé fog tétetni.

2. Ha a biztos a bejegyzést törvénybe vagy a kereskedelmi czégjegyzékek berendezése és vezetése tárgyában kibocsátott rendeletekbe ütközőnek találja, a kereskedelmi ügyekben követendő peres és perenkivüli eljárás szabályozása tár-

---

[1]) A czégjegyzékekbe történt bejegyzéseknek a „Központi Értesitőben" való közzétételeért fizetendő dijak ügyében az igazságügyministernek 6156/1883 és 44227/1886 számu rendeletei intézkednek. — [2]) Ker. törv. — [3]) Perrendt. novella.

The protocol must be signed by the applicants, and if they are not known to the members of the Court, by reliable witnesses proving their identity, and by the members of the Court.

On this occasion copies of the firm sheet must be signed by the parties in proper number.

The register number must be indicated on the protocol, on the documents forming part of it, and on the firm sheet. All these papers are kept in safe custody of the Court.

22. Entries in the trade register can only be made on the basis of a decision of the Court.

The drafts of the decisions ordering firms to be registered must be composed clearly and as shortly as possible. These decisions must contain a warning to the interested parties to use their signature in a form identical with that deposited with the Court.

The keeper of the register must be separately instructed as to the part of the register in which he ought to make entry of the individual facts.

The firm sheets are delivered to the parties only after the entries have been made in the register. This fact must be stated on each firm sheet by the referent judge and the keeper of the register.

The same statement must be made on the firm sheets authenticated by a public notary.

The proprietors of a firm may demand delivery of ten firm sheets without paying taxes. On the demand of persons having good ground, the Court may increase this number.

When the firm sheets are not presented personally, but in the form of an application, these, as well as the signature of the firm, must be authenticated by a public notary.

23. The keeper of the régister carries out the registration without delay and under the control of the referent judge, and must sign as a witness of the registration his name in the eighth column.

An authenticated copy of every entry must be sent under cover to the Royal Hungarian Ministry of Agriculture, Industry and Commerce, for publication in the "Központi Értesitö" (Central Gazette).

In order to make clear to which firm names the alterations refer, when copies of subsequent entries are sent, the contents of the third and fourth columns must in all cases also be communicated.

24. Transfer of the firms, entries of which have been made before the coming into operation of the Commercial Law, must be made complying with the enactments of § 551 of the Commercial Law, in accordance with the present Ordinance[1]).

2. Ordinance of the Minister of Agriculture, Industry and Commerce, and of the Minister of Justice, published the 31st May 1883 as a supplement to the Ordinance of 1st December 1875 concerning the Organisation and method of keeping of Trade Registers.

On the basis of our authorisation obtained by § 7 of the Article XXXVII of 1875[2]) and § 107 of Art. LIX of 1881[3]) we decree as follows:

1. The copies of the register to be sent in accordance with § 23 of the Ordinance of 1st December 1875 to the Ministry of Agriculture, Industry and Commerce, are to be appropriated to an official whose duty is the control and publication of the entries in the trade register, to whom the character of a Commissary is assigned and whose nomination will be published in the official part of the Official Gazette (Budapesti Közlöny) before his installation.

2. When the Commissary observes that an entry has been made in contravention of the Law and Ordinances relating to the keeping and organisation of the trade register, he must lodge a representation or remonstrance, or both of these

[1]) The taxes to be paid for publications of the entries in the Central Gazette are fixed by the Ordinances of the Minister of Justice Nos. 6156, 1883 and 44227, 1886. — [2]) The Commercial Law. — [3]) Novel of the Judicial Procedure in Common Law matters.

gyában 1881. november hó 1-én 3269. I.M.E. sz. a. kibocsátott igazságügyministeri rendelet (keresk. eljárás) 37. §-a szerint felfolyamodással vagy előterjesztéssel avagy kapcsolatosan mindakettővel, a másodfolyamodási biróság ily határozata ellen csupán felfolyamodással élhet.

3. A biztos úgy a felfolyamodást, mint az előterjesztést az eljáró törvényszéknél 30 nap alatt adhatja be.

Ezen határidő a czégbejegyzési kivonatnak a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministeriumnál lett beiktatását követő naptól számitandó.

A másodfolyamodású biróság határozata elleni felfolyamodás szintén a jelen szakaszban meghatározott idő alatt s ugyanazon biróságnál adandó be, mely az ügyben mint első folyamodású biróság határozott.

4. A biztos a beiktatás napját a beadványhoz csatolandó bizonyitványnyal igazolni és a beadványban a «Budapesti Közlöny» azon számára, melyben megbizása közzététetett, hívatkozni tartozik.

5. Ha a biztos felfolyamodással vagy előterjesztéssel élt, a czégbejegyzés a »Központi Értesítő«-ben csak a bejegyzést rendelő felsőbb birósági vagy az előterjesztésnek elintézésére vonatkozó elsőbirósági jogérvényes végzés felterjesztése után fog közzététetni.

6. A felfolyamodásra vagy előterjesztésre nézve, a mennyiben a jelen rendelet különös intézkedést nem tartalmaz, a kereskedelmi ügyekben követendő peres és peren kivüli eljárás szabályozása tárgyában 1881. évi november hó 1-én 3269. I. M. E. sz. a. kibocsátott igazságügyministeri rendelet általános rendelkezései alkalmazandók.

7. Ha a közzététel valamely czégnek nem első bejegyzésére vonatkozik, a czégbejegyzési kivonat homlokzatán a «Központi Értesítő»-nek azon évfolyama és száma kitüntetendő, a melyben az ugyanazon czégnek a kihirdetendő bejegyzést közvetlenül megelőző bejegyzése kihirdettetett.

8. A kir. törvényszékek a jelentés kisérete nélkül felterjesztendő czégbejegyzési kivonaton, a kir. törvényszék székhelyének és a kiállítás idejének kitétele és a törvényszéki pecsét alkalmazása mellett a czégjegyzékbe eszközölt eredeti bejegyzéssel való megegyezését hitelesített záradékban tanusítani tartoznak.

---

3. A m. kir. igazságügyministernek 1890. évi január hó 26-án 4022. sz. a. kiadott rendelete a czégbejegyzési kötelezettség pontos teljesítésének ellenőrzése és a czégeknek pontos megjelölése tárgyában.

Tapasztaltatván, hogy az ország területén számos iparos és kereskedő az 1875. XXXVII. tcz. 16. §-a által előirt czégbejegyzési kötelezettség daczára czégét a kereskedelmi czégjegyzékbe be nem jegyezteti, a kereskedelemügyi minister úr a kereskedelmi és iparkamarákhoz az 1890. évi január hó 26-án 2631. sz. a. kelt rendeletet intézte, a melyet tudomásvétel végett a kir. törvényszékekkel közlök.

A mellékelt rendeletben részletesen szabályozott eljárás az 1875: XXXVII. tcz. 22. §-ának rendelkezésén alapul és a rendeletnek egyedüli czélja az, hogy a kereskedelmi és iparkamarák a czégeknek bejegyzéseit ellenőrizve a kir. törvényszékeknek az 1875: XXXVII. tcz. 21. §-ában meghatározott eljárás végett tudomására hozzák azon czégeket, a melyek bejegyzési vagy czégtörlési kötelezettségöknek meg nem felelnek.

A midőn ezek folytán a kir. törvényszékeket felhivom, hogy a kereskedelmi és iparkamaráknak e tárgyban beérkezendő jelentéseit figyelembe véve, ezek nyomán a kereskedelmi törvény 21. §-ának és a kereskedelmi czégjegyzékek berendezése és vezetése tárgyában 1875. évi deczember hó 1-jén kibocsátott rendelet 3. §-ának megfelelőleg a bejegyeztetés tekintetében intézkedjenek: utasítom a kir. törvényszékeket arra is, hogy mindazon esetekben, a midőn valamely czégbejegyzés vagy

legal remedies, and against the decision of the Court of second instance a remonstrance, in accordance with § 37 of Ordinance of the Minister of Justice of 1st November 1881, No. 3269 pr. regarding judicial and extra-judicial procedure in commercial matters.

3. The Commissary can lodge a remonstrance as well as a representation at the respective Courts within 30 days.

This period begins to run from the registration of the extract of the trade register at the Ministry of Commerce.

The remonstrance against the decision of the higher Court must be lodged within the time fixed by this Article at the Court which has decided in the first instance.

4. The Commissary must prove the date of presentation to the Ministry by an attestation which he ought to annex, and must indicate the number of the Official Gazette which has published his authorisation.

5. When the Commissary has lodged a representation or a remonstrance, publication in the "Központi Értesitö" (Central Gazette) of the entry in the trade register is only made after the decision of the higher Court has been given or after the decision of the higher Court of first instance has become final and been presented to the Ministry.

6. Regarding such representation or remonstrance the general provisions of the Ordinance of the Minister of Justice of 1st November 1881 No. 3269 pr. concerning judicial and extrajudicial procedure in commercial matters, are to be applied, in so far as the present Ordinance does not provide otherwise.

7. When the publication does not refer to the first registration of a firm, a note must be made at the head of the extract of the register, of the year of publication and of the number of the "Központi Értesitö" (Central Gazette) in which the last preceeding registration relating to the firm in question, which required publication, has been published.

8. When extracts of the trade register are to be presented without any report the Royal Courts must compare the extract with the original entry in the trade register and confirm that it corresponds therewith in an authenticated clause; the residence of the Court and the time of drawing up of the extract must be mentioned, and the seal of the Court be affixed to the extract.

---

3. Ordinance of the Royal Hungarian Minister of Justice of 26th January 1890, No. 4022, concerning the control of the punctual performance of the duties of registration and the accurate use of firm names.

Founded on the experience that numerous trades-people and manufacturers in the territory of the State have not performed the duties fixed by § 16 of Art. XXXVII of 1875 (the Commercial Law), of having entry made of their firm names in the trade register, the Minister of Commerce has passed an Ordinance for the Chambers of Commerce and Industry (No. 2631 January 26th 1890) which I communicate to the Royal Courts for their information.

The procedure directed by this Ordinance is based entirely upon § 22 of Art. XXXVII of 1875. Its main object is that the Chambers of Commerce and Industry may control the registration of firm names, and that they may give notice to the Royal Courts of such firms as have not performed their duties with regard to the obligatory entry of the commencement or the extinction of their business, with the object of enabling the Courts to take the steps directed by § 21 of the aforesaid Art. XXXVII of 1875.

I warn the Courts that they may, on the foundation of the reports of the Chambers of Commerce and Industry, take the necessary steps in accordance with §[21 of Art. XXXVII of 1875 and of § 3 of the Ordinance of first December 1875, concerning the keeping and organisation of the trade register, and instruct them to communicate their decisions in all cases when the entry or extinction of a firm name

czégtörlés jogerejűleg elrendeltetett, az azokat elrendelő határozatokat közöljék azon kereskedelmi s iparkamarával, a melynek területéhez azon község tartozik, a hol az illető czégnek telepe van vagy volt.

Több esetben a jogerejüleg elrendelt bejegyzéseknek a «Központi Értesítő»-ben csak huzamosabb idő lefolyása után való közzétételét tapasztalván, a kereskedelmi törvény 9. §-ára és a kereskedelmi czégjegyzékek berendezése és vezetése tárgyában 1875. deczember hó 1-én kibocsátott rendelet 23. §-ára való utalással utasitom a kir. törvényszékeket, hogy az 1883. évi május hó 31-én kibocsátott rendelet 7. és 8. §-ának megfelelőleg kiállitott czégbejegyzési kivonatot a kereskedelemügyi kir. ministeriumnak a «Központi Értesítő»-ben leendő közzététel végett haladék nélkül küldjék meg.

Végül a «Központi Értesítő»-ben eszközölt hiányos közzétételekre hivom fel a kir. törvényszékek különös figyelmét.

Megtörténik ugyanis, hogy egy és ugyanazon czégre vonatkozó több közzététel alkalmával a czégnek szó szerinti szövege eltérő módon, a czégbirtokosoknak, a társasági és igazgatósági tagoknak nevei stb. nem egyformán tétetnek közzé; sok esetben a telep helyére, közkereseti társaságoknak czégezési viszonyára stb. vonatkozó kőzzétételek nem teljesek és néha az ilyen adatok egészen mellőztetnek.

Ez okból felhivom a kir. törvényszéket, forditson kellő gondot arra, hogy a «Központi Értesítő»-ben közzététel végett felterjesztendő czégbejegyzési kivonatok tisztán és szabatosan legyenek leirva, hogy továbbá a fölebb kifogásolt hiányok elő ne forduljanak, hogy végül a közzéteendő bejegyzések minden szavának, sőt betűjének, az ékezeteknek, pontoknak, kötjeleknek és röviditéseknek teljes szabatosságára a legnagyobb gond fordíttassék[1]).

III. A jelzálogbankokra, illetőleg a záloglevelek és egyéb kötvényekre vonatkozó jogszabályaink.

1. Bevezető megjegyzések.

A jelzálogbankok ügyét egész terjedelmében felölelő törvényhozási alkotásunk mindezideig nem létezik.

Szabályozás tárgyát képezték egyfelöl egyes jelzálogos intézetek jogviszonyai és a nekik biztositott különös kedvezmények, másfelöl a záloglevelek s némely más kötvények kibocsátásának és biztositásának feltételei.

Az előbbi ugyszólván egyedi jogszabályok köréből kiemelendők: az Osztrák-Magyar bank jelzálogosztályára, a Magyar Földhitelintézetre és a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézetére vonatkozó szabályok.

1. *Az Osztrák-Magyar Bank jelzálogosztályára vonatkozó szabályok.* Az Osztrák-Magyar Bank szabadalmát becikkelyező törvényeknek az 1878. XXV. az 1887. XXVI. és az 1899. XXXVII. t. cz. nek kiegészitő részét képezik a bank jelzálogosztályának alapszabályai s azok módositásai. A bank 300 millió korona erejéig bocsáthat ki zálogleveleket, amelyek az alább körülirandó adó- és illetékmentességet élvezik. Ezenfelül az Osztrák-Magyar Bank jelzálogüzlete és az abból eredő követelései tekintetében igen messzemenő törvényes kedvezményeket élvez igy pl. nemcsak a kamatláb magassága, hanem a kölcsönök egyéb feltételeire nézve is fel van mentve minden törvényes megszoritás alól. A bank könyvei, és könyvkivonatai a követelés és annak járulékai tekintetében teljes bizonyitó erővel birnak. A főkönyvi kivonat és a kötelezvény alapján (ha ez utóbbi biróilag vagy közjegyzőileg hitelesitve van) a bank minden előzetes peres eljárás nélkül a végrehajtást,

[1]) Egyidejüleg kötelezte a kereskedelmi minister az iparhatóságokat, hogy az iparigazolványok, illetőleg iparengedélyek kiállitásáról és, amennyiben arról tudomást szereznek, azok megszünéséről az illetékes kereskedelmi és iparkamarát haladéktalanul értesitsék.

has been validly decided upon, to the Chamber of Commerce and Industry within the jurisdiction of which the firm in question has or had its place of business.

Having found in several cases that valid entries in the trade register have been published a long time afterwards in the "Központi Értesitö" (Central Gazette), I impose it as a duty of the Royal Courts, quoting § 9 of the Commercial Law and § 23 of the Ordinance concerning the keeping and organisation of the trade register of 1st December 1875, to immediately send the extracts of the trade register, drawn up in accordance with the §§ 7 and 8 of the Ordinance of 31st May 1883, to the Royal Hungarian Ministry of Commerce for the purpose of their publication in the "Központi Értesitö" (Central Gazette).

Finally I direct the attention of the Courts to the circumstance that the entries in the trade register are published insufficiently in the "Központi Értesitö" (Central Gazette).

It has occurred that on the occasion of repeated entries of the same firm, the nomenclature of the firm name, the names of the proprietors of the firm, of the partners, of the members, of the directorate etc., are published in a different manner. In many cases particulars concerning the place of business, the signatures of unlimited partnerships etc. are incomplete; sometimes these particulars are even totally neglected.

I therefore direct the Royal Courts that clean and precise copies of the extracts of the trade registers shall be made for the purpose of publishing the same in the "Központi Értesitö" (Central Gazette), that the faults just mentioned shall be eliminated, and that the greatest attention shall be paid to secure the minute accuracy of the words and even the letters of the entries to be published, and the correctness of the characters, the punctuation, the abbreviations, hyphens etc.[1]).

III. Mortgage Banks and the issue of Mortgage Bonds and Funded Debentures.

1. Introductory Remarks.

Hungary has not as yet a comprehensive legal regulation of the business of mortgage banks.

On the other hand, the business and legal relationship of certain Institutes and the special privileges bestowed upon them, have been subjects of legislation, and further, the issue of mortgage bonds and other funded debentures has been regulated by Laws.

The most important measures of the former, which may be called rather a category of individual regulations, are the regulations of the mortgage branch of the Austro-Hungarian Bank, of the Hungarian Land Credit Institute, and of the Credit Institute of Small Proprietors in the Land.

1. *The Austro-Hungarian Bank.* The articles of association of the mortgage branch of the Bank and their alterations are supplements to the Arts. XXV of 1878, XXVI of 1887 and XXXVII of 1899, which Laws declared the privileges of the Austro-Hungarian Bank. The Bank is entitled to issue mortgage bonds up to 300 millions of Gulden (600 millions of Kronen) which bonds and their coupons are exempt from stamp duties and taxes. Moreover, the legislation grants very important advantages to the mortgage transactions of the Bank as well as to the claims derived therefrom. For instance, the Bank is entirely freed from any limitation as regards the amount of interest, and the other conditions concerning loans. The trade books of the Bank, as well as extracts thereof, are conclusive evidence of the claim comprised in the extract, and its accessories. In virtue of the extract and ledger and of the mortgage deed (provided this is authenticated by a Court or by a notary) the Bank may apply, without having previously commenced

[1]) Simultaneously with this Ordinance the Industrial Authorities were instructed by the Minister of Commerce to make an immediate report to the Chambers of Commerce and Industry of trade licenses and concessions issued by them, as well as of the extinction of individual business undertakings, so far as they might be able to acquire knowledge thereof.

sőt az árverést, valamint azzal párhuzamosan vagy külön a végrehajtási zárlatot kérelmezheti. Az árverésnél a bank nem tartozik a bánatpénzt letenni stb.

2. *A magyar földhitelintézet.* Az 1863-ban megalakult magyar fölhitelintézet jogi helyzetével legelőször az 1871. XXXIV. t. c. foglalkozik, amelyet az 1879. XLV. t. c. egészit ki. Ezek szerint a peres eljárás tekintetében a földhitelintézet ugyanazokat a kedvezményeket élvezi, mint az Osztrák-Magyar Bank. Jövedelmének azon része, amely tartalékalapjához csatolandó, adómentes, levelei a póstadij alól mentességet élveznek. Kiemelendő még ,hogy a kereskedelmi törvény szövetkezeti része a magyar földhitelintézetre többrendbeli eltéréssel nyer alkalmazást, amelyeket az 1876. XXI. t. c. állapit meg.

3. *A kisbirtokosok országos földhitelintézete* a kisbirtokosok érdekeit van hivatva ugyanugy kielégiteni, mint a Magyar Földhitelinézet a magyar birtokososztály érdekeit általában. Ez a magyarázata azon kedvezményeknek, amelyekben részesült. Az állam az intézményhez 1,000,000 korona alapitványi üzletrésszel járult, az intézet portómentességet élvez, jövedelmének a tartalékalapjához csatolt része adómentes, a per és végrehajtási eljárás tekintetében ugyanazokat a kedvezményeket élvezi mint a Földhitelintézet. A kereskedelmi törvénynek a szövetkezetekre vonatkozó része reá is csak némely eltéréssel alkalmazható (1879. XXXIX. és 1898. XI. t. cz. ek).

A **záloglevelek kibocsátásának** előfeltételeit az 1876. XXXVI. t. c. állapitja meg. Ezen törvényt kiegészitik a szelvények adó és illetékmentességének előfeltételeire, valamint az óvadékképességre vonatkozó szabályok amelyekkel később foglalkozunk[1]). Záloglevelek azonban csakis ingatlanokra, az ingatlan becsértékének 50%-a erejéig engedélyezett és telekkönyvi bejegyzéssel biztositott követelések alapján bocsáthatók ki, s igy a külön fedezet alapján kibocsátott kötelezvények egyéb fajai pl. a községi kötelezők nélkülözték a szabályozást. Ezen hiányt pótolta az 1897. XXXII. t. cz.

Még ezen törvény megalkotása elött, fontosnak elismert közgazdasági érdekekre való tekintettel, az 1889. XXX. t. c. a vizszabályozási és talajjavitási kölcsönök, az 1896. évi V. t. c. pedig a phylloxera által elpusztitott szőllők felujitására szolgáló kölcsönök jogviszonyait szabályozta és az általuk szolgált czél érdekében ugy a kölcsönök, mint a fedezetök alapján kibocsátott kötvények tekintetében, különös kedvezményekben részesitette a kibocsátásukkal foglalkozó intézeteket, az előbbi esetben a földhitelintézetet, az utóbbiban a Magyar Agrár és Járadékbank r. t.-ot.

---

2. Az 1876 évi XXXVI. Törvényczikk A záloglevelek biztositásáról.

(Szentesitést nyert 1876. évi junius 19-én. Kihirdetett az országgyülés mindkét házában 1876. évi junius 20-án.)

1. §. Záloglevelek kibocsátására jogositvák: 1. a részvénytársaságok, ha alapszabályaikban meghatározott üzletkörüket kizárólag a jelzálogüzlet képezi, vagy ha üzletkörük alapszabályaik szerint a jelzálogüzletre is kiterjed; — 2. ingatlan birtokok tulajdonosainak saját hitelszükségük kielégitésére alakult szövetkezetei.

2. Az ily részvénytársaságok és szövetkezetek alapszabályaiban a kereskedelmi törvény 157. és illetve 225. §-aiban megszabottakon felül, még a jelzálogos kölcsönök engedélyezésének feltételei, továbbá a jelzálogok becsértékének meghatározásánál mérvadó tényleges alapok, valamint a becsérték meghatározásánál követendő eljárási módozatok is megállapitandók.

[1]) ld. az 1876 XXXVI. t. cz. et követő jegyzetet.

a law suit, for execution or for executive sale by auction, and may simultaneously or separately demand sequestration. In case of executive sale by auction the Bank is not bound to give security, and so forth.

2. The Hungarian Land Credit Institute. This was founded in 1863. The first Law concerning it was Art. XXXIV of 1871, which was supplemented by Art. XLV of 1879. By these Laws the same privileges are granted to this Institute with regard to judicial procedure as to the Austro-Hungarian Bank. Such part of its revenue as is added to the reserve fund is free from tax; its letter post is entirely free from post-duties. The Title on Co-operative Associations of the Commercial Law is to be applied with some modifications to this institute, these modifications being settled by Art. XXI of 1876.

3. The Credit Institute of Small Proprietors of the Land. Its object is to satisfy the needs of credit of the small land-owners in the same way as the Hungarian Land-Credit Institute does in the case of the Hungarian land-owners in general. This object explains the privileges granted to the Institute. The state participates in it with a founder's share of one million of Kronen; the correspondence of the Institute is entirely free from post-duties; such part of the revenue as is added to the reserve fund is free from tax; and the same privileges are granted to it with regard to judicial procedure as to the Hungarian Land Credit Institute. The Title on Co-operative Associations of the Commercial Law is also to be applied to it with some modifications (Arts. XXXIX of 1879 and XI of 1898).

The antecedent conditions of the issue of mortgage bonds are fixed by Art. XXXVI of 1876. This Law is supplemented by the regulations as to the freedom of coupons from taxes and duties and as to security for trust-money which we quote hereafter[1]).

Mortgage bonds can only be issued on the basis of loans on immovables up to the maximum amount of 50% of the value of the mortgaged immovables, and secured by entry in the land tables. In consequence the issue of funded debentures of other description, which have their security on a different basis, e. g. debentures and bonds of communities etc., are not regulated by this Law. Their regulation was provided for later by Art. XXXII of 1897.

We must mention Art. XXX of 1889, concerning the loans for drainage and amelioration of the soil, and Art. V of 1896, concerning reconstruction of vine-lands devastated by the philloxera. These Laws contain, in addition to the settling of the conditions for granting the loans, and for the issue of bonds based on them, also important privileges, granted to the issuing Institutes, i. e. to the Hungarian Land Credit Institute as regards the loans for drainage and amelioration of the soil, and to the Hungarian Agrarian and Rent Bank as regards the loans for the reconstruction of vine-lands. The ground for these privileges was the very great economic importance of both these loans to the population of the State.

---

2. Art. XXXVI of 1876 concerning the Security to be given to Mortgage Bonds.

(Sanctioned on 19th June 1876. Promulgated in both Houses of Parliament on 20th June 1876)

Art. 1. Entitled to issue mortgage bonds are: 1. Joint stock companies, when their sphere of business fixed by the articles of association is confined to the business of mortgage loans, or when the business sphere fixed by the articles of association includes the business of mortgage loans; — 2. Co-operative associations founded by proprietors of immovable property for the purpose of satisfying their own need of credit.

2. The articles of association of such joint stock companies or co-operative associations must contain, in addition to the particulars fixed by §§ 157 and 225 of the Commercial Law, the conditions under which mortgage loans will be granted, and the fundamental facts on which the fixing of the estimated value of the mortgaged lands will be based, as well as the procedure in accordance with which such value will be estimated.

---

[1]) See note to § 38 of Art. XXXVI of 1876 *infra*

3. A jelenleg már müködő jelzálogintézetek tekintetében a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minister fog rendelet utján határidőt szabni, mely alatt alapszabályaikat — amennyiben azok az előző §-nak meg nem felelnének — jelen törvény hatályba lépte után kiegésziteni tartoznak.

A kitüzendő határidő eltelte után az intézet képviseletére jogositottak az alapszabályok kiegészitésére a kereskedelmi törvény 21. §-ában megállapitott pénzbirság terhe alatt szoritandók.

4. Az 1. és 2. §§-oknak megfelelő, ezentul alakulandó részvénytársulatok és szövetkezetek záloglevelek kibocsátása elött, ezeknek külön biztositására rendelt legalább kétszázezer frtnyi alapot tartoznak alkotni és annak összegét alapszabályaikban kitüntetni.

Ily alapot a jelenleg már müködő jelzálogintézetek is tartoznak alkotni a földmivelés- ipar és kereskedelmi minister által alapszabályaik kiegészitésére megszabandó határidő alatt (3. §.).

5. A záloglevelek külön biztositására rendelt alap a záloglevél-birtokosok összeségének biztositékául szolgál s ezen alapra, illetőleg annak alkatrészeire végrehajtás nem intézhető.

6. Ezen alap elhelyezésére és jövedelmezővé tételére szolgálhatnak: 1. a tőzsdén hivatalosan jegyzett meghatározott kamatozású értékpapirok (záloglevelek, állampapirok, elsőbbségi kötvények) vásárlása; — 2. az első pont alatt meghatározott értékpapirokra tőzsdei árfolyamuk háromnegyed része erejéig adott kölcsönzés, mely három hónál hosszabb időre nem terjedhet, de lejárat után megujitható; — 3. lejárt vagy legfeljebb félév alatt lejáró értékpapirok és szelvények leszámitolása; — 4. legfeljebb három havi lejáratu és legalább három aláirással ellátott váltók leszámitolása; — 5. az intézet jelzálogos követelésével terhelt ingatlanok megvásárlása azon összegig, mely saját követelésének teljes fedezésére szükséges.

7. A záloglevelek külön biztositására rendelt alapnak azon része, mely az előző §. 1.—4. pontjaihoz képest ingó vagyonban van elhelyezve, a jelzálogintézetnek egyéb vagyonától elkülönitve tartandó és külön kezelendő.

8. Ha a záloglevelek külön biztositására rendelt alap részben vagy egészben a 6. §. 5. pontjához képest ingatlanok vásárlására fordittatik, akkor az ezen ingatlanra vonatkozó telekjegyzőkönyv B) lapján a jelzálogintézet tulajdonjogának bekebelezésével egyidejüleg feljegyzendő az is, hogy ezen ingatlan a záloglevelek külön biztositására rendelt alapnak alkatrészét képezi.

9. Az ily telekkönyvi feljegyzés alapját képező beadványok és okiratok e tekintetben bélyeg- és illetékmentesek.

10. Mihelyt a 8. §-ban elrendelt feljegyzéssel terhelt ingatlanra más tulajdonosnak tulajdonjoga kebeleztetik be, az emlitett telekkönyvi feljegyzés egyidejüleg hivatalból törlendő.

11. A záloglevelek külön biztositására rendelt alapot a jelzálog-intézet csak alapszabályainak ezirányban eszközlött módositása s ezen alapszabálymódositásnak az illetékes törvényszéknél való bejegyeztetése után csökkentheti, még pedig legfeljebb oly mértékben, hogy a csökkentett alapnak fennmaradó része a 4. §-ban meghatározott kétszázezer forintnál kevesebb ne legyen és a jelzálog intézet forgalomban levő záloglevelei összegének legalább is huszadrészét képezze.

12. A záloglevelek kibocsátására jogositott jelzálogintézetek csak azon kölcsönkövetelések erejéig bocsáthatnak ki zálogleveleket, melyek alapszabályaiknak megfelelőleg engedélyeztettek és jelzálogok által teljesen fedezvék.

3. Concerning the Mortgage Institutes now carrying on business, the Minister for Agriculture, Industry and Commerce will fix a period of time by an Ordinance, within which period they are bound to supplement their articles of association after this Law has come into operation, unless their articles of association now in use comply with the enactments of the preceding paragraph.

After the expiration of the period to be allowed, those persons who are authorised to represent the Institute must be compelled, under penalty of the fine fixed by § 21 of the Commercial Law, to make such supplement to the articles of association.

4. Joint stock companies and co-operative associations which are founded in future in accordance with §§ 1 and 2 are bound, before issuing mortgage bonds, to form a special fund of at least 200 000 Gulden (400 000 Kronen), to serve for the special security of the bonds. The amount of such fund must be indicated in the articles of association.

The fund serving for special security of the mortgage bonds serves as security to the totality of the holders of the bonds; execution cannot be levied against this fund nor against its component parts.

5. Such funds must also be formed by the Mortgage Institutes already carrying on business, within the period to be fixed by the Minister of Agriculture, Industry and Commerce, for the purpose of making the necessary supplement to the articles of association.

6. For the purpose of investing and rendering this fund productive the Institute may: 1. buy securities officially quoted on the Exchange and paying fixed interest (mortgage bonds, securities of the State, priority debentures); — 2. give loans on the securities mentioned in No. 1. up to the maximum amount of three fourths of their market value quoted on the Exchange. These loans cannot be granted for a period longer than three months, but may be prolonged after having fallen due; — 3. discount securities and coupons which have already fallen due or which will fall due within a period not exceeding half a year; — 4. discount bills which will fall due within a period not exceeding three months. These bills must be signed by three persons at least; — 5. purchase immovables encumbered with mortgages of the Institute up to such maximum amount as is needed for the full recovery of its own claim.

7. The portion of the fund serving specially to secure the mortgage bonds which is invested according to Nos. 1—4 of the preceding § in movables must be kept and administered separately from the other assets of the Mortgage Institute.

8. When the fund serving specially to secure the mortgage bonds is partially or entirely expended in the purchase of immovables according to No. 5 of § 6, on the occasion of the entry of the Mortgage Institute as proprietor on the *B* page[1]) of the land register relating to such immovable, a note must be made of the circumstance that such immovable forms a part of the fund serving specially to secure the mortgage bonds.

9. Presentations and documents on the basis of which such note in the land register is to be made are exempt from stamp duties and taxes.

10. As soon as an immovable, encumbered with the note prescribed by § 8, passes by registration into the ownership of another proprietor, the said note must *ex officio* be extinguished from the land register.

11. The Mortgage Institute can only reduce the fund serving specially to secure the mortgage bonds, after an alteration of the articles of association has been made for this purpose, and after an entry has been made thereof in the trade register of the Court within the jurisdiction of which it has its place of business. Further, the reduction can only be made in such maximum proportion that the remainder of the reduced fund shall amount to at least two hundred thousand Gulden (four hundred thousand Kronen) stipulated by § 4, and at least one twentieth part of the amount in money represented by all the bonds of the Mortgage Institute in circulation.

12. Mortgage Institutes entitled to issue mortgage bonds can only issue bonds up to the amount of such loans as were granted in compliance with the articles of association, and which are fully covered by mortgages.

---

[1]) The land registers contain 3 pages: "A" showing the composition (by plots) of the immovable and the measures of the surface; "B" indicating the proprietor of the immovable; "C" showing the mortgages and other registered debts encumbering the immovable. (Translator's Note.)

13. A jelen törvény hatályba lépte után engedélyezendő kölcsönöknél a fedezet akkor tekintetik teljesnek, ha a jelzálog értéke az alapszabályokban meghatározott becslés szerint a kölcsönösszeg engedélyezésekor ennek s az előző telekkönyvi tehertételeknek, ha ilyenek léteznek, legalább kétszeresét képezi.

Ha a jelzálog erdő- vagy szőlőterület, ezeknek becsértéke a kölcsönösszegnek s az előző tehertételeknek legalább háromszorosát kell hogy képezze.

Iparüzésre rendelt épületek és bányák a záloglevél-üzletben jelen törvény hatályba lépte után jelzálognak el nem fogadhatók.

14. A jelzálog-intézetek kötelesek zálogleveleiket a forgalomból azon arányban visszavonni, melyben jelzálogilag biztositott kölcsönköveteléseik (12., 17. §§.) összege visszafizetés folytán vagy más okból csökkent.

Jelzálog-intézeteknek azon kölcsönkövetelései, melyeknek alapján záloglevelek bocsáttattak ki (12. §.) épségben maradnak akkor is, ha a jelzálogul szolgáló ingatlant birói árverésen a jelzálogintézet maga veszi meg. — Az ily kölcsönkövetelések csak a jelzálogintézet kérelmére törölhetők ki s addig a záloglevelek fedezetéül szolgálnak (17. §.).

15. A jelenleg már müködő vagy jelen törvény hatályba lépte után alakulandó jelzálog-intézeteknél, legyenek azok részvénytársaságok vagy szövetkezetek, a forgalomban levő záloglevelek összege a záloglevelek külön biztositására rendelt alapjuknak huszszorosát nem haladhatja meg.

16. A záloglevelek egy-egy darabja 40. oszt. értékü forintnál vagy ennek megfelelő más értéknél kisebb összegre nem szólhat.

17. A jelzálog-intézeteknek jelzálogilag biztositott kölcsönkövetelései, melyeknek alapján zálogleveleket kibocsátanak, a záloglevelek összességének biztositékául szolgálnak, azokra végrehajtás nem intézhető s azokra vonatkozólag a csőd folytán való értékesités eseteit kivéve, harmadik személyek jogokat egyáltalában nem szerezhetnek.

18. A jelzálogilag biztositott ily kölcsön-követeléseknek ezen jogi természete az azok biztositására szolgáló zálogjog bekebelezésével egyidejüleg telekkönyvileg feljegyzendő.

Hogy ezen feljegyzés megtörténjék, arról gondoskodni a jelzálog-intézet igazgatóságának kötelessége.

19. A jelenleg már müködő jelzálog-intézetek tekintetében a földmivelés- ipar- és kereskedelmi minister fog rendeleti uton határidőt szabni, mely alatt az előző §-ban rendelt feljegyzést szorgalmazó beadványokat az illetékes telekkönyvi hatóságokhoz benyujtani tartoznak.

Ugyanazon jelzálog-intézetnek ugyanazon telekkönyvi hatóság alá tartozó ingatlanokra zálogjogilag bekebelezett összes követelései tekintetében a szóban levő feljegyzés ugyanazon beadványban kérelmezhető.

20. A zálogjog törlésének telekkönyvi bekebelezésével egyidejüleg a 18. é 19. §§-ban emlitett feljegyzés hivatalból törlendő.

21. Azon beadványok és okiratok, melyek ily telekkönyvi feljegyzés bejegyeztetése, illetőleg annak törlése czéljából kiállittattak, e tekintetben bélyeg- és illetékmentesek.

22. Az intézet elleni végrehajtás esetében a végrehajtást foganatositó biróság köteles a záloglevelek birtokosai részére ügygondnokot rendelni.

23. Ha a biróság nem rendelt volna ügygondnokot: köteles a jelzálogintézet igazgatósága, mihelyt a végrehajtás elrendelése tudomására jut, a végrehajtást foganatositó birósághoz ügygondnok kinevezéseért folyamodni.

24. A telekkönyvezés tárgyát képező oly vagyonra vezetett végrehajtás, mely a jelen törvény 4., 5. és 17. §§. szerint a záloglevelek biztositékául szolgál, semmis. Amennyiben a végrehajtás folyamában oly ingó vagyon foglaltatnék le, mely a jelen törvény 4. és 5. §§. szerint a záloglevelek biztositékául szolgál, köteles a biróság az ügygondnok kérelmére az ily vagyont a végrehajtás alól felmenteni.

13. The security of loans which may be granted after this Law comes into operation is considered complete when the value of the mortgaged immovable amounts, on the basis of the valuation fixed by the articles of association at the time of granting the loan, to at least double the amount of the same in excess of the amount of the debts previously registered in the land register, if any.

When the mortgaged immovable is composed of forest and vine land, the estimated value must amount to at least three times the amount of the loan in excess of the amount of the debts previously registered in the land register.

Buildings which serve the purposes of industrial and mining undertakings cannot, after this Law comes into operation, be accepted for mortgage bond transactions as mortgaged immovables.

14. The Mortgage Institutes must withdraw their mortgage bonds from circulation in such proportion as their claims secured by mortgages (§§ 12, 17) become diminished by having been paid off or by other causes.

Claims of Mortgage Institutes, on the basis of which mortgage bonds have been issued, remain valid even when the mortgaged immovable is purchased by means of a judicial auction by the Institute itself. Such registered claims can only be extinguished on the demand of the Institute, and serve until they are so extinguished to secure the bonds (§ 17).

15. The amount of the mortgage bonds in circulation, whether the issuing Institute is a joint stock company or a co-operative association, and whether it exists already or is formed after this Law comes into operation, cannot exceed twenty fold of the fund which specially serves to secure its mortgage bonds.

16. No mortgage bond can be issued for an amount less than forty Gulden, Austrian value, or any other value corresponding to that amount.

17. The claims of Mortgage Institutes secured by mortgages, on the basis of which bonds were issued, serve to secure the total issue of the bonds; no execution can issue against them, and except in the cases of sale in consequence of bankruptcy, third persons cannot acquire any rights whatever concerning them.

18. A note of the legal nature of the claims must be made, together with the registration of the mortgages serving for their security, in the land register.

The directorate of the Mortgage Institute is bound to see that this note is made.

19. As to the Mortgage Institutes now carrying on mortgage business the Minister of Agriculture, Industry and Commerce will fix by an Ordinance, a period within which they must lodge their presentations to the Courts within the jurisdiction of which the mortgaged immovable is situated, for the purpose of the note to be made in accordance with the preceding article.

The Mortgage Institutes may demand by one and the same presentation that the said note shall be made with regard to all their claims which are secured by mortgages on immovables situated within the jurisdiction of one and the same Court as the Mortgage Authority.

20. When an entry of the extinction of a mortgage is made in a land register, the note mentioned in the §§ 18 and 19 must be extinguished *ex officio*.

21. Presentations and documents having as their object the entry of the note mentioned or of its extinction are as to this free from stamps and duties.

22. In the case of an execution issued against the Institute, the Court carrying out the execution is obliged to nominate a trustee on behalf of the holders of the mortgage bonds.

23. If the Court should have omitted to nominate a trustee, the directorate of the Mortgage Institute is obliged, as soon as they get knowledge of the decision ordering execution, to make a demand at the Court carrying out the execution, to nominate a trustee.

24. An execution against immovable assets of the Institute, which are the objects of land registration and which serve according to §§ 4 and 5 of this Law to secure the mortgage bonds is void. In so far as in the course of proceedings of execution, movable goods which serve according to §§ 4 and 5 of this Law to secure the mortgage bonds should be seized, the Court must on demand of the trustee redeem such movable goods from the seizure.

25. Az ügygondnok a záloglevél-birtokosok ezen jogának érvényesitése tekintetében határidőkhöz kötve nincs.

Az ügygondnok által e tárgyban beadandó kérelem felett a biróság az ellenfél meghallgatása nélkül végzés által határoz. — A végzés ellen a törvénykezési rendtartásban megszabott határidő alatt semmiségi panasznak van helye.

26. Annak igazolására, hogy a jelzálog-intézetnek ingó vagyona — melyre a végrehajtás intéztetni szándékoltatik — a jelen törvény 4. és 5. §-ai szerint a záloglevelek biztositására szolgál s igy végrehajtás alá nem vonható: a jelzálog intézetnek hitelesitett könyvkivonata teljes bizonyitékot képez.

27. A jelzálogintézet elleni csőd esetében a 4., 5. és 17. §§. szerint a záloglevelek biztositására rendelt vagyonból az intézet elleni minden más követelés elött a záloglevelek birtokosainak a záloglevelekből származó követelései elégitendők ki.

28. A vagyonbukott jelzálogintézetnek az 5. és 17. §§. értelmében a záloglevelek biztositékául szolgáló összes vagyona külön tömeget képez s a záloglevelek birtokosainak választmánya s az ezáltal választott külön tömeggondnok által kezelendő.

29. A jelzálogintézet igazgatósága köteles a társasági hirdetmények közzétételére alapszabályilag rendelt lapokban — esetleg a hivatalos hirlapban — félévenként oly kimutatást közzétenni, melyből tüzetesen kitünjék: 1. a forgalomban levő zálogleveleinek névszerinti összege; — 2. azon jelzálogkövetelések összege, melyek a 17. §. szerint a záloglevelek biztositékául szolgálnak; — 3. az előbbi pontban megjelölt kölcsönök alapján szerzett jelzálogok azon értéke, amely a kölcsön engedélyezésekor alapul elfogadtatott; — 4. a 4. §. szerint a záloglevelek külön biztositására rendelt alap összegszerü mennyisége, valamint az is, hogy ezen alapnak egyes részei a jelen törvény 6. §-nak korlátai közt miként vannak mindenkor elhelyezve.

30. Ezen kimutatás a közzététel napjától számitandó 8 nap alatt a közzétételt igazoló hirlapi példányokkal együtt az illetékes törvényszéknél bemutatandó.

31. Az intézet forgalomban levő záloglevelei egy tizedrészének birtokosa vagy birtokosai a költségek előlegezése és zálogleveleik letétele mellett követelhetik az illetékes törvényszéknél, hogy az intézetnek a jelzálogüzletre vonatkozó ügykezelése szakértők által megvizsgáltassék s a vizsgálat eredménye velük közöltessék.

A letett záloglevelek a vizsgálat befejezéseig a törvényszék által visszatartandók.

32. A jelzálogintézet igazgatóságának tagjai, amennyiben cselekményük vagy mulasztásuk a büntető törvény sulya alá nem esik, az illetékes polgári biróság által három hónapig terjedhető fogságra itélendők: 1. ha tudva több zálogleveleket bocsátanak ki, mint a mennyi azon kölcsönköveteléseik által födözve van, melyek alapszabályaiknak megfelelőleg engedélyeztettek és jelzálogok által a jelen törvény értelmében teljesen fedezvék (12. §); 2. ha szándékosan elmulasztják az intézet zálogleveleit a forgalomból azon arányban visszavonni, melyben az intézet jelzálogilag biztositott kölcsönköveteléseinek összege visszafizetés folytán vagy más okból csökkent (14. §.); — 3. ha jelen törvény 29. §-ában elrendelt félévi kimutatásokban tudva, valótlan adatokat tesznek közzé; — 4. ha a 4. §. szerint a jelzálogintézet igazgatósága a záloglevelek biztositására rendelt külön alap elhelyezésére és jövedelmezővé tételére nézve a jelen törvény 6. §-nak szabályait meg nem tartja; — 5. ha a jelzálogintézet a záloglevelek külön biztositására rendelt alapot a jelen törvény 11. §-ának korlátain tul, vagy ugyanazon §-ban rendelt alakszerüségek mellőzésével csökkenti; — 6. ha a jelen törvény 1. és 2. §§-ainak megfelelőleg ezentul alakulandó részvénytársaság vagy szövetkezet a jelen törvény 4. §-ában a záloglevelek külön biztositására rendelt alap megalkotása előtt záloglevelet kibocsát; — 7. ha ily jelzálogintézet oly mennyiségü záloglevelet bocsát ki, melyeknek összege a záloglevelek külön biztositására rendelt alapnak huszszorosát meghaladja (15. §).

25. The trustee is not bound to any period, when enforcing this right of the holders of mortgage bonds.

The Court determines these matters, on request of the trustee, by a decision, without hearing the opposite parties. Against such decision a complaint on the ground of nullity can be brought in within the period fixed by the Civil Process Ordinance.

26. As proof of the circumstance that the movable goods against which the execution has been issued, serve according to §§ 4 and 5 of this Law to secure the mortgage bonds, and that in consequence they are not available objects of a seizure, the authenticated extract of the trade books of the Mortgage Institute is conclusive evidence.

27. In case of the bankruptcy of the Mortgage Institute, the claims of the holders of mortgage bonds, arising out of such bonds, must be satisfied out of the assets serving to secure the mortgage bonds according to §§ 4, 5, and 17 in priority to all other claims against the Institute.

28. The totality of the assets of the bankrupt Mortgage Institute serving to secure the mortgage bonds, according to §§ 5 and 17, forms a separate fund, which is administered by the committee of the holders of the mortgage bonds and by a special trustee to be elected by them.

29. The directorate of the Mortgage Institute are bound to publish a return every six months in the newspaper designated by the articles of association for the publications of the company, or in the Official Gazette, as the case may be — which return must show with exactness: 1. the nominal amount of all mortgage bonds in circulation: — 2. the amount of loans secured by mortgages, which serve according to § 17 to secure the mortgage bonds; — 3. the value of the mortgages acquired on the basis of the loans mentioned in the previous No., corresponding to the estimate at the time of granting the loan; — 4. the amount of the fund serving according to § 4 to specially secure the mortgage bonds and the manner in which the individual portions of that fund are actually invested within the limits of § 6 of the present Law.

30. This return must be presented to the Court within the jurisdiction of which the Institute has its place of business, together with the number of the newspaper containing the publication, within 8 days to be reckoned from the day of publication.

31. The holder or holders of one tenth part of the mortgage bonds in circulation may demand, upon advancing the expenses and depositing their bonds at the Court within the jurisdiction of which the Institute has its place of business, that the administration of the mortgage business of the Institute shall be examined by experts and the result of that examination be communicated to them.

The deposited mortgage bonds are kept by the Court until the examination is finished.

32. The members of the directorate of the Mortgage Institute are to be punished by the Civil Court within the jurisdiction of which the Institute has its place of business, by imprisonment for not exceeding three months, in so far as their acts or omissions are not the subject of prosecution in the Criminal Court: 1. when they knowingly issue a greater number of mortgage bonds than are covered by the loans granted in accordance with the articles of association and are fully secured by mortgages according to the enactment of this Law (§ 12); — 2. when they deliberately omit to withdraw from circulation such a proportion of the mortgage bonds of the Institute as represents the amount by which the claims of the Institute to loans secured by mortgages have diminished either by reason of having been repaid or by other means (§ 14); — 3. when they knowingly make misrepresentations in the returns to be published half yearly in accordance with § 29 of this Law; — 4. when the directorate, in investing and rendering productive the special fund serving to secure the mortgage bonds (§ 4), does not obseve the enactments of § 6 of this Law; — 5. when the Mortgage Institute diminishes the fund serving to specially secure the bonds to an extent surpassing the limits fixed by § 11 of this Law, or when it does so in contravention of the formalities provided for by that §; — 6. when a joint stock company or co-operative association to be formed in future according to §§ 1 and 2 of this Law issues mortgage bonds before having created the fund serving, according to § 4 of this Law, to specially secure the bonds; — 7. when a Mortgage Institute of this kind issues mortgage bonds in such a number that their amount surpasses twenty times the amount of the fund serving to specially secure the mortgage bonds (§ 15).

33. Enyhitő körülmények közt a biróság az előbbeni §. eseteiben a fogságbüntetés helyett ezer forintig terjedhető pénzbüntetést szabhat ki.

34. Ezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel sujtandók az igazgatóság tagjai: 1. ha elmulasztják gondoskodni arról, hogy az intézet jelzálogilag biztositott kölcsönköveteléseinél a jelen törvény 18. §-ában elrendelt telekkönyvi feljegyzés a jelen törvény 18. és 19. §§-aiban rendelt időben eszközöltessék; — 2. ha az intézet elleni végrehajtás esetében az illetékes biróság a záloglevelek birtokosai részére gondnokot nem nevezvén, ily gondnok kinevezéseért az illetékes birósághoz folyamodni elmulasztják (23. §.); — 3. ha a 29. §-ban elrendelt félévi kimutatást kellő időben közzétenni s a biróságnál a 30. §-hoz képest bemutatni elmulasztják, vagy ha a közzétételt hiányosan eszközlik; — 4. ha a 4. §. szerint a jelzálog intézet igazgatósága elmulasztja intézkedni akként, hogy a záloglevelek külön biztositására rendelt alapnak azon része, mely a 6. §. 1—4 pontjaihoz képest ingó vagyonba van elhelyezve, a jelzálogintézetnek minden egyéb vagyonától elkülönitve tartassék és külön kezeltessék (7. §.); — 5. ha a jelzálog-intézet igazgatósága a jelen törvény 6. §-ának 5. pontja értelmében szerzett ingatlan vagyonra vonatkozólag a 8. §-ban rendelt telekkönyvi feljegyzést bejegyeztetni elmulasztja.

35. Az előző 32., 33. és 34. §§-ban meghatározott mulasztásokból és tilos cselekményekből származó kárért az igazgatóság tagjai egyetemleges vagyoni felelősséggel tartoznak. Az emlitett §§-ban megállapitott büntetések kiszabása által ezen kártéritési kötelezettségen változás nem történik.

36. A külföldi jelzálog-intézetek, amennyiben a kereskedelmi törvény 210., 211. és illetőleg 230. §§-ai rendeleteinek megfelelnek, müködésüket fiókintézet alakjában a magyar korona területére csak az esetben terjeszthetik ki, ha a belföldi müködésükre nézve magukat a jelen törvény határozatainak alávetik, mi iránt a czégbejegyzés kieszközlésekor nyilatkozni tartoznak.

37. Külföldi jelzálog-intézetek, melyek a magyar korona területén jelzálogot nyernek, fel vannak jogositva ezen jelzálogokra, illetőleg az általuk a jelen törvény 6. §-ának 5. pontja értelmében szerzett ingatlanokra nézve a 8. és 18. §§-ban emlitett telekkönyvi feljegyzést kérelmezni, miáltal zálogleveleik birtokosai ezen jelzálogos követelések és ingatlanok tekintetében az 5., 17., 22., 25., 26., 27. és 28. §§-ban foglalt előjogokban részesülnek.

38. Jelen törvény kihirdetésétől számitandó 30. nap alatt lép hatályba s végrehajtásával a földmüvelés- ipar- és kereskedelemügyi és a pénzügyi minister, a törvénykezés tekintetében pedig az igazságügyi minister, illetőleg Horvát- és Szlavonországban a horvát-szlavon és dalmátországi bán bizatik meg[1]).

---

[1]) *A záloglevelek adó- és illetékmentessége.* Adó és illetékmentességet élveznek: 1. az Osztrák-Magyar Bank, a Magyar Földhitelintézet és a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézetének záloglevelei; 2, mindazon részvénytársaságok és szövetkezetek záloglevelei, amelyeknek biztositó alapja legalább 1 500 000 frt (3 000 000 korona). Ezek a záloglevelek és szelvényeik fel vannak mentve a tőkekamat és járadékadó, az általános jövedelmi pótadó és szelvény bélyegilleték alól. A talajjavitási s a szőlőfelujitási kölcsönök alapján kibocsátott kötvények, az 1897. XXXII. t. c. alapján kibocsátott kötvények, végül az Országos Központi hitelszövetkezet kötvényei az adó és illetékmentesség tekintetében ugyanazon jogokat élvezik, mint a záloglevelek vagyis a kötvények és szelvényeik fel vannak mentve a tőkekamat és járadékadó, az általános jövedelmi pótadó és szelvény bélyegilleték, valamint a kötvények és szelvényeik után netán kiszabandó minden adó, bélyeg és illeték alól (1889. XXX. t. c. 10. §.). — *A záloglevelek óvadékképessége.* A fent felsorolt záloglevelek és kötvények másfelöl óvadékképesek vagyis alkalmasak arra, hogy bennök községek, testületek, alapitványok nyilvános felügyelet alatt álló intézetek, továbbá gyámoltak és gondnokoltak pénzei, hitbizományi és letéti pénzek gyümölcsözőleg elhelyeztessenek s szolgálati és üzleti biztositékokra forditassanak kivéve, ha ezek a biztositékok készpénzben teendők le.

33. In the case of extenuating circumstances the Court may instead of imprisonment inflict a fine not exceeding one thousand Gulden (two thousand Kronen).

34. The members of the directorate are liable to a fine not exceeding one thous and Gulden (two thousand Kronen): 1. when they omit to see that the note provided for by § 18 of this Law is put in the land register within the period mentioned in §§ 18 and 19 in the case of loans of the Institute secured by mortgages; — 2. when, in the case of an execution put in against the Institute, they omit — in so far as the Court within the jurisdiction of which the Institute has its place of business has not nominated a trustee on behalf of the holders of mortgage bonds — to take the necessary steps before the competent Court with a view of having such a trustee nominated (§ 23); — 3. when they omit to publish the half-yearly return provided for by § 29 in the time fixed and to present the same to the Court, in accordance with § 30, or when they make an insufficient publication; — 4. when the directorate of the Mortgage Institute omit to see that such part of the fund (§ 4) serving specially to secure the mortgage bonds as in accordance with Nos. 1—4 of § 6 is invested in movables, is kept separated from all other assets of the Mortgage Institute and administered separately (§ 7); — 5. when the directorate omit to have an entry made in the land register, of the note provided for by § 8 with reference to immovables acquired in accordance with No. 5 of § 6 of this Law.

35. For all damages which may arise from omissions and prohibited acts mentioned by the preceding §§ 32, 33 and 34, the members of the directorate are jointly and severally responsible to the extent of the whole of their assets. Whether the punishments provided for by these §§ are inflicted upon them or not does not affect their liability to damages.

36. Foreign mortgage institutes may carry on their business in the form of branch establishments within the boundaries of the Lands of the Hungarian Crown, after having performed the duties provided for by §§ 210, 211 and 230 of the Commercial Law, only in cases when they have surrendered, as to the carrying on of their inland business, to the enactments of this Law. They are bound to make a declaration thereof when having the entry of their firm made in the trade register.

37. Foreign mortgage institutes acquiring mortgages within the boundaries of the Lands of the Hungarian Crown, are entitled to demand that the note mentioned in §§ 8 and 18 shall be made in the land register relating to these mortgages, viz. to the immovables acquired in accordance with No. 5 of § 6 of this Law, whereby the holders of the mortgage bonds enjoy all the preferential rights of §§ 5, 17, 22, 25, 26, 27 and 28 as to these claims secured by mortgages and the immovables.

38. This Law comes into operation after 30 days from the day of publication. With the execution of this Law the Minister for Agriculture, Industry and Commerce, and the Minister of Finance, and with regard to the administration of justice the Minister of Justice — in Croatia-Slavonia and Dalmatia, the Ban of Croatia-Slavonia and Dalmatia are entrusted[1]).

[1]) According to § 10 of Art. XXX of 1889 the mortgage bonds of the Austro-Hungarian Bank, of the Hungarian Land Credit Institute, of the Credit Institute of Small Proprietors of the Land, as well as the mortgage bonds of such Mortgage Institutes, joint stock companies, as well as co-operative associations, as have a fund of security amounting at least to 1 500 000 Gulden (3 Millions of Kronen), are exempt, as well concerning their bonds as their coupons, from the taxes to be paid on capital, interest, on rents, additions to the general income tax, from coupon stamps, and from all other taxes and duties. The same exemption from duties and taxes is given to soil amelioration, water regulation, and vine-land reconstruction, bonds (see introductory remarks, p. 112 *ante*), as well as to all other bonds satisfying the conditions of Art. XXXII of 1897, and to the bonds of the Central Credit Co-operative Association of the Land, as well as to the coupons of all these bonds (§ 10 of Art. XXX of 1889). — *Trust investments.* All these bonds are safe for investment of trust money, i. e. the money of communities, public bodies, charitable endowments, institutions subject to public control, of wards and entails, as well as of deposits, may be placed in these bonds. They are qualified to serve as security whenever the security is not required to be given absolutely in cash.

3. Az 1897 XXXII. Törvényczikk a hazai pénzintézetek által kibocsátott némely kötvények biztositásáról.

(Szentesítést nyert 1897. évi augusztus 25-én. Kihirdettetett az 1897 évi „Országos Törvénytár 1897. évi augusztus 28-án kiadott 12. számában.)

1. §. A jelen törvény hatálya alá azok a kamatozó és sorsolás utján visszaváltandó kötvények tartoznak, melyeket a magyar korona országaiban székhellyel biró részvénytársaságok vagy szövetkezetek a 2. §-ban meghatározott követeléseik vagy értékeik alapján a jelen törvény által megszabott korlátok között és módozatok mellett bocsátanak ki.

A jelen törvény hatálya alá tartoznak a magyar korona országaiban székhelylyel biró részvénytársaságok vagy szövetkezetek által a 2. §-ban meghatározott követeléseik vagy értékeik alapján a jelen törvény által megszabott korlátok között s módozatok mellett kibocsátott és sorsolás utján visszaváltandó azok a kötvények is, amelyekben a hitelezőnek a kölcsöntőke visszafizetésén felül még sorsolástól vagy más, a véletlen esélyétől függő nyereményre való kilátás is igértetik (nyereménykötvények).

Az 1889. évi IX. törvénycikknek a nyereménykölcsönkötvények kibocsátására és forgalmára vonatkozó rendelkezései érintetlenül maradnak.

2. A jelen törvény hatálya alá eső kötvények csakis az alább meghatározott követelések, illetőleg értékek alapján bocsáthatók ki. Ezek a követelések és értékek a következők: 1. a kibocsátó intézetnek feltételtől nem függő olyan követelései, melyek: a) közterhek kivetésére jogositott testületekkel vagy ilyen társulatokkal szemben állanak fenn és a mely követelések és járulékaik törlesztésére a közterhek jogérvényes határozattal vagy törvény erejénél fogva le vannak kötve, — b) az állammal, vagy állami intézetekkel (vállalatokkal) szemben állanak fenn, — c) az 1894: V. t. cz. rendelkezései értelmében létesitett telepitvényi birtokra (3. és 4. §.), továbbá talajjavitás tárgyát képező vagy feldarabolás utján létrejött földbirtokra (5. és 6. §.), mint jelzálogra, telekkönyvileg be vannak kebelezve; — 2. közforgalomban lévő hazai vasutaknak és ezekhez közvetlenül csatlakozó, szintén közforgalomban lévő külföldi vasutaknak elsőbbségi kötvényeiből, kölcsönkötvényeiből és a törzsrészvények kivételével egyéb részvényeiből nemkülönben hajózható csatornák épitésére alakult hazai vállalatoknak az engedélyokmányban megállapitott épitési, illetőleg alaptőkéjét képező elsőbbségi kötvényekből, kölcsön-kötvényekből és a törzsrészvények kivételével egyéb részvényekből a kibocsátó intézet által tulajdonilag megszerzett és az intézet birtokában meglévő czimletek, valamint az ilyen elsőbbségi kötvényekre, kölcsönkötvényekre és részvényekre a kibocsátó intézet részéről adott kézi zálogkölcsönök.

Az állammal, állami intézetekkel (vállalatokkal) törvényhatóságokkal és községekkel szemben fennálló és feltételtől nem függő követelések alapján jelen törvény hatálya alá tartozó kötvények akkor is kibocsáthatók, ha az illető követelésről kiállitott okmány, a követelés tőkeösszegének megjelölése nélkül, meghatározott számu éven át fizetendő összegekről szól.

Csatlakozó külföldi vasutak czimletei alapján kötvények csak akkor bocsáthatók ki, ha a czimletek hazai törvényeink szerint elsőbbségi kötvényeknek, kölcsönkötvényeknek, illetőleg elsőbbségi részvényeknek tekinthetők.

A kibocsátó intézetnek szabadságában áll a kötvények kibocsátását a jelen §-ban meghatározott valamennyi, vagy csak egyes követelésre, illetőleg értékre alapitani.

3. Az 1894: V. t. cz. rendelkezései értelmében létesitett telepitvényi birtokra, mint jelzálogra, telekkönyvileg bekebelezett tőkekövetelés jelen törvény hatálya alá eső kötvények kibocsátásának alapjául csak akkor szolgálhat, ha e követelés tőkeösszege — az esetleges előző telekkönyvi tehertételekkel együtt — a jelzálogul lekötött földbirtok ama becsértékének hetvenöt (75%)-át meg nem haladja, amely becsérték a lekötés idejekor állapittatott meg.

4. Az 1894: V. törvénycikk 18. §-ának hatálya megfelelő alkalmazással kiterjesztetik mindazokra az esetekre, amelyekben a telepes által a telepitvényi birtok vételára, vagy annak még nem törlesztett része valamely a jelen törvény hatálya alá eső kötvényeket a 2. §. 1. pontja alatt felsorolt alapokon kibocsátó intézetnek, mint telepitőnek, vagy mint a telepitő jogutódjának fizetendő.

3. Art. XXXII of 1897 concerning the Security for certain Bonds issued by National Financial Institutes.

(Sanctioned on 25th August 1897. Promulgated in No. 12 of the Magazine of Laws, 28th August 1897.)

---

1. To this Law are subject those bonds, bearing interest and redeemable by lot, of joint stock companies or co-operative associations residing within the boundaries of the Lands of the Hungarian Crown, which are issued on the basis of claims or securities determined by § 2, within the limits and subject to the conditions of this Law.

Bonds issued by joint stock companies or co-operative associations residing within the boundaries of the Lands of the Hungarian Crown, on the basis of claims or securities determined by § 2, within the limits and subject to the conditions of this Law, being redeemable by lot, and by which, beyond the reimbursement of the money lent, also a gain depending upon lot or any other casual event is held out to the creditor (lottery bonds), are also subject to this Law.

The enactments of Art. IX of 1889 concerning the issue of and business transactions in lottery bonds remain unchanged.

2. The bonds subject to this Law can only be issued on the basis of determined claims or securities. These claims and securities are as follows: 1. claims of the issuing institute, not depending on any condition, which: a) are outstanding against bodies or associations having the right of imposing rates or taxes which are charged by a valid administrative or legal decision with the payment of these debts and their accessories; — b) are maintainable against the State or the undertakings of the State; — c) are secured by mortgages registered in the land register, the objects of which are territories formed as colonies according to §§ 3 and 4 of the Art. V of 1894, or by land amelioration or parcelling out (§ 5 and 6 of the same Law); — 2. securities acquired by and in the holding of the issuing institute as follows: priority debentures, other debentures and shares of inland railways serving for general traffic and of foreign railways connected therewith, also serving for general traffic, except the founders' shares of these railways; priority debentures of inland undertakings having as their object the making of navigable canals, issued according to the deed of concession for the fixed amount of costs of construction and the foundation capital; other debentures of such undertakings and their shares, except the founders' shares; and loans given by the issuing institute against a pledge of priority debentures, other debentures and shares of the above descriptions.

Bonds subject to this Law may also be issued on the basis of claims outstanding against the institutions (undertakings) of the State, municipalities and communities, not depending on a condition, even when the deed drawn up concerning such claims does not indicate any certain amount of capital, but mentions sums to be paid through a certain number of years.

Bonds can be issued on the basis of securities of foreign railways connected with inland ones only when these securities are considered according to our native laws as priority bonds, debentures or priority (preference) shares.

The issuing institute may base the issue of the bonds on all claims specified in this Article or on one claim or security.

3. Claims to capital for which colonisation lands formed in accordance with Art. V of 1894 are mortgaged, such mortgage being registered, can only serve as a basis for bonds subject to this Law when the amount of capital, together with the previous mortgages registered on such lands, if any, does not exceed seventy-five per cent (75%) of the estimated value of these lands at the time when the valuation was made.

4. § 18 of Art. V of 1894 applies with appropriate modifications to all those cases in which the person who buys colonisation land is bound to pay the purchase-price thereof, or that part of the price which he owes, to an institute issuing bonds subject to this Law on the basis mentioned in Nos. 1 and 2 of § 2 of this Law as regards the person who sells the colonisation land or his legal successor.

A függő termés, mely a kimozditási jog érvényesitésének idején a telepitvényi birtokon megvan, ilyen esetekben is a telepest illeti; a függő termésre azonban azon hátrálékos kamatok erejéig, melyek a telepes részére visszajáró összeg által nem fedeztetnek, a kimozditó intézetet törvényes zálogjog illeti meg.

5. Talajjavitási munkálatok (patakszabályozás, vizmosások megszüntetése, vizlecsapolás, mocsárkiszáritás, alagcsövezés, öntözés és sankolás) tárgyát képező földbirtokra, mint jelzálogra, telekkönyvileg bekebelezett tőkekövetelés a jelen törvény hatálya alá eső kötvények kibocsátásának alapjául csak akkor szolgálhat, ha tőkeösszege nem haladja meg — a netalán előző telekkönyvi tehertételekkel együtt — a jelzálogul lekötött földbirtok ama becsértékének hetvenöt (75%)-át mely becsérték a lekötés idejekor állapittatott meg; továbbá, ha a követelés tőkeösszege nem haladja meg az illető talajjavitási munkálat által igényelt költségek összegét sem, végül, ha a talajjavitási kölcsönt a hitelező intézet csak az illető munkálat előrehaladása arányában teszi folyóvá.

6. Feldarabolás utján létrejött földbirtokra, mint jelzálogra, telekkönyvileg bekebelezett tőkekövetelés a jelen törvény hatálya alá eső kötvények kibocsátási alapjául csak akkor szolgálhat; ha e követelés tőkeösszege — az esetleges előző telekkönyvi tehertételekkel együtt — a jelzálogul lekötött ingatlan becsértékének két harmadát meg nem haladja és ha a feldarabolás a jelen törvény értelmében ilyennek tekinthető.

Birtokfeldarabolásnak a jelen törvény értelmében az tekintetik, ha a feldarabolás ugyannak a telekkönyvi tulajdonosnak vagy tulajdonostársaknak ugyanegy község telekjegyzőkönyveiben (telekkönyvi betéteiben) foglalt, habár nem is összefüggő területet képező, avagy több község telekjegyzőkönyveiben (telekkönyvi betéteiben) foglalt, de összefüggő területet képező és minden esetben legalább négyszázezer korona becsértékü földbirtokára nézve akként történik, hogy a feldarabolás következtében keletkező birtokrészek becsértéke egyenként négyezer koronánál nem kisebb és huszonnégyezer koronánál nem nagyobb.

Az előző bekezdésben körülirt kellékekkel biró földbirtoknak négyezer koronánál kisebb becsértékü birtokrészekre való feldarabolása szintén a jelen törvény értelmében vett feldarabolásnak tekintetik, ha a vevők annak a községnek földbirtokkal biró vagy munkás lakosai, amelynek határában a feldarabolás történik és ha a feldarabolás nem szolgál uj község vagy telep létesitésére.

Négyszázezer koronánál kisebb becsértékü, de különben a jelen §. második bekezdésében körülirt többi kellékeknek megfelelő földbirtoknak az előző bekezdésekben meghatározott becsértékü birtokrészekre való feldarabolása szintén a jelen törvény értelmében vett feldarabolásnak tekintetik; ha ezt kivételes figyelembevételt érdemlő esetekben a pénzügyminister a földmivelési ministerrel egyetértőleg engedélyezi.

A jelen §-ban emlitett becsértékek a lekötés idejekor állapitandók meg.

A jelen törvény hatálya alá eső kötvények kibocsátásának alapjául a feldarabolás utján létrejött földbirtokra jelzálogilag bekebelezett követelések nem szolgálhatnak; ha oly kikötés jött létre, hogy a feldarabolt birtokrészek vevői egymásért az eladóval vagy jogutódjával szemben a vételár megfizetésére egyetemleges kötelezettséget vállalnak.

7. Azok az intézetek, melyek jelen törvény hatálya alá tartozó kötvényeket kivánnak kibocsátani, kötelesek alapszabályaikban a kereskedelmi törvény 157. és illetve 225. §-aiban megszabottakon felül még megjelölni a 2. §-ban meghatározott követelések és értékek közül azokat, amelyek alapján kötvényeket kibocsátani szándékoznak; továbbá a kibocsátási alapul szolgáló kölcsönök engedélyezésének feltételeit és a kölcsönök összegének meghatározásánál mérvadó alapokat, ugyszintén — amennyiben a kibocsátás földbirtokra bekebelezett követelés alapján történik — a földbirtok becsértékének meghatározásánál mérvadó alapokat, illetve követendő eljárási módozatokat; ha pedig a kibocsátás vasuti (csatornavállalati) czimletek alapján történik, a vasuti czimletek megszerzésénél s a vételár meghatározásánál mérvadó alapokat és eljárási módozatokat is megállapitani.

A jelen törvény hatálya alá eső kötvények kibocsátásának megkezdése előtt az a körülmény, hogy a kibocsátó intézet alapszabályai a jelen törvénnyel megegyez-

If the ejectment of the colonist is enforced by virtue of the law, the standing crop at the time of ejectment belongs also in these cases to the colonist; but up to the amount of unpaid interest already fallen due, which is not covered by the sum to be paid back to the colonist, the ejecting institute has a legal lien also as regards the standing crop.

5. Claims to capital for which such lands are mortgaged, the mortgage being registered, which are objects of amelioration of the soil (by regulation of brooks, stopping of water-underminings, conducting away water, draining marshes, irrigation works, etc.), can only serve as a basis for the issue of bonds subject to this Law when the amount of capital (together with previous mortgages, if any) does not exceed seventy-five per cent (75%) of the estimated value of the land bound by the mortgage, such valuation being made at the time of mortgaging the land; moreover, when the amount of capital does not exceed the expenditure required for the work of ameliorating the soil, and finally, when the crediting institute does not liquidate the amelioration-loan in excess of the proportion of the real progress of this work.

6. Claims to capital for which such lands are mortgaged, the mortgage being registered, which are formed by parcelling out, can only serve as a basis for the issue of bonds subject to this Law when the amount of the capital of the claim, together with the previous mortgages, if any, does not exceed two thirds of the value of the mortgaged lands and when the parcelling out can be considered as being effected in accordance with this Law.

The parcelling out is deemed to be in accordance with this Law, when lands of the same owner or owners, whose ownership is registered in the land register of the same community, having an estimated value of at least four hundred thousand Kronen, are parcelled out in such a manner that each plot formed by the partition has a minimum value of four thousand Kronen and a maximum value of twenty-four thousand Kronen. The lands to be parcelled out may either be contained in the land tables of one and the same village, in which case the surface need not be coherent, or be contained in the land tables of different villages, in which case their surface must be coherent.

The parcelling out of lands complying with the conditions mentioned in the preceding paragraph into plots of a value lower than four thousand Kronen is also considered to be in accordance with the provisions of this Law, when the purchasers have landed property or when they dwell as labourors in those villages within the limits of which the parcelling out is effected, and when the parcelling out is not effected for the purpose of forming a new village or a new colony.

The parcelling out of lands the estimated value of which is less than four hundred thousand Kronen, but which is in accordance with the other provisions of paragraph 2 of this Article, into plots of an estimated value provided for by the said paragraph is considered to be in accordance with this law, if the Minister of Finance in agreement with the Minister of Agriculture, gives his consent in exceptional cases worthy of consideration.

The estimated value of the lands mentioned by this Article must be fixed at the time of mortgaging them.

Claims secured by registered mortgages on lands formed by parcelling out cannot serve as the basis of the issue of bonds subject to this Law, when an agreement has been come to according to which purchasers of the parcelled lands are jointly and severally responsible towards the seller or his legal successor for the purchase price.

7. Institutes intending to issue bonds subject to this Law are bound to indicate in their articles of association, in addition to the particulars fixed by § 157 and § 225 of the Commercial Law respectively, the claims and securities mentioned by § 2 of the present Law, on the basis of which they intend to issue bonds. They must indicate, further, the conditions of the loans serving as a basis for the issue of the bonds and the principles governing the amount of the loans to be granted, and if the bonds are issued on the basis of registered claims on mortgaged lands, the principles according to which such lands were valued and the methods observed at the valuation; if the bonds are issued on the basis of railway or canal undertaking securities, the principles by which the purchase-price of the securities is regulated when acquiring them, and the method of acquisition, must be mentioned.

Before commencing to issue bonds subject to this Law, an entry of the fact that the articles of association of the issuing institute are in accordance with this

nek, az intézet székhelye szerint illetékes törvényszék czégjegyzékébe bevezetendő és szabályszerüen közzéteendő. A törvényszék az intézetnek erre irányuló kérelmét csak akkor teljesiti, ha egyfelől a bemutatott alapszabályokat a jelen törvénnyel egyezőknek találta és másfelöl az intézet kimutatta, hogy a 8. §. rendelkezéseinek megfelelt.

8. Az intézetek, melyek a jelen törvény hatálya alá eső kötvények kibocsátásával kivánnak foglalkozni, tartoznak továbbá a kibocsátás előtt e kötvények külön biztositására rendelt alapot alkotni és annak legkisebb összegét alapszabályaikban kitüntetni.

Ez a külön biztositási alap, ha az intézet a 2. §-ban meghatározott valamennyi kibocsátási alapon, vagy a 2. §. 1. pontjában meghatározott kibocsátási alapok, valamelyikén s ezenkivül ugyane §. 2. pontjában meghatározott valamely kibocsátási alapon is kiván kötvényeket kibocsátani, hat millió koronánál, minden egyéb esetben három millió koronánál csekélyebb nem lehet.

9. A kötvények külön biztositására rendelt alap elhelyezésére és jövedelmezővé tételére szolgálhatnak: 1. magyar államadóssági kötvényeknek, magyar kamatozó kincstári utalványoknak, az osztrák-magyar bank, valamint a kisbirtokosok országos földhitelintézete záloglevelcinek, az 1889: XXX. törvénycikk 11. §-ában meghatározott elhelyezésekre alkalmas zálogleveleknek és oly értékpapiroknak vásárlása; amelyekre az 1889. évi XXX. törvénycikk 11. §-ának rendelkezései későbbi törvénnyel kiterjesztettek, végül hazai közlekedési vállalatok elsőbbségi kötvényeinek vásárlása; — 2. az 1. pontban meghatározott és visszafizetésre kisorsolt értékpapirok és azok legfeljebb félév alatt lejáró szelvényeinek leszámitolása; — 3. az 1. pontban meghatározott értékpapirokra tőzsdei árfolyam értékük legfeljebb háromnegyed része erejéig s legfeljebb három hó tartamára adott kézi zálogkölcsön; — 4. legfeljebb három havi lejáratu és legalább két, fizetőképesnek ismert kötelezettnek aláirásával ellátott váltók leszámitolása; — 5. az intézetnek a 2. §. 1. c) pontjában megjelölt jelzálogos követelésével terhelve lévő földbirtok megvásárlása azon összegig, mely a jelen törvény hatálya alá eső kötvények kibocsátási alapjául szolgáló intézeti követelésnek teljes fedezésére szükséges.

10. A kötvények külön biztositására rendelt ez alapokra az 1876. évi XXXVI. törvénycikk 5., 7., 8., 9. és 10. §§-aiban foglalt intézkedések hatálya megfelelő értelmezéssel kiterjesztetik.

11. A jelen törvény hatálya alá eső kötvények külön biztositására rendelt alapot az alapszabályokban megállapitott összegen alól a kibocsátó intézet csak alapszabályainak ez irányban eszközölt módositása és ezen eszközölt alapszabálymódositásnak az illetékes törvényszéknél való bejegyzése után csökkentheti; de csak legfeljebb oly mértékben hogy a csökkentett alapnak fenmaradó része az előző 4. §-ban meghatározott mérveknél, vagyis hat, illetőleg három millió koronánál kevesebb ne legyen és legalább huszadrészét képezze az intézet azon forgalomban levő kötvényeinek, melyek a 2. §-ban megjelölt alapokon kibocsátva lettek.

12. A 2. §. 1. pontja alatt felsorolt alapokon jelen törvény hatálya alá eső kötvények legfeljebb a kibocsátási alapot képező követelések tőkeösszegének erejéig bocsáthatók ki. Ha a kibocsátási alapot képező követelésről kiállitott okmány — a követelés tőkeösszegének megjelölése nélkül — meghatározott számu éven át fizetendő összegekről szól, a tőkeérték kiszámitásának alapjául veendő kamatláb semmi esetre sem lehet kisebb a kibocsátandó kötvények kamatlábánál.

A 2. §. 2. pontja alatt megjelölt alapokon jelen törvény hatálya alá eső kötvények legfeljebb a kibocsátási alapul szolgáló cimletek vételára és az ilyen cimletekre adott kézi zálogkölcsönök tőkeösszegének erejéig bocsáthatók ki, de soha e cimletek névértékén tul.

13. A kibocsátó intézet köteles a forgalomból azonnal vissza vonni: 1. a. 2. §. 1. pontjában megjelölt alapokon kibocsátva levő kötvényeit abban az arányban, amelyben a kibocsátási alapul szolgáló követelések összege visszafizetés folytán, vagy más okból csökkent; — 2. a. 2. §. 2. pontjában megjelölt alapokon kibocsátva lévő kötvényeit abban az arányban, melyben az azok kibocsátási alapjául szolgáló cimletek és kézi zálogkölcsön-követelések állaga eladás, illetőleg visszafizetés folytán vagy más okból csökkent.

Law must be made in the trade register of the Court within the jurisdiction of which the issuing institute has its place of business, which entry must be lawfully published. The Court only complies with the request of the institute when it has found the presented articles of association to be in accordance with this Law and when the institute has given proof of having performed the duties imposed by the enactments of § 8.

8. Institutes intending to issue bonds subject to this Law are moreover bound to create a fund serving specially to secure these bonds, and to mention the minimum amount of such fund in their articles of association.

This special fund, when the institute has the intention of issuing bonds founded on all the bases for issue mentioned by § 2, or founded on one of the bases mentioned by No. 1 of § 2, also on some of the bases mentioned by No. 2 of § 2, may not be less than six millions of Kronen, and in any other case not less than three millions of Kronen, at the least.

9. This fund for special security of the bonds may be invested and rendered productive: 1. by purchase of debentures of the Hungarian State, of Hungarian Treasury bills bearing interest, of bonds of the Austro-Hungarian Bank, as well as of the Credit Institute of Small Land Owners, of mortgage bonds suitable for investments according to § 11 of Art. XXX of 1889, and of valuable securities to which § 11 of Art. XXX of 1889 has been stated to be applicable by subsequent laws, finally of priority bonds of inland transport undertakings; — 2. by discount of securities enumerated in No. 1 drawn for redemption and coupons thereof falling due at the latest in half a year; — 3. by loans on pledges of securities enumerated in No. 1 up to the maximum amount of two thirds of their quotation on the Exchange for a maximum period of three months; — 4. by discount of bills of exchange falling due not later than after the expiration of three months, signed by at least two persons who are known to be solvent; — 5. by purchase of landed property mentioned by No. 1c of § 2 encumbered by mortgages of the institute up to the amount which is needed to fully cover the claim of the institute, serving as a basis for the issue of bonds subject to this Law.

10. The enactments of §§ 5, 7, 8, 9 and 10 of Art. XXXVI of 1876 are to be applied with appropriate interpretation to these funds serving specially to secure the bonds.

11. The issuing institute cannot reduce the fund serving specially to secure the bonds subject to this Law to an amount lower than that fixed by the articles of association, until after an alteration of the articles of association has been made for such purpose, and after an entry has been made of this alteration of the articles of association in the trade register of the Court within the jurisdiction of which the issuing institute has its place of business, except in such a proportion that the remaining part of the reduced fund does not amount to less than that prescribed by § 4, viz. six or three millions of Kronen, as the case may be, nor to less than one twentieth part of the amount of the bonds of the institute in circulation which were issued on the bases mentioned in § 2.

12. Bonds subject to this Law can only be issued on the bases mentioned by No. 1 of § 2, up to the amount of capital of the claims serving as the basis of the issue. When the deed drawn up concerning the claim serving as the basis of the fund of issue — without naming the amount of the capital of the claim — mentions a sum to be paid during a certain number of years, the amount of interest serving as a basis for the calculation of the value in capital cannot be lower than the amount of interest of the bonds to be issued.

Bonds subject to this Law can only be issued on the bases mentioned by No. 2 of § 2, up to the amount of the capital of the purchase-price of the securities serving as the basis of the issue, or of the loans given on pledges of such securities, but never to an amount surpassing the nominal value of these securities.

13. The issuing institute is bound to immediately withdraw from circulation: 1. bonds issued on the bases mentioned by No. 1 of § 2, in such proportion as the amount of the claims serving as a basis of the issue has been reduced by payment or by other means; — 2. bonds issued on the bases mentioned by No. 2 of § 2, in such proportion as the actual value of the securities and pledges serving as a basis of the issue has been reduced by sale or by payment or by any other means.

14. A kibocsátó intézetnek a 2. §-ban megjelölt alapokon kibocsátott kötvényeiből nem lehet több forgalomban annál, mint amenynyinek névértéke a kibocsátott kötvények külön biztositására rendelt alap huszszorosával felér.

15. A kibocsátó intézetnek azon jelzálogilag biztositott követelései, melyek alapján a jelen törvény hatálya alá eső kötvényeket bocsátott ki, épségben maradnak akkor is; ha a jelzálogul szolgáló ingatlant birói árverésen az intézet maga szerzi meg, vagy ha az ilyen ingatlan az intézetnek a jelen törvény 4. §-a értelmében biróilag odaitéltetik.

Az ilyen követelések csak az intézet kérelmére törülhetők ki és addig a kötvények fedezetéül szolgálnak.

16. A jelen törvény hatálya alá eső kötvények egy-egy darabja egyszáz (100) koronánál kisebb összegre nem szólhat.

17. A kibocsátó intézetnek azok a követelései (2. §. 1. pont), illetve azok a cimletei és kézizálog-kölcsönkövetelései (2. §. 2. pont), melyek alapján a jelen törvény hatálya alá eső kötvények bocsáttatnak ki; az illető kötvények összeségének biztositékául szolgálnak, azokra végrehajtás nem intézhető s azokra vonatkozólag, a csőd folytán való értékesités esetét kivéve (18. §.), harmadik személyek jogokat egyáltalán nem szerezhetnek.

A kötvények alapjául szolgáló követeléseknek ez a jogi természete, az intézet javára ezen követeléseket biztositó eredeti okmányokon a megfelelő kötvények kibocsátása előtt feljegyzendő; ezen feljegyzés az intézet igazgatóságának és felügyelő bizottságának egy-egy tagja által aláirandó és az aláirások közjegyzőileg vagy biróilag hitelesitendők.

A jelzálogilag is biztositott ily követelések fentebb jelzett jogi természete az azok biztositására szolgáló zálogjog bekebelezésével egyidejüleg telekkönyvileg is feljegyzendő.

Hogy e feljegyzések megtörténjenek, arról gondoskodni az intézet igazgatóságának kötelessége.

A jelen szakasz második bekezdésében előirt feljegyzés az illető követelés megszünte előtt érvényesen nem törölhető.

Az ugyanezen szakasz harmadik bekezdésében elrendelt telekkönyvi feljegyzés a zálogjog törlésével egyidejüleg hivatalból törlendő.

Azok a beadványok és okiratok, melyek a jelen szakasz harmadik bekezdésében előirt telekkönyvi feljegyzés bejegyeztetése, illetőleg annak törlése céljából állittatnak ki, e tekintetben bélyeg- és illetékmentesek.

18. A kibocsátó intézet elleni csőd esetében abból a vagyonból, mely a 8., 10. és 17. §-ok szerint a kötvények biztositására van rendelve, az intézet elleni minden más követelés előtt a kötvénybirtokosoknak a kötvényekből származó követelései elégitendők ki.

19. Azok a vasuti és csatornavállalati czimletek (2. §. 2. pont) amelyek alapján, vagy amelyekre adott kézizálog-kölcsönök alapján az illető intézet a jelen törvény hatálya alá eső kötvényeket bocsát ki; mindaddig, mig e czimletek, illetve az azokra adott kézizálog-kölcsönök tényleg kibocsátási alapul szolgálnak, a kibocsátó intézet egyéb vagyonától elkülönitve kezelendők és kir. közjegyző ellenzára alatt őrzendők.

A kir. közjegyző minden egyes ellenzárolás alkalmával — az ellenzárolás időpontjának megjelölése, valamint aláirásának és hivatalos pecsétjének alkalmazása mellett — két példányban bélyegmentesen kiállitott jegyzéken darabszám, névérték és név szerint felsorolni tartozik azokat a czimleteket, amelyek ellenzára alá adattak, vagy onnan kivétettek. A jegyzékek egyik példánya a kir közjegyzőnél marad, másik példányát pedig az intézet veszi át.

A kir. közjegyző ennek az ellenzárnak alkalmazása végett szükséges eljárásáért az 1880. évi LI. törvényeikk 12. §-ában megjelölt állandó munkadijon és az idézett törvény 19. §-ában emlitett vitelbéren felül egyéb dijakat nem számithat fel.

20. Azon intézet igazgatósága, mely intézet a jelen törvény hatálya alá eső kötvények kibocsátásával foglalkozik, köteles, a hivatalos lapban, nemkülönben az intézeti hirdetmények közzétételére esetleg rendelt más lapokban, félévenként olyan kimutatást közzétenni, melyből tüzetesen kitünjék: 1. az intézet részéről a

14. Bonds issued on the bases mentioned by § 2 of the issuing institute can only circulate up to such amount that the nominal amount of the bonds in circulation does not exceed twenty times the amount of the funds serving specially to secure the bonds issued.

15. Claims of the issuing institute secured by mortgages, on the basis of which bonds subject to this Law have been issued, remain valid in cases when the mortgaged immovable is purchased by means of a judicial auction by the institute itself, or when such immovable is adjudicated to the institute according to § 4 of this Law.

Such registered debts can only be extinguished on demand of the institute, and until then serve to secure the bonds.

16. Bonds subject to this Law cannot be made out to an amount less than one hundred (100) Kronen each.

17. The claims (No. 1 of § 2) the securities and pledges (No. 2 of § 2), as the case may be, of the issuing institute on the basis of which bonds subject to this Law have been issued serve to secure the totality of the respective bonds; no execution can be levied against them, nor can third persons — except in the case of sales in consequence of bankruptcy (§ 18) — acquire any rights whatever concerning them.

This legal nature of the claims serving as a basis to the bonds must be noted on the original documents securing these claims in favour of the institute, before issuing the respective bonds: this note must be signed by one member of the directorate and by one member of the council of supervision of the institute. The signatures must be authenticated by a public notary or by the Court.

A note of the legal nature above mentioned of such claims as are secured by mortgages must also be made, together with the registration of the mortgage serving for their security, in the land register.

The directorate of the institute is bound to see that this note is made.

The note prescribed by paragraph 2 of this Article cannot lawfully be extinguished before the extinction of the respective claim.

The note to be made in the land register in accordance with the provision of paragraph 3 of this Article is to be extinguished *ex officio* together with the extinction of the mortgage.

Presentations and documents having for their object the entry of the note prescribed by paragraph 3 of this Article or of its extinction, in the land register, are as to this free from stamps and duties.

18. In the case of the bankruptcy of the issuing institute the claims of the bondholders arising out of the bonds must be satisfied out of the assets serving according to §§ 8, 10 and 17 to secure the bonds, in priority to all other claims against the institute.

19. Securities of railway or canal undertakings (No. 2 § 2), on the basis of which the institute in question has issued bonds subject to this Law, or on pledges of which loans have been made on the basis of which such bonds have been issued, must be administered separately from the other assets of the issuing institute, and must be kept in safe keeping with a control lock of a public notary, so long as these securities or loans made on pledges thereof serve in fact to secure the fund of issue.

The public notary is bound on every occasion when he opens or shuts the control lock, to draw up a document in two stamp-free copies mentioning the date of his opening and shutting the control lock, signing the document and putting his official seal to it; this document must contain an enumeration of the securities which he has locked up or which were taken away, mentioning their numbers, their nominal value and their descriptions. One of these copies is kept by the public notary, the other by the institute.

For his proceedings in matters of control locking the public notary is not allowed to demand other fees than that fixed by § 12 of Art. LI of 1880 and the fare tax fixed by § 19 of the same Law.

20. The directorate of the institute issuing bonds subject to this Law is bound to publish every half year in the Official Gazette, and also in the papers appointed for the publication of the advertisements of the institute, a return, which must show with precision: 1. the nominal amount of the bonds issued by the institute

2. §. 1. pontjában vagy a 2. §. 2. pontjában felsorolt alapokon kibocsátva levő kötvényeknek névszerinti összege; — 2. azon követelések összege, illetve azon czimletek összes névértéke, melyek a 2. §. 1. pontjában, illetőleg a 2. §. 2. pontjában felsorolt alapokon kibocsátva lévő kötvények biztositékául szolgálnak; — 3. a kötvények külön biztositására rendelt alap összegszerü mennyisége, valamint az is, hogy ezen alapnak egyes részei a jelen törvény által erre nézve megszabott korlátok között miként vannak elhelyezve; — 4. olyan intézetnél, mely a 2. §. 1. c. pontjában felsorolt alapokon bocsátja ki a kötvényeket, ezen felül még a kibocsátási alapul szolgáló követelések fejében jelzálogként lekötött földbirtokoknak a lekötés idejekor megállapitott becsértéke.

Ezen kimutatás a közzététel napjától számitott 8 nap alatt, a közzétételt igazoló hirlappéldányokkal együtt, az illetékes törvényszéknél bemutatandó.

21. A jelen törvény hatálya alá eső kötvények birtokosai jogainak védelme és az ilyen kötvényeket kibocsátó intézet igazgatósági tagjainak felelőssége tekintetében megfelelő alkalmazással az 1876. évi XXXVI. törvénycikk 22.—26. 28. és 31.—35. §§-ainak rendelkezései irányadók.

Az 1876: XXXVI. törvénycikk 34. §-ában megszabott büntetéssel sujtandók azonban a kibocsátó intézet igazgatóságának tagjai akkor is, ha elmulasztják gondoskodni arról, hogy a 17. §. második bekezdésében előirt feljegyzés annak idején eszközöltessék.

22. A jelen törvény hatálya alá eső kötvények és azok kamatszelvényei a tőkekamat- és járadékadótól, valamint az általános jövedelmi pótadótól mentesek.

Ezek a kötvények ezenfelül óvadékképeseknek és arra is alkalmasaknak nyilvánittatnak, hogy azokba a községek, testületek, alapitványok és nyilvános felügyelet alatt álló intézetek pénzei, ugyszintén a hitbizományi és letéti pénzek gyümölcsözőleg elhelyeztessenek; és végre hogy szolgálati és üzleti biztositékul is elfogadtassanak akkor, amikor a biztositék az erre vonatkozó szabályok szerint nem készpénzben teendő le.

23. Ha a jelen törvény hatálya alá eső kötvényeket a jelen törvény 2. §-ának 1. c. pontja alapján kibocsátó valamely pénzintézet az 1894. évi V. törvénycikk rendelkezéseinek megfelelő telepitést, vagy a jelen törvény 6. §-ának megfelelő birtokfeldarabolást foganatosit; az egyrészről az intézet, másrészről a telepes, vagy a feldarabolás utján létrejött birtokrészlet vevője között kötött vételi (telepitési) szerződés és a tulajdonjognak e szerződésből folyó telekkönyvi bekebelezése bélyeg- és illetékmentes.

24. Ha nyilvános számadásra kötelezett pénzintézetnél fenálló és a jelen törvény hatálya alá eső kötvények kibocsátására alkalmas követelések olyan részvénytársaságra vagy szövetkezetre ruháztatnak át, mely a jelen törvény hatálya alá tartozó kötvények kibocsátásával foglalkozik; az ily átruházások bélyeg- és illetékmentességben részesittetnek, még pedig az átruházott követelés engedményezése és netaláni bekebelezése utján járó bélyeg- és illetékre nézve.

25. Azokra a részvénytársaságokra és szövetkezetekre, melyek a jelen törvény életbeléptekor a 2. §-ban meghatározott alapok valamelyikének felhasználásával kötvények kibocsátásával már foglalkoznak, illetőleg azoknak ilyen kötvényeire a jelen törvény érvénye és pedig az alábbi összes feltételek teljesitésének napján kezdődő hatállyal, kiterjesztetik; ha az illető részvénytársaság vagy szövetkezet a jelen törvény életbeléptétől számitott legfeljebb egy (1) év alatt: 1. alapszabályait — amennyiben azok a jelen törvény határozmányainak meg nem felelnek — a jelen törvény határozmányaival összhangba hozza; — 2. a 4. §-ban előirt külön biztositéki alapot és pedig a 14. §. rendelkezéseinek is megfelelően megalkotja; — 3. azt a körülményt, hogy alapszabályai a jelen törvénnyel megegyeznek, a czégjegyzékbe bevezetteti és szabályszerüen közzéteteti; — 4. a 17. és 19. §-okban elrendelt feljegyzéseket, illetőleg ellenzárolást foganatosittatja.

A törvényszék a jelen szakasz 3-ik pontjához képest előterjesztett kérelmet csak akkor teljesiti, ha az alapszabályokat a jelen törvénnyel egyezőknek találta és az illető intézet kimutatta, hogy az ezen szakasz 2. pontjában foglalt rendelkezésnek megfelelt.

on the bases enumerated by No. 1 of § 2 or No. 2 of § 2; — 2. the amount of the claims or the total nominal value of the securities, as the case may be, serving to secure the bonds issued on the bases enumerated by No. 1 of § 2 and No. 2 of § 2, respectively; — 3. the amount of the fund serving specially to secure the bonds set out in a lump sum, and also how the individual portions of this fund are invested within the limits fixed by this Law in that regard; — 4. in the case of an institute issuing bonds on the bases enumerated in No. 1c of § 2, in addition to these particulars, the valuation of the mortgaged immovables serving as a security for the claims which are the basis of the issue, made at the time of mortgaging these immovables.

This return must be presented to the Court within the jurisdiction of which the institute has its place of business, within eight days, to be reckoned from the day of publication, together with the numbers of the Gazette and other papers proving the publication to have been made.

21. Concerning the protection of the rights of the holders of bonds subject to this Law, and concerning the responsibility of the members of the directorate of the institutes issuing such bonds, the enactments of §§ 22—26, 28, and 31—35 of Art. XXXVI of 1876 hold good with appropriate modifications.

The members of the directorate of the issuing institute must, however, be subjected to the punishment imposed by § 34 of Article XXXVI of 1876 also in the case when they have omitted to see that the note provided for by paragraph 2 of § 17 has been made in due time.

22. The bonds subject to this Law, as well as their coupons for interest, are freed from the taxes payable on capital, interest and rents, and from additions to the general income tax.

These bonds moreover are declared to be safe for investment of trust-money, and to be so qualified, that the money of communities, public bodies, charitable endowments, institutions subject to public control, and entails, as well as of deposits, may be invested therein and rendered productive. Finally they may be accepted as security for service or employment and for business transactions, when such security is not required to be given, according to particular enactments, in ready money.

23. When an institute issuing bonds subject to this Law on the basis of No. 1 c of § 2, carries through a colonisation according to the enactments of Art. V of 1894 or a parcelling out of landed estates according to § 6 of this Law, the contract of purchase (colonisation) drawn up between the institute on the one side and the colonist or the purchaser of the plot created by the parcelling out on the other side, and the registration of the proprietorship resulting from this contract, are free from stamps and taxes.

24. When claims of institutes obliged to issue public accounts, qualified to serve as a basis of the issue of bonds subject to this Law, are transferred to a joint stock company or co-operative association which issues bonds subject to this Law, such transfers also enjoy freedom from stamps and taxes, as well concerning the transfer, as concerning the eventual registration in the land register of the transferred claims.

25. The enactments of this Law are applicable to joint stock companies and co-operative associations which have already issued bonds, using one of the bases mentioned by § 2, at the time of the coming into operation of this Law, and take effect from the day on which they have performed all the duties hereinafter enumerated, provided the joint stock company or co-operative association in question has within one year at most: 1. brought its articles of association, in so far as they do not correspond with this Law, into accordance with the requirements of this Law; — 2. formed the security fund prescribed by § 4 and in accordance with the enactments of § 14; — 3. had an entry made in the trade register and lawfully published of the circumstance that its articles of association correspond with the Law; — 4. had the notes prescribed by § 17 made, and the provisions of § 19 as to the control-lock carried out.

The Court will comply with the request presented according to No. 3 of this Article only when it has found the articles of association to be according to the provisions of this Law, and when the Institute in question is proved to have performed the duty fixed by No. 2 of this Article.

26. Jelen törvény kihirdetése napján lép életbe s végrehajtásával a pénzügyi, a kereskedelemügyi és a földmivelésügyi ministerek, továbbá a törvénykezés tekintetében az igazságügyi minister, Horvát- és Szlavonországokban pedig a pénzügyminister, a kereskedelemügyi minister és a törvénykezés tekintetében Horvát-Szlavon-Dalmátországok bánja bizatnak meg.

IV. A kereskedelmi biróságok hatáskörébe utalt vétségek eseteiben követendő eljárás.

A magyar kereskedelmi törvény részvényjogi, továbbá szövetkezeti és biztositási részében (218—221, 246 és 462 §§) büntető intézkedéseket tartalmaz, amennyiben bizonyos tényálladékok fennforgása esetén a részvénytársaságok és szövetkezetek igazgatóit, felügyelő bizottsági tagjait, a külföldi részvénytársaságok és szövetkezetek belföldi képviselőit, végül a biztositási vállalatok igazgatóit illetőleg belföldi képviselőit büntetéssel sujtja az esetre, ha az illető cselekvés vagy mulasztás nem esik a büntető törvénykönyv intézkedései alá.

A büntetés tekintetében ezen vétségek két csoportra oszlanak. Az egyik, a sulyosabb csoportba tartozó vétségek büntetése 3 havi fogság, amely enyhitő körülmények között 1000 forintig (2000 koronáig) terjedhető pénzbirságra változtatandó át, a másik csoportba tartozó vétségek csakis pénzbüntetéssel és pedig 1000 forintig (2000 koronáig) terjedhető pénzbirsággal sujtandók. Ugyanily intézkedéseket tartalmaz a záloglevelek biztositásáról intézkedő 1876. XXXVI. t. cz. 32—34, továbbá a hazai pénzintézetek által kibocsátandó némely kötvény-kategoria tekintetében megalkotott 1897. évi XXXII. t. cz. 21 §-ában.

Ezen vétségek elbirálása a törvényszékek, mint kereskedelmi biróságok, illetőleg a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék hatáskörébe tartozik. Az eljárást magát a peres és peren kivüli kereskedelmi eljárás tárgyában, az 1881. LIX. t. cz. 107. §-a alapján kibocsátott ministeri rendelet 50 §-a csak igen hiányosan szabályozta. Erre való tekinte tel az uj bünvádi perrendtartást életbe léptető 1897 évi XXXIV. t. cz. 28. §-ában felhatalmazta az igazságügyministert arra, hogy (a felsorolt törvények által) a kereskedelmi biróságok hatáskörébe utalt vétségek eseteiben követendő eljárást rendelettel ujra szabályozza. E felhatalmazás alapján bocsátotta ki a minister 1906 évi november 29-én a T. 215/G. számu rendeletét.

A rendelet értelmében az eljárás meginditására kizárólag az a törvényszék, mint kereskedelmi biróság illetékes, amelynél az illető részvénytársaság, szövetkezet, biztositó vállalat főtelepe, illetőleg a külföldi részvénytársaság, szövetkezet, vagy biztositó vállalat belföldi képviselősége bejegyezve van, ha megszünt cégre vonatkozólag indul meg az eljárás, az a törvényszék, amelynél legutóbb be volt jegyezve.

Az eljárás hivatalból inditandó meg, mihelyt a törvényszék az illető cselekvésről vagy mulasztásról tudomást szerez.

A biróságoknak, kir. ügyészeknek, iparhatóságoknak, kereskedelmi és iparkamaráknak kötelességük a tudomásukra jutott ily cselekvéseket és mulasztásokat az illetékes törvényszékkel haladéktalanul közölni. A sértett fél feljelentéssel élhet, de őt sem a vizsgálat, sem a további eljárás során beavatkozás, inditványozási jog, perbeszéd, vagy jogorvoslat nem illeti meg s csak az áll szabadságában, hogy a tiltott cselekmény felderitését vagy bizonyitását előmozditó ténykörülményeket és bizonyitékokat a biróságnál vagy a királyi ügyésznél bejelenthesse. Amennyiben pedig az ügy tárgyalás utján nyer elintézést, arra tanukép megidézendő.

A törvényszék az ily ügyekben hármas tanácsban kereskedelmi ülnök részvétele nélkül hozza meg minden határozatát. A tanácsnak nem lehet tagja, aki ugyanazon ügyben vizsgáló biztosként müködött. A felső biróságoknál ezen ügyekben a kereskedelmi ügyekre alakitott szaktanács, ahol ily tanács nem alakittatott volna, a polgári ügyekben itélő tanácsok egyike jár el. Az eljárás tárgyát csakis a kereskedelmi törvény illetve az 1876 XXXVI. t. cz., végül az 1897 XXXII. t. cz. idézett

26. This Law comes into operation on the day of its publication. With its execution the Minister of Finance, the Minister of Commerce and the Minister of Agriculture, and in regard to jurisdiction the Minister of Justice, in Croatia-Slavonia, the Minister of Finance and the Minister of Commerce, and in regard to jurisdiction, the Ban of Croatia-Slavonia-Dalmatia, are entrusted.

IV. Procedure in Criminal Matters to be dealt with by Commercial Courts.

The Hungarian Commercial Law contains a series of penal provisions in the sections on joint stock companies, co-operative associations and insurance business (§§ 218—221, 246 and 462). It inflicts punishments, in the case of certain acts and omissions, on the members of the directorate and of the council of supervision of joint stock companies and co-operative associations, the representatives of foreign joint stock companies or co-operative associations, and the directors and inland representatives of insurance undertakings, where the acts or omissions do not, under the circumstances, offend against the Criminal Law.

These offences may be divided into two categories, the division being based on the punishment of the offences. The punishment of more serious offences is imprisonment up to three months, which may be converted, if there are extenuating circumstances, into a maximum fine of 1000 Gulden (2000 Kronen). In the other cases the punishment can only consist in a fine to a maximum amount of 1000 Gulden (2000 Kronen). Similar provisions are contained in §§ 32—34 of the Law concerning the security to be given to mortgage bonds (Art. XXXVI of 1876) and finally in § 21 of the Law XXXII of 1897 concerning some categories of bonds to be issued by Hungarian financial institutes.

The jurisdiction in these criminal matters belongs to the Royal Courts dealing with commercial matters, in Budapest to the Court for Commercial and Bill of Exchange matters. The procedure was regulated in a rather unsatisfactory way by § 50 of the Ordinance concerning the procedure in judicial and extra-judicial commercial matters issued by the Minister of Justice on the basis of his authorisation contained in § 107 of Art. LIX of 1881. In consequence of this insufficiency the Law giving validity to the new Penal Procedure (Art. XXXIV of 1897) entrusted the Minister of Justice by § 28, with the revision of the above mentioned procedure by means of an Ordinance. This Ordinance was issued on the 29th of November 1906 *sub*. No. 215 G.

According to this Ordinance those Courts in their quality as Commercial Courts are exclusively competent to institute the judicial inquiry, in the trade register of which the entry of the head establishment or the inland representation of the joint stock company co-operative association, or insurance undertaking, has been made, and when the inquiry has to be instituted against a firm already extinguished, those Courts by which the last entries have been made.

The inquiry must be instituted *ex officio* as soon as the Court acquires knowledge of the punishable acts or omissions.

The Courts, Public Prosecutors, Industrial Authorities, and Chambers of Commerce and Industry, ought immediately to make reports to the Courts having jurisdiction in respect of offences of which they acquire knowledge. Persons injured by such offences may lodge a complaint, but they are not entitled, either during the inquiry or during the proceedings, to intervene in any way whatever, to make any proposition, to argue or to excercise any right of appeal. They can only make reports and proofs of facts to the Public Prosecutor or to the Court, which may be of assistance in discovering or proving the offence. When the matter is tried in Court the parties must be summoned as witnesses.

The Court will decide in these matters in a council of three judges without a man of business as assistant-judge. The judge commissioned for the inquiry cannot be a member of this council. In the second and third instance, these matters are assigned to the Commercial Councils, and only where no special Commercial Council exists, to Common Law Councils. The only objects of this procedure are offences which are in contravention of and are subjected to punishments by the

intézkedéseibe ütköző cselekmények és mulasztások képezik és a törvényszékek, mihelyt a büntető törvények sulya alá eső cselekmény jelenségei merülnek fel az iratokat az illetékes büntető birósághoz kötelesek áttenni.

A törvényszék előtti eljárás különböző a szerint, hogy a panaszlottat terhelő cselekmény az ily kereskedelmi vétségek melyik kategoriájába tartozik. Amennyiben oly cselekvés vagy mulasztás látszik fennforogni, amely rendszerint szabadságvesztés-büntetéssel sujtandó, a törvényszék rendszerint vizsgálatot rendel el és birói tagjai sorából vizsgálóbiztost küld ki. A vizsgálóbiztos tiszte a tényállást minden irányban felderiteni, e célból a panaszlottat, amennyiben az nyilatkozni kiván, kihallgatni s a tényállás felderitésére alkalmas egyéb adatokat és bizonyitékokat beszerezni. Könyvvizsgálat csak a biróság határozata alapján foganatositható, tanuk és szakértők kihallgatására, valamint birói szemle foganatositására a büntető perrendtartás általános intézkedései nyernek alkalmazást. A királyi ügyész a vizsgálatot a közérdek szempontjából ellenőrzi, e célból az iratokat megtekintheti, a vizsgálat foganatositása és megszüntetése érdekében inditványokat tehet. A panaszlott már a vizsgálat során megnevezheti védőjét a gyakorló ügyvédek sorából, akit a büntető perrendtartás által a védő részére biztositott jogok illetnek.

A vizsgálat befejeztével az iratok a törvényszékhez beterjesztendők. A törvényszék, amennyiben az eljárás folytatására nem lát kellő alapot, azt végzéssel megszünteti. A megszüntető végzés ellen a kir. ügyész felfolyamodással élhet. Ha a törvényszék az eljárást folytatandónak itéli, kitüzi a szóbeli tárgyalást s a feleknek, a tanuknak és szakértőknek megidézéséről gondoskodik. A törvényszék vizsgálat nélkül is elrendelheti a szóbeli tárgyalást, amennyiben a tényállás tisztának vagy nehézség nélkül tisztába hozhatónak látszik. Ez esetben azonban a panaszlottat 15 napnál nem hosszabb záros határidő alatt beadandó nyilatkozat megtételére kell felhivnia. A nyilatkozat beadásának elmulasztása, továbbá az a körülmény, hogy a külföldön vagy ismeretlen helyen tartózkodó alperesnek az idézés nem kézbesithető, az eljárás folytatását nem akadályozza. A tárgyalásra panaszlott azzal a figyelmeztetéssel idézendő meg, hogy meg nem jelenése az ügy tárgyalását nem fogja akadályozni, hogy szabadságában áll a tárgyalásra védőt küldeni. Ha lakhelye ismeretlen, részére hivatalból védő rendelendő, az idézés pedig a hivatalos lapban egyszer közzéteendő. A panaszlott elővezetésének, előzetes letartóztatásának, vagy vizsgálati fogságba helyezésének helye nincs.

A tárgyalás nyilvános, a nyilvánosság kizárása azonban a büntető perrendtartásban foglalt eseteken kivül akkor is elrendelhető, ha üzleti titok felfedése válik szükségessé. A tárgyaláson, amennyiben megjelent, mindenekelőtt a panaszlott hallgatandó ki, azután a bünvádi perrendtartás szabályainak megfelelő alkalmazásával felveendő a bizonyitás. A bizonyitás befejezése után az ügyész előterjeszti inditványát, utána a védő, valamint a panaszlott a védelmet. További szóváltásnak helye nincs. A felek meg nem jelenése esetében az ügyet s a beszerzett bizonyitékokat az előadó biró adja elő.

Amennyiben panaszlottnak a védelem előkészítésére nem volt elég ideje, vagy a bizonyitás felvétele végett szükséges, a törvényszék a tárgyalást elnapolja, esetleg közbenszóló végzéssel az eljárás kiegészitését rendeli el. Amennyiben a tárgyalás folyamán valamely más vétség jelenségei merülnek fel, mint amelyre nézve a tárgyalás el van rendelve, de ez a vétség is a törvényszék illetékességéhez tartozik s a törvényszék az eljárás különválasztását nem tartja helyénvalónak, a tárgyalást legalább 15 napra el kell napolni.

A tárgyalás eredményéhez képest a törvényszék végzéssel megszünteti az eljárást és a királyi kincstárt kötelezi az eljárás költségeinek megtéritésére vagy pedig itéletet hoz s vétkesnek mondja ki panaszlottat, kiszabja reá a büntetést, egyuttal pedig az eljárási költségnek megfizetésében elmarasztalja.

Az itélet az érdekeltekkel kihirdetés utján, közlendő, azoknak pedig, akik a kihirdetéskor nincsenek jelen vagy a kézbesitést kérik, kézbesitendő.

Commercial Law, by Art XXXVI of 1876 and Art. XXXII of 1897. When indications of an offence defined by the Criminal Law appear, the papers must immediately be sent to the Criminal Court.

The proceedings before the Court differ according to the category into which these offences against the Commercial Law fall. In the case of an act or omission punished by the Law with imprisonment, the Court must order an inquiry to be made in regular form, and must commission a judge for that purpose. The commissary of inquiry must hear the defendant when he wishes to give evidence, and must procure all particulars and proofs of the case. His duty is to elucidate the state of facts of the case in every direction. Books can only be examined by virtue of a decision come to by the Court; as to the hearing of witnesses and experts by the Court and judicial inspection the general enactments of the Criminal Procedure Ordinance hold good. The Public Prosecutor ought to control the proceedings with a view to the public interest. To this end he may inspect the papers of the case and move the suspension or continuation of the proceedings. The defendant may nominate his counsel for the defence during the inquiry. Such counsel must be chosen from the practising advocates, and has the same standing as the Law concerning Criminal Procedure grants to him.

When the inquiry is terminated the papers must be submitted to the Court. The Court ought to suspend the proceedings when it finds no satisfactory reason for continuing them. Against such a decision the Public Prosecutor may lodge an appeal. When the Court finds that proceedings should be continued, it must fix a day for the trial and summon the parties, witnesses and experts. The Court may also fix a day for the trial of the case without having instituted an inquiry, when the facts are clear, or when they seem to be capable of being ascertained without difficulty. In this case, however, it ought to adjourn the proceedings, granting the defendant a period of 15 days, and ordering him to state his defence within this period. Neither the circumstance that the defendant has failed to state his defence, nor that the summons could not be served upon him, because he dwelt in another place or somewhere abroad, can prevent the proceedings from being continued. The defendant must be summoned to the trial with a warning that his non-appearance will not prevent the trial and that he is allowed to entrust counsel with his defence. When the place of abode of the defendant is unknown, counsel must be nominated *ex officio* on his behalf, and the summons be published once in the Official Gazette. No warrant to appear nor preliminary arrestment nor imprisonment on remand takes place against the defendant in this procedure.

The trial is public. A decision not to admit the public to the trial can, however, be come to by the Court, in addition to the cases provided for by the Criminal Procedure Ordinance, if the secrets of a business will be disclosed. In the course of the trial the defendant must be first heard, if he has appeared. After the hearing of the defendant the proofs must be produced, the enactments of the Criminal Procedure Ordinance being applied with appropriate modifications. When the production of proofs is finished the Public Prosecutor moves his proposition; the counsel for the defence then argues and finally the defendant may also speak in his defence. Replies, rejoinders, etc. are not allowed in this procedure. In case of non-appearance of the parties, the referent-judge has to make a report on the case and on the proofs procured.

When the defendant has not had time enough to prepare his defence, the Court ought to adjourn the trial; it ought to do the same when the production of proofs demands it. Eventually, by an interlocutory decision it orders the proceedings to be completed. When, however, during the trial it transpires that the defendant has also committed an offence other than the one to deal with which the Court has fixed the day of trial, it ought to decide for a trial after a period of at least 15 days, provided it has jurisdiction also as to such offence, and provided it does not hold it necessary to separate the proceedings.

According to the result of the trial the Court comes to a decision, either dismissing the proceedings and imposing the payment of the costs thereof on the Treasury, or giving a sentence against the defendant determining his punishment and the costs he has to pay.

The sentence must be pronounced in the presence of the parties. If, however, the parties do not appear at its pronouncement or if they lodge a request that the sentence be served on them, the sentence must be communicated to them by serving it.

A vizsgálat és tárgyalás mellőzhető, ha panaszlottat oly cselekmény vagy mulasztás terheli, amely miatt a törvény értelmében csakis pénzbirsággal illetve pénzbüntetéssel büntethető.

Ez esetben panaszlott felhivandó, hogy igazoló nyilatkozatát 15 nap alatt adja be, amennyiben pedig külföldön lakik, a felhivás a hivatalos lapban egyszer közzéteendő. E határidő eltelte után a törvényszék az esetleg beadott nyilatkozat figyelembevételével s a hivatalos tudomására jutott adatok alapján zárt ülésben végzéssel határoz, az esetben is, ha a panaszlottat elitéli. Az ily csekélyebb súlyú cselekmények s mulasztások eseteiben is elrendelendő a vizsgálat és tárgyalás, ha a panaszlott nyilatkozatában maga kéri azt, vagy ha a biróság azt a tényállás felderitése céljából szükségesnek tartja, végül, ha a panaszlott mentelmi jogot élvez.

A törvényszék itélete, valamint a tárgyalás után hozott megszüntető végzése felebbezéssel, a tárgyalás nélkül hozott megszüntető vagy büntetést kiszabó végzése pedig, hasonlókép az eljárás során hozott oly végzései, amelyek nem a tárgyalás előkészitésére vonatkoznak, felfolyamodással támadhatók meg, a panaszlott, a védő s a királyi ügyész által. Ugy a felebbezés, mint a felfolyamodás a kihirdetéstől, illetve kézbesitéstől számitott 8 nap alatt egy példányban adandó be a törvényszéknél. A felebbező, illetőleg felfolyamodó ellenfelének jogában áll a felebbezést, illetve felfolyamodást és annak indokolását a biróságnál megtekinteni s észrevételeit megtenni. Ugyanezt teheti az iratok felterjesztése után a királyi táblánál.

A királyi tábla a felfolyamodást zárt ülésében végzéssel intézi el, határozata ellen további jogorvoslatnak helye nincs. A felebbezést a kir. tábla tanácsülésében megvizsgálja, ha az elkésett, kizárt, vagy arra nem jogosult személy által adatott be, végzéssel visszautasitja. Ha pótlást vagy a bizonyitás kiegészitését vagy ismétlését tartja szükségesnek, azt elrendeli. Ha az ügy érdemileg elintézhető, vagy az elrendelt pótlás, illetve kiegészités teljesittetett, a kir. tábla az ügy nyilvános tárgyalására határnapot tüz ki s arra a főügyészséget, panaszlottat s ennek védőjét megidézi. A tárgyaláson az ügy előadója a felebbezés által megszabott keretben ismerteti az ügy állását. Azután a felek megtehetik a bizonyitási eljárásra s egyes bizonyitékokra vonatkozó észrevételeiket. Amennyiben a bizonyitó eljárásnak megismétlése, vagy uj bizonyitásfelvétel mutatkozik szükségesnek, a kir. tábla a bizonyitást vagy a tárgyaláson veszi fel, vagy pedig a bizonyitás felvételére saját biráját vagy az elsőfokban eljárt törvényszék biráját küldi ki. A bizonyitó eljárás befejezése után a főügyészség képviselője előterjeszti inditványát, a védő, utóbb pedig a panaszlott, a védelmet. A tárgyalás berekesztése után a kir. tábla meghozza végzését, illetőleg itéletét.

A királyi táblának végzése ellen az esetben sincs jogorvoslatnak helye, ha ez az eljárást beszüntetné. Itélete ellen pedig csak a panaszlott adhat be semmiségi panaszt, ha a törvény megsértésével itéltetett el. E panasz a másodbirósági itélet kézbesitésétől számitott 8 nap alatt ügyvéd által adandó be a törvényszéknél, amely azt elintézés végett a királyi kuriához felterjeszti. A királyi kuria, ha a semmiségi panaszt visszautasitandónak nem találja, annak nyilvános ülésen való megvizsgálására határnapot tüz ki, amelyre a koronaügyészt és a panaszlott védőjét megidézi. A királyi kuria előtt a bizonyitási eljárásnak helye nincs s a másodbiróság által megállapitott tényállás csak annyiban támadható meg, amennyiben a másodbiróság valamely tényt jogszabály megsértésével állapitott meg. A tárgyaláson az ügy az előadó által előadandó, az előadás befejezése után előbb a koronaügyész, illetőleg helyettese, azután a védő, ha pedig a panaszlott ügyvédi vagy birói képesitéssel bir, vagy jogtudor, ő maga szólalhat fel. A királyi kuria, ha a semmiségi panasznak helyt ad s az ügyet érdemben elbirálhatónak tartja, a tényállást az előtte fekvő adatok alapján szabad meggyőződése szerint állapitja meg s az ügy érdemében is határoz. Ha az ügyet nem tartja érdemileg elbirálhatónak, a másodbiróságot ujabb eljárásra és ujabb határozat hozatalára utasitja. A királyi kuria határozata kézbesités utján közlendő a felekkel.

The inquiry is not necessary and there ought to be no trial if the defendant is charged with an act or omission which is punished by the law only with a fine.

In this case the defendant must be summoned to state his defence within 15 days. When he is abroad this summons must be published once in the Official Gazette. After the lapse of this period the Court ought, considering the defence, if any, and the particulars they *ex officio* get knowledge of, to decide in these matters in a secret session, as also when they give sentence against the defendant. The Court, however, ought to order an inquiry to be instituted and a trial to be held also in the case of these acts or omissions of less importance, when the defendant makes a proposition in his defence, when the Court finds it necessary for the purpose of elucidating the facts, and finally, when the defendant enjoys the privilege of immunity.

A remedy by way of appeal lies against the sentence of the Court, or against a decision of the Court dismissing the proceedings after the trial, and by way of complaint against decisions ordering the suspension of the proceedings or the punishment of the defendant, as well as against all those decisions which do not merely serve for preparation of the trial, either of which may be lodged by the defendant or his counsel or by the Public Prosecutor. One copy of the appeal or complaint at the Court must be lodged within eight days, to be reckoned from the day the sentence or decision was pronounced or served. The party against whom an appeal or a complaint is lodged may inspect the written appeal or complaint at the Court and make his remarks thereon. He may do this, even after the papers of the case have been sent to the Royal Table.

The Royal Table come to their decision in consequence of a complaint in secret session. No appeal lies against this decision. The complaint is first examined by the Council of the Royal Table. When it has been lodged too late, or when it does not lie according to law, or when it has been lodged by a person having no title to lodge it, it will be rejected by means of a decision. They will order the completion or repetition of the proofs, if they find it necessary. When a decision on the merits can be given in the matter of the appeal, or when the completion ordered has been effected, a day for the public trial ought to be fixed, the Attorney-General, the defendant and his counsel being summoned. The referent-judge must make a report on the case at the public trial, within the limits of the appeal. After such report, the parties make their remarks concerning the proofs in the previous proceedings. If the Table find it necessary, they may themselves cause the repetition or completion of the proofs, or commission a judge of the Table or a judge of the Court of the first instance, for this purpose. When the proceedings as regards proofs are terminated, the Attorney-General moves his proposition, and the counsel for the defendant, as well as the defendant, may argue for the defence. The trial is then ended, and the Royal Table pronounce their sentence or their decision.

Against the decision of the Royal Table there is no appeal of any kind. Against their sentence only a complaint of nullity is available, when the sentence is wrong in law. The complaint of nullity must be lodged within eight days from the day on which the writ of the sentence of the Court of second instance was served, with the intervention of an advocate of the Court, and be presented by the Court to the Royal Curia. When the Royal Curia do not find that the complaint of nullity ought to be rejected, they will fix a day for the public revision of the case. Summonses are to be issued to the Attorney of the Crown, to the counsel for the defence and to the defendant. The referent-judge makes a report on the case, after which the Attorney of the Crown or his substitute, and subsequently the counsel for the defence, are heard. The defendant has a right to be heard only when he is a qualified judge or advocate, or at least has got a diploma of a doctor at law. The state of facts found by the Royal Table can only be disputed on the ground that the finding is contrary to law. Proofs can never be produced before the Curia. When the Curia find the complaint of nullity to be well-founded and the case to be exhibited in such a manner that they may decide on the merits, they will settle the state of matters on the basis of the evidence already collected and will decide on the merits in their discretion. When they find the case not to be sufficiently exhibited, they will enjoin upon the Royal Table to proceed again in the case and come to a decision. The decision of the Royal Curia ought to be served in writing upon the parties.

A panaszlott, ha hibáján kivül akadályozva volt az elsőbirósági tárgyaláson való megjelenésben, felebbezésének vagy semmiségi panaszának beadásában, a tárgyalási naptól, illetőleg az elmulasztott jogorvoslati határidő lejártától számitott 30 napon belül a törvényszéknél igazolást kérhet. Az igazolásnak helyt adó végzés ellen jogorvoslatnak helye nincs, a megtagadó végzés ellen azonban a panaszlott 8 nap alatt felfolyamodást adhat be, amelynek tárgyában a királyi itélőtábla végérvényesen határoz.

Ujrafelvételt csak a panaszlott kérhet egy izben, a büntető perrendtartás által a büntető biróságok itéletei ellen általában megengedett esetek valamelyikének fennforgása esetén, de csak akkor, ha szabadságvesztésre itéltetett, vagy pedig ha sem nyilatkozatot nem nyujtott be, sem védelem az ő részéről nem terjesztetett elő. A kérvény az elsőbiróságnál adandó be. Az ujrafelvétel elrendelése ellen jogorvoslatnak helye nincs, megtagadása ellen a kérelmező fél 8 nap alatt felfolyamodással élhet a kir. itélőtáblához, amelynek határozata végérvényes.

V. Váltójog.

Az 1876. évi XXVII. Törvényczikk a váltótörvényről.

(Szentesítést nyert 1876. évi junius hó 5-én. Kihirdettetett a képviselőházban 1876 évi junius hó 7-én, a főrendek házában 1876. évi junius hó 10-én.)

Első rész. Váltóképesség.

1. §. Szenvedő váltóképességgel bir mindenki, a ki terhes szerződéseket jogérvényesen köthet.

Nem teljeskoruak szenvedő váltóképességgel csak az esetben birnak, ha önállóan ipart üznek (1872: VIII. tcz. 2. §.).

Nők az 1874: XXIII. tcz. 2. §-a által szabályozott teljeskoruság esetében is, — a mennyiben önálló ipart nem üznek, — csak a 24-ik életév betöltésével nyernek szenvedő váltóképességet[1]).

2. Ha a váltón oly személyek nyilatkozatai fordulnak elő, a kik szenvedő váltóképességgel nem birnak, e körülmény a többieknek érvényesen elvállalt kötelezettségeire befolyással nincsen.

[1]) A teljeskoruság a magyar magánjog szabályai szerint a 24 életévvel éretik el, (a gyámi törvény, az 1877. XX. t. cz. 1. §-a). A teljes koruság a 24-ik életév betöltése előtt is elérhető az 1877. XX. t. cz. által körülirt következő esetekben: „**4** §. Életök 18. évét betöltött kiskoruak teljeskoruakká válnak, ha a gyámhatóság által nagykorusittatnak. A nagykorusitás elhatározása előtt a szülők, nagyszülők s ezek nem létében a legközelebbi oldalrokonok s a gyám meghallgatandó. Nagykorusitásnak akkor van helye, ha a kiskoru saját ügyeinek vitelére elegendő képességgel és érettséggel bir. Ha a nagykorusitás az ezen szakasz értelmében meghallgatottak egybehangzó véleménye alapján adatik meg, ahhoz további jóváhagyás nem szükséges; ellenkező esetben a határozat jóváhagyás végett a felsőbb gyámhatósághoz hivatalból felterjesztendő. — **5.** Kiskoruak életkoruk 18. évének betöltése után az atyának, illetőleg a gyámnak gyámhatóságilag jóváhagyott beleegyezésével önálló ipart üzhetnek és ez által teljeskoruakká válnak. — **6.** Kiskoruak, kik életkoruk 20. évét betöltötték, teljeskoruakká válnak, ha az atyai hatalmat gyakorló atya: — 1. a kiskorunak vagyonát ennek szabad rendelkezésre átadja, vagy — 2. beleegyezik abba, hogy ez önálló háztartást alapitson. Mindkét esetben a gyámhatóság jóváhagyása szükséges.“ Az ipar önálló üzése tekintetében kiemelendő, hogy az uj ipartörvény (1884. XVII. t. cz.) — 2. §-a, ugyanily értelemben intézkedik. „Kiskoruak, életkoruk 18-ik évének betöltése után, atyjuk, illetőleg gyámjuk gyámhatóságilag jóváhagyott beleegyezésével, önállóan üzhetnek ipart és ez által teljes koruakká válnak“. Nők tekintetében az 1874. XXIII. t. cz. a teljeskoruság elérésének egy további esetét állapítja meg, kimondván, hogy „minden nő tekintet nélkül életéveire, ferjhez menetelével teljeskoruvá lesz s e jogotakkor is megtartja, ha a 24-ik életév betöltése előtt, özvegységre jut, férjétől biróilag elválasztatik, vagy házassága feloldatik“. A (szenvedő) váltóképesség ezerint vagy a 24-ik életév betöltésével vagy a teljeskoruság egyéb elérésével éretik el, ferfiaknál és nőknél egyaránt (1877. XX. t. cz. 7. §.). A férjhezmenetel azonban, bár megadja a teljeskoruságot, mégsem adja meg a váltóképességet: az a nő, aki kiskorusága idejében kötött házasságot, bár teljes koru csak huszonnegyedik

Where the defendant has been prevented without his fault from attending the trials or from lodging his appeal, complaint or complaint of nullity in due time, he may within 30 days, to be reckoned from the day on which the trial was held or the respective presentation ought to have been lodged, demand the restitution of his right before the Court. No appeal lies against a decision of the Court awarding restitution. Against a resolution of the Court rejecting the defendant's demand for restitution, he may, however, lodge a complaint within 8 days. The decision of the Royal Table in these matters is final.

A demand for reconsideration can only be allowed once, and only in cases in which reconsideration is granted against sentences of the Criminal Courts. In commercial matters reconsideration, beyond these limitations, can only be applied for when the defendant has been sentenced to imprisonment or when he has not lodged any defence or has not defended himself. The demand must be lodged at the Court which tried the case in first instance. Against a decision of the Court allowing reconsideration there is no appeal. Against a decision rejecting the defendant's demand, however, he may lodge a complaint within 8 days. The decision of the Royal Table in these matters is final.

V. The law of Bills of Exchange.

Article XXVII of the year 1876 concerning the law of Bills of Exchange.

(Sanctioned the 5th June 1876. Promulgated in the House of Representatives on June 7th 1876, in the House of Magnates on June 10th 1876.)

First Part. Of Capacity to deal with Bills of Exchange.

Art. 1. Any person may become a party to a bill of exchange who can bind himself lawfully by contract.

Persons who are not of age can become parties to bills of exchange only when they carry on a trade or industry independently (§ 2 of Art. VIII of 1872).

Women cannot become parties to bills of exchange even when they come of age according to § 2 of Art. XXIII of 1874, until they are 24 years old, unless they carry on a trade or industry independently[1]).

2. When a bill bears the signatures of persons who cannot become parties to a bill, this has no effect on the liability lawfully incurred of the other persons liable on the bill.

[1]) Hungarian subjects come of age according to the provisions of the Common Law (§ 1 of the Law on Guardianship, Art. XX of 1877) on the completion of 24 years. — They may, however, come of age before having completed 24 years in the following cases, regulated by Art. XX of 1877: "Art. 4. Minors who have completed their 18th year come of age when they are declared by the Authority for the Protection of Wards to have reached majority. Before coming to this decision the parents, and if there are none, the grand-parents and the nearest collateral relatives and guardian must be heard. The minor can be declared to have come of age, when he is able and mature enough to attend to his own affairs. When the declaration of a minor's promotion to majority has been made on the ground of the unanimous consent of all those who have been heard in accordance with this Article, no further ratification is necessary; in the contrary case the decision must be presented *ex officio* to the Higher Authority for the Protection of Wards for ratification. — 5. Minors may after having completed their 18th year, with the consent of their father, or with the consent of their guardian ratified by the Authority for the Protection of Wards, carry on their own occupation independently, and they come of age thereby. — 6. Minors who have completed their 20th year come of age when their father, in so far as he exercises his paternal authority: 1. gives the estate of the minor to his free disposition, or — 2. gives his consent that the minor may establish his own household. In both of these cases the ratification of the Authority for the Protection of Wards is necessary." Concerning the independant carrying on of a trade or industry Art. 2 of the Novel to the Industrial Law (§ 2 of Art. XXVII of 1884) provides in the same manner: "Minors after having completed their eighteenth year may with the consent of their father or their guardian, ratified by the Authority for the Protection of Wards, carry on a trade or industry independently and thereby become of age." — Concerning women Art. XXIII of 1874 provides for another case of coming of age, stating that "every woman, not considering her years, comes of age by her marriage. She remains of age, keeping her personal status even when becoming a widow before completing her 24th year,

Második rész. Az idegen váltóról.

I. Az idegen váltó kellékei.

3. Az idegen váltó lényeges kellékei: 1. a váltó elnevezés magában a váltó szövegében, vagy ha az nem magyar nyelven állíttatik ki, annak a nem magyar nyelven megfelelő kifejezése; — 2. a fizetendő pénzösszeg kitétele. Ha az öszszegen felül járulékok köttetnek ki, az ily kikötés nem létezőnek tekintetik; — 3. a rendelvényes (intézvényes) vagyis azon személy vagy czég megnevezése, melynek részére vagy rendeletére a fizetés teljesítendő; — 4. a fizetés ideje, mely az egész váltóöszszegre nézve csak egy és ugyanaz lehet. A fizetési idő csak határozott napra, látra, (bemutatásra, tetszésre) lát vagy kelet után bizonyos időre vagy valamely vásárra szólhat; — 5. a kibocsátó (intézvényező) név vagy czég aláírása; — 6. az intézvényezettnek vagyis azon személynek vagy czégnek megnevezése mely által a fizetés teljesítendő; — 7. a fizetés helye. Az intézvényezett neve vagy czégje mellett előforduló hely, ha magán a váltón külön fizetési hely kijelölve nincsen, fizetési helynek és egyszersmind az intézvényezett lakhelyének is tekintendő. Ha több hely van a váltón kijelölve, fizetési helynek az első tekintetik; — 8. a kiállítás helye, éve, hónapja és napja.

4. Ha a váltóban a fizetendő pénzösszeg betükkel és számokkal van kifejezve, eltérés esetében, a betükkel kiirt összeg érvényes.

Ha az összeg akár betükben akár számokban többször van kifejezve, eltérés esetében a kisebb összeg tekintendő érvényesnek.

5. A kibocsátó rendelvényesként önmagát is megnevezheti (saját rendeletére szóló váltó) és a mennyiben a fizetés nem a kiállítás helyén teljesítendő, intézvényezettként önmagát is kijelölheti (intézvényezett saját váltó). Az ily váltók minden tekintetben az idegen váltó foganatjával birnak.

6. Oly okiratból, melyen a váltó lényeges kellékeinek (3. §.) valamelyike hiányzik, váltójogi kötelezettség nem származik.

Az ily okiratra vezetett nyilatkozatok váltójogi hatálylyal nem birnak.

A lényeges kellék hiányával egyenlőnek tekintendő, ha az a váltón szándékosan töröltetett ki.

A megtörtént törlés az ellenkezőnek bebizonyitásáig szándékosnak vélelmeztetik.

II. A kibocsátó.

7. A kibocsátó a váltó elfogadásáért és kifizetéseért váltójogilag felelős.

III. A forgatmány.

8. A rendelvényesnek jogában áll a váltót forgatmány utján másra átruházni.

Ha azonban a kibocsátó a váltó átruházását e szavakkal: «nem rendeletre» vagy más hasonértelmü kifejezéssel megtiltotta, a forgatmánynak váltójogi hatálya nincsen.

9. A forgatmány által a váltóból eredő összes jog, különösen a továbbforgathatás joga is, a forgatmányosra átruháztatik. A váltó a kibocsátóra, az intézvényezettre, elfogadóra vagy valamelyik korábbi forgatóra is érvényesen átruházható és azok bármelyike által ismét tovább forgatható.

10. A forgatmány a váltónak vagy a váltó másolatának hátára, vagy a váltóhoz vagy a másolathoz csatolt lapra (toldatra) vezetendő és akkor is érvényes, ha a forgató pusztán nevét vagy czégét vezeti a váltó vagy a másolat hátára vagy a toldatra (üres hátirat).

életévének betöltésével vagy önálló ipar üzése alapján lesz váltóképes. Másfelől azonban a férjes nő, ha egyáltalában váltóképes, váltónyilatkozatok kiállításánál férje hozzájárulásához kötve nincs. A katonák váltóképességét a magyar törvény nem korlátozza.

Second Part. On Bills of Exchange.

I. Requirements of a Bill of Exchange.

3. The essential requirements of a bill of exchange are: 1. the description, to be contained in the bill itself, of "bill of exchange" or if the bill is not drawn in the Hungarian language a corresponding description in the non-Hungarian language; — 2. the statement of the sum of money payable; when accessories are stipulated for beyond this sum, such stipulation is considered as non-existing; — 3. the name of the payee or of the person or firm to whom or to whose order the payment is to be made; — 4. the time at which payment is to be made, which must be one and the same for the whole sum. This date can only be fixed on a specified day, at sight (production, presentation), at a specified period after the date of drawing or after sight, or at a fair; — 5. the signature of the drawer with his name or that of his firm; — 6. the name of the drawee or of the person or firm to make payment; — 7. the place where payment is to be made. The place given with the name or the firm of the drawee, in so far as a special place of payment is not stated on the bill itself, is valid as the place of payment and equally as the place of residence of the drawee. If several places are given on the bill, the first one is to be considered the place of payment; — 8. particulars of the place, year, month and day of drawing.

4. If the sum of money to be paid is expressed in letters and in figures, the sum in letters prevails in case of variation.

If the sum is written several times in letters or in figures, the smaller sum prevails in case of variation.

5. The drawer can designate himself as payee (bill to own order), and in so far as payment is to be made at another place than that of the drawing, he can designate himself as drawee (bill drawn on self). These bills have in every regard the effect of a bill of exchange.

6. A document which omits any one of the essential requirements of a bill of exchange (§ 3) gives rise to no liability by exchange law.

Declarations written on such a document have no force under exchange law.

When one of the essential requirements has been intentionally crossed out on the bill, that is considered equivalent to its omission.

Until the contrary is proved, such a crossing out is presumed to have been done intentionally.

II. The Drawer.

7. The drawer of a bill of exchange is responsible for its acceptance and payment according to exchange law.

III. Indorsement.

8. The payee can transfer the bill to another person by indorsement.

If, however, the drawer has forbidden the transfer by the words "not to order" or by an expression of like meaning, then the indorsement has no effect by exchange law.

9. By the indorsement all rights on the bill pass to the indorsee, especially the right of further indorsement. The bill can also be lawfully indorsed to the drawer, to the drawee, to the acceptor, or to an earlier indorser, and can by them be further indorsed.

10. The indorsement must be written on the back of the bill or of a copy of the same or on a sheet (allonge) affixed to the bill or to its copy, and is valid even when the indorser only writes his name or that of his firm on the back of the bill or of the copy or on the allonge (blank indorsement).

---

or after a judicial divorce or separation before this time." — Any person may, in consequence, become a party to a bill who has become of age either by completing his 24th year, or by being promoted to majority, male persons as well as females (§ 7 of XX of 1877). Marriage, however, although having as consequence the coming of age, does not by itself make the wife capable of becoming a party to a bill. A wife who has married under age, although coming of age by marriage, can only become party to a bill after having completed her 24th year or on the basis of her carrying on her own trade or industry independently before this time. On the other hand, a married woman, when she is capable of becoming a party to a bill, does not need the consent of her husband when giving a declaration on a bill taking effect under exchange law. — The capability of soldiers to become parties to a bill is in no way limited by the Hungarian Law.

11. Minden váltóbirtokosnak jogában áll a váltón levő üres forgatmányokat kitölteni, vagy a váltót e kitöltés nélkül újabb forgatmánynyal tovább forgatni.

12. A forgató a váltó minden későbbi birtokosának az elfogadás és kifizetésért váltójogilag felelős.

Ha azonban a forgató forgatmányához ily megjegyzést: «szavatosság nélkül», «kötelezettség nélkül» vagy valamely hason értelmü kikötést csatolt, a forgatmány alapján őt kötelezettség nem terheli.

13. Ha a forgatmányban a továbbadás ezen szavakkal: «nem rendeletre» vagy más hasonértelmü kifejezéssel megtiltatott, a forgatmányost követőknek a tilalmat használó forgató ellen viszkeresetük nincsen.

14. Ha a váltó a fizetés hiánya miatti óvás felvételére rendelt határidő eltelte után forgattatik, a forgatmányos a forgatónak jogaiba lép.

Maga a forgató ezen esetben váltójogilag kötelezve nincsen.

15. Ha a forgatmányhoz ezen megjegyzés «behajtás végett», «meghatalmazásul» vagy más, a meghatalmazást kifejező megjegyzés csatoltatik, a forgatmány a váltó tulajdonát át nem ruházza; azonban a forgatmányos a váltóösszeget felveheti, óvással élhet, forgatója előzőjét a fizetés meg nem történtéről értesítheti a ki nem fizetett váltót beperelheti és a letett váltó-összeget felveheti.

Az ily forgatmányos jogait hasonló forgatmánynyal másra is átruházhatja; ellenben nem áll jogában a váltót tulajdonilag még az esetben sem átruházni, ha a meghatalmazási forgatmányban ezen kifejezés: «vagy rendeletére» foglaltatik.

IV. Engedmény.

16. A váltóból eredő jogok engedmény utján is átruházhatók oly hatálylyal, hogy az engedményes jogait az elfogadó és az engedményező előzői ellen váltói uton érvényesítheti.

Az engedményt ép ugy, mint a hátiratot magára a váltóra vagy annak másolatára, vagy a váltóhoz avagy a másolathoz csatolt lapra (toldatra) kell vezetni.

V. Elfogadás végetti bemutatás.

17. A váltóbirtokosnak jogában áll a váltót — a vásári váltók kivételével — elfogadás végett az intézvényezettnek lejáratig bármikor bemutatni és az elfogadás nem teljesitése esetében óvással élni. Ellenkező megállapodásnak váltójogi hatálya nincsen.

A váltó puszta birtoka jogot ád az elfogadás végetti bemutatásra és az elfogadás nem teljesítése esetében a váltó óvatolására.

18. A hazai vásárokra szóló váltók a vásár tartama alatt a 35. §-ban foglalt fizetési határidőig elfogadás végett bármikor bemutathatók.

19. A lát után bizonyos időre fizetendő váltókat a forgatók s a kibocsátó elleni visszkereset különbeni elvesztésének terhe alatt a váltóban foglalt különös meghagyáshoz képest, ilyennek nem létében pedig a kiállítástól számítandó két év alatt kell elfogadás végett bemutatni.

Ha az ily váltón valamelyik forgató forgatmányában különös bemutatási határidőt jelölt ki, az ő váltójogi kötelezettsége megszünik, ha a váltó a kijelölt határidő alatt elfogadás végett be nem mutattatik.

20. Ha a lát után bizonyos időre fizetendő váltó elfogadása kieszközölhető nem volt, vagy ha az intézvényezett az elfogadás keltezését megtagadja, a váltóbirtokos a forgatók és a kibocsátó elleni visszkereset elvesztésének terhe alatt a váltónak kellő időben történt bemutatását a 19. §-ban érintett idő alatt felvett óvással igazolni tartozik. Az óvatolás napja ily esetben bemutatási napnak tekintetik.

Ha az óvás felvétele elmulasztatott, azon elfogadóra nézve, ki az elfogadást nem keltezte, a váltó lejárata a bemutatási határidő utolsó napjától számíttatik.

VI. Az elfogadás.

21. Az elfogadást magára a váltóra kell ráirni.

Minden, a váltóra vezetett s az intézvényezett által aláirt nyilatkozat, feltétlen elfogadásnak tekintetik, a mennyiben abban világosan kifejezve nincsen, hogy az intézvényezett az elfogadást vagy általában nem, vagy csak bizonyos megszorításokkal kivánta teljesíteni.

11. Every holder of a bill is entitled to fill in the blank indorsements thereon or to further indorse the bill without so filling them in.

12. The indorser is responsible to each subsequent holder of the bill for its due acceptance and payment according to exchange law.

If, however, an indorser has added to his indorsement the notice "without guarantee" "without recourse" or a reservation of similar meaning, he is discharged from any liability on his indorsement.

13. If the indorsement forbids further transfer by the words "not to order" or a similar expression, the holders subsequent to the indorsee have no recourse against the indorser who has used the prohibition.

14. If a bill is indorsed after the expiration of the time for protest for want of payment, the indorsee only acquires the rights of the indorser.

The indorser himself is in this case free from any liability by exchange law.

15. If the notice "for collection", "by procuration" or a similar empowering expression is added to the indorsement, the indorsement does not transfer the property in the bill; but the indorsee is entitled to collect the amount of the bill, to levy protest, and to give notice to prior indorsers of default of payment, and to sue for the unpaid and collect the deposited amount due on the bill.

Such an indorsee is also entitled to transfer his rights to others by a similar indorsement; on the other hand, he is not empowered to transfer the property in the bill to another, even if the empowering indorsement contains the words "or order".

IV. Assignment.

16. The rights arising out of a bill of exchange may also be transferred by assignment, with the result that the assignee may enforce his right by exchange law against the acceptor and the parties prior to the assignor, according to exchange law.

The assignment must be written, similarly to the indorsement on the bill itself or on a copy of the same or on a sheet (allonge) affixed to the bill or to the copy.

V. Presentment for Acceptance.

17. The holder of a bill is entitled to present the bill — bills payable at a market excepted — to the drawee for acceptance at any time before the bill becomes due for payment and in default of acceptance to protest the bill. An agreement to the contrary has no effect by exchange law.

The bare possession of the bill is sufficient authority for presentment of the bill and for protest for non-acceptance.

18. Bills payable at inland markets may be presented for acceptance at any time during the market, within the term of payment fixed by § 35.

19. Bills payable a certain time after sight must be presented for acceptance within the time stipulated in the bill, and in default of any such stipulation within two years from the drawing thereof, on pain of the loss of the right of recourse by exchange law against the indorsers and the drawer.

If an indorser has stipulated by his indorsement on a bill of this kind for a particular period for presentment, his liability under exchange law is extinguished if the bill is not presented for acceptance within the period stipulated.

20. If the acceptance of a bill drawn at a certain time after sight cannot be obtained or the drawee refuses to date his acceptance, the holder on pain of losing his recourse by exchange law against the indorsers and the drawer, must record the due presentment of the bill by protest within the time for presentment mentioned in § 19. In this case the day on which protest is effected is to be regarded as the day of presentment.

If the protest is omitted, the maturity of the bill as against the acceptor who has not dated his acceptance, is reckoned from the last day of the period for presentment.

VI. Acceptance.

21. The acceptance of a bill must be made thereon in writing.

Every writing on a bill signed by the drawee is regarded as an unconditional acceptance, unless it is expressly noted therein that the drawee had the intention either not to accept at all, or only under certain conditions.

Feltétlen elfogadásnak tekintetik az is, ha az intézvényezett nevét vagy czégjét, minden hozzáadás nélkül a váltó előlapjára irja.

A megtörtént elfogadást visszavonni nem lehet.

22. Az intézvényezett az elfogadást a váltóban kitett összeg egy részére szoríthatja; minden más megszorítás az elfogadás teljes megtagadásának tekintetik. Az elfogadó azonban ily esetben is nyilatkozatának tartalma szerint váltójogilag felelős.

23. Az intézvényezett az elfogadás alapján az elfogadott összegnek lejáratkor leendő kitizetéseért váltójogilag felelős.

Az elfogadás az intézvényezettet a kibocsátó irányában is váltójogilag kötelezi; ellenben az intézvényezettet elfogadása alapján, a kibocsátó ellen váltójogi kereset nem illeti.

24. Ha a váltón az intézvényezett lakhelyétől különböző fizetési hely van kijelölve és a váltón még kitüntetve nincsen, hogy a fizetés ki által lesz teljesítendő, az intézvényezett az elfogadás alkalmával telepest kijelölni jogosítva van. Ha ez meg nem történt, az tételeztetik fel, hogy az intézvényezett maga kivánta a telep helyén a fizetést teljesíteni.

A telepített váltó kibocsátója az elfogadás végetti bemutatást a váltón megrendelheti.

E meghagyás teljesítésének elmulasztása a kibocsátó és a forgatók elleni visszkereset elvesztését vonja maga után.

VII. Biztosítási visszkereset.

1. Elfogadás hiánya miatt.

25. Ha az elfogadás általában nem, vagy megszorítással avagy nem az egész összegre történt, a váltóbirtokos a felvett óvás kiadása mellett a kibocsátótól s a forgatóktól biztosítást követelhet arra nézve, hogy a váltóban kitett, illetőleg az el nem fogadott összeg az el nem fogadásból keletkezett költségekkel együtt lejáratkor ki fog fizettetni.

A biztosìtás módját és mennyiségét az érdekelt felek egyetértőleg maguk állapíthatják meg; ha azonban e tekintetben meg nem egyezhetnek, a biztosítandó összeg a biróságnál készpénzben leteendő.

26. Az elfogadás hiánya miatt felvett óvás birtoka minden előzőt feljogosít arra, hogy bármelyik előzőjétől váltói kereset utján biztosítást követelhessen.

A váltó bemutatása s annak igazolása, hogy a visszkereső azoknak, kik utána következnek, biztosítást adott, nem szükséges.

27. Az adott biztosíték nemcsak a visszkeresőnek, hanem azoknak is, kik a biztosítékot nyujtó fél után következnek, fedezetül szolgál, ha ők a biztosítást nyujtó ellen biztosítási visszkeresetet indítanak. Ezek nagyobb biztosítékot csak az esetben követelhetnek, ha az adott biztosítás módja vagy mennyisége ellen alapos kifogást tehetnek.

28. A biztosíték visszaadandó: 1. ha a váltó utólagosan teljesen elfogadtatik; — 2. ha az előző ellen, ki a biztosítást adta, a váltó lejártától számítva egy év alatt fizetési viszkereset nem indittatik; — 3. ha a váltó kifizettetik, vagy ha a biztosítást adónak váltójogi kötelezettsége megszünik.

2. Biztonság hiánya miatt az elfogadónál.

29. Ha a váltó egészben vagy részben elfogadtatott, biztonság hiánya miatt viszkeresetnek csak akkor van helye: 1. ha az elfogadó csőd alá jutott; — 2. ha az elfogadó ellen a váltó elfogadása illetve kiállítása után valamely pénzbeli tartozás miatt a végrehajtás siker nélkül megkisértetett.

Ezen esetekben a váltóbirtokos és minden forgató, ha óvással igazolja, hogy az elfogadótól biztosítást nem nyert s hogy az elfogadás a váltón kijelölt szükségbeli utalványozottak által nem teljesíttetett, úgy az előzőktől, mint magától az elfogadótól biztosítást követelhet.

A biztosítás módjára és hatályára nézve a 25. §. 2. pontja és a 27. §. megfelelően alkalmazandó.

It is equally regarded as an unconditional acceptance, if the drawee writes his name or that of his firm on the face of the bill without further addition.

An acceptance once completed cannot be withdrawn.

22. The drawee can limit the acceptance to a part of the sum mentioned in the bill; any other limitation added to the acceptance is considered as a total refusal of acceptance. The acceptor, however, remains liable under exchange law according to the contents of his statement.

23. The drawee by his acceptance becomes liable according to exchange law to pay at maturity the sum for which he has accepted.

The drawee also becomes liable under exchange law by his acceptance, towards the drawer. The drawee, however, has no right of suing the drawer according to exchange law on the ground of his acceptance.

24. If a place for payment other than the drawee's dwelling place is stated in a bill, then, in so far as the bill does not disclose by whom payment will be made, the drawee may indicate on the bill when accepting it a person or firm domiciled at the place, by whom payment of the bill will be made (domicilee). In default of such indication it is understood that the drawee himself intends to make payment at the place of domicile.

The drawer of a domiciled bill can, by a statement to that effect on the bill itself, require presentment for acceptance.

The non-observance of this requirement involves the loss of the right of recourse against the drawer and the indorsers.

VII. Recourse for Security.

1. For non-acceptance.

25. When the bill has not been accepted at all or has been accepted under conditions or not for the total sum, then the holder of the bill may demand that the drawer and the indorsers, on service of the protest levied, shall provide sufficient security for the payment at maturity of the amount mentioned in the bill, or the amount for which it is unaccepted, together with the costs occasioned by non-acceptance.

The interested parties, however, may come to an agreement concerning the kind and the amount of the security to be provided; in case they should not come to such an agreement, the sum for which security ought to be given must be deposited in ready money in Court.

26. The possession of the protest made for non-acceptance empowers every prior party to require security from any party prior to him by bills of exchange process.

The production of the bill and proof that the person exercising his right of recourse has given security to his successors is not required.

27. The security given is available not only for the person seeking recourse, but also for his successors, in so far as they have sued him for recourse to security. Such persons are only entitled to require further security if they can establish objections on good grounds to the kind or the amount of the security deposited.

28. The security must be restored: 1. if the complete acceptance of the bill is afterwards obtained; — 2. if the person who has deposited the security has not been sued for the payment of the bill within one year to be reckoned from the day of the maturity of the bill; — 3. if the bill is duly paid, or if the liability of the person who has deposited the security expires.

2. In case of insecurity of the acceptor.

29. If a bill is accepted wholly or in part, a recourse for want of security can only take place: 1. if the estate of the acceptor is declared bankrupt; — 2. if after the acceptance or drawing of the bill execution levied against the estate of the acceptor for recovery of a sum of money proves abortive.

In these cases the holder of the bill, as well as any indorser, when proving with protest that he has neither obtained security from the acceptor nor obtained acceptance from any referees in case of need named in the bill, may require security from their predecessors as well as from the acceptor himself.

As to the mode and effect of the deposited security the enactments of paragraph 2 of § 25 and § 27 hold good with appropriate interpretation.

A biztosíték a 28. §. 2. és 3. pontja esetében, valamint akkor is visszaadandó, ha a váltó a netaláni szükségbeli utalványozott által utólagosan elfogadtatott.

Az előzők az általuk adott biztosítékot azon esetben is visszakövetelhetik, ha az elfogadó utólag teljes biztosítást nyujt.

A váltó puszta birtoka oly meghatalmazásnak tekintendő, melynek alapján az 1. és 2-ik pont alatti esetekben, az elfogadótól biztosítást követelni s annak megtagadása esetében óvással élni lehet[1]).

VIII. A váltókötelezettség teljesítése.

1. Fizetési határnap.

30. Ha a váltó kifizetésére meghatározott nap van kijelölve, a lejárat e napra esik.

Ha a fizetési nap valamely hó közepére tüzetett ki, a váltó azon hó 15-én jár le; ha pedig a fizetés valamely hó elejére vagy végére tüzetett ki, a lejárat ugyanazon hó első, illetőleg utólsó napjára esik.

Ha a fizetési időben a nap és hó mellett az év hiányzik, azon év értendő, melyben a váltó kiállíttatott; ha azonban a fizetési nap azon évben már eltelt, a lejárat a legközelebbi évre esik.

31. A látra szóló váltók a bemutatáskor járnak le. Ily váltókat, a forgatók s a kibocsátó elleni visszkereset elvesztésének terhe alatt, a váltóban foglalt különös meghagyáshoz képest, ilyennek nem létében pedig a kiállítástól számítandó két év alatt kell fizetés végett bemutatni.

Ha a látra szóló váltón valamelyik forgató forgatmányában különös bemutatási időt jelölt ki, annak váltói kötelezettsége megszünik, ha a váltó e határidő alatt be nem mutattatik.

32. Azon váltókra nézve, melyek lát vagy kelet után bizonyos időre szólanak, a lejárat kiszámítása iránt következő határozatok szolgálnak irányadóul: 1. ha a határidő napokban állapíttatott meg, a lejárat a határidő utólsó napjára esik; e határidőbe azon nap, melyen a kelet utánra szóló váltó kiállíttatott vagy a látra szóló váltó elfogadás végett bemutattatott, nem számíttatik be; — 2. ha a határidő hetekben, hónapokban vagy több hónapra terjedő időszakban, évben, félévben vagy évnegyedben állapíttatott meg, a lejárat a fizetési idő hetének vagy hónapjának azon napjára esik, mely elnevezésénél vagy számánál fogva a kiállítás, illetőleg a bemutatás napjának megfelel; ha pedig e nap a fizetési hóban hiányzik, a lejárat e hó utólsó napjára esik; — 3. félhónap alatt mindig tizenöt nap értetik.

Ha a határidő egy vagy több egész s egy fél hóban állapíttatott meg, a félhónap mindig a határidő végén számítandó.

33. A fizetést a fizetési napon déli 12 óráig kell teljesíteni.

34. Ha a kelet utánra szóló és a belföldön fizetendő váltó oly országban állíttatott ki, melyben az ó-időszámítás áll fenn, a nélkül hogy megjegyeztetett volna, hogy a váltó uj időszámítás szerint kelt, vagy ha a váltó mindkét időszámítás szerint kelteztetett, a lejárat napja az uj idő számítás szerinti naptár azon napjától számíttatik, mely az ó-időszámítás szerinti kiállítási napnak megfelel.

35. A hazai vásárokra kiállított váltók lejárata esik: 1. a vásár napjára, ha ez egy napig tart; — 2. a vásár utólsó napjára, ha ez egy napnál hosszabb ideig, de legfeljebb nyolcz napig tart; — 3. a vásár nyolczadik napjára, ha a vásár nyolcz napnál tovább tart.

2. Fizetés.

36. Forgatott váltóknál a forgatmányos tulajdonosi minősége, a hátiratoknak összefüggő s egész ő hozzá lenyuló lánczolata által igazoltatik. Ez összefüggés

---

[1]) A biztosítási keresetek és visszkeresetek a váltóeljárás szabályai szerint az illetékes törvényszéknél (sommás) váltókeresettel érvényesítendők. A kereset arra irányítandó, hogy a váltókötelezett a per és az óvási költségeket a hitelezőnek fizesse meg, a váltóösszeget pedig helyezze birói letétbe (váltó eljárási rendelet 15. §). A jogerős sommás végzés, illetőleg itélet alapján kielégítési végrehajtás kérhető, a váltóösszeg azonban, amennyiben árverés során vagy egyébként befolyik, birói letétbe helyezendő (végrehajtási törvény 113. §.).

The security must be restored in the cases of Nos. 2 and 3 of § 28, as well as in the case when acceptance of the bill has been obtained subsequently from any referee in case of need named in the bill.

Any predecessor may require restitution of the security deposited by him, if the acceptor subsequently gives full security.

The bare possession of the bill is to be considered sufficient authority in the cases of Nos. 1 and 2 to require security from the acceptor and to make protest if such security is refused[1]).

VIII. Fulfilment of Obligations on Bills.

1. Date of payment.

30. If a certain day is appointed for the payment of the bill, the maturity sets in on this day.

If the day of payment is fixed for the middle of a month, the bill is due on the 15th of that month. If the day of payment is fixed at the beginning or the end of the month, the first or last day of the same month is the day of maturity.

If the particulars of the time of payment contain the day and month but not the year, the year in which the bill was drawn is to be understood; if however the day of payment stated in the bill has already passed away in that year, the maturity will set in in the following year.

31. A bill drawn at sight is due on production. Such a bill, on pain of loss of the rights of recourse against the drawer and the indorsers, must be presented for payment according to the express terms of the bill, and in the absence thereof within two years after drawing.

If an indorser, on a bill of this kind, has added a special time for presentment, his exchange liability is extinguished if the bill is not presented within that time.

32. With regard to such bills as are payable at the expiration of a certain time after sight or date, the following provisions hold good concerning the calculation of the day of maturity: 1. if the period is fixed by days, the maturity sets in on the last day of the period; in reckoning the period, the day on which a bill payable after date is drawn, or on which a bill payable after sight is presented for acceptance, is not counted; — 2. if the period is fixed by weeks, months, or a term including several months (year, half-year, quarter), maturity sets in on that day of the week or month of payment, which by its designation or number, corresponds with the day of drawing or presentment; if the month of payment has no such day, maturity sets in on the last day of the month of payment; — 3. the expression "half-month" is equivalent to a period of 15 days.

If the bill is drawn for one or several complete months and a half-month, then the fifteen days are counted last.

33. Payment must be made on the day of payment up to 12 o'clock midday.

34. If a bill payable after date in the inland is drawn in a country reckoning by the old style, and there is no statement thereon that the bill is dated according to the new style, or in case the bill is dated according to both styles, maturity is reckoned according to the day of the calendar of the new style which corresponds with the day of drawing according to the old style.

35. The maturity of bills payable at an inland market sets in: 1. at the day of the market, if it lasts for one day only; — 2. at the last day of the market, if it lasts for more than one but not more than eight days; — 3. at the eighth day of the market, if it lasts for a longer period than eight days.

2. Payment.

36. The holder of an indorsed bill is confirmed in title to the bill by a continuous line of indorsements down to himself. This continuity is established when the

---

[1]) Proceedings for security must be carried on by means of the (summary) bill of exchange law process, at the Court having jurisdiction according the procedure in bill of exchange matters. The plaint must contain the demand that the person who is liable under exchange law shall pay the costs of protest and process to the creditor and deposit the amount of the bill in Court (§ 15 of the Procedure in Bills of Exchange Ordinance). On the basis of the summary decision, viz. the judgment given, after it has become final, execution for recovery of the amount may be demanded. The amount of the bill, however, whether obtained by judicial process or otherwise, must be deposited in Court (§ 113 of the Execution Law).

akkor létezik, ha az első hátirat a rendelvényes nevével minden későbbi hátirat pedig annak nevével van aláirva, ki a közvetlen megelőző hátiratban mint forgatmányos fordul elő. Ha valamely üres forgatmány után további forgatmány következik, az tételeztetik, fel, hogy az utóbbi kiállitója üres forgatmány mellett jutott a váltó birtokába.

A kitörölt forgatmányok a birtokosi minőség megbirálásánál, mint nem létezők tekintetnek.

A fizető a hátiratok valódiságát vizsgálni nem tartozik.

37. A fizetést a váltóban kitett pénznemben kell teljesíteni.

Ha a váltó a fizetés helyén folyamatban nem levő pénznemről vagy számolási értékről szól, — a mennyiben a kibocsátó a fizetést a váltóban kitett pénznemben ezen szóval: «valósággal» vagy más hasonló kifejezéssel határozottan ki nem kötötte, a fizetés az országban folyamatban levő pénznemben teljesíthető azon folyam szerint, melyben azon pénznem, a budapesti értéktőzsdén a fizetési napot megelőzőleg utólszor jegyzett árfolyamok középáraként mutatkozik.

38. A váltóbirtokos a felajánlott részletfizetést vissza nem utasíthatja.

39. A váltó-adós csak a nyugtatványozott váltó kiadása mellett köteles fizetni.

Ha részletfizetést tett, csak azt követelheti, hogy az a váltóra feljegyeztessék s neki arról a váltó másolatán nyugtatvány adassék.

40. Ha a fizetés a lejáratkor nem követeltetik, az elfogadó a fizetés hiánya miatti óvás felvételére rendelt határidő eltelte után ,a váltóösszeget a váltóbirtokos veszélyére és költségeire, a biróságnál leteheti. A letétel érvényességéhez a váltóbirtokos megidéztetése nem szükséges.

IX. Fizetési visszkereset.

41. A fizetés hiánya miatt a kibocsátó és a forgatók ellen érvényesíthető visszkereset fentartására szükséges: 1. hogy a váltó fizetés végett bemutattassék; — 2. hogy ezen bemutatás és a fizetés nem teljesítése kellő időben felvett óvással igazoltassék.

Az óvás a fizetés napján déli 12 óra után vehető fel; legkésőbb azonban a fizetési napra következő második köznapon kell felvétetnie.

42. Ha valamelyik előző az óvást ezen kifejezéssel: «óvás nélkül» vagy «költségek nélkül» elengedte, a váltóbirtokos ezen előző ellenében, a visszkereset fentartása végett óvással élni nem tartozik. Az óvás elengedése azonban a váltóbirtokost azon kötelezettség alól fel nem menti, hogy a bemutatást kellő időben teljesítse. Ha a váltókötelezett, ki az óvást elengedte, a bemutatás kellő időben megtörténtét tagadja: a bizonyítás terhe őt illeti.

Az óvás elengedése az előzőt az óvási költségek megtérítése alól fel nem oldja.

43. A telepített váltókat a telepesnél vagy ha ilyen megnevezve nincs, magánál az intézványezettnél és pedig a telep helyén kell fizetés végett bemutatni. Ugyanott veendő fel az óvás is, ha a fizetés nem teljesíttetett.

Ha a váltó a telepesnél kellő időben nem óvatoltatik, a váltóbirtokos nemcsak a kibocsátó és a forgatók elleni visszkeresetét, hanem az elfogadó elleni váltókeresetét is elveszti.

44. Az elfogadó elleni váltókereset fentartására a 43. §. második bekezdésében említett eset kivételével óvás felvétele nem szükséges.

Ezen intézkedés kiterjed azon telepített váltókra is, melyeken az intézványezettől különböző személy telepesként megnevezve nincsen, vagy a telepes egyszersmind a váltó birtokosa.

45. A fizetés hiánya miatt óvatolt váltó birtokosa köteles közvetlen előzőjét a váltó ki nem fizetéséről, az óvás felvételétől számítandó két nap alatt irásban értesiteni; e végre azonban elegendő, ha a tudósítás az érintett idő alatt postára adatik.

Minden tudósított előző köteles, a tudósítás vételétől számítandó két nap alatt, saját közvetlen előzőjét hasonló módon értesiteni.

A váltóbirtokos vagy forgatmányos, ki az értesítést elmulasztja vagy azt nem közvetlen előzőjéhez intézi, az ebből eredő károkat az összes, illetőleg az átugrott előzőknek megtériteni köteles. Ezen felül elveszti ezen személyek elleni igényét

first indorsement is signed with the name of the payee, and each following indorsement with the name of the person who is designated as indorsee in the immediately preceding indorsement. If on a blank indorsement a further indorsement follows, it will be understood that the latter indorser has acquired the bill by the blank indorsement.

On proof of title deleted indorsements are regarded as not written.

The person who makes payment is not obliged to investigate the genuineness of the indorsements.

37. Payment must be made in the coinage set out in the bill.

If a bill is expressed in a coinage having no circulation at the place of payment or in a special currency, in so far as the drawer has not by use of the words "in specie" or some other similar expression, expressly ordered payment in the coinage named in the bill — payment may be made in the local currency, according to the value of that coinage, proved by the average price of the last quotations at the Budapest Exchange on the day preceding maturity.

38. The holder of a bill is not allowed to refuse a part payment offered to him.

39. The debtor on a bill is liable to pay only against delivery of the receipted bill.

If he has made part payment he can only demand that a note of the payment be made on the bill and a receipt be given to him on the copy of the bill.

40. If payment of the bill is not demanded at maturity, the acceptor, after expiration of the time for protesting for want of payment, is entitled to deposit the amount of the bill in Court at the risk and cost of the holder. Citation of the holder is not required for the validity of the deposit.

IX. Recourse for Non-Payment.

41. To retain the right of recourse against the drawer and the indorsers it is necessary: 1. that the bill should have been presented for payment; — 2. that such presentment and non-payment should be proved by protest made at due time.

Protest may be made after 12 o'clock midday on the day for payment; but it must be made at latest on the second business day after the day for payment.

42. If one of the predecessors has waived the protest by the expression "without protest" or "without costs", the holder is not bound to make protest against that predecessor in order to retain his right of recourse. Waiver of protest, however, does not discharge the holder from his duty to make presentation at due time. A person liable on the bill who has waived protest, if he questions the due presentment, must undertake the burden of proof.

The waiver of protest does not discharge the predecessor from the obligation to re-imburse the costs of protest.

43. Domiciled bills must be presented for payment to the domicilee, or if no such person is named, to the drawee himself at the place at which the bill is domiciled. Protest must also be made there, when the bill is not paid.

When the bill is not protested in due time against the domicilee, the holder not only loses his recourse against the drawer and the indorsers, but also his rights by exchange law against the acceptor.

44. Protest is not necessary to retain exchange rights against the acceptor, with the exception of the case mentioned in paragraph 2 of § 43.

This provision also holds good with regard to those domiciled bills on which no person other than the drawee is nominated as domicilee, or of which the domicilee is simultaneously holder.

45. The holder of a bill protested for non-payment must give written notice of the non-payment of the bill to his immediate predecessor within two days after the day of the protest, to which end it is sufficient if the written notice is posted within this period.

Every predecessor so notified must in the same manner give notice to his own immediate predecessor within a period of two days to be reckoned from the day of receipt of the notice.

The holder or indorsee who neglects the notice or does not forward the same to his immediate predecessor, becomes liable to all or the omitted predecessors, as the case may be, for compensation for the damage resulting from the neglected

a lejárattól a keresetre hozott birói határozat kézbesítéseig járó kamatokra és költségekre nézve.

46. A kellő időben történt értesítés bebizonyítására elegendő, ha postaigazolványnyal bizonyíttatik, hogy az érdekelt előző részére a meghatározott napon levél adatott föl, kivéve, ha a czimzett fél igazolhatja, hogy a levél mást tartalmazott.

Az értesítés vételének napja hasonlag postaigazolványnyal bizonyíttatik.

47. Ha valamelyik forgató a váltót hely megnevezése nélkül adta tovább: ez esetben a fizetés meg nem történtéről a forgató azon legközelebbi előzője értesíthető, ki a váltót a helynek megjelölése mellett ruházta át.

48. Minden váltókötelezettnek jogában áll követelni, hogy neki a váltóösszegnek, a kamatoknak és költségeknek lefizetése mellett a nyugtatványozott váltó s a fizetés hiánya miatt felvett óvás kiadassék.

Ha több váltókötelezett ajánl fizetést, a váltóbirtokos annak ajánlatát köteles elfogadni, kinek fizetése által legtöbben szabadulnak a kötelezettség alól.

49. A fizetés hiánya miatt megóvatolt váltó birtokosa jogosítva van keresetét, illetőleg visszkeresetét, valamennyi váltókötelezett vagy a váltókötelezettek bármelyike vagy többje ellen szabad választása szerint intézni a nélkül, hogy a be nem pereltek ellen követelési jogát elvesztené.

A váltóbirtokos a forgatmányosok sorrendjéhez kötve nincsen.

50. Azon váltóbirtokosnak, ki a váltót fizetés hiánya miatt óvatoltatta, visszkereseti igényei kiterjednek: 1. a ki nem fizetett váltóösszegre és ennek a lejárattól számítandó 6% kamataira; — 2. az óvási s egyéb költségekre; — 3. 1/3% váltódijra.

E tételeket az esetben is felszámíthatja, ha keresetét egyedül az elfogadó ellen intézi.

A fentebbi összegek oly esetben, midőn a visszkeresett a fizetés helyétől különböző helyen lakik, azon középváltó-árfolyam szerint számítandók, melylyel a fizetés helyéről a visszkeresett lakhelyére intézvényezett látra szóló váltók birnak.

Ha azonban a fizetés helyéről a most érintett helyre váltó-árfolyam nem jegyeztetik, a visszkeresett lakhelyéhez legközelebbi piacz árfolyama szolgál irányadóul.

A váltó-árfolyam a visszkeresett kivánságára közhitelességü árfolyamjegyzékkel vagy két kereskedő bizonyítványával igazolandó[1]).

51. Azon forgató, ki a váltót beváltotta, a korábbi forgatóktól, a kibocsátótól és az elfogadótól követelheti: 1. az általa kifizetett összeget, a fizetés napjától számítandó 6% kamatokkalegyütt; — 2. a felmerült költségeket; — 3. az 1/3% váltódijt.

Ezen összegek oly esetben, midőn a visszkeresett más helyen lakik, azon középváltó-árfolyam szerint fizetendők, melylyel a visszkereső lakhelyéről a visszkeresett lakhelyére intézvényezett látra szóló váltók birnak.

Ha a visszkereső lakhelyéről a visszkeresett lakhelyére váltóárfolyam nem jegyeztetik, ez a visszkeresett lakhelyéhez legközelebb eső piacz középárfolyama szerint számíttatik.

A váltó-árfolyam igazolására nézve az 50. §. határozatai szolgálnak irányadóul.

52. Az 50. és 51. §§. 1. és 3. pontjaiban foglalt határozatok által nincs kizárva az, hogy a visszkereső a külföldre intézett visszkeresetében az ott megengedett magasabb tételeket felszámíthassa; ugyanez áll jogában a külföldi visszkeresőnek is, ki belföldre intéz visszkeresetet, azon magasabb tételekre nézve, melyeket kiegyenlítenie kellett.

53. A visszkeresőnek jogában áll a visszkeresettre követelése erejéig visszváltót intézvényezni.

---

[1]) A váltókövetelések után járó kamatok nagyságát (6%) a törvényes kamatnak 5%-ra történt leszállítása érintetlenül hagyta. (1895. XXXVI. t. cz. 3 §.)

notification. Moreover, he loses as against these persons, the claim to interest for the period from the day of maturity to the day of the service of the judicial decision as well as the claim to costs.

46. To prove that the written notice has been duly given to the predecessor, it is sufficient if it is proved by a certificate of posting that a latter was sent to the predecessor in question on the specified day, unless the addressee proves that the letter referred to a different matter.

The date of receipt of such written notice can also be proved by a certificate of posting.

47. If an indorser has transferred the bill without inserting a statement of the place, notice of non-payment must be given to the nearest predecessor of the indorser who has transferred the bill with a statement of the place.

48. Every person liable on a bill has the right, on payment of the amount of the bill with interest and costs, to demand from the holder delivery of the receipted bill and of the protest for non-payment.

If several persons liable on a bill have offered payment, the holder is bound to accept the offer of the person by whose payment the largest number liable on the bill will be discharged.

49. The holder of a bill protested for non-payment can institute bill of exchange proceedings (process and recourse) against all persons liable on the bill, or against one or some of such persons, at his option, without thereby losing his claims with regard to the persons against whom he has not instituted proceedings.

The holder is not bound to the order of succession of the indorsements.

50. The rights of recourse of the holder who has protested the bill for non-payment are limited to: 1. the amount of the bill remaining unpaid, together with interest at 6% per annum from the date of maturity; — 2. the costs of protest and other costs; — 3. a bill-commission of one third per cent.

He may demand these sums although he has only instituted the process against the acceptor.

The above amounts, if the person liable to recourse resides at another place than the place of payment, must be paid according to the average current rate of exchange of a bill drawn at sight between the place of payment and the residence of the person liable to recourse.

If no rate of exchange exists between the place of payment and the place aforesaid, then the rate of exchange which exists at the nearest place to the place of residence of the person liable to recourse is decisive.

The rate of exchange must, on the requirement of the person liable to recourse, be certified by a list of rates issued by public authority or the certificate of two merchants[1]).

51. An indorser who has taken up the bill is entitled to demand from the prior indorsers, from the drawer, or from the acceptor: 1. the sum paid by him, together with 6% interest per annum from the day of payment; — 2. the costs incurred by him; — 3. the bill-commission of one third per cent.

The above amounts, if the person liable to recourse and the person seeking recourse reside in different places, must be paid according to the rate of exchange of a bill at sight drawn at the residence of the person seeking recourse on that of the person liable to recourse.

If no rate of exchange between the place of residence of the person seeking recourse and the place of residence of the person liable to recourse is quoted, then the rate must be calculated according to the average rate of exchange at that place which lies nearest to the residence of the person liable to recourse.

The enactments of § 50 concerning certifying of the rates of exchange are to be applied.

52. The enactments of paragraphs 1 and 3 of §§ 50 and 51 do not prevent the person seeking recourse on a foreign place from demanding the higher rates permissible at such place. The same rights belong to a foreign person seeking recourse inland concerning those higher sums which he had to pay.

53. The person seeking recourse can draw a re-draft for the amount of this claim on the person liable for recourse.

---

[1]) The amount of interest due in respect of claims on bill of exchange (6%) remained unaltered by the reduction of legal interest to 5% (§ 3 of Art. XXXVI of 1895).

Ez esetben követeléséhez számíthatja a visszváltó értékesítésével járó alkusz- és netaláni bélyeg-dijakat is.

A visszváltó látra állítandó ki s közvetlenül a visszkeresett lakhelyére intézványezendő.

54. A visszkeresett csak a váltó, az óvás és a nyugtatványozott visszkereseti számla kiadása mellett köteles fizetni.

55. A forgató, ki az utána következők közül valamelyiket kielégítette, saját hátiratát és az ezt követő hátiratokat kitörölheti[1]).

X. Közbenjárás.

1. Névbecsülési elfogadás.

56. Ha a váltón a fizetési helyre szóló szükségbeli utalvány van kijelölve, a váltóbirtokos, ha az elfogadás megtagadtatott, vagy kieszközölhető nem volt, mielőtt biztosítási visszkeresettel élhetne, az óvás felvétele után a váltót elfogadás végett a szükségbeli utalványozottnak bemutatni tartozik.

Több szükségbeli utalványozott közül annál kell a váltót előbb bemutatni, kit korábbi előző jelölt ki; ha azonban ez a váltóból ki nem tűnik, a bemutatás sorrendhez kötve nincsen.

57. A váltóbirtokos oly névbecsülési elfogadást, melyet a váltón mint szükségbeli utalványozott meg nem nevezett személy ajánl fel, elfogadni nem tartozik.

58. A névbecsülő az elfogadás hiánya miatt felvett óvást a költségek megtérítése mellett magának kiadatni s annak függelékében a névbecsülési elfogadást megjegyeztetni tartozik.

Ugyanaz a névbecsültet a történt közbenjárásról az óvás megküldése mellett tudósítani s e tudósítást az óvatolás napjától számítandó két nap alatt postára adni tartozik. Ha ezt tenni elmulasztja, az ebből eredő kárért felelős.

59. Ha a névbecsülő elfogadásában kitenni elmulasztotta, hogy az elfogadás kinek érdekében történt, kétség esetében névbecsültnek a kibocsátó tekintetik.

60. A névbecsülő az elfogadás által váltójogi kötelezettséget vállal a névbecsültet követők irányában. E kötelezettsége azonban megszünik, ha neki a váltó a fizetési napot követő második köznap eltelte előtt fizetés végett be nem mutattatik.

Ha a váltó valamely szükségbeli utalványozott vagy más közbenjáró által névbecsülésből elfogadtatott, a váltóbirtokost és a névbecsült követőit biztosítási visszkereset nem illeti. A névbecsült s ennek előzői azonban visszkeresettel élhetnek.

2. Névbecsülési fizetés.

61. Ha a fizetés hiánya miatt óvatolt váltón vagy annak másolatán a fizetési helyre szóló utalvány vagy névbecsülési elfogadás létezik, a váltóbirtokos a váltót, a fizetési napra következő második köznap eltelte előtt a szükségbeli utalványozottaknak, illetőleg a névbecsülési elfogadónak fizetés végett bemutatni s az eredményt a fizetés hiánya miatt felvett óvásba vagy ennek függelékébe feljegyeztetni tartozik.

Ebbeli mulasztása az utalványozó, illetőleg a névbecsült és az ezt követők elleni visszkereset elvesztését vonja maga után.

62. A váltóbirtokos a névbecsülésből ajánlott teljes fizetést, bárkitől származzék is az ajánlat, vissza nem utasíthatja. Ha az ily ajánlatot visszautasítja, visszkeresetét a névbecsült és követői ellen elveszti.

63. A névbecsülő a fizetés által a váltóbirtokosnak az elfogadó, a névbecsült s ennek előzői elleni jogaiba lép, ennélfogva követelheti, hogy neki a váltó s a fizetés hiánya miatt felvett óvás, — ez utóbbi a költségek megtérítése mellett átadassék.

64. Több névbecsülési fizetést ajánlók közül elsőség azt illeti, kinek fizetése által legtöbben szabadulnak a kötelezettség alól.

[1]) A váltó eljárásra nézve ld. a peres eljárás vázlatát.

In this case he may add brokerage of the re-draft and stamps, if any, to the claim.

The re-draft must be drawn payable at sight and directly on the place where the person liable to recourse resides.

54. The person liable to recourse is only obliged to make payment against the delivery of the bill, the protest and a receipted account of re-exchange.

55. Each indorser who has satisfied one of his successors can strike out his own indorsement, as well as the indorsements of his successors[1]).

X. Intervention.

1. Acceptance for honour.

56. If a bill contains the name of a referee in case of need at the place of payment, the holder, when acceptance has been refused or was not obtainable, must, before he can require security by means of recourse, present the bill for acceptance to the referees in case of need, after having made protest.

When there are several referees in case of need, the bill must be presented for acceptance in the first place to the one who is nominated by the earlier predecessor. If that cannot be ascertained from the bill, the presentments need not be made in any particular order.

57. The holder need not admit an acceptance for honour offered by a person not named in the bill as referee in the case of need.

58. There must be handed over to the acceptor for honour, on payment of the costs thereof, the protest for non-acceptance, and a note of his acceptance for honour must be made on an annexe to such protest.

He must give notice of the intervention to the person honoured, by delivery of the protest, and must post his notice with the protest within two days after the date of protesting. If he omits to do this, he is liable for the damage resulting from such omission.

59. If the acceptor for honour has omitted to note in his acceptance for whose honour the acceptance is given, the drawer will be considered as the person honoured, in case of doubt.

60. The acceptor for honour becomes liable under exchange law by his acceptance to all the successors of the person honoured. This liability however is extinguished if the bill is not presented to him for payment before the termination of the second business day after the day for payment.

If the bill is accepted by a referee in case of need or other intervener for honour, the holder and the successors of the person honoured have no right to a recourse for security. The person honoured, as well as his predecessors, may make use of their right to recourse.

2. Payment for honour.

61. If a bill protested for non-payment or its copy contains referees in case of need, or an acceptance for honour, at the place of payment, the holder must, before the termination of the second business day after the day for payment, present the bill for payment to the referees in case of need or acceptors for honour, as the case may be, and notify the result in the protest for non-payment or in the annexe to such protest.

If he neglects this, he loses his rights of recourse against the person who has nominated the referees in case of need or against the person honoured, as the case may be, and against his successors.

62. The holder may not refuse a total payment for honour, whoever may offer him the same. If he has refused such an offer, he loses his right of recourse against the person honoured and against the successors of the latter.

63. The payer for honour by payment obtains the rights of the holder against the acceptor, against the person honoured, and against the successors of the person honoured; in consequence he may demand the delivery of the bill and of the protest for non-payment, the latter on re-imbursement of the costs.

64. Among several who offer payment for honour, that one is to be preferred by whose payment the largest number liable on the bill will be discharged.

---

[1]) As to bill of exchange process, see the Sketch of Judicial Procedure.

Azon közbenjáró, ki a váltót kifizeti, jóllehet, hogy más, kit a váltó vagy az óvás tartalma szerint elsőség illetendett, a fizetésre késznek ajánlkozott, nem indíthat visszkeresetet azon forgatók ellen, kik a jogosultabb közbenjáró részéről ajánlott fizetés folytán a kötelezettség alól szabadultak volna.

65. A névbecsülő elfogadó, ki a fizetést azért nem teljesítheti, mert a váltót az intézvényezett vagy más közbenjáró fizette ki, a fizetőtől $^1/_3$% váltódijt követelhet.

XI. A váltókezességröl.

66. A kezességnek magára a váltóra, vagy annak másolatára, vagy a váltóhoz vagy a másolathoz csatolt toldatra irva és a 3. §. 5. pontja alatt meghatározott módon aláirva kell lennie, különben váltójogi kötelezést nem szül.

67. A váltókezesség, mely egyetemleges fizetési kötelezettséget állapít meg, akkor is érvényes, ha az, kiért a kezesség elvállaltatott, szenvedő váltóképességgel nem bir. Ha világosan kitéve nincsen, hogy a kezesség kiért vállaltatott, ez az elfogadóért és ha a váltó még elfogadva nincsen, a kibocsátóért vállaltnak tekintetik.

68. A váltótulajdonos kötelessége a kezes elleni váltókereseti, illetőleg visszkereseti jog megszerzésére és fentartására mindazokat teljesíteni, melyeket a jelen törvény azon váltókötelezettek elleni kereseti, illetőleg visszkereseti jog fentartására előszab, a kikért a kezesség elvállaltatott.

69. Ha a váltót a kezes fizeti ki, ez váltójogi keresetet nyer az ellen, kiért a fizetést teljesítette. A többi váltókötelezettek ellen őt kereseti vagy visszkereseti jog csak annyiban illeti, a mennyiben e jog azt, kiért a fizetést teljesítette, a fizetés esetében hasonlólag illetné.

XII. A váltók többszörözése.

1. Váltómásodlatok.

70. Az idegen váltó kibocsátója köteles a rendelvényes kivánságára a váltót több egyenlő példányban kiállítani. E példányok a szövegben »első«, »másod«, «harmad» stb. váltónak nevezendők; ellenkező esetben minden egyes példány önálló váltónak tekintetik.

A másodlatok kiállítását a forgatmányos is követelheti, e végett közvetlen előzőjéhez fordulván, ki ismét saját előzőjét keresi meg, mig a megkeresés a kibocsátóhoz kerül. Ez a kiállított másodlatokat az említett módon a forgatmányoshoz juttatja, mely alkalommal a forgatók a másodlatokat eredeti hátirataikkal ellátni tartoznak.

71. Ha a váltónak több egyenlő példánya közül valamelyik kifizettetik, ez által a többi példányok erejüket elvesztik.

E tekintetben kivételnek van helye: 1. a forgatóra nézve, ki ugyanazon váltónak több példányát különböző személyekre ruházta át és az oly későbbi forgatókra nézve, kiknek aláirásai a fizetéskor visszamaradott példányokon léteznek. Ezek a vissza nem adott példányokon levő forgatmányaiknál fogva felelősek maradnak; — 2. az elfogadóra nézve, ki ugyanazon váltónak több példányát fogadta el. Ez a fizetéskor vissza nem adott példányokon levő elfogadásánál fogva felelős marad, a mennyiben magából a többszörös elfogadásból ki nem tünik, hogy ez csak azon feltétel mellett történt, a mennyiben valamelyik példány még elfogadva nem lenne.

72. Ki a váltónak több példánya közül egyet elfogadás végett elküldött, köteles a többieken megjegyezni, hogy az elfogadás végett elküldött példány kinél található; e megjegyzés elmulasztása azonban a váltót erejétől meg nem fosztja.

Az elfogadás végett elküldött példány gondviselője köteles azt annak kiadni, ki az átvételre jogosultságát forgatmányosi minőséggel (36. §.) vagy egyébként igazolja.

73. A váltóbirtokos, azon másodlat alapján, melyre feljegyeztetett, hogy az elfogadás végett elküldött példány kinél található, elfogadás hiánya miatt biztosítási és a fizetés hiánya miatt fizetési visszkeresettel csak ugy élhet, ha óvással igazolja: 1. hogy az elfogadás végett elküldött példány neki a gondviselő által ki nem adatott és — 2. hogy az elfogadás, illetőleg a fizetés a másodlatra nem teljesíttetett.

An intervener who pays the bill, although it appears from the bill or from the protest that another person offered payment who ought to have had preference, has no right of recourse against those indorsers who would have been discharged by the payment offered by the other intervener having a stronger title to intervene.

65. An acceptor for honour who could not make payment because the drawee or another intervener has paid the amount of the bill, may demand of the person paying a bill commission of one third per cent.

XI. Guarantors on Bills.

66. A guarantee must be written on the bill itself or on its copy, or on a sheet (allonge) affixed to the bill or to its copy, and must be signed in the manner provided for by No. 5 of § 3, otherwise it does not give rise to any liability by exchange law.

67. The guarantee by exchange law establishes joint and several liability, and also has effect when the person for whom the guarantee has been given cannot be a party to a bill. If it is not expressly stated for whom the guarantee is given, it is taken to be given for the acceptor, and if the bill is not yet accepted, for the drawer.

68. The holder, in order to acquire and to retain the rights of process and of recourse against the person who has given the guarantee, must perform all those duties which the present Law prescribes for the purpose of acquiring or retaining the rights of process or recourse against the persons liable on the bill for whom the guarantee has been given.

69. When the person who has given the guarantee takes up the bill, he acquires the right of process according to bill of exchange law against the person for whom he has made payment. Against the other persons liable on the bill he has a right of process or recourse only in so far as the person for whom he has made the payment would have had such a right if he had himself made the payment.

XII. Multiplication of Bills.

1. Duplicates of bills.

70. The drawer of a bill of exchange is bound on demand of the payee to deliver several identical duplicates of the bill. Such duplicates must be distinguished in the text as "first," "second", "third" etc., otherwise each duplicate will be considered as constituting a separate bill.

An indorsee also can require a duplicate of the bill. To this end he must apply to his immediate predecessor, who himself must refer to his predecessor and so on, until the request reaches the drawer. The latter sends the duplicates made out in the manner aforesaid to the indorsee, whereupon the indorsers are bound to provide the duplicates with their original signatures.

71. If one of several identical duplicates is paid, the others thereby lose their force.

An exception to this rule takes place: 1. in regard to the indorser who has transferred several duplicates of the same bill to different persons, and all later indorsers whose signatures are on the duplicates not returned on payment. These remain liable in virtue of their indorsements on the duplicates not returned; — 2. in regard to the acceptor who has accepted several duplicates of the same bill. He remains liable in respect of the acceptances on the duplicates not returned on payment, except in cases where it appears from the terms of the repeated acceptance that such acceptance was subject to the condition that no other duplicate had been accepted.

72. Any person who has forwarded one of the several duplicates of a bill for acceptance, must note on the remaining duplicates with whom the duplicate sent by him for acceptance is to be found. The neglect of this notice, however, does not deprive the bill of its force as such.

The person in possession of the duplicate forwarded for acceptance must deliver such duplicate to any person who establishes his title as indorsee according to the provisions of § 36, or as being otherwise entitled to the possession thereof.

73. The holder of a duplicate on which the person is notified with whom the duplicate forwarded for acceptance is to be found, cannot, on non-acceptance thereof, take proceedings for security, or on non-payment take proceedings for payment, before he has recorded by protest: 1. that the duplicate sent for acceptance has not been transmitted to him by the person in possession thereof, and — 2. that acceptance or payment of the duplicate has not been obtained.

2. Váltómásolatok.

74. A váltómásolatnak a váltó teljes szövegét, a rajta levő hátiratokkal és megjegyzésekkel együtt kell tartalmaznia. E mellett kitüntetendő a másolaton, hogy mint másolat meddig terjed.

Ha az eredeti példány elfogadás végett elküldetik, a másolaton megjegyzendő, hogy az elküldött eredeti példány kinél található. E megjegyzés elmulasztása azonban a forgatmányozott másolatot váltóerejétől meg nem fosztja.

75. A másolaton levő eredeti forgatmány a forgatót ép ugy kötelezi, mintha az eredeti váltót forgatta volna.

76. Az eredeti példány gondviselője köteles azt annak kiadni, ki jogosultságát az átvételre, a másolaton levő eredeti hátirattal vagy más módon igazolja.

Ha a gondviselő az eredeti példány kiadását megtagadja, a másolat birtokosa azon forgatók ellen, kiknek eredeti hátiratai a másolaton vannak, elfogadás hiánya miatt biztosítási, fizetés hiánya miatt pedig fizetési visszkeresettel csak a 73. §-ban érintett óvás felvétele után élhet.

XIII. Elveszett váltók.

77. Az elveszett váltó tulajdonosa annak megsemmisítését a fizetési hely illetékes biróságánál kérelmezheti.

A kérvényező kötelessége a váltó másolatát bemutatni vagy legalább annak lényeges tartalmát megjelölni és a váltó előbbi birtoklását kimutatni. Ha a biróság a beterjesztett adatokat elégségeseknek találja, az elfogadónál a fizetést betiltja és hirdetményt bocsát ki, melyben a váltó birtokosát felszólitja, hogy igényeit a váltó felmutatása mellett 45 nap alatt bejelentse.

A 45 napi határidő, ha a váltó még le nem járt, a lejáratot követő első naptól, lejárt váltónál a váltó megsemmisítési eljárás megindítása iránt kibocsátott hirdetménynek a hivatalos hirlapban első megjelenését követő naptól számíttatik[1]).

78. A megsemmisítési eljárás folyamatba tétele után a váltótulajdonos, feltéve, hogy a váltó már lejárt, az elfogadótól a váltóösszeg kifizetését követelheti, ha a megsemmisítésig kellő biztosítékot nyujt. Ily biztosíték adása nélkül a váltótulajdonos csak azt követelheti, hogy az elfogadó a váltóösszeget birói kezekhez letegye.

A váltótulajdonos oly telepített váltók megsemmisítését, a melyeken az intézvényezettől különböző személy van telepesként kijelölve, csak akkor kérelmezheti, ha a telepesnél kellő időben történt bemutatást óvással igazolja.

79. Ha a kibocsátott hirdetmény folytán váltóbirtokosul senki sem jelentkezett, a váltó semmisnek nyilváníttatik. — Ha a birtokos a váltót a kitüzött határidő alatt bemutatja, a megsemmisítési eljárás megszüntettetik és a kérvényező a részére elrendelt tilalom feloldása mellett, tulajdoni jogának a váltóbirtokos elleni érvényesítésére a köztörvény utjára utasítandó.

A váltó megsemmisítése után annak biróilag elismert tulajdonosa, az elfogadótól a váltó kifizetését váltójogi uton követelni jogosítva van.

80. Ki váltóbirtokosi minőségét a 36. §. határozatai szerint igazolja, a váltó kiadására csak az esetben kötelezhető, ha őt annak megszerzésénél rosszhiszemüség vagy vétkes gondatlanság terheli.

XIV. Hamis és hamisított váltók.

81. A váltón előforduló hamis vagy hamisított aláirások a rajta levő valódi aláirások váltójogi erejére befolyást nem gyakorolnak.

82. Ha a váltó meghamisíttatik, azon forgatók, kik azt a meghamisítás előtt ruházták át, a váltó eredeti tartalma szerint felelősek; ellenben azok, kik a váltót a meghamisítás után forgatták, a meghamisított tartalom szerint kötelezvék.

---

[1]) A megsemmisítési eljárás a törvényszék, mint váltóbiróság hatáskörébe tartozik.

2. Copies of bills.

74. Copies of a bill must contain a transcript of the bill and the indorsements and notices thereon. The copy must also contain a statement to what extent it is to regarded as a copy.

If the original is forwarded for acceptance, it is to be noted on the copy with whom the original so forwarded is to be found. The omission of this note, however, does not deprive the indorsed copy of its force as a bill of exchange.

75. Every original indorsement upon a copy renders the indorser liable in the same way as if it were written on an original bill.

76. The person in possession of the original bill is bound to deliver the same to any person who proves his title to take delivery either by one original indorsement written on the copy or otherwise.

If the person in whose possession the original bill is to be found refuses to make delivery thereof, the holder of the copy is only entitled, after making protest in accordance with the enactments of § 73, to take proceedings for security for non-acceptance or proceedings for payment on non-payment against those indorsers whose original indorsements are on the copy.

XIII. Lost Bills.

77. The owner of a lost bill can apply for the annulment of the bill to the Court having jurisdiction in the place of payment.

The applicant must present a copy of the bill or at least give a description of its essential requirements and prove his former possession of the bill. When the Court finds that the particulars presented are sufficient, it issues an injunction to the acceptor not to make payment, and issues an edict by which the holder of the bill is warned to produce his claims and present the bill within 45 days.

This period of 45 days is to be reckoned, if the bill has not yet become due, from the first day of maturity; if the bill is already due, from the day after the first publication of the edict having for its object the commencement of the proceedings for annulment, in the Official Gazette[1]).

78. After the commencement of the proceedings for annulment the owner of the lost bill, provided that it has already fallen due, can demand payment from the acceptor if he gives sufficient security pending the annulment of the bill. The owner is only entitled without giving such security to demand that the acceptor shall deposit the amount of the bill in Court.

The owner can only apply for the annulment of domiciled bills on which a person other than the drawee is named as domicilee, when he proves the presentment with protest to have been made in due time to the domicilee.

79. If no one presents himself as the holder of the bill in consequence of the issued edict, the bill is declared annulled. When the holder presents the bill within the fixed time, the proceedings for annulment are suspended and the applicant is referred to the proceedings of Common Law for the enforcement of his right to the bill against the holder. The injunction against payment given in favour of the applicant is cancelled simultaneously.

After annulment of the bill, the owner thereof recognized by the judgment may require the acceptor under bill of exchange law to pay the amount set out on the bill.

80. A person who proves his title to the bill, according to the enactments of § 36, can only be obliged to deliver the bill in cases where he has been guilty of bad faith or gross negligence when acquiring the bill.

XIV. Forged and Falsified Bills.

81. Forged or false signatures on a bill have no effect whatever upon the force by exchange law of the genuine signatures.

82. Where a bill becomes falsified, those indorsers who transferred it before the falsification are liable according to the original contents of the bill; those, however, who indorsed the bill after the falsification are liable according to the falsified contents.

---

[1]) The proceedings for annulment belong to the jurisdiction of the Courts dealing with bill of exchange matters.

Kétség esetében az vélelmeztetik, hogy a forgatmányok a meghamisítás előtt keletkeztek.

83. Az előbbeni czikk határozatai meghamisítás esetében, az elfogadóra és a kezesre is nyernek alkalmazást.

XV. A váltó-elévülés.

84. Az elfogadó elleni váltójogi kereset, a váltó lejáratától számítandó három esztendő alatt évül el.

85. A váltóbirtokosnak a kibocsátó s a többi előzők elleni visszkereseti igényei elenyésznek: 1. három hónap alatt, ha a váltó Európában volt fizetendő, Islandot és a Farői szigeteket kivéve; — 2. hat hónap alatt, ha a váltó Ázsiának és Afrikának Közép- és Fekete-tenger melletti partvidékein és ezen tengereknek az említett földrészekhez tartooz szigetein volt fizetendő; — 3. tizennyolcz hónap alatt, ha a váltó valamely más Európán kivüli országban vagy Islandban, vagy a Farői szigeteken volt fizetendő.

A váltóbirtokos ellen a fentebbi esetekben az elévülési idő az óvás felvétele napjával veszi kezdetét.

86. A forgatónak a kibocsátó s a többi előzők elleni visszkereseti igényei elévülnek: 1. három hónap alatt, ha a visszkereső Európában lakik, Islandot és a Farői szigeteket kivéve; — 2. hat hónap alatt, ha a visszkereső Ázsiának és Afrikának a Közép- és Feketetenger melletti partvidékein és ezen tengereknek az említett földrészekhez tartozó szigetein lakik; — 3. tizennyolcz hónap alatt, ha a visszkereső valamely más Európán kivüli országban vagy Islandban avagy a Farői szigeteken lakik.

A forgató ellen a határidő, ha előbb fizetett, mintsem ellene váltókereset indíttatott, a fizetés napjától; minden más esetekben pedig a keresetlevél kézbesítési napjától kezdődik.

87. Az elévülés a kereset megindítása által, de csak azon váltókötelezett irányában szakíttatik meg, ki ellen a kereset intéztetett.

A váltóvisszkeresettel megtámadott forgató jogosítva van visszkereseti jogainak, az elévülés elleni biztosítására, előzője ellen keresetlevél helyett perbejelentéssel élni.

A perbejelentő visszkereseti jogainak elévülése, az ellene hozott birói határozat jogerőre emelkedésének időpontjától veszi kezdetét.

88. Az elévülés hivatalból figyelembe nem vétetik.

89. A váltóadós ellen nyitott csőd tartama alatt az elévülés meg nem kezdődik és félbeszakad, ha az elévülés már kezdetét vette.

90. Ha a váltó kibocsátójának vagy elfogadójának váltói kötelezettsége elévülés által vagy az által, hogy a váltójogok fentartására szükséges cselekmények elmulasztattak, megszünik: ezek a váltóbirtokos irányában köztörvényi uton csak annyiban maradnak kötelezve, a mennyiben ennek kárával gazdagodnának.

A forgatók ellen, kiknek váltókötelezettsége megszünt, ily keresetnek helye nincsen.

XVI. A váltóhitelező jogai.

91. A váltókibocsátó, forgató, elfogadó és kezes a váltó minden birtokosa irányában egyetemlegesen vannak kötelezve. Ezen egyetemleges kötelezettség kiterjed mindenre, mit a váltóbirtokos a váltókötelezettségek nem teljesítése miatt követelni jogosítva van.

92. A váltóadós csak oly kifogásokkal élhet, melyek magából a váltójogból erednek, vagy melyek őt a mindenkori felperes ellen közvetlenül illetik.

93. A váltóadós azon kifogással, hogy a váltón akkor, midőn arra az elfogadás vagy más nyilatkozat vezettetett, valamely lényeges kellék hiányzott, a harmadik jóhiszemü váltóbirtokos ellen egyáltalán nem, mások ellen pedig csak annyiban élhet, a mennyiben bebizonyítani képes, hogy az utólagos kitöltés a létrejött megállapodás ellenére történt.

94. A kölcsönös követelések leszámításának csak akkor van helye, ha az adóst a mindenkori felperes ellen valódi lejárt váltóbeli, vagy jogérvényes birói határozattal vagy birói egyezséggel megállapított pénzbeli követelés illeti.

In case of doubt it will be taken that the indorsements were made before the falsification.

83. In the case of falsification the enactments of the preceding Article are also to be applied to the acceptor and the person who gives a guarantee.

XV. Limitation of Actions on Bills.

84. A claim under exchange law against the acceptor is prescribed in three years reckoned from the day of maturity.

85. Claims in recourse by the holder against the drawer and the other predecessors are prescribed: 1. in three months if the bill is payable in Europe, Iceland and the Faröe Islands excepted; — 2. in six months if the bill is payable in the countries of Africa and Asia bordering on the Mediterranean and Black Seas, or in the Islands of those seas appertaining to such countries; — 3. in eighteen months if the bill is payable in any other country outside Europe or in Iceland or the Faröe Islands.

The prescription against the holder runs in these cases from the day of making the protest.

86. Claims in recourse by the indorser against the drawer and the other predecessors are prescribed: 1. in three months if the person who seeks recourse resides in Europe, Iceland and the Faröe Islands excepted; — 2. in six months if the person who seeks recourse resides in the countries of Africa and Asia bordering on the Mediterranean and Black Seas, or in the Islands of those seas appertaining to such countries; — 3. in eighteen months if the person who seeks recourse resides in any other country outside Europe or in Iceland or the Faröe Islands.

The period runs against the indorser, if he has paid before an action is commenced against him, from the day of payment, and in all other cases from the day of service on him of a writ or summons.

87. Prescription is interrupted by the commencement of an action, but only as against a person liable on the bill against whom the action is brought.

An indorser against whom an action of recourse is brought may, for the purpose of securing himself against prescription of his claims, announce litigation against his predecessor instead of bringing an action.

Against a person who has announced litigation, the prescription of claims to recourse begins running from the moment when the judgment given against him has become final.

88. Prescription is not taken into consideration *ex officio*.

89. Prescription does not begin to run during the bankruptcy declared against a person liable on a bill, and is interrupted by bankruptcy when it has already begun to run.

90. If the liability of the drawer or of the acceptor under exchange law is extinguished by prescription, or because the performance of the formalities prescribed by exchange law for retaining exchange law rights are delayed, such parties remain liable at Common Law to the holder only in so far as they would become enriched by the loss of the latter.

As against the indorsers whose liability on the bill is extinguished, no such claims are maintainable.

XVI. The Rights of the Creditor on a Bill.

91. The drawer, indorser, acceptor and guarantor are jointly and severally liable to any holder of the bill. This liability extends to all that the holder is entitled to claim on account of the non-fulfilment of the exchange obligation.

92. The debtor on a bill can only avail himself of defences which arise from exchange law or which he has directly against the actual plaintiff.

93. The debtor on a bill may not in any case avail himself of the defence that an essential requirement was not contained in the bill when the acceptance or some other declaration was placed on it, as against a *bona fide* holder of the bill; as against others he may avail himself of that defence only in so far as he is able to prove that the subsequent filling in was done contrary to the agreement.

94. Set-off of mutual claims is only allowed in so far as the debtor has against the actual plaintiff an available claim under exchange law which has already become due, or a claim to ready money established by a final judicial decision or final judicial composition.

XVII. Külföldi törvényhozás.

95. A szenvedő váltóképesség külföldiekre nézve rendszerint azon ország törvényei szerint itélendő meg, melyhez a váltókötelezett, mint alattvaló tartozik.
Azonban a saját hazája törvényei szerint váltóképességgel nem biró idegen, a belföldön elvállalt váltói kötelezettségért felelős, ha őt ezen törvény szerint a váltóképesség megilleti.
96. Külföldön kiállított váltóknak és váltónyilatkozatoknak lényeges kellékei azon hely törvényei szerint itélendők meg, a hol azok keletkeztek.

Ha azonban a külföldön keletkezett váltónyilatkozatok a belföldi törvény rendeleteinek megfelelnek, a váltóra később vezetett és a belföldön keletkezett nyilatkozatok jogérvényessége a külföldi törvény alapján meg nem támadható.
Váltójogi hatálylyal birnak azon nyilatkozatok is, melyek belföldiek közt külföldön keletkeznek, habár csak a belföldi törvény rendeleteinek felelnek is meg.

97. A váltói jogok érvényesítése vagy fentartása végett külföldön teljesített cselekvények alaki kellékei azon hely törvényei szerint itélendők meg, a hol azok teljesíttettek.

XVIII. Az óvás.

98. A váltó-óvásokat közjegyzői székhelyeken és e helyekhez csatolt járásbirósági területen a közjegyző, más járásokban a járásbiró, aljárásbiró, a járásbirósági jegyzők és aljegyzők teljesítik.

Az 1874: XXXV. tcz. 213. §-ának a kinevezett váltójegyzők eddigi hatáskörének fentartására vonatkozó intézkedése érintetlenül hagyatik[2]).

99. Az óvásnak magában kell foglalni: 1. a váltónak vagy a másolatnak és minden rajta levő hátiratnak s megjegyzésnek hű mását; — 2. nevét vagy czégét azon személyeknek, a kik részére és a kik ellen az óvás felvétetett; — 3. az óvatolt személyhez intézett felszólítást, ennek válaszát vagy annak megjegyzését, hogy nem válaszolt vagy feltalálható nem volt; — 4. névbecsülési elfogadás vagy fizetés esetében annak megemlítését, hogy ki által, kiért és mily módon lett a névbecsülés ajánlva és teljesítve; — 5. a helyet, évet, hónapot és napot, melyen a felszólítás — 3. pont — történt, illetőleg siker nélkül megkisértetett; végre 6. az óvatoló személy aláirását hivatalos pecsétjével.

100. Ha ugyanazon váltójogi kötelezettség teljesítése több személytől követelendő, a többszörös felszólítások egy óvási oklevélbe foglalhatók.

101. Az óvatoló személyek kötelesek az óvást a váltóbirtokosnak vagy meghatalmazottjának eredetben haladéktalanul kiadni.
Egyuttal a felvett óvásokat egész kiterjedésben egy e végre vezetendő laponként folyó számmal ellátott és hitelesített jegyzőkönyvbe napról-napra idő- és sorrendben bevezetni és az érdekelt feleknek vagy ezek jogutódjainak a költségek megtérítése mellett, akar egyszerü, akár hiteles másolatban bármikor kiadni tartoznak.

---

[2]) A váltójegyzők kinevezése az 1840-iki váltótörvényen (1840 XV. t. cz.) alapult. A közjegyzői intézményt létesítő 1874. XXXV. t. cz. a váltójegyzők kinevezését megszüntette, de a már kinevezett váltójegyzők hatáskörét fentartotta. Ezen jogállapotot hagyja érintetlenül a váltótörvény, ugy hogy még ma is müködnek egyes váltójegyzök. Mennyiben jogosultak a járásbiróság közegei a közjegyzők helyettesitésére, a közjegyzői törvény állapitja meg. Az óvási dij az 1880. LI. t. cz. 11. §. o pontja értelmében 4 kor. 20 fill, minden póstán eszközölt értesités 1 korona, amihez a vitelbér és ha az óvás a közjegyző székhelyén kívül volt teljesítendő, távozási dij. valamint esetleg napidij is, járul. Az óvás bélyegdija 2 korona, a járásbiróság által felvett óvásé 4, illetve 6 korona.

XVII. Conflict of Laws.

95. The capacity of a foreigner to incur liabilities under exchange law is to be decided according to the law of the State of which he is a subject.

Nevertheless a foreigner who has no capacity to incur liabilities under exchange law according to the laws of his own country, is responsible for liabilities incurred by him in the inland, if he may be a party to a bill by this Law.

96. The essential requirements of a bill of exchange drawn abroad, as also every other declaration (contract) on such a bill, are to be judged according to the law of the place at which the declaration (contract) is made.

If, however, the declarations (contracts) inserted abroad on the bill satisfy the requirements of the inland law, the validity of the declarations (contracts) subsequently made in the inland cannot be disputed on the basis of the foreign law.

Declarations (contracts) on bills by which one Hungarian subject becomes bound to another Hungarian subject[1]) in a foreign country are valid also, although they only comply with the requirements of the inland law.

97. As regards the form of the proceedings for the exercise or maintenance of exchange rights on a bill at a foreign place, the local law in force is decisive.

XVIII. Protest.

98. Protest against bills of exchange must be made out at places where public notaries reside, and in the territory of District Courts joined to such places, by the public notary, in other places by the judge of the District Court, by a substitute judge, or by a notary or a vice-notary of the District Court.

The legal enactments concerning the maintenance of the sphere of powers of bill of exchange notaries[2]) nominated by virtue of § 213 of Art. XXXV of 1874 remain unchanged.

99. The protest must contain: 1. a literal transcript of the bill or of the duplicate and all the indorsements and notices thereon; — 2. the name of the firm or person on whose behalf and against whom the protest is made; — 3. the request made to the person against whom protest is made, his answer or a statement that he has given no aswer at all, or that he was not to be found; — 4. in case of an acceptance or a payment for honour, a statement by whom, for whom and how this has been offered or performed; — 5. the statement of the place and the year, month and calendar day on which the request (No. 3) was made or was unsuccessfully attempted; finally — 6. the signature of the person who has made the protest and his official seal or stamp.

100. If performance of the same duty under exchange law has to be required from several persons, all these several requests may be included in the same protest.

101. The persons who make the protest are bound immediately to deliver the original protest to the holder of the bill or to a person authorised by him.

They are bound also to make entry *in extenso* of the protest made, into authenticated minute-books serving for such purpose, every page of which must be provided with consecutive numbers. These entries must be made every day in chronological and arithmetical order. Copies of these entries, either in authenticated or non-official form, must be given to the interested parties or their heirs at any time against payment of costs.

---

[1]) The word "belföldi" used in the text (literal translation "inlander") includes every Hungarian subject, wherever he may reside either permanently or temporarily (Translator's Note). — [2]) The nomination of bill of exchange notaries was based originally on the Bill of Exchange Law of 1840 (Art. XV of 1840). Art. XXXV of 1874, which has created the institution of public notaries, has put an end to the nomination of bill of exchange notaries, but has maintained the sphere of powers of bill of exchange notaries already appointed. This legal position remained unaltered by the Bills of Exchange Law, so that there are still bill of exchange notaries doing business. — The Article concerning public notaries states the circumstances under which organs of the District Courts may take the place of the public notaries. — The protest duties fixed by § 11 of Art. LI of 1880 are 4 Kr. 20 fill. for the protest, notice given by post 1 Kr., augmented by the disbursments for carriage when the protest is made outside the place of residence, fees for displacement, and, as the case may be, daily fees. The stamp-duties of protest are: when made by public notaries 2 Kronen, when made by the District Courts 4 Kronen, or, as the case may be, 6 Kronen.

XIX. A bemutatás és egyéb váltócselekmények helye és ideje.

102. Az elfogadás vagy fizetés végetti bemutatás, az óvás, valamint általában azon cselekvények, melyek a jelen törvény szerint a váltói jogok érvényesítése vagy fentartása végett valamely személynél teljesítendők, ez utóbbinak üzleti helyiségeiben, ilyenek hiányában pedig annak lakásán és pedig délelőtt 9—12 óra közt, délután pedig 2—5 óra közt eszközlendők. Az ily cselekvények más helyen, például a tözsdén, csak az érdekeltek beleegyezésével történhetnek.

Az, hogy az üzleti helyiség vagy a lakás kipuhatolható nem volt, igazoltnak csak akkor tekintetik, ha az óvatoló személy e részbeni tudakozódása a helybeli rendőri hivatalnál, illetőleg a községi elöljáróságnál siker nélkül maradt s e körülmény az óvásban kiemeltetik.

103. Ha a váltó lejárata vasárnapra vagy a Gergely-naptár szerinti valamely közönséges ünnepnapra esik, a fizetés csak a legközelebbi köznapon követelhető.

Ezen intézkedés kiterjed a váltómásodlatok és másolatok kiállítására, az elfogadás iránti nyilatkozatra, az óvás felvételére, valamint minden, a váltóból folyó kötelezettség teljesítésére.

XX. Hiányos aláírások.

104. Váltónyilatkozatok, melyek névaláirás helyett keresztvonással vagy más kézjegygyel eszközöltetnek, váltójogi hatálylyal rendszerint nem birnak.

Azoknak váltónyilatkozata, a kik nevöket testi fogyatkozás miatt nem irhatják alá, érvényes, ha névaláirás helyett biróilag vagy közjegyzőileg hitelesített kézjegygyel eszközöltetik[1]).

105. Ki valamely váltónyilatkozatot, mint másnak meghatalmazottja ir alá a nélkül, hogy erre felhatalmazva lenne, személyesen és azon minőségben felelős, melyben az állítólagos meghatalmazó felhatalmazás esetében felelős lett volna.

Hasonló módon és személyesen felelősek azon gyámok és egyéb képviselők is, kik jogosultságuk tullépésével irnak alá váltónyilatkozatot[2]).

XXI. A zálog és visszatartás-jog.

1. Zálogjog.

106. A váltóbirtokos magát azon tárgyakból, melyekre magánuton zálogjogot nyert, ha az adós kötelezettségének kellő időben eleget nem tesz, váltói uton kielégítheti és e végből: 1. az ingóságokat a váltóeljárás szabályai szerint kielégitésre fordíthatja; — 2. a tőzsdei árfolyammal biró papirokat a lejárat napján a helybeli tözsdén; ha pedig a lejárat helyén tőzsde nem létezik, a lejárati napot követő harmadik napon a legközelebbi tőzsdén eladhatja, vagy pedig azokat az azon napi árfolyamban követelése erejéig megtarthatja. Köteles azonban erről az adóst e cselekmények valamelyikének foganatosítását követő 24 óra alatt levélben értesíteni. A legközelebbi tőzsde alatt oly értékpapirokra nézve, melyek belföldi tőzsdén jegyeztetnek, belföldi, más értékpapirokra nézve külföldi tőzsde értendő; — 3. a váltóbeli vagy egyéb követeléseket behajthatja vagy követelése erejéig megtarthatja.

A váltóbirtokost ezen jogok még azon esetben is megilletik, ha az adós időközben csőd alá került.

Köteles azonban mindegyik esetben, — a mennyiben teljes kielégítést nyert, az adósnak, illetőleg a csődtömegnek az eredeti váltót kiszolgáltatni és a netaláni felesleget kiadni[3]).

107. Ha a váltóbirtokos oly mulasztást követ el, mely a zálogul szolgáló tárgy vagy követelés részben vagy teljes elvesztését vonja maga után, az adósnak kártérítéssel tartozik.

[1]) Vakok által kiállitott váltónyilatkozatok váltójogi hatályához az aláirásnak közjegyzői hitelesitése szükséges. 1886. VII. t. c. 24. §. — [2]) Házastársak között váltói kötelezettség elvállalására szóló (különös) meghatalmazás érvényéhez, közjegyzői okirat szükséges. 1886. VII. t. cz. 23 §-b. p. — [3]) A zálog és megtartási jog gyakorlására csőd esetén ld. a csődtörvény 115. 152. 173—175. §§-t.

XIX. Place and Time for Presentment and other Acts relating to Bill Transactions.

102. Presentment for acceptance or payment, protest and all other acts to be done for the purpose of the exercise or maintenance of rights under exchange law according to this Law as regards a certain person, must be effected at his place of business, or failing such at his dwelling place, in the fore-noon between 9 and 12 o'clock, in the afternoon between 2 and 5 o'clock. These acts cannot be performed at any other place, e. g. on Exchange, except by mutual agreement of the interested parties.

The circumstance that the place of business or the dwelling place could not be ascertained is considered as proved only when the person levying the protest has made unsuccessful inquiries in reference thereto at the local Police Office or at the Local Board, which circumstance must be referred to in the protest.

103. If the bills falls due on a Sunday or on a general holiday according to the Gregorian Calendar, payment can only be demanded on the next business day.

This provision also holds good as regards the delivery of a duplicate bill or of a copy of a bill, as regards acceptance, making protest, and all acts to be performed under exchange law arising from a bill of exchange.

XX. Defective Signatures.

104. Statements (contracts) on bills which are executed with crosses or other marks instead of a written name, as a rule have no force by exchange law.

Statements (contracts) on bills of exchange of persons who are incapable by reason of a bodily defect of signing their names, are valid when they execute them, instead of by signing their names, by marks authenticated by a public notary or by a member of a District Court[1]).

105. Any person who signs a bill of exchange as agent of another without authority is personally liable in the same way as the pretended principal would have been if the authority had been given.

Guardians and other representatives who sign statements (contracts) on bills in excess of their authority are personally[2]) responsible in the same way.

XXI. Right of Lien and Detention.

1. Right of Lien.

106. The holder of a bill may indemnify himself under exchange law out of those objects on which he has acquired a right of lien in a private way, if the debtor has not fulfilled his obligation in due time. He may to this end: 1. satisfy his claims according to the enactments of the Bills of Exchange Procedure out of these movables; — 2. sell on the local Exchange securities which are quoted on the Exchange, on the day of maturity, or if there is no Exchange at the place the bill falls due, on the Exchange of the nearest place on the third day reckoned from maturity; or he may keep them for himself up to the amount of his claim at the price they have on that day. He is, however, bound to give notice to the debtor by letter within 24 hours after having effected one of the transactions aforesaid. The Exchange of the nearest place for such securities as are quoted inland is deemed to be an inland Exchange, for other securities a foreign Exchange; — 3. collect debts founded on bills of exchange or other debts, or may retain them up to the amount of his claim.

The holder of a bill is entitled to make use of these rights, even when the debtor has in the meantime become bankrupt.

He is, however, bound in any case in so far as he has obtained full satisfaction to deliver to the debtor or to the bankruptcy estate, as the case may be, the original bill, as well as the amount exceeding his claim, if any[3]).

107. If the holder of a bill is guilty of such an omission as causes the total or partial loss of the object or the debt serving as a pledge, he is liable for damages to the debtor.

---

[1]) In order to give force under exchange law to contracts on bills made by blind parties the authentication of a public notary is necessary (§ 24 of Art. VII of 1886). — [2]) For the validity of a special power between husband and wife to assume obligations under exchange law for one another, a deed drawn up by a public notary is required (§ 23 of Art. VII of 1886). — [3]) Concerning the enforcement of the right of lien and the right of detention in cases of bankruptcy, see §§ 115, 152, 173—175 of the Bankruptcy Law.

2. Megtartási jog.

108. A váltóbirtokos lejárt váltóbeli követelése tekintetében megtartási joggal élhet adósának azon pénzeire, ingóságaira és értékpapirjaira, melyek jogszerü uton tényleges birtokába vagy rendelkezése alá kerülnek.

E jog azonban nem gyakorolható, ha a fentebb érintett tárgyak akár az adós, akár egy harmadik által az átadás előtt vagy átadás alkalmával meghatározott rendelkezés mellett kerülnek a bitelező birtokába.

A váltóbirtokos le nem járt követelésére nézve is megtartási joggal élhet, ha az adós csőd alá került, vagy ha az ellene valamely pénzbeli tartozás miatt megkisérlett valamely végrehajtás sikertelen maradt.

Ez esetben az adós utasítása vagy a határozott rendelkezés sem zárják ki a megtartási jog gyakorlását, ha az érintett ténykörülmények a tárgyak átadása után következtek be vagy a hitelező azokról a tárgyak átvétele után értesült.

A váltóbirtokos, kit ezen szakasz értelmében megtartási jog illet, köteles annak gyakorlásáról az adóst azonnal értesíteni.

109. A megtartási jog kereset utján érvényesíthető s hatályára nézve a kézi záloggal egyenlő.

Harmadik rész. A saját váltó.

110. A saját váltó lényeges kellékei: 1. A váltó-elnevezés magában a váltó szövegében, vagy ha az nem magyar nyelven állíttatott ki, annak a nem magyar nyelven megfelelő kifejezés; — 2. a fizetendő pénzösszeg kitétele. Ha az öszszegen felül járulékok köttetnek ki, ezen kikötés nem létezőnek tekintetik; — 3. azon személy vagy czég megnevezése, melynek részére vagy rendeletére a fizetés teljesítendő; — 4. a fizetés ideje (3. §. 4. p.); — 5. a kiboesátó név vagy czég aláirása; — 6. a kiállítás helyének, évének, hónapjának és napjának kitétele.

111. Saját váltóknál, melyekben külön fizetési hely kijelölve ninesen, a kiállítás helye fizetési helynek s egyszersmind a kiboesátó lakhelyének tekintendő.

112. Jelen törvénynek az idegen váltóra vonatkozó következő intézkedései, a saját váltókra is kiterjesztetnek: — 1. a 4. és 6. §. a váltó külalakjára; — 2. a 8—16. §. a váltóforgatmányra és engedményre; — 3. a 19. és 20. §. a lát után szóló váltók bemutatására azon különbséggel, hogy a bemutatásnak a kiboesátónál kell történni- — 4. a 29. §. a biztosítási visszkeresetre azon különbséggel, hogy az a kibocsá; tónál hiányzó biztonság miatt követelhető; — 5. a 30—40. §. a lejáratra és fizetésre azon különbséggel, hogy a váltóösszeg letéteményezése a kibocsátó által eszközölhető; — 6. a 41. és 42., valamint a 45—55. §. a fizetési visszkeresetre; — 7. a 61—64. §. a névbeesülési fizetésre; — 8. a 66—69. §. a váltó kezességre azon különbséggel, hogy ha nines kitéve, kiért vállaltatott a kezesség, ez a kiboesátóért vállaltnak tekintetik; — 9. a 74—76. §. a váltómásolatokra; — 10. a 77—83. §. az elveszett és hamis váltókra, azon különbséggel, hogy a 77. §. esetében a fizetés a kiboesátó által teljesitendő; — 11. a 85., 86., 87., 88., 89., 90., 91., 92., 93., 94., 95., 96., 97., 98., 99., 100., 101., 102., 103., 104., 105., 106., 107., 108. és 109. §. intézkedései, a mennyibeu a váltóelévülés általános elveire, a forgatók elleni visszkereseti jogok elévülésére, a váltóhitelezők kereseti jogaira, a külföldi törvényhozásra, a bemutatás és egyéb váltójogi eselekmények helyére és idejére, a hiányos aláirásokra valamint a zálog- és visszatartási jogra vonatkoznak.

113. A telepített saját váltót a telepesnél és ha ilyen megnevezve ninesen, a kiboesátónál és pedig a telep helyén kell fizetés végett bemutatni. Ugyanott veendő fel az óvás is, ha a fizetés nem teljesíttetett.

2. Right of Detention.

108. The holder of a bill in respect of claims founded thereon having fallen due to him, has the right of detention over such money, movables and securities of the debtor as have come in a lawful way into his actual possession or disposition.

This right, however, cannot be exercised when the aforesaid objects come into the possession of the creditor with a stipulation, made either by the debtor or by a third person, before or at the time of the delivery, that the objects should only be used for a specified purpose.

The holder of a bill may also exercise his right of detention in respect of debts not yet fallen due, when the debtor has been declared bankrupt or when an execution has been unsuccessfully levied upon his goods on the foundation of a money debt.

In these cases the order of the debtor or his direct stipulation that the objects should only be used in a specified manner does not hinder the right of detention, when the order or stipulation has been given or made after delivery of the objects or when the creditor only acquires knowledge thereof after having taken delivery of the objects.

The holder of a bill who according to the enactments of this Article has the right of detention, ought to notify the exercise of the right to the debtor without loss of time.

109. The right of detention can be enforced by an action; it has the same legal effect as a pledge.

Third Part. Bills Drawn on Self (Promissory Notes).

110. The essential requirements of a bill drawn on self (promissory note) are: 1. the description, to be contained in the bill itself, of "bill of exchange", or if the bill is not drawn in Hungarian language a corresponding description in the non-Hungarian language; — 2. the statement of the sum of money payable; when accessories are stipulated for beyond this sum, such stipulation is considered as non-existing; — 3. the name of the person or firm to whom or whose order payment is to be made; — 4. the time at which payment is to be made (No. 4 of § 3); — 5. the signature of the drawer with his name or that of his firm; — 6. particulars of the place and the year, month and day of the drawing.

111. In the case of promissory notes, in so far as no special place of payment is mentioned therein, the place of drawing (making) is to be considered as the place of payment and also as the residence of the drawer (maker).

112. The following provisions of this Law relating to bills of exchange are also applicable to promissory notes: 1. §§ 4 and 6, as to the form of bills; — 2. §§ 8 to 16 as to indorsement and assignment; — 3. §§ 19 and 20 as to presentment of a bill at a period after sight, with the proviso that the presentment must be made to the drawer (maker); — 4. § 29 as to recourse for security, with the proviso that it may be demanded in the case of insecurity of the drawer (maker); — 5. §§ 30—40 as to maturity and payment, with the proviso that the right of depositing the amount of the bill may be exercised by the drawer (maker); — 6. §§ 41 and 42 and 45—55 as to recourse for non-payment; — 7. §§ 61—64 as to payment for honour; — 8. §§ 66—69 as to guarantees on a bill, with the proviso that when it is not stated for whom the guarantee is given it will be understood as given for the drawer (maker); — 9. §§ 74—76 as to copies; — 10. §§ 77—83 as to lost and forged bills, with the proviso that in the case § 77 payment must be made by the drawer (maker); — 11. §§ 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108 and 109, as to the general principles of limitation of actions relating to bills, the limitation of actions of recourse against the indorsers, the right of action of a creditor on a bill of exchange, conflict of laws, protest, place and time for presentment and other acts to be done in connection with bills of exchange, incomplete signatures, and the right of lien and detention.

113. Domiciled promissory notes are to be presented to the domicilee, and if no such person is named to the drawer (maker) himself, for payment at the place at which the note is domiciled. If payment is not made, the note must be protested there.

Ha a váltó a telepesnél kellő időben nem óvatoltatik, a váltóbirtokos nemcsak a forgatók elleni visszkeresetét, hanem a kibocsátó elleni váltókeresetét is elveszti.

Nem telepített váltót, továbbá oly telepített váltót, a melyen telepesként külön személy megnevezve nincsen, végre azon telepített váltót, a melyen a telepes egyszersmind váltóbirtokos, a kibocsátó elleni váltókereset fentartására lejáratkor megóvatolni nem szükséges.

114. A saját váltó kibocsátója elleni váltójogi igények a váltó lejárati naptól számítandó három év alatt évülnek el.

Átmeneti és életbeléptetési intézkedések.

115. A jelen törvény életbeléptetése előtt kiállított váltók és váltónyilatkozatok kellékei valamint a törvény életbeléptetése előtt váltó kötelezettséget elvállalt személyek szenvedő váltó képessége, az eddigi törvények alapján birálandó meg.

116. Jelen törvénynek a váltóból eredő kereseti és visszkereseti jogokra, azok fentartására s elenyészésére vonatkozó intézkedései kiterjednek azon, e törvény életbeléptetése után lejáró váltókra is, melyek jelen törveny hatályba lépte előtt állíttattak ki.

117. Azon váltók, melyek elévülése jelen törvény életbeléptetése előtt már kezdetét vette, a kereseti, valamint a visszkereseti jog elévülése tekintetében az eddigi törvények szerint birálandók meg.

118. Az igazságügyi minister felhatalmaztatik addig is, mig a polgári perekben követendő eljárás a peres ügyek minden nemére kiterjedőleg törvény által szabályoztatik, a váltóügyekben követendő eljárást rendeletileg megállapítani[1]).

119. Jelen törvény életbeléptetése időpontjának meghatározásával, valamint e törvény végrehajtásával az igazságügyi minister, illetőleg Horvát-Szlavonországban a horvát-szlavon-dalmátországi bán bizatik meg[2]).

1908: LVIII. Törvényczikk a csekkről.

(Szentesitést nyert 1908. évi deczember hó 28-án. Kihirdettetett az «Országos Törvénytár»-ban 1908. évi deczember hó 31-én.)

I. A csekk kellékei.

§ 1. A csekknek tartalmaznia kell: 1. a csekk elnevezést magában az okirat szövegében; — 2. az utalványozottnak, vagyis annak megnevezését, aki a fizetést teljesitse; — 3. azt a meghagyást, hogy az utalványozott a kibocsátó (utalványozó) számlaköveteléséből határozott pénzösszeget fizessen; ez a meghagyás ellenszolgáltatástól vagy feltételtől függővé nem tehető; — 4. a kiállítás helyének, évének, havának és napjának megjelölését; — 5. a kibocsátónak név- vagy czégaláírását.

Oly okiratból, mely az előbbi bekezdés 1—5 pontjaiban meghatározott kellékek bármelyikének meg nem felel, valamint az ilyen okiratra vezetett forgatmányból, a jelen törvény értelmében kötelezettség nem származik. Hogy az okiratnak vagy a forgatmánynak van-e és minő más hatálya: azt a fennálló egyéb jogszabályok alapján kell elbirálni.

2. Utalványozott gyanánt, ha a csekk belföldön fizetendő, csak oly czéget szabad megnevezni, amely külön törvénnyel elismert alapszabályai vagy a czégjegyzék tartalma szerint bankügyletekkel foglalkozik.

Ha a csekk külföldön fizetendő, oly utalványozottat is szabad megnevezni, akire a fizetés helyén érvényben levő jog szerint csekk intézhető.

---

[1]) A váltó eljárásra nézve ld. a polgári peres eljárás vázlatát. — [2]) A váltótörvény Magyarországon 1877 január, Horvát-Slavonországokban 1877. junius 1-évol, végül a polgárositott határorvidéken 1880. január 1-ével lépett életbe.

When the promissory note is not protested in due time against the domicilee, the holder of the note loses not only his recourse against the indorsers but also his action by exchange law against the drawer (maker).

In respect of non-domiciled promissory notes and domiciled promissory notes on which no other person is named as domicilee, and finally domiciled promissory notes of which the domicilee is simultaneously holder, no protest at the time of maturity is required to maintain the action by exchange law against the drawer (maker).

114. Claims against the drawer (maker) of a promissory note under exchange law are prescribed in three years reckoned from the day of maturity of the note.

Transitory Provisions.

115. The requirements of bills drawn before this Law comes into operation, of the statements (contracts) on such bills, and the capacity of persons who have entered into obligations under exchange law to become parties to a bill, must be judged on the basis of the pre-existing laws.

116. Provisions in this Law as to rights of action and recourse originating from a bill transaction, as to the acts to be performed for maintenance of these rights and the loss thereof, are to be applied also to bills the maturity of which sets in after this Law comes into operation, if they were drawn before the coming into operation of this Law.

117. Bills, the prescription of which has begun running before this Law comes into operation, must be judged with regard to prescription of the right of action or recourse, according to the provisions of the pre-existing laws.

118. The Minister of Justice is authorised to regulate by means of an Ordinance the procedure to be applied in bill of exchange matters, until the procedure for common law matters is regulated by an Act of Parliament for litigation of every description[1]).

119. With the fixing of the time for the coming into operation of this Law, as well as with the execution of this Law, the Minister of Justice, and for Croatia-Slavonia the Ban of Croatia-Slavonia-Dalmatia are entrusted[2]).

Art. LVIII. of 1908 on Cheques.

(Sanctioned 28th of December 1908; published in the Magazine of Law 31st of December 1908.)

I. Requirements of a cheque.

§ 1. A cheque must contain: 1. the description contained in the text of the document itself of "cheque"; — 2. the name of the drawee, i. e. the name of the person or firm which is to make payment; — 3. the order to the drawee to pay a certain sum of money out of the balance in his hands due to the drawer; that order must not be made dependent on a contra-payment or on any condition; — 4. the statement of the place, year, month and day of drawing; — 5. the signature by the drawer of his or his firm's name.

No liability under this Law arises on a document in which any of the requirements enumerated in the preceding paragraph, Nos 1—5, are wanting, or which does not comply with them, nor on indorsements on any such document. If such a document or an indorsement on it has any, and if so, what legal effect is to be decided by other valid laws.

2. If the cheque is payable in the interior, only such a firm can be nominated as drawee as carries on the business of banker, either in virtue of articles of association recognized by a separate Law or according to the contents of the trade register.

If the cheque is payable in a foreign country, there may also be nominated as drawee any person on whom cheques may be drawn according to the law in force at the place of payment.

---

[1]) Concerning the procedure in bill of exchange matters see the Sketch of Judicial Procedure. — [2]) The Bills of Exchange Law came into operation in Hungary in January 1877, in Croatia-Slavonia on July 1st 1877, in the Military Frontier on January 1st 1880.

3. A csekk névre, rendeletre, vagy bemutatóra állitható ki.

A kibocsátó a csekkösszeg felvevőjeként (utalványosként) önmagát is megnevezheti.

Ha az utalványos neve vagy czége mellett ezek a szavak „vagy a bemutatónak" vagy hasonló értelmü kifejezések fordulnak elő, a csekk bemutatóra szólónak tekintetik. Ugyanez áll, ha a csekken az utalványos nevével vagy czégével megjelölve nincsen.

4. Az utalványozott neve vagy czége mellett előforduló hely, ha pedig ily hely a csekken kitéve nincsen, a kiállitási hely a csekk fizetési helyének és egyszersmind az utalványozott lakhelyének is tekintetik.

Ha az utalványozott neve vagy czége mellett több hely fordul elő, fizetési helynek és egyszersmind az utalványozott lakhelyének is az első tekintendő.

5. A csekk a bemutatáskor (látra) fizetendő akkor is, ha a kibocsátó más fizetési időt tüzött ki, vagy fizetési idő a csekken kitéve nincsen.

II. A forgatmány.

6. Az a csekk, mely rendeletre szól, forgatmány utján átruházható; más csekkre vezetett forgatmánynak, valamint a belföldön kiállitott és belföldön fizetendő csekk másolatára vezetett forgatmánynak a jelen törvény értelmében hatálya nincsen.

A forgatmánnyal a csekkből eredő minden jog, különösen a továbbforgathatás joga is, a forgatmányosra megy át.

Az utalványozottra szóló forgatmány nyugtának tekintetik, az utalványozott forgatmánya pedig a jelen törvény értelmében hatálytalan és kereskedelmi utalványra vezetett forgatmányként sem jöhet tekintetbe.

Az 1 § második bekezdésének második mondatát a jelen §-ban megjelölt hatálytalan forgatmányokra is alkalmazni kell.

III. Az elfogadás.

7. A csekkre vezetett elfogadó nyilatkozat a jelen törvény értelmében hatálytalan, és kereskedelmi vagy közönséges utalvány elfogadásaként sem jöhet tekintetbe.

Az 1 § második bekezdésének második mondatát erre az elfogadó nyilatkozatra is alkalmazni kell.

IV. A csekk beváltása.

1. Bemutatás fizetés végett.

8. A belföldön fizetendő csekket fizetés végett az utalványozottnál a fizetés helyén be kell mutatni: 1. a kiállitástól számitott tiz nap alatt, ha a csekk belföldön állittatott ki; — 2. a kiállitástól számitott három hét alatt, ha a csekk más europai országban állittatott ki, Islandot és a Farői szigeteket kivéve; — 3. a kiállitástól számitott egy hónap alatt, ha a csekk Azsiának vagy Afrikának a Földközi vagy a Feketetenger melletti partvidékein, vagy e tengereknek az emlitett földrészekhez tartozó szigetein állittatott ki; — 4. a kiállitástól számitott két hónap alatt, ha a csekk az északamerikai Egyesült Államokban, Kanadában, Newfoundlandban, Mexicoban, az Azori szigeteken, Madeira szigetén, a Kanári szigeteken vagy a Zöld-fok (Capo verde) szigeteken állittatott ki; — 5. a kiállitástól számitott három hónap alatt, ha a csekk másutt állittatott ki.

A kiállitás napja a bemutatási határidőbe be nem számittatik. Ha a bemutatási határidő utolsó napja vasárnapra vagy a Gergely-naptárban megjelölt valamely közönséges ünnepnapra esik, a bemutatási határidő a vasárnapot vagy ünnepnapot követő első köznapon jár le.

A belföldön kiállitott, de külföldön fizetendő csekkek bemutatásának idejére nézve a fizetés helyén érvényben levő jog irányadó, ha pedig az e részben nem rendelkezik, a jelen törvény szabályai megfelelően alkalmazandók.

9. A fizetés végetti bemutatás kellő helyen történtnek tekintetik, ha a csekk a leszámolási forgalomban való kiegyenlités végett szabályszerü módon oly leszámitoló helyen nyujtatott be, ahol az utalványozott képviselve van.

3. Cheques may be drawn payable to a person or firm, to order or to bearer. The drawer may describe himself as receiver of the amount of the cheque (payee).

A cheque on which is added to the name or firm name of the payee "or bearer" or an expression with a similar meaning, is deemed to be drawn to bearer. The same rule holds good if it contains no statement of the name or firm of the payee.

4. The place added to the name or firm name of the drawee, or if no place of payment is given on the cheque, the place of drawing, is deemed to be the place of payment and the place of the domicile of the drawee.

If several places are added to the name or firm name of the drawee, the first is deemed to be the place of payment and of the domicile of the drawee.

5. A cheque is payable at sight (on presentment), even if the drawer has inserted some other time for payment, or if it does not contain any direction as to its date of maturity.

II. Indorsement.

6. Cheques to order can be transferred by indorsement; indorsements on other cheques and indorsements on copies of cheques drawn and payable in the interior have no effect whatever under this Law.

By indorsement all rights on the cheque are transferred to the indorsee, especially the right to further indorse the cheque.

An indorsement to the drawee is equivalent to payment. An indorsement by the drawee is of no effect under this Law, and cannot even be deemed to be an indorsement by way of assignment within the meaning of the Commercial Law.

The second sentence of the second paragraph of article 1 applies also to invalid indorsements specified by this article.

III. Acceptance.

7. A note of acceptance on a cheque is without effect under this Law and cannot even be deemed to be an acceptance of an assignment within the meaning of the Commercial Law or of the Civil Law.

The second sentence of the second paragraph of article 1 applies also to such a note of acceptance.

IV. Payment of cheques.

1. Presentment for payment.

8. Cheques payable in the interior must be presented for payment to the drawee: 1. within ten days from the day of drawing if the cheque is drawn in an inland place; — 2. within three weeks from the day of drawing if the cheque is drawn in some other European country with the exception of Iceland and the Faröe Islands; — 3. within one month from the day of drawing if the cheque is drawn in the countries of Africa and Asia bordering on the Mediterranean or on the Black Sea, or in the islands of those seas appertaining to such countries; — 4. within two months from the day of drawing if the cheque is drawn in the United States of North America, in Canada, in Newfoundland, in Mexico, in the Islands of the Azores, in Madeira, in the Canary Islands or in the Islands of Cape Verde; — 5. within three months from the day of drawing if the cheque is drawn in any other place.

The day of drawing is not included in reckoning the time for presentment. If the last day for presentment is a Sunday or a general holiday according to the Gregorian Calendar, the time for presentment falls due on the next business day after such Sunday or holiday.

Cheques drawn in the interior but payable in foreign countries are governed as to the time for presentment by the law in force at the place for payment; in the absence of any such rules the enactments of this Law apply accordingly.

9. Presentment for payment is deemed to be made at the proper place, if the cheque is lawfully delivered up to a clearing house at which the drawee is represented.

2. A fizetés.

10. Az utalványozott a csekk kifizetése ellenében a csekk kiszolgáltatását kivánhatja. Az olyan csekket, mely nem bemutatóra szól, a beváltáskor az utalvánoyzott kivánságára nyugtázni kell.

A csekkbirtokos részletfizetést elfogadni nem köteles.

11. A csekk kibocsátója, valamint minden forgatója a csekk előlapján a keresztbe irt szövegen vagy keresztbe nyomtatott ezekkel a szavakkal „csupán elszámolásra" vagy hasonló értelmü kifejezésekkel megtilthatja, hogy a csekk készpénzben fizettessék. A csekk ebben az esetben csakis elszámolásra használható fel a csekkbirtokos javára az utalványozottal vagy pedig oly valakivel szemben, aki az utalványozottal giro-számlai összeköttetésben áll, vagy a fizetés helyén létező leszámoló helynek tagja. Az utalványozottnak, amennyiben a leszámoló helynek nem tagja, jogában áll magán a csekken, ennek bemutatásakor, a leszámoló hely valamely tagját oly czélból kijelölni, hogy a csekk a fent körülirt módon elszámolásra felhasználható legyen.

Az előbbi bekezdésben megjelölt tilalom vissza nem vonható. A tilalom figyelmen kivül hagyásából eredő kárért az utalványozott felelős.

12. A csekknek valamely leszámoló hely (9. §) leszámolási forgalmában történt kiegyenlitése fizetésnek, annak megtagadása a fizetés megtagadásának tekintetik.

Ugyanez áll a 11. §-ban szabályozott csekkre nézve is, ha az ily csekk az ott körülirt módon elszámolásra felhasználtatott, illetőleg ez az elszámolás megtagadtatott.

V. A csekk-ügyletben résztvevők jogai és kötelezettségei.

13. Az utalványozott a csekket, ha a kibocsátónak kellő számlakövetelése van, a bemutatási határidő lejárta után is beváltani köteles.

E kötelezettség teljesitéseért az utalványozott a kibocsátónak felelős.

Számlakövetelésnek a jelen törvény értelmében az a pénzösszeg tekintendő, melynek erejéig az utalványozott a közte és a csekk kibocsátója vagy az ennek érdekében eljáró harmadik személy közt létrejött megállapodás szerint, a kibocsátó által reá intézett csekkeket beváltani köteles.

14. A csekk beváltásának nem állhatja utját, hogy a kibocsátó a csekk kiállitása után szerződőképességét elveszti vagy meghal.

Az utalványozott a csekk beváltását megtagadni köteles, ha tudomása van arról, hogy a kibocsátó csődbe jutott. A csődnyitási határozatnak a belföldi hivatalos hirlapban történt első köttétételét követő nap elteltével az utalványozottnak ez a tudomása vélelmeztetik.

Hogy a csekkre teljesitett fizetés a kibocsátó csődbejutása esetében a csekkbirtokossal szemben mennyiben támadható meg: azt azoknak a jogszabályoknak megfelelő alkalmazásával kell elbirálni, amelyek a közadós jogcselekményeinek megtámadására irányadók.

15. A csekknek a kibocsátó által való visszavonása az utalványozottal szemben csak akkor hatályos: 1. ha a visszavonás a bemutatási határidő elmulasztása után vagy arra az esetre történik, hogyha a csekk a bemutatási határidőn belül fizetés végett be nem mutattik. Ebben az utóbbi esetben a visszavonás csak a bemutatási határidő lejárta után válik hatályossá; — 2. ha a csekket a kibocsátó közvetlenül az utalványozottnak oly rendelkezéssel küldi be, hogy annak összegét a csekken név vagy czég szerint megjelölt utalványoshoz vagy forgatmányoshoz juttassa el s a visszavonás előbb történik, mintsem ez a rendelkezés teljesedésbe ment volna.

A visszavonás, amely különben az előbbi bekezdés 1. pontja szerint hatályos volna, a csekk elveszése esetében a csekk megsemmisitését kérelmező félre nézve nem hatályos, ha a biróság a csekk kifizetését az utalványozottnál a bemutatási határidőn belül vagy a csekk visszavonása előtt betiltotta.

16. A csekk kibocsátója és forgatója annak beváltásáért a csekkbirtokosnak felelős.

Ha azonban a forgató forgatmányához ily megjegyzést „szavatosság nélkül", „kötelezettség nélkül" vagy hasonló értelmü kikötést csatolt, a forgatmány alapján őt kötelezettség nem terheli.

2. Payment.

10. The drawee is entitled to demand delivery of the cheque against payment. A cheque not drawn to bearer must, on demand of the drawee, be receipted when met.

The holder of a cheque is not bound to accept part-payments.

11. The drawer of a cheque, as well as any indorser may, by a note written or printed across the face of the cheque "only for account" or some other similar expression, forbid the drawee to pay the cheque in cash. The cheque in this case may only be used in account to the favour of holder with the drawee or a client of his who is his account holder, or who is a member of the clearing house existing at the place of payment. If the drawee is not himself a member of the clearing house, he can on presentment designate on the cheque itself some member of the clearing house with whom the cheque can be placed in account in the manner above regulated.

The note mentioned in the preceding paragraph cannot be withdrawn. The drawee is responsible for damage caused by neglecting this prohibition.

12. The settlement of a cheque by way of set-off at a clearing house (§ 9) is equivalent to payment; the refusal of such a settlement is equivalent to a refusal of payment.

The same rule holds good as regards cheques governed by the provisions of § 11, where the cheque has been delivered for account in the manner prescribed by that article and the putting to account has been refused.

V. The rights and obligations of the parties in cheque transactions.

13. The drawee must honour a cheque even after expiration of the time for presentment if a sufficient balance in account stands to the drawer's credit with the drawee.

For the performance of this obligation the drawee is liable to the drawer.

As a sufficient balance in account within the meaning of this Law is understood the amount of money up to which the drawee is bound, by virtue of an agreement come to between him and the drawer or a third person intervening on the drawer's behalf, to honour cheques drawn by the drawer on him.

14. The payment of a cheque is not prevented by the fact that after drawing the cheque the drawer has lost his legal capacity personally to administer his property or by the death of the drawer.

The drawee must refuse payment of a cheque if he knows that the drawer has been made bankrupt. The drawee is presumed to have obtained such knowledge after the expiration of the day following the first publication of the declaration of the bankruptcy in the Official Gazette.

The question how far payment of a cheque may be impugned against the holder of the cheque in case of bankruptcy of the drawer is to be decided by the appropriate application of the provisions which govern the cases of impugning the transactions of the bankrupt.

15. The countermand of a cheque by the drawer is only operative as regards the drawee: 1. if the countermand is effected after the expiration of the time for presentment, or in the event of the cheque not being presented before the expiration of that time. In the latter case the countermand only commences to be operative as regards the drawee on the expiration of the time for presentment; — 2. if the cheque has been sent direct to the drawee by the drawer with a request to remit the amount of the cheque to the payee or indorsee described thereon by name or firm name, and if the cheque has been countermanded before that request has been complied with.

The countermand of a cheque otherwise operative under the provisions of No. 1 of the preceding paragraph is not effective as regards a person applying for the annulment of a lost cheque, if the Court forbids the drawee to honour the cheque within the time for presentment or before the countermand of the cheque.

16. The drawer and indorsers of a cheque are liable to the holder for the payment of the amount of the cheque.

If, however, an indorser has added to his indorsement the note "without guarantee," "without liability" or some other similar expression, he is released from liability on his indorsement.

VI. Fizetési visszkereset.

17. A kibocsátó és a forgató ellen a 16. § alapján érvényesithető visszkereset fentartására szükséges: 1. hogy a csekk kellő időben fizetés végett bemutattassék; — 2. hogy ez a bemutatás és a fizetés nem teljesitése igazoltassék.

Az igazolás történhetik vagy a) óvással, vagy; — b) a csekkre vezetett, az utalványozott által aláirt s a bemutatás keltét feltüntető nyilatkozattal, vagy; — c) valamely leszámoló helynek (9. §) tanusitványával, mely szerint a csekk nála a bemutatási határidőn belül a leszámolási forgalomban való kiegyenlités végett benyujtatott és a kiegyenlités megtagadtatott.

Az óvásnak legkésőbb a bemutatási határidő lejártát követő első köznapon kell felvétetnie. Ugyanez áll az előbbi bekezdésben *b* pont alatt emlitett nyilatkozat és *c* pont alatt emlitett tanusitvány kiállitására nézve is.

18. Visszkereset inditása helyett a csekkbirtokos más megállapodás hiányában a csekk visszaadása mellett azt a követelést érvényesitheti, mely őt a csekk kiállitásának vagy továbbadásának alapjául szolgáló jogviszonynál fogva a kibocsátó vagy más előzője ellen illeti. Ez a követelése fenmarad más megállapodás hiányában akkor is, ha visszkeresete az ennek fentartására szükséges cselekmények (17. §) elmulasztása vagy elévülés következtében elenyészett. Ebben az esetben azonban követeléséből levonható az a veszteség, melyet a kibocsátó vagy a megtámadott előző a csekknek elkésett bemutatása vagy a bemutatás elmulaszátsa folytán szenvedett.

Ha a csekkbirtokost a kibocsátó ellen az előbbi bekezdésben emlitett követelés meg nem illeti, a kibocsátó annyiban marad kötelezve, amennyiben a csekkbirtokos kárával gazdagodnék.

VII. Az elévülés.

19. A visszkereseti igény elévül: 1. három hónap alatt, ha a csekk Europában volt fizetendő, Islandot és a Farői szigeteket kivéve; — 2. hat hónap alatt, ha a csekk Islandban vagy a Farői szigeteken avagy Europán kivüli országban volt fizetendő.

Az elévülés a csekkbirtokos ellen a bemutatási határidő lejártát követő első köznap elteltével, a forgató ellen, ha előbb fizetett, mintsem ellene kereset indittatott, a fizetés napjának, minden más esetben pedig a keresetlevél kézbesitése napjának elteltével kezdődik.

VIII. Elveszett csekk.

20. Az elveszett csekk tulajdonosa annak megsemmisitését a fizetési hely illetékes biróságánál kérelmezheti.

A kérvényező kötelessége a csekk másolatát bemutatni vagy legalább annak lényeges tartalmát megjelölni és a csekk előbbi birtoklását kimutatni. Ha a biróság a beterjesztett adatokat elégségeseknek találja, az utalványozottnál a fizetést betiltja és hirdetményt bocsát ki, melyben a csekk birtokosát felszólitja, hogy igényeit a csekk felmutatása mellett harmincz nap alatt jelentse be.

A harmincz napi határidő az előbbi bekezdésben emlitett hirdetménynek a belföldi hivatalos hirlapban történt első megjelenését követő naptól számittatik.

A biróság a fizetés betiltását a csekk előbbi birtoklásának előzetes kimutatása nélkül is elrendelheti, ha a kérvényező — a biróság által szabadon meghatározandó-biztositékot nyujt. Ily esetben a biróság a fizetés betiltásával egyidejüleg a csekk előbbi birtoklásának utólagos kimutatására határidőt tüz ki, melynek sikertelen elteltével a kérvényező részére elrendelt tilalmat feloldja.

A csekknek a fizetés betiltása ellenére eszközölt beváltása a kérvényezővel szemben hatálytalan.

21. A megsemmisitési eljárás folyamatba tétele után a csekk tulajdonosa, ha a csekknek kellő időben fizetés végett történt bemutatását és a fizetés nem teljesitését a 17. §-nak megfelelően igazolja, visszkereseti igényét a kibocsátó ellen érvényesitheti ugyan, de ezt az igényét fizetésre csak abban az esetben irányozhatja, ha a megsemmisitésig kellő biztositékot nyujt. Ily biztositék adása nélkül a csekk

VI. Recourse for payment.

17. To exercise the right of recourse against the drawer and indorsers on the basis of § 16 it is necessary: 1. that the cheque should have been presented for payment in due time; — 2. that both presentment and non-payment should be proved.

Such proof may be given either: a) by a protest; or — b) by a declaration made on the cheque by the drawee and signed by him stating the day of presentment; or — c) by a certificate of a clearing house (§ 9) as to the presentment of the cheque before the expiration of the time for payment and the non-payment thereof.

Protest must be made at the latest on the first working day after expiration of the time for presentment. The same rule holds good as regards the making of the declaration mentioned under letter b) of the preceding paragrapn and of the certificate mentioned under letter c) of the same paragraph.

18. Instead of exercising the right of recourse the holder of a cheque, so far as it is not otherwise agreed, may, on returning the cheque, exercise such rights as he is entitled to on the basis of the legal position existing between him and the drawer or any of his predecessors which led to the drawing or negotiating of the cheque. These rights are maintained to him, so far as it is not otherwise agreed, even in the case where his right of recourse is extinguished in consequence of the omission of the acts necessary to maintain such right of recourse (§ 17) or where it has become barred by limitation. In this case, however, the holder of the cheque must allow on settlement the loss which the drawer or the attacked predecessor has suffered in consequence of presentment being omitted or made too late.

Where the holder of the cheque had not such right against the drawer as is mentioned in the preceding paragraph, the drawer remains liable if, and to the extent to which, he has become enriched by the loss of the holder of the cheque.

VII. Limitation of actions on cheques.

19. The rights of recourse are barred: 1. in three months if the cheque was payable in Europe, with the exception of Iceland and the Faroe Islands; — 2. in six months if the cheque was payable in Iceland or the Faroe Islands or in some other country outside Europe.

Time commences to run against the holder of the cheque after the expiration of the first working day following the termination of the time for presentment; against the indorser, if he has made payment before an action is commenced against him, from the day of payment, in all other cases from the expiration of the day of service on him of a writ or summons.

VIII. Lost cheques.

20. The owner of a lost cheque can apply for its annulment to the Court having jurisdiction in the place for payment of the cheque.

The applicant must present a copy of the cheque or at least give a description of its essential contents and prove his former possession thereof. When the Court finds that the particulars are sufficient, it issues an injunction to the drawee not to make payment, and issues an edict by which the possessor of the cheque is warned to produce his claims and present the cheque within thirty days.

This period of thirty days is to be reckoned from the day after the first publication of the edict mentioned in the preceding paragraph in the Official Gazette.

The Court may decide to prohibit payment even without previous proof of former possession of the cheque, if the applicant gives security, the amount of which may be fixed by the Court in its discretion. In such case the Court may, simultaneously with the prohibition of payment, fix a day, on which subsequent proof of the previous possession of the cheque must be produced; if such proof should not be accepted the Court will cancel the injunction given in favour of the applicant.

Payment of a cheque contrary to the injunction is inoperative as against the applicant.

21. After the commencement of the proceedings for annulment, the holder of the cheque, provided that he can prove presentment in due time and non-payment according to the enactments of § 17, can exercise his right of recourse against the drawer; he can only demand payment, however, where he gives sufficient security pending the proceeding for annulment of the cheque. Without giving such

tulajdonosa csak azt követelheti, hogy a kibocsátó a megfelelő összeget birói kézhez tegye le.

Ha a kibocsátott hirdetmény folytán csekkbirtokosul senki sem jelentkezett, a biróság a csekket semmisnek nyilvánitja. Ha azonban a birtokos a csekket a kitüzött határidő alatt bemutatja, a biróság a megsemmisitési eljárást megszünteti és a kérvényezőt, a részére elrendelt tilalom feloldása mellett, tulajdoni jogának a csekkbirtokos ellen való érvényesitése végett, a törvény rendes utjára utasitja.

IX. Váltójogi határozatok.

22. A csekkre megfelelően alkalmazandók a váltótörvényről szóló 1876: XXVII. törvénezikknak: 1. a váltót aláirt személyek cselekvési képességére vonatkozó 1—2. §-ai; — 2. az összegadatok eltérésére vonatkozó 4. §-a; — 3. a forgatmány alakjára és joghatályára vonatkozó 9. §-ának második mondata az intézvényezettre és az elfogadóra nézve fennálló rendelkezés kivételével, 10—11. §-ai, 13. §-a és 15. §-a; — 4. a tulajdonosi minőség igazolására vonatkozó 36. §-a azzal, hogy a bemutatóra szóló csekknél a tulajdonosi minőség a csekk birtoka által igazoltnak tekintetik; — 5. a fizetendő pénznemre vonatkozó 37. §-a; — 6. az előzők értesitésére vonatkozó 45. §-a azzal, hogy abban az esetben, ha a fizetés hiánya nem óvással igazoltatik, a csekkbirtokos közvetlen előzőjének értesitésére rendelt két nap a bemutatási határidő lejártát követő első köznap elteltétől számittatik; továbbá 46—47. §-ai; — 7. a beváltási jogra vonatkozó 48. §-a azzal, hogy az óvást az utalványozottnak a csekkre vezetett nyilatkozata vagy a leszámoló hely tanusitványa (jelen törvény 17. §-a) pótolja, továbbá a visszkereseti jogra vonatkozó 49. §-a; — 8. a visszkereseti igény nagyságára vonatkozó 50. §-ának első bekezdése azzal, hogy az e bekezdés 1. pontjában emlitett lejárat alatt a bemutatás napja értendő, továbbá 50. §-ának harmadik, negyedik és ötödik bekezdése, valamint 51. §-a az elfogadóra nézve fennálló rendelkezés kivételével, ugyszintén 52. §-a; — 9. a visszkeresett részére kiadandó okmányokra vonatkozó 54. §-a azzal, hogy az óvást az utalványozottnak a csekkre vezetett nyilatkozata vagy a leszámoló hely tanusitványa (jelen törvény 17. §-a) pótolja; — 10. a hátiratok kitörlését illető jogra vonatkozó 55. §-a; — 11. a váltómásodlatokra vonatkozó 70—73. §-ai azzal elfogadóra és elfogadásra nézve fennálló rendelkezések kivételével; — 12. a váltómásolatokra vonatkozó 74—76. §-ai az elfogadásra nézve fennálló rendelkezések kivételével és azzal a korlátozással, hogy ezek a §-ok a belföldön kiállitott és belföldön fizetendő csekkekre nem nyernek alkalmazást; — 13. a váltó kiadására vonatkozó 80. §-a; — 14. a hamis és hamisitott váltokra vonatkozó 81—82. §-ai; — 15. a visszkereseti igény elévülésére vonatkozó 87—89. §-ai; — 16. a hitelező jogaira vonatkozó 91. §-a az elfogadóra és a kezesre nézve fennálló rendelkezés kivételével, továbbá az adós kifogásaira vonatkozó 92—93. §-ai az elfogadásra vonatkozó rendelkezés kivételével; — 17. a külföldi törvényhozásra vonatkozó 95. §-a azzal hogy a szakasz rendelkezései a csekket aláirt külföldi személyek cselekvési képességére vonatkoztatandók, továbbá ugyane tárgyu 96—97. §-ai, még pedig a 96. § azzal, hogy a belföldön fizetendő csekk vagy az ilyen csekkre vezetett nyilatkozat jogérvényessége, ha a kiállitás vagy a nyilatkozat helye külföldön van is, a külföldi törvény alapján nem támadható meg, ha az ilyen csekk vagy nyilatkozat a belföldi törvény rendelkezéseinek megfelel; — 18. az óvásra vonatkozó 98. §-a, 99. §-a a 4. pont kivételével, továbbá 100—101. §-ai; — 19. a bemutatás és egyéb cselekmények helyére és idejére vonatkozó 102. §-a az elfogadásra nézve fennálló rendelkezés kivételével, valamint 103. §-a azzal, hogy az első bekezdésben emlitett lejárat alatt a bemutatás napja értendő és hogy amásodik bekezdésben a másolatok kiállitására nézve foglalt rendelkezés a belföldön kiállitott és belföldön fizetendő csekkekre nem, az elfogadás iránti nyilatkozatra nézve fenálló rendelkezés pedig más csekkekre sem nyer alkalmazást; — 20. a hiányos aláirásokra vonatkozó 104—105. §-ai.

X. Hamis vagy meghamisitott csekk beváltása.

23. A hamis vagy meghamisitott csekk beváltásából az utalványozottnak vagy alkalmazottjának vétkessége nélkül eredő kárért az állitólagos kibocsátó vagy a

security the owner of the cheque can only demand that the drawer shall deposit the amount of the cheque in Court.

If no one presents himself as owner of the cheque in consequence of the edict issued, the cheque is declared annulled by the Court. If, however, the possessor presents the cheque within the fixed time, the Court suspends the proceedings for annulment and the applicant is referred to the proceedings according to the Common Law for enforcement of his rights to the cheque against the possessor. The injunction against payment given in favour of the applicant is cancelled simultaneously.

IX. Provisions of the Law on Bills of Exchange.

22. The following provisions of the Law on Bills of Exchange, Art. XXVII of 1876, apply in an appropriate way to cheques: 1. §§ 1 and 2 as to the capacity to undertake obligations of parties who are signatories to bills; — 2. § 4 as to the variations in the statements of amounts contained in bills; — 3. §§ 10—11, 13 and 15 as to the form of indorsements and their legal effect with the exception of the enactments of the second paragraph of § 9 concerning the drawee and the acceptor; — 4. § 36 as to the proof of the title of the holder, with the proviso, that with a cheque to bearer the possession of the cheque is deemed to be the proof of title; — 5. § 37 as to the currency in which payment is to be made; — 6. § 45 as to the notice to be given to predecessors, with the proviso that in cases when non-payment is not proved by a protest, the two days prescribed for giving notice to the immediate predecessor of the holder of the cheque run from the completion of the first working day following the termination of the time for presentment, and §§ 46—47; — 7. § 48 as to payment, with the proviso that protest can be replaced by the statement of the drawee inserted on the cheque or by the certificate of the clearing house (§ 17 of this Law), together with § 49 concerning the right of recourse; — 8. the first paragraph of § 50 as to the amount of the claim to recourse with the proviso that instead of maturity according to No. 1 of first paragraph of this article the day of presentment must be understood, also the third, fourth and fifth paragraphs of this article, and § 51 with the exception of its enactments concerning the acceptor, finally § 52; — 9. § 54 as to the papers to be delivered to the person liable to recourse, with the proviso that the protest can be replaced by the statement of the drawee inserted on the cheque or by the certificate of the clearing house (§ 17 of this Law); — 10. § 55 as to the right to strike out indorsements; — 11. §§ 70—73 as to the duplicates of bills, with the exception of their provisions concerning the acceptor and acceptance; — 12. §§ 74—76 as to copies of bills, with the exception of their provisions concerning acceptance and with the restriction, that these articles do not apply to cheques drawn and payable in the interior; — 13. § 80 as to the delivery of the bill; — 14. §§ 81—82 as to forged and falsified instruments; — 15. §§ 87—89 as to the limitation of actions on bills; — 16. § 91 as to the rights of the creditor, with the exception of the provisions concerning the acceptor and guarantor, and §§ 92—93 as to the defences of the debtor, with the exception of the provision concerning acceptance; — 17. § 95 as to conflict of laws, in such a manner that the provisions of this article apply to the capacity to undertake liabilities under exchange law of the foreign parties signatories to the cheque, and also §§ 96—97, § 96 in the sense that a cheque payable in the interior or the legal validity of declarations (contracts) on such a cheque, even if the place of drawing or of inserting the declaration was in a foreign country, cannot be disputed on the basis of the foreign law, if such cheque or declaration satisfies the requirements of the inland law; — 18. §§ 98 and 99 as to protest, the latter with the exception of No. 4, also §§ 100—101; — 19. § 102 as to the place and time of presentment and other acts relating to bill transactions, with the exception of its provision concerning acceptance, as well as § 103, with the proviso that instead of maturity mentioned in the first paragraph the day of presentment is to be understood and that the provision concerning the making of copies contained in the second paragraph does not apply to cheques drawn and payable in the interior, whilst the provisions of the same paragraph concerning acceptance do not apply to any cheques whatever; — 20. §§ 104—105 as to defective signatures.

X. Payment of forged or falsified cheques.

23. The alleged drawer of a forged or the drawer of a falsified cheque is liable for damages arising through the honoring of such cheque to the drawee or persons

kibocsátó csak akkor felelős, ha őt vagy a csekkek kezelésével megbizott alkalmazottját a hamis csekk kiállitása vagy a csekk meghamisitása tekintetében vétkesség terheli; eltérő megállapodás, mely az utalványozottra előnyösebb, hatálytalan.

XI. Záró rendelkezések.

24. A belföldön fizetendő az 1. §-nak s a 2. §, első bekezdésének megfelelő csekk abban az esetben, ha az utalványozottól e czélra kapott ürlapon van kiállitva és vagy látra szól, vagy fizetési idő rajta kitéve nincsen, valamint a külföldön kiállitott ilyen csekknek eredeti forgatmánnyal ellátott másolata négy fillér bélyegilleték alá esik; a belföldön kiállitott, de külföldön fizetendő, az 1. §-nak s a 2. § második bekezdésének megfelelő csekk pedig, valamint az akár belföldön, akár külföldön kiállitott ilyen csekknek eredeti belföldi forgatmánnyal ellátott másolata tiz fillér bélyegilleték alá esik.

Az előbbi bekezdésben emlitett csekkekre vagy csekkmásolatokra vezetett forgatmány, ugyszintén az ilyen csekkekre vezetett nyugta, valamint a 17. § második bekezdésének b pontja alatt emlitett nyilatkozat és c pontja alatt emlitett tanusitvány bélyegmentes.

Az előbbi két bekezdésben foglalt rendelkezések megfelelően alkalmazandók a kibocsátónak az első bekezdés szerint kiállitott azokra a meghagyásaira is, melyek arra vonatkoznak, hogy valamely giro-intézet meghatározott öszszeget a kibocsátó számlájáról egy más számlára irjon át, vagy értékpapirokat vásároljon a kibocsátó terhére, vagy szolgáltasson ki a kibocsátó letétjéből, vagy ruházzon át ebből egy más számla javára. Egyébként ezekre az okmányokra a jelen törvény rendelkezései ki nem terjednek.

Minden más csekk ugyanazon bélyegkötelezettség alá esik, mint a pénzbeli szolgáltatásra irányuló utalvány.

Az első és harmadik bekezdés alá eső bélyegkötelezettség megszegése esetében z 1881: XXVI. t. cz. 7. §-ának büntető határozatai alkalmazandók.

Az 1881: XXVI. t. cz. 29. §-a alapján kiadott illetéki dijjegyzék 59. tételének 2. pontjában, továbbá az 1883: VII. t. cz. 8. §-ában a csekkre vonatkozólag foglalt rendelkezés, ugyszintén az 1889: XXXIV. t. cz. 9. §-a hatályát veszti.

25. A csekkösszeg két százalékát, de legalább szás koronát tevő pénzbirsággal büntetendő: 1. aki szándékosan a 2. § első bekezdésének ellenére bocsát ki csekket; — 2. aki az általa kibocsátott csekket szándékosan nem keltezi, vagy kiállitásának napját szándékosan a valóságnak meg nem felelően jelöli meg, vagy az általa kibocsátott csekket szándékosan hosszabb bemutatási határidővel járó valótlan kelethellyel látja el; — 3. aki más által akár belföldön, akár külföldön kibocsátott olyan csekket, amelyről tudja, hogy az 1. vagy 2. pontba ütköző módon bocsáttatott ki, átvesz, továbbad vagy kifizet.

26. A csekkösszeg három százalékát, de legalább kétszáz koronát tevő pénzbüntetéssel büntetendő: 1. aki olyan csekket bocsát ki, melyet az utalványozott a fizetés végetti bemutatáskor a 13. § értelmében beváltani nem köteles és be nem vált, hacsak a kibocsátó a csekk kibocsátásakor alaposan fel nem teheti, hogy az utalványozott a csekket a fizetés végetti bemutatáskor a 13. § értelmében beváltani köteles lesz; — 2. az a kibocsátó, aki, habár tudja, hogy a csekket a 15. § értelmében hatályosan vissza nem vonhatja, szamlakövetelése fölött szándékosan oly rendelkezést tesz, amely a csekk beváltását meghiusitja.

A jelen § esetében a kibocsátó a csekkbirtokosnak teljes kártéritéssel is tartozik.

27. A 25. és 26. §-ban meghatározott büntetést a kereskedelmi törvény (1875: XXXVII. t. cz.) 221. §-ában megjelölt büntetésre fennálló szabályok alkalmazásával az a törvényszék szabja ki, amelynek területén a terhelt lakik vagy állandóan tartózkodik, Horvát-Szlavonországokban pedig az a biróság, amely ilyen esetekben az eljárásra az ottani jogszabályok szerint illetékes.

A 25. § alapján kiszabott pénzbirságot nem lehet szabadságvesztés-büntetésre átváltoztatni.

in connection with the drawee without their fault, only so far as he or his employés entrusted by him with the handling of the cheque are to be blamed with regard to the forgery or falsification thereof; an agreement to the contrary, if more advantageous to the drawee, has no legal effect.

XI. Final Provisions.

24. Cheques which are payable in the interior and which comply with the enactments of § 1 and of par. 1 of § 2 are, provided they are drawn on a form delivered by the drawee for this purpose, and if they are drawn payable at sight (on presentment) or if no time of payment is mentioned on them, as well as copies of such cheques drawn in foreign countries and containing an original indorsement, are subject to a stamp duty of four fillér (hellers) each; cheques drawn in the interior, but payable in foreign countries, which comply with the enactments of § 1 and of par. 2 of § 2, as well as copies of cheques drawn either in the interior or in foreign countries and containing an original inland indorsement on them, are subject to a stamp duty of ten fillér (hellers) each.

Indorsements inserted on cheques or copies of cheques referred to in the preceding paragraph , as well as quittances inserted on such cheques and also declarations made on the basis of letter b) of § 17 and certificates issued on the basis of letter c) of § 17, are exempt from stamp duty.

The enactments of the two preceding paragraphs apply in an appropriate way to directions of the drawer, inserted according to the first paragraph, by which he orders some clearing house to transfer a certain amount of money standing to the drawer's account, to some other account, or to buy bonds or securities and debit the drawer, or to deliver bonds or securities held on deposit or to make a transfer of certain of them to the credit of the account of a third person. In other respects the enactments of the present Law do not apply to these documents.

All other cheques are subject to the same stamp duties as assignments of rights to payment in ready money.

In case of contravention of the enactments contained in the first and third paragraphs of this article, fines prescribed by the enactments of § 7 of Art. XXVI of 1881 are to be inflicted.

Item 59, No. 2, of the Duty and Tariff Regulation issued on the basis of § 29 of Art. XXVI of 1881, as well as the enactments of § 8 of Art. VII of 1883 concerning cheques, and § 9 of Art. XXXIV of 1889, are repealed.

25. The following are liable to a fine of two per centum of the amount of the cheque, but at least of one hundred kronen: any person: 1. who knowingly draws cheques in contravention of § 2 par. 1; — 2. who intentionally omits to insert the date of drawing on cheques drawn by him, or who knowingly designates a day of drawing contrary to the true date, or who intentionally inserts a place of drawing which does not correspond with the truth and by which a longer time for presentment is involved; — 3. who takes a cheque drawn by a third person either in the interior or in a foreign country, which to his knowledge has been drawn in contravention of the requirements of No. 1 or 2, transfers such a cheque or honors it.

26. The following are liable to a fine of three per centum of the amount of the cheque, but of 200 kronen at least: any person: 1. who draws a cheque which the drawee is not bound according to § 13 to honor on presentment for payment and which he does not pay, except where the drawer might presume with good reason, when drawing the cheque, that the drawee would be bound by § 13 to make payment thereof at the time of presentment for payment; — 2. who draws a cheque and, in spite of his knowledge that he may not countermand the cheque with legal effect according to § 15 of the present Law, disposes of the money to the credit of his account with the drawee in such a way as to prevent the payment of the cheque.

The drawer is responsible to the holder of the cheque for all damages sustained, in the cases regulated by this article.

27. The fines fixed by §§ 25 and 26 are inflicted, with the application of the rules mentioned in § 221 of the Commercial Law (Art. XXXVII of 1875), by the Court within whose sphere of jurisdiction the wrongdoer has his domicile or residence; in Croatia-Slavonia by that Court which is competent to proceed in such cases according to the provisions in force there.

The fine inflicted on the basis of § 25 cannot be changed into imprisonment.

A 26. § alapján kiszabott pénzbüntetés helyett behajthatatlansága esetére megállapitandó szabadságvesztés-büntetés két havi időtartamot nem haladhat meg.

28. A jelen törvény életbelépte előtt kiállitott csekkekre e törvény rendelkezései nem alkalmazhatók.

29. A csekk alapján inditható visszkeresetekre, valamint a csekk birói megsemmisitésére nézve az illetékesség és az eljárás tekintetében a váltóra nézve e részben fennálló jogszabályok megfelelően alkalmazandók.

30. Azt, hogy a jelen törvénynek megfelelően mi értendő leszámolóhely alatt, a kereskedelemügyi minister rendelettel állapitja meg.

31. Eltérő államszerződéses megállapodás hiányában a jelen törvény alkalmazásánál belföld alatt a magyar szent korona országainak területét, külföld alatt pedig minden más területet kell érteni.

32. A jelen törvény életbeléptének napját a ministerium határozza meg. Végrehajtásával a kereskedelemügyi minister, a pénzügyminister és az igazságügyminister, Horvát-Szlavonországokban pedig a törvénykezés tekintetében Horvát-Szlavon- és Dalmátországok bánja bizatik meg.

Az 1881. évi XVII. T.-CZ.

Csődtörvény.

(Szentesitést nyert 1881. márczius 27-én. A képviselőházban kihirdettetett március 29-én, a főrendiházban március 30-án.)

Első rész. Anyagi intézkedések.

I. Fejezet. A csődnyitás joghatálya általában.

§ 1. A csődnyitás joghatálya kiterjed a közadósnak — vagyonbukottnak — végrehajtás alá vonható összes vagyonára, melyet ez a csődnyitás idejekor bir és melyhez a csőd tartama alatt jut. Ezen joghatály azzal a nappal veszi kezdetét, melyen a csődnyitást elrendelő határozat a csődbiróságnál kifüggesztetett.

Olyan csődnek, mely a közadós vagyonának csak bizonyos részére terjed ki, a jelen törvényben kijelölt eseteken kivül helye nem lehet (73., 74., 75. §§.)[1]).

2. A közadós vagyona, melyre a csőd kiterjed, azon hitelezők kielégitésére szolgál, a kiknek követelései a csődnyitás idejekor fennállottak.

3. A közadós a csődnyitás joghatályának kezdetével elveszti kezelési és rendelkezési jogát a csődtömeghez tartozó vagyon felett.

A kezelési és a rendelkezési jogot, a jelen törvény korlátain belől, a tömeggondnok gyakorolja.

4. A tömeggondnoknak jogában áll, a közadós nevében örökséget és hagyományt elfogadni, s ezeknek megszerzése végett a törvényes lépéseket megtenni.

A közadósra szálló örökségből a csődtömeget csak az illeti, a mi a netaláni terheken felül fennmarad.

Az ország azon részeiben, a melyekben a fennálló törvények az örökség megszerzéséhez örökösi nyilatkozatot kivánnak, a tömeggondnok örökösül csak a leltár jogkedvezménye mellett nyilatkozhatik[2]).

5. Abból, a mit a közadós a csőd tartama alatt saját tevékenysége által szerez, a csődtömegbe nem vonathatik be azon összeg, mely a közadós vagy azon személyek

---

[1]) Hogy mi nem vonható az adós vagyonából végrehajtás alá, a végrehajtási törvény 1881. LX. t. cz. 51—68 §§ állapitják meg. ld. a porjogi bevezetést. — [2]) Az örökség megszerzéséhez örökösi nyilatkozat szükséges az osztrák polgári törvénykönyv magyar uralmi területén t. i. Erdélyben és a polgárositott határóvidékon az osztrák polgári törvénykönyv 799 § a értelmében.

The imprisonment to be inflicted in case the fine due on the basis of § 26 should not be recovered cannot exceed two months.

28. The enactments of the present Law do not apply to cheques drawn before its coming into operation.

29. As to actions of recourse and for the judicial annulment of cheques, the enactments of the Law of Bills of Exchange concerning competence and procedure apply in an appropriate way.

30. The Minister of Commerce will regulate by means of an Ordinance the question as to what is to be deemed a clearing house.

31. In default of a Treaty to the contrary, wherever this Law applies, by the term "inland" or "the interior" the territory of the Laws of the Holy Hungarian Crown is always to be understood, whilst "foreign country" always means other territories.

32. The day of coming into operation of this Law will be fixed by the Ministry. With its execution the Ministers of Commerce, of Finance and of Justice, for Croatia-Slavonia as to jurisdiction the Ban of Croatia-Slavonia and Dalmatia, are entrusted.

Article XVII of the year 1881.

Bankruptcy Law.

(Sanctioned 27th March 1881, promulgated in the House of Representatives 29th March 1881, in the House of Magnates 30th March 1881.)

First Part. Substantive Provisions.

Section I. On the Legal Effect of the Declaration of Bankruptcy in General.

Art. 1. The declaration of bankruptcy has its legal effect towards the entire estate of the bankrupt liable to execution which belonged to him at the time when he was declared bankrupt or which he acquires during his bankruptcy. This legal effect begins on the day on which the decision of the Court containing the declaration of the bankruptcy is published on the notice-board of the Bankruptcy Court.

A bankruptcy bearing only on a certain part of the bankrupt's property cannot take place except in the cases provided for by the Law (§§ 73, 74, 75)[1].

2. The property of the bankrupt which belongs to the bankruptcy serves for the satisfaction of those creditors whose claims existed at the time when the bankruptcy was declared.

3. The bankrupt loses, at the time when the bankruptcy is declared, the right of administration and disposition of the property which falls to the bankruptcy estate.

The trustee of the bankruptcy estate exercises the right of administration and disposition within the limits of this Law.

4. The trustee of the bankruptcy estate is entitled to accept on behalf of the bankrupt inheritances and bequests and to take all legal steps for the purpose of acquiring the same.

Out of the inheritances falling to the bankrupt only the balance remaining after deduction of the debts, if any, falls to the bankrupt's estate.

In those parts of the Land where, according to the effective laws, a declaration of inheritance is required, the trustee of the bankruptcy estate can make such declaration only with the benefit of inventory[2]).

5. Out of what the bankrupt earns by his own acts during the bankruptcy such sums as are necessary for the maintenance of the bankrupt and persons having

---

[1]) The Law of Execution (Art. LX of 1881) specifies in §§ 51—68 such parts of the property as are not liable to execution. — [2]) A declaration of inheritance is required in the Hungarian territory in which the Austrian Common Law Code has effect, i. e. in Transylvania and in the Military Frontier according to § 799 of the Austrian Common Law Code.

tartására szükséges, a kik irányában a közadós törvénynél vagy törvényes gyakorlatnál fogva tartásra köteles, mi felett a csődbiróság, szükség esetében a közadós és a tömeggondnok meghallgatása mellett, határoz.
A közadós a csődtömeghez tartozó vagyonból tartást nem követelhet és ilyenben csak a csődhitelezők beleegyezésével részesíthető.

6. A közadósnak azon jogcselekvényei, melyeket a csődtömeghez tartozó vagyon tekintetében a csődnyitás hatályának kezdete után tesz, a hitelezők irányában semmisek.
7. Azon teljesitések, melyek a csődnyitás hatályának kezdete után a közadós kezeihez történnek, csak annyiban érvényesek, a mennyiben az utóbbi által a csődtömeghez beszolgáltattak.
Ha a teljesités a csődnyitási határozatnak a hivatalos hirlapban megjelent első közzététele előtt történt, a teljesitő kötelezettsége alól felszabadul, a mennyiben be nem bizonyittatik, hogy a teljesités idejekor a csődnyitásról tudomással birt.

Felszabadul kötelezettsége alól a teljesitő akkor is, ha a teljesités a csődnyitási határozatnak a hivatalos hirlapban megjelent első közzététele után történt, és a teljesitő bebizonyitja, hogy a teljesités idejekor a csődnyitásról tudomása nem volt.
8. A csődnyitás hatályának kezdete után olyan pereket, melyeknek tárgyát a csődtömeghez tartozó javak vagy jogok képezik, a közadós ellen se meginditani, se ellene folytatni nem lehet.
9. A közadós által folyamatba tett perek a tömegre azon állapotban mennek át, melyben azok a csődnyitás idejekor voltak. Ugyanez áll a közadós ellen inditott azon perekre is, melyeknek tárgyát bejelentés alá nem eső követelés képezi.

Az érintett perekben a csődnyitásig le nem járt határidők a tömeggondnokra nézve a csődnyitás napjától számitandók. A csődnyitásig lejárt záros határnapok helyett a biróság a tömeggondnok kérelmére uj határnapokat tűz ki.

Ha a tömeggondnok az érintett perek folytatásától eláll, illetőleg a követelést elismeri, a felmerült perköltségek a csődtömeget mint tömegtartozás nem terhelik.

10. Azon követelések, melyek a jelen törvény értelmében bejelentés alá esnek, a csődtömeg ellen azon esetben is bejelentendők, ha a per már folyamatban van. Ha az első folyamodású biróság perdöntő határozatot még nem hozott, a további peres eljárás egyelőre felfüggesztetik. Ha az ilyen követelés a csődtömeg részéről a felszámolásnál valódinak el nem ismertetik, a peres eljárás a csődbiróság előtt tovább folytattatik.

Azon perekben, melyek első folyamodásilag érdemleges határozattal már elintéztettek, a csődnyitás által az illetőségen változás nem történik.

Az ilyen perekben a csődnyitásig le nem járt határidők a tömeggondnokra nézve a bejelentéstől számitandók.

Hogy a jogérvényesen megitélt követelések a csődtömeg ellen mennyiben jelentendők be, a jelen törvény II. része határozza meg.
11. A csődnyitás előtt inditott olyan pereknél, melyekben a közadós alperesi minőségben, mint pertárs van érdekelve, az eljáró biróság illetőségén a csődnyitás által változás nem történik.

A 9. és 10. §§-nak a határidőkre és határnapokra vonatkozó intézkedései az ilyen perekre is alkalmazandók.
12. A csődnyitás hatályának kezdete után a csődtömeghez tartozó dolgokra vagy jogokra, a közadós tartozása alapján, a csődtömeg elleni hatálylyal tulajdon-, zálog- vagy megtartási jogot szerezni, biztositást, zárlatot vagy végrehajtást elrendelni, vagy az elrendeltet foganatositani nem lehet, és ha foganatosittatott, az joghatállyal nem bir.

towards him a claim to be maintained by reason of the law or of legal usages, cannot be claimed by the bankrupt's estate. Concerning such questions the Bankruptcy Court will decide, if need be after hearing the bankrupt and the trustee of his estate.

The bankrupt has no right to demand maintenance from the property belonging to the bankruptcy; maintenance may be given him only with the consent of the bankruptcy creditors.

6. Transactions of the bankrupt with reference to property belonging to the estate of the bankruptcy after the beginning of the efficiency of the declaration of bankruptcy, are invalid as regards the creditors.

7. Payment made to the bankrupt after the beginning of the efficiency of the declaration of bankruptcy are valid only so far as he has delivered them to the bankruptcy estate.

If the payment has been made before the first publication of the decision containing the declaration of bankruptcy in the Official Gazette, the person who has paid is freed from his obligation, unless it be proved that at the time of payment he had knowledge of the declaration of bankruptcy.

The person who has paid is also freed from his obligation when the payment has been made after the first publication of the decision containing the declaration of bankruptcy in the Official Gazette, if he proves that at the time of payment he had no knowledge of the declaration of bankruptcy.

8. Actions the objects of which are goods or rights belonging to the bankruptcy estate, can neither be brought nor continued against the bankrupt after the beginning of the efficiency of the declaration of bankruptcy.

9. Law suits pending by the bankrupt pass to the bankruptcy estate in the condition in which they were at the time of the declaration of bankruptcy. The same rule holds good with regard to those law suits pending against the bankrupt the objects of which are claims notice whereof is not required to be given at the Bankruptcy Court.

In the law suits aforesaid, periods which have not expired run for the trustee of the bankrupt estate from the day of the declaration of bankrupty. Preclusive periods which have expired before the declaration of bankruptcy will be allowed anew by the Court on the request of the trustee of the bankrupt estate.

If the trustee of the bankrupt estate renounces the continuation of the aforesaid law suits, or if he recognises the claims, the costs incurred do not encumber the bankruptcy estate as debts of the estate.

10. Of those claims which under this Law are subject to notice to be given at the Bankruptcy Court, notice must be given against the bankrupt's estate even in the case when the law suit is already pending. Where the (Court of) first instance has not yet passed a peremptory sentence, further proceedings are temporarily suspended. If the title of such a claim is not recognised by the bankrupt's estate on the occasion of proceedings for verification, the law suit must be continued before the Bankruptcy Court.

If a peremptory decision has already been come to in first instance before the declaration of bankruptcy, such declaration causes no alteration as to the competency of the Court.

In such law suits periods which have not expired before the declaration of bankruptcy run for the trustee of the bankrupt's estate from the moment when notice of these law suits has been given to the Bankruptcy Court.

To what extent notice of claims against the bankrupt's estate validly adjudicated must be given is fixed in the Part II of this Law.

11. With regard to law suits which were pending before the declaration of bankruptcy, and in which the bankrupt is sued as co-defendant, the declaration of bankruptcy causes no alteration as to the competency of the Court dealing with them.

The provisions of §§ 8 and 9 concerning periods and spaces of time for legal acts apply also to these law suits.

12. After the beginning of the efficiency of the declaration of bankruptcy no proprietorship nor right of lien or of retention can be acquired by reason of debts of the bankrupt, on the goods belonging to his estate, nor may any execution for security or recovery or sequestration be ordered by the Court with validity against the bankrupt's estate, nor may such processes be executed. If, however, they are executed, they have no lawful effect.

13. A csődnyitás után elrendelt telekkönyvi bejegyzés érvényes, ha az e végre szolgáló kérvény vagy megkeresés a csődnyitás hatályának kezdete előtt érkezett a telekkönyvi hatósághoz.

A csődnyitás hatályának kezdete előtt szerzett zálog-, megtartási vagy visszakövetelési jognak a tömeghez tartozó dolgokra vagy jogokra leendő érvényesitése végett, a végrehajtást a csődnyitás után is el lehet rendelni és azt foganatositani.

A hitelezőnek a csődnyitás előtt szerzett azon jogán, mely szerint az magát a zálogból birói közbejövetel nélkül is kielégitheti, a csődnyitás által változás nem történik[1].

14. A csődnyitással a közadós elleni követelések, — a határozott időtartamhoz nem kötött évi járadékok, tartási s más, bizonyos időszakokban visszatérőleg teljesitendő fizetések iránti követeléseket kivéve, — a csődtömeg irányában lejártaknak tekintendők.

Ha a lejárat előtt kifizetendő követeléstől kamatok nem járnak, az csak azon összegben veendő számitásba, mely a fizetés napjától a kikötött lejáratig számitott törvényes kamatokkal együtt, a követelés teljes összegének megfelel.

A fentebbi intézkedések által nem történik változás azon fizetési határidőkön, melyek a közadósnak már korábban elárverezett ingatlan vagyona vételárából kielégitendő jelzálogi követelés tekintetében a vevő és a hitelező közt megállapittattak.

15. A csőd tartama alatt a bejelentés alá eső igények tekintetében az elévülés meg nem kezdődik és félbeszakad, ha az a csődnyitás előtt már megkezdődött[2].

16. Ki a hitelezők valamelyikét ennek beleegyezésével a csődnyitás után elégiti ki, a követeléssel járó visszakövetelési és elsőbbségi jogokat külön engedményezés nélkül is megszerzi.

17. A jelen törvény azon határozatai, melyek a közadósnak a csődtömeghez való viszonyát szabályozzák, ha a közadós a csőd folyama alatt hal meg, vagy ha a hagyaték ellen nyittatik csőd, az örökösökre is alkalmazandók.

II. Fejezet. A jogügyletek teljesitése.

18. Ha a kétoldalú szerződés a közadós részéről a csődnyitás előtt már teljesittetett, a tömeg a másik féltől a szerződés teljesitését követelheti; ellenben ha az ilyen szerződés a csődnyitás előtt nem a közadós, hanem a másik szerződő fél által teljesittetett, ez utóbbi sem a szerződés teljesitését nem igényelheti, sem azt, a mit teljesitett, vissza nem követelheti.

19. Ha a szerződés a közadós részéről nem teljesittetik, vagy megszünik, a másik fél a nem teljesités vagy megszünés miatt csak kártéritést követelhet, s ebbeli igényeit, ha őt külön kielégitési jog nem illeti, csak mint csődhitelező érvényesitheti.

20. Ha a kétoldalú szerződés a csődnyitás előtt egyik fél által sem, vagy csak részben teljesittetett, a tömeggondnok a szerződés teljesitését követelheti vagy attól elállhat; de köteles, a másik fél kérelmére, biróilag megállapitandó határidő alatt nyilatkozni, hogy a teljesitéshez ragaszkodik-e; ellenkezőleg a teljesitést többé nem követelheti.

21. Ha a vételi vagy szállitási szerződés olyan dolgok iránt köttetett, melyek piaczi vagy tőzsdei árral birnak, és a kikötött teljesitési idő a csődnyitás után jár le, a tömeggondnok épúgy, mint a másik szerződő fél csak kártéritést követelhet. E kártéritési követelés azon különbözet szerint határozandó meg, mely a teljesités helyén vagy az erre nézve irányadó kereskedelmi piaczon a csődnyitas napján kötött s a megállapitott teljesitési időre szóló ügyleteknél a vételár és a piaczi vagy tőzsdei ár közt mutatkozik.

[1]) A kereskedelmi, valamint a váltói zálog és megtartási jogra v. ö. a kereskedelmi törvény 301—308, 309—310, illetőleg a váltótörvény 106—107, 108—109 §§ t. A birói közbejövetel nélkül való kielégités jogát adja meg a kereskedelmi törvény 306 §-a. — [2]) Ld. a váltótörvény 89 § á t.

13. Entries in the Land Register which a Court has decreed to be made after declaration of bankruptcy are valid, when the presentation or request referring thereto is served on the Land Register Authority before the beginning of the efficacy of the declaration of bankruptcy.

For the purpose of enforcing rights of lien on or retention or reclamation of goods or rights belonging to the bankrupt's estate which have already been acquired before the declaration of the bankruptcy, execution may be granted and put in even after the declaration of bankruptcy.

The right of a creditor, acquired before the declaration of bankruptcy, to indemnify himself out of a pawned object without judicial intervention is also not affected by the declaration of bankruptcy[1]).

14. Claims against the bankrupt, with the exception of annual rents not stipulated for a fixed period, claims to aliment and to other periodically returning payments, are considered to mature at the time of the declaration of bankruptcy.

If a debt so payable before maturity is free of interest, only such amount ought to be calculated as after adding to it the amount of legal interest, to be reckoned from the day of payment till the stipulated day of maturity, corresponds to the total amount of the debt.

The above enactments cause no alteration as to days for payment which were agreed to by the buyer and the creditor, concerning claims secured by mortgages to be paid off by the purchase price of an immovable of the bankrupt which has previously been sold by auction.

15. Prescription concerning claims which ought to be notified to the Court does not begin to run, and if already begun is interrupted, during the bankruptcy[2]).

16. He who satisfies a creditor with his consent after the declaration of bankruptcy is subrogated to the right of the satisfied creditor to reclamation and preferential recovery in connection with the claim, without a separate transfer of such rights.

17. Provisons of this Law regulating the legal relationship of the bankrupt to his estate, apply also to his heirs, if the bankrupt dies during the bankruptcy or if bankruptcy is declared against the inheritance.

Section II. Fulfilment of Legal Transactions.

18. If the bankrupt has already performed his obligations arising out of a bilateral contract before the declaration of bankruptcy, the bankrupt's estate may demand fulfiment of the contract by the other party; on the other hand, when the contract has not been performed by the bankrupt but by the other party, the latter can neither claim performance, nor can he reclaim what he has paid under the contract.

19. If the bankrupt does not fulfil the contract, or when the contract becomes cancelled, the other party may only demand damages for non-fulfilment or cancellation; he can only enforce his claim, unless he has a right to special indemnification, as a bankruptcy creditor.

20. If no performance at all took place before the declaration of bankruptcy by either party, or there was only partial performance, the trustee of the bankrupt's estate may demand fulfilment of the contract or may desist from it; but he is bound on request of the other party to declare within a space of time to be fixed by the Court if he insists on performance, otherwise he can no longer demand performance.

21. If a contract of sale or of delivery has been concluded concerning goods which have a market price or which are quoted on the Exchange, and when the day of payment agreed to matures after the declaration of bankruptcy, the trustee of the bankrupt's estate, as well as the other party, can only demand damages. The amount of damages is to be calculated according to the difference between the purchase price and the market price or the quotation on the Exchange which exists in the place where the contract has to be carried out, or in the commercial centre to which the carrying out is subject for transactions concluded on the day of the declaration of bankruptcy.

---

[1]) As to the right of lien and retention in commercial and bill of exchange matters, see Commercial Law §§ 301—310 and Bills of Exchange Law §§ 106—109. The right to indemnify himself without judicial intervention is given to the creditor by § 306 of the Commercial Law. — [2]) See § 89 of Bills of Exchange Law.

22. Bérleti és haszonbérleti szerződéseknél, melyeket a közadós kötött, a csődnyitás napjától kezdve a csődtömeg lép a közadós helyébe.
Ha a közadós a szerződést mint bérlő vagy haszonbérlő kötötte, jogában áll úgy a tömegnek, mint a másik szerződő félnek a szerződést a törvényes, ilyennek hiányában pedig a szokásos határidő megtartása mellett és a netaláni kártéritési igények sérelme nélkül, bármikor felmondani. Ha pedig a közadós a bérleti vagy haszonbérleti szerződést mint bérbeadó kötötte, a szerződésileg kikötött időtartamon változás nem történik; de a szerződés felbontására nézve a bérleti vagy haszonbérleti tárgynak a tömeggondnok által szabad kézből történt eladása a birói árverés joghatályával bir, s a bérlő a bérletet a szokásos felmondási idő, a haszonbérlő pedig a haszonbérelt jószágot a gazdasági év leteltével elhagyni köteles.

A fentebbi intézkedések által a felek azon jogán, melynél fogva a bérbe vagy haszonbérbe adott dolog rongálása vagy annak nem használhatása miatt a szerződés felbontását követelhetik, változás nem történik.
23. Ha a közadósnak a bérlet, vagy haszonbérlet tárgya a csődnyitás előtt még át nem adatott, a másik fél a szerződéstől elállhat, mintha az meg sem köttetett volna.
24. A szolgálati viszonyt, mely a közadóssal mint szolgálatadóval köttetett, a felek mindegyike felmondhatja.
A felmondás idejét, ha az törvény vagy szokás által meghatározva nincsen, a felek bármelyikének kérelmére a csődbiróság határozza meg.
25. Azon törvények, melyek a csődnyitás joghatályát a jelen törvényben nem emlitett jogviszonyok tekintetében szabályozzák, érintetlenül maradnak.

III. Fejezet. A jogcselekvények megtámadása.

26. A közadósnak a csődnyitás előtt keletkezett s a következő §§-ban érintett jogcselekvényei, mint a csődhitelezőkkel szemben hatálytalanok, akár kereset, akár kifogás alakjában megtámadhatók.
A megtámadási jogot rendszerint a tömeggondnok érvényesiti; de a megtámadási kereset megindítását a választmány is elhatározhatja, s ez esetben a tömeg részére külön képviselőt rendelhet.

A csődhitelezőket a megtámadási keresetnél beavatkozási jog illeti.

27. Megtámadhatók: 1. a közadósnak a csődnyitási kérvény beadása, illetőleg a fizetések megszüntetése (244 §.) után kötött azon ügyletei, melyeknek megkötése által a csődhitelezők megkárosittattak, feltéve, hogy a másik félnek az ügylet megkötésekor, a csődnyitási kérvény beadásáról, illetőleg a fizetések megszüntetéséről, tudomása volt; — 2. a közadósnak a csődnyitási kérvény beadása, illetőleg a fizetések megszüntetése után keletkezett azon jogcselekvényei, melyek által a másik fél kielégitést vagy a biztositást nyer, feltéve, hogy ennek a kielégités, vagy a biztositás elfogadásakor a csődnyitási kérvény beadásáról, illetőleg a fizetések megszüntetéséről tudomása volt; — 3. a közadósnak a csődnyitási kérvény beadása, illetőleg a fizetések megszüntetése után, vagy a csődnyitási kérvény beadását, illetőleg a fizetések megszüntetését megelőző 15 napon belül keletkezett azon jogcselekvényei, melyek által valamelyik hitelezőjének olyan biztositást vagy kielégitést ad, melyhez annak általában, vagy akkor még joga nem volt, ha csak a hitelező oly tényeket nem igazol, melyekből jogszerüen következtethető, hogy neki a jogcselekvény idejekor, az első esetben a csődnyitási kérvény beadásáról, illetőleg a fizetések megszüntetéséről, az utóbbi esetben pedig az adósnak a hitelezőket károsító szándékáról tudomása nem volt.

A közadós azon jogcselekvényeinél, melyek a csődnyitást 6 hónappal megelőzőleg történtek, a megtámadásra indokul nem szolgálhat az, hogy a másik félnek a fizetések megszüntetéséről tudomása volt.
28. A mennyiben a csődnyitást megelőzőleg két éven belül keletkeztek, megtámadhatók: 1. a közadósnak azon jogcselekvényei, melyek által örökségről vagy hagyományról lemond; továbbá azon ügyletei, melyeket visszteher nélkül, vagy szinleges visszteher mellett kötött, a mennyiben azok tárgyát nem a szokásos ajándékok képezik; — 2. azon terhes szerződések, melyeket a közadós házas-

22. In the case of contracts of lease or tenancy concluded by the bankrupt, the bankruptcy estate succeeds to his position.

When the bankrupt has concluded the contract in the capacity of tenant or lessee, either the bankrupt's estate or the other party may revoke the contract, observing the legal time for doing so, or in default thereof the customary time, without prejudice to claims for damages, if any. But if the bankrupt has concluded the contract of tenancy or of lease as landlord or lessor, the term stipulated by the contract is subject to no variation. An extrajudicial sale of the object of the lease or tenancy, effectuated by the trustee of the bankrupt's estate, has, however, with reference to the dissolution of the contract, the effect of the judicial auction; the lessee is bound to leave the object of lease within the customary time for giving notice, the tenant the tenement at the end of the farming year.

By the above provisions the rights of the parties to claim for damages for deterioration or uselessness of the object of the lease or tenancy remain unchanged.

23. If the object of the lease or tenancy has not been delivered to the bankrupt before the declaration of bankruptcy, the other party may desist from the contract as if it had not been concluded at all.

24. Contracts of service or employment concluded with the bankrupt in the capacity of employer may be revoked by either party.

The time of notice, unless there are laws or customs determining the same, will be fixed by the Bankruptcy Court on request of either of the parties.

25. The provisions of laws regulating the effect of the declaration of bankruptcy concerning legal relationships not mentioned by this Law, remain unchanged.

Section III. Impugning of Transactions.

26. Transactions of the bankrupt concluded by him before the declaration of bankruptcy and mentioned in the following §§ may, as being invalid against the bankruptcy creditors, be impugned by action as well as by way of defence.

The right of attack is enforced as a rule by the trustee of the bankrupt's estate; the bringing of an action to enforce the right may also be decided upon by the committee, in which case they may also designate a special representative of the bankrupt's estate.

The bankruptcy creditors may avail themselves of the right of intervention in the case of such law suits.

27. The following may be impugned: 1. transactions entered into by the bankrupt after a bankruptcy petition brought against him or after he has suspended payment (§ 244), by the conclusion of which the bankruptcy creditors are injured, provided that the other contracting party had knowledge when entering into the transaction of the bankruptcy petition having been brought or of payment having been suspended; — 2. transactions of the bankrupt after the bringing of the bankruptcy petition against him, or after suspension of payment, by which he grants to the other party security or recovery, provided that the latter at the time of accepting the security or recovery had knowledge of the bankruptcy petition having been brought or of payment having been suspended; — 3. transactions of the bankrupt entered into after the bringing of the bankruptcy petition or after having suspended payment, or within 15 days before the bankruptcy petition was brought or payment was suspended, by which he has granted to any of his creditors such security or recovery as the latter had no title to at all, or no title at the time when the same was granted to him, unless the creditor proves facts by which it may lawfully be concluded that he had at the time of the transaction in question no knowledge, in the former case of the bankruptcy petition having been brought or of payment having been suspended, in the latter case of the bankrupt's intention to wrong his creditors.

In the case of such transactions of the bankrupt as have been concluded six months before the declaration of bankruptcy, the knowledge of the other party of payment having been suspended is no ground for impugning them.

28. So far as they have been concluded within two years previously to the declaration of bankruptcy, the following transactions of the bankrupt may be impugned: 1. those by which he has renounced inheritances or legacies and those which he has concluded gratuitously or only seemingly for consideration, so far as their objects are not customary presents; — 2. transactions for valuable con-

társával, saját, vagy házastársának fel- vagy lemenő ágbeli rokonaival, fél- vagy egész testvéreivel, vagy végre e személyek valamelyikének házastársával kötött, a mennyiben azoknak megkötése által a csődhitelezők megkárosíttattak s az érintett személyek igazolni nem képesek, hogy a közadósnak a hitelezők megkárositására irányzott szándékáról tudomással nem birtak; — 3. a házastárs részére történt ajándékozások, nemkülönben a hozománynak s a férj kezelése alá került egyéb női javaknak biztositása vagy kiadása, a mennyiben ez nem a törvény, vagy a fentebbi határidő előtt keletkezett szerződési kötelezettség alapján történt.

29. Tekintet nélkül bizonyos időre, megtámadhatók a közadósnak perbeli és peren kivüli azon jogcselekvényei, melyekről a másik fél tudta, hogy azok a hitelezők megkárositására irányúló szándékkal történtek.

30. A fizetés, melyet a közadós váltóra teljesit, a 27. §. alapján meg nem támadható, ha a váltóbirtokos a fizetés elfogadására, a többi váltókötelezettek elleni visszkeresetének különbeni elvesztése mellett, a váltótörvény szerint kötelezve volt.

Ilyen esetben a tömegnek a kifizetett váltóösszegért az utolsó visszkeresett, vagy a mennyiben a váltó egy harmadik érdekében adatott tovább, ez utóbbi felelős, ha a váltó továbbadásakor a csődnyitási kérvény beadásáról, illetőleg a fizetések megszüntetéséről tudomással bírt.

31. Azon körülmény, hogy a közadós ellen végrehajtható határozat vagy egyezség keletkezett, vagy hogy a végrehajtás elrendeltetett, avagy foganatosittatott, a jogcselekvény megtámadhatását ki nem zárja. A jogcselekvény hatályon kivül helyezésével a határozat vagy egyezség is hatályát veszti.

32. A jelen törvénynek a jogcselekvények megtámadására vonatkozó határozatai az örökösnek a hagyatékot tárgyazó jogcselekvényeire is alkalmazandók, ha a hagyaték ellen nyittatik csőd.

33. Az, a mi a megtámadható jogcselekvény által a közadós vagyonából elidegenittetett, a csődtömegnek visszatéritendő; de a jóhiszemű szerző azt, a mit a közadósnak visszteher nélküli ügylete folytán kapott, csak annyiban köteles visszatériteni, a mennyiben a kapott tárgynak vagy értékének még birtokában van.

Másrészről az, a mit a közadós viszonteljesités fejében kapott, visszatéritendő, a mennyiben nem igazoltatik, hogy a viszonteljesités a tömegbe be nem folyt, illetőleg, hogy az a viszonteljesités által nem gyarapodott. Ez eseten kivül a fél csak mint csődhitelező érvényesitheti követelését.

34. Ha a megtámadott teljesités tárgya visszaadatik, a teljesités alapját képező követelés ismét hatályba lép.

35. A jogutód ellen a megtámadási jog gyakorolható: 1. ha a jogutód a szerzés idejekor tudta, hogy a jogcselekvény a közadós részéről a hitelezők kijátszása végett történt; — 2. ha a jogutód a 28. §. 2. pontja alatt érintett személyek közé tartozik és igazolni nem képes, hogy a szerzés idejekor tudomással nem birt azon ténykörülményekről, melyek miatt a jogcselekvény az ő jogelőde ellen megtámadható lett volna.

Az örökösök, mint jogutódok ellen, a jogcselekvény a fentebbi korlátozások nélkül támadható meg.

36. A megtámadási perben, ha valamely tény tudása vagy nem tudása képezi a bizonyitás tárgyát, a biró, a felhozott közvetlen vagy közvetett bizonyiték mérlegelésénél, a törvénynek a bizonyitékok teljességére vonatkozó intézkedéseihez kötve nincsen[1]).

37. A megtámadasi jog a csődnyitás napjától számitott hat hó alatt elévül.

IV. Fejezet. Beszámitás.

38. A mennyiben a csődhitelező a fennálló törvények szerint beszámitással élhet, követelését a csődtömeg ellen érvényesiteni nem tartozik.

[1]) A bizonyitékok szabad mérlegelésének elve az 1893 XVIII. t. cz. 64. §-a értelmében ma már általános érvényü.

sideration which the bankrupt has concluded with his consort, with his own or his consort's relatives in the ascending or descending line, with brothers or half-brothers or with the consort of one of these persons, so far as by the conclusion of these transactions the bankruptcy creditors were wronged, and the aforesaid persons are not able to prove and corroborate that the bankrupt's intention to wrong the creditors was unknown to them; — 3. donations in favour of the consort as well as the securing or the restitution of the dowry or other property of the wife passed into the administration of the husband, so far as these acts have not been performed by reason of the law or of an obligation under a contract concluded before the time aforesaid.

29. Without regard to time, all those judicial and extra-judicial transactions of the bankrupt may be impugned concerning which the other party had the knowledge of their having been concluded with the intention of wronging the creditors.

30. A payment made by the bankrupt on a bill of exchange cannot be impugned in virtue of § 27 when the holder of the bill was obliged under exchange law to accept the payment by loss of his claims to recourse against the other persons liable on the bill.

In such case the last person on the bill liable to recourse is responsible to the bankrupt's estate for the paid amount of the bill, or if the bill has been transferred in the interest of a third person, then such third person, when he had knowledge of the bankruptcy petition having been presented or of payment having been suspended, at the time when the bill was transferred.

31. The circumstance that a valid judgment has been given against the bankrupt, or a valid composition has been agreed to which is enforceable by execution, or that execution has been granted or put in against him, does not affect the impugnability of the transaction. With the invalidation of the transaction, the judgment or the composition loses its validity.

32. Provisions of this Law concerning the impugning of transactions apply also to the transactions of the heir, when bankruptcy has been declared against the estate of inheritance.

33. Everything alienated from the estate of the bankrupt by impugnable transactions must be restored to the estate; but a person who has acquired something in good faith by a gratuitous act of the bankrupt is only bound to make restitution so far as he is in possession of what he has received or of the value of the same.

On the other hand, everything paid to the bankrupt as consideration must be restored, so far as it is not proved that it has not been received by the bankrupt's estate or that the estate has not been enriched thereby. So far as such proof is given the party can enforce his claims only as a bankruptcy creditor.

34. If the object of the impugned payment is restored, the claim serving as the foundation of the payment becomes restored.

35. The right of impugning may be exercised against the successor: 1. when he had knowledge at the time of acquisition of the transaction of the bankrupt having been concluded with the intention of wronging the creditors; — 2. when he is one of the persons mentioned in No. 2 of § 28 and is not able to prove that at the time of acquisition he had no knowledge of the facts by reason of which the transaction would have been impugnable against his predecessors.

If the successors are heirs, the transaction is impugnable even without the aforesaid limitations.

36. If in a law suit having for its object the impugning of transactions of the bankrupt, it has to be proved that somebody had knowledge or not of a fact, the judge, when weighing the direct and circumstantial proofs produced, is not bound by the enactments of the law concerning perfect evidence[1]).

37. The right of attacking is barred by prescription after 6 months to be reckoned from the day of declaration of bankruptcy.

Section IV. Set-off.

38. As far as a bankruptcy creditor is entitled in accordance with the valid laws to a set-off, he is not obliged to produce his claim against the bankrupt's estate.

[1]) The principle of weighing the proofs on arbitration is applied generally, according to § 64 of Art. XVIII of 1893.

Az, hogy a beszámitandó követelés a csődnyitás idejekor még le nem járt, vagy feltételtől függ, a beszámitást nem gátolja.

39. Beszámitásnak a csődeljárásban nincsen helye: 1. ha valaki a csődnyitás előtt vagy után szerzett meg a közadós ellen valamely követelést és csak a csődnyitás után lett a tömegnek adósa; — 2. ha valaki a közadósnak a csődnyitás előtt már adósa volt. és ellene a csődnyitás után szerez követelést, habár követelés a csődnyitás előtt egy más hitelező javára már fennállott; — 3. ha valaki a közadósnak a csődnyitás előtt adósa volt, és a közadós ellen az ezzel kötött jogügylet vagy jogátruházás, vagy valamelyik hitelező kielégitése által követelést szerzett, feltéve, hogy a szerzés idejekor tudta, hogy a közadós fizetéseit már megszüntette, vagy hogy ellene a csődnyitási kérvény már beadatott. Ez esetben a 27. §. utolsó bekezdése megfelelően alkalmazandó.

40. Ha a belföldi hitelező a közadós elleni követelését ennek egy külföldi adósára ruházza át, s ez a tömeg ellen beszámitással él, a belföldi hitelező, a menynyiben követelését a csődnyitás után ruházta át, vagy az átruházáskor a fizetések megszüntetéséről, illetőleg a csődnyitási kérvény beadásáról tudomással birt, köteles a tömegnek azon összeget megtériteni, melylyel az a beszámitás folytán megröviditettetett.

41. A mennyiben beszámitás utján a tömeg ellen olyan le nem járt követelés egyenlittetik ki, melytől kamatok nem járnak, a 14. §. második bekezdésében foglalt intézkedés szolgál irányadóul.

V. Fejezet. Visszakövetelési jog.

42. Ha a tömegben olyan dolgok találtatnak, melyek nem a közadósnak, hanem másnak tulajdonát képezik, ezek visszakövetelhetők.

A visszakövetelésre nézve, alapuljon az akár tulajdonjogon, akár személyes igényen, az általános jogi elveken kivül, a következő §§-ban foglalt határozatok irányadók.

43. Ha a visszakövetelhető dolgok a csődnyitás előtt a közadós, vagy a csődnyitás után a tömeggondnok által eladattak, elcseréltettek vagy egyébként értékesittettek, a visszakövetelésre jogosult fél a csődnyitás után befolyt érték kiadását, s ha ez még be nem folyt, az erre vonatkozó követelés átengedését igényelheti.

44. Az eladó a közadósnak elküldött, de ez által még teljesen ki nem fizetett árúkat visszakövetelheti, a mennyiben ezek már a csődnyitás előtt rendeltetésük helyére nem értek és a közadósnak, vagy helyette egy harmadiknak birtokába nem jutottak.

45. A visszakövetelési jog a 44. §. alapján nem gyakorolható, ha a tömeggondnok a közadósnak a vételi ügyletből eredő kötelezettségeit teljesiti.

46. A közadós neje valamely dolognak, mint tulajdonának visszaadását csak az esetben követelheti, ha bebizonyitja, hogy a visszakövetelt dolgot már a házasság megkötése előtt birta, vagy a házasság megkötése után, de nem a közadós pénzén szerezte.

A nő, mint tulajdonát, vissza nem követelheti azon dolgokat, melyeket üzlete folytatásához a közadós használt, kivéve, ha tulajdonjoga e dolgokon külsőleg felismerhető volt.

VI. Fejezet. A tömeg hitelezői.

47. A csődtömeghez tartozó javakból mindenek előtt a tömeg tartozásai és annak költségei elégitendők ki.

A kielégités azon tömegből történik melyre a tartozások és a költségek vonatkoznak.

48. A tömeg tartozásai: 1. a tömeggondnok érvényes jogcselekvényeiből eredő követelések; — 2. a közadós kétoldalú szerződéseiből eredő követelések, a mennyiben a tömeg az ügylet teljesitését követeli (20. §.), vagy a mennyiben a csődnyitás előtt keletkezett s a tömeg által átvett ügyletnél, a teljesítésnek a csődnyitás után kell történnie (22. §.); — 3. a tömeg jogtalan gazdagodásából eredő követelések.

The fact that the claim to be set off is not mature at the time of the declaration of bankruptcy, or that it was depending on a condition, does not prevent the set-off.

39. A set-off in bankruptcy proceedings is not allowed: 1. where a person has acquired, before or after the declaration of bankruptcy, a claim against the bankrupt, and become indebted to the bankrupt's estate only after the declaration of bankruptcy; — 2. where a person who was already debtor to the bankrupt before the declaration of bankruptcy acquires a claim against him after the declaration of bankruptcy, even if such claim already existed in favour of another creditor; — 3. where a person indebted to the bankrupt before the declaration of bankruptcy has acquired a claim against the bankrupt by a transaction with him, or by transferring a right to him, or by paying off a creditor of his, if the debtor had knowledge when acquiring such claim that the bankrupt had suspended payment or that a bankruptcy petition had already been presented. In such case the last paragraph of § 27 applies with appropriate interpretation.

40. If an inland creditor transfers his claim against the bankrupt to a foreign debtor of the same, who exercises the right of set-off against the bankrupt's estate, the inland creditor is bound if he transferred his claim after the declaration of bankruptcy, or if he had knowledge at the time of the transfer of the bankrupt's having sus pended payment or of the bankruptcy petition having been presented, to restore to the bankrupt's estate the amount by which it is diminished in consequence of the set-off.

41. Where a claim bearing no interest and not yet fallen due is settled by set-off, the provisions of par. 2 of § 14 apply.

Section V. Right of Reclamation.

42. If there are found in the bankrupt's estate assets which are not the property of the bankrupt, but of a third person, they may be reclaimed.

In regard to reclamation, beyond the general principles of law, the enactments of the following Articles apply, it being immaterial wether it is based on proprietorship or personal claims.

43. If assets, reclamation of which is allowed, have been alienated, changed for others, or their value taken in a different way by the bankrupt before the declaration of bankruptcy, or by the trustee in bankruptcy after declaration of the bankruptcy, the person entitled to reclamation may demand restitution of the value received after the declaration of bankruptcy, or if the value has not yet been received, then a transfer of the claims relating thereto.

44. The seller may claim goods consigned to the bankrupt which are not fully paid for by him, so far as they have not already arrived at their place of destination and got into the possession of the bankrupt, or into the possession of a third person on his behalf, before the declaration of bankruptcy.

45. The right of reclamation cannot be exercised in pursuance of the enactments of § 44 when the trustee of the bankrupt's estate fulfils the obligations of the bankrupt arising out of the purchase.

46. The wife of the bankrupt may reclaim assets as her property only when she can prove that she already owned the things reclaimed before contracting matrimony or that she has acquired them after contracting matrimony and not with the money of the bankrupt.

The wife cannot reclaim things as her property which the bankrupt made use of in carrying on his business, unless her ownership of these things was apparent on outward inspection.

Section VI. Assets-Creditors.

47. Out of the assets belonging to the bankruptcy estate there must before all be paid assets-debts and assets-costs.

Recovery is effected out of those assets which are encumbered by the debts or costs.

48. Assets-debts are: 1. claims founded on valid transactions of the trustee of the bankrupt's estate; — 2. claims founded on bilateral contracts of the bankrupt, so far as his estate demands that they shall be carried out (§ 20) or so far as a transaction, concluded before the declaration of bankruptcy and acknowledged by the estate, should be carried out after the declaration of the bankruptcy (§ 22); — 3. claims founded on unlawful enrichment of the bankrupt's estate.

49. A tömeg költségei: 1. a csődnyitással, továbbá a tömeghez tartozó vagyon megállapitásával, biztositásával, fentartásával, kezelésével, értékesitésével és felosztásával járó költségek; — 2. a tömeg elleni követelések felszámolásával és megállapitásával járó költségek, a mennyiben azok a jelen törvény értelmében az egyes követelőket nem terhelik; — 3. a tömeget terhelő s a csőd tartama alatt lejáró adók és közterhek; — 4. a csődnyitás után teljes szegénységben elhalt közadósnak legszükségesebb gyógyitási és temetési költségei; — 5. a közadós részére megállapított tartási költségek (5. §.).

50. Ha a tömeg a megelőző §-okban érintett tömegtartozások és tömegköltségek kielégitésére nem elegendő, aránylagos kielégitésnek van helye olyképen, hogy a tartozások a költségek előtt, ez utóbbiak közt pedig mindenek előtt a készpénz-kiadások egyenlittetnek ki.

A már történt fizetéseket azért, mert a tömeg a költségek és tartozások fedezésére nem elegendő, visszakövetelni nem lehet.

VII. Fejezet. Külön kielégitésre jogositott hitelezők.

Átalában.

51. A közadós tulajdonostársai, valamint azok, a kik vele társaságban vagy más közösségben voltak, a közadós vagyonilletőségének elkülönitését, s az érintett viszonyon alapuló igényeiknek az elkülönitett vagyonilletőségből leendő előleges kielégitését követelhetik.

52. Azon hitelezők, a kik valamely dologi jog alapján a közadós bizonyos vagyonából külön kielégitést igényelhetnek, követeléseiket a csődhitelezők megelőzésével érvényesithetik és a dologi joggal terhelt vagyonból csak az folyik az általános csődtömegbe, a mi az emlitett hitelezők kielégitése után fenmarad.

Az emlitett hitelezők, a mennyiben őket a közadós ellen személyes igény is illeti, követeléseiket mint csődhitelezők az általános csődtömeg ellen is érvényesithetik.

I. Jelzálog által biztositott hitelezők.

53. A csődtömeghez tartozó ingatlan vagyonnak a csőd tartama alatt befolyt jövedelmeiből, a vételárból és ennek kamataiból előbb a tömegnek a 47. §. szerint e vagyont terhelő tartozásai és költségei, azután a jelzálogos hitelezők elégittetnek ki.

54. A jelzálog által biztositott követelések rangsorozatára és kielégitésére nézve a törvénykezési rendtartás szabályai irányadók.

II. Ingó zálog által biztositott hitelezők.

55. A tömeghez tartozó és zaloggal terhelt ingóságok értékéből, vételárából és jövedelmeiből előbb a tömegnek e vagyont terhelő tartozásai és költségei, azután a zálogos hitelezők elégittetnek ki.

56. Azt, hogy a vámok, fogyasztási és más közadók, továbbá a pénzbirságok és a pénzbüntetések azon árúkat, terményeket és tárgyakat, melyektől fizetendők, mennyiben terhelik, és a zálogos hitelezők követeléseit mennyiben előzik meg, az e részben fennálló törvények és rendeletek határozzák meg.

57. Az ingó zálog által biztositott hitelezőkkel egyenlő jogok illetik: 1. a vendéglősöket a vendég lakásáért és tartásáért járó követelések tekintetében, a vendégtől visszatartott ingóságokra; — 2. a művészeket, gyárosokat, iparosokat és munkásokat dijaik és kiadásaik tekintetében, az általuk készitett vagy kijavitott és birtokukban levő dolgokra; — 3. a bérbeadókat és a haszonbérbeadókat azon dolgokra, melyekre őket a törvénykezési rendtartás szerint zálogjog illeti[1]); — 4. azokat, a kiket a váltó- vagy a kereskedelmi törvény szerint bizonyos

[1]) A törvénykezési rendtartás illetőleg a végrehajtási törvény 1881. LX. t. cz. 72. §-a értelmében törvényes zálogjog illeti a bérbeadót a kibérelt helyiségben levő ingóságokra félévi, a haszonbérbe adót pedig a haszonbérelt jószágon levő, vagy ahhoz tartozó terményekre, gazdasági felszerelvényekre és lábas jószágokra egy évi, lejárt vagy a jövőben lejárandó bér, illetve haszonbérösszeg erejéig.

49. Assets-costs are: 1. costs connected with the declaration of bankruptcy, with establishing, securing, conserving, managing, sale and division of, the assets belonging to the estate; — 2. costs connected with the liquidation and verification of the claims against the estate, so far as they are not to be borne by the particular creditor in accordance with this Law; — 3. public taxes and duties encumbering the bankrupt's estate and falling due during the bankruptcy; — 4. the necessary expenses caused by the illness or the funeral of a bankrupt who has died in total indigence; — 5. costs of maintenance agreed to in favour of the bankrupt (§ 5).

50. When the assets are not sufficient to cover the assets-debts and assets-costs mentioned in the foregoing Articles, they are satisfied proportionally in such a way that the assets-debts are settled before the assets-costs, and of the latter the disbursments are settled before all others.

Payments already made cannot be claimed back because of the assets not being sufficient to cover the assets-debts and assets-costs.

Section VII. Creditors Entitled to Separate Recovery (Secured Creditors).

General Provisions.

51. Persons who are co-owners with the bankrupt, or who were in partnership or other community with him, may demand the separation of the shares, and preferential payment of their claims founded on such relationship out of the separated share of the bankrupt.

52. Creditors who are entitled to demand separate recovery by virtue of real rights out of certain property of the bankrupt, are entitled to enforce their claims in preference to the bankruptcy creditors. Out of the property encumbered by the real right only the balance which remains after having satisfied the said (secured) creditors, falls to the bankruptcy estate.

The said creditors, so far as they have also a personal claim against the bankrupt may enforce it also as ordinary bankruptcy creditors against the estate.

I. Creditors secured by mortgage.

53. Out of the revenue received during bankruptcy of the immovable property belonging to the bankrupt's estate and out of the purchase price thereof and the interest on such price, the assets-debts and assets-costs encumbering the immovable according to § 47 are paid in the first place, and then the creditors secured by mortgage.

54. As to the order of priority and the recovery of claims secured by a mortgage the enactments of the Civil Process Ordinance hold good.

II. Creditors secured by pledge (or lien).

55. Out of the value, the purchase price and the produce of the movable goods under pledge belonging to the bankrupt's estate, there must in the first place be satisfied the assets-debts and assest-costs encumbering such goods, and then the pledgees.

56. The question how far customs, excise and public duties, fines and money penalties, encumber the products, goods or objects in respect of which they are to be paid, and how far these claims have a preference over the claims of the creditors secured by pledge is decided by the relative Laws and Ordinances.

57. The following have rights equivalent to those of creditors secured by pledge: 1. innkeepers, as to their claims for lodging and board of customers, over the movables of such customers in their possession; — 2. artists, manufacturers, artisans and labourers, as to their remuneration and expenditure, over the objects made or repaired by them which are in their possession; — 3. lessors and landlords concerning those objects over which they have a right of lien in accordance with the Civil Process Ordinance[1]); — 4. those who according to the Bills of Exchange Law or the Commercial Law have on certain objects a right of lien or of

[1]) The Civil Process Ordinance, according to § 72 of Art. LX of 1881, grants to the lessor a legal right of lien on the goods brought into the subject matter of the lease in respect of his claim for rent for half a year, and to the landlord on the products belonging to or being on the tenement, and on plants, tools and cattle brought thereon, for the amount of rent for one year, without regard to whether the same has already fallen due or will fall due in the future.

dolgokra zálog vagy megtartási jog illet, ezen dolgokra[1]); — 5. azokat, a kik bizonyos dologra valamit hasznosan forditottak, az ebből eredő követelésük tekintetében, a még meglévő haszon erejéig, az általuk visszatartott dolgokra; — 6. az ügyvédeket az általuk folytatott perekben felmerült dijaik és kiadásaik tekintetében azon vagyonra, melylyel a csődtömeg a per folytán gyarapodott.

III. Bányavagyon által biztositott hitelezők.

58. A bányavagyonból előbb a tömegnek a 47. §. szerint e vagyont terhelő tartozásai és költségei, azután az itt megállapított sorrendben a következő követelések elégittetnek ki: 1. a csődnyitást közvetlenül megelőző három évre hátralevő adók, közterhek, vagyonátruházási és zárkutatmányi illetékek; — 2. a felügyelő személyzet és munkások bérkövetelései, a csődöt megelőző utolsó esztendőre; — 3. a társpénztári illetékek, melyek a munkásoktól beszedettek, vagy ezek béreiből levonattak, de a pénztárba beszolgáltatva nem lettek; — 4. a csődöt megelőző utolsó évből hátralevő al- és megyetárnai, segédjárási illetékek s a bányaintézetet illető egyéb járulmányok, továbbá a viz-, aknaés palló-illetékek, nemkülönben a bányaszolgálmányi dijak; — 5. a jelzálogos hitelezők követelései, a telekkönyvi rangsorozat sorrendében.

VIII. Fejezet. Csődhitelezők.

59. A csődvagyon, a mennyiben azt a külön kielégitésre jogositott hitelezők követelései, továbbá a különös tömegtartozások és tömegköltségek ki nem meritik, az általános tömegre eső tömegtartozások és tömegköltségek levonása után, a következő §§-ban megállapitott sorrendben, a csődhitelezők kielégitésére fordittatik.

60. Az első osztályba sorozandók: 1. azoknak, a kik a közadós háztartásában, gazdaságában, vagy iparüzletében állandóan alkalmazva voltak, a csődöt közvetlenül megelőző egy évre hátralevő és a törvényes felmondási időre járó fizetései és munkabérei azon esetben is, ha a közadósnak gyermekei, vagy ha annak szolgálatát a csődnyitás idejekor már elhagyták. Ha a tömeggondnok a szolgálati viszonyt fentartja, a felmondási időre járó fizetés és munkabér a tömeg tartozásának tekintendő; — 2. a csődnyitás előtt elhalt közadósnak gyógyitási és temetési költségei, a mennyiben azok a csődnyitást megelőzőleg egy évnél nem régiebbek; — 3. a csődnyitást közvetlenül megelőző három évre hátralevő adók, vámok, fogyasztási illetékek s más közterhek, a mennyiben a fedezetül szolgáló javakból ki nem elégittettek; — 4. a kiskoruak és gondnokoltak követelései a törvénynél fogva az atya, gyám vagy gondnok kezelése alá tartozó vagyon tekintetében, kivéve, ha a követelés a vagyonkezelés megszünésétől számitandó két év alatt birói uton nem érvényesittetett, vagy ha az eljárás a csődnyitás előtt abban hagyatott.

61. Ha a tömeg az első osztályba tartozó követelések kielégitésére nem elegendő, azok a kijelölt sorrendben, az egyes pontok alatt felemlitett követelések pedig egymás közt aránylag elégitendők ki.

62. A többi követelések, melyek határozottan más osztályba nem utalvák, a második osztályba sorozandók s a tömeg elégtelensége esetében aránylag elégitendők ki.

A csődhitelezőket illető kamatok, a visszatérő időszakokban fizetendő tartozásoknak a csődnyitás előtt lejárt részletei, a mennyiben a csődnyitást megelőzőleg három évnél nem régiebbek, a tőkével egy osztályba sorozandók.

63. A kamatok és a visszatérő időszakokban teljesitendő fizetéseknek a csődnyitás előtt lejárt részletei, melyek a tőkével egy osztályba nem tartoznak, a harmadik osztályba sorozandók, s a tömeg elégtelensége esetében aránylag elégittetnek ki.

[1]) Törvényes zálogjogot biztosit a kereskedelmi törvény a bizományosnak (379 §) a szállitmányozónak (388 §) a fuvarozónak (411 §) a közraktárnak (438 §); a megtartási jog tekintetében pedig lásd a kereskedelmi törvény 309 és 310 §-ait.

detention concerning those objects[1]); — 5. those who have made investments to the advantage of certain things, as to their claims based on the investment up to the amount of the advantage existing, over the things retained by them; — 6. advocates, as to their fees and expenses arising out of law suits conducted by them, over the assets by which in consequence of the law suit the bankrupt's estate became enriched.

III. Creditors secured by mining properties.

58. Out of mining properties, before all, the assets-debts and assets-costs encumbering these properties according to § 47 are satisfied, and afterwards the claims enumerated below in the order fixed by the following provisions: 1. public taxes and duties, including taxes to be paid for transcription of the property and for mining claims, fallen due within the last three years before the declaration of bankruptcy; — 2. the wages of the superintending staff and the workmen for the last year before the declaration of bankruptcy; — 3. contributions to the miners' providence fund paid by the miners or deducted from their wages but not handed over; — 4. taxes to be paid for the last year preceding the declaration of bankruptcy for main galleries, adit levels, and regional galleries, as well as other mining contributions, such as water, shaft, main-road contributions and contributions for mining servitudes; — 5. the claims of the creditors secured by mortgages in the order of priority in the Mining Land Register.

Section VIII. Unsecured Creditors.

59. The assets of the bankrupt's estate serve, so far as they are not exhausted by the claims of the creditors entitled to special recovery (secured creditors) or by the assets-debts and assets-costs, after deduction of the assets-debts and assets-costs encumbering the general assets of the bankruptcy, to satisfy the unsecured creditors in the order fixed by the following Articles.

60. To the first class belong: 1. wages and emoluments fallen due in the last year preceding the bankruptcy and those which are to be paid for the time of notice, to persons who have been permanently engaged in the household, the farm or the industrial undertaking of the bankrupt, even if they are children of the bankrupt or have already left his service at the time of the declaration of bankruptcy. If the trustee in bankruptcy maintains the contract of employment, the wages and salaries to be paid for the time of notice are to be considered as assets-debts; — 2. the expenses of medical attendance and of the funeral of the bankrupt, if he died before the declaration of bankruptcy, so far as they were not incurred at a time longer than one year before the declaration of bankruptcy; — 3. taxes, duties, excise and other public imposts, which are due for the last three years before the declaration of bankruptcy, so far as they are not covered by the goods serving as security for them; — 4. the claims of minors and wards in respect of their property subject by law to the administration of the father, guardian or curator, except where the claim has been enforced in Court within two years after the termination of such administration, or the proceedings have been relinquished before the declaration of bankruptcy.

61. If the bankrupt's estate is not sufficient for the satisfaction of the claims of the first class, they must be satisfied in the above mentioned order, the claims enumerated under each Number being satisfied proportionally between themselves.

62. The other claims, so far as they are not expressly classified in some other class, are to be assigned to the second class and, so far as the assets are not sufficient, to be satisfied proportionally.

Interest due to the unsecured creditors, and instalments of debts payable at fixed periods, fallen due before the declaration of bankruptcy, must be assigned so far as they have not matured more than three years before the declaration of bankruptcy, to the same class as the capital.

63. Interest and instalments of debts payable at fixed periods, fallen due before the declaration of bankruptcy, which are not to be assigned to the same class as the capital, are to be assigned to the third class and so far as the assets are not sufficient, to be satisfied proportionally.

---

[1]) The Commercial Law grants a right of lien to the commission agent (§ 379), to the forwarding agent (§ 388), to the carrier (§ 411) and to the public warehouseman (§ 438). As to the right of detention, see §§ 309 and 310 of Commercial Law.

64. A hitelezők azon kamatokat, melyek őket csődön kivül illetnék, a csőd tömeg ellen is igényelhetik.

Ha sem kamat ki nem köttetett, sem lejárati idő meg nem állapittatott, a hitelezőt a törvényes kamatok a bejelentés napjától illetik.

65. A csődtömeg ellen nem érvényesithetők: 1. az egyes feleknek a bejelentés- és felszámolásból eredő költségei; — 2. a közadósnak élők közt, vagy halál esetére tett ajándékozásaiból eredő igények; — 3. a pénzbirságok és a pénzbüntetések az 56. §-ban felsoroltak kivételével.

66. Azok, a kik a csődtömeg ellen külön kielégitési jogot érvényesitenek, követeléseiket, ha ezek a közadós ellen személyes igényt is állapitanak meg, mint csődhitelezők annyiban érvényesithetik, a mennyiben a külön kielégitési jog alapján teljes kielégitést nem nyernének.

67. A kinek évi járadékhoz, tartási összeghez vagy más, visszatérő időszakokhoz kötött s a felosztásig le nem járt teljesitésekhez van igénye, a csődtömeg ellen a mindenkori teljesités biztositását követelheti azon arányban, melyben a követelések a csődtömegből kielégittetnek.

68. A kinek felbontó feltételhez kötött követelése van, azt, mint feltétlent, érvényesitheti; tartozik azonban, ha erre a csődön kivül is kötelezve volna, a feltétel bekövetkezése esetére biztositékot adni.

A kinek felfüggesztő feltételhez kötött követelése van a csődtömeg ellen, igényelheti, hogy ez a fizetést a feltétel bekövetkezése esetére biztositsa. A biztositás annyiban követelhető, a mennyiben a közadós arra csődön kivül kötelezve lett volna. Ez eseten kivül a csődbiróság, a feltétel valószinü bekövetkezéséhez képest, belátása szerint határoz a felett, hogy a követelést kell-e és mily összegben biztositani.

Az egyik esetben ugy, mint a másikban, a követelés csak azon arányban érvényesíthető, a melyben a követelések a csődtömegből kielégittetnek.

69. A közadós kezesei és egyetemleges adóstársai azon fizetéseket, melyeket az elvállalt kötelezettségnél fogva később kellene teljesiteniök, a csődtömeg ellen bejelenthetik, ha a követelést maga a hitelező nem érvényesiti.

70. Ha az egyetemleges adósok mindegyike, vagy azok közül több ellen külön csőd nyittatik, a hitelezőnek jogában áll követelését mindegyik csődtömeg ellen érvényesíteni, s. a követelés egész összegére eső részleteket minden egyes csődtömegből mindaddig felvenni, mig teljesen ki nem elégittetik.

Ha a hitelező kielégitése után felesleg marad, az egyes csődtömegek közt e felesleg erejéig visszkeresetnek van helye azon arányban, melyben az egyetemleges adósok egymástól csődön kivül, a kötelezett mértéken túl teljesitett fizetés megtéritését követelhetik.

71. A külföldi hitelezők követeléseire nézve mindenekelött az e részben fennálló nemzetközi szerződések irányadók. Ilyen szerződések hiányában a külföldieket a belföldiekkel egyenlő jogok illetik, a mennyiben a külföldi állam a belföldieket hasonló kedvezményben részesiti.

A viszonosság rendszerint vélelmeztetik; szabadságában áll azonban a biróságnak, ha a viszonosság iránt kételyei vannak, annak igazolását elrendelni. Ha a biróság a viszonosság hiányában kivételes intézkedést tesz, erről az igazságügyministeriumnak jelentést tenni tartozik.

A fentebbi intézkedések azon követelésekre is alkalmazandók, melyek külföldi által a csődnyitás után ruháztatnak át belföldire.

64. Creditors may demand interest against the bankruptcy estate, to which they would have had a claim if the bankruptcy had not been declared.

If interest was not stipulated for nor a day of maturity agreed to, the creditors can only claim legal interest from the day of giving notice of their claims to the capital to the Bankruptcy Court.

65. There cannot be enforced against the bankrupt's estate: 1. the costs incurred by the parties by giving notice of their claims to the Bankruptcy Court and by the verification thereof; — 2. claims founded on gifts of the bankrupt, wether they are "*donationes inter vivos*" or "*donationes mortis causa*"; — 3. fines and money penalties, the cases of § 56 excepted.

66. Persons who enforce against the bankrupt's estate the right of special recovery, can, if their claims establish also a personal right against the bankrupt, enforce these claims against his estate as unsecured creditors only so far as they have not obtained satisfaction on the basis of their right to special recovery.

67. He who has a claim to a yearly rent, to maintenance or to other payments falling due periodically, may, in respect of sums not falling due before the distribution, demand security from the bankrupt's estate for the actual payment in the proportion in which the claims are satisfied by the estate.

68. He who has a claim depending on a condition subsequent, may enforce it like an unconditional one: but he is bound to give security against the happening of the condition, in so far as he would have been obliged to do so if bankruptcy had not been declared.

He who has a claim against the bankrupt's estate depending on a condition precedent may demand security from the estate for the event of the happening of such condition. The security may be demanded in so far as the bankrupt would have been obliged to give it if the bankruptcy had not been declared. Otherwise the Bankruptcy Court decides in its discretion, according to the probability of the happening of the condition, whether security for the claim shall be given and up to what amount.

In neither case can the claim be enforced save in the proportion in which the claims are satisfied by the bankrupt's estate.

69. Guarantors and persons who are liable jointly and severally with the bankrupt, may give notice to the Bankruptcy Court against the estate of payments which they may subsequently have to make in consequence of their engagements, if the creditor does not himself enforce the claim.

70. If bankruptcy is declared separately against all or several of the persons jointly and severally liable, the creditor is entitled to enforce his claim against the estate of each of the bankrupts, and to receive payments, calculated on the basis of the total amount of the claim, from each estate, until the total amount of his claim has been satisfied.

If, after satisfaction of the creditor, a balance remains, the several estates may exercise the right of recourse in the proportion, up to the amount of the balance, in which the persons jointly and severally liable would have been entitled to demand contribution from one another for payments in excess of the measure of their obligations in case the bankruptcy should not have been declared.

71. As to the claims of foreign creditors, in the first place the respective existing international treaties apply. In default of such treaties foreigners enjoy the same rights as the inland creditor in so far as the foreign State bestows the same privileges upon the latter.

Reciprocity is presumed as a rule; the Court may, however, if it has any doubt concerning the reciprocity, require proof of the same. If the Court, in default of reciprocity, should take exceptional steps, report is to be made thereof to the Ministry of Justice.

The above enactments also apply concerning claims which are transferred by a foreigner to a Hungarian after the declaration of bankruptcy.

Második rész. Csődeljárás.

Első czim. Közönséges csőd.

I. Fejezet. Általános határozatok.

72. A csődeljárásra rendszerint azon kir. törvényszék illetékes, melynek területéhez a közadós személyes illetőségénél fogva tartozik. Ha ez meg nem állapitható, azon kir. törvényszék illetékes, melynek területén a közadós legutóbb lakott; ha pedig utolsó rendes lakhelye ki nem puhatolható, vagy ha az országban soha sem lakott, azon kir. törvényszék illetékes, melynek területén a közadósnak ingatlan javai feküsznek, s ha a közadós ilyenekkel nem bir, azon kir. törvényszék, melynek területén ingó javai vannak.

A kereskedelmi csődeljárásra a budapesti és a pestvidéki kir. törvényszékek területén a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék; egyebütt pedig azon kir. törvényszék illetékes, melynek területén a kereskedőnek telepe, illetőleg a kereskedelmi társaságnak székhelye van. A közkereseti és betéti társaság tagjai, illetőleg beltagjai elleni csődeljárásra (249. §.) hasonlag azon törvényszék illetékes, melynek területén a társaságnak székhelye van.

Több illetékes kir. törvényszék közül a csődeljárásra az van hivatva, mely a többit a csődnyitás által megelőzte.

73. A csődeljárás kiterjed a közadósnak bárhol találtató ingó és — Horvát-Szlavonországok kivételével — a magyar állam területén levő ingatlan javaira.

74. Ha a csőd Horvát-Szlavonországok területén nyittatik, és a közadósnak a jelen törvény hatálya alá tartozó területen ingatlan javai vannak, ezek tekintetében az illetékes biróság által hivatalból külön csőd nyitandó.

75. A belföldi biróságok az ingóságok kiadása tekintetében a viszonosság elveinek megfelelőleg eljárni s a követelt kiadás minden megtagadásáról a magy. kir. igazságügyi miniszteriumnak jelentést tenni tartoznak.

A mennyiben a fennálló nemzetközi szerződések másképp nem intézkednek, a belföldi közadósnak külföldön lévő ingóságai, a külföldi birósághoz intézendő megkeresés utján, a belföldi csődtömegbe vonandók; viszont a külföldi közadósnak belföldön levő ingóságai, a külföldi biróság megkeresésére, kiadandók. E tekintetben kivételnek van helye a külföldi részvénytársaságoknak az itteni üzlet folytatására szánt és itt elhelyezett tőkéjére és biztositási alapjára nézve (kereskedelmi törvény 211., 453. és 461. §§.), melyre az illetékes belföldi biróság által hivatalból külön csőd nyitandó.

Az ingatlan javak tekintetében, a mennyiben a nemzetközi szerződések másképp nem intézkednek, a csődeljárás azon állam biróságát illeti, melynek területéhez az ingatlan javak tartoznak.

76. A felek értesitése a csődeljárásban, a mennyiben a jelen törvény egyes esetekre nézve másképp nem intézkedik, a határozat kifüggesztése által történik.

A hivatalos közzététel, a 86. §. esetét kivéve, akkor is érvényes kézbesitésnek tekintetik, midőn a törvény a kézbesitést külön megengedi. Ilyen esetben, a kézbesités a hirdetvény első megjelenését követő harmadik köznapon tekintetik megtörténtnek.

A kézbesitésekre nézve a törvénykezési rendtartás határozatai azon eltéréssel alkalmazandók, hogy a kézbesitések s a tömeggondnoktól eredő értesitések posta utján is eszközölhetők[1].

77. A jogok érvényesítésére vagy megóvására szolgáló és kellően közzétett azon határidők, melyeknek tartamát a jelen törvény vagy ennek határain belül a csődbiróság állapitja meg, egyes érdekeltek kérelmére meg nem hosszabbithatók. Az ilyen határidők elmulasztása miatt igazolásnak helye nincsen.

78. A csődeljárásban hozott határozatok ellen, a jelen törvényben kijelölt esetek kivételével, felfolyamodásnak van helye.

[1]) A kézbesitésre v. ö. a peres eljárás vázlatát. 18 l.

Second Part. Procedure in Bankruptcy Matters.

First Title. Ordinary Bankruptcy.

Section I. General Provisions.

72. Jurisdiction in bankruptcy proceedings belongs as a rule to the Royal Court of the district to which the bankrupt belongs in accordance with the rules of personal competence. If this cannot be established, that Royal Court will have jurisdiction within the district of which the bankrupt had his last place of abode; if, however, his last abode cannot be discovered, or if he never had a residence in the land, that Royal Court has jurisdiction within the district of which immovable property of the bankrupt is situated, and if he has no immovable property then that Royal Court within the district of which his movable goods are found.

In commercial bankruptcy proceedings within the districts of the Royal Court of Budapest and of the Royal Court for the Country Districts of Pest, the Royal Court for commercial and bill of exchange matters of Budapest, and elsewhere that Royal Court within the district of which the trader or trading association has its place of business, has jurisdiction. In the same way in bankruptcy proceedings against the personally responsible partners of unlimited and limited partnerships (§ 249), that Court has jurisdiction within the district of which the partnership has its place of business.

Where more Courts than one have jurisdiction that Court which anticipated the others by declaring the bankruptcy, takes cognisance of the proceedings.

73. The bankruptcy proceedings embrace all movables of the bankrupt, to be found and — Croatia-Slavonia excepted — also all immovables, within the limits of the lands of the Hungarian State.

74. If the bankruptcy is declared in Croatia-Slavonia and the bankrupt has immovables in the territory subject to the present Law, the Court having jurisdiction concerning these must *ex officio* declare a separate bankruptcy.

75. The inland Courts are obliged to proceed concerning the delivery of movables, in accordance with the principles of reciprocity, and to report to the Ministry of Justice any refusal of a delivery demanded.

So far as the existing international treaties do not provide otherwise, movables found in a foreign State of an inland bankrupt must be added to the inland bankruptcy estate by means of an application to the foreign Court; and on the other hand the movables of a foreign bankrupt ought to be handed over on application of the foreign Court. The capital of foreign joint stock companies serving for carrying on their inland business, and their inland security fund (Commercial Law, §§ 211, 453 and 461), against which inland Courts having jurisdiction must declare a special bankruptcy, form an exception to this rule.

Concerning immovables, so far as international treaties do not provide otherwise, bankruptcy proceedings are to be taken by the Courts of that State within the limits of which the immovables are situated.

76. Notice of decisions of the Court to the parties in bankruptcy proceedings is effectuated, so far as this Law does not otherwise provide for particular cases, by advertisement on the board of the Court.

Such official advertisement is considered lawful service, excepting the case of § 86, when the law allows the service of the decisions on the parties separately. In these cases service is considered to have been effectuated on the third business day after the first publication of the advertisement.

As to service, the enactments of the Civil Process Ordinance apply, with the exception, however, that service and communications by the trustee of the bankruptcy estate may also be effected by means of the post[1]).

77. Periods for the purpose of enforcing or maintaining rights, granted and duly published, the duration of which is fixed by this Law or by the Bankruptcy Court within the limits given by this Law, cannot be prolonged at the request of the parties. No justification is admitted when such a period is not observed.

78. Against decisions in bankruptcy proceedings a complaint is available except in the cases mentioned by this Law.

[1]) As to serving writs, etc., see Sketch of Judicial Procedure.

Két egyenlő határozat ellen további jogorvoslatnak helye nincsen.
Azon esetekben, melyekben a jelen törvény a további jogorvoslatot kizárja, a törvény rendelete ellenére beadott felfolyamodást az első biróság hivatalból tartozik visszautasitani.

79. A jogorvoslatok, a mennyiben azoknak a jelen törvény szerint helye lehet, rendszerint a határozat közlésétől (76. §.), illetőleg kézbesitésétől számitandó nyolcz nap alatt irásban, két példányban a csődbiróságnál nyujtandók be.

80. Azon megállapodások, melyek az érdekeltek kellő értesitése után tartott tárgyalások alkalmával keletkeznek, az érdekeltek által azon okból, mert a tárgyalásban részt nem vehettek, meg nem támadhatók. A tárgyalás elmulasztása miatt igazolással élni nem lehet.

81. A csődbiztos rendelkezései ellen az érdekeltek előterjesztéssel élhetnek, mely felett a csődbiróság határoz. A csődbiróság határozata ellen, minden további jogorvoslat kizárásával, felfolyamodásnak van helye a másodbirósághoz.

II. Fejezet. Csődnyitás.

82. A csőd azonnal megnyitandó, ha valaki a csődnyitást maga kéri.

83. Ha az örököstársak, vagy az örökséghez igényt tartók közül a csőd elrendelését csak egy vagy több kéri, a többiek meghallgatása nélkül a csőd a hagyaték ellen csak akkor rendelhető el, ha hitelt érdemlőleg igazoltatik az, hogy a tartozások a létező vagyont meghaladják. Ilyen igazolás hiányában a csődnyitási kérvényre tárgyalási határnap tüzendő ki, melyre az összes érdekeltek megidézendők.

84. Ha a csődnyitást kellően igazolt, bár le nem járt követelés alapján egy vagy több hitelező kéri, és valószinüvé teszi azt, hogy az adós tartozásai annak vagyonát meghaladják, a biróság legfelebb harmadnapra tárgyalást tűz ki s arra az adóst a törv. rendtartásnak a keresetre hozott első végzés kézbesitésére vonatkozó szabályai szerint, olyan meghagyással idézi meg, hogy vagy a csődöt kérő hitelezőket biztositsa, vagy fizetési képességét a cselekvő és szenvedő állapot előterjesztésével igazolja.

A mennyiben az adós az érintett meghagyásnak eleget nem tesz, s a hitelezők a csődnyitási kérelemtől el nem állanak, a csőd azonnal elrendelendő.
A tárgyalás elhalasztásának csak azon hitelezők beleegyezésével van helye, a kik a csődnyitást kérték. Fontos okokból a tárgyalást a biróság a hitelezők beleegyezése nélkül is elhalaszthatja.
Ha a biróság a csődnyitási kérvényt nyilván alaptalannak találja, azt tárgyalás elrendelése nélkül visszautasitja.

85. Ha a csődnyitást valamelyik hitelező kellően igazolt követelés alapján olyan adós ellen kéri, a ki megszökött vagy elrejtőzött, a biróság a csődnyitási kérvény tárgyalására határnapot tüz ki, s az adós részére, a hirlapi idézés mellőzésével, gondnokot nevez ki.
Ugyancz áll akkor is, ha a csőd ismeretlen örökösök ellen kéretik.

86. A biróság a csődnyitási kérelem felett minden esetben indokolt végzés által határoz s határozatát az érdekelteknek kézbesitteti. Ha a kérelmet alaptalannak találja, elutasitólag határoz; ellenkezőleg a csődöt megnyitottnak nyilvánitja.
A hozott határozat ellen a felfolyamodás, mely felfüggesztő hatálylyal nem bir, a kézbesitéstől számitandó három nap alatt nyujtandó be. Ha a csődnyitási határozatot a felsőbb biróság megváltoztatja vagy feloldja, a foganatositott biztositási intézkedések mindaddig hatályban maradnak, mig a csődnyitás kérdése jogérvényesen eldöntetik.
A biróság által elrendelt csőd, a kifüggesztés után, tekintet nélkül arra, hogy a határozat jogerőre emelkedett-e vagy sem, a csődnyitást kérő hitelezők elállása folytán meg nem szüntethető.

87. Ha a csődnyitási kérvény elintézésekor az tünnék ki, hogy az adósnak csak egy személyes hitelezője van, csődnyitásnak helye nem lehet. Ha pedig a csődnyitási kérvény elintézésekor az tünnék ki, hogy a tényleg létező vagyon, a

Against two conforming decisions no further recourse is allowed.

In cases in which this Law does not allow further recourse, a complaint lodged contrary to the enactments of this Law must be repudiated by the Court of first instance *ex officio*.

79. So far as recourses are allowed by this Law, they must as a rule be lodged at the Bankruptcy Court in two written copies within eight days from the advertisement (§ 76) or service of the decision.

80. Decisions come to at proceedings held after the interested parties have been lawfully summoned, cannot be attacked by the interested parties on the ground of their having been unable to attend the proceedings. No justification is admitted for the omission to attend such proceedings.

81. Against the orders of the Commissaries in Bankruptcy the interested parties may present remonstrances, concerning which the Bankruptcy Court will decide. Against the decision of the Bankruptcy Court a complaint to the Court of second instance is allowed, with preclusion of any further recourse.

Section II. Declaration of Bankruptcy.

82. Bankruptcy must be declared at once if a person presents a bankruptcy petition against himself.

83. If one or several of the co-heirs or persons who lay claim to an inheritance present a bankruptcy petition, bankruptcy cannot be declared against the estate without hearing the others, except when it is satisfactorily proved that the debts and liabilities exceed the assets. If this proof is not produced, a day must be fixed for proceedings in the matter of the petition, to which all interested parties must be summoned.

84. When one or more creditors present a bankruptcy petition founded on a lawfully proved debt, even though the debt may not yet have matured, and make it plausible that the debts and liabilities of the debtor exceed his assets, the Court will fix a day for hearing, which ought not to be later than three days after the lodging of the petition, and summon the debtor in accordance with the enactments of the Civil Process Ordinance concerning the service of the first writ of summons in consequence of an action, with the warning that he must either secure the creditors who have lodged the bankruptcy petition, or prove his solvency by a statement of his assets, debts and liabilities.

If the debtor does not comply with this warning, and the creditor does not desist from the bankruptcy petition, bankruptcy must be immediately declared.

An adjournment of the proceedings may be allowed with the consent of the creditors who lodged the bankruptcy petition. On important grounds the Court may also adjourn the proceedings without the consent of the creditors.

When the Court holds that the bankruptcy petition was evidently baseless, it will be dismissed without fixing a day for hearing.

85. When a bankruptcy petition is lodged by a creditor, founded on a duly proved debt against an absconding or hiding debtor, the Court will fix a day for proceeding on the petition and nominate a curator for the debtor, without publishing the summons in any gazette.

The same rule holds good when a bankruptcy petition is lodged against unknown heirs.

86. The Court decides in regard to the bankruptcy petition in any case by a reasoned decision, and causes the decision to be served on the interested parties. If it finds the petition baseless, it decides to repudiate it; in the contrary case it issues the declaration of bankruptcy.

A complaint against the decision come to, which has no delaying force, must be presented within three days from service. When the Court of Appeal alters or reverses a decision, the orders as to security remain valid until a valid decision has been come to on the question of the declaration of bankruptcy.

A bankruptcy declared by the Court cannot, after advertisement on the board of the Court, be vacated by the withdrawal of the creditors who demanded the declaration of bankruptcy, whether the decision has become legally valid or not.

87. When, during the proceedings on a bankruptcy petition, it is found that the debtor has only one personal creditor, bankruptcy cannot be declared. If, during such proceedings, it should be found that the assets actually existing, without

csőd alatti kereset tekintetbe vétele nélkül, az eljárási költségek fedezésére sem elegendő, a csőd csak akkor rendelhető el, ha a hitelezők a csődeljárási költségek viselésére készeknek nyilatkoznak, és a biróság által e czélra megállapitott összeget leteszik.

Ha azonban a csődnyitásnak vagyonhiány miatt nem adatik hely, az adós minden további meghallgatása nélkül eskü letételére kötelezendő az iránt, hogy vagyonából semmit el nem titkolt.

Az eskületétel megtagadása esetében az adós ellen a 122—124. §-ok megfelelően alkalmazandók.

88. A biróság a csődnyitási határozatban a közadós javainak zár alá vételét és leltározását elrendeli, a csődbiztost, a tömeggondnokot és ennek helyettesét kinevezi, s a 89. §. értelmében hirdetvényt bocsát ki.

89. A hirdetménynek magában kell foglalni: 1. a biróság megnevezését; — 2. a közadós nevét, polgári állását és lakhelyét; — 3. a csődbiztos nevét és székhelyének kijelölését; — 4. a tömeggondnok és helyettesének nevét; — 5. a követelések bejelentésére kitüzött határidőt; — 6. a felszámolási tárgyalás határnapját, mely a bejelentési határidő elteltétől számitandó 30 napon belül tűzendő ki; — 7. azon felhivást, hogy azok, kik az általános csődtömeg ellen mint hitelezők igényt támaszthatni vélnek, ebbeli igényeiket a felszámolási tárgyalásnál leendő megállapitás és osztályozás végett, a csődtörvényben kijelölt joghátrányok terhe mellett, a csődtömeg ellen az esetben is bejelentsék, ha igényeik tekintetében külön per volna folyamatban; — 8. a zálog- és megtartási joggal biró hitelezőkhöz intézett azon felhivást, hogy az általuk szerzett jogot a tömeggondnoknak jelentsék be, s az általuk birt dolgokat a tömeggondnok felhivására megbecslés végett mutassák fel; — 9. azokhoz, a kiket elkülönitési, visszakövetelési, vagy külön kielégitési jog illet, intézett azon figyelmeztetést, hogy a mennyiben jogaikat nem érvényesitik, azok a csődtömeg értékesitését és felosztását gátolni nem fogják; — 10. a csődhitelezőkhöz intézett azon felhivást, hogy az e végre kitűzött határnapon a csődválasztmány megválasztása végett, a hitelezői minőségöket igazoló okiratokkal ellátva, jelenjenek meg. Az érintett határnap a követelések felszámolására szolgáló határnaptól számitandó harmad napra tűzendő ki.

90. A csődbiróság köteles a hirdetvényt azon napon, melyen a csődnyitási végzés hozatott, szokott módon kifüggesztetni s a megtörtént kifüggesztésről szóló bizonyitványt a csődiratokhoz csatolni.

A hirdetvény ezen felül a hivatalos hirlap utján háromszor, s a mennyiben vélelmezhető, hogy a közadósnak külföldön tartózkodó hitelezői is vannak, a körülményekhez képest a külföldi lapok utján is közzéteendő. A hirdetvény haladéktalan közzététele iránt, a biróság hivatalból tartozik intézkedni.

91. A csődnyitási végzés egy-egy eredeti példánya a kir. ügyészségnek, az adóhivatalnak, a közadós felettes hatóságának, a közadós lakhelyén levő posta- és távirda-, nemkülönben a vasuti- és gőzhajózási hivataloknak haladéktalanul megküldendő. A posta-, távirda-, vasuti és gőzhajózási hivatalok, a csődnyitási végzés vételétől kezdve, a közadósnak szóló leveleket, sürgönyöket és küldeményeket a tömeggondnoknak tartoznak kiszolgáltatni.

Ezen intézkedés, a közadós kérelmére, a tömeggondnok meghallgatása mellett bármikor megszüntethető; addig is a tömeggondnok a leveleket és sürgönyöket a közadóssal közölni, s azokat, melyek a tömeget nem érdeklik, az utóbbinak kiadni tartozik.

92. Ha a közadósnak ingatlan javai vagy jelzálogilag biztositott követelései vannak, a csődbiróság köteles a csődnyitási végzés feljegyzése végett a szükséges intézkedést haladéktalanul megtenni. Ha a közadós ingatlan javai a csődbiróság területén vannak, a csődnyitási határozat a telekkönyvi hatóságnak, lehetőleg az ingatlanok telekjegyzőkönyvi számainak közlése mellett, azonnal megküldendő; ha pedig az ingatlanok a csődbiróság területén kivül vannak, az illetékes telekkönyvi hatóság a csőd elrendeléséről táviratilag azonnal értesitendő. Az ekként értesitett telekkönyvi hatóság a csőd elrendelését azonnal széljegyzésbe venni, az eredeti

reckoning the bankrupt's earnings during the bankruptcy, will not even be sufficient to cover the costs of the bankruptcy proceedings, bankruptcy can only be declared when the creditors declare themselves prepared to bear the costs of the proceedings and when they deposit the sum fixed by the Court for that purpose.

But if the bankruptcy petition is not granted for want of existing assets, the debtor must without any delay be required to take the oath that he has concealed none of his assets.

In case he should refuse to take the oath, the enactments of §§ 122—124 apply in an appropriate way.

88. The Court in its decision containing the declaration of bankruptcy orders seizure and the making of an inventory of the property of the bankrupt, nominates the Commissary in Bankruptcy, the trustee of the bankrupt's estate and his substitute, and issues the edict in accordance with the enactments of § 89.

89. The edict must contain: 1. the nomination of the Court; — 2. the name, profession and place of abode of the bankrupt; — 3. the name of the Commissary in Bankruptcy and indication of his official residence; — 4. the name of the trustee of the bankrupt's estate and of his substitute; — 5. the period fixed for giving notice to the Court of the claims; — 6. the day of the liquidation proceedings, which must be fixed within 30 days, to be calculated from the expiration of the period fixed for giving notice to the Court; — 7. a warning that all those who pretend to be entitled to produce claims as creditors against the general estate of the bankrupt must give notice of these to the Court for the purpose of having them established and classified on the day of liquidation, on pain of the loss of their privileges provided for by the bankruptcy law, even in cases where separate law-suits were pending concerning these claims; — 8. a warning to the creditors having rights of pledge (lien) or of detention, that they may give notice of such rights to the trustee of the bankrupt's estate, and to produce the goods in their possession before the trustee of the bankrupt's estate on his demand, for valuation; — 9. a warning to those who have the privilege of separation, of reclamation or of separate recovery, that they cannot prevent the sale and the distribution of the bankrupt's estate, by not exercising their right; — 10. a warning to the unsecured creditors that they may make appearance on a day fixed for that purpose, provided with the documents proving their titles as creditors in order to elect the committee of the bankruptcy. This day must be fixed on the third day following the period fixed for the verification of the claims.

90. The Bankruptcy Court ought to cause the edict to be advertised on its board in the customary manner on the day of the decision of declaration of bankruptcy, and to join the attestation of the advertisement having been effected to the documents of the bankruptcy.

Moreover, the edict must be published three times in the Official Gazette, and in so far as it may be presumed that the bankrupt has also creditors in foreign countries, also in foreign newpapers according to circumstances. The Court ought to make orders *ex officio* that the publication may be effected without delay.

91. One original copy of the decision of declaration of bankruptcy must be sent to each of the following offices: the Royal State Advocate's Department, the Board of Assessment, the Superior Authority of the bankrupt, the Post and Telegraph Office of the bankrupt's place of abode, and the Railway and Steamship Offices. The Post, Telegraph and Steamship Offices are bound after receipt of the decision of the declaration of bankruptcy to deliver letters, telegrams and parcels addressed to the bankrupt, to the trustee of the bankrupt's estate.

This provision may be annulled at any time on demand of the bankrupt, after hearing the trustee of the bankrupt's estate; so far as this has not been done the trustee is bound to communicate letters and telegrams to the bankrupt and to deliver to him those which do not refer to the estate.

92. If the bankrupt has immovable property, or claims secured by mortgages, the Bankruptcy Court is bound to immediately take the necessary steps in order to have notice given of the decision of declaration of bankruptcy. If the immovables of the bankrupt are situated within the district of the Bankruptcy Court, the decision of the declaration of bankruptcy must be sent immediately to the Land Register Authority, if possible with an indication of the number of the Land Register of the immovables. If, however, the immovables are not situated within the district of the Bankruptcy Court, the Land Register Authority having jurisdiction must

csődnyitási határozat beérkezése után pedig feljegyeztetni tartozik. Ugyanezen eljárás követendő akkor is, ha a biróság a csődnyitás után jut tudomására annak, hogy a csődtömeghez ingatlanok is tartoznak.

A feljegyzés elmulasztásának a csődtömegre nézve következménye nincsen.

III. Fejezet. Csődbiztos, tömeggondnok és csődválasztmány.

93. A biróság a csődbiztost rendszerint saját birói tagjai közül nevezi ki; csekélyebb fontosságú csődökben azonban a csődbiztosi teendőkkel birói hivatalra minősitett törvényszéki jegyző is megbizható.

A csődbiztos önállóan vezeti a tárgyalásokat s ellenőrzi azoknak hivatalos működését, kikre a vagyonkezelés ruháztatik. E végből fel van jogositva mindazon intézkedésekre és határozatokra, melyek a jelen törvény által a csődbiróságnak fenn nem tartattak. Különösen jogában áll akár a szóbeli érintkezés útján a tömeggondnokkal, akár ennek kihallgatása által magának az ügykezelés állásáról tudomást szerezni és szükség esetében a számadások és a kezelésre vonatkozó egyéb okiratok megtekintése mellett, az ügykezelést hivatalosan megvizsgálni.

A biróságok és a hatóságok a csődbiztost, a hatásköréhez tartozó intézkedések végrehajtásában, támogatni tartoznak.

94. A csődbiróság a csődbiztos ügykezelését minden időben megvizsgálhatja, tőle az ügykezelés tekintetében jelentést követelhet. Fontos okokból a biróság a csődbiztostól a megbizást viszszavonhatja s helyébe mást nevezhet ki.

A csődbiróságnak ezen határozatai ellen jogorvoslatnak helye nincs.

95. A tömeggondnokot és szükség esetében annak helyettesét a csődbiróság a saját hatósági területén lakó gyakorló ügyvédek sorából nevezi ki.

96. A biróság, akár hivatalból, akár a hitelezők kérelmére a tömeggondnok mellé a helybeli hitelezőkből vagy más alkalmas egyénekből alakitandó ideiglenes választmányt nevezhet ki. E választmány, mely legfelebb három tagból állhat, a tömeggondnokot általában, különösen pedig a 156. §-ban felsorolt teendők tekintetében ellenőrzi, a 160. §-ban kijelölt teendők tekintetében pedig a csődbiróságnak véleményt ad.

Ezen határozat ellen jogorvoslatnak helye nincs.

97. A közadósnak fel- vagy lemenő ágbeli rokonai és sógorai, testvérei, unokatestvérei és ezeknél még közelebbi rokonai, házastársai és jegyesei, testvéreinek házastársai és házastársainak testvérei sem tömeggondnokul, vagy ennek helyetteséül, sem ideiglenes választmányi tagokul ki nem nevezhetők.

98. Ha a tömeg minősége, különösen az ügyletek terjedelme ezt szükségessé teszi, a biróság, a tömeggondnok és a választmány meghallgatása után, a kezelés egyes ágaira, nevezetesen az ingatlan javak kezelésére, az üzlet vagy a vállalat vezetésére külön vagyonkezelőket is kinevezhet, kiket saját hatáskörükön belől tömeggondnoki jogok és kötelességek illetnek.

A tömeggondnok a külön gondnokok eljárásáért nem felelős ugyan, de ezektől a kezelésre nézve felvilágositást kivánhat és szükség esetében elmozdittatásukat kérheti.

Az előbbeni §. intézkedése a vagyonkezelőkre is alkalmazandó.

A biróság ezen határozata ellen jogorvoslatnak helye nincs.

99. A tömeghez tartozó ingatlan javak által biztositott zálogos hitelezőknek jogukban áll, ezen javak kezelésére külön vagyonkezelőt választani és e végből a dologi biróságnál választási határnap kitűzését kérni.

immediately be informed by telegram of the declaration of bankruptcy. The Land Register Authority, informed in such manner, is bound to immediately make a marginal note of the declaration of bankruptcy, and after receipt of the original of the decision of declaration of bankruptcy to cause the note definitively to be made. The same proceedings are obligatory also in the case when the Court acquires knowledge after the declaration of bankruptcy of immovables belonging to the bankrupt's estate.

An omission of the note has no consequence to the bankrupt's estate.

Section III. Commissary in Bankruptcy, Trustee of the Estate and Committee of Bankruptcy.

93. The Court as a rule nominates the Commissary in Bankruptcy from the number of its members; in bankruptcies of less importance, however, the duties of a Commissary in Bankruptcy may be entrusted to a notary of the Court having a judge's qualification.

The Commissary in Bankruptcy independently conducts the hearings and proceedings, and superintends the proper management of the estate by those persons who are entrusted with the management thereof. To this end he is authorized to decide and dispose of all matters which are not reserved by this Law to the Bankruptcy Court. He has especially the right either by means of informal intercourse with the trustee of the bankrupt's estate or by hearing him, to acquire knowledge of the state of the management of the business, and if necessary to officially inquire into the management by looking in the accounts and other papers referring to the administration of the business.

The Courts and Authorities are bound to assist the Commissary in Bankruptcy in carrying out his orders issued within the sphere of his competence.

94. The Bankruptcy Court may at any time inquire into the management of the Commissary in bankruptcy matters and demand his report concerning the same. On important grounds the Court may withdraw the authority of the Commissary and nominate another in his place.

Against such decision of the Bankruptcy Court there is no appeal.

95. The trustee of the bankrupt's estate, and in case of need his substitute, are nominated by the Bankruptcy Court from the number of the practising advocates residing in the district of its jurisdiction.

96. The Court may, either *ex officio* or on demand of the creditors, co-ordinate with the trustee of the bankrupt's estate an interim committee, to be formed by creditors residing at the place or other suitable persons. This committee, consisting of at most three persons, controls the trustee of the bankrupt's estate generally, and especially concerning his duties fixed by § 156, and gives it expert opinion to the Court concerning the matters mentioned by § 160.

Against its decision no appeal lies.

97. Relations of the bankrupt or of his consort in the ascending or descending line, his brothers, sisters, children of his brothers or sisters, and persons of nearer relationship, his consort or betrothed, the consorts of his brothers and sisters, and the brothers and sisters of his consort, are incapable of being nominated as trustee of his estate, or as substitute of the trustee, or as members of the interim committee.

98. When the description of the bankrupt's estate, especially the extent of its concerns, demands it, the Court may, after having heard the trustee and the committee, appoint for particular branches of the administration, especially for the administration of immovables, or the management of a business or undertaking, special administrators, who within their sphere of competence have the rights and duties of a trustee of the estate.

Although the trustee of the estate is not responsible for the acts of the special administrators, he may demand explanations concerning the management and in case of need may propose their removal.

The enactments of the preceding Article apply also to the special administrators.

Against the decision of the Court there is no appeal.

99. Creditors secured by mortgages on immovables belonging to the bankrupt's estate may elect a special administrator for the management of these immovables, and in this behalf may demand that the Court having jurisdiction in matters concerning these immovables shall fix a day for the election of the administrator.

A kitűzött határnapon, melyre a bejegyzett hitelezők mind megidézendők, a választás a követelések összegei szerint számitandó többséggel történik. A dologi biróság, a mennyiben nem egyszersmind csődbiróság, a történt választást ez utóbbival közölni tartozik. Az ilyen módon választott vagyonkezelő jogaira és kötelességeire nézve az előbbi szakasz határozatai szolgálnak irányadóul.

100. A tömeghez tartozó vagyon tekintetében a képviseleti, továbbá a kezelési és rendelkezési jogot a jelen törvény korlátain belül a tömeggondnok gyakorolja. Azon teendőkön kivül, melyek a jelen törvény által különösen reá ruháztatnak, neki áll kötelességében a tömeg cselekvő és szenvedő állapotát kipuhatolni s az elsőnek biztositásáról és behajtásáról, az utóbbinak pedig megállapitásáról gondoskodni. Ő vizsgálja meg a tömeg ellen bejelentett követeléseket, ő képviseli a tömeget mindazon perekben, melyek azt cselekvőleg vagy szenvedőleg illetik.

Az ügykezelésben a tömeggondnok a rendes családapa gondosságával eljárni s a vagyonkezelésről pontos számadást vezetni tartozik. A tömeggondnok az érintett gondosság elmulasztásából eredő minden kárért felelős.

101. A közadós a tömeggondnoknak a szükséges felvilágositásokat megadni tartozik.

102. Harmadik személyek irányában a tömeggondnok már kineveztetése alapján, mely minden, a törvény szerint szükséges külön meghatalmazást pótol, feljogositottnak tekintendő mindazon jogügyletekre és jogcselekvényekre, melyek tisztével járnak; különösen feljogositottnak tekintendő azon pénzek és pénzértékek felvételére és nyugtatványozására, melyeknek felvétele a vagyonkezelés természetéből következik.

A közpénztáraknál, hatóságoknál és hivataloknál levő pénzek, drágaságok és értékpapirok felvételére a csődbiróságtól nyer esetről esetre felhatalmazást.

Hogy a tömeggondnok jogköre egyes esetekben mennyiben korlátoltatik, az a 160. §-ban állapittatik meg.

103. A tömeggondnok a tömeg érdekében tett kiadásainak megtéritését és fáradozásának dijazását igényelheti.

A díjak szabad egyezkedés tárgyát képezik egyrészről a tömeggondnok, másrészről a választmány közt. A létrejött egyezség a csődbiztos által jóváhagyás végett a biróság elé terjesztendő, mely esetleg a közadós és a hitelezők meghallgatása után az egyezséget vagy helybenhagyja, vagy a díjakat, ha azokat túlságosaknak találja, belátása szerint mérsékli.

Ha az érdekeltek közt egyezség nem jő létre, a dijakat a csődbiztos és választmány meghallgatása mellett s tekintettel az ügykezelés terjedelmére, fontosságára s a kifejtett tevékenységre, a csődbiróság állapitja meg.

A határozat mind a két esetben a tömeggondnokkal és a választmánynyal kézbesités, a hitelezőkkel és a közadóssal pedig kifüggesztés által közöltetik.

A díjak tárgyában a másodbiróság véglegesen határoz.

A kiadások a tömeggondnoki számadásokba teendők.

104. Ha a tömeggondnok kötelességeinek pontosan meg nem felel, a csődbiróság őt kötelességei teljesitésére esetről esetre 200 forintig terjedhető pénzbirsággal kényszeritheti.

A csődbiróságnak ezenfölül jogában áll a tömeggondnokot a csődbiztos vagy a válaszmány inditványára, vagy a csődbiztosnak, a választmánynak, s a menynyiben lehetséges, magának a tömeggondnoknak meghallgatása után hivatalból is elmozditani.

105. A tömeggondnokra vonatkozó határozatok a helyettesre is alkalmazandók, ha ez az akadályozott tömeggondnok helyébe lép.

106. A 89. §. 10. pontja szerint kitűzött határnapon a megjelent hitelezők, a csődbiztos közbenjöttével, követeléseik összegei szerint számitandó szótöbbséggel megválasztják maguk vagy képviselőik köréből a csődválasztmányt, melynek leg-

All creditors having registered mortgages on the immovables must be summoned for this day. The election is made by a majority to be calculated by computation of the amounts of the debts secured by mortgage. The Court having jurisdiction in regard to immovables must, if it is not simultaneously the Bankruptcy Court, communicate the result of the election to the Bankruptcy Court. As to the rights and duties of the administrator elected in that way, the enactments of the preceding Article hold good.

100. Concerning the assets belonging to the bankrupt's estate, the trustee of the estate has the right of representation, of administration, and of disposition within the limits of this Law. Beyond those duties which are separately imposed on him by this Law, he must ascertain the assets on the one hand, the liabilities and debts of the estate on the other hand, and must attend to the former being secured and collected, and to the latter being established. He examines the claims, notice of which is given against the estate, and represents the estate in all law suits which may be brought by or against the estate.

In administering the estate the trustee must act with the care of a good *paterfamilias* and keep punctual accounts of the administration. The trustee of the estate is responsible for any damage caused by his omission to act with the aforesaid care.

101. The bankrupt is bound to give the necessary explanations to the trustee of his estate.

102. As regards third persons the trustee is considered authorised by reason of his appointment, which imports whatever special authority or power the law may demand, in regard to all legal acts and transactions which are connected with his trust; he is especially deemed to be authorised to receive and give acquittances for money and considerations for money's worth, the receipt of which results from the nature of administration of an estate.

For the receipt of money, precious objects and valuable securities deposited with public depositaries, authorities and offices, he obtains authority from the Bankruptcy Court on each occasion.

How far the sphere of authority of the trustee may be restricted in particular cases is regulated by § 160.

103. The trustee of the bankrupt's estate is entitled to demand reimbursement of his disbursements made in the interests of the estate and reward for his endeavours.

These rewards are objects of a free agreement between the trustee of the estate on the one hand and the committee on the other hand. The agreement come to must be submitted for ratification to the Commissary in Bankruptcy, who, after having heard if necessary the bankrupt and the creditors, ratifies the agreement, or when he finds the reward to be out of proportion, reduces it according to his own judgment.

When the interested parties cannot come to an agreement, the Bankruptcy Court will settle the fees, after having heard the Commissary in Bankruptcy and the creditors with regard to the extent and importance of the management and the endeavours of the trustee.

The decision in both cases is communicated to the trustee and the committee by serving it on them, and to the bankrupt and the creditors by advertisement on the board.

The decision of the second instance concerning the fees is peremptory.

The disbursements must be entered in the account of the trustee.

104. When the trustee of the bankrupt's estate does not punctually perform his duties, the Bankruptcy Court may compel him to do so by a fine not exceeding 200 Gulden (400 Kronen) from case to case.

Moreover the Bankruptcy Court has the right, on the proposal of the Commissary in Bankruptcy or of the committee, after having heard the Commissary in Bankruptcy, the committee, and if possible the trustee himself, to remove the trustee.

105. Provisions concerning the trustee of the bankrupt's estate also hold good towards his substitute, in so far as he takes the place of the trustee when hindered.

106. The creditors who appear on the day fixed according to No. 10 of § 89 elect from among themselves or their representatives by a majority of votes, calculated by computation of the amount of their claims, a committee of bankruptcy,

alább három lehetőleg helyben lakó tagból kell állani. Szükség esetében póttagok is választhatók.

A megválasztottak, ha akadály fenn nem forog, a csődbiztostól azonnal kinevezési okiratot kapnak. Ha ellenben a csődbiztosnak a választás ellen aggályai vannak, azokat elintézés végett a csődbiróság elé terjeszti, mely véglegesen határoz.

107. A csődválasztmány választásánál szavazati joggal csak azon hitelezők birnak, a kiknek követelései a felszámolási tárgyalásnál megállapittattak, és azok, a kik a 144. §. értelmében szavazati joggal felruháztattak.

108. A 97. §. intézkedése a csődválasztmánynak ugy rendes, mint póttagjaira is alkalmazandó.

109. A csődválasztmány a tömeggondnokot működésében támogatja, s ennek ügykezelését ellenőrzi. E végből a tömeggondnoktól az ügykezelésre nézve felvilágositást kívánhat s a tapasztalt szabálytalanságokat, a mennyiben azokat saját hatáskörén belül meg nem szüntetheti, a csődbiztosnak bejelenteni köteles.

A választmány azon esetekben, melyekben a jelen törvény szerint közreműködése szükséges, a tömeggondnek felszólitására határozni s a csődbiróság vagy a csődbiztos részéről hozzá intézett kérdésekre nyilatkozni tartozik. A választmány teendőiben a rendes családapa gondosságával köteles eljárni, s e gondosság elmulasztásáért a tömegnek felelősséggel tartozik.

110. A csődválasztmány saját kebeléből elnököt választ, a kinek kezeihez a választmányt illető kézbesitések történnek. Ervényes határozathozatalra ugy az érintett választásnál, mint minden más esetben, a választmányi tagok többségének jelenléte szükséges s a határozatok átalános szótöbbséggel hozatnak.

A választmány üléseiről felvett jegyzőkönyv egy példánya a csődbiztosnak legfeljebb 8 nap alatt átadandó, ki azt szükség esetében a csődbiróságnak bemutatja.

111. A csődválasztmány tagjai a hitelezők határozata által (157. §.) bármikor elmozdithatók.

Díjazásra igényt nem tarthatnak, de kiadásaik megtéritését követelhetik. A kiadásokat a csődbiztos állapitja meg.

A választmány jegyzőt alkalmazhat, kinek díjazását a választmány inditványára a csődbiróság állapitja meg.

IV. Fejezet. A tömeg zár alá vétele és leltározása.

112. A biróság a tömeg zár alá vételét a csődnyitási végzés meghozatala után a csődbiztos, illetőleg kir. közjegyző vagy más birói kiküldött által azonnal foganatosithatja. A zár alá vételnek lehetőleg a tömeggondnok közbenjöttével kell történni.

A közadósnak a vagyonkezelésre vonatkozó könyvei és feljegyzései, megőrzés végett, a tömeggondnoknak adatnak át; ellenben a drágaságok, értékpapirok és a készpénz, a mennyiben ezekre okvetlenül szükség nincsen, birói letétbe helyeztetnek.

113. Ha a közadós olyan közhivatalt visel, melynél fogva pénztárak, készletek vagy egyéb dolgok vannak kezei közt, ezek, az illető hivatal megbizottjának közbenjöttével, a közadós vagyonától elkülönitendők.

114. A csődbiztos tartozik a tömeg leltározását, a tömeggondnok és lehetőleg a közadós közbenjöttével, mielébb foganatositani: vagy azt kir. közjegyző, vagy más birói kiküldött által foganatosittatni. A becsérték megállapitására egy vagy több szakértő használandó.

115. A közadós által birlalt azon dolgok, melyek állitólag nem a közadósnak, hanem másnak tulajdonát képezik, a támasztott igények kitüntetése mellett, a leltárba felveendők.

Hasonlag felveendők a leltárba azon dolgok is, melyekre valamelyik hitelezőt zálog- vagy megtartási jog illet. E végből az ilyen hitelezők a szerzett jogot a tömeg-

which must consist of at least three members, residing if possible in the place itself. In case of need substitutes may be elected.

The elected members, if there is no hindrance, are handed their decree of appointment at once by the Commissary in Bankruptcy. — But if the Commissary has objections to the election, he submits them to the Bankruptcy Court, who will decide finally.

107. On occasion of the election of the bankruptcy committee, only those creditors have a right of vote whose claims were verified at the liquidation (verification) proceedings, and those upon whom it was bestowed in accordance with § 144.

108. The enactments of § 97 hold good as well towards ordinary members of the bankruptcy committee as towards their substitutes.

109. The bankruptcy committee assist the trustee of the estate in performing his duties and control his administration. To this end they are entitled to demand explanations of the trustee concerning the administration and are obliged, if they find irregularities, to give notice thereof to the Commissary in Bankruptcy unless they are able to rectify them within the sphere of their own authority.

The bankruptcy committee are bound in cases in which their assistance is required according to this Law, to come to a decision on demand of the trustee of the estate, and to give their opinion when asked by the Commissary in Bankruptcy or by the Bankruptcy Court. The committee are bound to perform their duties with the care of an ordinary good *paterfamilias* and are responsible to the estate if they omit to exercise such care.

110. The bankruptcy committee elect from among themselves a chairman on whom writs and summonses directed to the committee are served. — The presence of the majority of the members of the committee is necessary in order to pass a valid resolution, as well on occasion of the election as in other cases. Resolutions can only be passed by an absolute majority of voices.

A copy of the protocol drawn up of the sittings of the committee must be delivered to the Commissary in Bankruptcy within 8 days at latest; he submits it if necessary to the Bankruptcy Court.

111. Members of the bankruptcy committee may at any time be removed by a resolution of the creditors (§ 157).

They have no claim to any reward, but they may claim reimbursement of their expenses. The expenses are fixed by the Commissary in Bankruptcy.

The committee may appoint a secretary, whose salary is fixed, on the proposition of the committee, by the Commissary in Bankruptcy.

Section IV. Seizure and Inventory of the Assets.

112. Immediately after the decision of declaration of bankruptcy, the Court causes the seizure of the bankrupt's assets to be effected either by the Commissary in Bankruptcy, by a public notary, or by some other person to be delegated by the Court. The seizure ought to be effected as far as possible with the intervention of the trustee of the estate.

Books and papers of the bankrupt referring to the administration of his estate are given into the safe keeping of the trustee of the estate; precious objects, valuable securities and ready money, however, are deposited in Court in so far as they are not absolutely wanted.

113. If the bankrupt has occupied a public position, in consequence of which public treasures, stocks or other effects are in his hands, these are to be separated from the property of the bankrupt, with the intervention of a delegate of the Office concerned.

114. The Commissary in Bankruptcy is bound to have the inventory of the assets carried through as quickly as possible, with the intervention of the trustee and if possible of the bankrupt, by a public notary or some other person delegated by the Court. One or more experts may be appointed for the purpose of making the valuation.

115. Those objects, being in the possession of the bankrupt, which are claimed to be the property, not of the bankrupt, but of another person, must be shown in the inventory with a remark as to the claims made.

Those objects also must be shown in the inventory, over which a creditor has a right of pledge (lien) or detention. For this purpose the creditors are bound

gondnok felhivására bejelenteni, s az általuk birt dolgokat megbecsülés végett felmutatni tartoznak.

A hitelező, ki az érintett bejelentést elmulasztja, vagy a tőle kért felvilágositást megtagadja, az ebből eredő kárt a tömegnek megtériteni tartozik.

116. Az ingatlan javak leltározása azok megbecsülése nélkül történik. Hogy az ingatlanok megbecsülése később megtörténjék-e vagy sem, a felett a csődválasztmány határoz.

Ugyanez áll az olyan ingóságokra is, melyeknek megbecsülése különös szakértelmet kivánna.

117. Ha a közadósra a csődnyitás előtt örökség vagy örökrész szállott, mely a csődnyitási határozat keletkezésekor még át nem adatott, a csődleltárba csak az veendő fel, a mi esetleg az örökösödési eljárás folytán a közadósra jut.

A menynyiben ezen hagyaték ellen csőd nyittatik, ez mint elkülönitett csőd kezelendő.

A fentebbi elvek az esetben is alkalmazandók, ha az örökség a közadósra a csőd tartama alatt száll.

V. Fejezet. A cselekvő és szenvedő állapot előterjesztése s a közadós személyét tárgyazó intézkedések.

118. Ha a közadós a csődnyitási kérvény mellett cselekvő és szenvedő állapotának kimutatását elő nem terjesztette, erre a csődbiztos által haladéktalanul szoritandó.

A közadós az általa előterjesztett kimutatást azon kijelentéssel tartozik sajátkezüleg aláirni, vagy kézjegyével ellátni, hogy kész esküt tenni arra, hogy vagyonából semmit el nem titkolt és kimutatásába koholt tartozásokat nem vett fel.

119. Mihelyt a tömeg leltározása befejeztetett, a csődbiróság az eskü letételére, ha ezt a tömeggondnok vagy a hitelezők valamelyike kéri, határnapot tűz ki, s erre a közadóst s a helybeli hitelezőket megidézi.

A kitűzött határnapon a közadós, miután az előterjesztett kimutatást esetleg kijavitotta, az esküt a 118. §. értelmében letenni tartozik.

120. A közadós a csődbiztos engedelme nélkül lakhelyéről el nem távozhatik.

121. A biróság a csődnyitási végzés hozatalakor egyuttal a közadós letartóztatása felett is köteles határozni, ha annak megszökésétől alaposan tartani lehet.

122. A biróság a közadós letartóztatását a csődnyitás után is elrendelheti, ha az cselekvő és szenvedő állapotának kimutatását ismételt meghagyásra elő nem terjeszti, vagy annak esküvel megerősitését alapos ok nélkül megtagadja, vagy a biróság meghagyásainak makacsul ellenszegül.

123. A közadós letartóztatásáról a kir. ügyész értesitendő. A letartóztatás összes tartama két hónapon túl nem terjedhet. Az élelmezési költségek, a mennyiben a közadós a tömeg által leendő élelmeztetését igénybe veszi, a tömeg által fedezendők s annak kiadásai közé sorozandók.

124. A biróság a letartóztatás megszüntetése felett, a csődbiztos meghallgatása mellett és tekintettel a letartóztatás indokaira, belátása szerint határoz.

VI. Fejezet. A tömeg elleni igények megállapitása.

I. Bejelentés alá eső igények.

125. A tömeg elleni igények bejelentésére szolgáló határidő (89. §. 5. pont.) a csődhirdetvény kifüggesztésétől számitott harmincz napnál kevesebb és kilenczven napnál több nem lehet.

126. Igényeiket bejelenteni s a jelen fejezet határozatai szerint felszámitani egyedül a csődhitelezők (59. §.) tartoznak.

127. A bejelentés a csődbiróságnál az állam hivatalos nyelvén, irásbeli beadványnyal történik, s egy beadványba ugyanazon hitelezőnek több követelése is foglalható.

A bejelentésnek, mely két példányban szerkesztendő, magában kell foglalni a bejelentő nevét és lakását s a követelés jogczimét, A bizonyitékok, melyekre

to give notice of such rights on demand of the trustee of the bankrupt's estate and to produce the objects in their possession for valuation.

A creditor omitting the said notice or declining to give the explanations demanded is bound to make good to the bankrupt's estate the damage caused thereby.

116. The inventory of immovables is made without their valuation. The bankruptcy committee decides the question whether the valuation shall be made at a later period or not.

The same rule holds good as to movables the valuation of which demands a special expert's knowledge.

117. When the bankrupt has succeeded to an inheritance or part of an inheritance which at the time of the declaration of bankruptcy has not been delivered, only that can be entered in the inventory which will come to the bankrupt in the course of the inheritance proceedings.

If such an inheritance is declared bankrupt, it is to be administered as a separate bankruptcy.

The above principles also apply when the bankrupt succeeds to the inheritance during the bankruptcy proceedings.

Section V. Submitting of the Statement of Affairs and provisions concerning the Bankrupt's Person.

118. When the bankrupt has not produced with the bankruptcy petition a statement of his assets and liabilities, he must immediately be compelled to do so by the Commissary in Bankruptcy.

The bankrupt must himself sign the statement produced by him, or put his mark on it, with the declaration that he is prepared to take an oath that he has concealed none of his property and that he has not put in his statement fictitious liabilities.

119. As soon as the inventory of the assets is terminated, the Bankruptcy Court fixes a day for taking the oath, if any creditor or the trustee of the estate demands it, and summons the bankrupt and the creditors residing in the place.

On the day fixed the bankrupt, after having made an amendement, if any, of the submitted statement, must take the oath according to § 118.

120. The bankrupt must not leave his place of residence without permission of the Commissary in Bankruptcy.

121. The Court, together with the issuing the decision of declaration of bankruptcy, must cause the bankrupt to be arrested, when there is good ground for supposing that he may abscond.

122. The Court may also cause the bankrupt to be arrested after the declaration of bankruptcy, when he does not submit the statement of affairs in spite of repeated orders to do so, or when he declines to corroborate it by his oath, or when he wilfully contravenes the orders of the Court.

123. The arrest of the bankrupt must be communicated to the Royal State Advocate. The total period of imprisonment cannot exceed two months. So far as the bankrupt demands his food from his estate, the cost thereof must be borne by the estate and charged to the expenses of the same.

124. The Court decides on the question of terminating the imprisonment after having heard the Commissary, and with regard to the grounds for arrest, according to its own judgment.

Section VI. Establishing of Claims against the Estate.

I. Claims, of which notice must be given.

125. The period for giving notice of claims against the bankrupt's estate (§ 89 No. 5) cannot be shorter than thirty days nor longer than ninety days, running from the advertisement of the bankruptcy edict on the board of the Court.

126. Only unsecured creditors (§ 89 No. 5) are bound to give notice of their claims and to have them established in accordance with the enactments of this Section.

127. The notice must be given to the Bankruptcy Court in the official language of the State by a written presentation. Several claims of the same creditor may be included in the same presentation.

The notice must be drawn up in duplicate and must contain the name and the place of abode of the person giving notice and the legal title in respect of the claim.

a kérelem alapittatik, kiemelendők, s az okiratok a bejelentés mindkét példányához eredetben, illetőleg másolatban mellékelendők. Az alaki tekintetben hiányos bejelentést jogában áll a bejelentőnek a felszámolási tárgyalásnál kiegésziteni.

Ha a követelés iránt per van folyamatban, a bejelentő a kezei közt levő okiratokat bejelentéséhez mellékelni, s egyuttal a pernek a csődbirósághoz leendő áttételét kérelmezni tartozik.

128. A bejelentő kérelmét nemcsak a követelés valódiságának elismerésére, hanem az általa igénybe vett osztályra is kiterjeszteni tartozik.

129. Ha azon hitelezők, kiket külön kielégités illet, követeléseikkel (52. §.), vagy azok, kiket visszakövetelési jog illet (42. §.), esetleges megtéritési igényeikkel mint csődhitelezők fellépnek, kötelesek a tényálladékot, a külön kielégités alapját képező tárgyak pontos kijelölése mellett, előadni. Az ilyen hitelezőknek szabadságukban áll a valódiságot és osztályozást tárgyazó kérelmet személyes igényeik teljes összegére kiterjeszteni.

130. A bejelentések első példánya, a netalán áttett periratokkal együtt, a csődbiztosnak kiadatik, másod példánya pedig a tömeggondnoknak kézbesittetik. A bejelentések úgy a csődbiztosnál, mint a tömeggondnoknál mindenki által megtekinthetők.

131. A tömeggondnok köteles a bejelentés esatolmányainak, az áttett periratoknak, a bukott könyveinek és egyéb iratainak gondos átvizsgálása, a bukott meghallgatása s átalában minden alkalmas mód felhasználása mellett, a felszámolási tárgyalásra akkép elkészülni, hogy minden egyes követelésnek úgy valódisága, mint osztályozása iránt határozottan nyilatkozhassék.

132. A bejelentési idő eltelte után a tömeggondnok a bejelentett követelésekről táblás kimutatást késziteni és azt megvizsgálás, esetleg kijavitás végett a csődbiztosnak haladéktalanul átadni tartozik.

E kimutatásnak, mely minden osztályra nézve külön készitendő, egyes rovatokban a következőket kell magában foglalni: 1. a sorszámot; — 2. a beadvány számát és a benyujtás idejét; — 3. a bejelentő nevét és lakhelyét; — 4. a bejelentett követelést és annak járulékait; — 5. a követelés jogczimét; — végre 6. egy-egy rovatot a felszámolás eredményének bevezetésére és a megjegyzésekre.

133. A felszámolási tárgyalásnál, melyre lehetőleg a közadós is meghivandó, a tömeggondnoknak vagy helyettesének személyesen kell jelen lenni. A táblás kimutatások, a bejelentésekkel, a periratokkal s a közadós könyveivel együtt, a tárgyalásnál mindenki által megtekinthetők.

134. A tárgyalást a csődbiztos vezeti, ki a jelenlevő érdekelteket mindenekelőtt a szenvedő állapot kimutatásában elő nem forduló, azután a többi követelések iránt, s pedig lehetőleg azon sorrendben hallgatja ki, a mint a követelések a táblás kimutatásban előfordulnak.

A csődbiztosnak kötelessége oda hatni, hogy az érdekeltek közt egyetértést létesitsen. A tárgyalás az osztályozás felett az esetben is megtartandó, ha valamely követelés valódisága megtámadtatik.

Az olyan követeléseknél, melyek iránt jogérvényes birói határozat már hozatott, vagy birói egyezség köttetett, a valódiság feletti tárgyalás azon ténykörülményekre szoritkozik, melyek a véghatározat vagy az egyezség után keletkeztek.

135. A felszámolási tárgyalásról jegyzőkönyv veendő fel, melybe minden egyes követelés tekintetében a tárgyalás eredménye röviden bejegyeztetik.

A tárgyalás eredménye a táblás kimutatásba is bevezetendő.

136. Mig a tárgyalás valamely követelés felett be nem fejeztetett, a bejelentőnek jogában áll a bejelentettől eltérő osztályozást igénybe venni.

Más irányban a kérelem ki nem terjeszthető ugyan, de a félnek jogában áll követelését a 143. §. értelmében új bejelentéssel érvényesiteni.

The proofs on which the claim is based ought to be indicated and the documents to be joined to both copies of the notice in original and in copy respectively. A person who has given notice has the right, on the occasion of the liquidation proceedings, to amend formal defects of the presentation.

If a law suit is pending for the purpose of enforcing the claim, the person giving notice ought to join to the notice the documents in his hands and demand that subsequent proceedings in the law suit shall be transferred to the Bankruptcy Court.

128. The person giving notice must demand not only verification of his claim but also its classification as asked for by him.

129. When those creditors who have a right to separate recovery (§ 52), or those who have the right of reclamation (§ 42), act on the basis of their claims as unsecured creditors, they ought to fully explain the state of facts and to precisely designate the goods serving as the basis of separate recovery or reclamation. These creditors are entitled to extend their demand concerning verification and classification to the full amount of their personal claims.

130. The first copy of the presentation, together with the documents of the law suit, if any, must be delivered to the Commissary in Bankruptcy, the second copy to the trustee of the bankrupt's estate. Any person may inspect the presentations in the hands of the Commissary in Bankruptcy as well as those in the hands of the trustee.

131. It is the duty of the trustee of the estate to prepare himself for the liquidation proceedings (verification proceedings) by careful examination of the enclosures with the notices, of the documents of law suits delivered to him, of the trade books and other papers of the bankrupt, by hearing the bankrupt, and by making use of any suitable means, in such a way as to be able to make decided declarations concerning the verity and the classification of every claim.

132. After the lapse of the time for giving notice, the trustee of the estate ought to make a tabular statement of the claims of which notice has been given, and to deliver the same without delay to the Commissary in Bankruptcy for examination and eventual rectification.

This table is to be made separately for each class and has to contain in its separate columns as follows: 1. the consecutive number; — 2. the number of the presentation and time of presentation; — 3. the name and place of abode of the person who has given notice; — 4. the claim, notice of which has been given, and its accessories; — 5. the title of the claim; finally — 6. one column for making a note of the result of the verification, and one for other notes or remarks.

133. The trustee of the estate or his substitute must personally attend to the proceedings of verification, to which if possible the bankrupt must be summoned. The tables, together with the notices given, the documents of law suits and the trade books of the bankrupt, may be inspected by everybody on the occasion of these proceedings.

134. The Commissary in Bankruptcy conducts the proceedings. He hears the interested parties who have made appearance, in the first place concerning claims not contained in the statement of liabilities, afterwards concerning the remaining claims, and if possible in the same order in which the claims appear on the table.

It is the duty of the Commissary in Bankruptcy to act in such a way as to bring about concord between the interested parties. During the proceedings a decision ought to be given concerning the classification of claims, although the verity of a claim may be questioned.

In the case of claims concerning which a valid peremptory judgment has been given, or a judicial composition has been come to, the proceedings concerning their verity are restricted to those facts only which have occurred after the peremptory judgment or after the composition.

135. A protocol of the proceedings of verification must be drawn up, in which the results of the negotiations concerning the individual claims must be shortly stated.

Entry of the result must also be made in the tables.

136. Up to the moment at which the negotiations concerning a claim are terminated, the person who has given notice of it is entitled to demand a classification different from that which he demanded in his notice.

Although the demand is not allowed to be extended in any other direction, the party is entitled to enforce his claim by a new notice to be given according to § 143.

137. A félnek, képviselőjének vagy közadósnak meg nem jelenése a bejelentett követelés tekintetében a felszámolási tárgyalás megtartását nem gátolja.

138. Ha a felszámolási eljárás egy határnapon be nem fejezhető, az a következő köznapon folytatandó. Erről a csődbiztos a jelenlevőket azonnal értesiti, s ennek megtörténtét a jegyzőkönyvben kitünteti.

139. A tömeggondnok köteles minden egyes követelés valódisága és osztályozása iránt, az indokok előadása mellett, határozottan nyilatkozni.

A tárgyalásnál jelenlevő hitelezők mindegyike, kiknek követelése valódinak elismertetett, vagy a szenvedő állapotban előfordul, a többi követeléseknek, ugy valódiságát, mint osztályozását megtámadhatja.

A csődeljárásban valódiság és osztályozás tekintetében nem kifogásoltaknak azon követelések tekintetnek, melyek a tömeggondnok által határozottan elismertettek s a megjelent hitelezők részéről meg nem támadtattak.

Ha a követelést egyedül a közadós támadja meg, e körülménynek a csődeljárásban joghatálya nincsen. Az ilyen követelés tekintetében azonban a közadós ellen, a csőd megszüntetése után, a felszámolási határozat alapján végrehajtást intézni nem lehet. (238. §.)

140. Azon követelések iránt, melyeket a tömeggondnok, mint hitelező jelent be, a helyettes köteles nyilatkozni.

141. Azon hitelezők, kiknek követelései sem a valódiság, sem az osztályozás tekintetében meg nem támadtattak, a csődbiztostól eredeti okirataiknak viszaadását s ezeken a megállapitott összeg és járulékai, nemkülönben az osztályozás kitüntetését követelhetik. Ezen felül a csődbiztostól követeléseik valódisága és osztályozása tekintetében hiteles jegyzőkönyvi kivonatot követelhetnek. Az ilyen kivonatok, ha azokból kitünik, hogy a követelés a közadós által meg nem támadtatott, ez ellenében a végrehajtható egyezség erejével birnak.

A kivonatok kiállitása, a táblás kimutatás utolsó rovatában kitüntetendő.

142. A hitelezők összehivásával és a követelések felszámolásával járó költségek az általános csődtömeg költségeihez tartoznak. Ellenben a bejelentéssel és a képviseltetéssel járó költségeket mindegyik bejelentő maga viseli.

143. A hitelezők igényeiket a 195. §-ban megállapitott joghátrányok mellett, a kitüzött határidő eltelte után is bejelenthetik.

Az ilyen bejelentések tekintetében külön felszámolási határnap tüzendő ki. Hogy az ilyen hitelezők igényei külön vagy együttesen tárgyaltassanak-e, hogy továbbá a hitelezők a kitűzött határnapra közzététel vagy kézbesités utján idéztessenek-e, a csődbiztos határozza meg.

A hitelezők, kik a bejelentési határidőt elmulasztották, a megidézés és felszámolással járó költségeket mind a tömegnek, mind az egyes hitelezőknek minden esetben megtériteni tartoznak.

144. Ha a követelés a felszámolásnál valódinak el nem ismertetett, a megjelent felek külön jegyzőkönyvben meghallgatandók az iránt, hogy a hitelezőnek a választásoknál szavazati jog adassék-e és milyen összegben, vagy ne adassék. Ha a felek meg nem egyezhetnek, a választási jog iránt a csődbiróság határoz, de határozatát a felek valamelyikének kérelmére később megváltoztathatja. A szavazati jog iránt hozott határozat ellen jogorvoslatnak helye nincs.

145. Azon követelések, melyek a felszámolási tárgyalásnál akár a valódiság, akár az osztályozás tekintetében megtámadtattak, külön per utján érvényesitendők, feltéve, hogy erre általában alkalmatosak. A követelés a kereskedelmi eljárás szabályainak megfelelő keresettel, azok ellen érvényesitendő, a kik a követelést megtámadták. Ha ezek közé a tömeggondnok is tartozik, ez elsőrendű alperesnek tekintendő.

Ha a követelés a jogérvényes véghatározat vagy egyesség keletkezése után felmerült tények alapján támadtatik meg, a felszámolási tárgyalástól számitandó tizenöt nap alatt a megtámadó tömeggondnok, illetőleg a hitelező tartozik felperesként fellépni.

A kereset a csődbirósághoz intézendő, s a kereskedelmi eljárás szabályai szerint tárgyalandó. Irásbeli eljárásra az ilyen perek csak akkor utasithatók, ha azok csődön kivül is az irásbeli eljárásra tartoznának. Ha a követelés iránt a per már

137. The non-appearance of the party or his representative, or of the bankrupt, does not prevent the proceedings from being held concerning a claim, notice of which has been given.

138. If the proceedings of verification cannot be terminated on the day fixed, they are to be continued on the next business day. The Commissary in Bankruptcy notifies this to the parties who have made appearance, making a remark in the protocol of his having done to.

139. The trustee of the estate ought to make a decided declaration concerning the verity and the classification of every claim, giving his grounds for it.

Each of the creditors having made appearance, the claims of whom become verified or are contained in the statement of liabilities, may attack the verity as well as the classification of the other claims.

In bankruptcy proceedings such claims are considered undisputed concerning their validity and classification, as are expressly acknowledged by the trustee of the estate and are not attacked by the creditors who have made appearance.

If the claim is attacked only by the bankrupt, this fact is of no legal consequence in the bankruptcy proceedings. But such a claim is not enforceable after the termination of the bankruptcy by execution against the bankrupt on the basis of the decision come to on the occasion of the proceedings of verification (§ 238).

140. With regard to claims, of which notice may be given by the trustee of the estate as a creditor, his substitute ought to give his declaration.

141. Those creditors whose claims were not attacked either concerning their verity or their classification, may demand that the Commissary in Bankruptcy shall give them back their original documents and shall state on them the amount verified and its accessories, as well as the classification. Moreover they may demand an authentic extract of the protocol as to the verity and classification of their claims. These extracts, if they show that the claim was not attacked by the bankrupt, have the force of compositions capable of execution against him.

The circumstance that such extracts have been issued must be recorded in the last column of the table.

142. The expenses caused by convening the creditors and verifying the claims are costs of the general bankruptcy estate. The expenses incurred by giving notice of claims and by the representation (of the creditors) are borne by each creditor himself.

143. Creditors may give notice of their claims after the day fixed for this purpose, subject to the disadvantages settled by § 195.

For the verification of such claims a separate day must be fixed. The Commissary in Bankruptcy decides whether the proceedings concerning the claims of these creditors are to be held separately or together, and whether the creditors are to be summoned by advertisement or by serving writs on them.

Creditors who have omitted to give notice of their claims on the day fixed for this purpose must in any case re-imburse the costs caused to the bankruptcy estate as well as to each individual creditor by the summoning and verification.

144. When a claim is not confirmed, the creditors who have made appearance must be heard on a separate protocol as to whether or not the right of voting at the election should be conferred on the person making the claim and up to what amount. If the parties cannot come to an agreement, the Bankruptcy Court decides concerning the right of voting, but may subsequently change its decision, on application of any of the parties. There is no appeal against the decision as to the right of voting.

145. Claims disputed on the occasion of the proceedings for verification as to class or verity, must be enforced by a separate law suit, in so far as they are proper to be sued on at all. The claim must be enforced by a plaint against those who have disputed the claim, in accordance with the judicial procedure in commercial matters. If the trustee of the bankrupt's estate is among them, he must be considered the principal defendant.

If the claim is disputed because of facts which have occurred after a peremptory judgment or judicial composition, the trustee who has disputed the claim or the creditor who has done so must sue as plaintiff within fifteen days from the day of the liquidation proceedings.

The plaint must be presented to the Bankruptcy Court and be proceeded with according to the judicial procedure in commercial matters. Procedure in writing is to be ordered only in those law suits which would have been subject to this pro-

folyamatban volt, az a csődbiróságnál az érintett eljárás szabályai szerint folytattatik. Az emlitett perekben a határozat hozatalára s a perorvoslatokra nézve is a kereskedelmi eljárás szabályai irányadók. Az olyan ügyekben azonban, melyek a csődön kivül a váltóeljárás alá tartoznának, a főeskü általi bizonyitásra nézve, a váltóeljárás szabályai alkalmazandók[1]).

146. Ha a követelés a peres eljárásra nem tartozik, annak az illetékes hatóságnál kell megállapittatni.

Az osztályozás feletti határozat azonban ilyen esetben is a csődbiróságot illeti.

147. A csődbiztos a perre utasitott hitelezőknek eredeti okirataikat visszaadni, részükre a felszámolási jegyzőkönyvből hiteles kivonatot kiállitani, s az esetleg átvett periratokat a csődbiróságnak bemutatni tartozik.

148. A per meginditásáról vagy folytatásáról a perre utasitott hitelező tartozik gondoskodni.

A hitelező a per meginditását vagy folyamatba tételét, a 183. §-ban kifejezett joghátrány mellett, a csődbiztos előtt igazolni tartozik, a ki erről a tömeggondnokot értesiti.

149. A külön perben, mely a megtámadott követelés iránt folytattatik, az osztályozás a felsőbb biróság által akkor is megállapitandó, ha az alsóbb biróság a követelés iránt elutasitólag itélne.

150. A külön perből felmerülő költségek, a mennyiben a tömeg képviseletére vonatkoznak, feltétlenül, a többiek pedig csak annyiban tekinthetők a tömeg költségeinek, a mennyiben a tömeg a per folytán elmarasztaltatott. Ha a perre utasitott követelést csak maga a tömeggondnok támadta meg, és kifogásai nyilván alaptalanoknak bizonyulnak, a külön perből felmerült költségeket viselni ő tartozik.

Ha a tömeggondnok a perben részt nem vett, azon hitelezők, a kik ellen a külön per folytattatott, vagy a kik a külön pert folytatták, költségeik megtéritését a tömegtől csak annyiban igényelhetik, a mennyiben a per a tömegnek javára szolgál.

151. A külön perben hozott határozat, tekintet nélkül arra, hogy a tömeggondnok a perben részt vett-e vagy sem, az összes hitelezők ellen hatályos. Az ilyen határozat, jogerőre emelkedése után, a biróság által a csődbiztossal közlendő, ki annak a táblás kimutatásba leendő bevezetéséről gondoskodik.

II. Bejelentés alá nem eső igények.

152. A tömeg hitelezői, továbbá azok, kiket visszakövetelési vagy külön kielégitési jog illet, igényeiket úgy, mint csődön kivül, érvényesithetik; kötelesek azonban törvényes lépéseiket a tömeggondnok ellen intézni. Az eljárás rendszerint a csődbiróság előtt inditandó meg.

Ha a külön kielégitésre jogositott hitelezőknek a 129. §. értelmében bejelentett követelései a felszámolási tárgyalásnál valódiaknak ismertettek el, a 141. §. szerint kiállitott jegyzőkönyvi kivonat rájuk nézve is a végrehajtható egyezség erejével bir.

153. Ha az ügy a törvénykezési rendtartás szabályai szerint dologi, telekkönyvi, urbéri vagy bányabiróság hatásköréhez tartozik; vagy ha a per a csődnyitás előtt más biróságnál már megindittatott; vagy ha az ügy pertársaság miatt más biróság illetékességéhez tartozik; vagy ha a per tárgyát jelzálogilag biztositott olyan követelés képezi, melyre nézve a kielégités egyedül a jelzálogból kéretik, az illetőség tekintetében a törvénykezési rendtartás szabályai szolgálnak irányadóul.

[1]) A kereskedelmi eljárásra nézve ld. a perjogi bevezetést. 25—26 l.

cedure in case bankruptcy had not been declared. If a law suit is already pending for enforcing the claim, such law suit must be continued before the Bankruptcy Court in accordance with the said procedure. In such law suit the judicial procedure in commercial matters holds good as to judgment and as to appeals. In those affairs, however, which would have been subject in case no bankruptcy had been declared, to the procedure in bill of exchange matters, such procedure applies concerning evidence by oath[1]).

146. If the claim is not one which is enforceable by a law suit, it must be judged by the Authority having jurisdiction over it.

The decision as to classification, however, is given also in this case by the Bankruptcy Court.

147. The Commissary in Bankruptcy is bound to give back the original documents to the creditors who have to proceed by way of a law suit, to give them an authenticated extract of the protocol of verification, and to submit the documents of the law suit, if any, to the Bankruptcy Court.

148. Such a creditor has to look after the bringing and prosecution of the law suit.

The creditor is bound to prove that he has duly proceeded with the law suit, on pain of the legal disadvantages of § 183, before the Commissary in Bankruptcy, who gives notice thereof to the trustee of the bankrupt's estate.

149. In the separate law suit carried on concerning the disputed claim, the classification must be fixed by the Court of Appeal, even when the Court of first instance has dismissed the case.

150. The costs of a separate law suit, in so far as they refer to the representation of the bankrupt's estate, are to be considered in any case as costs of such estate; the other costs are to be so considered only in those cases in which the claim of the bankruptcy estate was rejected. When the claim proceeded with by way of a law suit was disputed only by the trustee of the bankrupt's estate and his objections proved to be evidently perverse, the costs of the separate law suit must be borne by the said trustee.

If the trustee has not taken part in the law suit, the creditors against or by whom a separate law suit has been conducted, can only demand restitution of their costs in so far as the law suit is to the advantage of the bankrupt's estate.

151. The decision come to in the separate law suit has its effect against all the creditors, without regard to whether the trustee of the bankrupt's estate has taken part in the law suit or not. Such a decision, after having become final, ought to be communicated by the Bankruptcy Court to the Commissary in Bankruptcy, who causes an entry of the same to be made in the tables.

II. Claims, of which notice need not be given.

152. The assets-creditors, as well as those who have a right to reclamation or to separate recovery, may enforce their claims in the same way as if bankruptcy had not been declared, but they are obliged to take the legal proceedings against the trustee of the estate. Proceedings are to be taken as a rule at the Bankruptcy Court.

If the claims of creditors entitled to separate recovery, notice of which has been given according to § 129, have been acknowledged on the occasion of the verification proceedings, the extract of the protocol, drawn up in accordance with § 141, has with regard to them the effect of a composition capable of execution.

153. If the matter is subject, according to the enactments of judicial procedure, to the jurisdiction of the Courts for matters concerning immovables, of the Land-Register Courts, City Courts or Mining Courts, or when the law suit has been begun before another Court before the declaration of bankruptcy, or when the matter is subject to the jurisdiction of another Court by virtue of a joinder of defendants, or if the object of the law suit is a debt secured by mortgage, the recovery of which is demanded only out of the mortgage, the enactments of judicial procedure apply on the question of jurisdiction.

---

[1]) Concerning judicial procedure in commercial matters, see Sketch of Procedure pages 25, 26.

VII. Fejezet. A csődvagyon kezelése és értékesitése.

154. A tömeggondnoknak kötelessége a csődvagyont lelkiismeretesen kezelni s a tömeghez tartozó pénzek gyümölcsöztetéséről gondoskodni.

Hogy a tömeghez tartozó pénzek, drágaságok és értékpapirok birói letétbe helyeztessenek-e vagy sem, a csődbiztos, a választmány megválasztása után pedig ez utóbbi határozza meg.

155. A tömeggondnok a vagyonkezelést tárgyazó minden fontosabb intézkedést a választmány elhatározása alá terjeszteni, s a hozott határozatokat, a menynyiben azok érvényességéhez a csődbiróság előleges jóváhagyása nem szükséges, azonnal foganatositani tartozik.

156. A kezelés a felszámolási határnapig rendszerint a tömeg kipuhatolására, biztositására, ideiglenes hasznositására és a tömeget illető követelések behajtására szoritkozik. A tömeggondnok az üzletet esetleg az ideiglenes választmány ellenőrzése mellett folytathatja, ha ez a tömegnek javára szolgál, vagy ha az üzlet megszüntetése által az egyezség lehetősége veszélyeztetnék.

A most érintett eseten kivül az ingóságok azonnal csak azon esetben adathatnak el, ha azok megtartása a tömeg nyilványos kárával járna, vagy ha az eladás által kétségtelen előny biztosítható, feltéve, hogy azt a bejelentett vagy egyébként ismeretes visszakövetelési igények nem gátolják.

Az ingatlanok a felszámolási határnap előtt csak azon esetben adhatók el, ha rendkivüli körülmények az eladást valamely nagyobb kár elháritása végett mulhatlanul szükségessé teszik. Ezen esetben is azonban az eladásnak a törvénykezési rendtartás szabályai szerint kell történni.

A biróságnak erre vonatkozó határozatai ellen jogorvoslatnak helye nincs.

157. A felszámolási határnap megtartásával a hitelezők jogot nyernek a csődvagyont a tömeggondnok és a csődválasztmány által önállóan kezelni és értékesiteni. A hitelezők e végből a tömeggondnoknak és a csődválasztmánynak a kezelésre és számadásra nézve külön utasitásokat adhatnak, de törvényes hatáskörüket nem korlátozhatják.

A hitelezők e tekintetbeni határozata, egy e végre kitűzendő határnapon, a 106. és 107. §§. határozatainak megfelelően hozatik.

Ha a szavazatra jogositott hitelezőknek a követelések összegei szerint számitott negyedrésze olyan intézkedés miatt, mely a csődválasztmány vagy az összhitelezők hatásköréhez tartozik, ez utóbbiak összehivását követeli, a csődválasztmány a hitelezőket azonnal összehivni s az ügyet elhatározásuk alá terjeszteni tartozik.

A csődhitelezők, továbbá a közadós, a kezelésnél előforduló visszaélések miatt panaszt emelhetnek a csődbiróságnál, mely a panaszolt visszaélések tekintetében a körülményeknek megfelelően intézkedik. A biróságnak e részben hozott határozata ellen jogorvoslatnak helye nincs.

158. A felszámolási határnap megtartása után a tömeg a 203. §-ban érintett eset kivételével, mielőbb értékesitendő, s azon körülmény, hogy a tömeghez tartozó dolgok vagy jogok elkülönitési, visszakövetelési vagy külön kielégitési joggal terhelvék, az értékesitést nem gátolhatja. Az ingók és ingatlanok eladása azonban ezen idő után is a törvénykezési rendtartás értelmében eszközlendő, feltéve, hogy az értékesités más módja, a tömeg érdekében előnyösebbnek nem mutatkozik.

159. Ha a tömeghez olyan követelések tartoznak, melyek előreláthatólag a csődvagyon felosztásáig egyáltalán nem, vagy csak nagyobb költséggel hajthatók be, vagy ha a közadóst a tömeghez nem tartozó javakból jövedelmek, járadékok, vagy más visszatérő fizetések illetik, az ilyen követelések vagy illetmények értékesitése iránt rendszerint csak akkor történik a törvénykezési rendtartás értelmében intézkedés, ha a többi vagyon már készpénzzé tétetett.

160. A felszámolási határnap eltelte előtt a csődbiróság felhatalmazása szükséges: 1. a közadós jogcselekményeinek megtámadásához s az általa kötött jogügy-

Section VII. Administration and Realisation of the Bankruptcy Assets.

154. The trustee of the bankrupt's estate is obliged to carefully manage the assets and to look after the getting in of the money belonging to the estate.

The question whether the money, precious articles and valuable securities belonging to the estate ought to be deposited in Court or not, is decided by the Commissary in Bankruptcy, and after the election of the committee of bankruptcy, by that committee.

155. The trustee ought to submit each matter of importance concerning the administration to the committee, and on the committee coming to a resolution, to immediately execute such resolution unless the previous ratification of the Bankruptcy Court is required for its validity.

156. The administration is as a rule restricted, until the day of the verification proceedings, to the establishing, securing and interim realisation of the estate, and to the collection of debts due to the estate. The trustee may carry on the business, eventually under the control of the interim committee, when it is to the advantage of the estate, or when by ceasing the carrying on of the business the possibility of a composition is endangered.

Except in the above mentioned case, the movable goods can be sold immediately only when keeping them would obviously result in damage to the estate, or when by the sale advantages will undoubtedly be secured to the estate, and only when the sale is not prevented by claims to reclamation, either notified or known in some other way.

Immovables can be sold before the day of the verification proceedings only when extraordinary circumstances make the sale absolutely necessary with a view of avoiding greater losses. In that case the sale must be effected according to the rules of judicial procedure.

Against the decision of the Court in these matters there is no appeal.

157. After the proceedings of verification, the creditors have the right independently to administer and realize the bankrupt's estate, with the intervention however of the trustee of the estate and of the committee of bankruptcy. For this purpose the creditors may give separate instructions as to administration and sale to the trustee of the estate and to the committee of bankruptcy, but they may not restrict the sphere of authority bestowed on them by the law.

The resolution of the creditors in this behalf is passed on a day fixed for these proceedings in accordance with §§ 106 and 107.

When creditors having votes and representing one fourth of the total amount of the claims, demand that the totality of the creditors shall be convened, to consider matters which are within the sphere of authority of the committee of bankruptcy or of the totality of creditors, the committee of bankruptcy ought immediately to convene the creditors and to submit the matters to their decision.

The unsecured creditors, as well as the bankrupt, may on the ground of abuses happening in the administration, lodge a complaint before the Bankruptcy Court, which will give orders concerning the abuses complained of, in accordance with the prevailing circumstances.

Against such decisions of the Court there is no appeal.

158. After the verification proceedings the bankrupt's estate, except in the case mentioned in § 203, must be realised as soon as possible, and the fact that objects or rights belonging to the estate are encumbered with rights of separation, reclamation or separate recovery, does not prevent the realisation. The sale of immovables and movables ought, however, also after this time, to be effected in accordance with the rules of judicial procedure, unless other means of realisation are considered to be more advantageous in the interests of the estate.

159. Where there are claims belonging to the bankrupt's estate, which probably cannot be enforced, or can only be enforced at great cost, until the sale of the estate, or where the bankrupt has claims to income rents or other payments due at successive periods out of property not belonging to his estate, the method of realization of these claims or payments will as a rule be decided in accordance with the enactments of the Civil Process Ordinance, and only after the other assets have already been turned into money.

160. Before the termination of the verification proceedings the authorisation of the Bankruptcy Court is required: 1. for attacking the legal transactions of the

letek teljesitéséhez, vagy az azoktól való eláláshoz; — 2. az egyezségek megkötéséhez, ha azok tárgya kétszáz forintnyi értéket meghalad; — 3. a visszakövetelési igények elismeréséhez; — 4. a közadós által inditott perek letételéhez; — 5. az ingóságoknak szabadkézből eladásához; — 6. az ingatlanok és jogositványok végrehajtási eladásához (175. §. 3. bekezdés); — 7. a haszonbéri szerződések megszüntetéséhez; — 8. az örökségek és hagyományok visszautasitásához; — 9. az ingatlanoknak, jogositványoknak, ipar és kereskedelmi vállalatoknak a törvénykezési rendtartás szabályaitól eltérő eladásához, ugyszintén az ingatlanokat tárgyazó visszakövetelési igények elismeréséhez.

A csődbiróság e részben hozott határozatai ellen jogorvoslatnak helye nincs. A felszámolási határnap eltelte után az 1—8. pont alatt érintett jogcselekvényekhez és ügyletekhez nem a csődbiróság felhatalmazása; hanem a csődválasztmánynak a 110. §. értelmében hozott határozata, a 9. pont alatt érintett jogcselekvényekhez pedig a csődhitelezőknek a 157. §. értelmében hozott határozata szükséges.

VIII. Fejezet. Számadás.

161. Ha a tömeggondnok személyében változás történik, a lelépő gondnok, esetleg jogutódai számolni tartoznak.

A most érintett eseten kivül a tömeggondnok, ha a csőd fél évnél tovább tart, minden félév végével számolni köteles, a mennyiben a csődhitelezők máskép nem intézkedtek (157. §.).

162. A számadás a csődbiztosnál nyujtandó be, ki azt megvizsgálás végett a csődválasztmánynak s esetleg az új tömeggondnoknak adja át. A csődbiztos egyuttal a számadások feletti tárgyalásra határnapot tűz ki, s arra az emlitetteken kivül a közadóst is megidézi.

A hitelezők a számadás beadásáról a csődbiróságnál történt kifüggesztés utján azon megjegyzéssel értesitendők, hogy szabadságukban áll a számadást megtekinteni s az ellen észrevételeiket megtenni.

163. A számadás jóváhagyása vagy kifogásolása, a csődválasztmány s esetleg az új tömeggondnok hatásköréhez tartozik. Ezek a hitelezők és a közadós netaláni észrevételeit figyelembe venni tartoznak.

Ha a tárgyalásnál a számadások rendezése békés uton nem sikerül, azok a csődbiróságnak bemutatandók, mely a kifogásolókat s a számadót jegyzőkönyvi tárgyalás utján meghallgatva, a netalán szükséges bizonyitási eljárás után itélet által határoz.

Az itélet ellen, a semmiségi panasz kizárásával, felebbezésnek van helye a törvénykezési rendtartás értelmében.

164. Minden egyes ingatlan és ennek vételára felett a tömeggondnok, illetőleg a külön vagyonkezelő által elkülönitett számadás viendő.

A számadás a csődbiróságnál, s ha az ingatlan más biróság dologi hatóságához tartozik, ez utóbbinál nyujtandó be, mely a jelzálogos hitelezőket észrevételeik előterjesztése végett, egy e végből kitűzendő határnapra megidézi, s a befejezett tárgyalás után a számadást a csődbirósághoz juttatja.

A további eljárásra nézve, ez esetben is a 162. §-ban és a 163. §. második bekezdésében foglalt határozatok szolgálnak irányadóul.

IX. Fejezet. A csőd befejezése.

I. Hivatalból és a hitelezők beleegyezése folytán.

165. Ha a 87. §-ban érintett körülmények valamelyike a csődeljárás folyamában tünik ki, a csőd azonnal hivatalból megszüntetendő s a határozat haladéktalanul közzéteendő.

bankrupt and for the fulfilment of the obligations entered into by him or for abandoning them; — 2. for making a compromise the object of which exceeds the value of two hundred Gulden (four hundred Kronen); — 3. for acknowledging claims to reclamation; — 4. for renouncing law suits instituted by the bankrupt; — 5. for the private sale of movable goods; — 6. for the sale by public auction of immovable property and rights relating thereto (§ 175 par. 3); — 7. for relinquishing contracts of tenancy; — 8. for renouncing inheritances and bequests; — 9. for the sale of immovable property, rights belonging to the same, industrial and commercial undertakings, in so far as such sale should be effected in a manner different from the enactments of the Civil Process Ordinance, as well as for acknowledging rights of reclamation relating to immovables.

Against decisions of the Court on these questions there is no appeal.

After the termination of the verification proceedings the resolution of the bankruptcy committee passed according to § 110 is required, and not the authorisation of the Bankruptcy Court, for the legal steps and transactions mentioned in Nos. 1—8, and the decision of the bankruptcy creditors given according to § 157 for the transactions mentioned in No. 9.

Section VIII. Accounts.

161. If a change in the person of the trustee of the bankrupt's estate occurs, the withdrawing trustee and, in the event of his death, his heirs, have to render accounts.

Besides the case just mentioned the trustee of the bankrupt's estate ought, if the duration of the bankruptcy lasts longer than half a year, to render accounts at the end of each half year, unless the unsecured creditors have decided otherwise (§ 157).

162. The accounts have to be presented to the Commissary in Bankruptcy, who delivers them for examination to the bankruptcy committee and to the new trustee in bankruptcy, if any. The Commissary in Bankruptcy simultaneously fixes a day for giving explanations concerning the accounts, to which proceeding, in addition to the persons mentioned, the bankrupt must be summoned.

The creditors must be warned that the accounts have been presented, by advertisement on the board of the Bankruptcy Court. Separate warning ought to be given to them that they are entitled to inspect the accounts and to make any objections or remarks concerning them.

163. To acknowledge or to attack the accounts belongs to the functions of the bankruptcy committee, or of the new trustee of the estate, if any. They are bound, however, to take into consideration the remarks, if any, of the creditors and of the bankrupt.

If the interested parties should not succeed in the course of the proceedings in settling the accounts in a friendly way, they must be submitted to the Bankruptcy Court, which will give judgment after having heard the attacking creditors and the accounting party by means of pleadings in protocols, if necessary also after the production of the proofs.

Against the judgment an appeal lies in accordance with the provisions of the Civil Process Ordinance, with the exception, however, of the plea of nullity.

164. The trustee of the bankrupt's estate or the separate administrator is bound to keep separate accounts concerning every particular immovable and its purchase-price.

The accounts are to be rendered before the Bankruptcy Court, and when the immovable is subject to the jurisdiction of another Court dealing with matters concerning immovables, before the latter. This Court will fix a day in order that the creditors secured by mortgages may present their objections, and convene these creditors to the proceedings, after which the Court will submit the accounts to the Bankruptcy Court.

As to the further proceedings in this case, the provisions of § 162 and of paragraph 2 of § 162 hold good.

Section IX. Termination of the Bankruptcy.

I. Ex Officio and by Consent of the Creditors.

165. If any of the facts mentioned in § 87 become apparent during the bankruptcy proceedings, the bankruptcy must at once be stayed *ex officio* and the decision advertised without delay.

166. A közadós kérelmére a csőd megszüntetendő, ha a felszámolási határnap megtartása után, a tömeg hitelezői és az összes csődhitelezők a megszüntetésbe beleegyeznek.

A biróság a kérelem folytán, melyhez a hitelezők beleegyezési nyilatkozata eredetben melléklendő, tárgyalási határnapot tűz ki s arra az érdekelteket azon kijelentéssel idézi meg, hogy a meg nem jelenés beleegyezésnek fog tekintetni. Azon hitelezők, a kiknek beleegyezési nyilatkozata közokirattal vagy hitelesitett magánokirattal igazoltatik, a tárgyalásra meg nem idézendők.

167. A megtartott tárgyalás alapján a biróság, a megszüntetés kérdése felett, végzésileg határoz, s határozatát haladéktalanul közzéteszi.

A hozott határozat ellen jogorvoslatnak csak annyiban van helye, a mennyiben valamelyik hitelező szabályszerüen meg nem idéztetett.

168. Ha a 166. §-ban emlitett hitelezők a csőd megszüntetésébe mind bele nem egyeznek, a csőd, a többi hitelezők beleegyzése alapján, csak azon esetben szüntethető meg, ha a megszüntetésbe bele nem egyező hitelezők megállapitott követelései a bejelentett egész összegben kifizettetnek, a megtámadottak pedig hasonló összegben törvényesen biztosittatnak.

A biztositott hitelezőknek, ha a pert még meg nem inditották, megfelelő záros határidő adandó, mely alatt követeléseiket a közadós ellen kereset utján érvényesiteni tartoznak. Az egyezségben egyuttal kijelölendők azon személyek, a kiknek a kereset meg nem inditása, annak teljes vagy részben elutasitása esetében a felszabadulandó biztositék kiadandó lesz.

II. A csődvagyon felosztása által.

1. A visszakövetelési igényeknek és a tömeg hitelezőinek kielégitése.

169. Ha a visszakövetelési igény jogérvényesen megállapittatott, a visszakövetelt dolog vagy annak értéke, tekintet nélkül a csődeljárás állására, a tömeg részére netalán megállapitott ellenkövetelés kiegyenlitése mellett, a hitelezőnek azonnal kiadandó.

Ugyanez áll azon dolgokra is, melyekre nézve valakit elkülönitési jog illet.

170. A tömeg hitelezői azonnal kielégitendők, mihelyt igényeik lejárnak, illetőleg megállapittatnak. E végből a tömeggondnok a szükséges összegeket kellő időben folyóvá tenni tartozik.

Ha a fizetés a tömeg részéről nem teljesittetik, a hitelezők követeléseiket a csődtömeg ellen a törvénykezési rendtartás szerint illetékes biróságnál keresettel érvényesithetik, vagy panaszt emelhetnek a csődbiróságnál, mely a szükséges intézkedést megteszi.

171. A tömeggondnoki dijakra és kiadásokra addig is, mig azok véglegesen megállapittatnak, a választmány határozatilag előlegeket vagy részletfizetéseket utalványozhat.

172. A választmányi tagok kiadásai és a jegyző dijai, megállapitás után, a tömeggondnok által kifizetendők.

2. A külön kielégitésre jogositott hitelezők kielégitése.

173. A külön kielégitésre jogositott hitelezők azon joga, melynél fogva magukat a fedezetül szolgáló ingó és ingatlan dogokból külön kielégithetik, a hitelezőknek a csődvagyon tekintetében, az általános felszámolási eljárás befejezése előtt (133—138. §§.) tett intézkedései által nem korlátolható.

174. Azon hitelezők, kik magukat a fennálló törvények értelmében bizonyos dolgokból birói közbenjárás nélkül elégithetik ki, a tömeg irányában egyedül a 115. §. intézkedéseinek megtartására kötelezvék.

175. Az ingó és ingatlan dolgok birói árverezését, a 160. §. korlátai között, a tömeggondnok; a végrehajtási árverést pedig a végrehajtási joggal biró bármelyik zálogos hitelező követelheti.

166. The bankruptcy must be stayed on demand of the bankrupt, if after the termination of the verification proceedings all the secured and unsecured creditors of the bankruptcy consent.

The Bankruptcy Court in virtue of such demand, to which the original declarations of the creditors showing their consent must be joined, will fix a day for proceedings and summon the interested parties for this day with the warning that non-appearance will be taken for consent. Those creditors whose declarations of consent are proved by a public (notarial) document or by an authenticated private document, ought not to be summoned for this day.

167. On the basis of the proceedings the Court determines the question of staying the bankruptcy by a decision, publishing the same immediately.

Against such decision an appeal lies only on the ground that one of the creditors was not lawfully summoned.

168. If all of the creditors mentioned in § 166 do not consent to the staying of the bankruptcy, the bankruptcy, on the basis of the consent of the remaining creditors, can be stayed only if the verified claims of the dissenting creditors are paid to their total amount, and the disputed claims are secured to the same extent in a lawful way.

The creditors so secured, if they have not yet commenced the law suit, must be allowed an adequate preclusive period within which they are bound to commence the law suit against the bankrupt with a view of enforcing their claims. In the security deed the names of persons ought to be indicated, to whom, in the event of the claim not being enforced by law suit, or being entirely or partly disallowed, the security so discharged shall be delivered.

II. By Distribution of the Bankruptcy Assets.

1. Satisfying the claims to reclamation and the assets-creditors (assets-debts and assets-costs).

169. If a claim to reclamation has been validly established, the object reclaimed or its value must immediately be delivered to the creditor, on payment of the established counterclaims of the bankrupt's estate, if any, without regard to the state of the bankruptcy proceedings.

The same rule holds good as to those objects concerning which a person has a right to separation.

170. The assets-creditors (assets-debts and assets-costs) must be satisfied immediately their claims have become mature and been verified. For this purpose the amounts required must be realised in time by the trustee of the estate.

If payment is not made from the estate, the creditors may enforce their claims against the bankruptcy assets at the Court having jurisdiction in accordance with the enactments of the Civil Process Ordinance, or may lodge a plaint at the Bankruptcy Court, which will make the required orders.

171. The committee of bankruptcy may, by means of a decision, assign to the trustee of the estate advances for his fees and expenses.

172. The expenses of the members of the committee of bankruptcy and the salary of the secretary ought, after having been settled, to be paid by the trustee of the estate.

2. Satisfying the creditors having claims to separate recovery (secured creditors).

173. The rights of the creditors having claims to separate recovery, by virtue of which they may indemnify themselves separately out of movable or immovable assets serving to their recovery, cannot be restricted by the measures taken by the creditors concerning the assets of the bankruptcy before the termination of the general verification proceedings (§§ 133—138).

174. Creditors who are entitled, according to the enactments of valid laws, to satisfy themselves out of certain objects without judicial intervention, are only bound as regards the bankrupt's estate to observe the provisions of § 115.

175. The judicial auction of movable and immovable assets may be demanded, within the limits of § 160, by the trustee of the estate; the auction in consequence of execution may be demanded by any creditor secured by pledge or mortgage who is entitled to execution.

A tömeggondnoknak jogában áll az elzálogositott ingóságokat, a zálogösszeg és járulékai teljes lefizetése mellett, a tömeg részére beváltani, vagy azoknak a zálogos hitelező külön kielégitési jogának sérelme nélkül leendő elárverezését kérni. A zálogos hitelező azonban ezen dolgokat elárverezés végett csak a birói kiküldöttnek, és csak akkor köteles kiadni, ha a csődbiróság által az árverés elrendeléséről, az árverési határnapot 15 nappal megelőzőleg értesittetett.

Ha a jelzálogos hitelező az általa kieszközlött végrehajtási árverés foganatositását, vagy a vételár felosztását késlelteti, a tömeggondnoknak jogában áll a végrehajtási lépéseket folytatni.

176. A külön kielégités alapjául szolgáló dolgok jövedelmeinek és vételárának felosztása a jelen törvény 53—58. §§-ainak figyelembe vételével, a törvénykezési rendtartás értelmében történik.

177. A zálogos hitelezők igényeit tárgyazó eljárásnál, jelesen a vételár felosztásánál, a csődtömeg érdekeit a tömeggondnok képviseli. Neki áll kötelességében arról gondoskodni, hogy a vételár feleslege az általános csődtömegnek átengedtessék.

3. *A csődhitelezők kielégitése.*

178. A csődhitelezők kielégitése az általános csődtömegből az általános felszámolási eljárás befejezése előtt meg nem kezdhető.

Ezen időn túl felosztásnak van helye, valahányszor elegendő készpénz áll rendelkezésre.

179. Ha a rendelkezésre álló alap, a tömeg tartozásai és költségei, továbbá az első osztályba eső követelések fedezésére elegendő, a megállapitott követelések kielégitése azért, mert az érintett osztályba eső valamelyik követelés még meg nem állapittatott, el nem halasztható.

Ugyanez áll a második és a harmadik osztályba eső követelések részben kielégitésére is, ha ez a rendelkezésre álló alappal megkezdhető.

A vitás követelésekre eső összegek birói letétbe helyeztetnek, vagy az összes érdekeltek beleegyezésével, az általuk kijelölt pénzintézetben gyümölcsözőleg elhelyeztetnek.

180. Ha a külön kielégitésre jogositott hitelezők mint csődhitelezők is felléptek, a külön kielégitési alap eladása előtt történt felosztásoknál követeléseik teljes összegével vétetnek számitásba, s úgy, mint a többi csődhitelezök, elégittetnek ki.

De ha az ilyen hitelezők később a külön alap vételárából teljes kielégitést nyernének, a reájuk eső összegből annyi, a mennyit az általános csődtömegből kaptak, visszatartandó; ha ellenben a külön alapból csak részben elégittetnek ki, a reájuk eső összegből a csődtömeg részére az tartandó vissza, a mi követelésüknek az általános csődtömegre eső hányadát meghaladja.

Ha azok, a kiket visszakövetelési jog illet, mint csődhitelezők is fellépnek, a visszakövetelt dolognak, vagy értékének visszaadása előtt történt felosztásoknál követeléseik teljes összegével vétetnek számitásba; a reájuk eső felosztási hányad azonban a visszakövetelési igény jogérvényes elintézéseig birói letétbe helyeztetik.

181. A felosztást az első osztály tekintetében, a csődválasztmány egyetértésével, a tömeggondnok hozza javaslatba, s azt a csődbiztos jóváhagyásával formaszerü felosztási terv s a közvetlenül érdekeltek meghallgatása nélkül, azonnal foganatositja.

Ha a csődbiztos a javaslatba hozott felosztást jóvá nem hagyja, és a tömeggondnoknak e részben emelt panasza folytán a felosztást a csődbiróság sem engedi meg, a tömeggondnok formaszerű felosztási tervet tartozik késziteni. A csődbiróság e részben hozott határozata ellen jogorvoslatnak helye nincs.

The trustee of the estate is entitled to redeem for the estate the pledged movable goods by paying the full amount of the loan secured by the pledge and its accessories, or to demand that the same shall be sold by auction without prejudice to the right to separate recovery of the creditor secured by the pledge. Creditors of this description, however, are only bound to deliver these objects for the purpose of their being sold by auction, to the person appointed by the Court to carry out the auction, and only when they have been notified by the Bankruptcy Court 15 days before the day fixed for the auction of the auction having been decreed.

If a creditor secured by mortgage delays the carrying out of the executive auction obtained by him, or if after the auction he delays the distribution of the purchase price, the trustee of the bankrupt's estate is entitled to continue the execution proceedings.

176. The distribution of the income and of the purchase price of the objects serving for separate recovery is made, observing the enactments of §§ 53—58 of this Law, in accordance with the enactments of the Civil Process Ordinance.

177. In the proceedings with reference to the claims of the creditors secured by pledge or mortgage and especially on the occasion of the distribution of the purchase price, the trustee of the bankrupt's estate represents the interests of such estate. He is bound to see that the balances of the purchase monies are paid to the general bankruptcy assets.

3. Satisfying the unsecured creditors.

178. The satisfaction of the unsecured creditors out of the general bankruptcy estate cannot be begun before the termination of the general proceedings of verification.

After that time a distribution must take place as often as sufficient cash in hand is available.

179. If the fund available is sufficient for discharging the assets-debts and assets-costs, as well as the claims of the first class, the satisfaction of claims already established cannot be delayed because there are claims belonging to the same class which have not been verified.

The same rule holds goods as regards the partial satisfaction of claims belonging to the second and the third class, if this can be commenced out of the available funds.

Sums relating to claims under litigation are deposited in Court, or rendered productive by being placed by the consent of the interested parties at a financial institute chosen by them.

180. If the creditors having claims to separate recovery (secured creditors) have also taken steps as unsecured creditors, their claims ought to be taken into calculation when distributions are made up to their whole amount, before the sale of the funds for separate recovery, and must be satisfied in the same way as those of the other unsecured creditors.

If, however, the purchase price of the objects serving for separate recovery should be sufficient for the satisfaction in full of these creditors, such amount as they have received from the general estate must be deducted from the sum falling to them; if on the other hand, the objects serving for separate recovery only suffice for partial satisfaction, such an amount must be retained in favour of the bankrupt's estate from the sum falling to them, as they have received in excess of the proportion payable out of the general estate in respect of their claim.

If those who have a right of reclamation have also taken steps as unsecured creditors, their claims are calculated at their total amount on the occasion of distributions made before restitution of the object reclaimed or of its value; the dividends falling to them, however, are deposited in Court until a valid decision has been given in respect of the claim to reclamation.

181. The distribution in relation to the first class is proposed, with the consent of the bankruptcy committee, by the trustee of the estate, who carries it out without delay on the ratification of the Commissary in Bankruptcy, without a formal plan of distribution and without hearing the interested parties.

If the proposed distribution is not ratified by the Commissary in Bankruptcy, or if such distribution is not agreed to by the Bankruptcy Court in consequence of a plaint of the trustee of the estate lodged with this object, the trustee of the estate is bound to make a formal plan of distribution. There is no appeal against a decision of the Court in these matters.

A többi osztályokba tartozó követelések tekintetében minden esetre formaszerű felosztási terv készitendő.

182. A formaszerű felosztási tervben mindenek előtt a tömeg netaláni költségei és tartozásai fedezésére szükséges összeget, azután a felosztás alá kerülő alapot kell kitüntetni.

Ezután osztályonként felsorolandók a csődhitelezők összes követelései tőkében és járulékaikban, ugy, a mint azok a bejelentésekről vezetett táblás kimutatásban előfordulnak.

Végre kiszámitandó minden egyes követelésnél azon összeg, mely arra a felosztandó alapból esik.

183. A valódiság vagy az osztályozás tekintetében megtámadott követelések egyelőre a követelt összegben és osztályozásban, de azon megjegyzéssel vétetnek számitásba, hogy megtámadtattak.

A per utján érvényesitendő igények számitásba nem vétetnek, ha a felosztási terv elkészitéseig, a per meginditása nem igazoltatott.

184. A két példányban szerkesztett felosztási terv a tömeggondnok és a csődválasztmány által aláirva, megvizsgálás végett a csődbiztosnak adandó át. Ez a bemutatott tervet késedelem nélkül megvizsgálja s ha az a 182. §-ban kijelölt feltételeknek megfelel, azt jóváhagyja, ellenkező esetben a tömeggondnokot annak kijavitására utasitja.

A jóváhagyott felosztási terv egyik példánya a csődbiztosnál marad, a másik pedig a tömeggondnoknak visszaadatik.

185. A csődbiztos a felosztási terv elintézéséről a hitelezőket hirdetványileg értesiti, azokat netaláni észrevételeiknek a hirdetvény közzétételétől számitandó tizenöt nap alatt leendő beadására felhivja; egyuttal a beadandó észrevételek feletti tárgyalásra, az érintett határidő elteltétől számitandó nyolcz napon belül határnapot tűz ki, s arról a tömeggondnokot, a csődválasztmányt, továbbá a helyben lakó hitelezőket, illetőleg a hitelezők helyben lakó képviselőit kézbesités utján külön is értesiti.

A hitelezők a felosztási tervet a tömeggondnoknál, vagy a csődbiztosnál megtekinthetik.

Az észrevételek a csődbiztosnál irásban nyujtandók be, ki azokat a tömeggondnokkal még a tárgyalási határnap előtt közölni tartozik.

186. A kitűzött határnapon a beadott észrevételek azon sorrendben vétetnek tárgyalás alá, melyben a kifogásolt tételek a felosztási tervben előfordulnak. A kellő időben beadott észrevételek a tárgyalásnál akkor is figyelembe vétetnek, ha a hitelező, kitől az észrevételek származnak, a tárgyalási határnapon meg nem jelenik.

A csődbiztosnak kötelessége az egyes tételek ellen emelt kifogások békés kiegyenlitését megkisérleni s lehetőleg odahatni, hogy a felosztási terv a beadott észrevételek által nem érintett részeiben mielőbb végrehajtassék.

A tárgyalásról jegyzőkönyv veendő fel, melyre a 135. §. határozatai szolgálnak irányadóul.

187. Ha a felosztási terv ellen, a 185. §-ban érintett határidő alatt észrevételek nem adattak be, vagy ha a beadott észrevételek a tárgyalás alkalmával békés uton elintéztettek, a csődbiztos a tömeggondnokot a felosztási terv végrehajtására utasitja.

A végrehajtásra a tömeggondnoknak bizonyos határidő szabandó, melynek elteltével az eljárásról jelentést tenni tartozik.

188. Ha az észrevételek a tárgyalás alkalmával békés uton el nem intézhetők, a csődbiztos az érdekeltek nyilatkozatait jegyzőkönyvbe veszi, s azt a szükséges iratokkal együtt a csődbiróságnak haladéktalanul bemutatja, mely a vitás kérdések felett végzésileg határoz; határozatát kifüggeszti s azt a helyben lakó hitelezőknek, illetőleg a hitelezők helyben lakó képviselőinek kézbesitteti.

Concerning claims belonging to other classes a formal plan of distribution ought in any case to be made.

182. In the formal plan of distribution, in the first place the amounts required for covering the assets-costs and assets-debts, if any, and then the funds to be distributed, must be shown.

Then all claims of the unsecured creditors as to principal and accessories must be enumerated by classes, in the same way as they are contained in the tabular statement drawn up of the notices of claims given.

For each separate claim the amount must be calculated which falls to the claim as the proportion of the fund to be distributed.

183. Claims disputed in respect of their verity or classification are calculated at the amount and in the classification demanded, with a remark, however, that they have been disputed.

Claims to be enforced by law suits, when the law suit is not proved to have been commenced at the time of drawing up the plan of distribution, are not taken into calculation.

184. The draft of the plan of distribution must be drawn up in two copies, must be signed by the trustee of the estate and by the bankruptcy committee, and must be submitted to the Commissary in Bankruptcy for examination. The Commissary in Bankruptcy must immediately examine the draft, and if it complies with the conditions of § 182, ratify the same; in other cases he must require the trustee of the estate to rectify the same.

One copy of the ratified draft plan of distribution is kept by the Commissary in Bankruptcy, the other is restored to the trustee of the estate.

185. The Commissary in Bankruptcy communicates his decision concerning the plan of distribution to the creditors by an edict, warning them to present their remarks, if any, within fifteen days, to be reckoned from the day of publication. Simultaneously he ought to fix a day for the proceedings concerning the remarks to be presented, within eight days to be reckoned from the lapse of the said period, and give notice of this day to the trustee of the estate, to the bankruptcy committee and to the creditors having their residences in the place or the representatives of the creditors residing there, by means of serving a summons on them separately.

The creditors may inspect the plan of distribution in the hands either of the trustee of the estate or of the Commissary in Bankruptcy.

The remarks must be lodged in writing with the Commissary in Bankruptcy, who ought the communicate them to the trustee of the estate before the day of the proceedings.

186. On the day fixed for the proceedings, the remarks lodged are debated in the order in which the items they refer to are entered in the plan of distribution. The remarks lodged in due time are debated at the proceedings even when the creditor who has lodged them has made no appearance.

The Commissary in Bankruptcy is bound to try to effect an amicable arrangement of the objections against the particular items, and to do his best in order that the plan of distribution may be carried through as quickly as possible in the parts not objected to.

A protocol of the proceedings must be drawn up; as to this the enactments of § 135 apply.

187. If no objections have been lodged against the plan of distribution within the period fixed by § 185, or when they are arranged in an amicable way on the occasion of the proceedings, the Commissary in Bankruptcy ought to instruct the trustee of the estate to carry through the plan of distribution.

The trustee of the estate ought to be given a certain period for carrying it through; after the lapse of such period he has to make a report of his measures.

188. If on the occasion of the proceedings no arrangement can be made concerning the objections, the Commissary in Bankruptcy draws up a protocol of the declarations of the interested parties, and submits the same immediately, together with the necessary papers, to the Bankruptcy Court, which will determine the questions in dispute by a decision, and cause this decision to be advertised on the board of the Court and served upon the creditors residing in the place or on their representatives residing there.

189. Azon összegek, melyeknek kifizetése az előbbeni §-ban érintett határozattól van feltételezve, e határozat jogerőre emelkedéseig birói letétbe helyezendők, esetleg a 179. §. értelmében gyümölcsözőleg elhelyezendők.

A többi letétek tekintetében a felosztási terv végrehajtása a 187. §. értelmében történik.

190. Az évi járadékok, tartási igények s más, bizonyos időszakokban visszatérőleg teljesitendő fizetések fedezésére szükséges tőke, a felek megállapodása szerint veendő számitásba és hasznositandó. Ha ez iránt a felek között megállapodás nem jő létre, az előterjesztett javaslatok felett a csődbiróság határoz.

A felfüggesztő feltételhez kötött követeléseknek megfelelő összegek, a feltétel bekövetkeztéig, birói letétbe helyeztetnek, esetleg a 179. §. értelmében gyümölcsözőleg elhelyeztetnek.

191. A folyó kamatok az egyes követeléseknek kifizetés alá eső hányada után azon napig számitandók, melyen a kifizetés valószinüleg megtörténhetik.

192. A fizetés, ha általa az egész követelés kiegyenlittetik, nyugtatvány és az eredeti okiratok, jelesen váltók, adóslevelek, birói határozatok és jegyzőkönyvi kivonatok (141. §.) visszaadása mellett történik.

A részletfizetések nyugtatványoztatnak, s az érintett eredeti okiratokra, melyek a hitelező kezei közt maradnak, reávezettetnek.

Azon fizetési hányadok, melyek a hitelezők által tizenöt nap alatt fel nem vétetnek, birói letétbe helyezendők.

193. Ha a fél a csődeljárásban ügyvéd által volt képviselve, ez utóbbinak, hacsak a meghatalmazásban az ellenkező korlátozás nem foglaltatik, a pénzfelvételhez külön meghatalmazásra nincs szüksége.

Ellenben más meghatalmazottak, jogosultságukat a törvénykezési rendtartás szerint kiállitott meghatalmazással kötelesek igazolni.

194. Ismételt felosztás esetében a felosztási tervre az előző §§. határozatai azzal alkalmazandók, hogy minden ujabb felosztási tervben az egyes követelésekre fizetett, illetőleg birói letétbe helyezett összegek, továbbá a peres igények tekintetében történt intézkedések kitüntetendők.

195. Azon hitelezők, kik követeléseiket a 89. §. értelmében kitüzött határidő eltelte után jelentik be, a formaszerű felosztási terv alapján már foganatositott felosztásból kizáratnak. Az ilyen hitelezők a későbbi felosztásoknál annyiban vétetnek figyelembe, a mennyiben követeléseiket a felosztási terv elkészitéseig érvényesitik. Ugyanez áll azon hitelezőkre is, a kik perre utasittattak és a kereset meginditását a felosztási terv elkészitéseig nem igazolták.

Az ilyen követelésekre, melyek a későbbi felosztásnál egész összegükkel veendők számitásba, ha ezt a rendelkezésre álló alap megengedi, mindenekelőtt azon hányad adandó ki, mely a korábbi felosztás vagy felosztások alkalmával az ugyanazon osztályba eső követelésekre jutott.

196. Ha az ismert csődvagyon teljesen értékesittetett s a peres követelések véglegesen elintéztettek, a tömeggondnok követelései, a mennyiben az a 103. §. szerint már meg nem történt, megállapitandók, számadásai pedig a 162. és 163. §. értelmében elintézendők.

Ennek megtörténte után a végfelosztás, melyre nézve a megelőző §§-ban foglalt határozatok szolgálnak irányadóul, haladéktalanul foganatositandó.

197. Azon körülmény, hogy a járadékok vagy a feltételhez kötött követelések fedezésére szolgáló összegek a tömegre még vissza nem szálltak, a végfelosztás elhalasztására indokul nem szolgálhat.

A csődbiróság azonban az ekként visszaszállható összegek iránt a végfelosztás alkalmával annyiban tartozik intézkedni, hogy megállapitja azon hányadot, mely szerint az említett összegek a névszerint kijelölendő hitelezők közt annak idején felosztandók lesznek. A felosztás iránt a további intézkedések az érdekelt hitelezők fellépésére történnek.

198. A végfelosztás foganatositása után a biróság a csődbiztos jelentésére a csődöt végzésileg megszüntnek nyilvánitja, határozatát annak jogerőre emelkedése

189. Those amounts the payment of which depends on the decision mentioned by the preceding Article are, until the decision becomes final, deposited in Court rendered productive in accordance with the provisions of § 179.

The plan of distribution must be carried through concerning the other deposited amount in accordance with § 187.

190. Capital necessary for securing yearly rents, claims to maintenance and other payments to be made periodically, must be calculated in accordance with the agreement of the parties and be rendered productive.

If the parties cannot come to an agreement concerning this question, the Bankruptcy Court will decide on the proposition to be submitted.

Amounts corresponding to the claims depending on a suspensive condition (condition precedent) must be deposited in Court until the happening of the condition or rendered productive in accordance with § 179.

191. Running interest to be paid on a portion of the individual claims must be calculated up to the day on which payment will probably be effected.

192. Payments, when the claim is entirely satisfied by them, are made against acquittances and the restitution of the original documents, especially bills of exchange, notes of hand, judgments and extracts of protocols (§ 141).

Acquittances of instalments are given and the payments noted on the said original documents remaining with the creditor.

Portions of payments, not receivable within fifteen days by the creditor, are deposited in Court.

193. If the party was represented during the bankruptcy proceedings by an advocate, the latter needs no special authorisation for receipt of payment, unless his power of attorney contains a restriction to the contrary.

Other attorneys, on the other hand, are obliged to prove their right to do so by an authorisation drawn up in accordance with the enactments of the Civil Process Ordinance.

194. In the case of a reiterated distribution, the enactments of the foregoing §§ concerning the plan of distribution apply in such a way, that in every new plan of distribution the amounts paid on the individual claims, or the amounts deposited, and further, the measures taken concerning the claims in litigation, ought to be shewn.

195. Creditors who do not give notice of their claims earlier than after the lapse of the period fixed by § 89, are excluded from any distribution already carried through on the basis of a formal plan of distribution. Such creditors are taken into consideration on the occasion of subsequent distributions in so far as they enforce their claims before the drawing up of the plan of distribution. The same rule holds good as regards creditors who were ordered to enforce their claims by means of a separate law suit, but who are not proved to have commenced the suit by the time of the drawing up of the plan of distribution.

In respect of claims of this description, which ought to be calculated to their full amount on the occasion of a later distribution, such a proportion is in the first place to be paid, if the fund at disposal is sufficient, as on the occasion of an earlier distribution or of earlier distributions fell to other claims belonging to the same class.

196. When the known assets of the bankruptcy have been entirely realised, and the claims under litigation validly disposed of, the claims of the trustee of the bankrupt's estate ought to be settled, unless this has been done in accordance with § 103, and his accounts to be settled according to §§ 162 and 163.

When this has been done, the final distribution ought to be immediately carried through, regarding which the enactments of the foregoing Articles apply.

197. The final distribution cannot be delayed on the ground that the monies serving as security for the rents and for the claims depending on conditions, have not returned to the bankrupt's estate.

The Bankruptcy Court ought, however, to take into consideration, on the occasion of the final distribution, the monies which may revert in this way, in so far that the proposition according to which the said monies will be distributed in case of their reverting, among the creditors indicated by their names, must be fixed. The other dispositions relating to the final distribution will be made on demand of the interested creditors.

198. After the carrying out of the final distribution the Court, on the basis of the report of the Commissary in Bankruptcy, ought by a decree to declare the

után a hivatalos hirlap utján egyszer közzéteszi, a netalán fenmaradt vagyont a közadós szabad rendelkezése alá bocsátja, egyuttal a csődöt megszüntető határozatnak egy-egy példányát a 91. §-ban kijelölt hatóságoknak és hivataloknak megküldi.

III. Kényszeregyezség által.

199. Az általános felszámolási tárgyalás megtartása után mindaddig, mig a végfelosztás meg nem kezdetett, a csőd a közadós, vagy ennek örökösei és a csődhitelezők közt a jelen törvényben megállapitott szabályok megtartása mellett létrejött egyezség által befejezhető olyképen, hogy a megkötött egyezség joghatálya azon csődhitelezőkre is kiterjed, a kik követeléseiket be nem jelentették, vagy az egyezséget el nem fogadták.

Az érvényesen létrejött kényszeregyezség, a hitelezőknek az adóstársak és a kezesek elleni jogait nem érinti.

Szövetkezetek csődjében kényszeregyezségnek helye nem lehet.

200. Az eljárás a kényszeregyezség tekintetében meg nem inditható: 1. ha a a közadós, mint szökevény távol van; — 2. ha csalárd bukás miatt vád alá helyeztetett és jogérvényesen fel nem mentetett; — 3. ha a közadós kereskedő volt és a mérleget bemutatni vagy azt esküvel megerősiteni vonakodik; vagy ha kereskedelmi könyveket általában nem vezetett; vagy ha könyvei oly rendetlenek, hogy azok alapján vagyoni állása, különösen tartozásainak mennyisége biztosan meg nem állapitható; — 4. ha a közadós már csőd alatt volt, vagy hitelezőivel kényszeregyezséget már kötött; — 5. ha a közadós a csődhitelezők tőkeköveteléseinek kiegyenlitésére legalább 40%-ot fel nem ajánl; — 6. ha a közadós a fölfedező esküt a 118. és 119. §-ok értelmében le nem teszi.

Ha az 1. és 2. pont alatt érintett esetek a kényszeregyezség tekintetében megindított eljárás folyamában merülnek fel, az eljárás azonnal megszüntetendő.

201. A közadós indokolt és kellően részletezett egyezségi ajánlatát sajátkezüleg, vagy hitelesen igazolt meghatalmazottja által aláirva, a csődbiztosnál köteles benyujtani.

Ha a csőd a hagyaték ellen nyittatott, az egyezségi ajánlatot valamennyi örökös aláirni tartozik.

202. Közkereseti és betéti társaságoknál az egyezségi ajánlatot az összes tagok, illetőleg beltagok aláirni tartoznak.

Részvénytársaságoknál az egyezségi ajánlatot az igazgatóság tagjai, esetleg a felszámolók kötelesek aláirni, s annak érvényességéhez közgyülési határozat szükséges. E végből jogában áll az igazgatóság tagjainak, illetőleg a felszámolóknak, rendkivüli közgyülést összehivni, mely a hitelezőknek teendő egyezségi ajánlat felett, az alapszabályok értelmében határoz.

203. A csődbiztos az egyezségi ajánlatot a csődválasztmánynak adja át, mely annak elfogadhatósága felett, a tömeggondnok meghallgatása mellett határoz.

Ha a választmány az ajánlatot az egyezségi eljárás meginditására alkalmasnak találja, erről a csődbiztost haladéktalanul értesiti. Ez esetben az egyezségi ajánlat a csődtömeg értékesitését a 156. §. második bekezdésének kivételével, felfüggeszti.

204. A csődválasztmány a tömeggondnokkal egyetértőleg, az egyezségi ajánlatot visszautasíthatja, ha a jelentkezett hitelezők felének követelése még meg nem állapittatott, vagy ha a közadósnak korábbi ajánlata a hitelezők vagy a biróság által már elvettetett, kivéve ha ez utóbbi eset a csődbiztos hibája miatt következett be. (217. §. 1. p.)

Az egyezségi ajánlatnak a fentebbi okokból történt visszautasitása esetében, a közadós a tömeg értékesitését későbbi egyezségi ajánlatával nem gátolhatja.

205. A csődbiztos mindenekelőtt határnapot tűz ki a még meg nem állapitott és a tárgyalásilag bejelentendő követelések birtokosait illető szavazati jog megállapitása végett.

bankruptcy to be terminated, to publish this decree after its having become final, once in the Official Gazette, and to deliver the remaining assets, if any, to the free disposition of the bankrupt; simultaneously it sends each of the authorities and offices mentioned in § 91 one copy of its decree terminating the bankruptcy.

III. By Composition.

199. After the general proceedings of verification and so long as the final distribution has not begun, the bankruptcy may be terminated by a composition arranged between the bankrupt or his heirs and the bankruptcy creditors, with the observance of the enactments contained in this Law, in such wise that the legal consequences of the composition also hold good as regards those creditors who have not given notice of their claims or have not consented to the composition.

The rights of the creditors against co-debtors and guarantors remain unaltered by a composition validly arranged.

In cases of bankruptcy of co-operative associations, compositions cannot take place.

200. Proceedings with a view of bringing about a composition cannot take place: 1. if the bankrupt absconds; — 2. if he is indicted for fraudulent bankruptcy and has not been validly discharged therefrom; — 3. if the bankrupt has been a trader, and has refused to submit his balance-sheet or to take the oath on the same; or if he has not kept trade books at all or they are so unsatisfactory that on the basis of the same the state of his affairs, especially his liabilities for the time being, cannot be established; — 4. if he has on a previous occasion been bankrupt, or if he has already on a previous occasion compounded with his creditors; — 5. if the bankrupt does not offer for the satisfaction of the claims in capital of the unsecured creditors at least 40%; — 6. if the bankrupt does not take the oath of manifestation in accordance with §§ 118 and 119.

If the events mentioned in No. 1 or 2 happen during the proceedings concerning a composition, these proceedings must be stopped at once.

201. The bankrupt ought to present his reasoned and duly detailed offer, signed by himself or by a legally authorised attorney, to the Commissary in Bankruptcy.

If the bankruptcy has been declared against an inheritance, all the heirs have to sign the offer of a composition.

202. The offer of a composition must be signed, if made by an ordinary (unlimited) or limited partnership, by all the personally responsible partners.

The offer of a composition by a joint stock company must be signed by the members of the directorate or by the liquidators, as the case may be; and for the validity of the offer the resolution of a general meeting is necessary. In this behalf the members of the directorate or the liquidators are entitled to convene an extraordinary general meeting, which has to come to a resolution in accordance with the articles of association, concerning the composition to be proposed to the creditors.

203. The offer of a composition is submitted by the Commissary in Bankruptcy to the bankruptcy committee, which decides, after hearing the trustee of the estate, whether the offer is acceptable or not.

If the committee finds the offer proper for the commencement of composition proceedings, it ought immediately to notify that fact to the Commissary in Bankruptcy. In such case the offer has the effect of delaying the realisation of the bankrupt's estate, except in the case mentioned by paragraph 2 of § 156.

204. The bankruptcy committee, in agreement with the trustee of the estate, may reject the proposal for a composition if the claims of one half of the creditors who have given notice have not been established, or if a previous proposal of the bankrupt has already been rejected by the creditors or by the Court, unless the rejection was brought about by the fault of the Commissary in Bankruptcy (§ 217 No. 1).

When the proposal for a composition has been rejected on the grounds above mentioned, the bankrupt cannot by a subsequent proposal for a composition prevent the estate from being realised.

205. The Commissary in Bankruptcy must in the first place fix a date for settl ing the right to vote of creditors whose claims have not yet been established, notice of which claims may be given up to the occasion of the proceedings.

A tárgyalás tizenöt napon belől tűzendő ki, s arról a csődhitelezők kifüggesztés által értesitendők. A tömeggondnokot, a közadóst és azon hitelezőket, a kik a 145. §. értelmében egymással szemben peres feleknek tekintendők, a csődbiztos külön köteles megidézni.

206. A kitüzött határnapon a csődbiztosnak oda kell hatni, hogy az érdekeltek közt egyetértést létesitsen; ha ez nem sikerül, a hitelezők kölcsönös észrevételeit jegyzőkönyvbe vezeti, s ezt az érdekeltek által aláiratja, vagy az aláirás megtagadását kitünteti.

A felvett jegyzőkönyv a csődbiróságnak haladéktalanul benyujtandó, mely a szavazati jog felett, minden jogorvoslat kizárásával, végzésileg határoz s határozatát a csődbiztosnak s az érdekelteknek kézbesitteti.

Ha a szavazati jogban nem részesitett hitelezők követelései később birói határozattal valódiaknak elismertetnek, a hitelezők a határozat kézbesitésétől kezdve, a további egyezségi tárgyalásoknál szavazati joggal birnak.

207. Ha azok, kik a jelen törvény szerint a nélkül is teljes kielégitést követelhetnek (47. §.), vagy a kiknek követelései az első osztályba tartoznak, jogaikról le nem mondanak, az egyezségi tárgyalásoknál szavazati joggal nem birnak.

208. Azok, a kiket külön kielégitési, vagy visszakövetelési jog illet, teljes szavazati joggal csak akkor birnak, ha a kielégitési alapról, illetőleg a visszakövetelt dologról vagy annak értékéről lemondanak, és követeléseiket csak mint csődhitelezők érvényesitik. Ezen esetben az egyezségi tárgyalásoknál a többi csődhitelezőkkel egyenlőknek tekintendők, feltéve, hogy mint csődhitelezők átalában igénynyel birnak.

A mennyiben a fentebb érintett hitelezők a lemondásra nem hajlandók, szavazati joggal követeléseiknek csak azon részére nézve birnak, mely az azok fedezésére szolgáló alapból, illetőleg annak értékéből ki nem került, vagy annak birói becsértéke által nem fedeztetik. A szavazati jog ez esetben a 205. §. szerint kitüzendő tárgyalásnál állapittatik meg.

209. Ha a csődbiróság a szavazati jog felett már határozott, a csődbiztos az egyezségi ajánlat feletti határozat hozatala végett tárgyalási határnapot tűz ki, s arra a szavazati joggal biró hitelezőket hirdetvényileg azon kijelentéssel idézi meg, hogy az egyezségi ajánlat a tömeggondnoknál vagy a csődbiztosnál mindenki által megtekinthető.

A tárgyalási határnapra, mely a birói határozat közlésétől, s a mennyiben ilyen határozat szükséges nem volt, a 205. §. szerint kitűzött tárgyalási határnaptól számitandó harmincz napon belől tűzendő ki, a helyben lakó hitelezők, illetőleg a hitelezők helyben lakó képviselői, a tömeggondnok és a közadós külön megidézendők.

210. A közadós a tárgyalásnál személyesen, vagy e végre külön meghatalmazott képviselője által jelenhetik meg.

Ha a közadós a tárgyalásnál sem személyesen, sem meghatalmazott által meg nem jelenik, ez az egyezségi ajánlatnak a hitelezők részéről elfogadását nem gátolja. A hitelezők kérelmére a csődbiztos ujabb tárgyalási határnapot tűzhet ki.

211. A tárgyalást a csődbiztos vezeti, ki az egyezségi ajánlatot felolvassa. Erre a tömeggondnok a csődtömeg állásáról s azon eredményről, mely a csődeljárás folytatásából remélhető, előterjesztést tesz. Ezen előterjesztés után a választmány az egyezségi ajánlat iránt nyilatkozik. Mindezeknek megtörténte után a csődbiztos az egyezségi ajánlatot szavazás alá bocsátja.

A tárgyalásról felveendő jegyzőkönyvnek, mely felolvasás után a csődbiztos, a tömeggondnok és a választmány megjelent tagjai által aláirandó, a tömeggondnok előterjesztésén és a csődválasztmány nyilatkozatán kivül, a tárgyalás és a szavazás eredményét és az egyezséget ellenző hitelezők nyilatkozatait kell tartalmazni. Ha egyezség jő létre, a csődbiztos azt ugy, a mint a hitelezők által elfogadtatott, egész kiterjedésben a jegyzőkönyvbe vezeti, s ezt az összes iratokkal együtt, jelentés mellett a csődbiróságnak bemutatja.

This date is to be fixed within fifteen days and the bankruptcy creditors are to be informed thereof by advertisement on the board of the Bankruptcy Court. The Commissary in Bankruptcy must cause separate summonses to be served on the trustee of the estate, on the bankrupt, and on creditors who are to be regarded as litigants against one another in accordance with § 145.

206. On the date fixed the Commissary in Bankruptcy must try to bring about an agreement between the interested parties; if he does not succeed in doing so, he draws up a protocol of the relative remarks, and has it signed by the creditors or makes a note of the creditors having refused to sign.

The protocol drawn up ought immediately to be submitted to the Bankruptcy Court, which will come to a decision — against which there is no appeal — concerning the right of voting. This decision is served on the Commissary in Bankruptcy and on the interested parties.

If the claim of a creditor, to whom the right of voting has not been adjudged, is subsequently acknowledged by a judicial decision to be well-founded, such creditor may avail himself on the occasion of subsequent composition proceedings of his right of voting, from the day the decision is served on him.

207. If those who have a right in accordance with the present Law (§ 47) to demand recovery in full, or whose claims are put into the first class, do not renounce their privileges, they have no vote on the occasion of the composition proceedings.

208. Those who have a right of separate recovery or of reclamation have a full right of voting only if they renounce the claim on the fund serving for recovery, or to the object liable to be reclaimed or its value, and enforce their claims only as unsecured creditors. In such case, they are to be considered on an equality with the other unsecured creditors on the occasion of the proceedings for composition, provided that they have any claim at all as unsecured creditors.

If the creditors mentioned above are not willing to make such a renunciation, they have votes only concerning that portion of their claims which is not covered by the fund serving for recovery or its value or estimated value as settled by the Court. The right to vote is settled in this case at the time fixed for the proceedings in accordance with § 205.

209. If the Bankruptcy Court has already decided concerning the right of voting, the Commissary in Bankruptcy ought to fix a day for resolving on the proposal for a composition, and to summon the creditors having a right to vote by advertisement, with a notice that the proposal for a composition may be inspected by any person either at the Office of the Commissary in Bankruptcy or at that of the trustee of the estate.

To these proceedings, which must be fixed within thirty days from the communication of the decision of the Court, or if no such decision is required, from the date of the proceedings held according to the provisions of § 205, the creditors residing in the place or their representatives residing there, the trustee of the estate, and the bankrupt, are to be summoned separately.

210. The bankrupt may appear at these proceedings either personally or by a representative specially authorised for that purpose.

The acceptance by the creditors of the proposal for a composition is not prevented by the non-appearance of the bankrupt or of his representative. On demand of the creditors, the Commissary in Bankruptcy may fix a new day for the proceedings.

211. The proceedings are conducted by the Commissary in Bankruptcy, who reads the proposal for composition. The trustee of the estate then makes his report on the position of the estate and of the result to be hoped for by the continuation of the bankruptcy proceedings. After this report the bankruptcy committee give their expert opinion concerning the proposal for composition. The Commissary in Bankruptcy then causes the proposal for composition to be voted upon.

The protocol to be drawn up of these proceedings, which must be read and signed by the Commissary in Bankruptcy, by the trustee of the estate, and by those members of the bankruptcy committee who are present, must contain, in addition to the report of the trustee and the declaration of the bankruptcy committee, also the result of the hearing and of the votes, and the remarks of the creditors dissenting from the composition. If a composition is brought about, the Commissary in Bankruptcy draws up a protocol thereof *in extenso*, as it was accepted by the creditors, and submits it together with all papers and with his report to the Bankruptcy Court.

212. Az egyezség érvényesen elfogadottnak akkor tekintetik: 1. ha a tárgyalásnál személyesen vagy meghatalmazott által megjelent szavazatképes hitelezőknek legalább kétharmada az egyezséghez hozzájárul. A mennyiben ugyanazon követelés, akár határozott akár határozatlan arányban több személyt illet: ezek a szavazásnál egy személynek tekintetnek. Ugyanaz áll a követelésnek részbeni engedményezésére is, tekintet nélkül arra, hogy az engedményezés mikor történt; — 2. ha az egyezséget elfogadó hitelezők követelései, a szavazásra jogositott hitelezők összes tőkeköveteléseinek legalább négyötödrészét képezik. A közadós fel- vagy lemenő ágbeli rokonai és sógorai, testvérei, unokatestvérei és ezeknél még közelebbi rokonai, házastársa és jegyese, testvéreinek házastársai és házastársainak testvérei, a kényszeregyezségnél szavazati joggal nem birnak.

Az első osztályba tartozó követelések kivételével, az egyezség által az egy osztályba tartozó hitelezőknek egyenlő jogok biztositandók. Az ezzel ellenkező egyezség csak azon esetben tekinthető érvényesnek, ha abba a megröviditett hitelezők határozottan beleegyeznek. A hitelezők beleegyezése nélkül keletkezett azon megállapodások, melyek által a hitelezők valamelyikének kedvezőbb feltételek biztosittatnak, semmisek.

Ha az egyezségben a követelések kifizetésére egy esztendőnél hosszabb határidő állapittatik meg, az egyezségi hányadoknak ez idő után esedékes részeitől 6% kamatok fizetendők[1]).

213. Ha az előbbeni §-ban érintett többség csak az egyik irányban éretik el, a csődbiztos az egyezség megkisérlése végett nyolcz napon belül ujabb határnapot tűz ki, erről a jelenlevőket szóval értesiti, s ezt a jegyzőkönyvben kitünteti.

Az ujabb tárgyalásra s a határozat hozatalára nézve a 210—212-ik §§. szolgálnak irányadóul.

Azon ajánlatok, le- és elengedések, továbbá azon határozatok, melyek az első tárgyalás alkalmával keletkeztek, ismételt tárgyalás esetében kötelező erővel nem birnak; a közadós azonban eredeti ajánlatához az ujabb tárgyalásig kötve marad.

214. Az egyezségnek a csődhitelezők által a 205. §. szerint kitüzött tárgyalási határnapig bejelentett összes követelésekre ki kell terjednie, akár állapittattak meg azok, akár nem. A valódiság vagy osztály tekintetében meg nem állapitott követelések biztositása ugyanazon alapon történik, mely a nem kifogásolt követelésekre nézve az egyezségben megállapittatik.

Azok, kiket a jelen törvény szerint előnyös kielégités illet, az egyezségre nem kényszerithetők és a 60. és 61. §§. szerint elégitendők ki.

215. Ha a közadós a létrejött megállapodás szerint az egyezséget kézi vagy jelzálog által tartozik biztositani, a biztositási összeg megállapitandó, s egyuttal kijelölendő azon személy is, kinek jogában álland a kézi zálogot érvényesiteni vagy visszaadni, a telekkönyvi bejegyzést kieszközölni s a törlést megengedni.

216. A kényszeregyezség joghatályához a csődbiróság jóváhagyása szükséges.

Ha az egyezségnél olyan alakszerüségek hiányoznak, melyek ujabbi eljárás nélkül pótolhatók, a biróság a csődbiztost a hiányzó alakszerüségek pótlására utasitja. Az ilyen határozatok ellen jogorvoslatnak helye nincs. Egyéb esetekben a csődbiróság az egyezség felett érdemlegesen határoz, s azt végzésileg vagy jóváhagyja, vagy annak jóváhagyását megtagadja.

217. A kényszeregyezség jóváhagyása megtagadandó: 1. ha az egyezségi eljárás meginditására s az egyezség megkötésére vonatkozó törvényes szabályok meg nem tartattak, vagy ha az egyezségbe törvénybe ütköző intézkedések vétettek fel; — 2. ha olyan körülmények merülnek fel, melyekből alaposan következtethető, hogy a közadós az egyezség létrehozása végett egyes hitelezőinek kedvezőbb feltételeket biztositott, vagy csalárdul járt el; — 3. ha az egyezség a csődhitelezők közös érdekeivel ellenkezik.

[1]) A kamat az 1895 évi XXXV. t. cz. értelmében 5%.

212. The composition is to be considered as validly accepted: 1. when at least two thirds of the creditors having a right to vote and having made appearance either personally or by a representative consent to the composition. If one and the same claim belongs to several persons either in a definite or in an indefinite proportion, these persons are considered at the voting as one person. The same rule holds good in case of a partial transfer of a claim, the time at which the transfer was made being immaterial; — 2. when the claims of the creditors consenting to the composition amount to at least four fifths of the total claims as regards capital of the creditors having a right to vote. The relations of the bankrupt and of his consort in the ascending and descending line, his brothers and sisters and their children, and nearer relations, his consort or his betrothed, the consorts of his brothers and sisters, and the brothers and sisters of his consort, cannot vote on the composition.

With the exception of the claims in the first class, the same rights must be secured by the composition to all creditors belonging to the same class. A composition contrary to this rule can only be considered lawful if the prejudiced creditors expressly consent thereto. Arrangements come to without the consent of the creditors, by which preference conditions are granted to a particular creditor, are void.

If by the composition an extension of the original time for the payment of the claims is granted, 6% interest per annum is to be paid for the instalments payable after this time[1]).

213. If only one of the quorums mentioned by the preceding § can be established, the Commissary in Bankruptcy fixes a new date within eight days for the purpose of bringing about the composition, and communicates that date verbally to those who are present, stating in the protocol the fact of his having done so.

Concerning the new proceedings and the coming to a resolution the enactments of §§ 210—212 apply.

Offers, allowances and abatements made, as well as decisions come to on the occasion of the first proceedings, have no obligatory force on the occasion of new proceedings, the bankrupt, however, remaining bound by his original proposal until the new proceedings.

214. The composition must embrace all claims of the creditors notice of which has been given up to the day of the proceedings in accordance with § 205, it being immaterial whether the same have been verified or not. The claims which are not acknowledged as to verity and classification must be secured on the same basis as is stipulated by the composition for the undisputed claims.

Those who in accordance with the enactments of the present Law have claims to separate recovery cannot be compelled to accept the composition and must be satisfied in accordance with §§ 60 and 61.

215. If the bankrupt, according to the composition come to is bound to give security for the composition in the shape of a pledge or of a mortgage, the amount of security must be established and a person must be designated, who will be entitled to make use of the pledge or to restore it, to enforce entry into the land table or to give his consent to the extinguishing of the same.

216. For the legal validity of the composition the ratification of the Bankruptcy Court is required.

If a composition shows an omission of such formalities as may be supplied without new proceedings, the Court will order the Commissary in Bankruptcy to supply the formalities needed. Against decisions of this kind there is no appeal. In other cases the Bankruptcy Court comes to a decision on the merits concerning the composition, either ratifying the composition by its decision or declining to give its ratification.

217. The ratification of a composition must be refused: 1. if the legal provisions concerning the commencement of the composition proceedings and the bringing about of a composition have not been observed, or if the composition contains unlawful provisions; — 2. if on the basis of the prevailing circumstances it may be concluded with good reason that the bankrupt has secured preferential conditions to particular creditors in order to bring about the composition, or that he has acted fraudulently; — 3. if the composition is opposed to the common interest of the creditors.

---

[1]) According to Art. XXXV of 1895, the interest is 5%.

218. A csődbiróság határozatát a csődbiztoshoz juttatja, s azt egyuttal a közadósnak, a tömeggondnoknak, a választmánynak, s mindazon hitelezőknek kézbesitteti, kiket a következő §. szerint felfolyamodási jog illet.

219. Felfolyamodással a csődbiróság jóváhagyó határozata ellen azon hitelezők élhetnek, kik az egyezséget kifejezetten el nem fogadták. Ellenben az egyezség jóváhagyását megtagadó határozat ellen felfolyamodással, a közadóson kivül, azon hitelezők élhetnek, kik az egyezséget kifejezetten nem ellenezték.
A felsőbb biróság, ha ez szükségesnek mutatkozik, a 216. §. értelmében feloldó határozatot hozhat és a hiányok pótlását elrendelheti. Az ily határozat ellen jogorvoslatnak helye nincs. A felsőbb biróság határozatáról, mely a csődbiztossal közlendő, a csődhitelezők kifüggesztés utján, a közadós, a tömeggondnok, a választmány és a helyben lakó hitelezők s a hitelezők helyben lakó képviselői kézbesités által értesitendők.

220. Ha a kényszeregyezség jóváhagyása jogérvényesen megtagadtatott, a csődbiztosnak kötelessége a csődeljárás folytatására szükséges intézkedéseket megtenni.

Ha ellenben az egyezség jogérvényesen jóváhagyatott, a csődbiróság azt birói egyezség alakjában a csődbiztosnak és az összes érdekletteknek kézbesitteti.

221. A tömegnek az egyezségi eljárásból felmerülő költségeit, a mennyiben azok nem az egyes hitelezőknek alaptalan felfolyamodásai által okoztattak, a tömeg köteles viselni.
222. A biróság a csődbiztos jelentése folytán a csődeljárást a 198. §. értelmében kényszeregyezség által befejezettnek csak akkor nyilvánithatja, ha a tömeg hitelezői s azok, kiket visszakövetelési jog vagy előnyös kielégités illet, kielégittettek, vagy kellően biztosittattak, s a csődhitelezők biztositására szolgáló intézkedések az egyezség értelmében megtörténtek.

A mennyiben az egyezség ellenkező intézkedéseket nem tartalmaz, a közadós, a csőd megszüntetésével, a csődvagyon feletti szabad rendelkezését visszanyeri.

223. A közadós a biróilag jóváhagyott kényszeregyezség által felszabadul annak megtéritése alól, a mit követeléseikből a hitelezők az egyezség folytán vesztenek.
224. Azon hitelezők, a kik a csődeljárás folyamában nem jelentkeztek, követeléseiket (223. §.) a közadós ellen a csőd befejezése után érvényesithetik; teljes kielégitést azonban csak az olyan hitelezők követelhetnek, a kiket előnyös kielégités illet.
225. A folyamatban levő perek azon állásban mennek át a közadósra, melyben azok a csőd befejezésekor voltak.
A csődbiróság, a csődeljárás tartamára nézve megállapitott eljárási szabályok megtartása mellett, a már folyamatban levő perekre nézve a csőd megszüntetése után is illetékes marad.
226. Ha a közadós egyezségileg elvállalt kötelezettségeinek eleget nem tesz, a kényszeregyezség reá nézve hatályát veszti. Ezen esetben a biróság által a hitelezők bármelyikének kérelmére, a csőd a közadós ellen a 84. §. értelmében ujból megnyitandó.
A fentebbi intézkedések által nem történik változás azok állásán, a kik az egyezségben a közadós mellett, mint adóstársak vagy kezesek kötelezettséget vállaltak. Ezek ellen a hitelezők követeléseiknek az egyezségben megállapitott hányada erejéig végrehajtást intézhetnek.
A kezes, ha az egyezségben más intézkedés nem történt, a követelés felosztását, vagy a közadós előzetes megtámadását nem követelheti.
227. A közkereseti és betéti társaság csődjében létrejött kényszeregyezség, a mennyiben abban más megállapodás nem történt, a tagok, illetőleg a beltagok személyes felelősségére is kiterjed.

Ha az érintett társaságok csődje kényszeregyezség által befejeztetik, a tagok illetőleg a beltagok ellen netán elrendelt csőd is megszüntetendő, ha a magánhite-

218. The Bankruptcy Court sends its decision to the Commissary in Bankruptcy and has it simultaneously served on the trustee of the estate, on the bankruptcy committee, and on all those creditors who have a right to lodge a complaint in accordance with the following Article.

219. Against the decision of the Court ratifying the composition, every creditor who has not expressly consented thereto may lodge a complaint; whilst against a decision refusing the ratification, in addition to the bankrupt, those creditors who have not expressly dissented from the composition may lodge their complaint.

The Court of Appeal may, if it deems it necessary, quash the decision in accordance with § 216 and order the deficiency to be supplied. Against this decision there is no appeal. The decision of the Court of Appeal, which must be made known to the Commissary in Bankruptcy, is announced to the bankruptcy creditors by advertisment on the board, whilst it is communicated to the bankrupt, to the trustee of the estate, to the bankruptcy committee, and to the creditors residing in the place or to their representatives residing therein, by serving the decision on them.

220. If the ratification of the composition has been validly refused, the Commissary in Bankruptcy must make all the dispositions required for the continuation of the bankruptcy proceedings.

If on the other hand the composition has been validly ratified, the Bankruptcy Court ought to have it served in the form of a judicial composition on the Commissary in Bankruptcy and on all interested parties.

221. The costs caused to the bankrupt's estate by the proceedings for composition must be borne by the estate, unless they are caused by ungrounded complaints of individual creditors.

222. The Court, on the report of the Commissary in Bankruptcy, can declare the bankruptcy to be terminated by a composition in accordance with § 198 only when the assets-creditors (assets-debts and assets-costs) and those who have a right to reclamation or to preferential recovery are satisfied or duly secured, and the measures serving for the security of the unsecured creditors are carried out in accordance with the composition.

Unless there is a stipulation to the contrary in the composition, the bankrupt gets back his right of free disposition over the assets of the estate simultaneously with the termination of the bankruptcy.

223. The bankrupt is released by a composition ratified by the Court from the obligation of making good to his creditors the loss sustained in their claims by acceptance of the composition.

224. Creditors who have given no notice during the bankruptcy proceedings may enforce their claims (§ 223) against the bankrupt after the termination of the bankruptcy; full recovery, however, can only be demanded by those creditors who have a right to preferential recovery.

225. Pending law suits pass to the bankrupt in the state in which they were when the bankruptcy was terminated.

The Bankruptcy Court continues to have jurisdiction also after the termination of the bankruptcy in law suits already commenced, under observance of the provisions concerning the duration of the bankruptcy procedure.

226. If the bankrupt does not comply with his obligations entered into by the composition, the composition loses its effect as regards him. In this case, bankruptcy must again be declared against the bankrupt by the Court in accordance with § 84, on demand of any creditor.

The above enactments do not affect the position of those who have entered into an obligation on behalf of the bankrupt as co-debtors or as guarantors. Against these, the creditors may levy execution up to the amount of their portions fixed by the composition.

The guarantor is not entitled to demand that the claim shall be divided or that the bankrupt shall be previously sued, unless the composition so stipulates.

227. A composition brought about in case of the bankruptcy of an unlimited or limited partnership embraces also the personal liability of the partners or the personally responsible partners, as the case may be, unless the composition stipulates otherwise.

If the bankruptcy of an unlimited or limited partnership is terminated by a composition, the bankruptcy declared against the partners or against the person-

lezők meghallgatása után kitünik, hogy tekintettel a közadóshoz való viszonyaikra, a csődeljárás feltételei fenn nem forognak.

228. A közkereseti és betéti társaság beltagjainak magánvagyonára nyitott csőd is befejezhető kényszeregyezség által, s annak joghatálya ugy a magán-, mint a társasági hitelezőkre kiterjed. Az ilyen egyezségnél, melynek tárgyát egyedül a társasági tag magánvagyona képezi, a társasági hitelezőket követeléseik teljes összegeire nézve, a magán hitelezőkkel egyenlő szavazati jog illet.

A társasági csőddel szemben, a társasági tag személyes felelőssége a megkötött egyezség által megszünik, de jogviszonyain egyébként változás nem történik.

229. Ha a közadós az egyezség megkötése után csalárd bukás miatt jogérvényesen elitéltetik, a megkötött kényszeregyezségen alapuló leengedések a törvény erejénél fogva hatályukat vesztik; ellenben a hitelezők részére biztositott jogok érintetlenül maradnak.

A mennyiben a közadós ellen csalárd bukás miatt az egyezség megkötése után fenyitő vizsgálat indittatik, a csődbiróság a hitelezők valamelyikének kérelmére, vagy hivatalból, a közadós javainak zár alá vételét elrendelheti. Ezen előleges intézkedés azonban hatályát veszti, ha a közadós, jogérvényesen felmentetik, vagy ha a meginditott vizsgálat megszüntettetik.

230. A csődbiróságnál inditandó keresettel minden érdekelt hitelező követelheti, hogy az egyezségen alapuló leengedések reá nézve hatálytalanoknak nyilvánittassanak, ha a közadós a tömeghez tartozó vagyon egy részét eltitkolta; ha koholt tartozásokat állitott fel; vagy ha valamelyik hitelezőjének a szükséges többség megszerzése végett, kedvezőbb feltételeket biztositott, feltéve, hogy a keresettel fellépő hitelező e kifogásokkal az egyezségi tárgyalás alkalmával nem élhetett.

A kereset, mely a közadós ellen intézendő, az egyezség jóváhagyásától számitandó öt esztendő alatt elévül.

231. A csődbiróság a kereseteknek a 145. §. értelmében tárgyalására határnapot tűz ki, s arra a közadóst kézbesités utján megidézteti. A többi hitelezőknek szabadságukban áll az ekként inditott perben, a tárgyaláshoz felperesi minőségben csatlakozni.

232. Ha a kényszeregyezség a 229. §. esetében hatályát veszti, a csőd hivatalból megnyitandó s a 89. §., illetőleg a 251. §. értelmében kihirdetendő.

233. Az ismét megnyitott csődeljárásban azon hitelezők is részt vehetnek, kiknek követelései az egyezség jóváhagyása után keletkeztek.

A hitelezők megidézésére és a követelések felszámolására nézve azon szabályok alkalmazandók, melyeket a jelen törvény csőd esetére megállapit.

A korábban bejelentett és megállapitott követelések tekintetében azonban ujabb felszámolási eljárásnak csak a később felmerült tények tekintetében van helye.

234. A 233. §. esetében a közadós által az egyezség jóváhagyása után kötött ügyletek megtámadására nézve a 26—37. §§. határozatai alkalmazandók.

A fizetések megszüntetési időpontjául ilyen esetben azon nap tekintetik, melyen az első vagy felsőbb biróság a 229. §. értelmében a csalárd bukást kimondotta.

235. Azon hitelezők, kikre a kényszeregyezség joghatálya kiterjedt, követeléseiket egész összegeikben jelenthetik be, s azt, mit az egyezség folytán jóhiszemüleg kaptak, visszafizetni nem tartoznak. A felosztási tervezetben azonban az, a mit az ilyen hitelezők az egyezség folytán kaptak, a meglevő vagyonhoz számittatik, s a csődhitelezőkre eső osztalék ekként állapittatik meg. A történt fizetések az egyes hitelezőknek követeléseikbe beszámittatnak.

236. Az előbbeni §. határozatai az esetben is alkalmazandók, ha a közadós ellen az egyezségi feltételek teljesitése előtt uj csőd nyittatik. A hitelezők ez esetben követeléseik egész összegét jelenthetik be.

ally responsible members, as the case may be, must be terminated if, after hearing the private creditors, it appears that the conditions necessary for bankruptcy proceedings having regard to their relation to the bankrupt, do not exist.

228. A bankruptcy declared against the private estate of a member of an unlimited partnership or of a personally responsible member of a limited partnership can also be terminated by a composition, the legal consequences of which bind the private creditors as well as the creditors of the partnership. When the object of such a composition is exclusively the private estate of a partner, the creditors of the partnership have the same right to vote concerning the full amount of their claims as the private creditors.

By the composition the personal responsibility of the partner with regard to the bankruptcy of the partnership is extinguished; otherwise his legal position undergoes no change.

229. If the bankrupt is validly condemned for fraudulent bankruptcy after conclusion of the composition, the abatements founded on the composition lose their efficiency by operation of the law; on the other hand the rights conceded to the creditors remain unchanged.

If a judicial inquiry is instituted against the bankrupt for fraudulent bankruptcy after the conclusion of the composition, the Bankruptcy Court ought *ex officio* or on the demand of any of the creditors, to grant an arrest of the estate of the bankrupt. This interim measure loses its efficacy if the bankrupt gets validly discharged, or if the instituted inquiry is stopped.

230. Every interested creditor may demand, by a plaint to be lodged at the Bankruptcy Court, that the abatement as regards himself grounded on the composition shall be declared void, if the bankrupt has concealed a part of the assets belonging to the estate, if he has created fictitious debts, or if he has secured preferential treatment of a creditor in order to acquire the necessary majority of votes, provided that the creditor lodging the plaint could not avail himself of these objections on the occasion of the composition proceedings.

The plaint must be preferred against the bankrupt and is barred by prescription after five years, to be reckoned from the day of the ratification of the composition.

231. The Bankruptcy Court must appoint a day for hearing the plaint in accordance with § 145, and summon the bankrupt by serving the writ on him. The other creditors may, if they think fit, join the plaintiff in his case in a law suit instituted in the way described.

232. If the composition loses its efficacy according to § 229, bankruptcy must be declared in accordance with § 89, and published in accordance with § 251.

233. In the bankruptcy proceedings so re-opened those creditors also may take part whose claims have arisen since the ratification of the composition.

As to convening the creditors and the verification of the claims, the rules laid down by this Law in case of bankruptcy hold good.

With regard to claims notice of which has been given and which have been verified previoulsy, new verification proceedings only take place as to facts which have happened subsequently.

234. In the case of § 233, the enactments of §§ 26—37 apply as regards the impugning of transactions concluded by the bankrupt after the ratification of the composition.

In this case the day on which the Court of first instance or the Court of Appeal has passed the judgment of guilty of fraudulent bankruptcy is considered the day of suspension of payment.

235. The creditors who are within the scope of the legal operation of the composition may give notice of their claims to their full amount, and are not bound to restore what they have obtained in good faith in consequence of the composition. In the plan of distribution, however, that which these creditors have obtained in consequence of the composition is added to the existing assets, and the portion to fall to the bankruptcy creditors is calculated in this way. The payments already made are set off in the claims of the creditors.

236. The enactments of the preceding Article apply even when a new bankruptcy is declared against the bankrupt before the fulfilment of the conditions of the composition. The creditors may in such case give notice of the whole amount of their claims.

X. Fejezet. A hitelezők jogai a csőd megszüntetése után.

237. Ha a csőd megszüntetése után olyan vagyon fedeztetik fel, mely a csődtömeghez tartozott volna, e vagyon minden más személyes hitelező kizárásával azon csődhitelezőket illeti, a kiknek bejelentett és megállapitott követelései a csődvagyonból teljesen ki nem elégittettek.

A felfedezett vagyon kezelésével és felosztásával a volt tömeggondnok és csődválasztmány bizandó meg. Ha ez nem lehetséges, az új tömeggondnok kinevezésére s a választmány megválasztására és kiegészitésére ezen rész III. fejezete alkalmazandó. A kezelés és a felosztás azon szabályok szerint történik, melyeket a jelen törvény a csődvagyonra nézve megállapit.

238. Azon hitelezők, kiknek követelései sem a tömeggondnok, sem a hitelezők, sem a közadós által meg nem támadtattak; továbbá azok, kiknek megtámadott követelései per utján megállapittattak, új eljárás meginditása nélkül, a közadós ellen végrehajtást intézhetnek.

A mennyiben a közadós ellen újból csőd nyittatik, az érintett követelések is új bejelentés és megállapitás alá esnek.

239. Azon hitelezők, kiknek követelései a csődnyitás idejekor már fennállottak, igényeiket a csőd megszüntetése után a közadós ellen akkor is érvényesithetik, ha azok a csődtömeg ellen be nem jelentettek.

240. Ha a csőd kényszeregyezség által fejeztetett be, a jelen fejezet határozatai nem alkalmazhatók.

Második czím. Kereskedelmi csőd.

I. Fejezet. Átalános határozatok.

241. Jelen törvénynek a kereskedelmi csődre vonatkozó határozatai a kereskedőkre és kereskedelmi társaságokra alkalmazandók.

Ezen határozatok azon esetben is alkalmazandók, ha a csőd a kereskedő halála után, vagy a czég törlésétől számitandó egy esztendö eltelte elött nyittatik meg, feltéve, hogy a csődnyitás az első esetben a hagyaték átadása előtt történik.

Ugyanez áll a feloszlott kereskedelmi társaságokra mindaddig, mig a felszámolás és a társasági vagyon felosztása be nem fejeztetett.

242. A mennyiben a jelen czimben eltérő intézkedések nem foglaltatnak, a közönséges csődre vonatkozó határozatok, a kereskedelmi csődre is alkalmazandók

243. Csőd esetében a közkereseti társaságok tagjaik által, a betéti társaságok, a beltagok által, a részvénytársaságok és szövetkezetek az igazgatóság által, a felszámolás alatt levő társaságok pedig a felszámolók által képviseltetnek (246. §.).

II. Fejezet. Csődnyitás és annak közzététele.

244. Ha a kereskedő vagy kereskedelmi társaság fizetéseit megszünteti, azt a csőd megnyitása végett haladéktalanul az illetékes törvényszéknek (72. §.) irásban bejelenteni, egyuttal a kereskedelmi könyveket a törvényszék kizárólagos rendelkezése alá bocsátani s lehetőleg a mérleget is bemutatni tartozik.

A közadós a mérleget, melynek szerkesztésére nézve a kereskedelmi törvény határozatai szolgálnak irányadóul, sajátkezüleg azon kijelentéssel köteles aláirni, hogy annak valódiságát kész esküvel megerősiteni. A hitelezők nevei, lakhelyei és azon rokonsági vagy sógorsági viszony, melyben a közadóshoz állanak, a mérleghez csatolt kimutatásban különösen kitüntetendők[1].

245. A mennyiben a közadós az előbbeni §. határozatainak, az ott érintett bejelentéssel egyidejüleg meg nem felelhet, bejelentésében a gátló akadályokat kijelölni s a törvény rendeletének a lehetőség szerint eleget tenni tartozik.

---

[1]) A mérleg szerkesztésére nézve ld. a kereskedelmi törvény 26—28, a részvénytársaságok mérlegére a 199, a biztositó társaságok tekintetében pedig a 459. §-t.

Section X. Rights of the Creditors after Termination of the Bankruptcy.

237. When after the termination of the bankruptcy assets should be found which ought to have formed part of the bankrupt's estate, such assets serve for the satisfaction of those bankruptcy creditors whose claims, of which notice was given and verification made, were not entirely satisfied out of the assets of the bankruptcy, to the exclusion of all personal creditors.

The administration and distribution of the assets found must be entrusted to the former trustee of the bankrupt's estate and bankruptcy committee. So far as this is not possible, the enactments of Section III of this Part apply as to the nomination of the new trustee of the estate and as to the election and supplementation of the committee. The administration and distribution are carried out according to the enactments of this Law concerning the bankruptcy assets.

238. Those creditors whose claims were not disputed either by the trustee of the bankrupt's estate, by the creditors, or by the bankrupt, as well as those whose disputed claims were established in consequence of a law suit, may, without instituting new proceedings, levy execution against the goods of the bankrupt.

If a new bankruptcy is declared against the bankrupt, notice of the said claims must be given and they must be verified anew.

239. Those creditors whose claims already existed when the bankruptcy was declared may, after termination of the bankruptcy, enforce their claims against the bankrupt, even when no notice thereof was given against the bankruptcy estate.

240. The enactments of this Section do not apply when the bankruptcy was terminated by a composition.

Second Title. Commercial Bankruptcy.

Section I. General Provisions.

241. The enactments of the present Law concerning commercial bankruptcy apply only as regards traders and trading associations

These enactments also apply when the bankruptcy is declared after the death of the trader or within one year from the extinguishment of the firm name, provided that in the former case the declaration of bankruptcy takes place before the delivery of the inheritance.

The same rule holds good as regards dissolved trading associations, so long as the liquidation and distribution of the assets of the association have not been completed.

242. Except where the present Title contains contrary provisions, the enactments relating to ordinary bankruptcy also apply to commercial bankruptcy.

243. In case of bankruptcy, unlimited partnership are represented by the partners, limited partnerships by the personally responsible partners, joint stock companies and co-operative associations by the directorate, and trading associations in liquidation by the liquidators (§ 246).

Section II. Declaration of Bankruptcy and Publication.

244. If a trader or a trading association suspends payment, written notice thereof must be given to the Court having jurisdiction (§ 72) with a view to a declaration of bankruptcy without delay. Simultaneously the trade books must be placed at the exclusive disposition of the Court, and, if possible, a balance sheet must be submitted.

The bankrupt must himself sign the balance sheet, to the drawing up of which the enactments of the Commercial Law apply, with the declaration that he is ready to testify to its correctness with his oath. The names of the creditors, their places of residence, and the kinship or relationship in which they are to the bankrupt must be specially shown in a return to be annexed to the balance sheet[1]).

245. In so far as the bankrupt is unable to comply with the enactments of the preceding § he ought, simultaneously with the notice therein mentioned, to give a report in his notice of the preventing hindrances, and to comply as far as possible with the enactments of the law.

---

[1]) Concerning the drawing up of balance sheets, see in general Arts. 26—28, for joint stock companies Art. 199, for insurance companies Art. 459, of the Commercial Law.

246. A 244.§-ban foglalt határozatok megtartásáért a közkereseti és betéti társaságoknál a tagok, illetőleg beltagok, részvénytársaságoknál és szövetkezeteknél az igazgatóság tagjai, a felszámolás alatt levő kereskedelmi társaságoknál pedig a felszámolók felelősek.

247. Ha a közkereseti társaságnak nem minden tagja, vagy a betéti társaságnak nem minden beltagja, illetőleg a felszámolás alatt levő társaságnak nem minden felszámolója kéri a csődöt, az a többi tagok meghallgatása nélkül csak akkor rendelhető el, ha a fizetések megszüntetése hitelt érdemlően igazoltatik. Ilyen igazolás hiányában a csődnyitási kérvényre tárgyalás tüzendő ki, melyre a társaság összes tagjai megidézendők.

Ugyanez áll a részvénytársaságok és a szövetkezetekre is, ha a csődöt az igazgatóságnak, vagy a felszámolóknak nem annyi tagja kéri, a hánynak aláirása a társasági czégjegyzéshez szükséges.

248. A kereskedelmi csőd a 82—85. §§-ban kijelölt feltételek nélkül az esetben is megnyitandó, ha az illetékes törvényszék valamelyik hitelezőnek, igazolt követelésre alapitott csődnyitási kérelméből, a fizetések megszüntetéséről minden kétséget kizáró módon tudomást szerez.

Ha a biróság a felhozott adatokat elegendőknek nem találja, a csődnyitási kérvényre tárgyalási határnapot tűz ki.

249. A közkereseti és a betéti társaság ellen elrendelt csőd esetében a társasági tagok, illetőleg beltagok ellen a csőd csak akkor rendelhető el, ha ez kéretik és a kereskedelmi csődnyitás esetei fenforognak.

250. Ha nem a kereskedelmi társaság mint ilyen, hanem annak valamelyik tagja ellen nyittatik csőd, a társaság a közadós vagyon-illetőségét, a kereskedelmi törvény értelmében végkiegyenlités útján megállapitani s azt tekintettel az 51. §-ra a tömeggondnoknak kiadni tartozik[1]).

251. Ha a társasági csőd mellett az egyes tagok ellen is csőd nyittatik, a csőd alá jutott társaság hitelezői követeléseiket az egyes tagok csődtömegei ellen is teljes összegben érvényesithetik, s a mennyiben követeléseik a társasági csődben valódiaknak elismertettek, azok az egyes tagok csődjében többé meg nem támadhatók. A társasági hitelezők azonban az egyes tagok csődtömegéből kielégitésre csak annyiban tarthatnak igényt, a mennyiben a társasági vagyonból teljes kielégitést nem nyertek.

Ellenben az egyes társasági tagok magánhitelezői a társaság csődtömege ellen, mint hitelezők fel nem léphetnek.

252. A hirdetvénynek, melylyel a kereskedelmi csőd közhirré tétetik, a 89. §-ban kijelölt adatokon kivül a közadós czégét és telep-, illetőleg székhelyét is magában kell foglalni.

253. Közkereseti és betéti társaságoknál a hirdetvénynek, a társaság czégén és székhelyén kivül a tagok, illetőleg beltagok nevét, polgári állását és lakhelyét is magában kell foglalni.

Ha a csőd az egyes tagok ellen is elrendeltetik, a hirdetvényben világosan kiteendő, hogy a tárgyalások mindegyik csőd felett külön vezettetnek.

A csődnyitásnak a kereskedelmi czégjegyzékbe leendő bevezetésére nézve a kereskedelmi törvény határozatai szolgálnak irányadóul[2]).

254. Azon alkalommal, midőn a zár foganatosittatik, a csődbiztos a kereskedelmi könyveket átvenni, az azokban netán észlelt szabálytalanságokat a leltárban kitüntetni, s a könyveket a tömeggondnoknak átadni tartozik.

---

[1]) Ld. a kereskedelmi törvény 105. §-át. — [2]) Ld. a ker. törv. 23. §-át.

246. For the observation of the provisions contained in § 244 in case of unlimited or limited partnerships the partners, or the personally responsible partners, as the case may be, in case of joint stock companies or co-operative associations, the directorate, and in case of trading associations in liquidation, the liquidators, are responsible.

247. Where all the partners of an unlimited partnership, or all the personally responsible partners of a limited partnership, or all the liquidators of a trading association in liquidation, do not demand the declaration of bankruptcy, it can only be declared without hearing the other members or partners when it is proved authentically that payment has been suspended. In default of such proof a day for hearing must be fixed in consequence of the application for bankruptcy, for which all partners or members must be summoned.

The same rule holds good as regards joint stock companies and co-operative associations where not so many members of the directorate or of the liquidators have made the application for bankruptcy as are required for signing the firm name of the association.

248. A commercial bankruptcy must also be declared without the conditions mentioned by §§ 82—85 when the Court having jurisdiction gets knowledge beyond any doubt, by the application for declaration of bankruptcy of a creditor founded on a claim duly proved, of payment having been suspended.

If the Court does not consider the facts alleged to be satisfactory, it will appoint a day for hearing the application.

249. In the case of a bankruptcy declared against an unlimited or limited partnership, bankruptcy can be declared against the partners or the personally responsible partners, as the case may be, if this has been demanded and if the conditions for a declaration of commercial bankruptcy prevail.

250. If the bankruptcy is not declared against a trading association as such, but against one of the members, the trading association is bound to settle the share of the bankrupt in accordance with the Commercial Law by the way of final arrangement and to deliver the same according to § 51 to the trustee of the bankrupt's estate[1]).

251. When, simultaneously with the bankruptcy of a trading partnership, bankruptcy is also declared against the individual members, the creditors of the bankrupt partnership may enforce their claims to their whole amount also against the estates in bankruptcy of the individual partners. So far as their claims have been verified in the bankruptcy of the partnership they can be no longer attacked in the bankruptcy of the individual partners. The creditors of the partnership, however, cannot claim satisfaction out of the estates of the individual partners except in so far as they have not obtained total satisfaction out of the assets of the partnership.

On the other hand, private creditors of the individual partners have no rights as creditors against the estate in bankruptcy of the partnership.

252. The edict by which the commercial bankruptcy is published must contain in addition to the particulars mentioned by § 89, the firm name, the place of residence or place of business, as the case may be, of the bankrupt.

253. In case of unlimited or limited partnerships the edict ought to contain, besides the firm name and the place of business of the partnership, the names of the partners, or of the personally responsible partners, as the case may be, their occupations and places of abode.

If the bankruptcy is also declared against the individual members, it must be expressly stated in the edict that the proceedings are conducted separately concerning each bankruptcy.

As to the entry to be made in the trade register of the declaration of bankruptcy, the enactments of the Commercial Law hold good[2]).

254. On the occasion of effecting the seizure the Commissary in Bankruptcy ought to take delivery of the trade books, to mention the irregularities found therein, if any, in the inventory, and to deliver the books to the trustee of the bankrupt's estate.

---

[1]) See Commercial Law, Art. 105. — [2]) See Art. 23 of the Commerial Law.

III. Fejezet. A mérleg megállapitása.

255. Ha a közadós a mérleget bemutatta, a tömeggondnoknak áll kötelességében a bemutatott mérleget, szükséghez képest szakértők alkalmazásával megvizsgálni és megállapitani.

Ellenben, ha a közadós a mérleget be nem mutatta, azt a tömeggondnok elkésziteni vagy a szükséghez képest szakértők által elkészittetni tartozik.

A tömeggondnok mindegyik esetben lehetőleg a közadós közreműködésével jár el (101. §.).

A megállapitott mérleg, mely a csődiratok közé helyeztetik, az érdeklettek által megtekinthető s másolatban kivehető.

256. A felszámolási tárgyalás megtartása után a tömeggondnok a mérleget a választmánynyal egyetértőleg kiegésziti s azt megvizsgálás, esetleg szakértők általi megvizsgáltatás végett, a csődbiztosnak bemutatja.

IV. Fejezet. Eltérő intézkedések a szövetkezeteket illetőleg.

257. Ha a csődeljárás már annyira haladt, hogy a végfelosztási terv elkészithető (196. §.), a szövetkezet képviselősége (243. §.) kimutatást tartozik késziteni arról, hogy az egyes szövetkezeti tagok az alapszabályokban illetőleg a kereskedelmi törvényben megállapitott felelősséghez képest, mennyivel tartoznak a társasági adósságok fedezéséhez járulni.

A mennyiben a szövetkezeti tagok a kivetett járulékok megfizetését megtagadják, a képviselőség a járulék-kimutatás két példányát az alapszabályokkal, továbbá a társasági hitelezők és a kötelezett szövetkezeti tagok névjegyzékével együtt, jóváhagyás végett a csődbiróságnak bemutatni tartozik[1]).

258. A csődbiróság, mielőtt a járulék-kimutatás felett határozna, az észrevételek megtételére határnapot tűz ki, s arra a szövetkezeti tagokat az alapszabályokban meghatározott módon azon kijelentéssel idézi meg, hogy szabadságukban áll a járulék-kimutatást akár a csődbiztosnál, akár a képviselőségnél megtekinteni. E végből a járulék-kimutatás egyik példánya a csődbiztosnak, a másik pedig a képviselőségnek adandó ki.

A képviselőség a tárgyalásra külön megidézendő; a meg nem jelent szövetkezeti tagok részére gondnok nevezendő ki.

259. A tárgyalást a csődbiztos vezeti, kinek lehetőleg oda kell hatni, hogy az érdekeltek közt egyetértést létesitsen. Ha ez nem sikerül, az észrevételeket jegyzőkönyvbe vezetteti, az azok alapos megbirálására szolgáló ténykérdéseket tisztába hozza s a jegyzőkönyvet az érdekeltek által aláiratja, vagy az aláirás megtagadását a jegyzőkönyvben kitünteti. A mennyiben a tárgyalás egy határnapon be nem fejezhető, a csődbiztos annak folytatására újabb határnapot tűz ki, arról a jelenlevőket azonnal szóval értesiti, s ennek megtörténtét a jegyzőkönyvben kitünteti.

A felvett jegyzőkönyv a csődbirósághoz haladéktalanul beterjesztendő, mely a járulékkimutatás felett végzésileg határoz s határozatáról a képviselőséget kézbesités, a szövetkezeti tagokat pedig hirdetvény utján értesiti.

260. Ha a szövetkezeti tagok, a járulékkimutatás tekintetében hozott határozat jogerőre emelkedésétől számitandó tizenöt nap alatt kötelességeiknek eleget nem tesznek, a képviselőség a kivetett járulékokat az egyes szövetkezeti tagoktól végrehajtás utján behajtani tartozik.

A végrehajtás a csődbiróságnál kérendő, mely azt a polgári eljárás szabályai szerint foganatosittatja.

---

[1]) Az 1898. XXIII t. c. értelmében müködő gazdasági és ipari hitelszövetkezetek csődje tekintetében részben eltérő szabályok irányadók ld. e részben a kereskedelmi törvény 257. §-ához füzött megjegyzést.

Section III. Settling the Balance Sheet.

255. If the bankrupt has presented the balance sheet, the trustee of his estate is bound to examine the presented balance sheet, if necessary with the intervention of experts, and to settle it.

If, on the other hand, the bankrupt has not presented the balance sheet, the trustee of his estate ought to draw it up or, if necessary, have it drawn up by experts.

The trustee in both cases proceeds if possible with the concurrence of the bankrupt (§ 101).

The settled balance sheet, which must be annexed to the bankruptcy documents, may be inspected by the interested parties and a copy thereof be obtained.

256. After the verification proceedings the trustee of the estate rectifies the balance sheet in concurrence with the bankruptcy committee and submits it to the Commissary in Bankruptcy for the purpose of examination by him or by experts.

Section IV. Various Provisions concerning Co-operative Associations.

257. If the bankruptcy proceedings have advanced so far that the plan of final distribution can be drawn up (§ 196), the representatives of the co-operative association (§ 243) must draw up a return showing what amount the individual members of the association are bound to contribute to the payment of the debts of the association according to their liability as established by the Commercial Law or by the articles of association.

So far as the members of the co-operative association refuse payment of the settled contributions, the representatives must submit to the Bankruptcy Court for ratification two copies of the return of contributions, together with the articles of association, and a list of the names of the creditors of the association and of the members of the association liable[1]).

258. Before the Bankruptcy Court decides concerning the return of contributions, it fixes a day for the tendering of objections and summons the members of the association for this day according to the method fixed by the articles of association, with a warning that they may examine the return of contributions either with the Commissary in Bankruptcy or with the representatives. To this end, one copy of the return of contributions must be delivered to the Commissary in Bankruptcy the other to the representatives.

The representatives must be summoned to the proceedings separately. For the members of the co-operative association who have made no appearance a curator must be nominated.

259. The proceedings are conducted by the Commissary in Bankruptcy, who ought to do his best to bring about an agreement between the interested parties. If he does not succeed in doing so, he has the objections drawn up in a protocol, explaining the state of facts on the basis of which the objections may be thoroughly judged, and has the protocol signed by the interested parties, or a note made when signature is refused. If the proceedings cannot be ended on one day, the Commissary in Bankruptcy ought to fix another day for the continuation of the same, and immediately notify the interested parties who have made appearance, and a note must be made in the protocol of his having done so.

The protocol drawn up must immediately be submitted to the Bankruptcy Court, which determines upon the return of contributions by a decision. This decision must be communicated to the representatives by serving it on them, and to the members of the co-operative association by an advertisement.

260. If the members of the co-operative association do not comply with their obligations within fourteen days to be reckoned from the day on which the decision given concerning the return of contributions becomes final, the representatives are bound to exact the settled contributions from the individual members of the co-operative association by execution levied against their property.

The execution must be applied for at the Bankruptcy Court, which has it carried into effect in accordance with the provisions of the Judicial Procedure Ordinance.

---

[1]) In the bankruptcy of agricultural and industrial co-operative associations carrying on business according to Art. XXIII of 1898, different rules apply in part. See Excursus to Art. 257 of the Commercial Law.

A csődbiróság a képviselőséget e határozatok meg nem tartása esetében ezer forintig terjedhető pénzbirsággal sujthatja, esetleg a végrehajtással a tömeggondnokot megbizhatja.

261. A mennyiben a kivetett járulékok az egyes szővetkezeti tagoktól egészen vagy részben be nem hajthatók, a képviselőség a be nem hajtott járulékok tekintetében új kimutatást készit, melynek elintézésére és foganatositására nézve a megelőző §§. határozatai szolgálnak irányadóul.
További kivetésnek helye nincsen, s a csődhitelezők követeléseiket a szövetkezeti tagok ellen, a kereskedelmi törvény 232. §-a szerint, érvényesithetik.

Harmadik czím. Vegyes és átmeneti intézkedések.

I. Fejezet. Sommás eljárás.

262. Ha a csődnyitás idejekor vagy a tömeggondnok jelentéséből az tűnik ki, hogy a közadós javai az eljárási költségek fedezésére elegendők ugyan, de nagyobb részben könnyen értékesithető ingóságokból állanak, és a kétségtelen előjoggal biró követelések valószinüleg az egész vagyont felemésztik, a biróság sommás eljárást rendelhet.

263. A sommás eljárásnál következő eltéréseknek van helye: 1. a hirdetvény egyszeri közzététele elegendő; — 2. csupán felszámolási határnap tüzetik ki és a bejelentéseknek a felszámolási határnapig kell megtörténni; — 3. a felszámolás megkezdése előtt az egyezség megkisérlendő; — 4. csődválasztmány nem választatik; — 5. a tömeg részletes felosztása mellőzhető (178. §.).

264. A tömeggondnok az ügykezelést egyedül vezeti; azon esetekben azonban, melyekben a jelen törvény szerint a csődválasztmány határozata vagy hozzájárulása lenne szükséges, a csődhitelezők határoznak.

II. Fejezet. Büntető határozatok.

265. Vétséget követ el és három évig terjedhető fogsággal, továbbá ezer frtig terjedhető pénzbirsággal és hivatalvesztéssel büntetendő az, a ki azon czélból, hogy a közadósnak, vagy magának, vagy másnak előnyt szerezzen, a csődeljárásban koholt követelést jelent be, vagy ilyen követelés bejelentésére más személyt használ fel.

266. Vétséget követ el és két évig terjedhető fogsággal és ötszáz frtig terjedhető pénzbirsággal büntetendő az, a ki a hitelezők valamelyikének, vagy annak beleegyezésével hozzátartozójának azon czélból, hogy szavazatával bizonyos határozat hozatalához hozzájáruljon, pénzt vagy pénzértéket vagy más előnyt ád vagy igér.

Ugyanazon büntetéssel büntetendő az is, a ki az emlitett czélból adott vagy igért pénzt, pénzértéket vagy előnyt elfogadja[1]).

[1]) A csalárd és vétkes bukás tekintetében a büntető törvénykönyv, az 1878 évi V. t. cz., a következőkép intézkedik: A 414 §. értelmében a csalárd bukás büntettét követi el a vagyonbukott, ki azon célból, hogy hitelezőit megkárositsa: 1. vagyonához tartozó értéktárgyat elrejt, félretesz, értékén alul elidegenit, elajándékoz, vagy őt cselekvőleg illető követelést elenged, eltitkol, vagy valótlan követelést kifizet; 2. oly adósságot, vagy kötelezettséget valónak ismer el, mely egészben vagy részben valótlan; 3. egy vagy több hitelezőjét kielégiti, zálog vagy megtartási jogának engedélyezése, vagy vagyona valamely részének átengedése által kedvezményben részesiti; 4. kereskedelmi könyveket, ha a törvény azok vezetésére kötelezte, nem vezetett, vagy azokat megsemmisitette, elrejtette, hamisan vezette, vagy akkép változtatta meg, hogy azokból cselekvő és szenvedő állapota, vagy üzletének forgalma ki nem derithető. — A csalárd bukás büntette 5 évig terjedhető fegyházzal, ha pedig az okozott kár 2000 forintot tul nem halad, 3 évig terjedhető börtönnel büntetendő. A szabadságvesztés büntetésen felül hivatalvesztés és a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztése is megállapitandó (415. §). — Amenynyiben pedig az adós fizetésképtelenségbe jutván a 414. §-ban meghatározott cselekmények valamelyikét azon czélból, hogy hitelezőit megkárositsa, elköveti, de ellene a csőd akár azért, mert csak egy hitelezője van, akár azért, mert vagyona a csőd költségeinek fedezésére elégtelen, ki nem mondatott, amennyiben a csalás által okozott kár 100 koronát meg nem halad, a csalás vétségét, amennyiben pedig a kár ezen összeget meghaladja, avagy a tettes csalás miatt már két

The Bankruptcy Court may inflict a fine on the representatives not exceeding one thousand Gulden (two thousand Kronen) in case of non-compliance with this enactment, and eventually entrust the carrying out of the execution to the trustee of the bankrupt estate.

261. If the settled contributions in whole or in part cannot be exacted from the individual members of the co-operative association, the representatives must make a new return of the contributions not exacted to the settling and carrying out of which the enactments of the previous §§ apply.

No further contributions are settled. The bankruptcy creditors may enforce their claims against the individual members of the co-operative associations according to § 232 of the Commercial Law.

Third Title. Miscellaneous and Transitory Provisions.

Section I. Summary Proceedings.

262. If it appears on the occasion of the declaration of bankruptcy, or by the report of the trustee of the bankrupt's estate, that the assets of the bankrupt are sufficient to cover the costs of the proceedings, but that the larger part of them consists of movable goods capable of easy realisation, and that the claims privileged beyond any doubt will probably absorb the whole assets, the Court may order summary proceedings.

263. In the case of summary proceedings the following provisoes have effect: 1. one publication of the advertisement is sufficient; — 2. only one day for verification is fixed; notice of claims may be given up to the day of verification; — 3. before beginning the proceedings for verification, a composition must be attempted; — 4. no bankruptcy committee is elected; — 5. partial distribution of the bankrupt's estate is not necessary (§ 178).

264. The trustee of the estate conducts the administration himself; in those cases, however, in which according to the present Law the resolution or the consent of the bankruptcy committee is necessary, the bankruptcy creditors decide.

Section II. Penal Provisions.

265. Any person who, with the intention of acquiring an advantage for the bankrupt or for himself or for a third person, gives notice during the bankruptcy proceedings of a fictitious claim, or employs a third person to give such notice, commits an offence and is punishable with imprisonment not exceeding three years, and further with a fine not exceeding one thousand Gulden (two thousand Kronen) and disqualification.

266. Any person who gives or promises money or value in money or any other advantage to one of the creditors, or to a kinsman of his with his consent, in order that he may assist with his vote to pass a certain resolution, commits an offence and is punishable with imprisonment not exceeding two years and a fine not exceeding five hundred Gulden (one thousand Kronen).

The person who accepts the money, value in money or advantage given or promised with the intention mentioned is liable to the same punishment[1]).

[1]) As to fraudulent and culpable bankruptcy the Penal Law (Art. V of 1878) contains the following provisions: In accordance with § 414 the bankrupt commits the crime of fraudulent bankruptcy if, with the intention of injuring his creditors, he 1. conceals, removes, alienates for less than their value, or makes a gift of assets belonging to his estate or releases or conceals outstanding debts or pays a fictitious claim; — 2. acknowledges claims or debts, either wholly or partially non-existing; — 3. satisfies one or more of his creditors, or gives them a preference by granting them a pledge or right of detention, or by conveyance of a part of his assets to them; — 4. omits to keep books in spite of his being required to do so by the law, or destroys or conceals them or keeps them fraudulently or mutilates them in such a way that the state of his assets and liabilities or the state of his affairs cannot be established. The crime of fraudulent bankruptcy is punishable with imprisonment with hard labour up to 5 years, or if the damage does not exceed 2000 Gulden (4000 Kronen) with imprisonment up to 3 years. Beyond the imprisonment, disqualification as well as suspension from political rights must be pronounced (§ 415). — So far as the bankrupt has committed one of the acts mentioned in § 414 with the intention of injuring his creditors, and bankruptcy is not declared against him, either because he has only one creditor or because his property is insufficient for covering the costs of the proceedings, his misdemeanour is that of fraud, that is to say, if the amount of damage caused by the fraud does not exceed 100 Kronen, as the offence of fraud, and if the damage does

III. Fejezet. Átmeneti intézkedések.

267. A jelen törvény életbelépésével az 1840: XVI. t.-cz. 9. §., az 1840: XXII. t.-cz., az 1844: VII. t.-cz., ugyszintén az ezeket kiegészitő vagy módositó, nemkülönben a csődjogra vonatkozó egyéb törvények, szabályok és rendeletek hatályon kivül helyeztetnek.

A jelen törvény hatálybalépése előtt, az 1840: XVI. t.-cz. 9. §-a és a kereskedelmi törvény 552. §-a alapján szerzett jogok érintetlenül maradnak, s a bejegyzett hozomány, hitbér és jegyajándék az átalános csődtömegből az első osztálybeli követelések után és a második osztálybeli követeléseket megelőzőleg elégitendő ki.

268. A jelen törvény által az 1876: XXXVI. törvényczikk 17., 27. és 28. §-ai nem érintetnek.

269. A jelen törvény első részének intézkedései a törvény hatálybalépésének időpontja előtt elrendelt csődökre nem alkalmazhatók.

Ungyanezen törvénynek a jogcselekvények megtámadására és a beszámitásra vonatkozó intézkedései pedig, a törvény hatálybalépése előtt keletkezett jogcselekvényekre, illetőleg követelésekre akkor sem alkalmazhatók, ha a csőd az emlitett időpont után nyittatik meg.

270. A jelen törvény hatálybaléptetési időpontjának meghatározásával, annak végrehajtásával és az eljárás tekintetében szükséges átmeneti intézkedések megállapitásával az igazságügyminiszter bizatik meg.

271. Fiumét illetőleg felhatalmaztatik az igazságügyminiszter, hogy a jelen csődtörvényt külön rendelettel léptesse hatályba és ezen rendeletben az ottani viszonyoknak megfelelő módositásokat megtehesse[1]).

Kereskedelmi vonatkozásu törvényeink áttekintése.

Kereskedelmi törvényünk tárgyi köre lényegesen nagyobb, mint más s különösen az osztrák és német kereskedelmi törvényeké. Magában foglalja ugyanis a szövetkezetek jogát, a közraktári ügylet, a biztositási vállalatok és ügyletek, végül a kiadói és alkuszi ügyletek jogi szabályozását, úgy hogy a kereskedelmi törvényen kivüli kereskedelmi jogra, a külföldön kereskedelmi melléktörvényeknek nevezett törvényhozási alkotásokra nálunk sokkal kevésbé volt szükség.

---

izben megbüntetve volt és utolsó büntetésének kiállása óta 10 év még el nem telt, a csalás bűntettét követi el. A csalás vétségének büntetése egy évig terjedhető fogház és 500 forintig terjedhető pénzbüntetés. A csalás büntette pedig 5 évig terjedhető börtönbüntetéssel illetőleg amennyiben a kár értéke a 2000 forintot meghaladja, valamint visszaesés esetén 5 évig terjedhető fegyházzal és 2000 forintig terjedhető pénzbüntetéssel sujtandó (büntető törvénykönyv 380, 381, 383 és 387 §§). — A vétkes bukás vétségét követi el és két évig terjedhető fogházzal büntetendő azon vagyonbukott, aki 1. fizetési képtelenségbe pazarlása, gondatlan üzletvezetése, tőzsdejáték, vagy olyan merész üzletek által jutott, melyek rendes üzletköréhez nem tartoznak; 2. a 414 § 4. pontjában megjelölt valamelyik cselekményt (könyvek vezetésének elmulasztását, azok megsemmisitését, elrejtését, a valóságnak meg nem felelő vezetését stb.) nem azon czélból követi el, hogy ezáltal hitelezőit megkárositsa; 3. kereskedelmi könyvek vezetésére kötelezve, cselekvő és szenvedő vagyonállapotáról évenként rendes mérleget nem készit; 4. miután fizetésképtelenségét tudta, vagy tudnia kellett, uj adósságokat csinált, vagy a csődkérvény beadásának elmulasztása által alkalmat szolgáltatott arra, hogy vagyonára egy vagy több hitelezője zálog, vagy megtartási jogot nyerjen (416. §). — Kereskedelmi társaságok csődje esetén a csalárd, illetőleg vétkes bukás miatt a bünösség az üzlet vezetésével megbizott azon személyeket terheli, akik a büntető cselekményt elkövették (417 §).

[1]) A csődtörvényt az igazságügyministernek 1881 november 1-én, 3328 I. M. E. sz a. kelt rendelete 1882 január 1-vel léptette életbe, a Fiume város és kerületében való életbeléptetéséről pedig az 1889 november 14-én 3488 sz. a. kelt rendelete intézkedik. — [2]) Ld. a képviselőház irományainak (1906—1911 iki országgyülés) 564. és 465. sz-ait. — [3]) Ezidőszerint a vidéken csak egy ilyen biróság müködik Temesvárott.

Section III. Transitory Provisions.

267. Upon this Law coming into operation § 9 of Art XVI of 1840, Art. XXII of 1840, Art. VII of 1844, as well as all Laws, Decrees and Ordinances, supplementing or modifying these Laws or referring to bankruptcy law, are repealed.

Rights acquired before this Law comes into operation by virtue of § 9 of Art. XVI of 1840 and of § 552 of the Commercial Law remain unchanged, and *allatura uxorea*, *dos* and paraphernalia, an entry of which has been made, are to be satisfied out of the general bankruptcy estate after the claims of the first class and before the claims of the second class.

268. §§ 17, 27 and 28 of Art. XXXVI of 1876 remain unchanged by the present Law.

269. The enactments of the First Part of this Law do not apply to bankruptcies declared before the coming into operation of this Law.

The enactments of this Law relating to the impugning of legal transactions and to set-off do not apply in any case to legal transactions or claims arising at a period before this Law comes into operation, even if bankruptcy has been declared after the said time.

270. With the fixing of the time at which the present Law shall come into operation, with the execution of this Law and with the settling of the provisions concerning procedure for the time of transaction, the Minister of Justice is entrusted.

271. The Minister of Justice is authorised to give effect to the present Law concerning Fiume by means of a special Ordinance and to make modifications appropriate to the circumstances there[1]).

Supplementary Commercial Laws.

The sphere of the matters dealt with by our Commercial Code is much wider than that of other foreign Commercial Codes, e. g. that of the Austrian or German Commercial Code. It embraces the Law of co-operative associations, of the business of warehouses, insurance companies, publishers and brokers, in consequence whereof we have less need of the regulation of commercial relations outside the Commercial Code, by legislation in the form of supplementary Laws, than in foreign countries. It follows that we have also fewer supplementary commercial Laws.

---

exceed that amount, and further, if the bankrupt has already been validly convicted for fraud twice, and ten years have not elapsed since his last conviction, as the crime of fraud. The offence of fraud is punishable with imprisonment for not exceeding 1 year and a fine up to 500 Gulden (1000 Kronen), the crime of fraud with imprisonment for not exceeding 5 years (if the damages exceed the amount of 2000 Gulden, or in case of relapse, with imprisonment and hard labour for not exceeding 5 years) and with a fine not exceeding 2000 Gulden (§§ 380, 381, 383, and 387, Penal Law.) — The bankrupt commits the offence of culpable bankruptcy and is punishable with imprisonment for not exceeding two years: 1. if he has brought on or contributed to his bankruptcy by unjustifiable extravagance in living, by carrying on his business carelessly or by gambling on the Exchange or hazardous transactions concluded outside the course of his regular business; — 2. if he has been guilty of the acts or omissions mentioned by par. 4 of § 414 (viz. omission to keep books, destroying or concealing books, fraudulent keeping of books etc.), without the intention of injuring his creditors; — 3. if he omits in spite of his obligation to keep books, to draw up a yearly balance sheet of his assets and liabilities; — 4. if, although he has knowledge, or ought to have knowledge, of his insolvency, he incurs new liabilities, or if, by omitting to lodge a bankruptcy petition against himself, he gives occasion for the acquisition by one or more creditors of rights of lien over or detention of his assets (§ 416). — In case of the bankruptcy of a trading association those persons who are entrusted with carrying on the business and who have committed the misdemeanour are criminally responsible for fraudulent or culpable bankruptcy.

[1]) The Bankruptcy Law became effective by the Ordinance of the Minister of Justice issued the 1st November 1881 (No. 3328 J. M. E.) which fixed the time of its coming into operation as the 1st of January 1882. The Bankruptcy Law became effective for Fiume (and her county) by Ordinance of the Minister of Justice issued the 14th of November 1889 (No. 3488 J. M. E.).

Ez a mai állapot azonban előreláthatólag mára közel jövőben megváltozik. Kormányunk ugyanis a kereskedelmi jog szükségesnek mutatkozó fejlesztését nem a kereskedelmi törvény rendszeres reviziója, hanem speciális törvények utján kivánja eszközölni. Igy a képviselőház 1907 julius 5 iki ülésen az igazságügyi minister benyujtotta a csekktörvényjavaslatot, továbbá a kereskedelmi üzletek átruházásáról szóló törvényjavaslatot, amely utóbbi javaslat a kereskedelmi törvény 20. §-át helyezné hatályon kivül[2]. E törvényjavaslatokat, hivatalos hiradások szerint követni fogja a szövetkezeti törvény tervezete, továbbá a magánbiztositási vállalatok állami felügyeletét szervező törvényjavaslat.

Tözsdék. A tözsdék jogi helyzete mindeddig nem nyert törvényhozási szabályozást. A budapesti Áru és értéktőzsde. továbbá a fiumei kereskedelmi tőzsde kormányhatóságilag jóváhagyott alapszabályaik alapján a kormány felügyelete alatt, de önkormányzati alapon müködnek. A budapesti Áru és Értéktőzsde, valamint a vidéki termény és gabonacsarnokok[3] választott biróságának müködése az 1870, II. t. cz.-en, illetőleg a perrendtartási novella, az 1881. LIX. t. cz. 94—99 §§-n alapszik.

Bankügy. A bankügy sem részesült általános szabályozásban. A záloglevelek és egyéb külön fedezeti kötvények kibocsátására vonatkozó szabályokat a kereskedelmi törvény függelékében adtuk elő. A kézizálogkölcsön ügyletekkel foglalkozó intézetekről az 1881, XIV. t. cz. intézkedik. Az értékpapir részletügyletre vonatkozó szabályokat (1883, XXXI. t. cz.) a kereskedelmi törvénynek a vételről szóló czimének függelékében közöltük.

Jegybankunk ezidőszerint (a magyar állam önálló törvényhozási jogának fentartása mellett) az ,,osztrák magyar bank". A bankszabadalmat megadó, illetőleg meghosszabbitó törvényeink egyuttal becikkelyezik a bank alapszabályait, valamint annak módositásait, igy az 1878. XXV. az 1887. XXVI. és az 1899. XXXVII. t. cz.-kek. Azon előfeltételeket, amelyek mellett a bank közraktári zálogjegyeket leszámitolhat, az 1890 XX. t. cz. állapitja meg.

Pénzrendszerünk alapja gyanánt az 1892. XVII. t. cz. az austriai érték helyébe az aranyértéket fogadta el s számitási egyeség gyanánt a koronát állapitotta meg, Egyidejüleg az 1892. XVIII. t. cz. beczikkelyezte az érme és pénzrendszer tekintetében Ausztriával kötött egyezményt. A koronaérték megállapitásáról szóló törvényt kiegészitik, az 1899 XXXII. 1907. X. és 1907. XLVII. t. cz. az Ausztriával kötött és fentebb emlitett egyezményt az 1899. XXXIII. 1907. XI és 1907 XLVIII. t. cz.-kel becikkelyezett pótegyezménye. A koronaértékben való közkötelező számitásról szóló 1899. XXXVI. t. cz. alapján a koronaérték 1900 január 1-ével egyedüli kizárólagos érték gyanánt lépett az ausztriai érték helyébe oly módon, hogy egy osztrák értékü forint két koronával számitandó. A készfizetések feltétele tekintetében, habár a közös függő államadósság már hosszabb ideje beváltatott, a két állam között megegyezés még nem jött létre.

Közlekedésügy. A vasuti jog tekintetében az 1880, XXXI. és 1888. IV. t. cz. foglalkoznak a helyi érdekü vasutak jogviszonyaival, az 1868. I. és 1881. LXI. t. cz. a vasutak és csatornák központi telekkönyvével, az 1886. XXXII. t. cz. megállapitja a külföldi vasutak üzleteszközeinek a végrehajtás alól való mentességét. A közforgalomnak átadott gépereju vasuti vállalatok alkalmazottainak szolgálati rendtartását a kereskedelmi minister az 1907. XLIX. t. cz. ben foglalt meghatalmazás alapján a magyar korona országainak egész területére rendeleti uton állapitja meg, Elökészités alatt áll továbbá egy rendszeres helyiérdekü vasuti törvény. Másfelöl a törvényhozás intézkedése szükseges a közforgalomra szánt legtöbb vasut engedélyezéséhez s igy törvénytárunkban igen sok az egyes vasutvonalak engedélyezésére vonatkozó törvény.

A vasuti fuvarozás tekintetében a kereskedelmi törvényen kivül a berni egyezmény és a vasut üzletszabályzat irányadók, amelyekre nézve a ker. törv. 393 §-ánál adtuk elő megjegyzéseinket.

A pósta jogára vonatkozólag (Nemzetközi póstaegyezmény, póstaügyletek joga, postatakarékpénztár) ld. a keresk. törvény 421. §-ánál mondottakat.

This state of things will probably be changed soon. Our Government has no intention of regulating the commercial law by a radical revision of the Commercial Code (XXXV of 1875), but by creating a series of special Laws. The Minister of Justice submitted to the House of Representatives a draft of a Cheque Law on the 5th of July 1907, which came into force as Art. LVIII of 1908, and also a draft concerning the transfer of commercial business, which became law as Art. LVII of 1907, and which partly invalidates and modifies § 20 of the Commercial Law. A draft concerning the right of co-operative associations and concerning government supervision of insurance companies will also soon be submitted[1]).

Exchanges. The legal position of Exchanges is not yet regulated by legislation. The Budapest Goods and Stock Exchange and the Fiume Commercial Exchange, however, on the basis of their Statutes ratified by the Government and under continous supervision of the Government, are conducted with a very large autonomy. Arbitral Courts of the Budapest Goods and Stock Exchange, as well as of the Halls for Grains and Products, are conducted on the basis of Art. II of 1870 and §§ 94—97 of the new Law of Civil Procedure[2]).

Banking. There are no general laws regulating this branch of commercial life. We have given the Laws concerning the issue of mortgage bonds and funded debentures in the Appendix to the Commercial Code. The legal position of institutions carrying on the business of giving loans on pledges is regulated by Art. XIV of 1881. The provisions of Art. XXXI of 1883 concerning the sale of negotiable securities on instalments will be found in the excursus to the title "Purchase" of the Commercial Code.

There only actually exists one issuing bank, the "Austro-Hungarian Bank" (with the reservation of the right of independent legislation on the part of Hungary). The Laws granting and prolonging the privilege incorporate also the articles of association and the modifications thereof, namely Art. XXV of 1878, Art. XXVI of 1887, and Art. XXXVII of 1899. The conditions under which the Bank may discount warrants of warehouses are fixed by Art. XX of 1890.

As the basis of our system of monetary standard, Art. XVII of 1892 has established the gold standard instead of the Austrian standard and the Krone as the unit of calculation. By Art. XVIII of 1892 the Treaty of Standard and Coinage concluded with Austria was simultaneously confirmed. The law concerning the Kronen standard was modified by Art. XXXII of 1899 and Arts. X and XLVII of 1907, whilst the Treaty with Austria above mentioned was confirmed by Arts. XI and XLVIII of 1907. By Art. XXXVI of 1899 concerning the generally obligatory calculation in Kronen, the Kronen standard was introduced as the exclusively and solely valid standard on January 1st 1900, so that one Gulden Austrian standard is to be calculated as equal to two Kronen. As regards payment in cash between the two States no treaty has been brought about, although the common floating debt has been redeemed a long time since.

Communication. In this branch of commercial life Arts. XXXI of 1880 and IV of 1888 regulate the legal position of the local railways (so-called vicinal railways), Arts. I of 1868 and LXI of 1881 the central land registers of the railway and canals and Art. XXXII of 1886 establishes the exemption from execution of the rolling stock of foreign railways. The official regulations concerning the staff and employees of the railways serving for the general traffic will be made by the Minister of Commerce in virtue of his authorisation contained in Art. XLIX of 1907 by means of an Ordinance, for the territory of the whole Kingdom. Further an organic law concerning the local railways is in preparation. Finally, many articles concerning the licenses of railways are contained in the Hungarian Laws, seeing that by far the greater part of the railways serving for public traffic are required to be licensed by the Government.

As to the conveyance of goods and persons by railway, the Treaty of Berne applies in addition to the Commercial Code: see note to § 393 of the Commercial Code.

As to the Post, see note to § 421 of the Commercial Code (International Post Treaty, the law relating to the business of the Post, Post Savings Bank etc.).

---

[1]) See Nos. 564 and 565 of the Report of Motives for legislation of the House of Representatives (Legislative period 1906—1911). — [2]) Besides the Arbitral Court of the Budapest Stock Exchange there actually exists only one in Temesvár.

A távirdák, távbeszélők s egyéb villamos berendezések közigazgatási jogáról az 1888. XXXI. t. cz. intézkedik, a nemzetközi távirda-egyezmény az 1875. LVI. t. cz.-kel cikkelyeztetett be, a távirda ügyletei tekintetében ld. a 421 § jegyzetét. A tenger alatti kábelek védelmét az 1888 évi X—XII. t. cz.-ek biztositják. Megjegyezzük végül, hogy a berlini nemzetközi radiotelegraf-egyezményt az 1909. XX. t. cz. iktatta törvénybe.

A belhajózás tekintetében nincs törvényünk s igy egyfelöl néhány ministeri rendelet, másfelöl a keresk. tövény 393—420 §§ valamint az egyes belhajózási vállalatok üzletszabályzatai (a felek megállapodásainak jellegével) irányadók. Az egyes hajózási vállalatok üzlet szabályzatai a szerződéses megállapodás erejével birnak és igy kötelezők ugyan, de nem lehetnek ellentétben a keresk. törvény imperativ elveivel.

A tengerjogra nézve lásd a bevezető megjegyzéseket.

Konzuli jog. A konzuli biráskodást az 1891 évi XXXI. t. cz. szabályozza.

Konzuli egyezményeket létesitettünk Németalfölddel, 1855 december 2-án Franciaországgal, 1884, VI. t. cz.; az Északamerikai Egyesült Államokkal, 1871 XXXVI. t. cz. Olaszországgal, 1875, XIII. t. cz. Portugáliával, 1874 XXXII. t. cz. Szerbiával, 1882, XXXV. t. cz.

Kereskedelmi[1]) illetőleg kereskedelmi és hajózási szerződéseink ezidőszerint a következő államok irányában állanak fenn: 1. Belgium, 1900, XXII. t. cz.; — 2. Chile, 1871, L. t. cz.; — 3. China, 1871, XXXV. t. cz.; — 4. Dánia, 1887, XXXVI. t. cz.; — 5. Egyptom, 1890, XLI. t. cz.; — 6. Francziaország, 1884, VI. t. cz. és 1885, XXVI. t. cz.; — 7. Görögország, 1887, XXXVII. t. cz.; — 8. Hawai, 1876, XXXII. t. cz.; — 9. Olaszország, 1908, XVIII. t. cz.; — 10. Japán, 1898, XXXII. t. cz.; — 11. A Kongó főokmány becikkelyezése, 1886, XIV. t. cz.; — 12. Korea, 1893, XXVII. t. cz.; — 13. Liberia, 1886, szeptember 1.; — 14. Liechtenstein fejedelemséggel adó és vám egyesülési szerődés, 1876, XLVIII és 1889 XIX. t. cz.; — 15. Marokkó, 1830, márczius, 19. Az Algézirasi értekezlet főokmányát az 1907. IV. t. cz. czikkelyezi be.; — 16. Mexiko, 1902, X. t. cz.; — 17. Németország, 1908, XX. t. cz.; — 18. Németalföld, 1867, márczius 26, illetőleg 1889, XXXVII. t. cz.; — 19. Nagy Brittánia, 1869, VIII. t. cz.; 1876, XLIX és 1877, XXVIII. t. cz.; — 20. Oroszország, 1908, XVI. t. cz.; — 21. Perzsia, 1857 május 17; — 22. Románia, 1910, V. t. cz.; — 23. Svéd és Norvégországok, 1874, XII. t. cz.; — 24. Svájcz, 1906. VII. t. cz.; — 25. Sziám, 1871, XXVIII., a szeszes folyadékokkal való kereskedés tárgyában kötött egyezmény 1886, X. t. cz.; — 26. Spanyolország 1895, XXV. t. cz.; — 27. Törökország, 1862, május 22., illetve az 1891, XLII. t. cz. A török értékvámok felemeléséhez való hozzájárulásunkról az 1907 XXXII. t. cz. intézkedik; — 28., Tunis, 1856 január 17; — 29. Eszakamerikai Egyesült Allamok, 1829, augusztus 27; — 30. Zanzibár, 1889, III. t. cz. — A Szerbiával kötött kereskedelmi szerződést az 1911, II. t. cz. cikkelyezte be.

---

[1]) Ausztriával való gazdasági viszonyunkra a fentiekben nem tértünk ki: ezidőszerint e viszony szabályozásának alapja még az 1899. XXX. t. cz.

The administrative right of telegraph offices, telephones and electrical installations, is regulated by Art. XXXI of 1888, the International Telegraph Treaty (of St. Petersburg) is articulated by Art. LVI of 1875; concerning the business of telegraph institutions see note to § 421 of the Commercial Law. The protections of submarine cables is regulated by Arts. X—XII of 1888. Finally, the Treaty of Berlin concerning wireless telegraphy was promulgated by Art. XX of 1909.

The inland navigation is not regulated by a special Law. Some Ministerial Ordinances on the one hand, and the enactments of §§ 393—420 of the Commercial Code on the other hand, together with the traffic regulations of the inland steamship companies (the latter, however, only having the character of stipulations between the parties and only in so far as they are not in opposition to the compulsory enactments of the Commercial Code) apply.

As to private and public maritime law, see the Introduction.

Consular Law. The consular Jurisdiction became regulated by Art. XXXI of 1891.

We have concluded consular Conventions with the Netherlands on the 2nd December 1855; with France by Art. VI of 1884; with the United States of North America by Art. XXXVI of 1871; with Italy by Art. XIII of 1875; with Portugal by Art. XXXII of 1874; and with Servia by Art. XXXV of 1882.

Commercial Treaties[1]) i. e. **Treaties of Commerce and Navigation** have been concluded with the following States: 1. Belgium, by Art. XXII of 1900; — 2. Chile, by Art. L of 1871.; — 3. China, by Art. XXXV of 1871; — 4. Denmark, by Art. XXXVI of 1887; — 5. Egypt, by Art. XLI of 1890; — 6. France, by Art. VI of 1884, and by Art. XXVI of 1885. — 7. Greece, by Art. XXXVII of 1887; — 8. Hawai, by Art. XXXII of 1876; — 9. Italy, by Art. XVIII of 1908. — 10. Japan, by Art. XXXII of 1898; — 11. The Congo, by articulation of the Congo Act (Art. XIV of 1886); — 12. Korea, by Art. XXVII of 1893; — 13. Liberia, on the 1st of September 1866; — 14. Lichtenstein, Treaty of Customs and Duties, by Arts. XLVIII of 1876 and XIX of 1889. — 15. Morocco, on the 19th March 1830, and articulation of the Algeciras Act, Art. IV of 1907; — 16. Mexico, by Art. X of 1902; — 17. Germany, by Art. XX of 1908; — 18. The Netherlands, on 26th March 1867 and Art. XXXVII of 1889; — 19. Great Britain, by Arts. VIII of 1869, XLIX of 1876, XXVIII of 1877; — 20. Russia, by Art. XVI of 1908. — 21. Persia, on the 17th May 1857; — 22. Rumania, by Art. V of 1910. — 23. Sweden and Norway, by Art. XII of 1874; — 24. Switzerland by Art. VII of 1906; — 25. Siam, by Art. XXVIII of 1871, and Treaty concerning the commerce with liquors by Art. X of 1886; — 26. Spain, by Art. XXV of 1895; — 27. Turkey, on 22nd March 1862 and by Art. XLII of 1891 and Art. XXXII of 1907; — 28. Tunis, on the 17th of January 1856; — 29. United States of North America on the 27th August 1829; — 30. Zanzibar, by Art. III of 1889. — The treaty of commerce with Servia was confirmed by Art. II of 1911.

[1]) We do not include the financial relationship with Austria in the above: as yet Art. XXX of 1899 serves as a basis of the regulation of this relationship.

Index.

(For Maritime Law see Austria.)

A

B

TRGOVAČKO, MJENBENO I STEČAJNO PRAVO HRVATSKE I SLAVONIJE

THE COMMERCIAL, BILLS OF EXCHANGE AND BANKRUPTCY LAW OF CROATIA AND SLAVONIA

I.

TRGOVAČKO I MJENBENO PRAVO

PRIREDIO

Dr. FRAN VRBANIĆ
SVEUČILIŠNI PROFESOR U ZAGREBU

II.

STEČAJNO I POBOJNO PRAVO KRALJEVINE HRVATSKE I SLAVONIJE SA UVODOM I SUDBENIM POSTUPKOM U TRGOVAČKO-PRAVNIM STVARIMA

OD

Dr. DRAGUTINA ČUPOVIĆA
SVEUČILIŠNOG PROFESORA U ZAGREBU

I.

COMMERCIAL AND BILLS OF EXCHANGE LAW

COMPILED BY

Dr. FRANZ VRBANIĆ
PROFESSOR OF AGRAM UNIVERSITY

II.

THE LAW OF BANKRUPTCY OF CROATIA AND SLAVONIA WITH AN INTRODUCTION AND AN EXPOSITION OF THE PROCEDURE FOR ENFORCING CLAIMS OF TRADERS

BY

Dr. KARL ČUPOVIĆ
PROFESSOR OF AGRAM UNIVERSITY

TRANSLATED FROM THE GERMAN

BY

W. BUTLER LLOYD, M. A.
OF THE INNER TEMPLE, BARRISTER-AT-LAW

LONDON
SWEET & MAXWELL, LIMITED
3 CHANCERY LANE

Sadržaj.

I.

Sporedni zakoni.

II.

Stečajni zakon.

Table of Contents.

I.

Special Laws.

II.

Law of bankruptcy.

Dio treći.

Zakon o pobijanju.

Third Part.

Law on Impeachment.

I

TRGOVAČKO I MJENBENO PRAVO

PRIREDIO

Dr. FRAN VRBANIĆ
SVEUČILIŠNI PROFESOR U ZAGREBU

COMMERCIAL AND BILLS OF EXCHANGE LAW

BY

Dr. FRANZ VRBANIĆ
PROFESSOR OF AGRAM UNIVERSITY

Uvod.

Postanak trgovačkoga i mjenbenoga prava u Hrvatskoj i Slavoniji u uskoj je svezi s razvojem političkih i državopravnih prilika ovih kraljevina. U onim krajevima zemlje, koji su spadali negdanjoj vojnoj Krajini, ne ima prije godine 1848. ni traga kakovoj kodifikaciji trgovačkoga i mjenbenoga prava; prometne prilike prosudjivale su se ponavjiše po običajnom pravu, a samo iznimice po pojedinima posebnima odredbama. Iza ove godine, pak sve dok Krajina nije razvojačena, bili su ovdje na snazi one isti propisi, koji su bili uvedeni i u Austriji. U gradjanskom dijelu Hrvatske bio je naproti i prije godine 1848. razvoj trgovačkoga i mjenbenoga prava drugačiji, jer je radi uske državopravne sveze izmedju Hravtske i Ugarske ovdje bilo vazda na snazi ono pravo, koje je vrijedilo i u Ugarskoj.

Kao što svagdje tako se je i u Ugarskoj i u gradjanskom dijelu Hrvatske trgovački promet prosudjivao prije svega po običajnom pravu. Prvi put kušalo se je kodificirati trgovačko i mjenbeno pravo istom godine 1779.; ovi pokusi nastavljeni su godine 1792. i 1827., dok napokon nije na državnomu saboru, koji je otvoren g. 1839., složeno, i u nekoliko zakonskih članaka od god. 1840. kodificirano, prilično opsežno trgovačko i mjenbeno pravo[1]). Ovo postojeće pravo donekle je naknadno promijenjeno i nadopunjeno zakonskim člancima VI. i VII. od god. 1843/44.

Dogadjaji od god. 1848. bijahu uzrokom, da je zakonarstvo glede trgovačkoga i mjenbenoga prava pošlo drugim pravcem. Prije svega je uveden carskim patentom od 25. siječnja 1850. za cijeli opseg austrijske monarkije, dakle uključivši i vojnu Krajinu i gradjanski dio Hrvatske, opći njemački mjenbeni red, kako je godine 1847. složen na konferenciji u Lipskom, sa svima onima promjenama, koje su bile odredjene i za Ugarsku[2]).

Pogledom na trgovačko pravo ostadoše i poslije godine 1848. na snazi trgovački zakoni od godine 1840. odnosno od g. 1843/44., samo su povrh toga izdani neki novi propisi. Tako napose „privremeni naputak bana Jelačića o uredbi trgovačkih i obrtnih posala u krunovini Hrvatskoj i Slavoniji od 20. travnja 1851“; naredba

[1]) Ovo starije trgovačko i mjenbeno pravo kodificirano je u slijedećima zakonskima člancima od godine 1840.: Zak. čl. XV. (Mjenbeni zakon. I. Dio. Matrijalno mjenbeno pravo. II. Dio. Mjenbeni postupnik). Zak. čl. XVI. (O trgovcima). Zak. čl. XVII. (O pravnim odnošajima tvorničara). Zak. čl. XVIII. (O pravnim odnošajima privrednih družtava). Zak. čl. XIX. (O trgovačkim korporacijama i mešetarima). Zak. čl. XXI. (O uknjižbi tražbina, da se zadobije pravo prvenstva). Zak. čl. XXII. (O stečaju). — [2]) Po naročitoj ustanovi § 7. car. patenta od 25. siječnja 1850. ostavljeni su od prijašnjega mjenbenoga prava na snazi slijedeći propisi: Od I. dijela zak. čl. XV: 1840. §§. 39. i 40. (o naledji na mjenici lažnoj); §§. 54—57. (o predočbi i o prihvatu u nedjelju i u svetac); § 97. (o dospjetku sajamskih mjenica); § 109. (o vremenu isplate na dan dospjelosti); § 112. (o vrsti novca, koja se ima na mjenicu platiti); § 135. (o pristojbi za prosvjed); i napokon §§. 193—200. (o založnom pravu i o pravu pridržanja). — Od zak. čl. VI: 1844 ostadoše na snazi: § 2. (o nevaljanosti mjenice pisane židovskim slovima) i § 28. (o krivotvorenju mjenice). — Drugi dio zak. čl. XV: 1840 nije duduše izgubio snagu novim mjenbenim redom već novim gradjanskim parbenim postupnikom od 12. rujna 1852.

Introduction.

The growth of the commercial law and law of bills of exchange in Croatia and Slavonia is intimately connected with the development of the political and constitutional history of these kingdoms. While before the year 1848 no trace can be found of a codification of the laws on these subjects in that portion of the country which was included in the former military administration, since commercial matters were for the most part judged in accordance with the customary law and only in exceptional cases in accordance with some special enactment, after that year and until the termination of the military administration the provisions of the Austrian law on these subjects were adopted. In that part of Croatia however which was under the administration of the civil authorities the development of this branch of the law prior to 1848 was different, since the close political union with Hungary led to the adoption of the laws in force in that country.

As in all other countries, so in Hungary and that part of Croatia which was under the civil administration, commercial matters were judged in the first place in accordance with the customary law. The first attempts at a codification of the commercial law and law of bills of exchange date from the year 1779; these attempts were renewed in the years 1792 and 1827, until in the Reichstag opened in 1839 a fairly comprehensive law of commerce and bills of exchange was drawn up and codified in several statutes of the year 1840[1]). Certain modifications and extensions of these statutes were introduced subsequently by Statutes Nos. VI and VII of 1843/44.

The events of the year 1848 gave a fresh direction to the legislation upon these matters. In the first place the general German Bills of Exchange Code, as adopted by the Leipzig Conference of 1847 with certain modifications[2]) which were applicable also to Hungary, was introduced by the Imperial Decree of January 25, 1850, for the whole of the Austrian Monarchy including both parts of Croatia.

In commercial matters the laws of 1840 or 1843/44 remained in force even after 1848; but certain new provisions were issued; as for instance the provisional rules issued by the Ban Jelačić for the conduct of commercial and industrial matters in the Crown lands of Croatia and Slavonia; the enactment of the Ministry of Com-

[1]) The old law of commerce and bills of exchange was comprised in the following statutes of 1844: Statute XV (Bills of Exchange Code, Part I, substantive law of bills of exchange, Part II rules as to courts competent to hear suits on bills of exchange); Statute XVI (of traders); Statute XVII (of manufacturers); Statute XVIII (of industrial associations); Statute XIX (of trading corporations and brokers); Statute XX (of carriers); Statute XXI (of the registration of debts for the purpose of obtaining a priority); Statute XXII (of bankruptcy). — [2]) By § 7 of the Imperial Decree of 25 January 1850, the following portions of the former law of bills of exchange were expressly retained: of Statute XV of 1840, part I, §§ 39 and 40 (as to indorsement on a forged bill), §§ 54—57 (as to presentment and acceptance on Sundays and holidays), § 97 (as to maturity of a market bill), § 109 (as to the time for payment at maturity), § 112 (as to the currency in which a bill is to be paid), § 135 (as to the fee for protest) and finally §§ 193—200 (as to the right of lien and retention). Of Statute VI, 1844, the following were retained: § 2 (as to the invalidity of bills written in Hebrew characters) and § 28 (as to forgery). The second part of Statute XV, 1840, was repealed not by the new code but by the new civil code of procedure of September 12, 1852.

ministarstva trgovine od 3. studenoga 1852. „o uredjenju poslovanja putujućih opravnika"; carski ukaz od 26. studenoga 1852. kojim je oglašen „zakon o društvima".

Kad je izdana carska diploma od g. 1860. pitalo se je i u Hrvatskoj kao što i u Ugarskoj: jesu li pravno valjani oni zakoni i one naredbe, koje su izdane za doba apsolutizma. Nu dok su u Ugarskoj na temelju zaključaka judex-kurijalne konferencije od g. 1860. opet uspostavljeni propisi mjenbenoga zakona sadržani u prvom dijelu zak. čl. XV: 1840. i ustanove zak. čl. VI: 1843/44., koje se odnose na ove propise, ostao je u Hrvatskoj i Slavoniji i nadalje na snazi opći mjenbeni red od 25. siječnja 1850; a zbog nastalih političkih prilika nije ni u Hrvatskoj kao što ni u Ugarskoj uveden opći njemački trgovački zakonik, koji je medjutim uveden u Austriji zakonom od 17. prosinca 1862. Iznimka učinjena je u tom pogledu samo glede postojale vojne Krajine; ovdje je okružnicom ministarstva rata od 14. lipnja 1863. uveden njemački trgovački zakonik s promjenama, u kojima se obzir uzima na tamo postojeće prilike.

Istom godine 1868., kad je posebnom nagodom uredjen državo-pravni odnošaj izmedju Ugarske i Hrvatske, stvorena je zakonskim člankom I: 1868. hrvatskoga, odnosno zakonskim člankom XXX: 1868. ugarskoga sabora zakonska podloga, na kojoj je na području zemalja krune ugarske postigunto jedinstvo obzirom na trgovačko i mjenbeno pravo.

Po §. 9. ovoga zakonskoga članka označeni su izmedju ostaloga za tako zvane zajedničke poslove svim kraljevinama krune ugarske „tako u obziru zakonarstva kao što i u obziru vladavine" (izvršbe): odredbe glede banka, zavoda za vjeresiju i osiguranje, povlastica, zaštite marka i muštra, pravo pomorsko, trgovačko i mjenbeno, te u opće trgovina; naproti je prema § 47. i 48. Hrvatskoj priznata potpuna autonomija i obzirom na zakonodavstvo i obzirom na izvršbu u svim poslovima unutarnje uprave, bogoštovja i nastave, te pravosudja ovamo računajući sudbenost u svim molbama, izuzevši sudbenost glede pomorskoga prava. Obzirom na ove ustanove stvaraju se i za Hrvatsku i Slavoniju na zajedničkom državnom saboru u Budapešti ne samo oni zakoni, koji se izravno tiču trgovačkoga prometa, nego i i oni, koji se protežu na materijalno trgovačko i mjenbeno pravo; naproti se na hrvatskomu saboru stvaraju, a po hrvatskoj zemaljskoj vladi u Zagrebu izvršuju, svi zakoni, koji se odnose na sudbeni postupak u rečenim poslovima, a napose i oni, koji se tiču cjelokupnoga materijalnoga i formalnoga gradjanskoga prava te sudbenoga ustrojstva. Naproti se smatra u potpunom opsegu zajedničkim poslom i glede zakonodavsta i glede uprave, uključivši i pravosudje, pravo pomorsko. Nu uza sve to imadu se po § 60. nagodbenoga zakona svi na zajedničkom saboru stvoreni i potpisom Njeg. Veličanstva providjeni zajednički zakoni za kraljevine Dalmaciju, Hrvatsku i Slavoniju izdavati u izvorniku hrvatskom te odaslati saboru ovih kraljevina.

Odkada je ovaj nagodbeni zakon stupio na snagu, jednakim se je načinom razvijalo trgovačko i mjenbeno pravo u Ugarskoj i u Hrvatskoj, te su obim kraljevinama u prilog došla sva nastojanja, da se postojećemu partikularizmu učini kraj, a zastarijele ustanove trgovačkoga i mjenbenoga prava, da se zamjene novima, koje će odgovarati modernomu prometu.

merce of November 3rd, 1882 "as to the conduct of the business of travelling commercial agents"; and the Imperial proclamation of November 26th, 1852 "as to the law of associations."

After the issue of the Imperial proclamation of 1860 the question was raised both in Croatia and Hungary as to the validity of the laws and enactments issued during the period of the absolute monarchy. But while in Hungary the Bills of Exchange Code contained in the first part of Statute XV of 1840 and such of the provisions of Statute VI of 1843/44 as refer to it, were re-enacted by the resolutions of the Judexcurial conference of the year 1860, the universal Bill Code of January 25, 1850 remained in force in Croatia and Slavonia. But the introduction of the universal German Commercial Code, which was adopted in Austria by the Law of December 17, 1862, was not followed by its introduction in Hungary or Croatia for political reasons. There was however an exception in the case of that part of Croatia which was under the military administration, where the German Commercial Code was introduced with certain alterations having reference to the state of affairs in that part of the country by a proclamation of the Ministry for War on June 14, 1863.

It was not until the year 1868, when the constitutional relationship between Hungary and Croatia was determined by a special treaty of arrangement, that a statutory basis was set up by Statute I: 1868 of the Croatian Diet and Statute XXX: 1868 of the Hungarian Diet upon which the uniformity of the law of commerce and of bills of exchange was attained for all the countries under the Hungarian Crown.

By § 9 of this Statute the regulations as to banks, and credit and insurance institutions and privileges, trade marks and copyright, and maritime and commercial law, and bills of exchange and commerce in general were declared to be matters jointly affecting the several kingdoms of the Hungarian Crown "for the purposes of legislation and government", while by § 47 and 48 complete autonomy was given to Croatia in legislation and government as to the internal administration, religion, education, and justice, including its administration in all courts of law saving in maritime matters. By virtue of these provisions all laws which have direct reference to commercial affairs or which relate to the substantive law of commerce or bills of exchange, are referred to the general Reichstag at Budapest, for Croatia and Slavonia also, while the procedure in these matters and the whole of the substantive and general civil law and the law as to the constitution of the courts are matters for legislation by the Croatian Diet and Government at Agram (Zagreb). The legislation and administration in maritime matters is treated on the other hand as a matter affecting all the States. Still by § 60 of the treaty of arrangement all the laws passed by the general Reichstag for the kingdoms of Dalmatia, Croatia and Slavonia, must be drawn up in Croatian, and signed by his Majesty and submitted to the Diets of these kingdoms.

Since this treaty of arrangement came into force the progress of the commercial law and the law of bills of exchange has been the same in Hungary and Croatia, and the efforts in both countries to get rid of the existing particularism and to replace the out-of-date portions of these laws by new provisions more adapted to modern commerce have benefited both kingdoms.

Prije svega je i uz sudjelovanje hrvatske zemaljske vlade godine 1875. stvoren novi trgovački zakon. Ovaj zakon proglašen je za Hrvatsku i Slavoniju u hrvatskom izvorniku kao zak. čl. XXXVII: 1875. zajedničkoga hrvat. ugar. sabora u „Zborniku zakona i naredaba valjanih za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju" br. 79 od g. 1875.[1]).

Naredbom bana od 7. prosinca 1875. stupio je ovaj novi trgovački zakon u gradjanskoj Hrvatskoj na snagu 1. siječnja 1876., a u bivšoj vojnoj Krajni na temelju kraljevske odluke od 28. travnja 1879. istom 1. siječnja 1880. U pravosudnom pako pogledu proveden je ovaj zakon naredbom bana od 26. prosinca 1875.

Još iste godine, i jednakim načinom kao što kod trgovačkoga zakona, započele su pripreme za izradbu novoga mjenbenoga zakona; one budu dogotovljene g. 1876. Novi mjenbeni zakon proglašen bude u hrvatskom izvorniku u „Zborniku zakona i naredaba" broj 8 od g. 1877. kao zak. čl. XXVII: 1876 zajed. hrv. ugar. sabora. Na temelju naredbe bana od 27. travnja 1877. stupio je ovaj zakon na snagu u gradjanskoj Hrvatskoj 1. lipnja 1877., a u bivšoj vojnoj Krajini, na temelju previšnje odredbe od 28. travnja 1879., dne 1. siječnja 1880.

Odkada je uvedeno novo trgovačko i mjenbeno pravo pak sve do danas, ostadoše odnosne ustanove nepromijenjene, samo je godine 1898. k prvomu dijelu, naslovu XI. trgovačkoga zakona (§§. 223—257) „o zadrugama", izdana novela „o gospodarskima i obrtnim vjeresijskim udrugama". Ova je novela proglašena u hrvatskom izvorniku u „Zborniku zakona i naredaba" br. 53. kao zak. čl. XXIII: 1898. zajed hrv. ugar. držav․ sabora. — Ustanove ove novele nisu prisilne naravi, one stavljaju na volju i postojećim zadrugama i onima, koje bi se imale na novo osnovati, da se urede prema njezinim propisima, ili da i u napredak djeluju, odnosno da se konstituiraju, u smislu propisa trgovačkoga zakona.

Što se tiče pomorskoga prava, to ne ima Hrvatska, prema gore navedenom državopravnom ugovoru s Ugarskom, u tom pogledu ni posebnoga zakonarstva ni posebne uprave. Pomorsko pravo smatra se posvemašnjim zajedničkim poslom i u pogledu pravosudnom. Obzirom na to vrijede u pomorskom pravu i za hrvatsko Primorje svi oni pojedini propisi i stariji zakoni, koje su kao takovi navedeni i za Ugarsku. Na novoj kodifikaciji pomorskoga prava radi se već od dulje vremena, te će prema državopravnom ugovoru novi zakon o pomorskom pravu kad bude gotov biti u svoje doba izdan kao zajednički zakon i na hrvatskom izvorniku.

Buduć da u trgovačkom i mjenbenom pravu, u koliko u samom zakonu ne ima za porabu zgodnih ustanova, u prvom redu primijeniti valja običajno pravo, a zatim propise općega gradjanskoga prava (§ 1 trg. zak.), ima se i u Hrvatskoj i Slavoniji kao pomoćno vrelo uzeti u obzir opći austrijski gradjanski zakonik. Ovaj zakonik uveden je cesarskim patentom od 29. studenoga 1852., te je još i danas na

[1]) Buduć da je hrvatski izvornik izdan u ovom izdanju od god. 1875. bio u mnogom pogledu neispravan, a uz to je u njemu bilo više bitnih pogrješaka, izdan je g. 1877. po drugi put ispravljeni hrvatski izvornik, te je ponovno uvršten u „Zbornik zakona i naredaba" od god. 1877. broj 44.

Next in the year 1875 a new Commercial Law was drawn up with the aid of the Croatian Government and it was published for Croatia and Slavonia as Statute XXXVII: 1875 of the Croatian-Hungarian Reichstag, in the original Croatian text in the collection of laws and enactments for the kingdoms of Croatia and Slavonia (Zbornik zakona i naredaba valjanih zakraljevinu Hrvatsku i Slavoniju) No 79 of the year 1875[1]).

By an enactment of December 7th, 1875 issued by the Ban, this new Commercial Law came into force in the portion of Croatia which was under civil administration as from January 1st, 1876, while in the military district it was introduced by the Royal enactment of April 28, 1879, as from January 1st, 1880. The enactment as to its judicial administration was issued by the Ban on December 26th, 1875.

In the same year and under the same conditions the preparations for a new law of bills of exchange were commenced and they were finished in 1876. The new Law was published in the collection of laws and enactments No. 8 of the year 1877 in the original Croatian text as Statute XXVII of 1876 of the Croatian-Hungarian Reichstag. By an enactment of the Ban of April 27th, 1877, this Law came into force in the civil districts of Croatia on June 1st, 1877, and in the military districts it was introduced by an Imperial enactment of April 28th, 1879, as from January 1st 1880.

Since the introduction of the new laws of commerce and bills of exchange, the law on these subjects has remained for the most part unchanged to this day, but in 1898 a supplementary Law "as to commercial and industrial credit associations" was issued to amplify Part. 2, Title XI of the Commercial Code (§§ 223—257), "as to co-operative societies", and it was published in the original Croatian text in the collection of laws and enactments No. 53 as Statute XXIII: 1898 of the Croatian-Hungarian general Reichstag. The provisions of this supplementary Law are not of compulsory application; new or existing societies are free to reconstitute themselves in accordance with them, or to constitute themselves or to continue to carry on business in accordance with the Commercial Law.

In maritime matters Croatia has under the above constitutional treaty with Hungary no power of separate legislation or administration. Maritime law is treated as a matter of common interest, including the administration of justice under that law. In this sphere of law therefore all the rules and statutes which were made for Hungary alone are applicable to the coastal districts of Croatia also. The work of codifying the maritime law has now been in hand for some time, and when it has been prepared the new Law will be published under the terms of the constitutional treaty as a common law in the original Croatian text.

Since in commercial matters and in dealings with bills of exchange, where no special provisions are found in the statute, the customary law in the first place, and the principles of the general civil law (§ 1 HGB) in the second place, are to apply, the Austrian general Civil Code must be taken into consideration in Croatia and Slavonia also. This was introduced by an Imperial edict of November 29, 1852, and

[1]) Since in this edition of 1875 several inaccuracies and important errors appeared in the Croatian original text, a rectified edition was produced and it was re-published in the collection of laws and enactments No. 44 of the year 1877.

snazi. S ovoga razloga nadopunjivati će se u Hrvatskoj, u koliko bude od potrebe, trgovačko pravo iz općega austrij zakonika istim onim načinom kao što i u Austriji; zato nam je na ovom mjestu samo upozoriti na dotičnu razložbu, koja je glede toga spomenuta i za Austriju.

Književnost.

I. Opća djela.

A) Zbirke zakona.

Opći državozakonski i vladin list za carevinu Austriju 1849—1852. Beč. 1850—1852.

Državozakonski list za carevinu Austrinj od godine 1853—1859. Beč. 1853—1859.

„Zemaljsko-zakonski i vladni list za krunovinu Hrvatsku i Slavoniju.“ Zagreb. 1850. i 1851. Godine 1852. pod naslovom: **„Zemaljsko-zakonski i vladni list za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju.“**

„Zemaljsko-vladni list za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju.“ Zagreb. 1853—1859.

„Zbornik zakona i naredaba valjanih za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju.“ Zagreb. 1863 i sl[1]).

„Zakonski članci sabora kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.“ (Na njemačkom jeziku.) 7. svezaka, u kojima se nalaze zakoni od 1868—1892.

„Zbornik ugarsko-hrvatskih skupnih zakona.“ Budapešta. 1871 i sl.

„List zemaljske uprave za hrvatsko-slavonsku vojnu Krajinu.“ Zagreb. 1872.—1881. (10 svezaka.)

„Uredovna zbirka naredaba pravosudne struke.“ Zagreb. 1885 i sl.

Kav dodatak ove zbirke izlaze „Plenarne rješidbe kr. hrv., slav., dalmat. stola sedmorice kao suda kasacijonalnog.“

Hartmann, Lav., (Kugli i Deutsch): „Hrvatski zakoni.“ Zbirka zakona valjanih u Hrvatskoj i Slavoniji. Zagreb od g. 1884. 35 svezaka[2]).

B) Pregledna i poredbena prikazivanja i enciklopedije.

Vrbanić, Juraj: Trgovačko-zakonoslovje. Zagreb. 1899.

C) Važniji časopisi, koji se bave trgovačkim pravom napose.

Mjesečnik pravničkoga društva u Zagrebu izlazi od g. 1875.

II. Trgovačko pravo napose.

1. Trgovački zakonik.

a. Priručne i naučne knjige.

Vrbanić, Fran: Trgovački zakon. Tumač zakonskom u članku XXXVII.: 1875. Zagreb. 1892.

2. Trgovačka društva.

Vrbanić, Fran: Udrugarstvo po ustanovah trgovačkoga zakona. I. Razdjel. O društvih. Zagreb. 1877.

III. Sporedni zakoni o trgovačkom pravu.[3])

Mjenbeno pravo.

Vrbanić, Fran: Mjenbeni zakon. Tumač zakonskomu članku XXVII: 1876. Zagreb. 1885.

Vrbanić, Juraj: Mjenbeno pravo. Druge izdanje. Zagreb. 1903.

Winter, Vilim: Tumač mjenbenomu zakonu. Zak. čl. XXVII.: 1876. Zagreb. 1882.

---

[1]) Od „Zbornika“ izašla su iznimice god. 1863. dva sveska. U prvom nalaze se naredbe i zakoni izdani g. 1860, 1861 i 1862.; jer u ovom razdobju u opće nije izdana posebna službena zbirka zakona; u drugom pako svesku izdani su zakoni i naredbe izašle tečajem godine 1863.

[2]) Svezak VII., uredio prvo izdanje A. Rušnov, a drugo dr. Franjo Salavary, sadržaje trgovački i mjenbeni zakon s obzirom na rješidbe kr. stola sedmorice u Zagrebu, kralj. ug. kurije u Budimpešti i vrhovnoga sudišta u Beču. — [3]) Literatura stečajnog i pobojnog prava navodi se na strani 13.

remains in force to this day. Thus the necessary amplifications of the commercial law by the Austrian Civil Code are the same in Croatia as in Austria, and therefore it is only necessary here to refer to the notes in this connection in the volume dealing with the latter country.

Bibliography.

I. General works.

A) Collections of laws.

General Imperial Gazette for the Empire of Austria, 1849—1852. Vienna. 1850—1852.

Imperial Gazette for the Empire of Austria for the years 1853—1859. Vienna. 1853—1859.

"Gazette for the crown lands of Croatia and Slavonia". Agram 1850 and 1851. In the year 1852 under the title **"Gazette for the Kingdoms of Croatia and Slavonia".**

"Gazette for the Kingdoms of Croatia and Slavonia". Agram. 1853—1859.

"Collection of the Statutes and Enactments in force in the Kingdoms of Croatia and Slavonia." Agram. 1863[1]).

"Statutes of the Diets of the Kingdoms of Croatia, Slavonia and Dalmatia". (In the German language.) 7. Vols. containing the Statutes of the years 1868—1892.

"Collection of the Common Croatian-Hungarian Laws". Budapest, 1871 et seq.

"Gazette for the portions of Croatia and Slavonia under military administration." Agram 1872—1881. (10 Vols.).

"Official collection of Enactments relating to the administration of Justice." Agram 1885 *et seq.*

A supplement to this collection is contained in the "Decisions of the Court of Seven for the Kingdoms of Croatia, Slavonia and Dalmatia, sitting as a court of appeal".

Hartmann, Leopold. (Croatian and German). "The laws of Croatia". A collection of the laws in force in Croatia and Slavonia. Agram. 1884, 35 Vols.[2]).

B) Systematic and Comparative Treatises, Encyclopædias.

Urbanić, Juraj: Treatises on the commercial law. Agram 1895.

C) Journals dealing particularly with the commercial law.

Monthly review of the association of lawyers in Agram. Published since the year 1875.

II. Special literature on the Commercial Law.

1. Commercial Code.

a. Handbooks and Treatises.

Urbanić, Franz: the Commercial Code. Commentary on Statute XXXVII: 1875. Agram, 1892.

2. Trading Associations.

Urbanić, Franz: the law of associations under the Commercial Code. Part I. Of partnerships. Agram 1877.

III. Special commercial laws.[3])

Bills of Exchange.

Urbanić, Franz: Law of bills of exchange. Notes on Stat. XXVII, 1876. Agram 1885.

Urbanić, Juraj: Law of bills of exchange. 2nd Edition. Agram 1903.

Winter, Wilhelm: Commentary on the law of bills of exchange. Stat. XXVII, 1876. Agram 1882.

---

[1]) In the year 1863 two volumes of the Zbornik (collection of laws) were issued; the first volume contained the statutes and enactments for the years 1860, 1861 and 1862, since during this period no official collection of laws had been brought out. The second volume was for the statutes and enactments of the year 1863. — [2]) Vol. VII, of which the first edition is by A. Rusnov, and the second by Dr. Fr. Salavary, contains the commercial law and law of bills of exchange in view of the decisions of the Court of Seven at Agram, the Royal Hungarian Court at Budapest, and the Supreme Court at Vienna. — [3]) The literature on the law of bankruptcy will be found on p. 13.

Trgovački zakon.

(Zak. članak XXXVII.: 1875).

Premda se s razloga navedenih u „Uvodu" hrvatski tekst ima smatrati izvornikom bilo bi uza sveto suvišno priopćiti i njemački njegov prijevod, jer su odnosni zakoni, budući zajednički izmedju Ugarske i Hrvatske, suglasni. Da se stoga ne opetuje njemački tekst zakona trgovačkoga i mjenbenoga, te zakona „o gospodarskim i vjeresijsqim udrugama", upućujemo na odnosni njemački prijevod spomenutih zakona, koji se nalazi ispod magjarskoga teksta.

Sporedni zakoni.[1]

A. Pravo akcijonarno, bankovno i burzovno.

Zak. čl. XXII: 1878. zajed. hrv.-ug. d. s. tičući se pogodbe sklopljene medju vladama zemalja krune ugarske i ostalih kraljevina i zemalja Njeg. Veličanstva glede uzajamnoga pripuštanja družtava dioničarskih, družtava asekuracijonalnih i zadruga privrednih i gospodarstvenih. Zb. br. 64, 1878, str. 479. — Ustanove §. 8. ovoga zak. čl. izgubile su snagu zak. čl. XXXIX. 1899, te su pogledom na osiguravajuća družtva zamijenjene novim propisima.

Zak. čl. XXV: 1878. zajed. hrv.-ug. d. sabora o podignuću i o povlasti austro-ugarske banke. Zb. br. 67, 1878, str. 537.

Zak. čl. XXVI: 1887. zajed. hrv.-ug. d. sabora o produljenju povlastice austro-ugarske banke. Zb. br. 65, 1887, str. 369[2]).

Zak. čl. XXXVII: 1899. zajed. hrv.-ug. d. sabora o produljenju povlastica austro-ugarske banke. Zb. br. 95, 1889, str. 899.

Zak. čl. XXXVI: 1876. zajed. hrv.-ug. d. sabora tičući se osjeguranja založnica. Zb. br. 84, 1876, str. 663.

Zak. čl. XIV: 1881. zajed. hrv.-ug. d. sabora o poslu davanja zajma na ručni zalog. Zb. br. 32, 1881, str. 239.

Zak. čl. XXXIII: 1881. zajed. hrv.-ug. d. sabora o sudbenoj usmrtbi i o zastari vrjednostnih papira, što no predmet javnoga prometa sačinjavaju. Zb. br. 50, 1881, str. 358.

Zak. čl. XXXI: 1883. zajed. hrv.-ug. d. sabora tičući se obročnoga posla. Zb. br. 45, 1883, str. 322.

Zak. čl. XXII: 1888. zajed. hrv.-ug. d. sabora tičući se dražbaonica. Zb. br. 48, 1888, str. 451.

Zak. čl. IX: 1889. zajed. hrv.-ug. sabora o predmetu prometa dobitno zajmovnih obveznica i promesa. Zb. br. 27, 1889, str. 355.

Zak. čl. XXXII: 1897. zajed. hrv.-ug. d. sabora ob osiguranju po domaćim novčanim zavodima izdanih nekojih obveznica. Zb. br. 89, 1897, str. 733.

Zak. čl. XI: 1900. zajed. hrv.-ug. d. sabora o porezu na promet vrijednostnih papira. Zb. br. 66, 1900, str. 543.

B. Prijevozno pravo željeznica, pošte, brzojavi i brodarenje po unutrnjim vodama.

Zak. čl. XXV: 1892. zajed. hrv.-ug. d. s. o uzakonjenju medjunarodne konvencije sklopljene u Berni 14. listopada 1890. glede otpreme robe po željeznicama i odredaba, koje su s tim u savezu. Zb. br. 12, 1893, str. 137.

[1]) Kratice: br. = broj; d. = državni; hrv.-ug. = hrvatsko-ugarski; s. = sabor; str. = strana; zajed. = zajednički; zak. čl. = zakonski članak; Zb. = zbornik. — [2]) Zak. čl. XX.: 1892. (Zb. br. 97, 1892, str. 1149.), nadopunjen je čl. 87. pravila aust.-ugar. banke slijedećim dometkom: „Banka je dužna zakoniti zlatni novac, primjereno nominalnoj mu vrijednosti, i zlatne šipke, primjereno zakonitom novčanom mjerilu krunske vrijednote, kod bečkog i budimpeštanskog glavnog zavoda na zahtjev vazda izmijeniti za banknote. Banka je ovlaštena takovom prigodom zlatne šipke po tehničkom organu, što ga ista odredjuje, na trošak donositelja, kušati i lučiti dati, te odbiti pristojbe za kovanje, koje su vlade u tom pogledu ustanovile i proglasile."

Commercial Law.

(Statute XXXVII.: 1875).

Although the Croatian text of the Commercial Law and Law of Bills of Exchange is to be regarded as the original text for the reasons given in the introduction, it would be superfluous to produce in here since the laws in question, being common to Croatia and Hungary, are identical. For these laws and the law "of agricultural and industrial credit societies" which is inserted at Title XI of the Commercial Code "of co-operative associations" we refer to the translation of the Hungarian text under Hungary.

Special Laws.[1]

A. The Law relating to Shares, Banks and Exchanges.

Stat. XXII, 1878 of the Cr.-Hung. R., as to the arrangement come to between the Governments of the Hungarian Crown lands and the other kingdoms and countries of his Majesty, concerning the admission of joint stock companies and assurance associations, and commercial and industrial co-operative societies. C.-L. No. 64, 1878, p. 479. The provisions of this Stat. were repealed by Stat. XXXIX 1899 and those relating to assurance associations were replaced by fresh ones.

Stat. XXV 1878 of the Cr.-Hung. R., as to the constitution and privileges of the Austro-Hungarian Bank. C.-L. No. 67, 1878, p. 537.

Stat. XXVI 1887 of the Cr.-Hung. R. as to the extension of the privilege of the Austro-Hungarian Bank. C.-L. No. 65, 1887, p. 369[2]).

Stat. XXXVII 1899 of the Cr.-Hung. R. as to the extension of the privilege of the Austro-Hungarian Bank. C.-L. No 95, 1899, p. 899.

Stat. XXXVI 1876 of the Cr.-Hung. R. as to the securing of mortgages. C.-L. No 84, 1876, p. 663.

Stat. XIV 1881 of the Cr.-Hung. R. as to pawnbrokers. C.-L. No 32, 1881, p. 239.

Stat. XXXIII 1881 of the Cr.-Hung. R. as to the extinction and limitation of commercial securities. C.-L. No 50, 1881, p. 358.

Stat. XXXI 1883 of the Cr.-Hung. R. as to instalment contracts. C.-L. No 45, 1883, p. 322.

Stat. XXII 1888 of the Cr.-Hung. R. as to auction rooms. C.-L. No 48, 1888, p. 451.

Stat. IX 1889 of the Cr.-Hung. R. as to dealings in lottery bonds and tickets. C.-L. No 27, 1889, p. 355.

Stat. XXXII 1897 of the Cr.-Hung. R. as to securing certain bonds issued by the money institutions of the fatherland. C.-L. No 89, 1897, p. 733.

Stat. XI 1900 of the Cr.-Hung. R. as to the duty on the transfer of stocks. C.-L. No 66, 1900, p. 543.

B. The Law as to Railways, the Postal and Telegraphic Services, and Inland Navigation.

Stat. XXV 1892 of the Cr.-Hung. R. as to drawing up the international convention as to freight-traffic on the railways agreed to at Berne on October 14, 1890 and as to the directions accompanying that convention. C.-L. No. 12, p. 1893, 137.

[1]) Abbreviations: Stat. = Statute, C.-L. = collection of laws, Cr.-Hung. = Croatian and Hungarian, R. = Reichstag, p. = page. — [2]) Article 87 of the charter of the Austro-Hungarian bank was afterwards amplified by Stat. XX, 1892 (C.L. No. 97, 1892, p. 1149) the following words being added: "The Bank is obliged to give statutory gold coins at their nominal value and gold ingots according to the statutory standard of value of the Krone in return for bank notes at the head offices in Vienna and Budapest at any time on demand. The bank is entitled to have the ingots tested and divided by persons appointed by itself at the expense of the party tendering the notes, and it may deduct the mint dues imposed by the Government in such a case."

Naredba kr. ugarskoga ministra trgovine od 2. studenoga 1896. br. 70. 347, upravljena na ravnateljstva svih samostalno rukovanih željeznica, kojom se stavlja u krijepost naknadna utanačba, koja je urečena dne 16. srpnja g. 1895. u predmetu nadopunjenja provedbenih ustanova i preinačenja I. priloga u Berni 14. listopada god. 1890. sklopljene, te zak. čl. XXV: 1892. uzakonjene medjunarodne konvencije glede otpreme robe po željeznicama. Zb. br. 8, 1897, str. 157.

Zak. čl. XVII: 1894. zajed. hrv.-ug. d. s. kojim se medjunarodna konvencija dne 14. listopada 1890. u Berni glede otpreme robe po željeznicama sklopljena, te zak. čl. XXV: 1892. uzakonjena nadoponjuje. Zb. br. 77, 1894, str. 601.

Zak. čl. XXV: 1901. zajed. hrv.-ug. d. s. o uzakonjenju naknadne konvencije sklopljene u Parizu dne 16. lipnja 1898. k medjunarodnoj konvenciji, koja je glede vožnje robe po željeznicama sklopljena u Berni dne 14. listopada 1890, a uzakonjena zak. čl. XXV: 1892. Zb. br. 80, 1901, str. 562.

Naredba kr. ugarskoga ministra predsjednika i kr. ugarskoga ministra trgovine od 10. prosinca 1892, br. 83. 249, kojom se stavlja u krijepost poslovni propisnik valjan za željeznice u području ugarske krune. Zb. br. 15, 1893, str. 334. — Ovaj novi propisnik izdan je povodom bernske konvencije o otpremi robe po željeznicama, te je njim izvan snage stavljen propisnik od 10. lipnja 1874, br. 9. 821, sa svima naknadnima dodatcima. Ove temeljne ustanove dijelom su popunjene, a dijelom promjenjene naknadnim odredbama i to: od 1. rujna 1893, br. 58. 257, Zb. br. 67, 1893, str. 835; od 1. ožujka 1895, br. 12. 005, Zb. br. 44, 1895, str. 349; od 2. studenoga 1896, br. 70. 347, Zb. br. 8, 1897, str. 157; od 1. travnja 1898, Zb. br. 43, 1898, str. 341; od 3. srpnja 1900, br. 45. 351, Zb. br. 78, 1900, str. 669; od 17. veljače 1903, br. 8. 311, Zb. br. 22, 1903, str. 70.

Zak. čl. XXXI: 1888. zajed hrv.-ug. d. s. o brzojavu, telefonu i inim munjevnim uredjajima. Zb. br. 70, 1888, str. 671. — Okružnica kr. namjest vijeća za kraljevinu Dalmaciju, Hrvatsku i Slavoniju od 31. srpnja 1869, br. 6. 880, o privremenom redu za brodarenje na rijekama, jezerima i kanalima. Zb. br. 11, 1869, str. 215.

Naredba kr. hrv-.slav.-dalm. zemaljske vlade odjela za unutarnje poslove od 7. svibnja 1899. br. 25. 129, kojom se nadopunjuju propisi o postupku kod prosudjivanja prekršaja počinjenih proti privremenom redu za brodarenje na rijekama, kanalima i jezerima, izdanom okružnicom od 31. srpnja 1869, br. 6880, Zb. br. 48, 1899, str. 514.

Naputak za kr. ug. vrhovno nadzorničtvo za željeznice i brodarstvo. Zb. br. 15, 1906, str. 179.

Zak. čl. IX: 1885. zajed. hrv.-ug. d. s. o kraljevskoj ugarskoj poštanskoj štedionici. Zb. br. 23, 1885, str. 208.

Zak. čl. XXXIV: 1889. zajed. hrv.-ug. d. s. o nadopunjenju zak. čl. IX: 1885. odnosno o cheque i clearing prometu. Zb. br. 57, 1889, str. 581.

Zak. čl. VIII: 1898. zajed. hrv.-ug. d. s. o povišenju maksimuma kamatovnih uložaka i pričuvne zaklade kr. ugar. poštarske štedionice. Zb. br. 34, 1898, str. 303.

C. Zakoni privatnoga i javnoga prava, koji su važni za trgovački promet (isključivši pomorsko pravo).

Zak. čl. XX: 1878. zajed. hrv.-ug. d. s. o carinskom i trgovačkom savezu sklopljenom medju kraljevinama krune ugarske i ostalima kraljevinama i zemljama Njegovoga Veličanstva. Zb. br. 58, 1878, str. 376.

Zak. čl. XXIV: 1887. zajed. hrv.-ug. d. s. tičući se produženja XX. zak. člankom od 1878. godine medju zakone državne uvrštenoga carinskoga i trgovačkoga saveza. Zb. br. 63, 1887, str. 343.

Zak. čl. I: 1898. zajed. hrv.-ug. d. s. o. privremenom uredjenju carinskih i bankovnih poslova kao i nekojih s ovim u savezu stojećih pitanja. Zb. br. 20, 1898, str. 68.

Zak. čl. XXX: 1899. zajed. hrv.-ug. d. s. ob uredjenju carinskih i trgovačkih odnošaja i nekojih pitanja, koja s istima u savezu stoje. Zb. br. 88, 1899, str. 867.

Zak. čl. XXXIV: 1893. zajed. hrv.-ug. d. s. ob ispravnom označivanju kolikoće onakove robe, koja se prodaje u zamotima. Zb. br. 21, 1894, str. 267. — Zakon hrvatskoga sabora od 8: prosinca 1877. o preinaci zak. čl. IX: 1870. hrv. sabora ob ukinuću zakona postojećih proti lihvarstvu. Zb. br. 77, 1877, str. 70.

Directions issued by the Hungarian Minister of Commerce on November 2, 1896, No. 70, 347, to the governing boards of all the railways under independent control, by means of which is introduced the subsequent agreement of July 16, 1895, with reference to the extension and alteration of schedule 1 of the Berne Convention made on October 14, 1890, and set forth in Stat. XXV 1892. C.-L. No 8, 1897, p. 157.

Stat. XVII of the Cr.-Hung. R. as to the extension of the Berne international agreement of October 14, 1890, with reference to the goods traffic of railways, which is set forth in Stat. XXV 1892. C.-L. No 77, 1894, p. 601.

Stat. XXV 1901 of the Cr.-Hung. R. as to drawing up the subsidiary agreement to the Berne Convention of October 14, 1890, made at Paris on June 16, 1898. C.-L. No. 80, 1901, p. 562.

Decree of the Hungarian Prime Minister and Minister ot Commerce of December 10th, 1892, No. 83, 249, by which the traffic regulations for the Hungarian State railways was issued. C.-L. No. 15, 1893, p. 334. These new regulations were issued as a result of the Berne Convention, and the regulations of June 10, 1874, No. 9, 821, and all subsequent extensions thereof were withdrawn. These rules were partly extended and partly altered by subsequent enactments, viz. those of September 1st 1893, No. 58, 257; C.-L. No. 67, 1893, p. 835; and of March 1st 1895, No. 12, 005; C.-L. No. 44, 1895, p. 349 and of November 2, 1896, No. 70, 347; C.-L. No. 8, 1897, p. 157; and of April 1st, 1898, C.-L. No. 43, 1898, p. 341, and of July 3, 1900, No. 45, 351; C.-L. No. 78, 1900, p. 669, and of February 17, 1903, No. 8, 311; C.-L. No. 22, 1903, p. 70.

Stat. XXXI 1888 of the Cr.-Hung. R. as to Telegraphs, Telephones and other electrical undertakings. C.-L. No. 70, 1888, p. 671.

Circular-notice of July 31, 1869, No. 6, 880 by the Government of the Kingdoms of Croatia, Slavonia and Dalmatia, as to the rules for transport on rivers, lakes, and canals. C.-L. No. 11, 1869, p. 215.

Proclamation by the Governments of the Croatia, Slavonia and Dalmatia Department for Internal Affairs, issued on May 7, 1899, No. 25, 129, by which the rules of July 31, 1869, No. 6, 880, as to offences on the rivers, lakes, and canals were extended. C.-L. No. 48, 1899, p. 514.

Regulations for the chief inspectorship of railways and navigation. C.-L. No. 15, 1906, p. 179.

Stat. IX 1885 of the Cr.-Hung. R. as to the Hungarian Royal Postal Savings Bank. C.-L. No. 23, 1885, p. 208.

Stat. XXXIV 1889 of the Cr.-Hung. R. extending Stat. IX 1885 as to cheques and clearing house business. C.-L. No. 57, 1889, p. 581.

Stat. VIII 1898 of the Cr.-Hung. R. as to raising the maximum for interest bearing deposits, and the reserve fund of the royal Hungarian Savings Bank. Stat. No. 34, 1898, p. 363.

C. Statutes affecting Commerce in the realms of both private and public law (excluding Maritime Law).

Stat. XX 1878 of the Cr.-Hung. R. as to the Customs and Commercial Union between the Hungarian Crown lands and the other kingdoms and countries of his Majesty. C.-L. No. 58, 1878, p. 376.

Stat. XXIV 1887 of the Cr.-Hung. R. as to the extension of the Customs and Commercial Union contained in Stat. XX 1878. C.-L. No. 63, 1887, p. 343.

Stat. I 1898 of the Cr.-Hung. R. as to the temporary regulation of Customs and Banking matters and certain related questions. C.-L. No. 20, 1898, p. 68.

Stat. XXX 1899 of the Cr.-Hung. R. as to the regulation of Customs and commercial matters and certain related questions. C.-L. No. 21, 1899, p. 867.

Stat. XXXIV 1893 of the Cr.-Hung. R. as to the correct description of the quantities of goods sold in packets. C.-L. No. 21, 1894, p. 267.

Act of the Croatian Diet of December 8, 1877, amending Stat. IX 1870 of the Croatian Diet, as to the repeal of the existing usury laws in the kingdoms of Croatia and Slavonia. C.-L. No. 77, 1877, p. 70.

Zak. čl. XXXVI: 1895. zajed. hrv.-ug. d. s. o sniženju zakonskoga u cijelom području zemalja krune ugarske u krijeposti stojećega kamatnjaka. Zb. br. 73, 1895, str. 479[1]).

Zak. čl. II: 1890. zajed. hrv.-ug. d. s. o štićenju zaštitnih biljega. Zb. br. 25, 1890, str. 243.

Zak. čl XLI: 1895. zajed. hrv.-ug. d. s., kojim se preinačuje i popunjuje zak. čl. II: 1890. o štićenju zaštitnih biljega. Zb. br. 84, 1905, str. 569.

Zak. čl. XLI: 1893. zajed. hrv.-ug. d. s., kojim se preinačuje zak. čl. XVI: zakonskim člankom XX: od godine 1878. medju državne zakone uvrštenoga, te zakonskim člankom XXIV: od godine 1887. produljenoga carinskoga i trgovačkoga saveza. Zb. br. 28, 1894, str. 282. — Ustanove ovoga zakona odnose se na uživanje zakonske zaštite u oba državna područja za iznašašća i muštre.

Zak. čl. XXXVII: 1895. zajed. hrv.-ug. d. s. o povlasticama na izume. Zb. br. 80, 1895, str. 533.

Zak. čl. XVII: 1884. zajed. hrv.-ug. d. s. Obrtni zakon. Zb. br. 31, 1884, str. 238.

Zak. čl. XXV: 1900. zajed. hrv.-ug. d. s. o preinačenju odredaba §. 50. zak. čl. XVII: 1884, koje se odnose na sabiranje narućaba. Zb. br. 8, 1901, str. 94.

Zak. čl. XVI: 1884. zajed. hrv.-ug. d. s. ob autorskom pravu. Zb. br. 30, 1884, str. 221.

Zak. čl. IX: 1887. zajed. hrv.-ug. d. s. u predmetu ugovora sklopit se imajućega s vladom kraljevina i zemalja zastupanih u carevinskom vijeću glede uzajamne zaštite prava autora književnih i umjetničkih djela. Zb. br. 4. 1887, str. 175.

D. Konzularni zakoni (i o trgovačkim i brodarstvenim ugovorima).

Naredba bana kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije od 23. svibnja 1876. br. 2017, u pogledu ograničenja sudbenosti austro-ugarskih konzularskih sudova u podkraljevini egipatskoj glede hrvatsko-slavonskih pripadnika, Zb. br. 52, 1876, str. 459. — Prema ustanovi §. 18. zak. čl. XXXI: 1891. ova se je naredba postupice produljivala. — Raspis kr. hrv.-slav.-dalm. vladnoga odjela za pravosudje od 13. lipnja 1876, br. 2448, u pogledu mješovitih sudova ustrojenih u Egiptu za rješavanje parbenih poslova nastavših izmedju pripadnika inozemskih država i egipatske vlade, i ob ugovoru tičućem se neriješenih reklamacija proti egipatskoj vladi u obziru privato-pravnih tražbina. Zb. br. 62, 1876, str. 536.

Zak. čl. XXXI: 1891. zajed. hrv.-ug. d. s. o uredjenju konzularne sudbenosti. Zb. br. 71, 1891, str. 453. — Gore navedene naredbe u pogledu ograničenja sudbenosti austro-ugarskih konzularskih sudova u podkraljevini egipatskoj potvrdjene su paragrafom 19. ovoga zak. članka.

Zak. čl. XXVI: 1901. zajed. hrv.-ug. d. s. o uredjenju konzularskih pristojba. Zb. br. 81, 1901, str. 593.

Trgovački i brodarstveni ugovori, zatim poštarski, brzojavni i konzularski ugovori s pojedinim državama ne navode se vodje posebice, jer su zajedničkim poslom ne samo izmedju Ugarske i Hrvatske, nego i izmedju zemalja krune ugarske i Austrije. Ovi ugovori navedeni su kod navoda odnosnih zakona za Austriju i za Ugarsku. Buduć da je sve ove ugovove prihvatio kao posebne zakone i zajednički hrv.-ugar. državni sabor, to su oni uzakonjeni kao zajednički zakonski članci, te su kao takovi i u hrvatskom izvorniku proglašeni u odnosnim godišnjacima „Zbornika“.

[1]) Ustanove ovoga zak. članka potežu se u Hrvatskoj i Slavoniji samo na tako zvane zajedničke poslove, dakle i na trgovačke poslove navodene u trgovačkom zakonu; naproti vrijede za poslove autonomne odredbe gore navedenoga zakona hrvatskoga sabora od 8. prosinca 1877. Što se ipak tiče mjenbenih tražbina to odredjuje §. 3. ovoga zak. čl., da kamate ustanovljene u §. 50. i 51., zak. čl. XXVII: 1876. zatim one, koje odpadaju na ino mjenbene tražbine, i u napredak iznositi imadu 6%.

Stat. XXXVI 1895 of the Cr.-Hung. R. as to lowering the statutory rate of interest for the whole of the countries under the Hungarian Crown. C.-L. No. 73, 1895, p. 479[1]).

Stat. II 1890 of the Cr.-Hung. R. as to tho protection of trade marks. C.-L. No. 25, 1890, p. 243.

Stat. XLI 1895 of the Cr.-Hung. R. extending and amending Stat. II 1890 as to trade marks. C.-L. No. 84, 1905, p. 569.

Stat. XLI 1893 of the Cr.-Hung. R. amending Art XVI of the Customs and Commercial Union contained in Stat. XX 1878 and extended by XXIV 1887. C.-L. No. 28, 1894, p. 282. The provisions of this Law relate to the enjoyment of legal protection for inventions and designs.

Stat. XXXVII 1895 of the Cr. Hung. R. as to patent rights in inventions. C.-L. No. 80, 1895, p. 533.

Stat. XVII 1884 of the Cr.-Hung. R. as to industrial laws. C.-L. No. 31, 1884, p. 238.

Stat. XXV 1900 of the Cr.-Hung. R. amending the provisions of § 50 of Stat. XVII 1884 as to the collection of orders. C.-L. No. 8, 1901, p. 94.

Stat. XVI 1884 of the Cr.-Hung. R. as to the rights of authors. C.-L. No. 30, 1884, p. 221.

Stat. IX 1887 of the Cr.-Hung. R. as to the conclusion of an arrangement with the Governments of the kingdoms and countries represented in the Reichsrath with reference to the mutual protection of the rights of authors of literary works or works of art. C.-L. No. 4, 1887, p. 175.

D. Laws relating to Consular matters and Treaties dealing with Commerce and Navigation.

Enactment by the Ban of the kingdom of Dalmatia, Croatia and Slavonia, of May 23, 1876, No. 2.017, limiting the jurisdiction of the Austro-Hungarian consular courts in Egypt over subjects of Croatia and Slavonia. C.-L. No. 52, 1876, p. 459. This enactment is a continuing one under § 18 of Stat. XXXI 1891. Proclamation of June 13, 1876, No. 2,448 by the Department of Justice for Croatia, Slavonia, and Dalmatia, concerning the mixed courts established in Egypt to deal with disputes between foreign subjects and the Egyptian Government, and concerning the convention with reference to complaints against the Egyptian Government in respect of private rights. C.-L. No. 62, 1876, p. 536.

Stat. XXXI 1891 of the Cr.-Hung. R. by which the consular jurisdiction is determined. C.-L. No. 71, 1891, p. 453. § 19 of this Stat. confirms the above enactments limiting the jurisdiction of the Austro-Hungarian Consular Courts in Egypt.

Stat. XXVI 1901 of the Cr.-Hung. R. as to the regulation of consular fees. C.-L. No. 81, 1901, p. 593.

Commercial and navigation treaties, and treaties dealing with postal, telegraphic and consular matters made with the various States are not specifically mentioned here, since they are treated as matters commonly affecting not only Hungary and Croatia but all the countries subject to the Hungarian Crown as well as Austria. They are included in the statement of the laws of Austria and Hungary. When these treaties have been accepted by the Cr.-Hung. Reichstag they are issued as common statutes and published in the original Croatian text in the current issue of the Zbornik (collection of laws).

[1]) In Croatia and Slavonia tho provisions of this Statute refer only to the so called common matters, including the transactions dealt with in the Commercial Law, while other matters como under the provisions of the above Act of the Croatian Diot (8 December 1877). In the case of claims upon a bill of exchange § 3 of this Statute lays down that interest under § 50 and 51 of Stat. XXVII, 1876, and upon other claims upon bills of exchange, shall be at tho rate of 6%.

II

STEČAJNO I POBOJNO PRAVO KRALJEVINE HRVATSKE I SLAVONIJE	THE LAWS RELATING TO BANKRUPTCY AND THE IMPEACHMENT OF TRANSACTIONS OF AN INSOLVENT DEBTOR FOR CROATIA AND SLAVONIA
SA	WITH AN
UVODOM I SUDBENIM POSTUPKOM U TRGOVAČKO-PRAVNIM STVARIMA	INTRODUCTION AND A SKETCH OF THE LEGAL PROCEDURE FOR ENFORCING TRADERS' CLAIMS
OD	BY
DR. DRAGUTINA ČUPOVIĆA SVEUČILIŠNOG PROFESORA U ZAGREBU	DR. KARL ČUPOVIĆ PROFESSOR OF AGRAM UNIVERSITY

Uvod.

Sa[1]) stanovišta izvanjske pravne poviesti posmatrano prikazuje se u kriepostī stojeće stečajno i pobojno pravo kao domaća tvorba, ali njegovi predšastnici tiesno suvise sa razvojem magjarskoga odnosno austrijskog prava, kao što to ne možaše inače ni da bude kod osobitog političkog i državno-pravnog položaja Hrvatske i Slavonije naprama Ugarskoj odnosno Austriji. Zametak stečajnog prava imadu Ugarska te Hrvatska i Slavonija zajednički. U koliko se za sada može znati, dosiže jedva dalje natrag od 18. stoljeća, gdje se dadu konstatovati mnogobrojni, ne riedko vrlo oprečni, stečajni proces normirajući sudski običaji. Materijalno stečajno pravo nešto je novijeg poriekla, potiče najviše iz općeg njemačkog prava te dodje u Ugarsku preko Austrije i to opet u prilici prava običajnoga. Istom uslied (1. svibnja 1786 obavljenog) uvedenja općeg (austrijskog) sudbenog pravilnika Josipa II. od 1. svibnja 1781, koji u poglavlju IX. stečajni postupak dosta izcrpivo sadrži, dobiše Hrvatska i Slavonija te Ugarska pisani normativ, koji ipak naskoro tj. u god. 1790 posliedivšom smrti Josipa II. kao protuustavan (octroi) bude stavljen izvan krieposti. Sada je opet sliedila poduža perioda domaćeg (običajnog) pravnog života-ne ipak, a da nebi bio poprimio u svom daljnjem razvoju ovoga ili onoga iz naprednijeg jozefinskog zakonika. Diferenciacija privatno-pravnog prometa, vrhu svega ali procvat trgovine uzrokovaše, da se je moralo misliti na što izcrpiviju kodifikaciju običajem podržavanog prava i s tim u savezu na modernizaciju zastarjeloga. Takom nastojanju imade svoj postanak da zahvali zak. čl. 22. od god. 1840, koji se prikazuje kao normiranje formalnoga i materijalnoga stečajnog prava. Njime je medjutim udovoljeno bilo tek želji za kodifikacijom pa stoga nije čudo, da se je već četiri godine kašnje pokušalo (zak. čl. 7. od god. 1844) pojedine pravne institute prema zahtievima vremena reformirati, odnosno proširiti, nu pokušaj se smije tim manje precieniti, što za njegovo ostvarenje- negledeć na ostalo- relativno kratko razdobje od 4 godine nije moglo biti dovoljno. Medjutim je dozrela bila velika politička kriza, koja izbije u dogodjaje god. 1848 te preobliči u dalnjem sliedstvu monarkiju Habsburgovaca u apsolutistički vladanu jedinstvenu državu. Tako se je moglo dogoditi, da je za austrijske nasliedne zemlje izvorno opredieljena osnova stečajnog reda od 6. prosinca 1845. uvedena bila u istočnu polu države i to u Hrvatsku i Slavoniju naredbom ministra pravosudja od 18. srpnja 1853 kao „privremeni" stečajni red te stupila u krepost 1. rujna 1853. Daljnje sredjenje političke situacije u monarkiji donese sa sobom, da iz provizorija nastade žilavi i trajni definitivum, koji ne bje god. 1861 doduše pokušanom ali neostvarenom revizijom zakonarskih produkata apsolutističkog režima ni najmanje potresen te u glavnom ostade jedinim pravnim izvorom do neposredno pred uvedenje sadanjega stečajnog zakona od 28. ožujka 1897.

[1]) Cf. Horczegh Mihály, Magyar csődtörvény; II. izd. Str. 13. sqq. Ćupović, Reforma gradjanskoga parbenoga postupnika str. 19. Kiszling, die österreichische Konkursordnung, II. izd. str. 1, sqq. Kasorer, Kommentar zur österreichischen Konkursordnung, str. 1. Spisi saborski od god. 1861 (izdanje Kušlan-Šuhaj) I. str. 72, IV. str. 1, 139—150.

Introduction.[1]

Regarded from the point of view of its outward history the existing law of bankruptcy and impeachment appears to be of native origin, but its antecedents are very closely connected with the growth of the Austrian and Hungarian law, as indeed was inevitable in view of the peculiar political and constitutional relationship existing between those countries and Croatia and Slavonia. The Croatian and Slavonian law of bankruptcy has a common origin with that of Hungary. In so far as it is possible at this day to trace it to its source, it appears not to go further back than the eighteenth century, in the course of which appeared numerous highly inconsistent customs with regard to procedure in bankruptcy. The subjective law of bankruptcy is of a somewhat later date and is derived for the most part from the German common law. It reached Hungary by way of Austria once more in the shape of customary law. It was not until the introduction (on May 1st 1786) of the Austrian general rules of May 1, 1781 under Joseph II, which deal pretty fully with procedure in bankruptcy in chapter IX, that Croatia and Slavonia and Hungary attained to a written statement of the law, which was however repealed at once after the death of Joseph II in 1790 as unconstitutional. There now followed a long period of ascendancy of the native customary law, though not uninfluenced in many ways by the more advanced legislation of Joseph II. The result of the differentiation of the private law and in particular of the growth of commerce was to make plain the necessity for codifying the law in general use as completely as possible, and at the same time for bringing the obsolete portions up to date. To this the Law No. 22 of 1840, which deals with both the formal and the substantive law of bankruptcy, owed its origin, but it fulfilled only the first of these requirements. It is therefore not surprising that so soon as four years later (the Law No. 7 of 1844) an attempt was made to alter or extend certain legal institutions so as to conform to the requirements of the time, but this attempt ought not to be too highly valued since, apart from all other considerations, the relatively short period of four years was clearly insufficient. In the meantime the great political crisis, which culminated in the events of the year 1848 and resulted in the conversion of the Habsburg monarchy into a single State under an absolute government was coming to a head. Thus it came about that the draft bankruptcy code of December 6, 1845, which had been intended for the Austrian hereditary dominions, was introduced in the eastern half of the Realm and in Croatia and Slavonia by a proclamation of the Minister of Justice of July 18, 1853 as a provisional bankruptcy code, and it came into force on September 1st 1853. In the meantime the further development of the political affairs of the monarchy caused that which had been provisional only to be a longlived permanency, which remained unaffected by the revision of the laws introduced under the absolute monarchy attempted in 1861, but never carried into effect, and remained in force as the sole source of the law until immediately before the introduction of the present Law of Bankruptcy of March 28, 1897.

[1]) Herczegh Mitialy, Magyar csódtörvény, 2nd ed., p. 13 sqq. Cupović, Reformation of the civil code of procedure, p. 19. Kissling, Austrian Law of Bankruptcy, 2nd Ed. p. 1 sqq. Kaserer, Notes on the Austrian law of Bankruptcy, p. 1. Diot-records of 1861 (Kuslan-Suhaj edition), Vol. 1, p. 72, Vol. IV, pp. 1, 139—150.

U §u. 14 potonjeg zakona nalazi se jedna odredba, po kojoj se propisi o pobijanju pravnih djela kridatara, izvršenih prije otvorenja stečaja, pridržava posebnom zakonu; jest to zakon od 24. ožujka 1897 o pobijanju pravnih djela glede imovine insolventna dužnika. U ovom savezu tj. kao iz cieline stečajnoga prava porasla suborganska tvorba jest pobojno pravo novum, ali i kao samostalan pravni institut postojaše dosada u vrlo manjkavoj, po zamisli i izvedbi nipošto neodgovarajućoj prilici tj. kao opoziv darovanja radi prikrate vjerovnika (§ 953 opć-gradj. zak.). Pozivlju se ljudi po kadkada doduše na § 916 (prividno sklopljeni ugovori) i § 1286 (pogodba o dosmrtnom prihodu) kao na dva daljnja primiera pobojnosti, nu vrlo krivo, budući je pobijanje, odnosno poništenje u jednom i u drugom slučaju svaku dvojbu izključujućim načinom zabranjeno. Prema tome pobojni zakon od god. 1897 nema u Hrvatskoj i Slavoniji predhistorije; faktično se i prikazuje kao ne suviše modifikovana recepcija carevinsko-njemačkoga prava (§§ 22—34. stečaj. reda od 10. veljače 1877, carevinski zakon od 21. srpnja 1879). Istina, da je hrvatski zakonotvorac crpao i iz austrijskoga i magjarskoga pobojnoga prava, ali to ne znači mnogo, kada se uvaži, da oba ova potonja legislativna opusa pokazuju premalo samostalnosti naprema pravu carevinskom.

Uzme li se sada gore označena narav odnošaja izmedju stečajnog prava u jednu ruku i pobojnoga u drugu ruku, to se nećemo čuditi, ako stečajni zakon od god. 1897 upravo kao i pobojni zakon ishodištem imadu carevinsko-njemački stečajni red od god. 1877. Razlikosti, koje ponajviše upućuju na vriedeće austrijsko ili madjarsko pravo, nisu doduše neznatne (opći razlog otvorenja stečaja jest prezaduženost a tek u trgovačkom stečaju dostatna je već insolvencija; stečaj se smatra otvorenim početkom dana, kojega je donesen otvorbeni zaključak; stečajni povjerenik itd.), ali svakako ne dotječu, da prikažu hrvatsko-slavonski stečajni zakon kao pravnu tvorbu, koja bi se od carevinsko-njemačkoga prava razilazila korjenito.

Kako stečaj nizakon (§ 246.) tako i zakon o pobijanju (§ 42) stupiše 1. siečnja 1898 (banska naredba od 7. srpnja 1897 broj 9450) za opseg kraljevina Hrvatske i Slavonije u kriepost. Prvospomenuti zakon nadomjestio je u glavnom predudići stečajni red od god. 1853, pošto su uvedbenom naredbom (§§ 1—3) na korist potonjega učinjeni priuzdržaji uslied proteka vremena jedva više praktični. Razmierno kratka obvezatnost čini razumljivim, da se ni na stečajnom ni na pobojnom zakonu dosada nisu preduzimale nikake reforme u pravom smislu rieči.

Književnost.

Stečajno pravo. Pobojno pravo.

Mudrovčić, Josip: Stečajni zakon od 28. ožujka 1897 sa gradjom i provedbenom naredbom. Zagreb. 1898.

Spevec, Fr. J.: Zakon o pobijanju pravnih djela glede imovine insolventnoga dužnika od 24. ožujka 1897. Zagreb. 1898.

Rušnov, Adolf: Zakon o pobijanju pravnih djela glede imovine insolventna dužnika od 24. ožujka 1897 i stečajni zakon od 28. ožujka 1897. Zagreb. 1898.

By § 14 of the last named Law the rules as to the impeachment of the debtor's transactions prior to the commencement of the bankruptcy are reserved for exposition in a separate Law: this is the Law of March 24, 1897 as to the impeachment of transactions affecting the property of an insolvent debtor. In this connection, i. e. as an offshoot from the general law of bankruptcy, the law of impeachment appears here for the first time in this country, though it already existed in an independent form, though very imperfect in conception and execution as a right of revoking a gift on the ground of prejudice to the creditors (§ 953 general Civil Code). Reference is indeed occasionally made to § 916 (fictitious contracts) and § 1286 (annuity contracts) as proofs of a more remote recognition of the institution of impeachment, but this is clearly wrong, since in both cases impeachment, i.e. the right of setting transactions aside is clearly distinguished from the outset. In its present form the Law of 1897 has no previous history in Croatia and Slavonia; in fact it appears to be a reception of the German Imperial Law (§§ 22 to 34 of the Bankruptcy Code of February 10, 1877, Imperial Statute of July 21, 1879) in a not very greatly modified form. The framers of the Law certainly drew upon the Austrian and Hungarian law of impeachment, but this fact has not much significance, since these laws show little departure from the German Imperial legislation.

Thus bearing in mind the above statement of the nature of the relationship between the law of bankruptcy and the law of impeachment, it will seem only natural that the Bankruptcy Code of 1897, no less than the Law of Impeachment, has its origin in the German Imperial bankruptcy Code of 1877. The variations therefrom, which are attributable for the most part to the existing Austrian or Hungarian law, are not indeed without significance (e.g. overindebtedness as a universal ground of bankruptcy, insolvency alone being only sufficient in a trade bankruptcy; bankruptcy dating from the commencement of the day upon which it is decreed; the commissary in bankruptcy, etc.), but they do not justify us in regarding the law as an institution essentially independent of the German Imperial legislation.

Both the Bankruptcy Law (§ 246) and the Law of Impeachment (§ 42) came into force for the kingdoms of Croatia and Slavonia on January 1, 1898 (enactment of July 7, 1897, No. 9450) and at the present time the former Law has entirely superseded the Code it repealed, since the reservations in favor of the Code of 1853 contained in the introductory enactment (§ 1—3) can now be no longer applicable owing to the time which has elapsed. This relatively short period makes it clear that no reforms in the true sense of the word can have been attempted in either the Bank ruptcy Code or the Law of Impeachment.

Bibliography.

Bankruptcy and Right of Impeachment.

Muorovčić, Josef: the Bankruptcy Law of March 28, 1897, its principles and achievements. Agram 1898.

Spevec, Fr. J.: Law as to the impeachment of transactions with reference to the property of an insolvent debtor. Agram 1898.

Rušnov, Adolf: Law of March 24, 1897 as to the impeachment of transactions affecting the property of an insolvent debtor, and the Law of Bankruptcy of March 28, 1897. Agram 1898.

Spevec, Fr. J.: Tumač zakona od 24. ožujka 1897 o pobijanju pravnih djela glede imovine insolventna dužnika. Zagreb. 1898.

Wagner, Ign.: Das kroatische Anfechtungsgesetz vom 24. März 1897 und das kroatische Konkursgesetz vom 28. März 1897. Essegg. 1898.

Sudbeni postupak u trgovačko-pravnim stvarima.

Postoji „zakon o sudbenosti trgovačko-mjenbenoj i postupku pred trgovačko-mjenbenim sudovima" od 3. listopada 1876 (zborn. od god. 1876, br. 86, kom. XXXI.) ali ne znači kakog osobitog postupka, koji bi bio samo sudovanje trgovačko. (Na mjenbeno se ovdje nema uzimati obzir.) Zakon odredjuje naime, da i u trgovačkim stvarima imade vriediti parbeni, odnosno izvanparbeni, za gradjanske stvari općenito mjerodavni postupak s modifikacijom, što će rokovi za pravne liekove da iznose 8 (inače 14) dana, što je zasebna izvedba prizivnih, odnosno previdnih tegoba nedozvoljiva te konačno što je u nekim naročito označenim slučajevima izvanparbeno-trgovačke sudbenosti (§§ 108, 109, 120, 146, 135 itd.) utok zabranjen. Na podredjenom znamenovanju tih modifikacija ne mienja doista mnogo ustanova, što se ne uračunava u rok vrieme, kojega se je podnesak nalazio na pošti. Prema tome je i glede izvedbe trgovačkih pravnih potraživanja u glavnome mjerodavan ius commune tj. u prvom redu (redoviti postupak) „privremeni gradjanski postupnik" od 16. rujna 1852 (D. z. l. od god. 1852, br. 190), svakako jedan od posliednjih ogranaka na stablu općeg njemačkog civilnog procesa, čim je ujedno izrečen i sud o njegovoj primierenosti ili neprimierenosti za štićenje pravnih interesa trgovačkih.

Redoviti se postupak raspada na pismeni i ustmeni-prema tome, da li se priobćivanje parbenoga gradiva obavlja stranačkim pismenima ili sudbenim zapisnicima. Nema dakle ustmenosti u pravom smislu rieči pak okolnost, da se pred trgovačkim sudovima za pravilo ima raspravljati „ustmeno", tim manje dolazi u račun, što se pravilo stranačkim sporazumom svagda a jednostrano bez ikakih poteškoća dade porušiti.

Presudba je zasnovana prema načelu formalnog reda pak s tim u savezu sudačko ravnanje procesa svedeno na uredbu bez intenzivnijeg značaja. Ipak posredno ćeranje procesa jest u načelu stvar sudačka; njegovu odnosnu akciju mogu stranke da prieče sasvim iznimno a naročito utanačivanjem rokova (§ 96). One mogu doduše sporazumno a i jednostrano da traže odgodu ročišta ili produženje rokova, ali odluka u oba slučaja pripada sudu. Presudba se dieli na raspravu i sudjenje, na koje se potonje može nadovezati prisežno-dokazni štadij. Rasprava je razgloblјena odlukom (koja ima svojstvo, da steče pravnu moć i to naročito „materijalnu") na instrukciju i dokazivanje. Iznimice se sjedine oba ova štadija i to u slučaju, kada se za dokaz iznesu samo isprave a protivnik jim ne spotakne ni neistinitosti ni sumnjivosti; onda još u slučaju, kada se dokaz imade prinieti prisegom, pošto se prisega polaže iza presude. Ovom zadnjom eventualnošću izazvano zatezanje osjeća se upravo u trgovačkim parnicama počesto i to iz razloga, što trgovačke isprave imadu povišenu tj. nepodpunu dokaznu moć (§§ 31, 541 trg. zak.) a nedodstatak se u velikom pravilu slučajeva popunjuje domirnom prisegom.

Instrukcija (pustiv po strani zaustavne prigovore, koji se sa glavnom stvari ponajviše ujedno raspravljaju i rešavaju) obuhvaća prikaz ubaviestnoga gradiva inclus. ponude dokazala. Mjerodavno je raspravno načelo, nu ipak može sudac da odredi ex officio očevid, domirnu ili uciembenu prisegu. Pojedine stranačko-instrukcione djelatnosti opredieljene su objektivno-pravno u pogledu oblika, sadržine (princip eventualnosti, anticipacija dokaza), redosliedbe i broja. Svaka stranka ovlaštena je na dva, event. tri pismena, odnosno govora (tužba-odgovor, protuodgovor-drugotnica, event. zaključno pismo ili govor- zaključno protupismo ili protuodgovor), ali kako princip eventualnosti, odnosno dokazna anticipacija nije strogo provedena, može vrlo lako da dodje do nadopunjenja instrukcije (§ 46. za ustmeni te §§ 58, 59 za pismeni postupak). Konac instrukcije obilježen je uskladom spisa, na što, ako ne dodje do gore istaknutih iznimnih slučajeva, sudačka odluka

Spevec, Dr. Fr. J.: Notes on the Law of March 24, 1897 as to the impeachment of transactions affecting the property of an insolvent debtor. Agram 1898.

Wagner, Ign.: The Croatian Law of Impeachment of March 24, 1897, and the Croatian Law of Bankruptcy of March 28, 1897. Essegg 1898.

Procedure for enforcing traders' claims.

There is a Law of October 3, 1876 (collection of laws of 1876, No. 86, Stat. XXXI), entitled "An act dealing with jurisdiction in commercial matters and suits on bills of exchange, and with the procedure before the courts having such jurisdiction", but it was not intended to establish a new procedure which should be peculiar to commercial matters. This Law provides in fact that the ordinary procedure both contentious and non-contentious shall be used in commercial matters, with these differences, that the processual periods consist of 8 days (instead of 14), that appeals shall be separately dealt with, and that in certain special cases (§§ 108, 109, 120, 146, 135, etc) bankruptcy is withdrawn from the voluntary jurisdiction. The very small importance of these provisions is not increased by the further rule that the time occupied by the petitions in the post shall not be reckoned in the period. While on the whole the enforcement of commercial claims thus follows the *jus commune* there next appears the "provisional code of civil procedure" of September 16, 1852 (RGBl. of 1852 No. 190), which deals with ordinary contentious business. This is one of the last offshoots of the German civil procedure, from which the latter's fitness or unfitness to protect commercial interests may be sufficiently judged.

The ordinary procedure after the subject-matter of the suit has been communicated by notice given by the parties or by the court, is divided into written and oral proceedings. There is no real oral procedure and the fact that proceedings before the commercial courts are to be oral as a rule is of little importance, as this rule can be set aside by agreement between the parties or even by one of the parties without such an agreement.

The proceedings for judgment are to be conducted in accordance with the formal regulations, and the conduct of the case by the judge is thus reduced to an institution of secondary importance. But the intermediate conduct of the suit is in the main in the hands of the judge, and it is only in exceptional cases, e.g. by agreeing for an extension of time (§ 96), that the parties can interfere with his actions. They have a right indeed by agreement or *ex parte* to apply for a postponement of a hearing or prolongation of a period, but the decision in every case is left to the court. The proceedings for judgment are divided into preliminary proceedings and judgment, which latter may include a stage for proof by means of an oath. The preliminary proceedings are divided into pleadings and proof. In exceptional cases these may coincide, as for instance where documents alone are produced as proof and the other party does not contest their genuineness. On the other hand the stage of proof is distinct and comes after the judgment if the proof is to be accomplished by means of an oath. The delay so caused is often severely felt in commercial suits, since commercial documents, though weighty evidence, are not conclusive, (§§ 31, 541, Com. Code), and this evidence is usually supported by an oath.

The pleadings (apart from certain preliminary objections which are usually dealt with along with the main matter in dispute) include a statement of the issues in the case and the evidence to be given. The rules as to preliminary procedure apply; in exceptional cases the judge may order that proof shall be given by inspection, or a special oath as to value, etc. There are special rules governing the form, contents and sequence of the pleadings. Each party has a right to issue two or three pleadings (claim—defence, reply—rejoinder, rebutter—surrebutter) but since the rules are not very strict leave to vary the pleadings can be easily obtained (§ 46 for oral proceedings, §§ 58, 59, for written proceedings). At the close of the pleadings the documents are filed, whereupon except in the above mentioned exceptional cases, the stage for proof commences. Certain legal presumptions and confessions (whether made before the court or not) may do away with the necessity for proof. The methods of proof

upriliči stadij dokazni. Zakonske predmnieve i priznanje (sudbeno-izvansudbeno) rešavaju u načelu od tereta dokaza. Dokazna su sredstva svjedoci, sudbeni očevid po vještacima, isprave i prisega. Nastupu dokaza (unutar dokaznog stadija) imade mjesta kod očevida, dočim se prisega nastupa poslie presude. Po svršenom dokazivanju imade sudac uredovno u skladnik (popis spisa) za trajanja dokaznog postupka dospjela pismena i zapisnike da unese a zatim (ako u ustmenom postupku po pravom shvaćanju još uviek dozvoljivo popunjenje instrukcije ne bude odredjeno) polazi na presudjivanje. Dostavom presuda postaje eksistentnom prema izvanjskom svietu; ustmenog proglasa nema. Osuda je jedini oblik rešitbe meritorne, dočim se incidentna i pobočna pitanja rešavaju za pravilo odlukom, iznimice osudom. I odluka se izdaje pismeno te dostavlja. Ako je osuda uvjetovana prisegom, ima podjedno opredieliti rok za nastup prisege; nastupi li se pravodobno, valja odrediti posebno ročište radi prisizanja. Oba rešitbena oblika, u koliko je tome po naravi stvari mjesta, označiti će i rok ispunjenja; on iznosi u opće 14 dana, iznimno i više. Kod ocienjivanja dokaznih posliedaka vezan je sud u načelu na pravna pravila; od iznimaka važnije su za trgovačka pitanja §. 24 trgov. zak. i §. 44 zakona o pobijanju pravnih djela.

Oglušni se postupak temelji na principu afirmativne litiskontestacije, prem načelo nije provedeno u svojoj čistoći. Opća kontumacija nastupa, ako koja od stranaka ne pristupi na ročište o glavnoj stvari, odnosno ako na ročištu ne sudjeluje kod rasprave, dočim u pismenom postupku na mjesto nepristupa-neraspravljanja dolazi nepodnašanje pismenog odgovora. Razumije se, da moraju biti nastupile i ostale predpostave ogluhe (n. pr. prema pismenosti ili ustmenosti rasprave razlikujuća se imploratio contumaciae). Nastupe li, ima se suditi neposredno tj. bez rasprave. Proti kontumacionoj osudi nema prigovora. Analogno su zasnovane i djelomične kontumacije, u koliko je to dakako moguće gledom na njihovo bivstvo, koje nije puka imitacija kontumacije općenite. Prema tome se imaju navodi historijske naravi, ako jih protivnik zasebice ne poreče u neposredno sliedećem govoru ili pismu, smatrati istinitima, ali što se tiče prekluzivnog učinka (opće) kontumacije, dolazi on ovdje jedva praktički u obzir radi gore spominjane mogućnosti upopunjivanja instrukcije.

Parnica se može okončati i sudbenom nagodom; priznanje svekolikog tužiteljskog zahtievanja (submisija §. 45) nema toga efekta, ali odpada rasprava pak se neposredno izriče (deklaratorna) presuda. Slično je i sa odustajom od tužbe, koja se medjutim imade fiksirati odlukom. Odustaja može sadržavati odreku od zahtievanja.

Prvomolbena osuda odnosno odluka može se po velikom pravilu slučajeva napasti unutar 14 dana od dostave i to osuda (kontumaciona i submisiona takodjer) prizivom ili žaobom ništovnom a odluka utokom ili žaobom ništovnom. Utok je u nekim slučajevima isključen a u nekima se može podnašati samo spojeno sa prizivom (§. 319, 320). Svi ti pravni liekovi (iznimke kod utoka: §. 313) djeluju suspenzivno i devolviraju sudbenost na banski sto (II. molba.) Ipak u prizivnom postupku nova nisu nikako dozvoljiva a u postupku utočnom s ograničenjem, da je napadnuta odluka posliedila bez kontradiktorne rasprave. Riešenje banskog stola može se napasti žaobom ništovnom, zatim prema tome, dali je izdano u obliku osude ili odluke (redovitim ili izvanrednim) previdom ili (redovitim ili izvanrednim) previdnim utokom; može biti ipak zgode i za (prosti) utok (§. 345.) Sudbenost se tada prenaša na stô sedmorice (III. molba). Izmedju pravnih liekova proti banskostolnom riešenju nemaju suspezivnog učinka ,,izvanredni" (tj. contra duae sententiae conformes upravljeni), inače se ima kod njih dozvoliti protustranci osobiti 14 dnevni rok za podnašanje protuizvedenja. Priziv ili previd se mogu spojiti sa žaobom ništovnom.

Ako stranka formalno pravomoćnim riešenjem bez svoje krivnje pretrpi procesualne štete, može se rešitba ,,povratom u prijašnje stanje" obezkriepiti, odnosno se može oštećenoj stranci pružiti prilika za odstranjenje štete. Iznimice je povrata dozvoljena prije posliedivšeg odnosno dostavljenog riešenja (§ 358, al. 2). Povrata se može tražiti radi (po stranci neskrivljenog) promašenja roka ili ročišta, radi krivnjom pravdopravnika izgubljene parnice te konačno radi novo nadjenih sredstava dokaza. U prvom slučaju valja to učiniti unutar 14 dana, odkako je stranka ili pravdopravnik saznala za promašaj — predpostaviv, da može udovoljiti ročištnoj odnosno rokovnoj odluci. U drugom se slučaju ima povrata zaiskati za 90 dana, odkako stranka sazna za krivnju pravdopravnikovu i njome prouzrokovanu štetu; ipak ni u kojem slučaju ne može taj rok da bude duži od godine dana iza pravo-

include witnesses, inspection by the court, documents, and the oath. The production of evidence takes place at the time of the inspection, or in the case of an oath after judgment. When the evidence is concluded the judge has the papers and records placed on the file and proceeds to judgment (unless there be an alteration in the pleading, which is still admissible in the case of oral proceedings. Judgment has to be given in writing. When it is served on the parties it becomes binding; it is not given out orally. Judgment is the only form in which a decision is given upon facts; subordinate matters are only dealt with by judgment in exceptional cases, more usually by an order of the court. This must also be prepared in writing and served on the parties. If judgment is made conditional on an oath being taken it must state a time for appearance, and if appearance is duly entered a day must be appointed for taking the oath. Both forms of decision must state a time for appearance unless this is impracticable from the nature of the case; this is usually 14 days but occasionally more. In giving due weight to the proofs produced the court must follow the rules of law. Certain important exceptions exist in the case of commercial matters, e.g. § 24 Com. Code and § 44 of the Law of Impeachment.

Proceedings in default follow the principle of affirmative *litis contestatio* although the principle is nowhere clearly expressed. In oral proceedings it is default if a party fails to appear on the day appointed, or in written proceedings fails to put in a defence. Of course the other conditions of default must also be present (e.g. the *imploratio contumaciae*, which differs in oral and written proceedings). If this is so judgment will be given at once without any hearing. An objection may be taken to this. Minor defaults are subject to similar rules in so far as this is possible in view of their different nature. Thus statements of fact which are not specifically denied by the other party in the next pleading are assumed to be true, but this is not of any great importance in view of the above mentioned facilities for amending the pleadings.

A suit may also be put an end to by settlement in court; an acknowledgment of the plaintiff's claim (§45) does not put an end to the suit, but renders the preliminary proceedings unnecessary, and a declaratory judgment will follow. The result of a withdrawal of the statement of claim, which must however be established by a decree, is the same. The withdrawal may contain a renunciation of the claim.

In most cases the judgment or decree can be appealed against within 14 days from its being served on the parties (including judgments in default and judgments by acknowledgment). The admissibility of an appeal is excluded in some cases; in other cases it is only conditionaly allowed (§§ 319, 320). All these appeals (exception § 313) suspend the effects of the judgment and invoke the jurisdiction of the Ban's court (the court of second instance). New matters may not be raised in appeal proceedings, or may only be raised when the decree has been issued without any defence being raised. The decision of the Ban's court is subject to an appeal to the court of Seven (the court of third instance). An appeal against a judgment of the court of second instance confirming that of the court of first instance does not suspend the effects of the judgment and the other side will be given 14 days to prepare his case.

Even judgments which have become absolute can be avoided, if one party has been placed at a disadvantage in his suit through no fault of his own, by rehabilitating him into his former position, or the party injured may be given an opportunity to remedy the injury he has suffered. In certain cases this rehabilitation may take place even before the judgment is pronounced or served on the parties (§ 358, par. 2). Restitution may be petitioned for on the ground that a period has been allowed to run out or a hearing missed through no fault of the party, or on the ground of the negligence of an advocate, or the discovery of new evidence. In the first case the petition for rehabilitation must be made within 10 days from the time of the discovery of the omission, provided that it has become possible in the meantime to comply with the order, or to attend at the hearing. In the second case the petition

moćnosti (konačne) presude meritorne. Povrata se ob noviter reperta može iskati sve dok ne zastari (tužbovno?) pravo. Izuzev povratu, koja se radi promašena roka ili ročišta zatraži prije dostave sudačkog riešenja, restitucija ne očituje suspenzivnog učinka a devolucije nikada. Povratno se pitanje ima sa iudicium rescissorium raspraviti ujedno a po mogućnosti ujedno i riešiti; izuzimlje se povrata radi promašenog roka.

Pravomoćne presude mogu u slučajevima §a. 47 gradj. sudovnika (tj. kada je sud sudovao o predmetu, koji nije civilno-procesualna stvar) na zahtiev nadležne oblasti da budu poništene. („Remonstrativna žaoba ništovna"). — Kakog posebnog stranačkog pravnog lieka (po prilici „ništovne tužbe") u svrhu pobijanja ništetnosti, koje izidju na vidjelo poslie pravomoćnosti presude, nema, ali se isti cilj dade postići prema razlikosti slučaja bilo povratama bilo spretno služeći se drugim nekim ispomagalima procesa.

Za izvršivanje trgovačke sudbenosti u I. molbi nema nikakih zasebnih sudišta, van su nadležni općeniti sudovi I. molbe tj. sudbeni stolovi i kotarski sudovi pak se tada označuju „kao trgovačko-mjenbeni sudovi". Naredbenim se putem mogu i daljnji kotarski sudovi providiti jurisdikcijom trgovačkom(-mjenbenom). Trgovačko-mjenbeni sudovi, pustiv po strani sada stvari mjenbene, vrše u načelu cielokupnu parbenu i izvanparbenu (takodjer i trgovačko-stečajnu) trgovačku jurisdikciju. Na mjestima, gdje „trgovačko mjenbenih sudova" nema, jesu u trgovačkim parnicama uz brojne iznimke (tičuće se poglavito „trgovačkih stvari" u tehničkom smislu rieči) nadležni općeniti sudovi kao taki. Nadležni su isto tako opći kotarski sudovi u parnicama o zaslužbini i službi trgovačkih pomoćnika (§. 55 trg. zak.), ako se stranke ne zadovolje riešenjem obrtne oblasti.

Što se tiče prostorne nadležnosti, dovoljno će biti za nazočni pregled istaknuti, da kao pravilo vriedi doduše i za trgovačke parbe: „actor sequitur forum rei", ali da tužitelju stoji takodjer na volju podići tužbu ili pred sudom (trgovačkim, odnosno općenitim), u koga kotaru tuženik redovito prebiva ili gdje mu je tvrdka registrovana ili u kotaru koga je trgovinu smjestio. Važan je još za trgovačko sudovanje od prostornih fora forum contractus; § 42 gradj. sudovnika (car. patenat od 16. veljače 1853; d. z. l. od god. 1853 br. 30, kom. XI.) veli: „ako mjesto, gdje treba, da se što plati ili ispuni ina koja obveza, bude izriekom ustanovljeno u ugovoru, mogu se tada sve tužbe, odnoseće se na taj ugovor, bile upravljene na ispunitbu ili ukinuće ili na odštetu radi neispunitbe njegove, podignuti pred onim sudom, kome bi tuženik bio podvrgnut, kada bi se nalazio u mjestu, gdje se ugovor ispuniti imade".

Valja primietiti, da se po suglasnoj praksi judikature forum contractus smatra danim, ako se primi faktura, naznačujuća izvjestno mjesto plateža.

U pismenom postupku je obvezatno odvjetničko zastupstvo, u ustmenom samo, ako u sudbenom okolišu imade bar dva odvjetnika a stranke se služe pismenim podnescima. Za ročišta, obdržavala se ona u pismenom ili ustmenom postupku, (po ispravnom shvaćanju) nije obligatan pravdopravnik.

Izmedju mnogobrojnih sumarnih postupnika istaknuti valja ovdje jedino „postupak u pravnim poslovima manje vriednosti" tj. bagatelni ili malični proces (zakon od. 3 listopada 1876, zbor. od god. 1876, br. 88, kom. XXXII.), kao u trgovačkim parnicama praktično najviše u obzir dolazeći. (Općeniti) kotarski sudovi imaju sudovati po tom postupku 1) na tužbu ili 2) uslied pritužbe proti osudama zatim rešitbama o nadležnosti mjestnih sudova. Ad 1) Kotarski su sudovi nadležni u parnicama o novčanim tražbinama, ako potonje bez pripadaka ne nadmašuju svote od 200 K.; nadalje u parnicama o inakim potraživanjima, ako se tužbovni zahtiev alternativno dade izraziti novčanom svotom od spomenute visine ili se tužitelj u tužbi naročito izjavi pripravnim, da bi taki iznos primio pod namirenje. Stranke mogu bagatelno sudovanje prorogirati i preko tih iznosa, odnosno vriednosti, sve do iznosa odnosno vriednosti od 1000 K. Bagatelni je proces u obilježenim granicama mjerodavan i za trgovačke parnice, dočim je nepripustiv u stvarimamjenbenim, uporabnim te onima, koje se imaju rešavati u oblicima postupka mandatnog kao i u stvarima spadajućima pred isključivi forum realni. — Bagatelni je proces

must be made within 90 days from the time when the party discovered the negligence of the advocate and the damage resulting from it; but the time must never be longer than a year from the time of the final judgment. Restitution on the ground of the discovery of new evidence can be sought so long as the right of suit is not barred by limitation. Restitution does not suspend the effects of judgment save when it is asked for on the ground of failure to observe a time limit or to appear at a hearing before the judgment has been served on the parties, and it never involves a change of jurisdiction. The matter in dispute will be dealt with and decided along with the question of restitution, except in the case of a failure to observe a time limit.

Final decisions can also be avoided in the cases dealt with by § 47 of the rules as to jurisdiction (i.e. when the court has given judgment, though there was no proper case for it to act upon) by the intervention of the proper authorities. There is no special means by which a party can raise grounds of nullity which have become known after judgment, but the desired result can be brought about according to circumstances by restitution or by other roundabout proceedings.

Jurisdiction in the first instance in commercial matters is not exercised by any special court but by the ordinary courts of the first instance, which may be invested with this jurisdiction by proclamation. They are then called "District Courts having jurisdiction in commercial matters and bills of exchange suits". In this capacity they exercise the whole voluntary and litigious jurisdiction in commercial matters (including commercial bankruptcies). In places where there are no special commercial courts the ordinary courts as such have competency, subject however to numerous exceptions mostly concerned with commercial matters in the technical sense of the words. The ordinary district courts also have jurisdiction in disputes between employers and employees if the parties are not content with the decision of the trade authorities (§ 55 Com. Code).

As to local competency it will be sufficient to note that in commercial matters also as a rule "*actor sequitur forum rei*", but that the plaintiff may bring his suit either in that court in whose jurisdiction the defendant ordinarily resides or has his firm name registered, or in that in whose jurisdiction he carries on business. The *forum contractus* should also be mentioned as particularly applicable when jurisdiction in commercial matters depends on local considerations. § 42 of the rules as to jurisdiction (the Imperial Edict of February 16, 1853, RGBl, 1853, No. 30, St. XI) provides as follows: "If a contract clearly states the place where a payment is to be made or other engagement is to be performed, all suits relating to that contract, its fulfilment or cancellation, or for damages for the breach of it, shall be brought in the court within whose jurisdiction the defendant would be if he resided at the place so designated for the performance of the contract".

It should be noted that the universal practice is to consider that the *forum contractus* is intended to be applicable when there is a document which states a definite place for payment.

In written proceedings the parties must be represented by counsel, in oral proceedings also, but on two conditions, viz. that at least two counsel practise in the jurisdiction of the court and that the parties send in written statements. At special hearings in either method of procedure the best view is that there is no such compulsion.

Among the numerous summary processes it will suffice to mention here the petty procedure (Law of October 3, 1876, C.-L. 1876, No. 88, St. XXXII), which is in practice the most important in commerce. The district courts have to deal with suits and appeals from decisions of the local courts as to competency in accordance with the rules applicable to this kind of procedure. The district courts are competent to try money claims when the matter in dispute amounts without subsidiary claims to not more than 200 Kr.; also claims of other kinds if a sum of money is claimed in the alternative and this does not exceed 200 Kr., or if the plaintiff expressly states in his claim that he will accept this amount in settlement. By agreement the parties can avail themselves of this procedure in disputes as to amounts not exceeding 1000 Kr. This procedure is also available within the above limits in commercial suits, but not in suits dealing with bills of exchange, or agency or disputes under a lease or in matters which are exclusively referred to be *forum rei sitae*. The proceedings are public and oral. A record is kept of the proceedings but it is not intended for the instruction of the judge as to the matter in dispute. The procedure is simple

javan i neposredan, odnosno ustmen. O raspravi se doduše sastavlja zapisnik, ali taj ne služi načelno izvorom sudačke ubaviesti o procesualnom gradivu. Rasprava je jedinstvena te se upriličuje sudačkim ravnateljstvom. Dokazni sustav ne poznaje sentencionovanih prisega, nu stranke mogu biti preslušane poput svjedoka pod prisegom. Osuda se proglašuje ustmeno po raspravnom sudcu za pravilo na ročištu, na kom se je provela rasprava. Sudac rešava na osnovu podataka cielokupne rasprave i provedenih dokaza po slobodnom uvjerenju; iznimka je ipak, što mora da pazi na dokaznu moć isprava onaku, kako je normirana u pravnim pravilama. Procesualna se pitanja rešavaju ustmeno proglašenim zaključkom; izda li se na pismeno , zove se „odlukom"; potonja se u stanovitim slučajevima mora dostaviti. Sudi se iz ogluhe (po načelu afirmativne litiskontestacije), ako koja stranka po propisnom pozivu izostane od ustmene rasprave a protivnik stavi oglušni zahtiev. Djelomične su kontumacije radi jedinstvenosti rasprave i radi daleko sižuće procesualno-ravnateljske vlasti sudačke od podredjenog znamenovanja. Osuda se može unutar 8 dana iza proglasa, odnosno ex officio odredjene dostave (ovoj potonjoj ima mjesta ureda radi, ako je proglasu prisustvovala samo jedna ili nijedna stranka) napasti žaobom ništovnom, koja ipak imade i juristički karakter priziva (§. 75 al. 9). Pravni taj liek devolvira sudbenost na banski sto, ali nema suspenzivnog učinka; prieti li od ovrhe nenaknadiva šteta, može se medjutomno (po uvidjavnosti nižeg ili višeg suda) da odredi tek ovrha do osiguranja. U zakonu naročito istaknute odluke odnosno zaključci (§. 81) mogu se napasti utokom (unutar 8 dana, II. molba banski sto, nema suspenzivnosti: § 93), ostale odluke i zaključci predstavkom („predlogom": § 82, nema devolucije). Povrati u prijašnje stanje ima mjesta radi novo nadjenih dokazala, radi promašena ročišta i radi promašenja roka za podnašanje pravnog lieka (u §. 81 mimogredce spomenuto). Kako ovaj potonji slučaj u zakonu nije potanje izveden, to vriede in subsidium propisi redovitog parb. postupnika (§. 93). Prvospomenute povrate nemaju efefta devolutivnog a povrata radi promašenog ročišta napose ne djeluje ni suspenzivno u predpostavi, da se zatraži prije proglasa osude.

U bagatelnom postupniku načelno nema obvezatnog odvjetničkog zastupstva, ali pismene žaobe ništovne i pismeni utoci moraju biti odvjetnički signirani, ako u sudbenom okolišu ima pravdopravnik; osim toga može sudac, baš kao i u redovitom postupniku, narediti strankama, koje se ne umiju izraziti razgovietno ili se ponašaju nepristojno, da se dadu zastupati po odvjetniku pod inakom kontumacijom; medjutim se ni u tom slučaju ne mogu nadvladavšoj stranci dosuditi tim odvjetničkim zastupstvom uzrokovani troškovi. To u ostalom vriedi i o troškovima, izazvanima zastupstvom običnog punomoćnika.

Osim predstojećih slučajeva, gdje je malični proces zapodjenut izravno podnesenom tužbom, može mu 2. biti mjesta kod (općenitih) kotarskih sudova i onda, kada se ko prituži proti mjestnosudnoj osudi ili rešitbi o kompetenciji. Podnesenje pitužbe pokrene bagatelni postupak, koji se na to ima provesti posve iz nova prema gore prikazanom načinu; na mjestnosudni se postupak ima osvrnuti jedino u (bagatelnom) riešenju. Riešenja, što se u takim predpostavama donesu u bagatelnom procesu, ne mogu biti pobijana pravnim liekovima. Pošto ipak mjestni sudovi namaju trgovačke jurisdikcije, nije nazočna varijanta bagat. sudovanja za trgovoe praktična.

Ovrha je ili definitivna ili osigurateljna („do osiguranja"). Postupak ovršni normiran je poglavito privremenim gradj. procesom te ovršnim novelama od 17. prosinca 1876 (zod god. 1877 br. 1. k. I.) i od 13. siečnja 1883 (z. od god. 1883 br. 24, k. VI.). Od osobite je važnosti za ovrhu do osiguranja naredba ministarstva pravosudja od 18. srpnja 1859 (d. z. 1. od god. 1859 br. 131, k. XXXVI, § 12). Za ovrhu rešidaba, donesenih u postupku maličnom, vriede ustanove mjestosudnog procesa od 3. listopada 1876 (z. od god. 1876 br. 87, k. XXXII, §§ 61—78); u slučajevima ipak, gdje se je postupalo bagatelarno uslied stranačke utanačbe, mjerodavni su propisi privrem. gradj. postupnika i novelâ.

Kako definitivna tako i osigurateljna ovrha raspada se na stadija dozvole i provedbe: državni organ obijuh skupina djelatnosti jest sud. Samostalnih ovršitelja nema; istina, da izaslanik po mjestnosudnom postupniku imade nešto slobodniji položaj, ali po svom pravnom karakteru ovršuje i on svedjer in commissione sudišta. Nadležan za dozvolu ovrhe jest sud presudbe, dotično sud nagodbeni, inače načelno onaj sud, koji bi prema parbenoj nadležnosti bio kompetentan, da je do parnice došlo. Provedba je ovrhe stvar suda, koji ju je dozvolio a nemogu li se ovršni čini

and is controlled by the judge. The methods of proof do not include any formal oath by the parties but they may be examined on oath as witnesses. Judgment is given orally and is usually pronounced at the hearing by the presiding judge. The judge gives his decision having regard to the whole proceedings and the evidence, but he must observe the rules as to the effect of documents as evidence. Questions arising in the course of the suit are decided by an oral pronouncement; if this is written, however, it is called a decree and in certain cases it must be served on the parties. Judgment in default is given (on the principle of affirmative *litis contestatio*) if a party after due citation does not appear at the oral proceedings and the other party so petitions. The special defaults are of little importance in view of the simplicity of the procedure and the wide discretion given to the judge in his conduct of the case. The judgment may be appealed against within 8 days from its pronouncement or from service on the parties (if one or both of them was not present when it was pronounced). The appeal invokes the jurisdiction of the Ban's court but has no suspensive effect; it does however raise a liability to make good any irreparable damage done by execution, though in some cases (at the discretion of the court) execution may be allowed as a method of precaution only. The decrees and decisions which are specially mentioned in the Law (§ 81) may be attacked by an appeal (within 8 days; the Ban's court is the court of second instance; no suspensive effect, § 93), other decrees and decisions by showing cause (§ 82, does not alter the jurisdiction). Rehabilitation may be obtained for failing to appear at a hearing, or on the ground of fresh evidence, or allowing the period for an appeal to run out (mentioned in § 81 incidentally). Since the last mentioned case is not dealt with more particularly, the rules of the ordinary procedure are applicable *in subsidium* by virtue of § 93. The two first kinds of rehabilitation effect no change of jurisdiction, and the first of them has no suspensive effect if the application is made before the judgment is pronounced.

In the petty procedure there is no obligation to appear by an advocate, but written appeals on grounds of nullity or otherwise should be signed by an advocate if there is one who practises in the jurisdiction of the court; besides this, just as in ordinary suits, the judge may require parties who are incapable of making themselves understood, or whose behaviour is unseemly, to appear by an advocate on penalty of being deemed guilty of contempt of court, but the successful party can never be allowed the extra costs occasioned by the employment of an advocate (the same applies to an attorney in the narrower sense of the word).

Besides in the above case, when the petty procedure is involved by a direct suit, it is also to be used in the general district courts on appeals from judgments or decisions as to competency by the local courts. The appeal forms the ground for the petty procedure which must be carried through from the beginning again, as is laid down above; reference to the proceedings in the local court will only be made in the judgment. Judgments issued in the court of the second instance are subject to no further appeal. Since however the local courts have no jurisdiction in commercial matters there is no need to go more closely into this kind of petty procedure.

Execution is of two kinds, execution for security and execution for satisfaction. The procedure is regulated principally by the provisional Code of Civil Procedure and the supplementary Laws of December 17, 1876 (C.-L. of 1877 No. 1, St. I) and of January 13, 1883 (C.-L. of 1883, No. 24, St. VI). The proclamation issued by the Minister of Justice on July 18, 1859 (BGBl. of 1859, No. 131, St. XXXVI, p. 12) is of especial importance in the former kind of execution. Execution under judgments issued in the petty procedure is governed by the rules as to procedure in the local courts of October 3, 1876 (C.-L. of 1876, No. 87, St. XXXII, §§ 61—78); but in cases where the petty procedure is only adopted by consent of the parties, the rules of the provisional Civil Code of Procedure and the supplementary Laws must be followed.

Both kinds of execution are divided into two stages, the grant and its enforcement; in both the State is represented by the court. There are no special organs for carrying the execution into effect; but the person appointed by the court after a suit in the local court has a fairly free hand, but always acts under the authority of the court. Execution may be granted by the court which pronounced the judgment or which ratified the settlement: in other cases by the court which would have been competent under the rules had the matter come into court. The actual levying of

u danim okolnostima provesti u okolišu suda dozvole, nadležan je (posredno ili neposredno: §. 439 gppa) odnosni drugi sud. Pitanja, što se nabace tokom ovrhe, spadaju pred sud dozvole ili provedbe — prema tome, dali se odnose na dozvolu ili provedbu ovrhe; medjutim granica tude nije potegnuta oštro.

Definitivna se ovrha dozvoljuje na stranačku molbu bez saslušanja protivnika (ima iznimaka). Ovršni su naslovi poglavito rešitbe (tj. osude, nagode, mandati itd.) gradjanskih sudova te pred ovima uslied tužbe sklopljene nagode; nadalje odluke a sigurno i nagode izvanparbenog postupnika; riešenja kaznenih sudova (dakako, u koliko je to po naravi riešenja kaznenoga moguće); stečajni likvidati i stečaj dovršujuće nagode; osobitim pravnim ustanovama označene upravne rešitbe te pred upravnim oblastima sklopljene nagode i pogodbe ine; rešitbe državnog računovodstva o računima, što se imaju položiti državi; obraničke presude; austro-ugarskoj banci izdane zadužnice i druga obligatorna očitovanja te izvadci iz glavnih knjiga banke a slično je i sa hrvatsko-slavonskom zemaljskom hipotekarnom bankom u Zagrebu, samo ona ima priviligej, da se njezini naslovi mogu i administrativno ovršivati. (Zakon od 11. travnja 1894 u zb. od god. 1894 br. 32, k. IX. i zakon od 23. ožujka 1898 u zb. od god. 1898 br. 29. k. V.).

Ako je ovršni naslov uvjetovana rešitba ili nagoda (odnosno pogodba ina), mora se u svrhu dozvole ovrhe izkazati ispunjenje uvjeta; osim toga rešitba mora biti pravomoćna a rok u rešitbi odmjerene ispunitbe protekao. Inozemna konačna riešenja tvore u predpostavi uzajamnosti, nadležnosti inozemnog suda po „općenitim načelima" i (dokumentarno zasvjedočene) pravomoćnosti valjani ovršni naslov, u koliko medjunarodni ugovori ne štatuiraju inako. Ovrsi inozemnih naslova imade mjesta na stranačku molbu ili na rekviziciju inostranog suda te se u načelu dozvoljuje neposredno; nastanu li ipak dvojbe glede predpostava, imadu se ispitati u posebnom (delibacionom) postupku i prema posliedku ovoga dalje uredovati. Za dozvolu je nadležan sudbeni sto, u kojega se okolišu ovrha inozemnog naslova ima provesti. — Nema utrnuća jednoč dozvoljenog ovršnog prava radi nevršenja istoga, ali može do toga doći posredno tj. uslied (gradjanskopravne) zastare (tužbovnog) prava, sadržanoga u riešenju, odnosno u nagodi ili inoj pogodbi-i to iza proteka „redovitog" zastarnog roka.

Provedba se ovrhe odredjuje ujedno sa dozvolom iste (tj. u istoj odluci) te opravlja ureda radi. Ustanovljuje doduše §. 552 privremen. gradj. postupnika, da sudovi kod provedbe inozemnih osuda nemaju raditi nikada ureda radi, van prema propisima privremen. gradj. postupnika, ali iz ovoga samoga proizlazi, da je ovršna inicijativa sa iznimkom kod ovrhe novčane stvar suda; medjutim je ovršna novela od god. 1876 kod ovrhe novčane u načelu napustila stadijalni sustav, (iznimke: §§ 6, 23 itd.) pa je dosliednim načinom i glavna predpostava za stranačko-ovršnu incijativu za pravilo prestala.

Jednoč dozvoljena ovrha ne može da bude spriečena nikakim prigovorima, ali je strankama prosto, da napadaju ovršnu odluku utokom ili žaobom ništovnom. Neosvrćući se na slučajeve, u kojima nestane ovršnog naslova uslied uspjele restitucije, remonstrativne žaobe ništovne i slič., može ovršenik putem opozicionog postupka (tužbom ili molbom) da postigne utrnuće ovršnog prava, ako dokaže, da je izgubilo svoje osnove činjenicama, posliedivšima iza osude ili nagode, dotično gledom na §. 445 iza ma koga ovršnog naslova. I otvorenje stečaja (§. 11. steč. zak., sravni ipak i §. 12) a i druge neke, u trgovačkom saobraćaju manje važne činjenice mogu da budu zaprekom ovrhe, dočim uspjela izlučba (§. 447) uzrokuje jedino izuzeće pod ovrhu uzetih predmeta iz iste i osim toga može da proizvede mirovanje ovršne provedbe za pendencije izlučnog postupka.

Novčana ovrha (u trgovačkom životu ponajpraktičnija) jest specijalna eksekucija, nu ipak se kod mobilarne ovrhe nemaju zasebce označivati predmeti, iz kojih se utržka traži namirenje. Novela od god. 1883 (koja ne stavlja izvan kreposti baš svijuh odgovarajućih ustanova privremen. gradj. postupnika) sadrži

the execution is a matter for the court which made the grant, but if in the nature of things it is impossible for the levy to take place in the jurisdiction of the court from which the grant proceeded, the court in whose jurisdiction the article to be seized is situated must be requested to effect the execution. Disputes arising in the course of the execution will be decided by the court issuing the grant or by the court to whom the actual execution is entrusted according as they refer to the right of execution or to its enforcement, but the distinction is not strictly adhered to.

Execution for satisfaction is granted upon an *ex parte* application without hearing the defendant (there are however some exceptions). The principal titles enforceable by execution are: decisions of the civil courts (i.e. judgments, settlements, orders, etc.) and arrangements made with their consent, also decrees and settlements in non-contentious proceedings, and judgments of the criminal courts (naturally not all of those), claims proved in bankruptcy and compositions with creditors; those decisions of administrative bodies which are specially mentioned in the statutes and settlements or contracts approved by those bodies; statements by the State book-keepers as to accounts owing to the State; decisions of arbitrators; promissory notes or other documents of indebtedness given to the Austro-Hungarian Bank and extracts from the principal books of the bank; the Mortgage Bank of Croatia and Slavonia at Agram enjoys similar privileges, but its titles may also be enforced by administrative measures (Law of April 11, 1894 in the collection of State Laws of 1894, No. 22, St. IX, and Law of March 23, 1898, in the C.-S.-L. of 1898, No. 29, St. V).

If the execution title is a conditional judgment or settlement (contract), before the grant of execution is issued it must be shown that the condition has been fulfilled. The judgment must also be absolute and the period for an appeal must have expired. Foreign judgments are good grounds for the grant of execution provided that the rule as to reciprocity obtains, and that the foreign court had competency in accordance with the general principles, and that the finality of the judgment is established by documentary evidence, unless it is otherwise laid down by treaty. Execution on the ground of a foreign title is granted directly upon *ex parte* application or request by the foreign court; but if a doubt arises as to the conditions of the grant these will be inquired into at a special hearing and thereafter the proceedings will be *ex officio*. The court in whose jurisdiction the execution is to be levied is competent to issue a grant. There is no extinction of the right of execution, once granted, by non-user, but it may become extinct as the result of the limitation of the title contained in the judgment or settlement or other contract on which it is based upon the expiration of the usual period of limitation.

The execution is ordered to be levied by the same decree in which the grant of execution is made; and the levy is made *ex officio*. It is however provided by § 552 of the provisional Code of Civil Procedure that in enforcing foreign judgments the courts shall not act *ex officio* but in accordance with the rules of that Code, but it appears from the Code itself that execution, with the exception of money execution, is a matter within the province of the court. But since the supplementary Law of 1876 has rejected the system of procedure by stages (exceptions §§ 6, 23, etc.) in this form of execution also, the usual conditions for the levying of execution by the parties will now be wanting in this case also.

Once a grant of execution has been issued it cannot be met by objections of any kind, but the parties may appeal against the decree on grounds of nullity or otherwise. Apart from the cases in which the execution title is lost because restitution is made or because of a successful appeal on grounds of nullity or for other reasons, the person against whom the execution is directed can obtain its extinction by suit or application to the court if he can prove that owing to the occurrence of certain facts since the judgment or settlement the grounds upon which it was based are no longer in existence. The commencement of bankruptcy proceedings (§ 11, but see § 12 Bankruptcy Code) and other matters which are of less importance in commercial intercourse may be a bar to execution, while a right of severance merely causes the release of certain articles which have been taken in execution, and a suit for severance may operate to prevent the execution being carried out as far as the articles in question are concerned.

Money execution, which is the most important form of execution in commercial intercourse, is a special execution, but in execution against movable property the particular articles out of the proceeds of which the creditor is to satisfy himself need not be specially named. The supplementary Law of 1883 (which does not entirely

opsežna ograničenja novčane ovrhe (res extra commercium, eksistencijalni minimum itd.), koja se nemogu obići privatnim utanačbama. Ovršna su sredstva plienitba, prociena (transferacija, uski zatvor) i dražba, nu imaju se po načelu ujedno tj. jednim (dražbena odluka) aktom odrediti; slobodno je ipak ovrhomolitelju, da zatraži predhodno plienitbu samu za se. Po svršenoj dražbi (dotično iza kako je dražbom pokrivena ovrhomoliteljeva tražbina s pripadcima i približno opredieljenim troškovima) imade sudbeni izaslanik ovrhomolitelju da uruči odpadajuće iznose. Nije li ovaj dražbi prisustvovao ili ako se natječe više ovrhovoditelja ili iz spisa proizlazi, da su i druge osobe ovlaštene tražiti namirenja iz kupovnine, ima se ova položiti kod suda te u posljednja dva slučaja medju ovlaštenike sudbeno razdieliti. Ako se ovi nadju na dražbi i sporazumiju o razdiobi, odpada razdioba sudbena.

Glavniji naslovi ovrhe do osiguranja jesu; a) rešitbe I. ili II. molbe, osudjujuće bezuvjetno radi novčane tražbine-u predpostavi, da je rešitba napadnuta prizivom ili previdom; b) (ne nuždno bezuvjetne) kondemnatorne rešitbe svake vrsti (dakle i onake, koje ne dosudjuju novčane tražbine), ako se je s osnovom bojati štete unutar roka do pravomoćnosti; c) prije posliedivše rešitbe, ako stranka svoje zahtievanje temelji na podpunu vjeru zaslužujućoj ispravi a protivnik se poziva na prigovore, o kojima se ne može odmah odlučiti konačno. Inozem. osude (i opet pustiv po strani medjunarodne ugovore) nisu naslov ovrhe do osiguranja (arg. e contr. §. 550 privrem. gradj. postupnika). Sredstva osigurateljne ovrhe jesu prema razlikosti naslova plienitba, prociena, sekvestracija, gruntovna predbilježba (§. 92 grunt. reda), založni popis (invecta et illata). Osigurateljnoj ovrsi svojstveni način utrnuća jest sudbeno položenje dostatnog zaloga od strane ovršenika. U ostalom vriede ustanove definitivne ovrhe, u koliko su naravno primjerene bivstvu ovrhe osigurateljne.

Svakako ostaje ova prava pravcata ovrha, što se nebi dalo ustvrditi o „privremenim sredstvima za osiguraj" (privremeni osobni zatvor, zabrana, privrem. sekvestracija; nadalje dozvola razlučenog prebivališta ugroženom bračnom drugu, gruntovna zabilježba pobojne tužbe itd.). Ona su doista tek privremene odredbe, budući se mogu dozvoliti i podržavati samo s obzirom na podići se imajuću ili već podignutu parnicu. Njihovo je opredieljenje poglavito, da se preduprede makinacije (sadanjeg ili budućeg) parbenog protivnika, kojima bi se spriečila i oteštala svojevremena ovrha. Dozvola predpostavlja zahtievanje, koje bi se svojevremeno dalo, ali za sada još ne može ovršivati i činjenicu, koja čini medjutomnu mjeru preporučivom. Ova (sc. činjenica) se ima tek vjerovatno zasvjedočiti (oblici tome se razilaze) a zahtievanje valja utvrditi podpuno dokazujućim ispravama. Poradi te labavosti predpostava ima se provizorij blagovremeno posebnim procesom (koji opet može da se izveda u raznim oblicima) opravdati, inače dignuti.

U načelu imade kako po redovitom tako po bagatelnom postupku podlegavša stranka namiriti procesualne troškove protivniku. Pustiv po strani iznimke, koje u ostalom nisu od većeg domašaja, naglasiti je, da oba postupnika poznaju i uredbe kompenzacije i reparticije troškova, dočim je samo bagatelnom procesu svojstveno, da se moraju podpuni troškovi naknaditi i onda, ako je protivnik podlegao tek u razmierno neznatnoj česti, za koje utvrdjenje nije trebalo ulagati osobitih troškova. Troškovi se doduše ne mogu dosuditi, ako se ne traže (dovoljno je, ako se uloži naprosto popis troškova), ali iznos ustanovljuje sudac. To čini za pravilo u konačnom riešenju, odnosno u odlukama o samostalnim quaestiones incidentes; troškovi, što narastu kašnje, imaju se na prošnju jedne ili druge stranke dosuditi odlukom. To vriedi naročito i glede troškova ovrhe, prem ovi nisu procesualni troškovi. Sudac nikada ne smije izreći dužnosti naknade troška in principio za sebe, nego ujedno mu valja opredieliti i iznos.

Stranke mogu sporazumno svoje parbene stvari, predpostaviv, da o njima slobodno raspolažu i mogu sklapati nagodu, prenieti na obranike. (§. 376 privrem. gradj. postup.). Instituciju tu izveo je zakonostvarac prilično iscrpivo (§§. 376—386 privrem. gradj. post.) te, kako iz uvodne izreke proizlazi, učinio lahko pristupivom, ali unatoč tome nije se mogla da udomi u praktičkom životu.

—

repeal the corresponding rules of the provisional Code of Civil Procedure) contains extensive restrictions on money execution (*res extra commercium*, necessaries of life, etc.) and these restrictions cannot be got round by private agreement. The methods of execution are seizure, valuation, (transference, embargo) and sale by auction, but these may be all decreed at once; the creditor may however ask for the seizure only in the first place. When the auction has been carried out (or so soon as the creditor's claim with any additional amounts and costs approximately estimated appear to be covered) the person nominated by the court to conduct the sale must hand over the amount to the creditor; if however the latter is not present at the sale, or if several creditors are acting jointly, or if it appears from the documents that other persons are entitled to satisfaction out of the proceeds, the purchase money must be deposited in court, and in the last two cases it must be distributed by the court amongst the persons entitled. If these are present at the auction and come to an agreement as to the distribution the court will carry that agreement into effect in making the distribution.

The most important titles for execution for security are unconditional judgments of the courts of first or second instance on a money claim where an appeal has been entered against the judgment; judgments of all kinds (i.e. also judgments upon a claim other than a money claim) and not only unconditional judgments, when a prejudice is feared before the judgment becomes absolute; even before judgment execution may be allowed when one party loses his claim upon an unsuspicious document and the other party relies upon a defence which cannot be decided upon at once. Foreign judgments (again apart from treaty) form no title for execution for security (arg. e contra § 550, provis. C. of C. P.) The procedure in this kind of execution is by seizure, valuation and sequestration; entry in the register (§ 92, registry rules), inscribing as a pledge (*invecta et illata*). A method by which this execution may be avoided is the deposit in court of a sufficient pledge by the party against whom it is levied. Otherwise the rules as to execution for satisfaction apply in so far as they are not inconsistent with the nature of execution for security.

This remains however a genuine execution which cannot be said of the provisional measures of security (provisional arrest, prohibition, sequestration, and the grant of a separate residence to the endangered party to a marriage, and the entry of a suit by way of impeachment in the register). These are in fact merely temporary measures and can only be granted and effected in view of a suit to be brought or already pending. The principal reason for their imposition is to prevent the present or future defendant in a suit (or debtor) from taking steps which would prevent or hinder execution from being successfully levied. They are only allowed when there is a claim which will be, but is not yet, enforceable by execution, and some fact is shown which renders the provisional measure admissible. The latter condition need as a rule (though the various forms are not all similar) be only credibly shown, while the former must be strictly proved by documentary evidence. If these conditions are not satisfied the provisional measure must be justified by a special action (in various forms according to circumstances), or it must be rescinded.

The unsuccessful party has on principle to pay the costs of suit to his opponent in both the ordinary and the petty procedure. Apart from unimportant exceptions both forms of procedure recognize set-off and redistribution of costs, but it is only in the petty procedure that the judge can make one party bear the whole of the costs when his opponent has only failed on some relatively unimportant issue which has not increased the costs. A judgment for costs cannot be given unless a request for the costs has been made (though handing in a bill of costs is sufficient), but the amount is determined by the judge. He usually does this in his final judgment or in determining separate incidental questions; the subsequent costs will be dealt with by decree upon request by one of the parties. This is true also of the costs of execution though these are not costs of suit. The judge must always settle the amount of the costs, and not merely give a general decision.

The parties may refer their disputes by agreement to one or more arbitrators (§ 376, provis. C. of C. P.) if they have a right to do so and are capable of contracting. This institution has been fairly thoroughly dealt with by legislation (§§ 376-386, provis. C. of C. P.) and the extent of its applicability, as appears from the opening sentence, is remarkable, but it has not established itself in practical life.

Stečajni zakon.[1]

od 28. ožujka 1897.

Dio prvi. Materijalno pravo stečajno.

Poglavje prvo. Obćenite ustanove.

§. 1. Pravna kriepost otvorena stečaja nastaje početkom onoga dana, kojega bude otvorenje stečaja po sudu zaključeno.

2. Masu stečajnu tvori svakolika ovrhi podvrgnuta imovina, koja prezaduženiku pristoji u vrieme otvorena stečaja i koja ga dopane tečajem postupka stečajnoga.

Ne ide u masu stečajnu, što prezaduženik za trajanje stečaja privredi marom svojim.

3. Iz stečajne mase podmiruju se zajednički svi osobni (stečajni) vjerovnici, koji su već u vrieme otvorena stečaja imali koj imovinski zahtjev proti prezaduženiku.

4. Vjerovnička skupština odlučuje (§ 97) o tom, ima li se prezaduženiku davati nuždno uzdržavanje iz stečajne mase. Do sastanka vjerovničke skupštine odlučuje o tom privremeni odbor vjerovnički, dotično sud, ako privremeni odbor vjerovnički nije postavljen.

5. Kada počme kriepost otvorena stečaja, prestaje prezaduženikovo pravo, da upravlja i razpolaže masom stečajnom.

To pravo izvršuje prema propisom ovoga zakona stečajni upravitelj.

Prema vjerovnikom stečajnim ništetan je svaki pravni čin, što ga prezaduženik poslie toga vremena preduzme u pogledu imovine stečajne.

6. Upravitelju stečajnomu pristoji i pravo, da u ime prezaduženika uvjetno (§ 802 o. g. z.) prihvati nasljedstvo.

7. Ako tko nakon otvorena stečaja plati (§ 1412 o. g. z.) prezaduženiku, što bi imao platiti u masu stečajnu, vriedi to samo u toliko, u koliko je plaćena vriednost dospjela u masu stečajnu.

Ako je izplata posliedila prije prvoga oglasa stečajnoga izroka u službenom listu, oprašta se platac svoje dužnosti, ako se ne dokaže, da mu je u vrieme izplate otvorenje stečaja bilo poznato.

Platac se oprašta svoje dužnosti i onda, ako je platio poslie toga prvoga oglasa, nu dokaže, da mu u vrieme izplate otvorenje stečaja nije bilo poznato.

8. Nakon otvorena stečaja ne može ni prezaduženik niti se mogu proti prezaduženiku povesti ni nastaviti parnice o imovini, koja ide u masu stečajnu.

9. Ako u vrieme otvorena stečaja još ima u tečaju povedenih po prezaduženiku parnicah glede imovine, koja ide u masu stečajnu, preuzimlje ih stečajni upravitelj u onom stanju, u kojem su bile u vrieme otvorena stečaja.

Isto vriedi i glede parnicah, tekućih proti prezaduženiku radi izlučbe kakova predmeta iz mase stečajne ili radi razlučene podmirbe ili takova duga, koj se ima smatrati dugom stečajnim.

Rokovi, koji još nisu protekli prije otvorena stečaja, počimlju teći upravitelju stečajnomu prvim danom iza dostave dotične sudbene rješitbe na njegove ruke.

[1] Njemački prevod stečajnog i pobojnog zakona uzet je iz „Gesetze der Königreiche Kroatien, Slavonien und Dalmatien aus den Jahren 1893—1897 (Agram, Königliche Landesdruckerei, 1898)". Primietbe potiču od prof. Čupovića.

Law of Bankruptcy.[1]

March 28, 1897.

First Part. Substantive Law of Bankruptcy.

Chapter I. General provisions.

§ 1. The legal consequences of bankruptcy date from the commencement of the day on which its commencement is decreed by the court.

2. The assets in bankruptcy comprise the whole of the property which the debtor possesses at the time of the commencement of the bankruptcy or which accrues to him during its continuation and which is capable of being taken in execution.

That which the debtor earns by his own industry during the continuation of the bankruptcy does not fall into the assets.

3. The assets are applied to the uniform satisfaction of those personal creditors who had a claim against the debtor at the time of the commencement of the bankruptcy.

4. The assembly of creditors (§ 47) determines whether the necessary maintenance shall be allowed to the debtor out of the assets. Until the assembly meets this is decided by the provisional committee of creditors, or until this is appointed by the court.

5. From the time when the legal consequences of the bankruptcy arise the debtor ceases to have the right to manage or dispose of the assets.

This right is exercised by the trustee in bankruptcy in accordance with the provisions of this Law.

Any transaction entered into by the debtor after this time with reference to the assets is void against the creditors in the bankruptcy.

6. The trustee is also entitled to enter upon an inheritance conditionally in the name of the debtor (§ 802 Gen. Civ. Code).

7. If any person makes a payment to the debtor (§ 1412 Gen. Civ. C.) after the bankruptcy has been commenced, which ought to have been made into the assets, the payment is only good in so far as it actually reaches the assets.

If the payment is made before the first publication of the decree of bankruptcy in the Gazette, the person paying is released unless it be proved that at the time of payment he was aware that the bankruptcy had been commenced.

The payer is also discharged even though he made the payment after the first publication if he can prove that at the time when he made it he was unaware of the commencement of the bankruptcy.

8. When the bankruptcy has been commenced, no suit having reference to property which is comprised in the assets can be commenced or proceeded with by or against the debtor.

9. If at the time of the commencement of the bankruptcy, suits brought by the debtor with reference to property comprised in the assets are still pending, these may be taken up by the trustee in the stage at which they stood at the time of the commencement.

The same rule applies to suits pending against the debtor for the severance of some article from the assets, or for separate satisfaction out of some article, or with reference to a claim which is to be regarded as a preferential debt.

Processual periods which have not run out before the commencement of the bankruptcy commence to run again against the trustee from the date of his receiving notice of the proceedings in question.

[1]) The German translation of the laws of bankruptcy and impeachment is taken from the translation of the "laws of the kingdoms of Croatia, Slavonia and Dalmatia for the years 1893—1897". Agram. Royal press 1898, issued by the Governments of these countries. The notes are by Professor Cupović.

Ako stečajni upravitelj odmah odustane od tužbe dotično prizna zahtjev, ne može druga stranka zahtievati naknade parbenoga troška kao duga stečajnoga.

10. Koje tražbine valja u smislu ovoga zakona prijaviti, valja ih prijaviti i onda, ako su već uparničene, dosudjene ili nagodjene. Tekući parbeni postupak privremeno se obustavlja.

Rokovi u takovih parnicah, koji do otvorena stečaja još nisu minuli, počimlju iznova teći prvim danom iza ročišta likvidacionalnoga.

11. Poslje otvorena stečaja ne može se na temelju duga prezaduženikova steći na predmete stečajne mase sa pravnom kriepostì proti vjerovnikom stečajnim ni pravo vlastnosti, ni pravo založno ili priuzdržno, niti se može dozvoliti niti provesti osiguranje, zabrana ili ovrha.

12. Gruntovni unos, odredjen poslie otvorena stečaja, valja samo onda, ako je dotični podnesak ili zamolba primljena kod gruntovne oblasti prije otvorena stečaja.

I nakon otvorena stečaja može se na predmete stečajne mase dozvoliti i provesti ovrha u svrhu ostvarenja prava založnoga ili izlučnoga.

Otvorenim stečajem ne dira se u pravo vjerovnikovo, stečeno prije otvorena stečaja, da se iz zaloga namiri bez sudbenoga posredovanja.

13. Prijavom u stečaju prekida se zastara upravo tako, kao i tužbom sudbenom (§ 1497 obć. gradj. zak.).

Poglavje drugo. Pobijanje pravnih djelah.

14. U koliko se mogu pobijati pravna djela glede imovine prezaduženikove, preduzeta prije otvorena stečaja, odredjuje posebni zakon.

Poglavje treće. Izpunjivanje pravnih poslovah.

15. Ako je prezaduženik prije otvorena stečaja sa svoje strane izpunio dvostrano obveznu pogodbu, može upravitelj stečajni od druge stranke zahtievati, da ju izpuni. — Ako prije otvorena stečaja ne izpuni pogodbe prezaduženik, nego ju izpuni druga stranka, ne može ova zahtievati, ni da se izpuni pogodba ni da joj se vrati, što je platila (§ 22).

16. Ako dvostrano obvezne pogodbe nije do otvorena stečaja izpunio nikako ni prezaduženik ni druga stranka, ili ako ju je izpunila koja stranka samo djelomice, može upravitelj stečajni mjesto prezaduženika izpuniti pogodbu i zahtievati od druge stranke, da ju izpuni. Na zahtiev druge stranke odrediti će sud rok, u kojem se upravitelj stečajni mora očitovati, da li zahtieva, da se pogodba izpuni, jer inače toga više ne može zahtievati.

17. Ako je ugovorena dobava pokretnih stvarih, koje imadu tržnu ili burzovnu cienu, a ugovoreno vrieme izpunjenja dospieva nakon otvorena stečaja, može stečajni upravitelj kao i druga stranka (§ 22) zahtievati samo naknadu štete radi neizpunjenja. Visina te odštetne tražbine jednaku je razlici medju ugovorenom kupovninom i onom cienom tržnom ili burzovnom, koju imadu takove stvari u mjestu izpunjenja ili mjerodavnom za to mjesto tržištu u poslovih, utanačenih prvoga dana iza otvorena stečaja i uz isto vrieme izpunjenja.

18. Ako je prezaduženik uzeo koju stvar u najam ili zakup, a stvar mu je jur predana, može upravitelj stečajni kao i druga stranka pogodbu odpoviediti u roku, opredjeljenu zakonskimi propisi ili mjestnim običajem, ako nije ugovoren kraći rok.

Ako je prezaduženik dao koju stvar u najam ili zakup, pravni odnošaj ostaje netaknut, nu i dobrovoljna prodaja stvari, obavljena u stečaju po upravitelju stečajnom, ima glede pripustivosti odpoviedi kriepost prodaje ovršne (§ 1120, 1121 o. g. z.).

Uporava ustanovah § 1117, 1118 o. g. z. nije tim izključena.

19. Ako je prezaduženik uzeo u najam ili zakup, a stvar mu u vrieme otvorena stečaja još nije predana, može druga stranka odustati od pogodbe, kao da nije ni sklopljena.

If the trustee withdraws from the suit at once or acknowledges the claim, the other party will not be able to claim the costs as a preferential debt.

10. Those claims of which notice has to be given under the provisions of this Law must also be given notice of if a suit is actually pending with reference to them or if they have been acknowledged, or if a settlement has been arranged. Pending suits are provisionally stayed.

Processual periods in these suits, if they have not run out before the commencement of the bankruptcy, begin to run again from the date of the meeting for the examination of claims.

11. After the commencement of the bankruptcy no pledge-right or right of ownership or retention can be validly acquired, nor can an injunction or execution be granted with respect to articles comprised in the assets on the ground of a liability of the debtor.

12. An entry in the register made after the commencement of the bankruptcy is only valid if the request for the entry reached the registry authorities before the commencement.

Even after the commencement of the bankruptcy execution may be granted and levied upon articles comprised in the assets for the purpose of enforcing a right of severance or a right to separate satisfaction.

The commencement of a bankruptcy does not affect a creditor's right to satisfy himself out of a pledge without applying to the court, provided that right was acquired before the bankruptcy.

13. Giving notice of a claim in bankruptcy interrupts limitation in the same way as bringing a suit (§ 1497, Gen. Civ. Code).

Chapter II. Impeachment of Transactions.

14. To what extent transactions having reference to the debtor's property which were entered into before the commencement of the bankruptcy can be impeached, is laid down by a separate Law.

Chapter III. Performance of Engagements.

15. If the debtor has performed his part of a bilateral contract before the commencement of the bankruptcy, the trustee can demand performance by the other party. But if the debtor has not performed his side, while the other party has, the latter can neither demand performance nor the return of the consideration he has given (§ 22).

16. If a bilateral contract has not been performed by either side, or has only been partially performed, the trustee may perform it in place of the debtor and demand performance from the other side. Upon request by the other side the court will fix a period within which the trustee must declare that he so demands, or he will not be entitled to do so.

17. If the contract was to furnish movable articles which have a market or exchange price, and if the time for delivery falls after the commencement of the bankruptcy, either the trustee or the other party (§ 22) can only claim damages for the non-performance. The measure of damages will be the difference between the contract price and the market or exchange price of the articles at the place for delivery or the nearest trading place in a bargain concluded on the first day after the commencement of the bankruptcy for delivery at the same date.

18. If the debtor has rented or hired an article and it has been delivered to him, either the trustee or the other side can terminate the contract by giving the statutory or customary notice, if no shorter notice is allowed under the contract.

If the debtor has let an article, the contract remains unaffected, but even a voluntary sale by the trustee has the same effect as to notice as a compulsory sale (§ 1120, 1121, Gen. Civ. Code).

This does not exclude the operation of §§ 1117, 1118, Gen. Civ. Code.

19. If the debtor has rented or hired an article and it has not been delivered to him before the commencement of the bankruptcy, the other party can withdraw altogether from the contract.

Na zahtjev stečajnoga upravitelja odrediti će sud rok, u kojem se druga stranka mora očitovati, da li odustaje od pogodbe, jer se inače ima uporaviti ustanova § 16.

20. U kućanstvu, gospodarstvu ili privrednomu poslu prezaduženikovu nastupljen odnošaj službovni može odpoviedit i jedna i druga stranka u roku, odredjenu zakonskimi propisi ili mjestnim običajem, ako nije ugovoren kraći rok. Ako rok odpoviedni nije tako odredjen, opredjeljuje ga na predlog koje od stranakah stečajni sud.

21. U koliko postoje posebne ustanove inih zakonah o krieposti otvorena stečaja glede pojedinih pravnih odnošajah, nenapomenutih u § 17 do 20, valja uporaviti te posebne ustanove.

22. Ako radi otvorena stečaja ne bude izpunjena koja obveza prezaduženikova ili se razrieši koj pravni odnošaj njegov, može druga stranka pristojeću joj radi toga odštetu dotično — ako samo prezaduženik nije izpunio svoje obveze novčane — izpunjenje zahtievati samo kao vjerovnik stečajni, u koliko ne ima prava na razlučenu podmirbu.

Poglavje četvrto. Preboj.

23. U koliko koj vjerovnik ima pravo na preboj, ne treba svoje tražbine prijaviti u postupku stečajnom.

24. Pravo vjerovnikovo na preboj ne izključuje se tim, da prebojne tražbine ili koja od njih u vrieme otvorena stečaja jeś nisu dospjele ili su uvjetne, ili predmetom tražbine vjerovnikove nije novac.

Još nedospjelu tražbinu vjerovnikovu valja u svrhu preboja proračunati po §. 56.

Vjerovnik može u svrhu preboja odgodno uvjetne svoje tražbine, za slučaj, da se izpuni uvjet, zahtievati osiguranje do visine svoga duga, što ga mora platiti u stečajninu.

Kojim tražbinam vjerovnikovim nije predmetom novac, valja ih u svrhu preboja proračunati po §. 57.

25. Nije dopustiv preboj u stečaju: 1. ako je tko stekao tražbinu proti prezaduženiku prije ili poslie otvorena stečaja, a dug je njegov, po kojem što mora platiti u masu stečajnu, nastao tek nakon otvorena stečaja; — 2. ako je tko bio što dužan prezaduženiku već prije otvorena stečaja, a proti njemu steče tražbinu tek nakon otvorena stečaja, ma postojala ta tražbina na korist drugoga koga već i prije otvorena stečaja; — 3. ako je tko prije otvorena stečaja bio što dužan prezaduženiku, pa je na temelju pravnoga posla, s njim sklopljena, ili na temelju prenosa prava ili na temelju podmirbe kojega vjerovnika stekao i protutražbinu proti prezaduženiku istina još prije otvorena štečaja, nu u vrieme, kada ju je stekao, već je znao, da je prezaduženik obustavio svoja plaćanja ili da je predloženo otvorenje stečaja.

Ustanova toč. 3 ne može se uporabiti, ako je od vremena, kada je protutražbina stečena, pa do otvorena stečaja jur minulo šest mjesecih ili ako je vjerovnik bio obvezan, da preuzme protutražbinu ili da podmiri vjerovnika prezaduženikova, a u vrieme, kada se je na to obvezao, nije znao niti da su obustavljena plaćanja niti da je predloženo otvorenje stečaja.

Glavnom prisegom ne može se dokazati tvrdnja, da su naznačene činjenice bile poznate, ili da nisu bile poznate, nu dozvoljen je dokaz glavnom prisegom glede takovih činah, od kojih se ima zaključivati na to znanje ili neznanje.

26. Ako ovozemac svoju tražbinu proti prezaduženiku ustupi inozemnomu dužniku prezaduženikovu, pa inozemac uporabi pravo preboja, dopustivo po zakonu inozemnom, nu nedopustivo po §. 25. ovoga zakona, mora ovozemac, ako je svoju tražbinu ustupio poslie otvorena stečaja, ili ako je u vrieme ustupa znao, da su obustavljena plaćanja, ili da je predloženo otvorenje stečaja, naknaditi u masu štetu, nastavšu joj tim ustupom.

I tu valja primjereno uporaviti posljednju i predposljednju alineju §. 25.

Poglavje peto. Izlučba.

27. U pogledu stvarnih ili osobnih pravnih zahtjevah, da se iz stečajne mase izluče predmeti, koji nisu prezaduženikovi, valja se držati zakonah, koji vriede izvan stečajnoga postupka.

Upon request by the trustee the court will fix a time within which the other party has to declare whether he withdraws from the contract, otherwise the provisions of § 16 will come into operation.

20. A contract of service in the household, trade, or business of the debtor, which has been actually entered upon, can be terminated by either side by giving the statutory or customary notice unless the agreement provides for a shorter period. If no special time for notice can be thus ascertained the court will determine it upon application by either party.

21. When any other Laws contain provisions as to the effects of bankruptcy upon legal relationships other than those mentioned in §§ 17—20, these provisions shall govern the case.

22. If as a result of the commencement of the bankruptcy an engagement of the debtor's is not performed, or some legal relationship of his is put an end to, the other party can only claim as an ordinary creditor in the bankruptcy for the damage he has suffered, or for the performance by the debtor if it is he alone who has not performed his part of the contract, unless he has a right to claim separate satisfaction.

Chapter IV. Set-off.

23. If a creditor has a right of set-off he is not obliged to give notice of his claim in the bankruptcy.

24. A creditor's right of set-off is not excluded because the claim (or claims) to be set off was not yet due or was still subject to a condition at the time of the commencement of the bankruptcy, or because the debtor's claim against him was not a mere money claim.

For the purpose of set-off a creditor's claim which is not yet due must be calculated in accordance with the provisions of § 56.

For the purpose of setting off a claim subject to a condition precedent, a creditor can demand security in case the condition may be fulfilled, up to the amount of his debt to the assets.

A creditor's claims which are not simply money debts must be calculated for the purpose of set-off in accordance with § 57.

25. A set-off in bankruptcy is not allowable: 1. if a person has obtained a claim against the debtor either before or after the commencement of the bankruptcy, and the debt he owes to the assets arises after the commencement; — 2. if a person is indebted to the bankrupt before the commencement of the bankruptcy and thereafter obtains a claim against him even though that claim existed in favour of some one else before the bankruptcy commenced; — 3. if a person was indebted to the bankrupt before the commencement of the bankruptcy and obtained a claim against him under a bargain with him, or assignment from another, or by satisfying one of his creditors, such transaction being effected before the bankruptcy, but with knowledge of the debtor's suspension of payment or of a bankruptcy petition against him.

The rule of case 3 above does not apply if six months elapse between the acquisition of the claim and the commencement of the bankruptcy, or if the creditor was under an obligation to take over the claim and at the time when he incurred that obligation was unaware of the suspension of payment or bankruptcy petition.

The oath in chief is not available to prove an assertion of ignorance of the above circumstances, but it may be used to prove facts from which knowledge or ignorance of them may be inferred.

26. If a subject of these countries assigns a claim against the bankrupt to a foreigner who is indebted to the bankrupt, so that the foreigner is enabled to enforce a right of set-off under the foreign law which would not be admissible under § 25 of this Law, if the assignment took place after the commencement of the bankruptcy or with a knowledge of a suspension of payment or bankruptcy petition, the assignor will have to make good to the assets the loss caused to them by the assignment.

The last two paragraphs of § 25 apply in this case also.

Chapter V. Severance.

27. Rights, whether real or personal, to the severance from the assets of some article which does not belong to the debtor are governed by the ordinary law.

28. Ako je prezaduženik prije otvorena stečaja ili upravitelj nakon otvorena stečaja otudjio predmete, koji bi se mogli izlučiti iz stečajne mase, može izlučni ovlaštenik zahtievati, da mu se ustupi pravo na još neizpunjenu protučinitbu dotično, da mu se izruči protučinitba, u koliko je dospjela u masu nakon otvorena stečaja.

29. Prodavalac može zahtievati povratak robe, poslane prezaduženiku, a po ovom još podpuno neizplaćene, ako roba nije prije otvorena stečaja dospjela na opredieljeno mjesto i u držanje prezaduženika ili koga trećega za prezaduženika.

Nu i u tom slučaju može se upravitelj stečajni poslužiti svojim pravom, ustanovljenim u §. 16.

30. Supruga prezaduženikova može zahtievati izlučbu koje stvari samo onda, ako dokaže, da ju je ili posjedovala već prije sklopljena braka, ili da ju je stekla doduše poslje sklopljena braka, ali ne sredstvi prezaduženikovimi.

Supruga ne može izlučivati stvarih, koje je prezaduženik rabio u svom obrtu, osim ako je na tih stvarih bilo vidivo, da su njezine.

Poglavje šesto. Dugovi i troškovi stečajni.

31. Iz stečajne mase valja prije svega namiriti stečajne troškove i dugove, i to iz one mase, za koju su nastali.

U dvojbi uzimlje se, da stečajni dugovi i stečajni troškovi terete obćenitu, a ne koju posebnu masu.

32. Stečajni dugovi jesu: 1. tražbine, osnovane na pravovaljanih činih stečajnoga upravitelja; — 2. tražbine na temelju dvostrano obveznih ugovorah prezaduženikovih, u koliko zahtieva upravitelj stečajni, da se izpune (§. 16), ili u koliko se imadu i bez toga izpunjavati za vrieme nakon otvorena stečaja (§. 18, 20. i 21.); — 3. tražbine s protupravna obogaćenja mase.

33. Stečajni troškovi jesu: 1. troškovi otvorenja stečaja, nadalje svi troškovi u tu svrhu, da se ustanovi, osigura, uzdrži, upravlja, unovči i razdieli stečajna imovina; — 2. troškovi, spojeni sa ustanovljivanjem tražbinah stečajnih, u koliko u smislu ovoga zakona ne idu na teret pojedinih vjerovnikah; — 3. porezi i javne daće, koji terete masu, te dospjevaju poslie otvorena stečaja; — 4. najnuždniji troškovi liečenja i pogrebni, ako je prezaduženik umro nakon otvorena stečaja u podpunu siromaštvu; — 5. troškovi uzdržavanja, dozvoljeni prezaduženiku (§. 4).

34. Čim se pokaže, da iz razpoložive mase ne mogu biti podpuno podmireni svi još postojeći stečajni troškovi i dugovi, valja ih podmiriti porazmjerno i to troškove prije dugovah, a od prvih prije svega izdatke u gotovu.

Poglavje sedmo. Razlučba.

35. Vjerovnici, kojim u smislu ovoga zakona pristoji pravo na razlučenu podmirbu, namiruju se iz stanovitih predmetah (posebnih masah) stečajne imovine prezaduženikove, te samo preostatak, koj se pokaže nakon podmirbe tih vjerovnikah, ide u obću masu stečajnu, iz koje se podmiruju stečajni vjerovnici.

Razlučni vjerovnici mogu svoje tražbine potjerati kao vjerovnici stečajni, u koliko im je prezaduženik i osobno obvezan (§. 3).

36. Tko je suvlastnik sa prezaduženikom, ili je s njim u družtvu kakovu ili inoj kojoj zajednici, može zahtievati razlučenu podmirbu svojih na tom odnošaju osnovanih tražbinah iz diela prezaduženikova, koj se pronadje diobom ili inim razvrgnućem.

37. Vjerovnici nasliedstva, zapisovnici i nuždni nasliednici imadu pravo na razlučenu podmirbu iz predmetah ostavštinskih, koji uručbom dospiju u masu stečajnu.

To vriedi kako glede baštinah, pripadših prezaduženiku prije otvorena stečaja, nu do toga vremena mu još neuručenih, tako i glede baštinah, pripadših mu za trajanja stečaja.

38. Iz kupovnine, koja se poluči ovršnom prodajom nepokretnine, ter iz prihodah, polučenih od te nepokretnine ili njezine kupovnine, namiruju se prije svega

28. If articles, in respect of which a right of severance existed, have been parted with by the debtor before the bankruptcy or by the trustee after its commencement, the party who would have been entitled to demand the severance can claim an assignment of the right to the consideration given for it if it is still outstanding, or he can claim that that consideration shall be passed on to him if it has come into the assets after the bankruptcy.

29. A vendor who has dispatched goods to the bankrupt and has not been paid for them in full can reclaim them, unless before the commencement of the bankruptcy they have reached their destination and passed into the possession of the debtor or of some one else on his behalf.

In this latter case only can the trustee avail himself of his right under § 16.

30. The bankrupt's wife can only claim to sever an article if she proves that it belonged to her before the marriage, or that she acquired it after the marriage with means which did not belong to the debtor.

The wife cannot sever articles used by the debtor in his business unless it was manifest from the articles themselves that they belonged to her.

Chapter VI. Bankruptcy (preferential) debts and costs.

31. Out of the assets in bankruptcy are paid first of all the bankruptcy debts and costs. They are borne by the particular assets in respect of which they were incurred.

In case of doubt it is presumed that they will fall upon the general assets and not on any particular assets.

32. The bankruptcy debts are: 1. claims arising under valid transactions of the trustee in bankruptcy; — 2. claims arising under bilateral engagements of the debtors the performance of which is insisted on by the trustee, or which have to be performed after the bankruptcy has been commenced without such insistence (§§ 18, 20, 21); — 3. claims arising under an improper enrichment of the assets.

33. The bankruptcy costs are: 1. the costs of commencing the bankruptcy and all costs incurred in ascertaining, securing, maintaining, administering, realising, and distributing the assets; — 2. the costs of proving the claims in the bankruptcy except in so far as these are to be borne by the creditors in accordance with the provisions of this Law; — 3. taxes and public imposts payable out of the assets and falling due after the commencement of the bankruptcy; — 4. the necessary expenses incurred in connection with the illness and burial of the bankrupt if he dies in extreme poverty after the commencement of the proceedings; — 5. the maintenance granted to the debtor (§ 4).

34. So soon as it appears that the available assets are insufficient to meet all the bankruptcy debts and costs they must be paid proportionately but the costs before the debts and of the costs first of all the actual outgoings.

Chapter VII. Separate satisfication.

35. Creditors who have a right to separate satisfaction in accordance with the provisions of this Law receive payment out of certain articles comprised in the assets (particular assets) and only that which is left passes into the general assets out of which the ordinary creditors are paid.

Creditors who are entitled to separate satisfaction can make their claim also as ordinary creditors if the debtor is also personally liable (§ 3).

36. A person who owns property jointly with him or is in partnership or is otherwise associated with him can claim separate satisfaction out of the debtor's share in the joint property when it has been divided up in respect of the claims arising out of the joint ownership or other association.

37. The creditors of an inheritance, legatees, and lawful heirs have a right to separate satisfaction out of the articles belonging to the inheritance which pass into the assets in a bankruptcy.

This also applies to inheritances which accrue to the debtor, but are not handed over to him before the bankruptcy, or which accrue to him during its continuance.

38. Out of the purchase money obtained on the compulsory sale of real property and the income derived from the property itself or the purchase money, must be

posebni dugovi i troškovi, koji u smislu §. 31 terete posebnu tu masu, a zatim sliedeći razlučni zahtjevi i sliedećim redom: — 1. od zadnje tri godine prije otvorena stečaja zaostali, nekretninu terećeći porezi i občinski nameti, vodnoregulatorna podavanja, obroci uknjižene tražbine zemljištno-odkupne zaklade, ter ina potraživanja, kojim su po zakonu dana prava i pogodnosti državnih porezah nu tako, da porez i obćinski namet dolazi do namirenja prije ostalih, u ovoj točki napomenutih dugovinah; — 2. neuknjižene prenosne pristojbe, koje terete nekretninu, ter nisu starije od dvie godine prije otvorena stečaja; ali od više takovih samo jedna, koju odabere zastupnik erara. Isto vriedi glede trogodišnjih takovih zaostatakah, — ako su unutar prve dvie godine uknjiženi (§. 39. zak. čl. XXXIV: 1881); — 3. tražbine realnih vjerovnikah prema pristojećem im prvenstvu; — 4. tražbine, napomenute pod toč. 1. i 2. starije od tri dotično dvie godine, u — koliko po zakonih terete nepokretninu, a još nisu zastarile; — 5. kamati, rente i ina opetujuća se podavanja, stariji od onih, koji su naznačeni u §. 39, u koliko im pristoji pravo zaloga, a još nisu zastarili; — 6. razlučne tražbine, osnovane po §. 36, 37 sa medjusobno jednakim prvenstvom.

39. Posliednje tri godine prije otvorena stečaja zaostali kamati, rente i ina plaćanja, koja se opetuju, imadu jednako prvenstvo sa glavnicom dotično samim pravom na rente ili na opetujuća se plaćanja.

Koji se vjerovnici upućuju na položenu kod suda kupovninu, proračunavaju im se kamati samo do dana zadnjega diobnoga ročišta.

40. Tereti li koja tražbina nerazdieljeno više stečajninskih nepokretninah, valjati će od svake takove nepokretnine prinieti u svrhu podmirbe takove tražbine razmjeran dio. Dio taj ima stojati prema cieloj tražbini, kao što kupovninski preostatak od pojedine nepokretnine, koj se pokaže nakon podmirbe prednjih tražbinah, stoji prema sbroju takovih kupovninskih preostatakah od svih tih zajednički obterećenih nepokretninah.

Slobodno je vjerovniku, da se po svom izboru podmiri iz jedne nepokretnine ili iz više njih, nu vjerovnici, koji su iza njega na redu, da se podmire iz tih nepokretninah, a radi toga izbora dobiju manje, nego da je podmirba posliedila razmjerno iz svih nepokretninah, mogu zahtievati, da se iz kupovnine ostalih nepokretninah izluči bezteretno na nje onaj dio, koj bi po gornjem razmjeru odpao na podmirenu tražbinu.

Nisu li ostale nepokretnine još prodane, naznačeno pravo kasnijih vjerovnikah dobiva prvenstvo podmirene tražbine, te se ima s tim prvenstvom i uknjižiti u gruntovnici, a ujedno izbrisati podmirena tražbina.

41. Pravo založno na pokretnoj tjelesnoj stvari daje pravo na razlučenu podmirbu samo onda, ako je založni vjerovnik ili tko treći za njega stekao i očuvao držanje stvari. Predaju same stvari nadomiešta predaja skladištnoga lista (§. 434. 441. zak. čl. XXXVII: 1875 o pravu trgovačkom) ili sličnih papirah, kojih predaja je izjednačena predaji same stvari.

Pravo zaloga na pravih daje pravo na razlučenu podmirbu samo onda: 1. ako je dužnik založenoga prava obaviešten o založbi; ili; — 2. ako je založni vjerovnik ili tko treći za njega stekao i očuvao držanje stvari, koja je predmetom prava, ili držanje izprave, koja je izdana o tražbini dotično pravu imovinskom, ili držanje knjižnoga izvadka o knjižnih tražbinah po smislu §. 304 zak. čl. XXXVII: 1875 o pravu trgovačkom; ili — 3. ako je založba gruntovno uknjižena.

42. Iz kupovnine, koja se poluči ovršnom[1]) prodajom pokretnine ter iz prihodah, polučenih od te pokretnine ili njezine kupovnine nakon otvorena stečaja, namiruju se prije svega posebni dugovi i troškovi, koji u smislu §. 31 terete posebnu tu masu, a zatim sliedeći razlučni zahtievi i sliedećim redom: — 1. založne tražbine (§. 41, 44) prema pristojećem im prvenstvu; — 2. kamati, rente i ina opetujuća se podavanja, stariji od onih, koji su naznačeni u §. 39, u koliko im pristoji pravo zaloga, a još nisu zastarili; — 3. razlučna prava, osnovana po §. 36, 37 sa medjusobno jednakim prvenstvom.

Ustanove §. 39 i 40 imadu se i ovdje uporaviti.

43. U koliko carine, potrošarine i druge javne daće, te kazni imovinske radi dohodarstvenoga kakova prekršaja terete robu, proizvode i predmete i u koliko one

[1]) Ova rieč manjka u njemačkom prievodu.

paid first of all those bankruptcy debts and costs which are made payable out of it by § 31, and after that the following claims in the order given: 1. arrears for not more than three years before the commencement of the bankruptcy of taxes upon the property, or municipal charges, or water-rates, or redemption charges and other claims which have the rights and privileges of State imposts, but of the above the taxes and municipal charges are payable in priority to the other claims; — 2. unregistered transference fees which are chargeable on the estate and which are not more than two years in arrears before the commencement of the bankruptcy; if there are several charges, only one which must be selected by the representative of the Treasury. The same applies to arrears of three years'standing, which are registered within two years (§ 39, GA. XXXIV, 1881); — 3. the claims of secured creditors in accordance with their priority; — 4. such of the claims mentioned in 1 and 2 as are chargeable upon the property and are not barred by limitation but are more than three years old; — 5. interest, annuities and other recurrent payments older than those mentioned in § 39, provided they are secured by a charge and are not barred by limitation; — 6. claims to separate satisfaction under §§ 36 and 37 according to their priority.

39. The arrears for not more than three years before the commencement of the bankruptcy of interest, annuities, or other recurrent payments enjoy the same priority as the capital sum or right to the annuity or other payment.

Interest is reckoned for such creditors as are referred to purchase money deposited in court, only up to the date of the last distribution.

40. If a claim is secured upon several pieces of immovable property comprised in the assets, each of the properties must contribute a proportionate amount to meet the claim. This amount must bear the same proportion to the whole claim as the net surplus of the proceeds of that property, after paying all prior claims, bears to the net surplus of the proceeds of the other properties.

The creditor is free to satisfy himself out of any one or more of the properties, but those creditors who have a later charge upon these properties and who thus receive less than they would have done had he been paid proportionately out of all the properties liable, may demand that out of the proceeds of the other properties such an amount shall be handed over to them as these properties would have been compelled to contribute had the claim been borne proportionately.

If the other properties have not yet been sold, this right of the later creditors will have the same priority as the claim which has been paid, and must be entered with this priority in the register when that claim is entered as having been paid.

41. A pledge-right in respect of a movable corporeal article affords a right to separate satisfaction if the creditor or some one on his behalf has obtained and kept the possession of that article. Delivery of such an article corresponds to the delivery of a warehouse certificate or other papers (§§ 434, 441, GA. XXXVII, 1875 concerning commercial law) which is equivalent to delivery of the goods themselves.

A right of separate satisfaction is only afforded by a charge on a legal right: 1. if the party liable has had notice of the charge; — 2. if the creditor, or some one on his behalf, has obtained and kept possession of the article in respect of which the right exists, or of the papers showing the claim or right, or of the contract from the register in the case of rights under § 304 of Law XXXVII of 1875; or — 3. if the charge has been entered in the register.

42. Out of the purchase money obtained on the sale of movable property, and the produce of such property after the commencement of the bankruptcy, or the proceeds of such produce, are payable, first of all the bankruptcy debts and costs chargeable to the particular assets under § 31, and secondly the claims to separate satisfaction mentioned below in the order given: 1. pledge-rights (§§ 41,44) in accordance with their priority; — 2. interest, annuities and other recurrent payments older than those mentioned in § 39, provided they are secured by a pledge-right and are not barred by limitation; — 2. rights to separate satisfaction under §§ 36 and 37 in accordance with their priority.

The provisions of §§ 39 and 40 are also applicable here.

43. How far customs-duties, consumption-duties and other public imposts and fines are chargeable on goods, produce, and other property, and how far

u tom imadu prvenstvo i pred istimi založnimi vjerovnici, to ustanovljuju posebni zakoni.

44. Jednako pravo na razlučenu podmirbu, kao i vjerovnikom založnim naznačenim u §. 41 pristoji: 1. gostioničarom radi tražbinah za stan i gošćenje gosta na pokretninah, koje je gost donio, a oni pridržali; — 2. umjetnikom, tvorničarom, rukotvorcem i radnikom radi zaslužbe i troškovah na stvarih, koje su prigotovili ili popravili i koje su još u njihovu držanju; — 3. najmodavcem i zakupodavcem na stvarih, na kojih im u smislu §. 1101 obć. gradj. zakonika pristoji pravo zaloga radi najamnine i zakupnine; — 4. onim, kojim po trgovačkom ili mjenbenom zakonu pristoji pravo založno ili priuzdržno na stanovite stvari, na tih stvarih; — 5. onim, koji su što koristno potrošili na stanovite stvari, na tih stvarih, u koliko su pridržane, te samo radi tražbinah, nastalih tim odnošajem, u koliko ne premašuju još postojeće koristi; — 6. onim, koji su pljenitbom stekli pravo zaloga na zaplienjenih pokretninah; — 7. odvjetnikom radi parničnih troškovah i nagrade na onoj imovini, kojom je stečajna masa po dotičnoj parnici povećana.

45. Tko nakon otvorena stečaja ili znajuć, da je predloženo otvorenje stečaja, ili da su obustavljena plaćanja, ustupi stečajnu tražbinu komu u inozemstvu obitavajućem držaocu kakova predmeta stečajninskoga, ili u namjeri, da ju steče takov inozemac, komu posredniku, mora naknaditi u masu stečajnu štetu, nastavšu joj tim, da ustupovnik po pravu inozemnom a proti ustanovam ovoga zakona uporabi pravo razlučno na tom predmetu.

I tu se ima primjereno uporaviti posliednja i predposliednja alineja §. 25.

46. Iz kupovnine, polučene ovršnom prodajom kojega rudnika, ili koje druge imovine, podvrgnute sudbenosti rudarskoj, ter iz prihodah, polučenih od te imovine ili njezine kupovnine nakon otvorena stečaja, namiruju se prije svega posebni dugovi i troškovi, koji u smislu §. 31 terete posebnu tu masu, a zatim sliedeći razlučni zahtjevi i sliedećim redom: 1. od zadnje tri godine prije otvorena stečaja zaostali, rudnik tereteći porezi, obćinski nameti, ter ina potraživanja, kojim su po zakonu dana prava i pogodnosti državnih porezah; — 2. neuknjižene prenosne pristojbe, koje terete rudnik, ter nisu starije od dvie godine prije otvorena stečaja, ali od niše takovih samo jedna, koju odabere zastupnik erara. Isto vriedi glede trogodišnjih takovih zaostatakah, ako su unutar prve godine uknjiženi (§. 39 zak. čl. XXXIV: 1881); — 3. plaće stražećega osoblja i radnikah na prodanom rudniku, u koliko nisu starije od godine danah prije otvorena stečaja; — 4. tražbine škrinjah bratovštinskih glede prinosah, ubranih od radnikah ili uztegnutih od njihovih plaćah, a manjkajući u blagajni; — 5. zadnje godine prije otvorena stečaja zaostale pristojbe za pravce nasliedne i kotarne, za pravce pomoćne, ter ini prinosi za zavode rudokopne, nadalje pristojbe u ime vodarine, sdonjarine i motkovine, kao i takse za služnosti rudokopne; — 6. tražbine realnih vjerovnikah prema pristojećem im prvenstvu; — 7. tražbine, napomenute pod toč. 1. i 2. starije od tri dotično dvie godine, u koliko po zakonih terete rudnik, a još nisu zastarile; 8. kamati, rente i ina opetujuća se podavanja, stariji od onih, koji su na značeni u §. 39, u koliko im pristoji pravo zaloga, a još nisu zastarili; — 9. razlučna prava, osnovana po §. 36. i 37, sa medjusobno jednakim prvenstvom.

I ovdje se uporavljaju ustanove §. 39. i 40.

47. Pravo služnosti ostaje i nakon ovršne prodaje stvari, obterećene tim pravom, ako se tim ne krnje prava vjerovnikah, koji su prije stekli pravo zaloga.

Ako bi pako tim bila povriedjena prava starijih založnih vjerovnikah, prestaje i pravo služnosti, a odtud nastajuća tražbina odštetna namiruje se, kao da je osigurana pravom založnim sa prvenstvom preostaloga prava služnosti.

48. Kada pred teretom služnosti ima osiguranih tražbinah, valja narediti ročište radi saslušanja molitelja dražbe, ovlaštenika služnosti, stečajnoga upravitelja i založnih vjerovnikah o tom, da li će se polučiti kupovnina, dovoljna za podmirenje tih tražbinah, ako se dražbuje zalog obterećen pravom služnosti.

Bude li po razsudi suda vjerojatno, da će se prednje tražbine namiriti, ako se zalog dražbuje sa teretom služnosti, ili ako se tako slože svi napomenuti u prvoj

they have a priority over secured creditors is laid down by special statutory provisions.

44. A right of separate satisfaction similar to that enjoyed by the secured creditors mentioned in § 41 is also given to: 1. innkeepers in respect of their claim for a guest's board and lodging, over property brought there by the guest and retained by the innkeeper; — 2. artists, manufacturers, and workers in respect of their services and expenditure, over articles made or repaired by them and still in their possession; — 3. lessors or landlords over articles on which they have a lien for their rent under § 1101. Gen. Civ. Code; — 4. persons who under the commercial law or law of bills of exchange have a right of retention in respect of certain articles; — 5. persons who have laid out money in a useful manner on certain articles, provided they have been retained, and only to an amount not exceeding the still existing improvement; — 6. persons who have obtained a lien over certain property by execution; — 7. advocates for their costs and expenditure, over property which has been recovered for the assets by the suit in question.

45. Any person who after the commencement of the bankruptcy, or with the knowledge that the debtor has suspended payment or that a bankruptcy petition has been presented against him, assigns a claim provable in bankruptcy to a person residing abroad who is in possession of some property belonging to the assets, or to some other person, with the intention that it shall be passed on to a foreigner, must make good to the assets any damage they suffer as a result of the assignee enforcing a right of separate satisfaction out of that article under the foreign law and contrary to the provisions of this Law.

The last two paragraphs of § 25 apply here also.

46. Out of the purchase money obtained on the forced sale of a mine or other property subject to the jurisdiction of the mining courts, and the income of such property or purchase money accruing after the commencement of the bankruptcy, are paid, first of all the special debts and costs chargeable on the particular assets under § 31, and secondly the claims mentioned below in the order given: 1. arrears in respect of the last three years before the bankruptcy of taxes, municipal charges, and other imposts chargeable on the property in so far as they enjoy the same rights and privileges as State taxes; — 2. unregistered transfer fees chargeable on the property and not dating back more than two years before the bankruptcy, or if there are several such fees one only, which must be chosen by the representative of the Treasury. The same rule applies to arrears more than two years old which have been registered within two years (§ 39 Statute XXXIV, 1881); — 3. the salaries of watchmen or workers in the mine which has been sold not exceeding one year's arrears reckoned from the time of the commencement of the bankruptcy; — 4. the claims of the men's associations for amounts which are collected from the men or deducted from their salaries and are not found in the cash box; — 5. arrears in respect of the last year before the bankruptcy of fees and contributions to the district authorities, and water-rates, pit-dues, and fencing charges, and payments for mining servitudes; — 6. the claims of secured creditors in accordance with their priority; — 7. the claims mentioned in 1 and 2 which are older than two or three years respectively, and which are chargeable on the realty by statute, provided they are not barred by limitation; — 8. interest, annuities and other recurrent payments which are older than those mentioned in § 19 if they are secured by a charge and are not barred by limitation; — 9. rights to separate satisfaction under § 36 and 37 in the order of their priority.

The provisions of § 39 and 40 apply here also.

47. A right of servitude continues to exist after the compulsory sale of the object encumbered unless creditors who have an earlier charge are prejudiced thereby.

If however prior secured creditors are thereby prejudiced, the right of servitude comes to an end and the claim for damages which thereupon arises will be paid just as if it were secured similarly to the servitude.

48. If there are in existence secured claims prior to the servitude, a day shall be fixed for the purpose of hearing the party who wishes to put the property up to auction, the party entitled to the servitude, the trustee in bankruptcy and the secured creditors, as to whether such a price is likely to be realised, if the property is sold by auction subject to the servitude, as will cover those claims.

If in the judgment of the court it appears probable that the above mentioned claims will be met if the auction takes place subject to the servitude, or if the parties

alineji interesenti, koji se očituju, ima se dražba obaviti sa teretom, a ne poluči li se tako dovoljna kupovnina za podmirenje prednjih tražbinah ima sud odrediti ureda radi novu dražbu zaloga bez tereta služnosti.

Kako u odluci, kojom se odredjuje dražba zaloga sa teretom, tako i u dražbenom izroku valja naznačiti, da će se odrediti nova dražba, i to bez tereta, ako se prvom dražbom ne poluči kupovnina, potrebna za podmirenje prednjih tražbinah.

To treba da bude naznačeno i u dražbenih uvjetih, u kojih se imadu po mogućnosti točno označiti i prednje tražbine i služnost sama.

Poglavje osmo. Stečajni vjerovnici.

49. Što ostane od stečajne imovine nakon podmirbe razlučnih ovlaštenikah te dugovah i troškovah stečajnih, ima se upotriebiti na podmirbu stečajnih vjerovnikah po redu, ustanovljenom u sliedećih paragrafih.

50. U prvi razred idu: 1. zadnje godine prije otvorena stečaja zaostale plaće, hranovine i ine zaslužbine osobah, koje su se obvezale na trajne radnje u kućanstvu, gospodarstvu ili privrednom poslu prezaduženikovu, ma bile i djecom prezaduženikovom i ostavile njegovu službu i prije otvorena stečaja; — 2. primjereni troškovi liečenja i pogreba, ako je prezaduženik umro prije otvorena stečaja i u koliko ti troškovi nisu stariji od jedne godine prije otvorena stečaja; — 3. zadnje tri godine prije otvorena stečaja zaostali porezi, carine, potrošarine i druge javne daće, koje se ubiru poput poreza; — 4. tražbine malodobnikah i skrbljenikah glede imovine, koja je po zakonu pod upravom otčinskom, tutorskom ili skrbničkom, u koliko su tražbine putem pravde potjerane tečajem trijuh godinah iza prestavše uprave.

51. Ne dotiče li masa, da se podmire sve tražbine prvoga razreda, valja se držati naznačenoga reda, a tražbine, koje su naznačene pod istom točkom, podmiruju se iz nedostatne mase porazmjerno.

52. U drugi razred idu sve tražbine, koje nisu uvrštene u ini koj razred, te se podmiruju porazmjerno, ako masa ne dotiče.

53. Posliednje tri godine prije otvorena stečaja zaostali kamati i rente idu u isti red, u kojem je glavnica, dotično i samo pravo na rente.

54. U treći se razred uvršćuju, te se, ako masa ne dotiče, imadu namiriti porazmjerno zaostatci kamatni i rentovni ili inih opetujućih se plaćanjah, koji ne idu u isti red sa glavnicom, dotično samim pravom na rente ili na ina plaćanja, koja se opetuju.

55. Iz stečajne mase ne dolaze do izplate: 1. kamati, tekući od otvorena stečaja; — 2. troškovi pojedinih vjerovnikah, spojeni sa njihovim sudjelovanjem u postupku stečajnom; — 3. tražbine darovne; — 4. globe radi prekršajah ma kakovih.

56. Otvorenim stečajem dospievaju sve tražbine proti prezaduženiku.

Neukamaćene tražbine, koje se imadu platiti prije dospjelosti, uzimlju se u račun iznosom, koj zajedno sa zakonskimi svojimi kamati, proračunanimi od dana otvorena stečaja do ustanovljenoga vremena dospjelosti, odgovara cielom iznosu tražbine.

Uz iste odbitke sbrajaju se i pojedina opetujuća se plaćanja opredieljena iznosa i od opredieljena trajanja. Nu taj sbroj ne može biti veći od glavnice, koja daje tolike zakonske kamate na godinu, kolika su godišnja naznačena plaćanja.

57. Nenovčane tražbine, pa tražbine, kojim novčani iznos nije opredieljen ili nije izviestan, ili nije utanačen u zakonskoj vriednoti, uzimlju se u račun u vriednosti procienbenoj, izraženoj u vriednoti zakonskoj.

58. Tražbine uz uvjet razrješujući mogu se potjerati kao tražbine bezuvjetne, nu vjerovnik ima dati sigurnost za slučaj, da se uvjet izpuni, u koliko je na to obvezan u smislu gradjanskoga prava.

Tko ima tražbinu uz uvjet odgadjajući, može zahtievati osiguranje za slučaj, da se uvjet izpuni, samo u toliko, u koliko je prezaduženik na to obvezan u smislu prava gradjanskoga.

mentioned in par. 1 so agree, the auction shall take place subject to the servitude, and if a sufficient price is not obtained to meet the prior creditors the court shall order a fresh auction free from the encumbrance of the servitude.

Both in the decree ordering the sale subject to the encumbrance, and in the notice of the auction it must be stated that the property will be put up again without the encumbrance if enough is not realised at the first auction to pay the prior claims.

This must also be stated in the conditions of the sale, in which the prior claims and the servitude must be exactly stated.

Chapter VIII. Creditors in Bankruptcy (ordinary creditors).

49. That which remains of the assets in the bankruptcy after paying those who are entitled to separate satisfaction and the bankruptcy debts and costs, must be applied to the satisfaction of the creditors in the order appearing in the following paragraphs.

50. The first class of claims comprises: 1. one year's arrears of wages, board, or other remuneration of persons permanently engaged by the debtor in his household, business, or profession, even though these persons are children of the debtor, or have left his service before the commencement of the bankruptcy; — 2. the reasonable expenses of medical attendance and burial if the debtor died before the commencement of the bankruptcy, provided these expenses were not incurred more than a year prior thereto; — 3. three years' arrears of taxes, customs duties, consumption duties, and other public imposts which are collected like taxes; — 4. claims of minors and wards in respect of property placed by law under the administration of the father, guardian or curator, provided these claims are enforced within three years from the end of such administration.

51. If the assets are not sufficient to meet all the claims of the first class, the above order must be observed, claims in the same class being paid proportionately.

52. The second class includes all claims not specially placed in any other class and they will receive proportionate payment if the assets are insufficient to meet them all.

53. Arrears of not more than three years of interest, annuities or other recurrent payments come in the same class as the capital or right to receive the payments.

54. The third class comprises arrears of interest, annuities, or other recurrent payments which are not classed with the capital or right to the payments, and these are paid proportionately if the assets are not sufficient to meet them in full.

55. The following are not payable out of the assets: 1. interest accruing after the commencement of the bankruptcy; — 2. the costs incurred by individual creditors through their participation in the bankruptcy proceedings; — 3. claims under a contract of gift; — 4. fines for any offence whatever.

56. Upon the commencement of the bankruptcy all claims against the debtor become due.

Claims which carry no interest and which are paid before maturity are taken at an amount which, with the addition of interest from the commencement of the bankruptcy till maturity, will make up the nominal amount of the claims.

Recurrent payments of a definite amount for a definite period are subject to a similar deduction. The amount must not however exceed a capital sum which would bring in at the statutory rate of interest an income equal to the recurrent payments.

57. Claims which are not for a sum of money, or the amount of which is indefinite or uncertain or not expressed in the statutory currency, are taken at their valuation in that currency.

58. A claim subject to a condition subsequent can be enforced like an unconditional one, but the creditor will have to give security against the happening of the condition if so required by the civil law.

A person who has a claim subject to a condition precedent can demand security against the happening of the condition if the bankrupt is under an obligation to give such security by the civil law.

Inače odlučuje u oba slučaja sud stečajni po razsudi svojoj obzirom na vjerojatnost izpunjenja uvjeta, da li se ima i u kojem iznosu dati sigurnost; nu u ni jednom slučaju sigurnost ne ima biti veća od onoga razmjernoga diela tražbine, kojim se ona podmiruje iz stečajnine.

59. Solidarni sudužnici i poruci prezaduženikovi mogu one iznose, koje bi po preuzetoj obvezi tek poslije imali platiti i koje bi im morao naknaditi prezaduženik, prijaviti u stečaju (§. 58 al. 2, §. 171) sve dok vjerovnik ne ostvari svoga prava u stečaju.

60. Ako se proti više ili proti jednomu od više solidarnih sudužnikah otvori stečaj, može vjerovnik sve do podpune podmirbe zahtievati iz svake stečajnine izplatu svoje tražbine cielim, u vrieme otvorena stečaja još postojećim iznosom.

Pošto vjerovnik bude podmiren, a u stečajnini kojoj preostane što od diela, njemu odredjena, nastaje glede toga suviška pravo zavrate kao izvan stečaja (§. 896 o. g. z.), te se može zahtievati, da se u pojedinu masu stečajnu povrati, što je iz nje razmjerno suviše plaćeno.

61. Glede tražbinah inozemnih vjerovnikah mjerodavni su medjunarodni ugovori, postojeći o tom.

Ne ima li takovih ugovorah, imadu inozemci jednaka prava sa ovozemci, ako inozemna država daje sličnu pogodnost ovozemcem. Ta se zamjenitost (reciprocitet) u pravilu predmnjeva, nu ima li sudac dvojbah o tom, može uputiti inozemca, da u opredieljenu roku javnimi izpravami dokaže, po kojih načelih država, kojoj pripada, postupa prema ovozemcem.

U slučaju potrebe valja zaiskati uputu kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinske zemaljske vlade, odjela za pravosudje. Istomu vladnomu odjelu treba izviestiti, kada sud u pomanjkanju zamjenitosti učini iznimnu kakovu odredbu.

Te ustanove imadu se uporaviti i u slučaju, kada inozemac nakon otvorena stečaja prenese svoju tražbinu na ovozemca.

Dio drugi. Stečajni postupak.

Naslov prvi. Redoviti postupak stečajni.

Poglavje prvo. Obćenite ustanove.

62. Za stečajni postupak nadležan je onaj sudbeni stol, u području kojega prezaduženik redovito prebiva ili je zadnji put prebivao. Ako je to prebivalište u području kotarskoga suda, koj ima sudbenost trgovačko-mjenbenu, biti će taj kotarski sud nadležnim sudom stečajnim.

Ako se ne može ustanoviti zadnje redovito prebivalište prezaduženikovo, ili ako nije nikad prebivao u Hrvatskoj i Slavoniji, nadležan je sud, u području kojega ima nepokretnih dobarah prezaduženikovih, dotično, ako ni tih ne ima, u području kojega prezaduženik ima pokretninah.

Za stečajni postupak proti protokoliranu (§. 216) trgovcu nadležan je sud, kod kojega je protokolirana njegova tvrdka, dotično njegova tvrdka glede glavne nastane, ako mu je podružnica protokolirana kod drugoga suda. Za stečajni postupak proti članovom javnoga družtva trgovačkoga dotično javnim drugovom komanditskoga družtva (§. 224) nadležan je isti sud, koji je nadležan za stečajni postupak proti družtvu.

Za stečajni postupak proti posjedniku rudnika nadležan je glede ciele njegove imovine stečajne (§. 63) onaj sud, koji je nadležnim sudom rudarskim.

Od više nadležnih sudovah onaj će voditi stečajni postupak, kod kojega je prije predan predlog na otvorenje stečaja.

Banski stol može razpravu stečajnu na predlog ili ureda radi s važnih razlogah oduzeti nadležnomu sudu, ter ju putem delegacije povjeriti drugomu sudu.

63. Stečajni postupak obsiže svekoliku (§. 2) pokretnu imovinu prezaduženikovu, ma gdje bila, te njegovu imovinu nepokretnu, koja je u području kraljevinah Hrvatske i Slavonije.

Otherwise the court will decide in all cases at its discretion having regard to the probability of the condition happening whether and to what amount security must be given, but in no case must the security be greater than the proportion of the claim which will be payable out of the assets.

59. Persons under a joint and several liability with the debtor, and sureties for him can prove in the bankruptcy for those sums which they would have had to pay later on in accordance with the agreement and which the debtor would have had to refund to them (§ 58, par. 2, § 171), unless the creditor has realised his claim in the bankruptcy.

60. If bankruptcies are commenced against one or more of several joint and several debtors, the creditor can claim in each of the bankruptcies for the full amount outstanding at its commencement until he is paid in full.

If after the creditor has been paid in full there remains in one of the bankrupt estates, a surplus out of the amount allotted to his claim, a right of contribution arises just as in ordinary cases (§ 896 Gen. Civ. Code) and the amount over paid by each estate must be made good out of that surplus.

61. The claims of foreign creditors are dealt with in accordance with the provisions of international treaties in this connection.

If there are no such treaties foreigners have equal rights with subjects, provided the latter are accorded the same treatment by the foreign State. This reciprocity is usually presumed to exist, but if the judge is in doubt upin the point he may require the foreigner to produce proof by means of public documents within a stated time of the principles in accordance with which the State to which he belongs proceeds in regard to subjects of these countries.

In case of need the information may be obtained from the Department of Justice of the Governments of Croatia, Slavonia and Dalmatia. Notice should also be given to this department if the court in the absence of reciprocity takes any unusual steps.

These rules are also applicable when a foreigner has assigned his claim to a subject after the commencement of the bankruptcy.

Second Part. Procedure in Bankruptcy.

Title I. Ordinary Procedure in Bankruptcy.

Chapter I. General provisions.

62. That court in whose jurisdiction the debtor has his ordinary residence or last had such a residence, is competent for the bankruptcy proceedings. If that residence is in the jurisdiction of a district court which has jurisdiction in commercial matters and bill suits, that court will be competent for the bankruptcy proceedings.

If the debtor's last ordinary residence cannot be ascertained or if he has never had a domicile in Croatia and Slavonia, that court will be competent in whose jurisdiction is situated immovable property belonging to the debtor, or failing this, his movable property.

Bankruptcy proceedings against a registered trader (§ 216) are within the competency of the court in which his firm name is registered, or in which it is registered in respect of his principal place of business, if he has a branch business registered in some other court. The court which is competent for bankruptcy proceedings against a partnership is competent for proceedings against a partner, or against a partner who is personally liable in the case of a limited partnership (§ 224).

The proper mining court is competent for the proceedings against the owner of a mine with reference to his whole estate (§ 63).

If there are several courts which are competent the proceedings will be conducted in that one in which the first petition for bankruptcy is lodged.

For weighty reasons the Ban's Court can, upon motion made or of its own authority, remove the proceedings from the competent court and entrust another court with their conduct.

63. The proceedings embrace the whole of the debtor's movable property (§ 2) wherever it is found, and his immovable property in the kingdoms of Croatia and Slavonia.

64. Kada se otvori stečaj u Ugarskoj, a prezaduženik ima nepokretne imovine u Hrvatskoj i Slavoniji, valja glede te imovine otvoriti ureda radi razlučen stečaj.

65. Kada se proti prezaduženiku otvori stečaj: a) u Hrvatskoj i Slavoniji, a on ima pokretne imovine u inozemstvu, ili — b) u inozemstvu, a on ima pokretne imovine u Hrvatskoj i Slavoniji, tada, u koliko medjunarodnimi ugovori nije inače naredjeno, valja u slučaju a) zahtievati od inozemne vlasti izručbu pokretninah u ovozemnu masu stečajnu, a u slučaju b) izručiti pokretnine inozemnoj oblasti stečajnoj, ako ju zahtieva i ako se inozemna vlast drži istih načelah prema ovozemnim sudovom.

Sudovi hrvatsko-slavonski imadu u svakom slučaju uzkraćene izručbe pokretninah izviestiti kralj. hrv.-slav.-dalm. zemalj. vladi, odjelu za pravosudje.

Od propisa gore pod b) navedenoga izuzimlje se glavnica inozemnih poduzećah ovdje uložena i namienjena za tjeranje poslovah ovozemnih, kao i temeljna glavnica u smislu §. 211, 435, 453 i 461 zak. čl. XXXVII: 1875 o pravu trgovačkom, koje imovine hrv.-slav. sudovi ne imaju izručiti, već glede nje otvoriti razlučen stečaj, ako postoje uvjeti, naznačeni u §. 71 do 74 ili u §. 219 i 223.

U koliko medjunarodni ugovori no odredjuju inače, stečajni postupak glede nepokretninah u inozemstvu ne ide u nadležnost sudovah hrvatsko-slavonskih. Za stečajni postupak glede nepokretninah u Hrvatskoj i Slavoniji nadležan je samo sud hrvatsko-slavonski.

66. Stranke se u postupku stečajnom obavješćuju pribićem kod suda, u koliko ovaj zakon u pojedinih slučajevih no odredjuje inače.

Stečajnoga upravitelja i vjerovnički odbor valja obaviestiti svagda i posebnom dostavom.

Javni oglas vriedi osim u slučaju §. 77 kao valjana dostava i onda, kada zakon propisuje još i posebnu dostavu, a uzimlje se, da je ubaviest javnim oglasom obavljena trećega radnoga dana iza objelodanjena prvi put oglasa.

Javni oglas objelodanjuje se bar jednokratnom uvrstbom u službenom listu, za to odredjenu.

Obavlja li se dostava putem pošte, uzimlje se, da je ubavjest na poštu predana, ako se poštanskom svjedočbom dokaže, da je pod naslovom onoga, koga valja obaviestiti, na poštu predan preporučen list, a ubaviest se smatra obavljenom petoga dana, sliedećega iza predaje na poštu.

Stečajni upravitelj obavlja svoje ubaviesti redovito bez osobite formalnosti, ako treba, putem pošte ili posredovanjem suda.

U ostalom treba se držati obćih propisah, postojećih za dostave u gradjanskih stvarih tim, da u onih slučajevih, gdje ovaj zakon odredjuje dostavu prema propisom izvanstečajnim u obće, nije potrebna dostava na vlastite ruke i da dostavu učestniku, koji je u inozemstvu ili se ne zna gdje je, nadomješta pridržanje sudbenoga odpravka kod suda za dotičnoga učestnika, komu ga valja izručiti na zahtjev.

67. Ne može se zahtievati, da se produlje rokovi u svrhu potraživanja ili očuvanja pravah učestnikom opredieljenih ovim zakonom samim ili u granicah ovoga zakona sudom stečajnim, ako su valjano priobćeni. Radi promašena takova roka nije dopustiva ni molba za povratu u prijašnje stanje.

68. Pravne liekove treba predati u roku od 14 danah iza ubaviesti. Gdje se ubaviest obavlja osim javnim oglasom ili pribićem još inim kojim načinom, počimlje taj rok prvim danom iza obavljene ubaviesti oglasom, dotično pribićem, ako nije bilo oglasa (§. 66.)

Dani, koje pravni liek treba da stigne poštom, uračunavaju se u gore spomenuti rok.

Proti dvim jednako glasećim rješitbam u stečaju nije dozvoljen daljnji pravni liek.

Gdje je po ovom zakonu nedopustiv pravni liek, ima ga prva molba ureda radi odputiti.

69. Što se nakon valjane ubaviesti učestnikah ustanovi razpravom u stečaju, ne može nitko napadati na tom osnovu, što nije mogao sudjelovati kod razprave. Radi nepristupa na ročište nije dopustivo opravdanje.

64. If a bankruptcy is commenced in Hungary and the debtor possesses immovable property in Croatia and Slavonia, a separate bankruptcy will be commenced in respect of this property.

65. If bankruptcy proceedings are commenced against a debtor: a) in Croatia and Slavonia, and the debtor possesses movable property abroad, or — b) in a foreign country, and the debtor possesses movable property in Croatia and Slavonia, then unless it has been otherwise provided by treaty, in case a) a request shall be made for the delivery of that property by the foreign authorities to the assets in bankruptcy in this country, and in case b) the property must be handed over on demand to the authorities in charge of the foreign bankruptcy, provided the foreign State acts on the same principle in dealing with the courts in this country.

In every case of refusal to so hand over movable property the courts of Croatia and Slavonia must notify the Department of Justice of the government of Croatia, Slavonia and Dalmatia.

From the rule stated under b) is excepted the capital belonging to foreign undertakings lodged here for the purpose of carrying on business in this country, and also the original capital in the sense of §§ 211, 435, 453, and 461 of Statute XXXVII of 1875, which property the courts of Croatia and Slavonia have not to hand over, but in respect of which they must commence a separate bankruptcy if the conditions required by § 71—74 or § 219—223 of this Law are satisfied.

Except in so far as is otherwise provided by treaty, bankruptcy proceedings in respect of real property abroad are not within the competency of the courts of Croatia and Slavonia, while these courts are exclusively competent for proceedings with reference to immovable property situated in these countries.

66. In bankruptcy proceedings, except in cases wherein this Law provides otherwise, notices are communicated to the parties by posting them in court.

Notice must always be given to the trustee and committee in bankruptcy by special service.

Except in the case of § 77 a public announcement is considered as good service even when special service is required by law and it is presumed that the notice is communicated on the third business day after the first announcement.

The public announcement must be inserted at least once in the paper officially appointed for this purpose.

If service is effected through the post, it is presumed that the notice hbeas en posted if a postal certificate is produced showing that a registered package addressed to the person to be served has been delivered to the post, but the notice is only considered to have been effected on the fifth day after such delivery to the post.

The trustee makes his communications as a rule without any special formalities, if necessary through the post or through the agency of the court.

For the rest the general rules as to service must be observed, noting, however, that when this Law requires service in accordance with the rules apart from bankruptcy, personal service is not necessary, and that the place of service on parties abroad or persons whose whereabouts are unknown is taken by retaining the document in court to be delivered to the parties upon request.

67. No petition can be entertained for the extension of time limits for the enforcement or securing of rights if these limits are determined by this Law itself or by the court in accordance with its provisions, provided proper notice of them has been given. Nor can a petition for reinstatement for failing to observe such a time limit be granted.

68. Appeals must be made within 14 days from notice. When notice is effected by some other means in addition to public announcement or posting in the courthouse, this period runs from the day after such publication, or after posting if there was no publication (§ 66).

The days occupied in the course of transmission by post are reckoned in the above period.

When two successive judgments in bankruptcy proceedings are to the same effect no further appeal is allowed.

When under this Law no appeal is permissible it must be dismissed by the court of the first instance.

69. When a decision has been reached in bankruptcy proceedings after due notice to the parties no one may appeal against it on the ground that he was unable to take part in the proceedings. No reinstatement is permissible on the ground of failure to appear at the hearing.

70. Stečajni sud može narediti izvidjanja i saslušanja svjedokah i vještakah u koliko je to potrebno, da se objasne okolnosti u stečaju (§. 2 toč. 5 car. pat. od 9. kolovoza 1854 br. 208 d. z. l.).

Tako će sud napose postupati i u slučaju, ako je dvojbena prezaduženost, ili je preporna tražbina vjerovnika, koji zahtieva otvorenje stečaja.

Poglavje drugo. Otvorenje stečaja.

71. Stečaj se ima otvoriti odmah, kada tko sam zaište otvorenje stečaja. Takov zahtjev može se staviti i kod najbližega kotarskoga suda, koj će dotični predlog odmah odstupiti nadležnomu stečajnomu sudu.

72. Ako otvorenja stečaja proti nasliedstvu ne zahtievaju svi očitovani nasliednici ili skrbnici nasliedstva, već samo jedan ili više njih, može se otvoriti stečaj bez saslušanja ostalih samo onda, ako bude vjerodostojno zasvjedočeno, da dugovi nadilaze aktivnu imovinu. Inače valja sve očitovane nasliednike ili skrbnike nasliedstva pozvati na ročište u svrhu razprave o predlogu stečajnom.

73. Zahtieva li koj vjerovnik, da se otvori stečaj, te vjerojatno zasvjedoči, da imade ma i ne dospjelu tražbinu, a dugovi dužnikovi da nadilaze njegovu aktivnu imovinu — to potonje uzimlje se vjerojatno zasvjedočenim napose onda, ako se proti dužniku vode ovrhe radi novčanih tsažbinah — narediti će sud najdalje na treći dan ročište i na to ročište pozvati dužnika prema propisom gradjanskoga postupnika o dostavi prve odluke na tužbu tom uputom, da popisom svoje imovine i dugovine potvrdi, da mu dugovi ne nadilaze njegove aktivne imovine.

Ako je dužnik u inozemstvu ili se ne zna, gdje je, treba mu, ako ne ima valjana zastupnika (§. 66, 81, 85 gradj. parb. postup.) bez javnoga oglasivanja postaviti skrbnikom osobu, koja bi znala dati valjane ubaviesti o njegovih imovinskih odnošajih.

Ako dužnik dotično skrbnik mu ne posluša upute, naznačene u prvoj alineji, a vjerovnik ne odustane od svoga zahtjeva, ima se, osim ako postoji koj slučaj, naznačen u §. 78, stečaj odmah otvoriti.

Odgoda ročišta dopustiva je uz privolu vjerovnikah, koji su zahtievali, da se otvori stečaj. Samo s važnih razlogah može sud odgoditi ročište i bez privole tih vjerovnikah.

Ako sud pronadje očito neosnovanim zahtjev, da se otvori stečaj, ima ga odbiti ne srediv ročišta.

74. Zahtieva li koj vjerovnik na temelju vjerojatno zasvjedočene tražbine, da se otvori stečaj proti dužniku, koji je pobjegao ili se sakriva, a ne može se tomu slutiti drugi koj razlog nego da ne može platiti, narediti će sud za razpravu predloga stečajnoga ročište, a dužniku će bez javnoga oglasivanja postaviti skrbnika.

Isto vriedi i u slučaju kada se zahtieva otvorenje stečaja proti ostavini, a nasliednik je pobjegao ili se sakriva ili je nepoznat.

75. Kako valja postupati, kada koj trgovac obustavi svoja plaćanja, odredjuje se u §. 219 i 223.

76. Sud može odmah prigodom predhodnoga, riešenja predloga stečajnoga a i poslie tečajem predhodnoga postupka odrediti, što je potrebno, da se imovina prezaduženikova sačuva i dotle, dok se otvori stečaj. Napose može dozvoliti privremenu sekvestraciju dužnikove imovine, zabranu na njegove tražbine i pokretnine, koje su u rukuh trećih osobah, dužniku obćenito zabraniti, da što odsvoji od svoje imovine. Bude li takova zabrana odsvojna javno oglašena, vriediti će §. 11 ovoga zakona kao da je stečaj otvoren.

Ako bude odbijen predlog stečajni, valja odmah dokinuti napomenute privremene odredbe sigurnostne.

77. O zahtievu, da se otvori stečaj, odlučuje sud obrazloženom odlukom, koja se ima dostaviti učestnikom po propisih izvanstečajnih.

Proti odluci, kojom se otvara stečaj, može prezaduženik, a proti odluci, kojom se odbija predlog stečajni, može svak, koj je podnio takov predlog, uložiti u roku od 3 dana iza dostave utok bez odgodne moći.

Dani, koje pravni liek treba da stigne poštom, ne uračunavaju se u taj rok.

70. The Bankruptcy Court may order the examination of witnesses and experts if necessary in order to explain any matters arising in the course of the proceedings (§ 2, 5, of the Imperial Edict of August 9, 1854, No. 208. RGBL).

In particular the court will act in this way if the overindebtedness is doubtful or if the claim of the petitioning creditor is disputed.

Chapter II. Commencement of Bankruptcy.

71. A bankruptcy shall be commenced at once if the debtor himself so requests.

Such a petition may be addressed to the nearest district court, which will forward it at once to the court competent to undertake the proceedings.

72. If a petition for the commencement of bankruptcy proceedings against an inheritance is not made by all the heirs who have accepted the inheritance or all the trustees of the inheritance, but by one or more of them only, the bankruptcy may only be commenced without hearing the others if it be shown that the liabilities exceed the assets. Otherwise all the heirs who have accepted the inheritance or all the trustees must be cited to appear for the purpose of dealing with the petition.

73. If any creditor petitions for the commencement of bankruptcy proceedings, and shows that he has a claim even though it is not yet due, and that the debtor's liabilities exceed his assets, which is presumed if execution for a money debt has been levied against him, the court will fix a hearing not more than three days ahead and will cite the debtor in accordance with the rules of the Civil Code to appear, inviting him to show by a list of his property and his debts that his liabilities do not exceed his assets.

If the debtor is abroad or his whereabouts are unknown, and if he has no regular representative (§ 66, 81, 85 Civ. Proc. Code), some person who is in a position to give information about his affairs will be appointed curator for him without any public announcement.

If the debtor or his curator does not do as directed in the first paragraph and the creditor does not withdraw his petition, the bankruptcy shall be commenced at once except in the cases mentioned in § 78.

The hearing may be postponed with the consent of the petitioning creditor. The court can only postpone it without such consent for some good reason.

If the court decides that the petition cannot be granted it will dismiss it without fixing a day for a hearing.

74. If a creditor credibly shows his claim, and petitions for the commencement of proceedings against a debtor who has fled or concealed himself, and the only obvious ground for this is that he has become insolvent, the court will fix a day for dealing with the petition and appoint a curator for the debtor without any public announcement.

The same applies where a petition is made against an inheritance and the heir has fled or hidden himself or is unknown.

75. The procedure to be adopted when a trader suspends payment is laid down in § 219 and 223.

76. At the first hearing of the bankruptcy petition or at a later stage in the preliminary proceedings the court may order any necessary steps to be taken for the preservation of the debtor's property until the commencement of the bankruptcy.

In particular it may order the temporary sequestration of the debtor's property, or lay a restraint on his choses in action or movable property in the possession of others, or forbid him to alienate his property generally. When such a prohibition is publicly announced § 11 of this law comes into operation just as if a bankruptcy had been commenced.

If the bankruptcy petition is dismissed the above temporary measures must be revoked at once.

77. The court shall give a reasoned judgment upon the petition, and this must be served on the parties in accordance with the ordinary rules.

Within three days after such service an appeal, which has however no suspensive effect, may be lodged by the debtor if a bankruptcy is decreed, or by the petitioner if the petition is dismissed.

Time occupied in the post is not reckoned in this period.

Ako banski stol preinači ili dokine odluku, kojom se otvara stečaj, ne dokidaju se učinjene odredbe osigurajne sve dotle, dok pitanje ob otvorenju stečaja ne bude pravomoćno riešeno.

78. Sud će odbiti predlog stečajni, ako prezaduženik ima samo jednoga vjerovnika osobnoga, osim ako ovaj vjerojatno zasvjedoči, da će se moći pobijati koje pravno djelo glede imovine prezaduženikove.

Isto vriedi u slučaju, ako prema razsudi suda stečajna imovina ne bi dotekla ni da se podmire troškovi postupka, a vjerovnici ne polože po odredbi sudbenoj potrebne svote za osiguranje troškovah. O položenju takove sigurnosti može sud ovisnim učiniti otvorenje stečaja i u slučaju, ako bude vjerojatno utvrdjeno, da će se moći pobijati koj pravni čin glede imovine prezaduženikove[1]).

Ako se otvorenje stečaja ne dozvoli radi pomanjkanja imovine, sud će na predlog kojega vjerovnika, koj je zahtievao otvorenje stečaja, naložiti dužniku, da položi prisegu sadržaja, da od svoje imovine nije ništa zatajio. Uzkrati li dužnik položenje te prisege, imadu se proti njemu uporaviti §. 111 do 113.

79. Sud odredjuje u odluci, kojom otvara stečaj, ujedno i uzki zatvor i našastar prezaduženikove imovine, imenuje stečajnoga povjerenika (§. 84) i stečajnoga upravitelja, ovomu potonjemu i zamjenika, te izdaje izrok u smislu §. 80.

80. Izrok stečajni treba da sadržaje: 1. ime suda; — 2. ime, stališ i prebivalište prezaduženika; — 3. ime i uredovno sjedište stečajnoga povjerenika; — 4. ime stečajnoga upravitelja i njegova zamjenika; — 5. rok za prijavu tražbinah stečajnih, koj da ne bude ni kraći od 30 danah ni dulji od 60 danah računajuć od pribića izroka kod suda; — 6. obće ročište likvidicionalno, koje valja odrediti unutar 30 danah iza iz minuća roka prijavnoga; — 7. opomenu za sve, koji imadu u svom držanju predmetah stečajne mase ili su što dužni u masu, da ništa ne izruče ni ne plate prezaduženiku, nego da dotične predmete i svoja prava založna ili priuzdržana, koja im možda pristoje glede tih predmetah, naznače bez odvlake upravitelju stečajnomu; — 8. poziv svih, koji misle što zahtievati iz mase stečajne, neka te svoje zahtjeve, sve da o njih teče i posebna parnica, prijave proti upravitelju stečajnom u svrhu, da im se ustanovi istinitost i red, jer će ih inače stići štetne posliedice, naznačene u stečajnom zakonu; — 9. opomenu za one, koji imadu pravah izlučnih ili pravah na razlučenu podmirbu, da ta njihova prava, u koliko ih ne potjeraju, neće smetati unovčenja ni razdiobe mase stečajne; — 10. pripomenu stečajnim vjerovnikom, da sobom ponesu sve izprave, kojimi mogu zasvjedočiti svoja prava vjerovnička, te da će se na obćem ročištu likvidacijonalnom nakon likvidacije obaviti izbor vjerovničkoga odbora; — 11. naznaku novinah, u koje će se uvršćivati sudbeni oglasi tečajem postupka.

81. Izrok stečajni ima se isti dan, kojega sud zaključi otvorenje stečaja, odmah izdati i na sudnici pribiti. Pri tom se valja držati ustanovah §-a 219 carskoga patenta od 3 svibnja 1853 (br. 81 drž. zak. lista).

Zatim se ima što brže narediti, da se izrok stečajni uvrsti tri puta u službene novine, odredjene za sudbene oglase.

Ako je vjerojatno, da prezaduženik ima vjerovnikah u Ugarskoj ili u kraljevinah i zemljah zastupanih u carevinskom viećn, ili u Bosnoj i Hercegovini, ima se odrediti, da se stečajni izrok bar jednom oglasi i u dotičnih službenih novinah.

Izrok se može proglasiti bar u izvadku i u dotičnih inozemnih novinah, ako prezaduženik po svoj prilici ima i tamo vjerovnikah ili imovine.

Vjerovnike i dužnike prezaduženikove, kojim je poznato prebivalište, ima stečajni upravitelj bezodvlačno ubaviestiti ob otvorenu stečaju i o tom se prigodom ročišta likvidacionalnoga izkazati.

82. Po jedan odpravak odluke, kojom se otvara stečaj, ima se bezodvlačno dostaviti državnom odvjetniku, poreznom uredu, predpostavljenoj oblasti prezaduženikovoj, ter uredu poštanskom i brzojavnom, željezničkom i parobrodarskom.

[1]) U njemačkom prievodu manjka rieč „moći".

If the Ban's Court varies or rescinds the decree by which the bankruptcy was commenced the precautionary measures will not be withdrawn until the question of the commencement of the bankruptcy has been finally dealt with.

78. The court will dismiss the petition if the debtor has only one personal creditor unless it be shown that some transaction of the debtor's will be open to impeachment.

The petition will also be dismissed if in the opinion of the court the assets would not suffice to cover the costs of the proceedings, and the creditors do not comply with the direction of the court to deposit an amount sufficient to secure those costs. The court may also make the commencement of the proceedings conditional on such security being found if it be shown that some transaction of the debtor will be impeached[1]).

If a petition is dismissed on the ground of the insufficiency of the assets, the court may upon the motion of the petitioning creditor require the debtor to take the oath that he has not concealed any of his property. If the debtor refuses to take this oath the provisions of §§ 111—113 shall be enforced against him.

79. In the decree by which the bankruptcy is commenced the court will lay a restraint on the debtor's property and direct an inventory of it to be taken, and it will appoint the commissary in bankruptcy (§ 84) and the trustee and his deputy, and will issue the decree in conformity with the provisions of § 80.

80. The decree by which a bankruptcy is commenced must contain: 1. the name of the court issuing it; — 2. the name, condition and residence of the debtor; — 3. the name and place of business of the commissary in bankruptcy; — 4. the name of the trustee and his deputy; — 5. the time limit for sending in claims, which must not be less than 30 nor more than 60 days from the posting of the decree in the court; — 6. the day for the examination of claims, which must not be later than 30 days after the expiration of the period for sending in claims; — 7. a notice to all persons who have in their possession property belonging to the assets, or who are indebted to the assets, that they must not hand over such property or pay such debts to the debtor, but must notify the trustee without delay of their possession of such property and of any pledge-rights or rights of retention they claim in respect thereof; — 8. a notice to all persons who intend to make a claim against the assets, that they must notify these claims to the trustee, even though a suit be pending in respect of them, in order that their existence and priority may be ascertained, and that in default they will incur the prejudicial consequences laid down by this Law; — 9. a notice to all persons who have a right of severance or separate satisfaction that unless their rights are enforced they will not prevent the alienation and distribution of the assets in the bankruptcy; — 10. a notice to the creditors that they must produce the documents by which they prove their claims, and that at the meeting for examination the election of the committee of creditors will take place after the examination; — 11. the name of the paper in which official notices will be inserted during the course of the proceedings.

81. Upon the day upon which the court decrees the commencement of the bankruptcy, the decree must be prepared at once and posted up in the court house. The provisions of § 219 of the Imperial Edict of May 3, 1853 (81. RGBl.) must be observed in this connection.

It must thereupon be at once ordered that the decree shall be inserted three times in the paper officially appointed for notices by the court.

If it appears probable that the debtor has creditors in Hungary or in the Kingdoms and States represented in the Reichsrath or in Bosnia and Herzegovina, it must be ordered that the decree shall be inserted at least once in the proper official publications.

The decree may also be published in an abbreviated form in the proper foreign papers if the debtor appears likely to have creditors or property in foreign countries.

Those creditors and debtors of the bankrupt whose whereabouts are known must be at once notified by the trustee of the commencement of the bankruptcy, and he will have to show that he has done so at the meeting for the examination of claims.

82. A copy of the decree by which a bankruptcy is commenced must be served without delay on the Attorney General and the inland revenue office, on the authorities of the debtor's trade or profession, and on the postal and telegraphic authorities and railway and steamship offices.

---

[1]) The original Croatian text has "will be open to impeachment".

Poštanski i brzojavni, željeznički i parobrodarski uredi dužni su nakon primitka takove odluke uručivati upravitelju stečajnomu sva pisma, brzojavke i pošiljke, glaseće na prezaduženika. Ta odredba može se dokinuti na zahtjev prezaduženikov i nakon saslušanja stečajnoga upravitelja, a dotle je dužnost upravitelja stečajnoga, da prezaduženiku priobći pisma i brzojavke, te da mu izruči one, koji se ne tiču mase.

83. Ako prezaduženik ima nepokretnih dobarah ili uknjiženih tražbinah, sud će stečajni odmah odrediti, da se dan otvorena stečaja gruntovno zabilježi. Nu ako se propusti ta zabilježba, ne može se od tuda izvoditi nikakovo pravo.

Poglavje treće. Stečajni povjerenik, stečajni upravitelj i vjerovnički odbor.

84. Sudbeni stol imenuje povjerenikom stečajnim koga od svojih viećnikah ili drugoga urednika iz svoje sredine, usposobljena na izvršivanje sudstva.

Ako je prebivalište prezaduženikovo ili glavna nastana njegova posla znatno odaljena od sjedišta sudbenoga stola, koj otvara stečaj, dočim je u sjedištu samom ili blizu sjedišta kotarskoga suda, može sudbeni stol, ako to bude očito u prilog razpravi stečajnoj, imenovati u manje znatnih stečajih povjerenikom stečajnim predstojnika ili kojega drugoga za izvršivanje sudstva usposobljena urednika toga kotarskoga suda. U tom slučaju valja izrok stečajni pribit i kod suda kotarskog u sjedištu stečajnoga povjerenika.

Kotarski sud imenuje stečajnim povjerenikom kojega za sudstvo osposobljenoga svoga člana i to i u slučaju, kada postupa u stečajih netrgovačkih, naime kao sud inokosni.

85. Stečajni povjerenik upravlja samostalno razpravami stečajnimi, te nadzire uredovno poslovanje osobah, kojim je povjerena uprava imovine stečajne.

U tom djelokrugu izdaje on sam sve odredbe i rješitbe, koje nisu ovim zakonom naročito pridržane sudu stečajnomu. On je napose vlastan, da se o tečaju poslovanja obaviesti, bilo na temelju ustmenoga obćenja sa upraviteljem stečajnim, bilo saslušav ovoga u zapisnik ili dobaviv od njega pismena izvješća, te da poslovanje to službeno izpita makar i uvidiv račune i ine spise, koji se tiču uprave.

Sudovi i oblasti dužni su dati povjereniku pripomoć u svrhu provedbe[1]) odredabah, izdanih unutar njegova djelokruga.

86. Proti odredbam i rješitbam stečajnoga povjerenika dopustiva je predstavka u smislu §. 9[2]) zakona od 9. kolovoza 1854 br. 208 d. z. l. na stečajni sud.

Proti takovoj rješitbi stečajnoga suda dopustiv je utok na banski stol, koj odlučuje konačno.

U ostalom valja i tu uporaviti ustanove, koje u neparbenih pravnih poslovih vriede u pogledu rokovah za predanje predstavkah i utokah i u pogledu ovršivosti odlukah prije izminuća tih rokovah.

87. Stečajni sud može svagda razgledati uredovanje stečajnoga povjerenika, ter od njega zahtievati izvješće, a s važnih razlogah i oduzeti mu povjereni posao, te povjerenikom imenovati drugoga.

Proti takovim odlukam stečajnoga suda nije dopustiv pravni liek.

88. Stečajni sud imenuje stečajnim upraviteljem i zamjenikom stečajnoga upravitelja ljude neporočne, pouzdane i vješte, pa im izdaje o imenovanju dekrete.

Ako u mjestu suda ima odvjetnika, ter ako se prezaduženik nije bavio takovim poslom, koji treba osobitoga strukovnoga znanja, da se može uspješno voditi uprava njegovom imovinom, ima se upraviteljem imenovati u pravilu odvjetnik.

89. Sud će bez otezanja prije obćega ročišta likvidacionalnoga upravitelju o bok postaviti privremeni, od stečajnih vjerovnikah ili zastupnikah takovih vjerovnikah sastojeći odbor vjerovnički.

Ako ima osobitih razlogah proti tomu, da se postavi privremeni odbor vjerovnički, sud će u roku od 8 danah izreći o tom obrazloženu odluku, ter ju odmah priobćiti vjerovnikom.

U ostalom vriede i glede privremenoga odbora vjerovničkoga ustanove §§. 97 do 100.

---

[1]) U njemačkom prievodu ne dolazi ova rieč. — [2]) U njemačkom prievodu manjka „§ 9".

Upon receipt of this decree the postal and telegraphic authorities and railway and steamship offices are bound to hand over to the trustee all letters, telegrams, and packets addressed to the debtor. This rule may be revoked upon request by the debtor after hearing the trustee, but until then it is the latter's duty to inform the bankrupt of the contents of the letters and telegrams and to hand over to him such of them as do not concern the assets.

83. If the debtor possesses immovable property or registered choses in action, the court will at once order that the date of the commencement of the bankruptcy shall be noted in the register. But if the entry is omitted no right can be based upon it.

Chapter III. Commissary in Bankruptcy, Trustee in Bankruptcy and Committee of Creditors.

84. The court will name one of its counsellors or other person qualified to act as a judge, to be the commissary in bankruptcy.

If the debtor's residence or principal place of business is a considerable distance from the place where the court sits, but is at or near to the place where some district court sits, the court may, if it appear clearly advantageous for the conduct of the proceedings, appoint the chairman or some other qualified member of that court to act as commissary in bankruptcy. In this case the decree of bankruptcy must be posted in that court also.

The district court will name one of its members who is qualified as a judge to act as commissary in bankruptcy even though the bankruptcy be not that of a trader and consequently the court consists of a single judge only.

85. The commissary in bankruptcy conducts the proceedings himself and superintends the operations of those persons to whom the administration of the property is entrusted.

In this capacity he issues all orders and decisions which are not expressly reserved for the court by this Law. In particular he has a right to inform himself of the progress of the administration either by oral communication with the trustee, or by examining him, or by obtaining written information, and to test it by having inspection of the accounts and other papers.

All courts and other authorities are obliged to assist the commissary in[1]) the orders he issues.

86. Representations may be made to the court in accordance with[2]) the Law of August 9, 1854, No. 208 RGBl., against the orders and decisions of the commissary in bankruptcy.

An appeal lies against decisions of the bankruptcy court to the Ban's court, whose decision is final.

For the rest the ordinary rules for non-contentious business as to the periods for making representations or lodging appeals and as to the enforceability of decisions before the expiration of these periods shall be observed.

87. The court may at any time inquire into the commissary's conduct of affairs and demand information from him and for good reasons revoke the authority given to him and appoint another commissary.

No appeal lies against such a decision of the court.

88. The court will name blameless, reliable, and skilled persons to act as trustee and deputy trustee and will give them a certificate of such appointment.

If there is an advocate at the place where the court sits and if the debtor's business is not such as to render expert knowledge necessary for the proper management of his property, an advocate will as a rule be appointed trustee.

89. The court will at once before the day for examination appoint a provisional committee consisting of creditors or their representatives to act with the trustee.

If there are special reasons against the appointment of a provisional committee the court will issue a reasoned decision upon the point within eight days and communicate it to the parties at once.

For the rest the provisional committee is subject to the provisions of §§ 97—100.

---

[1]) The original Croatian text has "in carrying out". — [2]) The original Croatian text has "§ 99".

Proti odluci suda, kojom se postavlja privremeni odbor vjerovnički, nije dopustiv pravni liek.

90. Rodjaci i tastbina prezaduženikova u lozi uzpravnoj, njegov drug ženitbeni, te rodjaci do četvrtoga koljena i tastbina do drugoga koljena pobočne loze (§. 41 obć. gradj. zak.) ne mogu biti postavljeni ni upraviteljem stečajnim ni njegovim nizamjekom ni članovi privremenoga odbora.

91. Obzirom na narav mase i napose obsežnost poslovah, može sud nakon saslušanja stečajnoga upravitelja i odbora vjerovničkoga, imenovati posebne upravitelje imovine za upravu nepokretnih dobarah, obsežnijega posla ili poduzeća.

Svaki razlučni vjerovnik može predložiti, da se imenuje posebni upravitelj nepokretnini, glede koje ima pravo razlučno, a sud stečajni će o tom odlučiti saslušav dotične razlučne vjerovnike, stečajnoga upravitelja i vjerovnički odbor.

Posebnim upraviteljem pristoje unutar njihova djelokruga prava i dužnosti upravitelja stečajnoga, nu stečajni upravitelj, akoprem nije odgovoran za njihovo poslovanje, može od njih zahtievati razjasnjenjah; ter prema potrebi predložiti stečajnomu sudu, da im oduzme povjerenu upravu.

Proti odluci suda, kojom se postavlja posebni upravitelj imovine, nije dopustiv pravni lik.

Ustanova §. 90 vriedi i glede posebnoga upravitelja imovine.

92. Osim dužnostih, upravitelju stečajnom posebno naloženih ovim zakonom, treba da on nastoji oko toga, kako bi se ustanovila, osigurala i pribrala aktivna imovina stečajna, kako bi se točno uputio o pasivnom dielu imovine, napose u povodu prijavljenih tražbinah stečajnih; on ima da vodi sve parnice, aktivne i pasivne, koje se tiču imovine stečajne.

Upravitelj stečajni mora pri upravi postupati pomnjom dobra domaćine, ter voditi točan račun.

93. Upravitelj stečajni je prema trećim osobam već po svojem imenovanju ovlašten na sve pravne čine, koji su spojeni sa njegovom službom.

Ta ovlast obsiže i poslove, za koje je po obćem gradjanskom pravu potrebna posebna punovlast, glaseća na istu vrst poslovah.

U svrhu preuzeća novca, dragocienostih i vriednostnih papirah iz javnih blagajnah, od oblastih i uredah, dobiva on od slučaja do slučaja posebnu povlast od suda stečajnoga.

U koliko je stegnuta ovlast upraviteljeva, spojena sa njegovim imenovanjem, naznačeno je u §. 148.

94. Stečajni upravitelj može iskati naknadu troška, skopčana sa njegovim poslovanjem i nagradu za trud.

O toj nagradi se mogu pogoditi stečajni upravitelj i vjerovnički odbor. Pogodbu predlaže stečajni povjerenik na odobrenje stečajnomu sudu, koj će nakon možda potrebna saslušaja prezaduženika i vjerovnikah ili odobriti pogodbu ili po vlastitoj razsudi sniziti nagradu, ako ju drži previsokom.

Na ročište se učestnici pozivlju pribićem i povrh toga putem dostave po propisih izvanstečajnih.

Ako ne dodje do takove pogodbe, sud će ustanoviti nagradu saslušav stečajnoga povjerenika i odbor, ter obzirom na obseg i važnost posla, pokazanu marljivost i vještinu kao i na veličinu aktivne imovine stečajne.

Odluka se u oba slučaja obznanjuje upravitelju stečajnom, vjerovničkom odboru, vjerovnikom i prezaduženiku po propisu alin. 3.

Povodom utoka odlučuje banski stol glede nagrade konačno.

Troškovi se uvršćuju u račun upravitelja stečajnoga.

95. Ako stečajni upravitelj točno ne izpunjuje svojih dužnostih, može ga stečajni sud od slučaja do slučaja na to prisliti globom do 200 for.

Sud stečajni može na predlog stečajnoga povjerenika, vjerovničkoga odbora ili ureda radi i odpustiti stečajnoga upravitelja.

96. Glede stečajnoga upravitelja postavljene ustanove vriede i glede zamjenika, ako ovaj stupi na mjesto zapriečena upravitelja, i glede posebnoga upravitelja imovine (§. 91).

97. Na obćem ročištu likvidacionalnom nakon dovršena posla likvidacionalnoga biraju vjerovnici pod ravnanjem stečajnoga povjerenika vjerovnički odbor.

No appeal may be made against a decree of the court by which a provisional committee is appointed.

90. Relations and connections of the debtor in the direct line, his wife (or husband) and collateral relations or connections to the fourth or second degree respectively (§ 41, Gen. Civ. Code), may not be appointed trustee or deputy trustee nor may they be members of the provisional committee.

91. In view of the nature of the assets or the extensiveness of the business the court after hearing the trustee and committee of creditors, may appoint special trustees to manage the immovable property or remote branches of the business.

Any creditor who has a right of separate satisfaction may petition for the appointment of a special trustee for the real property in respect of which his right exists. The court will arrive at a decision after hearing the creditor, the trustee and the committee.

The special trustees have the same rights and duties within their sphere of action as the principal trustee, but the latter, although he is not responsible for their administration, can require information from them and if necessary petition the court for their removal.

There is no appeal against a decree of the court appointing a special trustee.

The provisions of § 90 apply also to a special trustee.

92. Besides those duties which are specially laid on the trustee by law it is his business to endeavour to ascertain, secure, and collect the assets, and to obtain all information about the liabilities and in particular about the claims which have been sent in; he has to conduct all suits having relation to the assets whether as plaintiff or as defendant.

In his administration the trustee must show the diligence of an ordinary man of the world and he has to keep accurate accounts.

93. By virtue of his appointment the trustee is authorised as against outsiders to undertake all transactions incidental to his office.

His authority extends also to transactions which would at civil law require a special authorisation for that class of transaction.

For the purpose of obtaining money, valuables, or securities from public pay-offices, authorities, or boards, he will receive a special authority from the court for each case.

The restrictions on the authority implied by the trustee's appointment will be found in § 148.

94. The trustee can claim reimbursement of the expenses incidental to his administration and also remuneration for his services.

The trustee and committee may come to an arrangement as to this remuneration, and this arrangement must be placed before the court for confirmation. The court will then, after hearing the debtor and creditors if necessary, either confirm the arrangement or reduce the remuneration if it considers it is too high.

The parties are cited to this hearing by posting a notice in the court and also by service in accordance with the ordinary rules.

If no such arrangement is arrived at the court will fix the salary after hearing the commissary and the committee, having regard to the extent and importance of the business, and the skill and diligence shown and the amount of the property to be dealt with.

In both cases the decision will be communicated to the trustee, the committee, and the creditors in accordance with paragraph 3.

In case of an appeal the Ban's Court will finally determine the salary.

The costs are placed in the trustee's accounts.

95. If the trustee does not duly carry out his duties the court may compel him to do so by a fine not exceeding 200 fl.

On motion by the commissary or the committee, or on its own initiative the court may remove the trustee from his office.

96. The provisions relating to the trustee apply also to his deputy acting in his place, and to any special trustee (§ 91).

97. At the general examination meeting, after the conclusion of the examination of the claims, the creditors choose the committee under the guidance of the commissary.

U odbor se imadu birati bar tri nu ne više od pet redovitih članovah i po potrebi toliko zamjenikah i to izmedju vjerovnikah ili inih osobah.

Kod izbora imadu pravo glasa vjerovnici, kojih su tražbine likvidirane i kojim je priznano pravo glasa po §§. 131 i 132, a odlučuju nadpolovičnom većinom glasovah, računanom prema visini tražbinah. Ako su glasovi po svotah razpolovljeni, odlučuje brojevna većina glasovah.

Ne poluči li se potrebna većina glasovah, ili vjerovnici inače ne izaberu vjerovničkoga odbora, članovi privremenoga odbora će obavljati poslove definitivnoga odbora vjerovničkoga sve dotle, dok vjerovnička skupština ne izabere mjesto njih druge osobe.

Izabranikom daje stečajni povjerenik odmah dekrete, ako ne ima zapreke. Ima li stečajni povjerenik dvojbah glede izbora, predložiti će ga stečajnomu sudu na konačnu odluku. Ni jedan vjerovnik stečajni ne može se bez osobita razloga kratiti, da primi taj posao, jer ga inače sud stečajni može na to prisiliti globom do 100 forinti.

98. Članovi vjerovničkoga odbora podupiru stečajnoga upravitelja i nadziru njegovo poslovanje. U tu svrhu mogu oni vidjeti knjige i spise upraviteljeve, od ovoga zahtievati ubaviesti o poslovanju, te im je dužnost, da opažene nepravilnosti prijave stečajnomu povjereniku, u koliko ne može odbor sam pomoći.

Gdje je po ovom zakonu potrebno sudjelovanje vjerovničkoga odbora, dužan je ovaj na poziv upravitelja stečajnoga stvarati zaključke, a tako i podavati mnienja na pitanja stečajnoga suda ili stečajnoga povjerenika.

Članovi odbora valja da postupaju pomnjom poštena i revna domaćina.

99. Vjerovnički odbor bira bez odvlake glavara iz svoje sredine, komu se na ruke imadu obavljati dostave, tičuće se odbora. Ne postigne li se potrebna većina glasovah, imenovati će glavara sud. Ime glavara doznanit će se vjerovnikom pribićem kod suda.

Za valjan zaključak potrebno je, kako pri napomenutom izboru, tako i u svakom drugom slučaju, prisutnost većine odborskih članovah, te da je zaključak stvoren absolutnom većinom glasovah. Ako su glasovi prisutnih članovah razpolovljeni, odlučuje mnienje, koje prihvati stečajni upravitelj.

Primjerak zapisnika, koj se ima voditi o sjednicah i koj treba da podpišu svi prisutni članovi, ima se najkasnije za 8 danah predati stečajnomu povjereniku.

100. Članove odbora vjerovničkoga može vjerovnička skupština svagda izmieniti drugimi.

Članovi vjerovničkoga odbora mogu zahtievati naknadu troškovah i omanju nagradu za osobiti trud. Jedno i drugo ustanovljuje stečajni sud saslušav stečajnoga povjerenika.

Povodom utoka odlučuje o nagradi i troškovih banski stol konačno.

Poglavje četvrto. Uzki zatvor i inventar stečajnine.

101. Pri otvorenju stečaja sud će odmah odrediti zapečaćenje (uzki zatvor) i inventuru imovine stečajne uz primjerenu uporavu propisah, postojećih za neparbeni postupak, te posao taj povjeriti stečajnomu povjereniku, javnomu bilježniku ili komu drugomu izaslaniku sudbenomu.

Zapečaćenje valja odmah preduzeti i tomu, bude li moguće, prizvati stečajnoga upravitelja, komu će se u pohranu predati knjige i bilježke prezaduženikove, koje se tiču uprave prezaduženikove imovine. Dragocienosti, vriednostni papiri i gotov novac predaju se u pohranu sudbenu, u koliko ne budu nuždni u svrhe hitne kakove odredbe, ili u koliko sud stečajni na predlog stečajnoga upravitelja ne odredi, da se imadu predati u drugu sigurnu pohranu.

102. Ako je prezaduženik u javnoj službi, te su po tom u njegovu posjedu blagajničke ili ine zalihe i predmeti, imadu se te stvari, prizvavši izaslanika dotične oblasti, razlučiti od imovine prezaduženikove.

103. Inventuru ima sudbeni povjerenik bezodvlačno preduzeti i tomu poslu prizvati svakako i upravitelja stečajnoga i po mogućnosti prezaduženika.

Not less than three nor more than five ordinary members, and if necessary as many deputies, must be chosen from among the creditors or other persons.

In this election those creditors whose claims have been examined have a vote as well as those to whom the right to vote is given under § 131 and 132, and the decision will be by a majority reckoned according to the amounts of the creditors' claims; if the amounts are equal by the majority of votes.

If a sufficient majority is not obtained or if the creditors for any other reason fail to elect a committee, the members of the provisional committee will perform the duties until the assembly of creditors chooses other persons in their place.

The commissary will provide those elected with certificates at once unless there is any reason for delay. If he is in doubt as to an election he may obtain the final decision of the court.

No creditor may refuse to act without a good reason, for the court may compel him to do so by a fine not exceeding 100 florins.

98. The members of the committee support the trustee and supervise his administration. For this purpose they may inspect his books and papers and require information from him, and it is their duty to report any irregularities they discover to the commissary in so far as they are unable to correct them themselves.

In cases where this Law requires the co-operation of the committee it is bound to take resolutions if requested to do so by the trustee, and to give its opinion on any question put to it by the court or the commissary in bankruptcy.

The members of the committee must act with the diligence of an honest and prudent man.

99. The committee must without delay choose a chairman on whom notices for the committee may be served.

If the necessary majority is not obtained the chairman will be appointed by the court.

The name of the chairman will be communicated to the creditors by posting it in the court.

In order to take a valid resolution, as well as for the above election, a majority of the members must be present, as an absolute majority is required. If the votes of those present are equally divided the result follows the vote of the trustee.

A copy of the minutes, which must be kept at the sessions of the committee and signed by all the members present, must be handed to the commissary within eight days at latest.

100. The assembly of creditors can replace the members of the committee by others at any time.

The members of the committee can claim reimbursement of their expenses and a reasonable honorarium for their services. The amount will in both cases be determined by the court after hearing the commissary.

In case of appeal the Ban's court will give a final decision as to the expenses and honorarium.

Chapter IV. Sealing and taking an Inventory of the Assets.

101. Upon the bankruptcy being commenced the court will order the assets to be sealed and an inventory taken in accordance with the rules for non-contentious business, and it will entrust the commissary or a notary public or some other nominee of the court with the execution of these duties.

The sealing must take place at once and if possible the trustee must be a party to it, and the debtor's books and notes in so far as they relate to the conduct of the business must be handed to him. The valuables, securities, and money are placed in the custody of the court except in so far as they are required for some necessary expenditure, or unless the court upon motion by the trustee orders them to be placed elsewhere for safe keeping.

102. If the debtor is in the public service and is consequently in possession of money or stores or other property, these must be severed from the debtor's assets by the aid of a nominee appointed by the proper authority.

103. The person appointed by the court must take the inventory without delay and should invoke the trustee and the debtor if possible to assist him in the task.

U svrhu procjene valja uzeti jednoga ili — pri stvarih od veće vriednosti — više vještakah.

U posebnoj rubrici inventara ima se po mogućnosti naznačiti nabavna ciena robe na temelju knjigah i računah prezaduženikovih ili inih podatakah, kojih možda ima.

104. U držanju prezaduženikovu zatečene stvari, o kojih nije očito, da ne idu u masu stečajnu, valja uvrstiti u inventar uz naznaku zahtjevah oblastnoga izaslanika (§. 102) ili inih osobah.

U inventar se uvrščuju i predmeti, koje tko drži u svojoj vlasti po pravu založnom ili priuzdržnom. Ti vjerovnici dužni su takove predmete javiti upravitelju stečajnom (§. 80 t. 7), pokazati mu ih na zahtjev, da ih vidi, te dopustiti, da se opišu i prociene.

Koj vjerovnik propusti, ili se krati, da izpuni naznačenu dužnost, ima u masu stečajnu naknaditi nastavšu tim štetu.

105. Vriednost nepokretnih dobarah uvršćuje se u našastar prema propisu §. 5 toč. 6 zak. od 17. prosinca 1876 o preinaci nekojih ustanovah gr. parb. post. od 16. rujna 1852, tičućih se postupka kod ovršne dražbe nekretnih i pokretnih stvarih radi novčane tražbine (sbor. br. 1 od godine 1877).

Pokretnine, za kojih procjenu bi trebalo osobitoga znanja strukovnoga, valja uvrstiti u inventar bez procjene.

Da li se nekretnine i takove pokretnine[1]) imadu poslje procieniti, odlučiti će nakon ročišta likvidacionalnoga vjerovnički odbor, ako nije o tom već odlučila vjerovnička skupština.

106. Ako je prezaduženiku prije otvorena stečaja pripala baština ili baštinski dio, a nije mu do toga vremena još uručena, ima se u stečajni inventar uvrstiti, što prezaduženika dopane uručbom. Prije uručbe ima se u inventaru samo napomenuti, da je prezaduženiku pripala baština, te naznačiti možda ustanovljenu njezinu vriednost.

Otvori li se stečaj glede takova nasliedstva, ima se razpraviti kao razlučeni stečaj.

Sve to vriedi i glede baštine, koja pripane prezaduženiku za trajanja stečaja.

Poglavje peto. Predlaganje aktivnoga i pasivnoga stanja, ter ustanove glede osobe prezaduženikove.

107. Ako prezaduženik nije podnio popisa svoje imovine i dugovine još prije otvorena stečaja, imade mu stečajni povjerenik naložiti, da ga bez odvlake podnese.

Prezaduženik mora taj popis vlastoručno podpisati ili svojim rukoznakom providiti uz izjavu, da je pripravan položiti prisegu toga sadržaja, da od svoje imovine nije ništa zatajio i da nije naveo izmišljenih dugovah (§. 199 sl. f. kaz. zak.).

108. Cim se dovrši inventura mase, stečajni povjerenik će, ako to zahtieva stečajni upravitelj ili koji stečajni vjerovnik, narediti ročište, na koje će pozvati prezadužen i ka i vjerovnike u mjestu (§. 94 al. 3).

Na tom ročištu ima prezaduženik, pošto možda izpravi ili popuni predloženi popis, položiti prisegu u smislu §. 107.

109. Bez dozvole stečajnoga povjerenika ne smije se prezadučenik udaljiti iz svoga prebivališta.

110. Prezaduženiku je dužnost, da o svem, što se tiče postupka stečajnoga, daje ubaviestih upravitelju stečajnomu i odboru vjerovničkomu.

111. Sud će, kada izdaje odluku, kojom se otvara stečaj, odrediti, da se prezaduženik zatvori, bude li razložite bojazni, da će pobjeći.

I nakon otvorena stečaja može sud odrediti, da se prezaduženik zatvori, ako ovaj ni na opetovani nalog ne predloži popisa svojega aktivnoga i pasivnoga stanja, ili se bez dovoljna razloga krati, da ga potvrdi prisegom, ili se postojano opire nalogom suda.

[1]) Ovaj izraz preveden je njemačkom sa „Giebigkeiten". U terminologiji pracruej carstva njemačkog rieč je ta obsoletna.

For the purpose of valuation an expert should be appointed, or more than one in the case of property of considerable value.

In a special column of the inventory should be entered as far as possible the purchase price of the goods as shown by the debtor's books and accounts or any other materials in his possession.

104. Any articles found in the possession of the debtor and obviously not his property shall be entered in the inventory with a note of the claim of the nominee of the public authority (§ 102) or other persons.

The inventory must also include articles which by reason of some pledge-right or right of retention are in the property of another. Such creditors must notify the trustee of their possession of such articles (§ 80 No. 7) and produce them for inspection on request and allow them to be described and valued.

Creditors who neglect or refuse to do any of these things are liable to make good to the assets the loss so caused.

105. The value of immovable property is inserted in the inventory in accordance with the rules of § 5 No. 6 of the Law of 17 December 1876 as to the alteration of certain provisions of the Code of Civil Procedure of September 16, 1852, relating to the compulsory sale of movable and immovable property for money claims (Gazette of Laws and Enactments No. 1 of the year 1877).

Movable property for the valuation of which expert knowledge would be required shall be inserted in the inventory without stating any value.

Whether the real property and such chattels[1]) shall be subsequently valued will be determined by the committee after the general examination, unless the assembly has already decided.

106. If before the commencement of the bankruptcy an inheritance or portion of an inheritance has accrued to the debtor but has not been handed over to him, the inventory should include anything which is so handed over. But before it is handed over the inventory should merely state that an inheritance has accrued to the debtor, giving its value if this has been ascertained.

If bankruptcy proceedings are commenced in respect of such an inheritance, they shall be conducted as a separate bankruptcy.

The same rules apply to an inheritance which accrues to the debtor during the course of the proceedings.

Chapter V. Statement of assets and liabilities and provisions as to the person of the debtor.

107. If the debtor has not made a statement as to his property before the commencement of the bankruptcy he must be requested by the commissary to do so without delay.

The debtor must sign this statement or place his mark on it and declare that he is ready to take an oath that he has concealed none of his property and that he has not included any fictitious debts (§ 199, f. Penal Code).

108. So soon as the inventory of the assets has been completed the commissary, upon request by the trustee or a creditor, will fix a hearing and invite the debtor and any creditors residing at that place to attend (§ 94, par. 3).

At this hearing the debtor will have to take the oath in accordance with § 107 if the statement has been corrected or extended.

109. The debtor must not leave his place of residence without the leave of the commissary.

110. The debtor is under a duty to give information to the trustee and committee in all matters connected with the proceedings.

111. Simultaneously with the issue of the decree by which the bankruptcy is commenced the court will order the imprisonment of the debtor if there is good ground for suspecting that he will abscond.

Even after the commencement of the bankruptcy the court may order the debtor to be imprisoned if upon repeated request he fails to produce a statement of his assets and liabilities, or refuses without good reason to confirm it by an oath, or obstinately refuses to obey the orders of the court.

---

[1]) The original Croatian text has "movable articles" instead of "chattels".

112. Zatvor prezaduženika valja priobćiti kr. državnomu odvjetniku. Zatvor ne smije trajati ukupno dulje od dva mjeseca. Obskrbni troškovi idu medju troškove stečajne, ako prezaduženik traži uzdržavanje iz mase.

113. Sud će po svojoj razsudi odlučiti o dokinuću zatvora nakon saslušaja stečajnoga povjerenika i obzirom na razlog zatvora.

Poglavje šesto. I. Zahtjevi, koji se moraju prijaviti.

114. Samo vjerovnici stečajni (§§. 3 i 49) su obvezani na prijavu i likvidaciju svojih tražbinah u smislu ustanovah ovoga poglavja.

115. Prijavu valja ili predati pismeno ili dati ustmeno u zapisnik kod suda stečajnoga, u slučaju §. 84 alin. 2 kod suda stečajnoga ili onoga kotarskoga suda, gdje je uredovno sjedište stečajnoga povjerenika, ter ju upraviti proti upravitelju stečajnomu.

Jednom prijavom može isti vjerovnik prijaviti više tražbinah.

Pismena prijava ne treba podpisa odvjetničkoga, nu ima se predati u dva primjerka u uredovnom jeziku. U prijavi treba da je naznačen stan prijaviteljev, iznos i pravni razlog tražbine, pa da su iztaknuta dokazala i obim primjerkom pismene prijave dotično zapisničkoj prijavi dvogubo priložene u izvoru ili prepisu zprave.

Glede formalnostih manjkavu prijavu može prijavitelj popunit i na samom ročištu likvidacionalnom, nu stečajni upravitelj si može na trošak prijaviteljev dobaviti prepis pismene prijave, predane u jednom primjerku.

Ako je o tražbini jur u tečaju parnica, ima prijavitelj priložiti spise od važnosti, koji su mu u rukuh, ter predložiti, da stečajni povjerenik zahtieva spise od dotičnoga suda.

116. Prijavitelj ima u prijavi zahtievati, da se prizna ne same izpravnost tražbine već i red, u kojem ima da bude namirena.

117. Ako kao stečajni vjerovnici prijave svoje osobne tražbine i oni, koji imadu pravo na razlučenu podmirbu (§. 35), ter izlučitelji (§. 27), koji zahtievaju odštetu bilo za slučaj, da ne dobiju izlučnoga predmeta, bilo inače gledom na izlučni predmet, treba da razlože stanje stvari uz točnu naznaku predmetah, na kojih imadu pravo razlučene podmirbe, dotično glede kojih traže odštetu, a pristoji im pravo, da bez obzira na to, u koliko će biti podmirena sama prava njihova razlučna dotično izlučna, zahtievaju priznanje izpravnosti i reda za podpuni iznos svojih osobnih tražbinah (§. 167).

118. Jedan primjerak pismene prijave dotično prepis zapisnika dostavlja se upravitelju stečajnomu, a drugi primjerak dotično izvorni zapisnik treba da je kod stečajnoga povjerenika. Prijave može svaki uvidjeti kod stečajnoga povjerenika ili stečajnoga upravitelja.

119. Stečajni upravitelj ima se točnom proukom prijavnih prilogah, parničnih spisah prezaduženikovih, kao i čuvši prezaduženika i u obće svakim drugim prikladnim načinom pripraviti za ročište likvidacionalno tako, da se bude mogao stalno i jasno izjaviti glede izpravnosti i reda svake pojedine tražbine.

120. Nakon izminula roka prijavnoga sačiniti će upravitelj stečajni popis prijavljenih tražbinah, ter ga bez odvlake predati stečajnomu povjereniku, da ga izpita i možda popravi.

Taj popis, koj se imo posebno sačiniti za svaki razred, treba da sadržaje sliedeće rubrike: 1. redni broj; — 2. dan i broj podneska; — 3. ime i stan prijavitelja; — 4. prijavljena tražbina sa uzgredicam; — 5. pravni razlog tražbine, napokon; — 6. po jednu rubriku za upis posliedka[1]) likvidacije i za opazku.

121. Na ročište likvidacionalno, na koje valja po mogućnosti pozvat i prezaduženika, mora doći osobno stečajni upravitelj ili njegov zamjenik.

Na ročištu može svak uviditi prijavne popise, prijave, spise parnične i knjige prezaduženikove.

122. Razpravom ravna stečajni povjerenik, koj će prisutne učestnike saslušati prije svega glede onih tražbinah, kojih ne ima u popisu pasivnoga stanja, zatim

[1]) Ovaj je izraz u njemačkom preveden sa „Erfolg(es)".

112. Notice of this imprisonment must be sent to the attorney general, and it must not last longer than two months. The costs of maintenance are preferential costs if the debtor demands maintenance out of the assets.

113. The court will use its discretion in bringing the imprisonment to an end, after hearing the commissary and having regard to the reason for which it was ordered.

Chapter VI. I. Claims of which notice must be given.

114. Only the ordinary creditors (§ 3 and 49) need give notice of their claims and prove them in accordance with the provisions of this Chapter.

115. The notice must be either sent in in writing or placed on the records of the Bankruptcy Court (in the case of § 84 par. 2 either the Bankruptcy Court or the district court where the commissary has his office), and must be addressed to the trustee in bankruptcy.

One notice may be used for several claims.

The written notice does not require the signature of an advocate, but must be handed in in the proper language in duplicate.

The notice must state the residence of the creditor and the amount and grounds of his claim, and the originals or copies of them must accompany both copies of the notice if it is a written one, or be given in duplicate with the entry of the notice on the record.

A formally defective notice may be corrected by the creditor at the examination, but the trustee can procure a copy of the written notice at the expense of the creditor, if no duplicate has been sent in.

If a suit is already pending in respect of the claim, the creditor must include the most important of the papers in his possession and request the commissary to obtain the necessary documents from the court.

116. In his notice the creditor must claim that not only the correctness of his claim but the priority it is to be given shall be acknowledged.

117. If persons who have a claim to separate satisfaction (§ 35) or persons who have a right of severance (§ 17) and who claim damages in the event of the article not being fortheoming or otherwise with reference to that article, give notice of their personal claims as creditors in the bankruptcy, they must explain the state of affairs and state clearly the articles in respect of which they have a right of separate satisfaction or in respect of which they claim damages; and they have a right to demand that the correctness and priority of their personal claims for the full amount shall be acknowledged irrespectively of the question of the satisfaction ot their right of separate satisfaction or severance (§ 167).

118. One copy of the written notice or a copy of the entry on the record is sent to the trustee and the other copy or the original record is kept by the commissary. The notices may be inspected by any one at the offices of the trustee or commissary.

119. The trustee must prepare himself by studying the papers sent in with the notices and the debtor's papers, and in every possible way, for the examination meeting, so that he will be in a position to pronounce definitely as to the correctness and priority of each claim.

120. When the time for sending in notice has expired, the trustee must prepare a list of the claims sent in and forward it without delay to the commissary for examination and correction if necessary.

This list, which must be separately prepared for each class of claims, must contain the following columns: 1. the number; — 2. the date and number of the bargain; — 3. the name and residence of the creditor; — 4. the claim and any subsidiary amounts; — 5. the ground upon which the claim is based, and — 6. a column for entering the success[1]) of the examination and notes.

121. The trustee or his deputy must attend the meeting for the examination of claims, to which the debtor must be invited if possible.

At the meeting any one may inspect the list of claims, the notices, the documents in a suit, and the debtor's books.

122. The proceedings are conducted by the commissary, who will hear first of all those persons whose claims do not appear in the list of liabilities and

[1]) The original Croatian text has "result".

glede drugih tražbinah i to, po mogućnosti onim redom, kojim su tražbine navedene u popisu.

Stečajni će povjerenik svojski nastojati, da se učestnici slože.

O redu se ima razpravljati i onda, kada se pobija istinitost koje tražbine.

U koliko se ne radi o pobijanju pravnih činah u smislu posebnoga zakona (§. 14), valjati će razpravu ob istinitosti tražbinah, ukriepljenih pravomoćnom rješitbom ili sudbenom nagodom stegnuti na činjenice, koje su sliedile iza konačne rješitbe dotične nagode.

123. O razpravi likvidacionalnoj valja spisati zapisnik, u kojem će se navesti posljedak[1]) razprave glede svake pojedine tražbine.

Posliedak razprave valja naznačit i u popisu prijavah.

124. Na ročištu likvidacionalnom imadu se uzeti u pretres i one tražbine, koje su prijavljene nakon izmaka roka prijavnoga, ako se tomu ne protivi niti stečajni upravitelj niti koj vjerovnik; inače se odredjuje novo ročište.

Ta ustanova se uporavlja i u slučaju, kada prijavitelj zahtieva ino prvenstvo ili inače mienja prijavu.

Ročište ima se narediti i za razpravu tražbinah, prijavljenih poslie ročišta likvidacionalnoga.

125. Kada povodom zakasnjelih ili preinačenih prijavah valja odrediti novo ročište (§. 124), ureći će stečajni povjerenik po mogućnosti isto ročište za razpravu više prijavah, u koliko ne nadje posebnoga razloga, da bez odvlake odredi ročište za razpravu pojedinih prijavah, nečekajuć, da ih se nabere više.

Na ročište pozivlju se vjerovnici javnim oglasom ili po propisu §. 94 alinea 3. prema razsudi stečajnoga povjerenika.

Takovi zakasnivši vjerovnici ili koji svoje prijave nakon roka prijavnoga preinače, dužni su svakako naknaditi nastavši tim trošak stečajnoj masi, a trošak pojedinim vjerovnikom samo onda, ako su ovi uspjehom prigovorili istinitosti ili zahtievanom prvenstvu (redu) tražbine.

126. Izostanak stranke, njezina zastupnika ili prezaduženika ne prieči razprave o likvidaciji prijavljene tražbine[2]).

127. Ako se postupak likvidicionalni ne može okončati u jednom danu, valja ga nastaviti sliedećih djelatnih danah. Stečajni povjerenik će to odmah ustmeno obznaniti prisutnim, ter ubilježiti u zapisnik, da je to učinjeno.

128. Upravitelju stečajnom je dužnost očitovati se jasno i uz navod razlogah o izpravnosti i o redu svake pojedine tražbine.

Svakomu kod razprave prisutnomu vjerovniku, kojega tražbina je priznana izpravnom ili je navedena u pasivnom stanju, pristoji pravo, da prigovara izpravnosti i redu ostalih tražbinah istoga ili višega razreda.

Ustanovljenimi vriede u likvidacionalnom postupku stečajnom samo one tražbine, koje je izrično priznao stečajni upravitelj i kojim nisu prigovorili prisutni vjerovnici.

Ako tražbini kojoj prigovara samo prezaduženik, ne ima to pravne krieposti u stečajnom postupku, nu radi takove tražbine se nakon dignuća stečaja ne može bez novoga postupka voditi ovrha proti prezaduženiku (§. 186).

129. Glede tražbinah, koje prijavi stečajni upravitelj kao vjerovnik, ima se očitovati zamjenik stečajnoga upravitelja.

130. Stečajni povjerenik će vjerovnikom, kojih tražbine nisu pobijane ni glede izpravnosti ni glede prvenstva, na zahtjev povratiti izvorne izprave, a isto tako i dati im vjerodostojan izvadak iz zapisnika likvidacionalnoga.

Izdanje izvadka valja zabilježiti u popisu prijavah.

131. Glede tražbinah, koje su pri likvidaciji ostale prepornimi, valja prisutne stranke u poseban zapisnik saslušati o tom, da li i do koga iznosa ima se tražbinam priznati pravo glasa u vjerovničkih skupštinah. Ne bude li sporazumka, odlučiti će o tom stečajni povjerenik, koj može na dalnji predlog koje stranke kadagod preinačiti svoju odluku.

Jednako se postupa glede tražbinah, koje su doduše prijavljene, nu na ročištu likvidacionalnom nisu uzete u pretres (§. 124 al. 1, 2).

---

[1]) Ovaj je izraz u njemačkom preveden sa „Erfolg". — [2]) U njemačkom se prievodu rabi neizvjestni spolnik („einer").

then those interested in the other claims in the order in which they appear on the list.

The commissary will endeavour to bring about an agreement between the parties. The priority of a claim will be discussed even though its correctness is disputed.

Except when there is a question of impeachment under the special Law (§ 14) the enquiry as to the correctness of a claim established by a judgment or settlement in court will be limited to circumstances which arose subsequently to that judgment or settlement.

123. A record must be taken of the examination proceedings, in which the outcome[1]) of the enquiry with regard to each claim shall be entered.

The result of the proceedings must also be made to appear in the list of claims.

124. At the meeting will be dealt with also those claims which have been sent in after the expiration of the proper time, unless the trustee or any creditor raises an objection, in which case another meeting must be fixed.

This provision applies also if the creditor claims a different priority or otherwise alters his notice.

A special meeting must also be fixed for the purpose of dealing with claims sent in after the general meeting.

125. If a special meeting has to be fixed as a result of claims being altered or sent in late (§ 124) the commissary will if possible fix one meeting to deal with several claims, unless he has some special reason for dealing with particular claims at once without waiting for more to come in.

The creditors are invited to this meeting by public announcement or in accordance with § 94 par. 3 at the discretion of the commissary in bankruptcy.

The creditors whose claims are altered or sent in late are obliged to make good to the assets the costs so caused, but to other creditors only if they successfully object to the correctness or priority of the claim.

126. The absence of a creditor or his representative or of the debtor does not prevent the examination of a[2]) claim sent in from being proceeded with.

127. If the proceedings cannot be finished in one day, the next business day shall be appointed for their continuance. The commissary will at once communicate this orally to those present and enter the fact that he has done so on the record.

128. The trustee must make a clear statement as to the correctness and priority of each claim and also give his reasons.

Each creditor present at the meeting whose claim appears in the list of liabilities or has been acknowledged as correct, is entitled to object to the correctness or priority of any other claim in the same or a higher class.

In these proceedings only such claims are considered as established as are expressly acknowledged by the trustee and are not objected to by the creditors present.

If the debtor raises an objection to a claim this has no effect as far as the bankruptcy proceedings are concerned, but after their termination no execution can be levied against the debtor in respect of that claim without fresh proceedings (§ 186).

129. The deputy trustee must make a statement about claims sent in by the trustee as an ordinary creditor.

130. Upon request made the commissary will return their original documents to the creditors whose claims are undisputed as to either amount or priority, and will furnish them with a certified extract from the record of the examination proceedings.

The giving of this extract must be noted on the list of claims.

131. With reference to claims which have been disputed the parties shall arrange whether and to what amount they shall confer a right of voting in the assembly of creditors and a record shall be taken of the decision so reached. If no agreement is come to the commissary shall give his decision, but he may change it at any time on motion by any person concerned.

The procedure with reference to claims which have been sent in but not dealt with at the examination is the same (§ 124 pars. 1 and 2).

---

[1]) The original Croatian text has "result". — [2]) The original Croatian text has "the".

Proti odlukam stečajnoga povjerenika glede prava glasa nije dopustiv pravni liek.

132. Ovlaštenikom razlučnim i izlučnim (§. 117) pristoji pravo glasa u toliko, u koliko se odreknu prava na razlučenu podmirbu dotično prava na izlučbu; inače samo u toliko, u koliko iz predmeta razlučene podmirbe dotično predmetom izlučbe ne će biti podmirena njihova prava razlučna, dotično izlučna, o čem će se odlučiti u smislu §. 131.

Tako će se odlučiti i glede prava glasa stečajnih tražbinah odgodnouvjetnih.

133. Da se ustanove prepornimi ostavše tražbine, imadu prijavitelji proti prigovarateljem podići tužbu dotično nastaviti prekinutu (§. 10) parnicu i to samo na temelju pravnoga razloga, naznačenoga na ročištu likvidacionalnom, i samo do iznosa, zahtievanoga na tom ročištu.

U koliko je prigovorena tražbina jur prije otvorena stečaja ukriepljena sudbenom nagodom ili konačnom ma i nepravomoćnom rješitbom, platežnom zapoviedi, platežnim nalogom, morati će prigovaratelji ustati proti vjerovniku.

Ako je uz upravitelja stečajnoga još koji prigovaratelj, prvotuženim će biti stečajni upravitelj.

134. Sve te u §. 133 naznačene parnice valja podići dotično nastaviti kod onoga suda, kod kojega je uredovno sjedište povjerenika stečajnoga.

Ako je to sud kotarski, te postoje uvjeti postupka maličnoga (zak. od 3 listopada 1876 sbor. br. 88), imadu se parnice provesti po tom postupku.

Inače se mora u svih parnicah postupati prema propisom gradjanskoga parbenoga postupnika od 16. rujna 1852 (br. 190 d. z. l.) uz uporabu §§. 9, 10, 11 zakona od 3. listopada 1876 o trgovačko-mjenbenom postupku (br. 86 sbornika).

Ako je u prvoj molbi jur izrečena rješitba u glavnoj stvari, ne mienja se nadležnost suda. Nadležnost se ne mienja ni u parnicah, povedenih prije otvorena stečaja, u kojih je prezaduženik sutuženikom.

135. Ako tražbina ne podpada sudbenomu postupku, ustanovit će ju nadležna oblast. Nu o prvenstvu će i u tom slučaju odlučiti sud stečajni.

136. Stečajni povjerenik će vjerovnikom, koji moraju svoja prava potjerati posebnimi parnicami, povratit izvorne izprave i izdati im vjerodostojan izvadak iz zapisnika likvidacionalnoga. Možda dobavljene spise parnične (§. 115 alineja posliednja) valja odstupiti nadležnomu sudu (§. 134).

137. U posebnoj parnici valja da izreče rjesitbu i glede prvenstva (razreda) onaj sud, koji prizna istinitost pobijane tražbine.

Ako se stranke ne slažu samo glede prvenstva, a nepreporne su odlučive o tom činjenice, odlučuje o prvenstvu stečajni povjerenik.

138. Ako je tražbini prigovorio stečajni upravitelj, može nadvladavša stranka naknadu prisudjenih parbenih troškovah zahtievati kao dug stečajni (§. 32 toč. 1).

Ako je stečajni upravitelj s nepomnje dao povoda parnici, valja ga ujedno osuditi, da u stečajnu masu naknadi troškove, skopčane s parnicom.

Nije li stečajni upravitelj prigovorio tražbini, mogu vjerovnici, koji su prigovorili, zahtievati naknadu troška iz stečajne mase samo do visine koristi, nastavše masi takovimi parnicami.

139. U posebnoj parnici izrečena pravomoćna osuda, u koliko se njom izjavljuje koja tražbina ustanovljenom ili koji prigovor osnovanim, kriepostna je glede svih vjerovnikah stečajnih bez obzira na to, da li je stečajni upravitelj učestvovao u parnici.

Pravomoćnu osudu će sud priobćiti stečajnomu povjereniku, koji će ju dati zabilježiti u popisu prijavah.

II. Zahtjevi, koji se ne prijavljuju.

140. Prava na podmirbu stečajnih dugovah i stečajnih troškovah, kao i prava na razlučenu podmirbu i prava na izlučbu mogu se potjerati za vrieme stečaja kao izvan stečaja, nu dotični ovlaštenici moraju svoje zahtjeve naperiti proti upravitelju stečajnomu.

No appeal may be had against the decision of the commissary with reference to the right to vote.

132. Those who have a right to separate satisfaction or severance (§ 117) have a right to vote if they renounce those rights: but otherwise only in so far as their claims are not fully satisfied by such separate satisfaction or severance, a question which will be decided in accordance with § 131.

A similar decision will be taken as to claims which are subject to a condition precedent.

133. In order to establish the claims which are disputed the claimant has to take proceedings or resume the proceedings which were interrupted (§ 10), against the parties objecting, but only upon the grounds stated at the examination and only in respect of the amount claimed at that meeting.

If the disputed claims were established before the commencement of the bankruptcy by settlement in court or by a final but not absolute decision, or an order to pay. the parties objecting must enforce their objection by proceedings against the creditor.

If besides the trustee others have raised an objection the trustee must be the first defendant.

134. All the proceedings under § 133 must be commenced or continued in the court in whose jurisdiction the commissary has his official residence.

If this is the district court, and the petty procedure is applicable (Law of Oct. 3, 1876. Gazette of statutes and enactments No. 88), the proceedings shall follow the forms of this procedure.

In all other cases the proceedings shall follow the rules of the Code of Civil Procedure of September 16, 1882 (No. 190 RGBL.) subject to the application of §§ 9, 10 and 11 of the Law of October 3, 1876 as to procedure in commercial matters (Gazette of statutes and enactments No. 86).

If a decision has been given on the main point at issue in the court of first instance, its competency is not affected, nor is it affected in cases pending before the commencement of the bankruptcy in which the debtor is a joint defendant.

135. If the claim is not one which is suitable for proceedings in a court of law it will be dealt with by the proper authorities. But in this case also the Bankruptcy Court will determine the priority of the claim.

136. The commissary will return the original documents to those creditors who have to enforce their rights by special suits, and will provide them with a certified extract from the record of the examination proceedings. The documents in a suit (if any) which have been produced (§ 115 last paragraph) must be returned to the proper court (§ 134).

137. In the special suit the court which declares the claim in dispute to be correct must also decide as to its priority (class).

If it is only the priority of a claim which is in dispute, while the facts are admitted, the commissary will decide as to its priority.

138. If the claim is disputed by the trustee, the victorious party can claim the costs allowed to him by the court as a bankruptcy debt (§ 32, p. 1).

If the trustee by his carelessness has been the cause of a suit being brought, he must be ordered to pay the costs of it into the assets in bankruptcy.

If the trustee did not dispute the claim the creditors who did so can only claim their costs from the assets to the extent that the latter have benefited through their action.

139. The final judgment in a special suit by which a claim is admitted or an objection is allowed binds all the creditors in the bankruptcy whether or not the trustee was a party to the proceedings.

The court will communicate the final judgment to the commissary, who will make a note of it in the list of claims.

II. Claims of which notice need not be given.

140. Rights to the payment of bankruptcy (preferential) debts or costs as well as rights to separate satisfaction or severance can be enforced during the continuance of the proceedings, but the persons so entitled must address their requests to the trustee in bankruptcy.

Postupak sudbeni valja u pravilu provesti pred onim sudom, kod kojega je uredovno sjedište povjerenika stečajnoga.

Ako su izpravnimi priznane tražbine vjerovnikah, ovlaštenih na razlučenu podmirbu (§. 117), može se na temelju zapisničkoga izvadka, izdana u smislu §. 130, voditi ovrha proti stečajnom upravitelju kao na temelju sudbene nagode.

141. Ne dira se u nadležnost suda realnoga, gruntovnoga, urbarskoga ili rudnoga, osnovanu na inih propisih, niti u nadležnost jur utemeljenu parnicom, povedenom prije otvorena stečaja, niti u nadležnost, osnovanu po suparničtvu.

Poglavje sedmo. Uprava i unovčenje stečajne mase.

142. Stečajni upravitelj mora svaku važniju odredbu glede uprave, u koliko ne ide u nadležnost vjerovničke skupštine, predložiti vjerovničkomu odboru, ako je postavljen, da o tom zaključi, a zatim bez odvlake izvršiti odborske zaključke, ako im prije ne treba odobrenja sudbenoga (§. 148).

143. Uprava do ročišta likvidacionalnoga steže se u pravilu na to, da se pribere, ustanovi, osigura i privremeno plodonosno uloži stečajna imovina.

Stečajni upravitelj može do zaključka vjerovničkoga odbora odnosno vjerovničke skupštine odobrenjem stečajnoga suda nastaviti posao prezaduženikov, u koliko to bude od koristi masi, ili ako bi obustava posla smetala nagodi. U koliko bi nastavku posla smetala provedba uzkoga zatvora, u toliko se ima ta provedba stegnuti.

Osim toga slučaja mogu se pokretnine odmah prodati samo onda, ako se je inače bojati očite štete, ili ako se prodajom očito namiče korist i ako u potonjem slučaju prodaji ne smeta koje zahtievano ili inače poznato pravo izlučno.

Nadmašuje li vriednost za prodaju odredjenih pokretninah 500 for, upravitelj stečajni će prodajni oglas bar tri dana prije prodaje uvrstiti jednom u službenom listu. Takov oglas nije nuždan samo onda, kada se radi o prodaji pokretninah, koje se ne mogu držati bez očite štete.

Dobra nepokretna smiju se prije obdržana ročišta likvidacionalnoga prodati samo onda, kada vanredne okolnosti to silno zahtievaju u svrhu, da se odvrati veća šteta. Nu i u tom slučaju ima se prodaja obaviti po propisih gradjanskoga postupnika, postojećih za ovršnu dražbu, osim ako inaku prodaju preporučuju osobito važni razlozi.

144. Nakon obdržana ročišta likvidacionalnoga dobiju vjerovnici pravo, da po stečajnom upravitelju i vjerovničkom odboru samostalno upravljaju masom stečajnom, te ju unovče. U tu svrhu mogu oni dati posebnih naputakah pomenutim organom upravnim, ali nemogu prema trećim osobam stegnuti njihova zakonitoga djelokruga.

Stečajni povjerenik će uz naznaku predmeta, o kom se ima stvoriti zaključak, sazvati vjerovnike stečajne svagda, kada to zahtieva vjerovnički odbor ili po visini tražbinah proračunana petina stečajnih vjerovnikah glede predmeta, koj ide u djelokrug vjerovničkoga odbora ili vjerovničke skupštine.

Skupštinami ravna stečajni povjerenik, a zaključak se stvara u smislu §. 97.

Stečajni sud može obustaviti provedbu zaključka vjerovničke skupštine, ako to bez odvlake predloži upravitelj stečajni ili koj vjerovnik stečajni, te ako je zaključak u opreci sa zajedničkimi interesi vjerovnikah stečajnih.

145. Nakon obdržana ročišta likvidacionalnoga ima se masa stečajna u pravilu (§§. 146, 191) što prije unovčiti (§. 143 al. 4).

Unovčenju ne može smetati ta okolnost, da glede stvarih ili pravah stečajne mase postoje prava izlučna ili prava na razlučenu podmirbu, nu prodaja kako nepokretninah tako i pokretninah treba da se i sada obavi prema propisom gradjanskoga postupnika, postojećim za ovršnu dražbu, ako ne bi inaka prodaja iznimno bila uharnija za masu stečajnu.

The proceedings must as a rule be brought in the court in whose jurisdiction the commissary in bankruptcy has his place of business.

If the claims of those creditors (§ 117) who have a right to separate satisfaction have been recognised as correct, execution may be levied against the trustee in bankruptcy on the basis of the extract from the record prepared in accordance with § 130 as if it were a settlement made with the sanction of the court.

141. The competency of the land registry and mining courts which is established by special provisions, is not affected, any more than is the jurisdiction which arises from the pendency of a suit prior to the commencement of the bankruptcy or from the joinder of parties.

Chapter VII. The administration and alienation of the assets in bankruptcy.

142. The trustee must submit every important step connected with his administration, unless it be within the province of the assembly of creditors, to the committee, if one has been appointed, for the purpose of obtaining a resolution thereon, and he must carry the resolution into effect without delay unless the confirmation of the court is required (§ 148).

143. Until the meeting for the examination of claims the administration is usually limited to collecting, ascertaining, and securing the assets and investing them temporarily at interest.

Until a resolution of the committee or the assembly of creditors is taken, the trustee with the consent of the court may carry on the debtor's business if this is advantageous to the assets, or if the chances of a composition would be diminished by the business being discontinued. If the sealing of the assets would prevent this it should be limited in its application.

Except in the above case movable articles may only be sold at once to avoid some obvious loss or if the sale is obviously advantageous, provided in the latter case that no right of severance has been enforced or is otherwise known of, which would prevent the sale.

If the articles to be sold exceed 500 Gulden in value the trustee must advertise the sale in the Gazette at least three days before it takes place. This may only be omitted in the case of articles which cannot be kept without obvious loss.

Immovable property may only be sold before the general meeting, if unusual circumstances render this necessary in order to avoid serious loss. But even in such a case the sale must be effected in accordance with the rules of the Code of Civil Procedure for forced sales unless there are some very weighty reasons for considering that some other method is advisable.

144. When the meeting has been held the creditors have the right themselves to manage and sell the assets through the trustee and the committee. For this purpose they are entitled to give directions to them but as against outsiders they cannot limit their statutory powers.

The commissary in bankruptcy will always summon the creditors together, stating the property concerning which a resolution is to be taken, if requested to do so by the committee or by creditors representing one fifth of the total claims, and if the property is such as the committee or the creditors have a right to deal with.

The commissary will preside at this meeting and the resolutions are taken in accordance with § 97.

The court has a right to prohibit the carrying out of such a resolution if the trustee or a creditor makes a motion to this effect without delay, and if it is contrary to the general interests of the creditors.

145. When the meeting has been held the assets must as a rule (§§ 149, 191) be sold as soon as possible (§ 143, par. 4).

The sale is not prevented by the existence of rights of severance or separate satisfaction, but in the case of both movable and immovable property the sale must take place in accordance with the rules of the Code of Civil Procedure for forced sales, unless in an exceptional case some other method would be more advantageous.

146. Ako prezaduženik vjerojatno zasvjedoči, da se nagadja sa svojimi vjerovnici i da će te razprave imati uspjeha, stečajni povjerenik će, saslušavši vjerovnički odbor, ako je postavljen, i stečajnoga upravitelja, na molbu prezaduženikovu, najviše na 30 danah obustaviti unovčenje stečajne mase. Taj rok se može produljiti samo onda, ako prezaduženik u svojoj novoj molbi pridonese privolu na produljenje svih stečajnih i onih vjerovnikah, kojim se što ima iz mase platiti kao dug stečajni.

147. Ima li u masi tražbinah, koje se po svoj prilici ne mogu ili samo uz veće troškove mogu utjerati do vremena, kada će ostala imovina biti razdieljena, ili ako prezaduženiku pristoje prihodi od dobarah, koja nisu u masi stečajnoj, ili rente ili ina opetujuća se plaćanja, valja glede unovčenja tih pravah odlučiti u pravilu tek onda, kada bude unovčena sva ostala imovina.

Prije nego se takova imovina vansudbeno unovči, valja upitati o tom prezaduženika; protivi li se ovaj vansudbenom unovčenju, odlučiti će o tom sud stečajni.

148. Sliedeći pravni čini mogu se prije obdržana obćega ročišta likvidacionalnoga preduzeti samo uz predhodno odobrenje suda stečajnoga: — 1. pobijati pravne čine prezaduženikove, ter zahtievati, da se izpune pravni poslovi, po njem sklopljeni; — 2. sklopiti nagode, ako predmet im vriedi preko 200 for.; — 3. priznati zahtjeve izlučne; — 4. odustati od parnicah, povedenih[1]) po prezaduženiku; — 5. prodati pokretnine[2]) bez obdržavanja propisah, postojećih za ovršnu dražbu; — 6. zahtievati ovršnu prodaju nepokretninah i povlasticah; — 7. prekinuti zakupne ugovore; — 8. odbiti baštine i zapise; — 9. prodati nepokretna dobra ili povlastice bez obdržavanja propisah, postojećih za ovršnu dražbu, prodati u cielosti prezaduženikovo poduzeće trgovačko ili obrtno, priznati prava izlučna glede nepokretninah ili dostati nepokretnine.

Nije dopustiv pravni liek proti dotičnim odlukam stečajnoga suda.

Nakon obdržana ročišta likvidacionalnoga ne ima više stečajni sud, već odbor vjerovnički da odobri pravne čine, navedene pod toč. 1. do 8, dotično vjerovnička skupština pravne čine, naznačene u točki 9. Ako ne ima vjerovničkog odbora, vjerovnička skupština će odlučivati i glede pravnih činah, navedenih pod toč. 1. do 8.

Treba li stečajni upravitelj prema trećim osobam ili oblastim potvrde ob odobrenju, izdat će mu ju stečajni sud.

Poglavje osmo. Polaganje računah.

149. Ako se izmieni stečajni upravitelj, ima odstupajući upravitelj položiti račun.

U inih slučajevih ima stečajni upravitelj, u koliko vjerovnička skupština ne odredi inače, položiti račun izmakom svake pol godine, ako stečaj traje dulje od pol godine.

O svakom nepokretnom dobru i kupovnini, polučenoj za takovo dobro, valja svagda voditi razlučen račun.

150. Račun treba predati stečajnomu povjereniku, koj ga odmah dostavlja vjerovničkomu odboru na izpitanje i ujedno naredjuje ročište, na koje se osim vjerovničkoga odbora i stečajnoga upravitelja ima, u koliko se tim ne zavlači postupak, pozvati i prezaduženik.

Vjerovnički odbor ima sa eventualnim novim upraviteljem stečajnim izpitati račun i predati ga do naredjenja ročišta povjereniku stečajnomu uz primjetbe ili uz opazku, da je račun u rede pronadjen. Stečajnomu povjereniku valja predati i dotični sjednički zapisnik o pretresanju[3]) računa.

O predanu računu obavješćuju se vjerovnici stečajni dotično u slučaju predana računa o posebnoj kojoj masi stečajnoj i dotični vjerovnici razlučni prema propisu §. 94 al. 3 tim, da račun mogu razgledati i svoje eventualne primjetbe predati stečajnomu povjereniku najzad na odredjenom ročištu.

151. Vjerovnički odbor i eventualni novi stečajni upravitelj imaju da odobre ili manišu račun, a dužni su obazrieti se pri tom i na eventualne primjetbe stečajnih vjerovnikah i prezaduženika.

---

[1]) Njemački prievod rabi izraz „geführt“, što ipak mnogo više kaže, nego je zakonotvorac kazati htio. — [2]) Vidi primietbu 1) na strani 34. — [3]) Ova rieč provodena je u njemačkom sa „Behandlung“.

146. If the debtor shows that he is negotiating with the creditors for a composition and that the negotiations offer a prospect of success, the commissary, upon application by the debtor and after hearing the committee if one has been appointed, and the trustee, may suspend the sale of the assets for not more than 30 days. This period can only be extended if the debtor makes a fresh application and obtains the consent of all the creditors and the persons entitled to a preferential payment out of the assets.

147. If the assets include choses in action which will in all probability not be got in or can only be got in at great expense before the time when the other assets come to be distributed, or if the debtor receives the produce of property which is not included in the assets, or if he has a right to draw an annuity or other recurrent payments, the decision as to the sale of these rights will not be taken as a rule until the whole of the rest of the property has been converted into money.

Before such property is sold extrajudicially the debtor must be consulted, and if he objects to such a sale the court will give its decision.

148. The following transactions cannot be entered into before the general meeting except with the previous consent of the court: 1. the impeachment of the debtor's transactions, or giving an authority to insist on the performance of contracts made by him; — 2. making a settlement if the article concerned is of a value greater than 200 florins; — 3. the acknowledgment of rights of severance; — 4. withdrawing from actions brought[1]) by the debtor; — 5. selling chattels[2]) without observing the rules for compulsory sales; — 6. petitioning for the compulsory sale of real property or rights; — 7. the determination of leases; — 8. the refusal of inheritances or legacies; — 9. selling real property or rights without observing the rules for compulsory sales; selling the debtor's trade or professional business as a whole, acknowledging rights of severance over real property or purchasing real property.

There is no appeal against the decision of the court on these points.

After the meeting has been held the above transactions Nos. 1—8 require the consent of the committee of creditors instead of the court; No. 9 requires that of the assembly of creditors. If there is no committee of creditors the assembly will decide on all these matters.

If the trustee requires a proof of such consent in his dealings with public authorities or outside persons the court will prepare him a certificate thereof.

Chapter VIII. Rendering accounts.

149. If a change of trustees takes place the outgoing trustee has to render an account of his administration.

In other cases the trustee has to prepare his accounts every half year if the bankruptcy lasts longer than that time, unless the assembly of creditors otherwise directs.

A separate account must be kept in respect of every piece of immovable property or its proceeds.

150. The accounts must be handed to the commissary in bankruptcy, who will send them to the committee for examination, and will fix a meeting to which the debtor must be invited as well as the committee and the trustee unless the proceedings would be thereby hindered.

The committee must examine the accounts along with the new trustee and must forward them to the commissary until the meeting with its comments or a statement that the accounts are in order. The record of the proceedings with relation to[3]) the accounts must also be sent to the commissary.

Notice must be given in accordance with § 94 par. 3 to the creditors and those entitled to separate satisfaction of the delivery of these accounts or of the accounts relating to a particular asset, with a note that they are at liberty to inspect the accounts and make any comments they like upon them to the commissary at latest at the meeting which has been fixed.

151. The committee and the new trustee must approve of the accounts or object to them and in doing so must take into account any remarks by the creditors or the debtor.

---

[1]) The original Croatian text has "commenced". — [2]) The original Croatian text has "movable property". — [3]) The meaning of the original text is "examination and discussion of".

U slučaju predana računa o posebnoj kojoj masi stečajnoj imaju i dotični vjerovnici razlučni pravo, da manišu račun.

Ako na ročištu ne podje za rukom dobrovoljno izravnanje, imati će stečajni sud, pošto u zapisnik sasluša prigovaratelje i položitelja računah, ter provede možda potreban dokazni postupak (§. 70) riešiti prigovore meritornom obrazloženom odlukom. Gdje ne ima vjerovničkog odbora, vjerovnička će skupština odobriti ili manisati račune, ter u slučaju manisanja odabrati možda potrebna zastupnika za razpravu.

Poglavje deveto. Dovršetak stečaja.

I. Ureda radi dotično uz privolu vjerovnikah.

152. Stečaj valja ureda radi dokinuti, ako tečajem postupka nastupe uvjeti, pod kojimi se po §. 78 ima odbiti predlog stečajni.

153. Stečaj se ima dokinuti na zahtjev prezaduženikov, ako nakon izmaka roka prijavnoga privole na dokinuće svikoliki vjerovnici stečajni, koji su prijavili svoje tražbine, ter vjerovnici, kojim se što ima iz mase platiti kao dug stečajni.

Sud će na takovu molbu[1]), kojoj valja priložiti u izvoru pismenu privolu vjerovnikah, narediti ročište i na isto pozvati učestnike uz dodatak, da će se izostanak smatrati privolom. Na ročište pozivlju se učestnici po propisu §. 94 al. 3.

Na ročište ne treba posebno pozivati vjerovnikah, kojih je privola dokazana javnom ili ovjerovljenom privatnom izpravom. Ako je privola svih vjerovnikah dokazana takovimi izpravami ter je pridonešena i privola vjerovničkoga odbora, ako je postavljen, i stečajnoga upravitelja ne treba ni naredjivati ročišta, već se ima stečaj odmah dignuti.

154. Ne pristanu li na dokinuće stečaja svi vjerovnici, naznačeni u §. 153, može se stečaj dokinuti na temelju privole ostalih vjerovnikah samo onda, ako se ustanovljene tražbine nepristajućih vjerovnikah izplate cielim iznosom.

U koliko je potrebna privola ili osiguranje vjerovnikah, kojih tražbine još nisu ustanovljene, odlučiti će sud stečajni po slobodnoj razsudi, saslušav stečajnoga upravitelja, naznačene vjerovnike i prezaduženika pa i dobaviv si ine nuždne upute o izpravnosti neustanovljenih tražbinah.

Tim povodom naredjeno ročište ne ima se obdržavati prije obćega ročišta likvidacionalnoga.

Osiguranim vjerovnikom valja, nisu li još poveli parnice, opredieliti primjeren rok zaporni, u kojem im je tužbom potjerati njihove tražbine proti prezaduženiku, a treba i naznačiti, kojim će se osobam izdati položena sigurnost, ako tužba u odredjenju roku ne bude podignuta, ili u koliko bude obdijena.

Utok proti dotičnim odlukam suda glede neustanovljenih tražbinah ne preči dokinuće stečaja ni izručbe mase.

155. Ako nakon predane molbe za dignuće stečaja i nakon izminula roka prijavnoga dalnji vjerovnici prijave stečajnih tražbinah, valja se na nje obazreti (§. 154), ako su prijavljene prije dana ročišta, naredjena po §§. 153, 154.

Ako se u smislu §. 153 ima stečaj dignuti bez naredjenja ročišta, neće se uzeti u obzir takove kasnije prijave.

156. Prije izminuća roka prijavnoga može se dozvoliti dignuće stečaja samo onda, ako nisu poznati ini vjerovnici osim onih, kojih privolu je pridonio prezaduženik.

U tom slučaju valja sve vjerovnike pozvati na ročište u smislu §. 153 al. 2 i javnim oglasom, koj se uvršćuje u novine samo jednom, a do naredjena ročišta mora da je od objelodanjena u novinah oglasa razdobje od bar osam danah.

157. Ako bi dignuću stečaja smetala ta okolnost, što još nisu ustanovljene pristojbe stečajnoga upravitelja i članovah vjerovničkoga odbora, stečajni sud će

[1]) Ovdje i na drugim nekim mjestima njemački prievod rabi izraz „Bitte".

In case of the rendering of an account with reference to a particular group of assets those parties concerned therein who have a right of separate satisfaction have a similar right to object to the accounts.

If no arrangement is voluntarily come to at the meeting the court must have the objectors and the person rendering the accounts examined and take the necessary steps to obtain proof (§ 70) and deal with the objections by a reasoned decree. If there is no committee of creditors the assembly of creditors will assent or object to the accounts and in the latter case they may choose a representative for the purpose of the above proceedings.

Chapter IX. Termination of the Bankruptcy.

I. Ex officio or with the consent of the creditors.

152. The bankruptcy must be terminated ex officio if in the course of the proceedings a state of affairs arises under which a bankruptcy petition has to be dismissed in accordance with § 78.

153. The bankruptcy must be terminated on motion by the debtor if after the expiration of the time for sending in claims all the creditors who have done so and all those to whom some preferential payment is owing give their consent to its termination.

Upon receiving such a request[1]) accompanied by the written consent of the creditors the court will fix a hearing and invite all parties to be present with a note that they will be taken to consent if they do not appear. The invitations will be in the form laid down by § 94, par. 3.

Those creditors whose consent is shown by a public document or a certified private document need not be summoned. If the consent of all the creditors is so shown, and that of the committee, if one has been appointed, and of the trustee has been obtained, no hearing need be appointed, but the bankruptcy will be terminated forthwith.

154. But if all the creditors mentioned in § 153 do not give their consent to the termination of the bankruptcy, it can only be terminated by the consent of the other creditors if the claims of those who do not consent are paid in full.

How far it is necessary to obtain the consent of or give security to those creditors whose claims are not yet proved, will be decided by the court after hearing the trustee, the creditors in question and the debtor, when it has obtained the necessary statements as to the correctness of those claims.

The hearing for this purpose shall not be held before the general meeting for the examination of claims.

If the creditors who have received security have not commenced proceedings a time must be set within which they must enforce their claims against the debtor by suit, and it must be stated to whom the sum deposited as security will be handed over if no suit is commenced within that time or if it is not successful.

An appeal against a decision of the court with regard to claims which have not been proved does not prevent the termination of the bankruptcy or the handing over of the assets.

155. If after the petition for the termination of the bankruptcy has been lodged and after the expiration of the time for sending in claims other creditors send in claims, they will be taken into account if they are sent in before the day of the meeting required by §§ 153 and 154.

If under § 153 the bankruptcy is to be terminated without an meeting being held such claims will be disregarded.

156. Before the period for sending in claims has expired the bankruptcy can only be terminated if no other creditors are known of besides those whose consent the debtor has obtained.

In this case all the creditors shall be invited to a meeting in accordance with § 153, par. 2, by a public announcement which need only be inserted in the paper once, but at least eight days must elapse between the time of such publication and the holding of the meeting.

157. If the termination of the bankruptcy might be hindered by the fact that the salaries of the trustee and the members of the committee have not been fixed,

---

[1]) The expression in the original text is ambiguous and would be more accurately represented by "petition".

nakon saslušaja tih osobah i prezaduženika ustanoviti onu svotu, koju ima prezaduženik za sigurnost pomenutih pristojbah položiti kod suda, dotično ostaviti u sudbenom pologu.

Proti takovoj odluci suda uložen utok ne prieči obustave stečaja ni izručbe stečajne imovine prezaduženiku.

Nakon dignuća stečaja ustanovljuje sud pristojbe, saslušav dotičnike i prezaduženika.

Jednako valja postupati i u slučaju, ako još nije pravomoćno dovršen postupak, možda poveden u smislu §. 94.

158. Sud ima odluku, kojom izriče dokinuće stečaja, proglasiti jednokratnom uvrstbom u novine, odredjene za sudbene oglase, kao i priobćiti ju oblastim i uredom naznačenim u §§. 82, 83.

Proti takovoj odluci uložen utok može se uvažiti samo onda, ako utočnik nije valjano pozvan na ročište.

II. Diobom stečajne imovine.

1. Podmirenje zahtjevah izlučnih ter dugovah i troškovah stečajnih.

159. Čim se pravovaljano ustanovi pravo izlučno, ima se izlučeni predmet, dotično njegova vriednost, uz izplatu možda ustanovljene protutražbine u masu, izručiti ovlašteniku bez obzira na stanje postupka stečajnoga.

160. Dugove i troškove stečajne valja izplatiti čim dospiju dotično čim budu ustanovljeni. U tu svrhu će upravitelj stečajni pravodobno priskrbiti nuždnu gotovinu.

Ne dobiju li takovi vjerovnici naplate, mogu svoje tražbine potjerati proti upravitelju stečajnomu kod suda, nadležna bez obzira na stečaj, ili se pritužiti sudu stečajnomu, koj će odrediti, što bude potrebno.

161. Upravitelju stečajnomu može stečajni sud dozvoliti predujmovah u ime nagrade i troškovah još i prije nego se ustanove.

Troškovi i nagrada članovah vjerovničkoga odbora izplaćuju se nakon obredjenja.

2. Podmirivanje[1]) vjerovnikah ovlaštenih na razlučenu podmirbu.

162. Razpoložbe stečajnih vjerovnikah imovinom stečajnom ne mogu krnjiti prava vjerovnikah razlučnih, da se podmire iz stanovitih pokretnih ili nepokretnih dobarah.

163. Sudbenu dražbu[2]) pokretnih i nepokretnih dobarah može zahtievati stečajni upravitelj (§. 148), a ovršnu dražbu svaki na razlučenu podmirbu ovlašteni vjerovnik, komu pristoji ovršno pravo. Stečajni upravitelj vlastan je, da uz izplatu dužne svote sa uzgredicami izkupi pokretnine, obterećene pravom razlučnim, a zahtieva li njihovu ovršnu prodaju — bez povrede prava razlučnih vjerovnikah, da se podmire iz kupovnine — dužni su ih ti vjerovnici na zahtjev suda izručiti u svrhu dražbe samo onda, ako su o dražbi[3]) obaviešteni bar 14 dana prije dražbe.

Ne dira se u prije stečeno pravo vjerovnikah, da se iz stanovitih predmetah namire bez sudbenoga posredovanja, nu i ti su vjerovnici obvezani u smislu §. 104.

164. Ovrha i dioba[4]) kupovnine provadja se po propisih ovršnoga postupka uz obzir na ustanove §§. 35 do 48 ovoga zakona i tim, da je za diobu kupovnine nadležan svagda onaj sud, kod kojega je uredovno sjedište stečajnoga povjerenika.

Stečajni upravitelj će se pobrinuti, da se suvišak kupovnine predade u obću[5]) masu stečajnu.

Posebnim dugovom i troškovom stečajnim mogu prigovarati samo oni razlučni vjerovnici, koji bi inače bili prikraćeni u svom zahtjevu, da im se tražbina podmiri

[1]) U njemačkom priovodu veli se „Abfertigung". [2]) Ova je rieč u njemačkom provedena sa „Veräußerung". — [3]) Vidi prediduću primjetbu 2). — [4]) Njemački prievod rabi izraz „Teilung". — [5]) Njemački prievod rabi izraz „gemeinschaftliche".

the court, after hearing these persons and the debtor, will fix a sum to be left in court for the purpose ot securing those salaries.

An appeal against such a decision of the court does not prevent the bankruptcy from being terminated nor the assets from being handed over to the debtor.

When the bankruptcy has been terminated the court will determine the amounts of the salaries after hearing the parties.

The method of procedure will be similar if the proceeaings under § 94 have not been finally disposed of.

158. The court must publish the decree by which it brings the bankruptcy to an end by inserting it three times in the paper appointed for notices by the court, and it must also communicate the decree to the authorities and offices named in § 82 and 83.

Regard will only be had to an appeal against such a decree if the appellant was not duly summoned to the meeting.

II. By distribution of the assets.

1. Satisfying the claims to severance and the bankruptcy debts and costs.

159. So soon as a right of severence has been finally established the article in question or its value must be handed over to the person entitled without regard to the state of the bankruptcy proceedings, upon any cross claim the assets may have being met.

160. The bankruptcy debts and costs must be paid as soon as they become due, or are established. The trustee must have the cash for this purpose ready at the proper time.

If creditors of this kind do not obtain payment, they can enforce their claims against the trustee in any court which is competent, disregarding the bankruptcy proceedings, or they can complain to the Bankruptcy Court, which will take the necessary steps.

161. The Bankruptcy Court may make the trustee advances in respect of his salary and expenses even before their amount has been determined.

The salaries and expenses of the members of the committee are paid out when their amounts have been fixed.

2. Dealing with[1] *the creditors who have a right to separate satisfaction.*

162. The creditors' dealings with the assets cannot prejudice the rights of those creditors who are entitled to separate satisfaction out of certain property, movable or immovable.

163. The sale[2] by the court of both movable and immovable property can be petitioned for by the trustee (§ 148) but a forced sale only by a creditor who is entitled to separate satisfaction and has a right of execution. The trustee has a right to redeem an article encumbered with a right to separate satisfaction upon payment of the sum owing and any additional charges, and if he petitions for the forced sale of such property without prejudice to the creditor's right to satisfaction out of the proceeds these creditors are only bound to hand over the property upon request by the court if they have had at least 14 days notice of the sale[3].

A prior right of a creditor to satisfy himself out of certain property without the intervention of the court is not affected, but such a creditor must observe the provisions of § 104.

164. Execution and the division[4] of the purchase price must be accomplished in accordance with the rules for execution, having regard however to §§ 35 to 48 of this Law, and with this difference that the court in whose jurisdiction the commissary has his official residence is competent for the distribution of the purchase money.

The trustee must see that the surplus of the purchase money goes into the common[5] assets.

Only such of those creditors as have a right to separate satisfaction can raise an objection to the bankrupcy debts and costs as would be prejudiced in their

[1] Ought to be "satisfaction of". — [2] In the original Croatian text "putting up to auction" is read instead of "sale" here and in the following lines. — [3] "Putting up to auction" in the original Croatian text. — [4] "Distribution". — [5] "General" in the original Croatian text.

iz posebne mase. O tih prigovorih će se provesti postupak po §§. 94, 100, 149 do 151, u koliko već nije proveden.

3. Podmirba stečajnih vjerovnikah.

165. Prije dovršena obćega postupka likvidacionalnoga ne može se započeti naplaćivanjem stečajnih vjerovnikah.

Poslie toga vremena dopustiva je dioba svaki put, kada ima dovoljne gotovine.

166. Ako je zališna gotovina dovoljna, da se namire troškovi i dugovi stečajni, ter tražbine prvoga razreda, ne ima se odgadjati naplata ustanovljenih tražbinah s toga, što je još preporna takova koja tražbina.

Isto vriedi i glede djelomične podmirbe tražbinah[1]) drugoga i trećega razreda[2]), ako ima prilične gotovine.

Sto dodje na preporne tražbine, valja položiti kod suda, ili privolom svih dotičnikah plodonosno uložiti u zavodu novčanom, što ga oni označe.

167. Ako su razlučni vjerovnic iprijavili svoje osobne tražbine (§. 117), a dioba[3]) stečajna se obavlja prije diobe kupovnine, polučene ovršnom dražbom stečajnoga dobra, obterećena pravom razlučnim, uzimlju se u račun i njihove osobne tražbine cielim iznosom, nu odpadajući na nje dio ima se u smislu posljednje alineje §. 166 pridržati, dok se neobavi dioba kupovnine obterećenoga dobra.

Tek nakon te diobe će razlučni vjerovnici dobiti i to cieli za nje pridržani iznos samo onda, ako njihove tražbine ni dielom ne budu podmirene iz kupovnine, a inače samo onaj razmierni dio, koj odpada na nenamireni dio njihovih tražbinah.

I za izlučne ovlaštenike, koji gledom na izlučni predmet zahtievaju odštetu (§. 117), pridržaje se kod suda razmjeran dio, proračunan prema cielom iznosu njihovih označenih tražbinah, sve dotle dok ne budu pravomoćno riešeni njihovi zahtjevi izlučni.

168. Diobu[4]) glede prvoga razreda predlaže stečajni upravitelj u sporazumku sa vjerovničkim odborom, ter ju uz odobrenje stečajnoga povjerenika odmah provadja bez formalne osnove diobne[5]) i bez saslušanja neposrednih učestnikah.

Ako stečajni povjerenik ne odobri predložene diobe[6]), te ni stečajni sud na predstavku stečajnoga upravitelja ne dozvoli diobe, imati će upravitelj sastaviti formalnu osnovu diobnu.

Proti dotičnoj odluci stečajnoga suda ne ima pravnoga lieka. Glede tražbinah ostalih razredah valja svagda sastaviti formalnu osnovu diobnu[7]).

169. Pri sastavu formalne osnove diobne valja prije svega izkazati svotu, potrebnu za podmirbu stečajnih dugovah i troškovah, a zatim svotu, koja se ima razdieliti medju stečajne vjerovnike.

Zatim valja navesti svekolike (§§. 170, 171) tražbine stečajnih vjerovnikah glavnicom i uzgredicami po redu, kako su u popisu prijavah.

Konačno se ima naznačiti postotak svih tražbinah, koj dolazi do podmirbe iz diobne gotovine, te po tom proračunati svotu, koja odpada na svaku pojedinu tražbinu.

170. Tražbine preporne glede izpravnosti ili prvenstva uzimlju se u račun zahtievanim iznosom i zahtievanim prvenstvom uz opazku, da su preporne.

Ne smatraju se prepornimi tražbine, ukriepljene sudbenom nagodom, ili konačnom ma i nepravomoćnom rješitbom, platežnom zapovjedi, platežnim nalogom, ako prigovaratelji niti do dana predane stečajnomu povjereniku osnove diobne nisu dokazali, da su podigli tužbu ili proti nepravomoćnoj rješitbi, platežnoj zapoviedi, platežnom nalogu u otvorenu roku (§. 10) predali pravni liek, dotično prigovore (§. 133 al. 2).

---

[1]) Njemački prievod kaže ovdje „Gläubiger". — [2]) Njemački prievod izrazuje sa „Ordnung". — [3]) Njemački prievod rabi za ovo „Teilung". — [4]) Njemački prievod rabi izraz „Teilung". — [5]) Vidi prediduću primietbu 1). — [6]) Vidi prediduću primiotbu 1). — [7]) Njemački prievod konsekventno rabi juristički-tehnički neispravni izraz „Teilung", dočim po smislu hrvatskoga teksta može biti mjesta samo izrazu „Verteilung".

claim for satisfaction out of the particular property. The procedure upon these objections will be carried out in accordance with §§ 94, 100, 149—151 unless this has already been done.

3. Satisfaction of the ordinary creditors (creditors in bankruptcy).

165. The payment of the ordinary creditors must not be commenced until the proceedings for the establishment of their claims are completed.

After this time a distribution may be made as often as sufficient cash is available.

166. If the cash which has been accumulated is sufficient to pay the bankruptcy debts and costs and the claims of the first class, payment of the claims which have been established ought not to be delayed because some other such claim is still disputed.

The same applies to the proportionate payment of creditors[1]) of the second and third class[2]) if sufficient cash is available.

The amount payable in respect of disputed claims must be paid into court or invested at interest with the consent of the parties in some institution named by them.

167. If the creditors who are entitled to separate satisfaction have sent in notice of their personal claims (§ 117) and if the division[3]) of the assets takes place before the distribution of the purchase money obtained at the forced sale of property encumbered with a right to separate satisfaction, those personal claims are allowed for up to the full amount, but the dividends upon them must be retained in accordance with § 166 until the distribution of the purchase money obtained for that property takes places.

Only when this distribution has taken place are the creditors who are entitled to separate satisfaction paid, and they will only receive the whole amount retained for them if they obtain nothing out of the purchase money, otherwise they will get a dividend in respect of that portion of their claims which has not been paid.

In the case of persons having a right of severance who demand damages in respect of the article they had a right to sever (§ 117), a dividend upon the whole amount of their claim will be retained in court until that claim has been finally dealt with.

168. The division[4]) in respect of creditors of the first class is prepared by the trustee with the assistance of the committee of creditors and is carried out by him with the consent of the commissary without any formal scheme of division[5]) being prepared and without hearing the parties directly interested.

If the commissary refuses his consent to a proposed division[6]) and if the court does not order it to take place at his request the trustee will have to prepare a formal scheme.

There is no appeal against a decree of the court on this point. With regard to claims in the other classes a formal scheme of division[7]) must always be prepared.

169. In preparing a formal scheme of distribution the sum required to pay the preferential debts and costs must be stated first and then the amount to be distributed among the ordinary creditors.

Then all the ordinary creditors' claims (§§ 170 and 171) must be stated along with any subsidiary amounts in the order in which they appear in the list of notices.

Finally the percentage to be paid upon all the claims out of the amount available for distribution must be stated and the amount payable in respect of each claim calculated.

170. Claims the amount or priority of which is in dispute are allowed for as if they were correct, with a note that they are disputed.

Claims which are secured by a settlement made with the sanction of the court or by a decision which is not final, or by an order to pay are not regarded as disputed, unless the party objecting to them proves to the commissary before the scheme of distribution has been handed to him, that they have delivered a writ, or entered an appeal or objection (§ 133 par. 2) against the decision or order to pay, within the proper time (§ 10).

---

[1]) "Claims" in the original text. — [2]) "Priority" in the original text. — [3]) "Distribution" in the original text. — [4]) "Distribution". — [5]) "Distribution". — [6]) Distribution" throughout the paragraph. — [7]) Since the translation uses the incorrect word "division" let it be here said once and for all that the sense of the original Croatian text requires the expression "distribution".

Stečajni povjerenik ima bez odvlake obaviestiti stečajnoga upravitelja o tom, da je predana tužba dotično nastavljena parnica, ili da je predan pravni liek dotično prigovori.

Na protiv se pri dotičnoj diobi ne uzimlju ni u račun preporne tražbine, koje valja ustanoviti parnicom u smislu §. 133 al. 1, a vjerovnici ni do dana predane stečajnomu povjereniku osnove diobne nisu dokazali, da su podnieli tužbe, dotično nastavili parnice.

Ne dolaze u račun ni tražbine, koje još prije dana predane osnove diobne nisu na ročištu likvidacionalnom uzete u pretres.

171. I tražbine pod uvjetom odgodnim uzimlju se u račun pri diobah predhodnih, nu pri diobi konačnoj uvršćuju se u osnovu samo onda, ako se prije predane osnove diobne dokaže, da je uvjet izpunjen, dotično samo u toliko, u koliko ima uvjetah §-a. 58 za osiguranje.

I oni iznosi, koji odpadnu na tražbine pod uvjetom razrješujućim, a vjerovnici ne dadu sigurnosti, dužne po §. 58, uvršćuju se i u konačnu osnovu diobnu.

Sa iznosi, pridržanimi za uvjetne tražbine, postupa se u smislu posliednje alineje §-a. 166.

172. U dva primjerka sastavljena osnova diobna, podpisana po stečajnom upravitelju i vjerovničkom odboru, ako je postavljen, ima se predložiti stečajnomu povjereniku na izpitanje.

Ovaj će osnovu bez odvlake izpitati, ter ju odobriti, odgovara li uvjetom naznačenim u §-u. 169; inače će ju vratiti upravitelju na popravak.

Jedan primjerak odobrene osnove diobne ostaje kod stečajnoga povjerenika, a drugi se ima vratiti upravitelju stečajnomu.

173. O riešenju diobne osnove obaviešćuje stečajni povjerenik vjerovnike pribićem kod suda uz poziv, da u roku od 14 danah mogu podnieti svoje primjetbe, a istodobno naredjuje za razpravu eventualnih primjetabah ročište unutar prvih 8 danah iza izmaka roka za primjetbe. O tom ročištu obaviešćuje stečajni povjerenik stečajnoga upravitelja, vjerovnički odbor i vjerovnike, dotično njihove zastupnike u mjestu suda i posebno prema propisom izvanstečajnim.

Vjerovnici mogu viditi diobnu osnovu kod stečajnoga povjerenika ili[1]) kod stečajnoga upravitelja.

Primjetbe proti osnovi predaju se pismeno ili ustmeno u zapisnik stečajnomu povjereniku, koj će ih odmah priobćiti upravitelju stečajnomu.

174. Na ročištu razpravljaju se primjetbe onim redom, kojim su u osnovi navedene dotične prigovorene stavke. Uzimlju se u pretres i one pravodobno predane primjetbe, koje potiču od vjerovnika, nodošavšega na ročište.

Stečajni povjerenik će gledati, da dodje do sporazuma, ter će po mogućnosti nastojati, da se uzmogne bez odvlake provesti osnova u onom dielu, koga se ne tiču podnešene primjetbe.

Glede ročištnoga zapisnika i odgode ročišta valja se držati propisah §§. 123, 127.

175. Nije li u roku, naznačenom u §. 166, prispjelo nikakovih primjetabah, ili je na odredjenom ročištu postignut sporazumak, stečajni povjerenik će naputiti stečajnoga upravitelja, da provede osnovu diobnu. U tu svrhu se upravitelju opredjeljuje rok, a on će nakon minula roka izviestiti o tom poslu.

176. Ne dodje li na ročištu do sporazumka, stečajni povjerenik će očitovanja učestnikah uvrstiti u zapisnik, koji će sa nuždnimi drugimi spisi bez odvlake predložiti stečajnomu sudu. Stečajni sud riešava preporna pitanja obrazloženom odlukom, o kojoj valja obaviestiti učestnike u smislu §. 173.

177. Do pravomoćnosti odluke, pomenute u prediducem paragrafu, imadu se iznosi, kojih izplata stoji o toj odluci, položiti kod suda, dotično u smislu §. 166 plodonosno uložiti.

U koliko je diobna osnova u ostalom provediva, provadja se u smislu §. 175.

178. Svaka se izplata obavlja uz namiru, a bude li tražbina podmirena podpunim iznosom, valja povratiti izvorne izprave, napose mjenice, zadužnice, sudbene

[1]) Njemački prievod kaže „und".

The commissary must inform the trustee without delay that the writ has been delivered or the suit continued, or that an appeal or objection has been entered.

On the other hand those claims which under § 133 par. 1 must be established by way of suit are disregarded in the distribution, unless the creditor proves before the scheme is handed to the trustee that he has delivered a writ or resumed a suit.

Those claims are also disregarded which have not been dealt with at the examination meeting prior to the day when the scheme of distribution is handed to the commissary.

171. Claims which are subject to a condition precedent are also allowed for in the preliminary distributions, but at the final one they are only included in the scheme if, before it is handed to the commissary, they prove that the condition has happened, or only in so far as the conditions of § 58 as to security are fulfilled.

The amounts payable in respect of a claim subject to a condition subsequent are included in the scheme for the final distribution even if the creditors have not complied with the rules of § 58 as to security.

The amounts retained in respect of conditional claims are dealt with in accordance with the provisions of the last paragraph of § 166.

172. The scheme of distribution must be prepared in duplicate and signed by the committee of creditors, if one has been appointed, and handed to the commissary for his consideration.

He will examine the scheme without delay and approve it if it complies with the requirements of § 169; otherwise he will return it to the trustee for correction.

One copy of the scheme as approved must be retained by the commissary and the other must be returned to the trustee.

173. The commissary will inform the creditors of the preparation of the scheme of distribution by posting it in court, requesting them at the same time to send in any objections within 14 days, and he will also fix a meeting for the discussion of these objections, if any, within 8 days after that time. He will notify the trustee, the committee, and the creditors or their representatives at the place where the court sits in accordance with the ordinary rules for notice.

The creditors may inspect the scheme of distribution in the hands of the commissary and[1]) the trustee. Objections to the scheme are sent in in writing or placed on the record of the commissary, who will at once inform the trustee of them.

174. At the meeting the objections are dealt with in the order in which the items objected to appear in the scheme. Those objections will also be dealt with which are sent in punctually even by a creditor who does not appear at the meeting.

The commissary will endeavour to bring about an arrangement and will do his best to carry out that part of the scheme which is not affected by the objections.

As to the record of the meeting or its extension the rules of §§ 123 and 127 must be observed.

175. If no objections have been sent in within the period fixed, or if an arrangement is arrived at at the meeting, the commissary will direct the trustee to effect the distribution. For this purpose the trustee will be given a certain time after which he has to make a report upon the matter.

176. If no arrangement is come to at the meeting the commissary will take a record of the statements of the parties and will lay the record with any necessary papers before the Bankruptcy Court without delay. The court will decide the questions in dispute and issue a reasoned decree which must be communicated to the parties in accordance with § 173.

177. Until this decree becomes absolute the amounts the payment of which depends upon it must be kept in court or invested at interest, in accordance with § 166.

So far as the scheme can be carried out in the meantime it will be carried out in accordance with § 175.

178. Every payment will be made in return for a receipt, and if the claim is paid in full the original documents, in particular bills of exchange, I.O.Us, decisions

[1]) "Or" in the original text.

rješitbe te izvadke zapisničke (§. 130), dočim se diene izplate zabilježuju na pomenutih izvornih izpravah, koje ostaju u rukuh vjerovnika.

Ako se izvorne izprave nalaze kod stečajnoga suda, ima stečajni upravitelj na nje napisati obročnu odplatu.

Odplatne iznose, kojih vjerovnici ne podignu tečajem 14 danah, valja za nje položiti kod suda, dotično prepisati u pologu na njihovo ime.

179. Diobni postupak se prema gornjim ustanovam ponavlja, kada se opet nabere dovoljno gotovine.

U svakoj kasnijoj osnovi diobnoj valja iztaknuti, kolikim je iznosom koja tražbina jur namirena dotično osigurana i o kojih je prepornih stavkah i kako jur konačna rješitba izrečena.

180. Koje tražbine pri diobi prijašnjoj nisu uzete u račun, uvršćuju se u sliedeću osnovu diobnu, ako ne bude zaprieke, naznačene u §. 170 al. 4 i 5, te dobivaju iz nove diobne gotovine, u koliko dotiče, prije svega one postotke, koje su kod prijašnjih diobah dobile tražbine istoga razreda, tako da budu s ovimi izjednačene.

181. Čim je dovršeno unovčenje stečajne imovine, obavlja se konačna dioba po istih ustanovah, koje su dane za prijašnje diobe. U tu svrhu valja da se prije ustanovi nagrada stečajnoga upravitelja (§. 94), nagrada i troškovi članovah vjerovničkoga odbora te da se rieše računi (§§. 150, 151) stečajnoga upravitelja.

182. Pod konačnu diobu dolaze i dielovi, pridržani za tražbine pod uvjetom odgodnim (§. 171) kao i oni iznosi, kojimi su osigurane prebojne uvjetne tražbine u smislu §. 24 al. 3, u koliko vjerovnici u oba slučaja ne dokažu prije predane konačne osnove diobne, da je odgodni uvjet izpunjen, ili u koliko prezaduženik nije po gradjanskom pravu obvezan na osiguranje.

183. Konačna dioba ne ima se odgadjati s toga, što još nisu masi stečajnoj na diobu pripali oni iznosi, koji su pokrićem tražbinam pod uvjetom odgodnim ili razriešujućim (§. 171) ili još prepornim (§. 166) ili tražbinam razlučnim ili izlučnim (§. 167) dotično iznosi, kojimi su iz mase plaćene tražbine pod uvjetom razriešujućim.

Nu stečajnom sudu je dužnost, da te iznose pri konačnoj diobi uzme u obzir tako, da se ustanove postotci, po kojih će se i to, ako dodje pod diobu, razdieliti medju vjerovnike, imenice naznačene. Dalnje odredbe učiniti će sud na zahtjev dotičnih vjerovnikah.

184. Nakon provedene konačne diobe sud će na predlog stečajnoga povjerenika odlukom izjaviti stečaj dovršenim i to nakon pravomoćnosti odluke proglasiti jednokratnom uvrstbom u novine, odredjene za sudbene oglase, možda preostalu imovinu izručiti prezaduženiku na slobodnu razpoložbu, a dovršenje stečaja priobćiti oblastim i uredom naznačenim u §§. 82, 83.

185. Ako nakon dovršena diobom stečaja dodje na vidjelo imovina, koja bi imala bila dospjeti u masu stečajnu, namiruju se njom, izključiv sve druge osobne vjerovnike, oni vjerovnici stečajni, koji sa svojimi prijavljenimi i ustanovljenimi tražbinami nisu namireni.

Upravu i diobu u smislu ovoga zakona valja povjeriti prijašnjemu stečajnomu upravitelju i vjerovničkomu odboru. U koliko to više nije moguće, ima se u smislu ovoga zakona imenovati novi stečajni upravitelj te — ako to sud obnadje potrebnim — izabrati novi odbor vjerovnički. Ako ne bude odbora vjerovničkoga, stečajni sud će imati da odobri važnije odluke stečajnoga upravitelja glede uprave. (§§. 142, 148.)

186. Nakon dovršena postupka stečajnoga mogu svi nepodmireni vjerovnici potjerati svoje tražbine proti dužniku, sve ako i nisu prijavljene u stečaju.

Stečajni vjerovnici, kojih su tražbine ustanovljene u stečaju, mogu bez novoga postupka voditi ovrhu proti prezaduženiku, ako dokažu izvadkom iz zapisnika likvidacionalnoga, da tim tražbinam prezaduženik nije izrično prigovorio na ročištu likvidacionalnom.

of the court and extracts from the record (§ 130), must be returned, while partial payments will be noted on the documents, which will remain in the hands of the creditors.

If the original documents are in the custody of the court the trustee must make a note on them of any partial payment.

Dividends which are not taken by the creditors within 14 days must be paid into court for them or entered against their names in the deposit register.

179. The distribution proceedings are repeated in accordance with the above provisions so soon as sufficient cash again becomes available.

In every subsequent scheme of distribution it must be noted how much has been paid or how much security has been given in respect of each claim, and in the case of disputed claims whether any and if so what final decision has been pronounced.

180. Those claims which were disregarded in the earlier distribution will be included in the next scheme of distribution, unless any of the impediments mentioned in § 170 pars. 4 and 5 prevent this, and they will first of all be paid out of the amount available for distribution, if this is sufficient, the same percentage as other claims of the same class have received in the previous distributions, so that they are put on the same footing as those other claims.

181. As soon as the sale of the assets is completed the final distribution will take place. The principles governing this are the same as those laid down for the previous distributions. For this purpose the trustee's salary (§ 94) and the salary and expenses of the committee must be fixed and the trustee's accounts finally passed (§§ 140 and 151) beforehand.

182. The final distribution will also include those dividends which have been retained in respect of claims subject to a condition precedent (§ 171), and also those amounts which have been given to secure contingent rights of set-off under § 24, par. 3, unless in each case the creditor shows before the scheme of distribution is handed to the commissary that the condition precedent has happened or the debtor is under a duty by the civil law to give security.

183. The final distribution must not however be delayed because amounts which have been utilised to secure claims subject to conditions precedent or subsequent (§ 171), or claims which are disputed (§ 166), or claims to severance or separate satisfaction (§ 167), or amounts which have been used to pay claims which are subject to a condition subsequent, have not yet become again available for distribution.

The court is however obliged to take these amounts into account in the final distribution, and to determine in what proportion they shall be divided among the creditors named if they do become available for distribution. Other arrangements may be made by the court upon motion by the creditors concerned.

184. When the final distribution has been completed the court will declare the bankruptcy at an end upon motion by the commissary, and when the decree has become absolute the termination will be published by a single insertion in the paper appointed for notices by the court, the remaining property, if any, will be handed back to the debtor to be dealt with as he pleases, and the termination of the bankruptcy will be communicated to the authorities and boards mentioned in §§ 82 and 83.

185. If after the termination of the bankruptcy by the distribution of the assets property is discovered which ought to have been included in the assets, it will be used to pay those creditors whose claims have been sent in and proved but not paid, to the exclusion of all other personal creditors.

The administration and distribution of such property must be entrusted to the former trustee and committee in accordance with the provisions of this Law. If this is impossible a new trustee must be appointed, and if the court considers it necessary a new committee of creditors must be elected. If there is no committee the court must give its consent to the most important of the trustee's decisions with reference to the administration (§§ 142, 148).

186. When the bankruptcy proceedings have been brought to an end, all those creditors whose claims have not been satisfied can enforce them against the debtor even though they have not been sent in in the bankruptcy.

Those creditors who have proved their claims in the bankruptcy can sue out execution against the debtor without any fresh proceedings, if they prove by means of an extract from the record of the examination meeting that the debtor raised no express objection to them at that meeting.

Ako se proti prezaduženiku otvori novi stečaj, valja i te tražbine opet prijaviti te i glede njih obaviti postupak likvidacionalni.

Ustanove ovoga paragrafa vriede i u slučaju dokinuta po §§. 152 do 158 stečaja.

III. Nagodom prinudnom.[1])

187. Nakon obdržana obćega ročišta likvidacionalnoga, a prije, nego se odobri konačna osnova diobna, mogu stečajni vjerovnici, koji ne idu u I. razred[2]), na ponudu prezaduženikovu utanačiti s njim nagodu prinudnu.

Nagoda prinudna, pošto bude pravomoćno potvrdjena, vriedi glede svih stečajnih vjerovnikah — izuzev vjerovnike I. razreda — sve ako i nisu prijavili svojih tražbinah u stečaju, ili ako i nisu pristali na nagodu. Takovom se nagodom ne dira u pravo vjerovnikah proti solidarnim sudužnikom i jamcem.

U stečaju proti zadrugam (§. 223 zajedn. zak. čl. XXXVII: 1875) nije dopustiva nagoda prinudna.

188. Ne može se utanačiti nagoda prinudna: 1. dok je prezaduženik u biegu ili se krati položiti prokaznu prisegu (§§. 107, 108, 219); — 2. dok je preaduženik pod obtužbom radi prevarne kride (§. 199 sl. f. kaz. zak.), ili ako bude radi toga osudjen.

Pobjegne li prezaduženik ili dodje pod obtužbu radi prevarne kride tečajem nagodbenoga postupka, ima se taj postupak odmah obustaviti.

189. Prezaduženikova ponuda nagodna predaje se povjereniku stečajnomu, a mora da je vlastoručno podpisana po prezaduženiku samom ili po njegovu za taj posao posebno ovlaštenu punomoćniku (§. 1008 o. g. z.), te mora da potanko sadržaje, kakova podmirba, dali i kakova sigurnost se nudi vjerovnikom.

Predlog nagodni za prezaduženu ostavinu treba da podpišu svi očitovani nasliednici ili skrbnici nasliedstva.

190. Za trgovačka javna i komanditna družtva podpisuju predlog nagodbeni svi članovi dotično svi javni drugovi.

Za družtva dioničarska treba da podpišu ponudu nagodnu jedan ili više članovah glavne skupštine, koje ova odabere. U tu svrhu su članovi ravnateljstva dotično likvidatori ovlašteni sazvati izvanrednu glavnu skupštinu, koja u smislu štatutah odlučuje o predlogu nagodbenom.

191. Ako nagodne ponude ne trebe popuniti u smislu §§. 189, 190 ili ju predložiti stečajnomu sudu, da ju odbije obzirom na postojeću koju zapreku po §. 188, stečajni povjerenik će ju odmah dostaviti vjerovničkomu odboru, koj će se nakon saslušaja stečajnoga upravitelja izjaviti o prihvativosti nagodne ponude.

Nagodna ponuda prieči unovčenje mase — osim slučaja, naznačena u §. 143 al. 3 — sve dok ne bude odbijena, dotično dok nagodi ne bude po sudu štečajnom uzkraćena potvrda; nu ako je već jednom vjerovnički odbor odbio ponudu nagodnu ili sud uzkratio nagodi potvrdu, kasnija ponuda nagodna ne prieči više unovčenja mase.

192. Izjavi li vjerovnički odbor nagodnu ponudu prihvativom, ima to bez odvlake prijaviti stečajnomu povjereniku, koj će odrediti za razpravu o tom ročište unutar 14 danah, na koje se svi učestnici pozivlju prema propisu §. 94 alin. 3 uz uputu, da se nagodna ponuda može viditi kod stečajnoga povjerenika ili stečajnoga upravitelja.

Ako ne ima vjerovničkog odbora, stečajni će povjerenik odrediti takovu razpravu na sam predlog nagodni, osim ako je vjerovnička skupština već jednom odbila predlog nagodni, te ga nakon saslušanja stečajnog upravitelja i možda kojih vjerovnikah obnalazi odbiti stečajni povjerenik.

193. Na suglasan predlog prezaduženika i vjerovničkoga odbora dotično stečajnoga upravitelja, gdje ne ima vjerovničkog odbora, može stečajni povjerenik odrediti, da se o ponudi nagodnoj razpravlja već na obćem ročištu likvidacionalnom, o čem valja sve učestnike pravodobno obaviestiti u smislu propisa §. 192.

---

[1]) Njemački prievod rabi izraz Zwangs Ausgleich; u austriji se to čini promiscue, u carstvu njemačkom prema današnjoj terminologiji kaže se „Zwangsvergleich". — [2]) Njemački prievod rabi izraz „Klasse".

If fresh bankruptcy proceedings are commenced against the debtor, a fresh notice of these claims must be sent in and they will be examined afresh.

The provisions of this article also apply when a bankruptcy is terminated under §§ 152—158.

III. By arrangement.[1])

187. When the general meeting for the examination of claims has been held and before the scheme for the final distribution has been approved of, those creditors who are not in the first class[2]) may make an arrangement with the debtor upon his making a proposal to that effect.

An arrangement which has been finally confirmed binds all the ordinary creditors excepting those in the first class, even though they have not sent in their claims, or have not consented to it. Such an arrangement does not affect the creditors' rights against persons jointly liable with the debtor or sureties for him.

An arrangement is not allowable in the bankruptcy of a co-operative society (§ 223, Stat. XXXVII, 1875).

188. Arrangement is not allowable: 1. so long as the debtor is a fugitive or refuses to take the oath of disclosure (§ 107, 108, 219); — 2. so long as the debtor is on trial for fraudulent bankruptcy or if he has been convicted of this offence.

If the debtor absconds or is charged with fraudulent bankruptcy during the negotiations for an arrangement they must be at once broken off.

189. The debtor's proposal for an arrangement must be handed to the commissary and must be signed by the debtor or by a specially authorised agent (§ 1008, ABGB.), and it must state expressly what satisfaction and what security is offered to the creditors.

In the case of an inheritance which is overindebted, the proposal for an arrangement must be signed by all the heirs who have accepted the inheritance or by all the trustees of the inheritance.

190. In the case of partnerships or limited partnerships the proposal must be signed by all the partners or all those who are personally liable.

In the case of a joint stock company the proposal must be signed by one or more members of the general assembly chosen by it for the purpose. The directors or liquidators have power to call an extraordinary general meeting for the purpose of deciding as to making a proposal for an arrangement in accordance with the articles of association.

191. If the proposal does not require completion under § 189 or 190 and has not to be referred to the court for refusal as a result of an obstacle arising under § 188, the commissary will at once pass it on to the committee, which will declare whether it is acceptable or not after hearing the trustee.

Save in the case mentioned in § 143, par. 3 the proposal of an arrangement puts a stop to the realisation of the assets, unless indeed it is rejected or the court refuses to confirm it; but if the committee has once rejected a proposal or if the court has once refused to confirm one a subsequent proposal does not put a stop to the realisation.

192. If the committee declares a proposal to be acceptable, it must at once inform the commissary of the fact, and he will fix a meeting within 14 days to deal with the proposal. To this meeting he must invite all the parties in accordance with § 94, par. 3, with a note that the proposal can be inspected at the offices of the commissary or the trustee.

If there is no committee the commissary will fix a meeting for the discussion of the proposal, unless one has been already refused by the general meeting, and unless he himself decides, after hearing the trustee and perhaps some of the creditors, that it ought not to be accepted.

193. If the committee, or the trustee when no committee has been appointed, concurs with the debtor in proposing an arrangement, the commissary may arrange to have the proposal considered at the general meeting for the examination of claims. In this case all parties interested must be duly notified in accordance with § 192.

[1]) The original Croatian text has "Composition". — [2]) Should be "priority".

194. Prezaduženik može na ročište ili pristupiti osobno ili poslati zastupnika si, posebno ovlaštena za taj posao.

Ako na razpravu ne dodje ni prezaduženik osobno ni njegov punomoćnik, ne prieči to, da vjerovnici prihvate predlog nagodbeni. Na zahtjev vjerovnikah može stečajni povjerenik narediti novo ročište za razpravu.

195. Razpravom ravna stečajni povjerenik.

Prije svega valja razpraviti pitanje, da li i u koliko će imati pravo glasa tražbine, koje su prijavljene do ročišta nagodnoga, a još nisu ustanovljene, niti je glede njih riešeno pitanje o pravu glasa.

Stečajni povjerenik će nastojati, da u tom dodje do sporazuma. Ne uspije li tim, u kratko će uvrstiti važne primjetbe dotičnikah u zapisnik, ter odlučiti o pravu glasa stečajni povjerenik sam. Pravni liek proti takovoj odluci stečajnoga povjerenika, koju valja zabilježiti u zapisnik, nije dopustiv, nu eventualne protivne primjetbe može uvažiti stečajni sud, kada bude odlučivao o potvrdi nagode (§. 201).

196. Nakon riešenja pitanja o pravu glasa odrediti će stečajni povjerenik razpravljanje o ponudi nagodnoj.

Nagodnu ponudu ima pročitati stečajni povjerenik, a na to će stečajni upravitelj izviestiti o stanju mase stečajne i o posljedcih, koji se mogu očekivati od nastavka stečajnoga postupka. Nakon toga izvješća očituje se vjerovnički odbor glede ponude nagodne, te oni vjerovnici, koji žele što primjetiti.

Zatim odredjuje stečajni povjerenik, da se glasuje o ponudi nagodnoj.

Zapisnik o toj razpravi valja prisutnim pročitati, zatim će ga podpisati stečajni upravitelj i prisutni članovi vjerovničkoga odbora, a mora sadržavati osim izvješća stečajnoga upravitelja i očitovanja vjerovničkoga odbora još i uspjeh razprave i glasovanja, te primjetbe vjerovnikah, koji se protive nagodi.

Uspije li nagoda, uvrstiti će ju stečajni povjerenik u zapisnik, kako je prihvaćena, te će zapisnik sa svimi spisi uz izvješće predložiti sudu stečajnomu.

197. Nagoda mora svim vjerovnikom (§. 187) istoga razreda[1]) osigurati jednaka prava, osim ako prikraćeni vjerovnici izrično privole na to, da im se dade manje prava. Ništetno je svako ino utanačenje prezaduženika ili drugih osobah sa pojedinimi vjerovnici, po kojem se ovim daju povoljniji uvjeti.

198. Nagoda se smatra prihvaćenom: 1. ako na nju izrično pristane većina ovlaštenih na glasovanje te na ročištu pri sutnih vjerovnikah ili njihovih punomoćnikah. Ako ista tražbina pristoji više osobah u opredieljenu ili neopredieljenu dielu, smatraju se sve te osobe pri glasovanju jednom osobom. Isto vriedi u slučaju djelomična ustupa tražbine bez obzira na to, kada je ustupljeno, i — 2. ako sbroj tražbinah pristajućih vjerovnikah sačinjava bar četiri petine sbroja svih tražbinah, ovlaštenih na glasovanje.

Rodjaci i tastbina prezaduženikova u lozi uzpravnoj, njegov drug ženitbeni, nadalje rodjaci do četvrtoga koljena i tastbina do drugoga koljena pobočne loze[2]) (§. 41 obć. gradj. zak.) ne imaju prava glasa kod nagode prinudne. Ako su ti rodjaci dotično tastbina prenieli svoje pravo na druge osobe, neće ni ove imati prava glasa, ako prenos nije posliedio bar šest mjesecih prije otvorena stečaja.

Vjerovnici, koji ne stanuju na području stečajnoga suda, mogu glasovati i pismeno u podnesku, upravljenu na stečajnoga povjerenika. Pismeni glasovi uzeti će se u obzir samo onda, ako dotični podnesci stignu na ruke stečajnoga povjerenika prije nego se započme glasovanjem. Pismena očitovanja moraju biti ovjerovljena po sudu ili javnom bilježniku, ili dotični podnesci podpisani po odvjetniku, ovlaštenu na izvršivanje odvjetničtva u obsegu banskoga stola.

199. Poluči li se većina, pomenuta u §. 198, samo u jednom pravcu, stečajni povjerenik će na zahtjev vjerovničkoga odbora ili prezaduženika narediti novo ročište nagodno unutar 8 danah, to ustmeno priobćiti prisutnim i zabilježiti u zapisniku.

Glede novoga razpravljanja i stvaranja zaključka valja se držati ustanovah §§. 194 do 198.

---

[1]) Njemački prievod rabi za ovo izraz „Klasse". — [2]) U njemačkom nisu prevedene rieči „pobočne loze".

194. The debtor may either appear in person at this meeting or he may send a specially authorised representative.

If the debtor does not appear in person or by a representative this does not prevent the creditors from accepting the proposal. Upon request by the debtor the commissary may however hold a fresh meeting to deal with it.

195. The proceedings are conducted by the commissary.

The first matter to be decided will be whether and to what extent a right to vote shall be allowed in respect of claims which have been sent in but not yet proved, or in respect of which the right to vote has not been established.

The commissary will endeavour to bring about an agreement upon these points. If he fails in this he will take a short record of the objections and himself decide the questions as to the right to vote. There is no appeal against such a decision, which must appear in the record, but the court may have regard to the objections in deciding as to the confirmation of the arrangement (§ 201).

196. When the questions as to the right of voting have been dealt with, the commissary will commence to deal with the proposed arrangement.

The commissary will read the proposal and the trustee will make a statement as to the position of the assets and the success which may be expected if the bankruptcy proceedings are continued. After this the committee or any creditor who wishes to do so may state their opinions as to the proposal.

The commissary will then direct a vote to be taken upon the proposal.

The record of these proceedings must be read to those present and signed by the trustee and the members of the committee who are present, and it must contain, besides the statement of the trustee and the opinion of the committee, the result of the proceedings and of the voting as well as the remarks of any creditors who approve the arrangement.

If the arrangement is agreed to the commissary will note it as accepted in the record and lay it with all necessary documents and a statement of his own before the court.

197. The arrangement must give equal rights to all creditors of the same class[1]), unless certain creditors expressly agree that they shall be given less rights. Any other agreement made by the debtor or other persons with individual creditors by which they are promised more favourable treatment is null and void.

198. The arrangement is accepted: 1. if the majority of the creditors who are present and have a right to vote, or their representatives, express themselves in favour of it. If a claim belongs to several persons jointly in definite or indefinite shares, they have only one vote between them. The same rule applies where a portion — of a claim has been assigned, without regard to the time of the assignment; and 2. the amount of the claims of the creditors who express their consent is at least four fifths of all the claims in respect of which a right to vote exists.

Relations and connections of the debtor in the direct line, his wife (or husband) and relations within the fourth degree and connections within the second degree[2]) (§ 41, AGBG.) are not entitled to vote on the question of an arrangement. If any of these persons have assigned their rights to others these others will have no right to vote unless the assignment took place at least six months before the commencement of the bankruptcy.

Creditors who do not reside within the jurisdiction of the court may vote by sending a written statement to the commissary. Such votes will only be counted if they reach the commissary before the voting commences. Written statements must be certified by the court or a notary public or the papers must be signed by an advocate entitled to practise in the jurisdiction of the Ban's court.

199. If only one of the majorities required by § 198 is attained, the commissary, upon request by the debtor or the committee, will fix a fresh meeting, not more than 8 days distant, for the consideration of the arrangement and will inform those present and note it in the record.

The proceedings and voting at the new meeting will take place in accordance with the provisions of §§ 194—198.

---

[1]) "Priority". — [2]) "In the collateral line" in the original text.

Ponude, popusti i priznanja[1]), ter zaključci u prijašnjoj razpravi ne imaju obvezne moći u ponovljenoj razpravi, nu prezaduženik je vezan o svoju prvobitnu donudu i u novoj razpravi.

200. Ako se nagodne tražbine osiguravaju ručnim zalogom ili hipotekom, valja ustanoviti osigurani iznos i označiti osobu, koja će biti vlastna, da ište ručni zalog i da ga vrati, da izhodi gruntovnu uknjižbu prava zaloga i dozvoli brisanje.

201. Nagodi prinudnoj, da bude kriepostna, treba potvrde stečajnoga suda. Potvrda se ima uzkratiti: 1. ako postoji koj slučaj nedopustivosti nagode prinudne (§. 188); — 2. ako se nije pazilo na propise o postupku nagodnom i o utanačenju nagode, a pogreške i manjci ne mogu se naknadno izpraviti dotično popuniti. Proti odluci[2]) stečajnoga suda, kojom se odredjuje izpravak pogriešakah ili popuna manjakah nije dopustiv pravni liek; — 3. ako ima vjerodostojno potvrdjenih činjenicah, s kojih se može razložno zaključivati, da je došlo do nagode pogodovanjem pojedinih vjerovnikah ili inače nepoštenim načinom; — 4. na zahtjev kojega na glasovanje ovlaštenoga stečajnoga vjerovnika, ako je nagoda u oprieci sa zajedničkimi interesi stečajnih vjerovnikah.

202. Stečajni sud priobćuje svoju odluku stečajnomu povjereniku, ter prema propisu §. 94 alin. 3 prezaduženiku, stečajnom upravitelju, vjerovničkom odboru i svim onim vjerovnikom, kojim u smislu §. 203 pristoji pravo utoka.

203. Utok proti potvrdjujućoj odluci stečajnoga suda pristoji svim vjerovnikom, koji nisu izrično privolili na nagodu.

Proti odluci, kojom je uzkraćena potvrda nagodi, mogu osim prezaduženika uložiti utok svi vjerovnici, koji se nisu izrično protivili nagodi.

Banski stol može narediti izpravak manjakah u smislu §. 201 toč. 2, a proti takvoj odluci banskoga stola nije dopustiv pravni liek.

Dostava meritornoga riešenja banskoga stola obavlja se po §. 202.

204. Pošto bude nagodi pravomoćno uzkraćena potvrda, odrediti će stečajni povjerenik što treba, da se nastavi postupak stečajni.

Bude li nagoda prinudna pravomoćno potvrdjena, izdat će ju sud stečajni u obliku i sa krieposti sudbene nagode i dostaviti ju učestnikom prema propisom izvanstečajnim.

205. Nakon pravomoćno potvrdjene nagode prinudne sud će stečajni izjaviti stečaj dovršenim tek na izvješće stečajnoga povjerenika, da su podmireni nepreporni a osigurani preporni dugovi i troškovi stečajni, te da su podmirene ustanovljene, a osigurane vjerojatno potvrdjene tražbine vjerovnikah prvoga razreda[3]).

Dignuće stečaja valja bez odvlake proglasiti.

Prezaduženiku se vraća pravo, da stečajnom masom slobodno razpolaže, u koliko ne bude što drugo utanačeno u nagodi prinudnoj.

206. Tekuće parnice preuzimlje prezaduženik u stanju, u kojem su u vrieme dovršena stečaja.

I poslie dovršena stečaja ostaje stečajni sud, dotično kot. sud, gdje je sjedište stečajnoga povjerenika (§. 134), nadležnim glede jur povedenih parnicah, te se ove imadu provesti po istih propisih postupovnih, po kojih su se imale provesti za vrieme stečaja.

207. U stečaju proti javnomu ili komanditnomu družtvu polučena nagoda prinudna kriepostna je, u koliko nije utanačeno što ino, i glede osobno jamčećih članovah, dotično javnih drugovah.

Bude li stečaj proti takovu družtvu dovršen nagodom prinudnom, valja obustaviti i stečaj, možda otvoren proti članu dotično javnomu drugu, ako se nakon saslušaja privatnih vjerovnikah pokaže, da gledom na njihov odnošaj prema članu javnoga družtva dotično prema javnomu drugu komanditnoga družtva ne ima uvjetah stečajnomu postupku.

[1]) Njemački prievod rabi za ovo rieč „Zugeständnisse". — [2]) Njemački prievod rabi za ovo općeniti izraz „Entscheidung". — [3]) U njemačkom je ova rieč prevedena sa „Klasse".

Proposals, waivers, and admissions[1]), as well as resolutions at the former meeting are not binding at the later one, but the debtor is bound by his original proposal.

200. If the claims under an arrangement are secured by a pledge or charge, the amount of such security must be stated and a person be named who shall be empowered to call for or restore the pledge and to obtain or cancel an entry of the charge in the register.

201. Before it is binding the arrangement requires the sanction of the court. This must be refused: 1. if one of the grounds which makes an arrangement inadmissible is present (§ 188); — 2. if the rules as to procedure and as to the adoption of the arrangement have not been complied with and the flaw cannot be subsequently put right. There is no appeal against a decision[2]) of the court by which a mistake is corrected or a deficiency made up; — 3. if facts are credibly shown which lead to the conclusion that the arrangement has been brought about by giving preferential treatment to certain creditors or by other improper means; — 4. upon motion by a creditor who has a right to vote, if the arrangement is contrary to the interests of the creditors.

202. The court will communicate its decision to the commissary, and to the debtor, in accordance with § 93, par. 3, and to the trustee and committee and all the creditors who have a right of appeal under § 203.

203. All creditors who have not expressly consented to the arrangement have a right to appeal against the decision of the court by which it is sanctioned.

All creditors who have not expressly objected to the arrangement, as well as the debtor, have a right to appeal against the decree by which the sanction of the court is refused to an arrangement.

The Ban's court may order a defect to be put right under § 201, No. 2, and no appeal lies against such a decree.

The service of the reasoned decision of the Ban's court is effected in accordance wtih § 202.

204. When the sanction of the court has been definitely refused to an arrangement the commissary will take the necessary steps to continue the bankruptcy proceedings.

If the arrangement has been finally sanctioned it will be served on the parties interested in accordance with the ordinary rules, in the form and with the force of a settlement made with the consent of the court.

205. When the arrangement has been finally sanctioned, upon being informed by the commissary that the undisputed preferential costs and debts have been paid, and that security has been given for any that are disputed, and that such of the claims of the creditors of the first class[3]) as have been proved have been paid and security given for those which have been credibly shown to exist, the court will declare the bankruptcy to be at an end.

The termination of the bankruptcy must be published without delay.

The debtor will recover his right of free disposition over the assets unless a stipulation to the contrary was contained in the arrangement.

206. The debtor will resume suits which are pending at the stage in which they are found at the time of the termination of the bankruptcy.

Even after the termination of the bankruptcy the Bankruptcy Court or the court in whose jurisdiction the commissary has his official residence (§ 134) remains competent to deal with matters which are pending there, and these matters will be dealt with according to the same rules of procedure as were applicable during the continuance of the bankruptcy.

207. An arrangement made in the course of bankruptcy proceedings against an ordinary or a limited partnership binds also the partners or those of them who are personally liable.

If bankruptcy proceedings against such a partnership are terminated by an arrangement, bankruptcy proceedings which have been instituted against a partner or an unlimited partner, as the case may be, must be terminated if it appears after hearing the private creditors that so far as their relationship with that partner or unlimited partner are concerned the conditions necessary for the institution of bankruptcy proceedings are not present.

---

[1]) The original text has "confessions". — [2]) "Decree" is the meaning of the original text. — [3]) Should be "priority".

208. Ako se nagodom prinudnom dovrši stečaj, otvoren na privatnu imovinu člana javnoga družtva dotično javnoga druga komanditnoga družtva, kriepostna je takova nagoda kako za prvatne tako i za družtvene vjerovnike. Pri nagadjanju samo glede privatne imovine družtvenoga člana imadu vjerovnici družtveni pravo glasa cielim iznosom svojih tražbinah kao i privatni vjerovnici.

209. Bude li prezaduženik nakon utanačene nagode pravomoćno osudjen radi prevarne kride (§. 199 sl. f. kaz. zak.), gube po samom zakonu svoju kriepost popusti, osnovani nagodom prinudnom, dočim sva vjerovnikom osigurana prava ostaju netaknuta.

Ako se nakon utanačene nagode podigne proti prezaduženiku obtužba radi prevarne kride, može stečajni sud na zahtjev koga vjerovnika uzeti prezaduženikovu imovinu pod uzki zatvor. Takova privremena odredba ima se dokinuti, pošto bude prezaduženik pravomoćno odriešen ili kazneni postupak proti njemu obustavljen.

210. Svaki vjerovnik može zahtievati kod stečajnoga suda tužbom proti prezaduženiku, da se prema njemu izjave nekriepostnimi popusti, osnovani nagodom, ako je prezaduženik zamučao dio stečajne imovine, ako je naveo izmišljenih dugovah, ili je kojemu vjerovniku radi polučenja potrebne većine glasovah osigurao povoljnijih uvjetah, nu sve to samo onda, ako tužeći vjerovnik nije mogao donieti takovih prigovorah pri razpravi nagodnoj.

211. Na takovu tužbu, koju valja predati u tri primjerka, postupa se prema propisu §. 134.

Ujedno s prvom odlukom na tužbu obaviestiti će sud izrokom sve vjerovnike stečajne o podnešenoj tužbi uz uputu, da tropis tužbe mogu viditi kod suda i da se svaki od njih, koj kani nagodu prinudnu napadati s istoga razloga, ima pridružiti predanoj tužbi, dok traje postupak parbeni, jer da se tužba, koja bi se osnivala na istom pravnom razlogu, neće više uzeti u obzir.

Ako se tako ustanovi, da je prezaduženik zatajio stečajne imovine, imati će se glede zatajene imovine, postupati u smislu §. 185 nu tim, da se pronadjena imovina dieli samo medju vjerovnike, koji su podnieli tužbu, dotično pridružili se tužbi.

Ne dira se u pravo vjerovnikah, da od izmišljenih ili pogodovnih vjerovnikah zahtievaju odštetu, u koliko tomu ima uvjetah po propisih gradjanskog prava.

212. Izgubi li nagoda prinudna svoju kriepost po §. 209, valja na zahtjev kojega nagodnoga vjeronika otvoriti stečaj ponovno, ako ima imovine (§§. 78, 152) i proglasiti ga u smislu §. 80 dotično 227.

213. U novo otvorenu stečaju mogu učestvovati i oni vjerovnici, kojih tražbine su nastale poslije otvorena prvoga stečaja.

Postupak stečajni se ponavlja, koliko je to potrebno. Jur prijavljene u prvom postupku i ustanovljene tražbine izpituju se u novom postupku likvidacionom samo u toliko, u koliko su te tražbine po kasnijih činjenicah prestale.

214. Glede pobijanja pravnih činah, izvedenih u vremenu od obustavljena do ponovljena stečajnoga postupka, kao i glede nastavših u tom vremenu pravah na preboj vriedi kao dan obustave plaćanja onaj dan, kojega je izrečena prva osuda, koja prezaduženika proglašuje krivim.

215. Vjerovnici, glede kojih je kriepostnom bila nagoda prinudna, mogu u novom postupku prijaviti svoje tražbine prvobitnim podpunim iznosom uz odbitak odplatah.

Novi vjerovnici ne imaju prava, da se namire iz imovine, koja je dana za sigurnost nagodnih tražbinah.

Naslov drugi. Postupak u stečaju trgovačkom.

Poglavje prvo. Obćenite ustanove.

216. Ustanove ovoga zakona o trgovačkom stečaju valjaju glede trgovacah i trgovačkih družtvah, kojim je tvrdka unešena u trgovačkom registru.

Te ustanove uporavljaju se i u slučaju, ako se stečaj otvori na ostavinu trgovca ili prije izmaka jedne godine, računajuć od brisanja trgovačke tvrdke.

208. If bankruptcy proceedings in respect of the private property of a member of a partnership or of an unlimited partner in a limited partnership are put an end to by an arrangement, the arrangement is binding on both the private creditors and the creditors of the partnership, but in the consideration of an arrangement with regard to the private property of such a partner, the creditors of the partnership have the same right of voting in respect of the full amount of their claims as the private creditors.

209. If after an arrangement has been entered into the debtor is convicted of fraudulent bankruptcy (§ 199. f. Penal Code), the waiver implied in the arrangement is cancelled while the rights granted to the creditors remain unaffected.

If after an arrangement has been entered into the debtor is charged with the offence of fraudulent bankruptcy, the court may upon request by a creditor place the debtor's property under an restraint. Such a provisional measure must be cancelled if the debtor is acquitted or if the proceedings against him are dropped.

210. Every creditor may issue a summons in the Bankruptcy Court against the debtor if he has concealed part of the assets, or put forward fictitious liabilities, or has granted any creditor more favourable terms in order to obtain the necessary majority of votes, and may demand that as against himself the waiver contained in the arrangement shall be declared void, but he may only do this if he was not in a position to raise the objection at the time when the arrangement was being considered.

211. The proceedings upon such a summons, which must be prepared in triplicate, will follow the provisions of § 134.

The court's first action upon the summons will be to issue an edict notifying all the creditors of its issue and stating that a copy of it may be inspected at the court and that any of them who wish to upset the arrangement on the same grounds must associate themselves with it for the whole of the proceedings, since no other summons based upon the same grounds will be allowed to issue.

If it is thus ascertained that the debtor has concealed property belonging to the assets the proceedings under § 185 with reference to the property so discovered will be so conducted that it is divided among those creditors who issued the summons or associated themselves with it.

The right of the creditors to claim damages from the preferred or fictitious creditors remains unaffected, but is subject to the provisions of the civil law.

212. If the arrangement is avoided under § 209, a fresh bankruptcy will be commenced upon motion by one of the creditors under the arrangement provided, there is sufficient property available (§§ 78, 152). This new bankruptcy must be published in accordance with § 80 or § 227.

213. In the fresh bankruptcy proceedings those creditors also whose claims have arisen since the commencement of the first one are entitled to take part.

The proceedings are repeated in so far as this is necessary. Claims which have been sent in and examined in the first proceedings will only be examined again with reference to their extinction as the result of occurrences in the meantime.

214. For the purpose of the impeachment of transactions entered into between the termination of the first bankruptcy and the commencement of the second, and rights of set-off which have arisen during the period, the day of the first judgment condemning the debtor is taken as the date of suspension of payment.

215. Creditors on whom the first arrangement was binding can send in their claims in the fresh proceedings for the full original amount minus any part payment they have received.

The fresh creditors have no right to payment out of property allocated to secure the claims comprised in the arrangement.

Title II. Procedure in the Bankruptcy of a Trader.

Chapter I. General provisions.

216. Those provisions of this Law which relate to trade bankruptcies apply to traders and trading associations whose firm names are entered in the commercial register.

These provisions are also applicable where bankruptcy proceedings are commenced in respect of the inheritance of a trader, or within a year after the extinction of the firm-name.

Isto vriedi i glede razriešenih družtvah trgovačkih dotle, dok ne bude dovršena likvidacija i dioba družtvene imovine.

217. U koliko u ovom naslovu ne ima posebnih odredabah, vriediti će i za trgovački stečaj ustanove, dane za redoviti stečaj.

218. U stečaju zastupaju javno družtvo trgovačko članovi, komanditno družtvo javni drugovi, dioničarsko družtvo i zadrugu zadnje ravnateljstvo, dotično družtva trgovačka u likvidaciji zadnji likvidatori (§. 221).

Poglavje drugo. Otvorenje i oglas stečaja.

219. Kada trgovac koj ili družtvo trgovačko obustavi plaćanja, ima to još isti dan ustmeno ili pismeno prijaviti sudu (§§. 62, 71) radi otvorenja stečaja. Istodobno valja trgovačke knjige predati sudu, a isto tako, ako je moguće, i bilancu.

Prezaduženik mora bilancu, koja treba da je sastavljena prema propisom trgovačkoga zakona, vlastoručno podpisati uz izjavu, da je pripravan prisegom potvrditi njezinu izpravnost.

Ime i prebivalište vjerovnikah te rodbinski i tastbinski njihov odnošaj prema prezaduženiku valja iztaknuti u posebnom izkazu, priloženu bilanci. Bilanci valja priložit i izkaz o svih tražbinah uz naznaku, da li su utjerive, dvojbene ili neutjerive, ter u glavnih skupinah naznačiti ostale predmete imovinske uz vriednost im.

220. Ne može li prezaduženik udovoljiti propisom prijašnjega paragrafa istodobno sa prijavom, tamo napomenutom, dužnost mu je u prijavi naznačiti zapreke, ter po mogućnosti udovoljiti propisom zakona.

221. Za obdržavanje propisah §. 219 odgovorni su kod javnih i komanditnih družtvah članovi dotično javni drugovi, kod dioničarskih družtvah i zadrugah članovi ravnateljstva, kod trgovačkih družtvah u likvidaciji likvidatori.

222. Ako otvorenja stečaja ne zahtievaju svi članovi javnoga družtva ili svi javni drugovi družtva komanditnoga ili svi likvidatori družtva u likvidaciji, može se stečaj otvoriti bez saslušaja ostalih samo onda, ako bude obustava plaćanja vjerodostojno utvrdjena.

Inače valja sve članove dotično javne drugove ili likvidatore pozvati na ročište u svrhu razprave o predlogu stečajnom.

Isto vriedi glede dioničarskih družtvah i zadrugah, ako otvorenja stečaja ne zahtievaju svi članovi ravnateljstva ili svi likvidatori.

223. Trgovački stečaj valja otvoriti kada i ne ima uvjetah §§. 71 do 74, ako nadležni sud po stečajnom predlogu kojega vjerovnika, osnovanu na vjerodostojno potvrdjenoj tražbini, dozna nedvojbenim načinom, da su obustavljena plaćanja.

Pronadje li sud pridonešene podatke nedostatnimi ili ako to zahtieva molitelj, narediti će ročište za razpravu o predlogu stečajnom.

224. Bude li stečaj otvoren proti javnomu družtvu ili družtvu komanditnomu, može se proti članovom dotično proti javnim drugovom otvoriti stečaj samo onda, ako se to predloži i ako ima uvjetah za otvorenje stečaja trgovačkoga.

225. Ako se otvori stečaj proti kojemu članu družtva trgovačkoga, a ne proti družtvu samom, ima se u smislu trgovačkoga zakona ustanoviti prezaduženikov imovinski dio ter predati upravitelju stečajnom (§. 36).

226. Ako uz družtveni stečaj otvoren bude i stečaj proti pojedinim osobno jamčećim članovom, mogu vjerovnici svoje tražbine prijaviti podpunim iznosom i u stečaju pojedinih članovah, te se, u koliko je izpravnost njihova ustanovljena u stečaju družtvenom, ne mogu više pobijati u stečaju pojedinih članovah. Nu vjerovnici družtveni mogu zahtievati podmirbu iz stečajne mase pojedinih članovah samo u toliko, u koliko nisu podmireni iz imovine družtvene, te se ima primjereno uporaviti ustanova §. 167 al. 1, 2.

The same may be said of associations which have been dissolved so long as the liquidation and distribution of the of the association property has not been completed.

217. Except in so far as is otherwise provided in this Title the rules laid down for an ordinary bankruptcy apply also in that of a trader.

218. In case of bankruptcy ordinary partnerships are represented by the partners, limited partnerships by partners with full liability, joint stock companies and co-operative societies by the last directors, and any associations which are in liquidation by the last liquidators (§ 221).

Chapter II. Commencement and publication of the bankruptcy.

219. If a trader or trading association suspends payment, the fact must be communicated to the court (§§ 62, 71) orally or in writing on the same day in order that bankruptcy proceedings may be commenced. At the same time the trade books must be handed over to the court and also if possible the balance sheet.

The debtor must sign the balance sheet, which must be prepared in accordance with the provisions of the Commercial Law, and must make a statement that he is prepared to confirm its correctness by an oath.

The names and domicile of the creditors and their relationship or affinity with the debtor must be shown in a separate statement and the balance sheet be sent in with it.

The balance sheet must also contain a statement of all the debtors, choses in action, showing whether they are good, doubtful, or bad, and the rest of the property must be placed under various headings with a statement of its value.

220. If it is impossible for the debtor to conform to the rules in the preceding article and at the same time to furnish the above statements, he must state the reasons which prevent him from doing so and must do his best to carry out the provisions of the law.

221. The responsibility for carrying out the provisions of § 219 rests in the case of ordinary or limited partnerships on the partners or such of them as are personally liable, in the case of joint stock companies and co-operative societies on the directors, and in the case of associations which are in liquidation on the liquidators.

222. If the petition for the commencement of the bankruptcy is not made by all the members of an ordinary partnership, or all the unlimited partners of a limited partnership, or all the liquidators of an association which is in liquidation, the bankruptcy cannot be commenced without hearing the others, unless a suspension of payment is clearly shown.

Otherwise all the partners, or unlimited partners, or liquidators, must be summoned to a meeting to deal with the petition.

The same applies to a joint stock company if the petition is not made by all the directors or all the liquidators.

223. A commercial bankruptcy must be commenced even though the conditions of §§ 71—74 are not present, if the proper court is satisfied upon a petition based upon a claim which is credibly shown, that a suspension of payment has taken place.

If the court considers that the data given are insufficient, or if the petitioner so requests, a meeting will be fixed to deal with the petition.

224. If bankruptcy proceedings are commenced against a partnership or limited partnership, proceedings can only be commenced against the partners or unlimited partners if a separate petition is filed and the necessary conditions for a commercial bankruptcy are present.

225. If bankruptcy proceedings are commenced against a member of a trading association and not against the association itself, the debtor's share in the business must be ascertained in accordance with the Commercial Law and handed over to the trustee in bankruptcy (§ 36).

226. If proceedings are commenced against partners who are personally liable as well as against the partnership, the creditors can send in their claims in the former bankruptcy for the full amount, and if they have been accepted as correct in the latter bankruptcy they cannot be disputed in the former. But the creditors of the partnership can only demand payment out of the assets of the individual partners in so far as they fail to obtain it from the partnership assets, and the provisions of § 167, pars. 1 and 2, are applicable.

Naprotiv privatni vjerovnici pojedinih članovah družtvenih ne mogu zahtievati, da se naplate iz stečajne mase družtvene.

227. Izrok o stečaju trgovačkom mora osim onoga, što je naznačeno u §. 80, sadržavati i tvrdku i trgovačku nastanu (poslovnicu) prezaduženikovu.

228. Kod javnih i komanditnih družtvah valja uz tvrdku i poslovnicu družtva naznačiti u izroku ime, stališ i prebivalište članovah, dotično javnih drugovah.

Bude li stečaj otvoren i proti komu članu, mogu se stečaji oglasiti istim izrokom, nu tada valja naročito iztaknuti, da će se svaki stečaj razlučeno razpravljati.

Glede upisa otvorenja stečaja u trgovačke registre valja se držati ustanovah trgovačkoga zakona.

229. Prigodom preduzeća uzkoga zatvora preuzeti će stečajni povjerenik knjige trgovačke, u našastaru zabilježiti opažene u knjigah nepravilnosti, ter ih predati stečajnomu upravitelju.

Poglavje treće. Bilanca.

230. Ako je prezaduženik predao bilancu, ima ju stečajni upravitelj izpitati i izpraviti.

Nije li prezaduženik predao bilance, ima ju sastaviti stečajni upravitelj.

U oba slučaja će upravitelj po mogućnosti prizvati prezaduženika (§. 110).

Ustanovljena bilanca prilaže se spisom stečajnim, te ju učestnici mogu viditi i prepisati.

231. Nakon dovršene obće razprave likvidacionalne, stečajni će upravitelj u sporazumku sa vjerovničkim odborom upodpuniti bilancu ter ju predati stečajnomu povjereniku, da ju izpita eventualno po vještacih.

Poglavje četvrto. Posebne ustanove glede zadrugah trgovačkih.

232. Čim je ustanovljena bilanca, zastupstvo zadruge (§. 218) će zajedno sa stečajnim upraviteljem sastaviti izkaz o tom, koliko će svaki pojedini zadrugar još imati prema svom jamčenju, ustanovljenom u pravilih, dotično u trgovačkom zakonu, razmjerno doprinjeti pokriću manjka, koj se prema bilanci pokazuje u aktivnoj imovini.

Taj manjak po bilanci ima se razdieliti u povišenu iznosu tako, da se uzme odmah u obzir ona svota, koja se po svoj prilici neće moći utjerati radi poznate insolvencije nekih zadrugarah, te ju do granice svoga jamčenja imadu platiti ostali članovi.

Taj izkaz valja bez odvlake predložiti stečajnomu sudu, da ga odobri.

233. Stečajni sud će, prije nego odluči ob izkazu prinosah, narediti ročište u svrhu eventualnih primjetabah, ter na ročište pozvati zadrugare načinom propisanim u pravilih uz dodatak, da im je slobodno uviditi izkaz prinosah kod stečajnoga povjerenika ili kod zastupstva.

U tu svrhu valja jedan primjerak izkaza prinosah predati stečajnomu povjereniku, a drugi zastupstvu.

Zastupstvo treba posebno pozvati na razpravu. Nepristupivšim zadrugarom postavlja se skrbnik.

234. Razpravom ravna stečajni povjerenik, koji će po mogućnosti nastojati, da dodje do sporazuma. Ne uspije li u tom, dati će u zapisnik uvrstiti primjetbe i razbistriti činjenice, važne za razsudu primjetabah, a na to će učestnici podpisati zapisnik ili će se naznačiti eventualni razlog uzkrate podpisa.

Ne može li se razprava dovršiti na jednom danu, narediti će stečajni povjerenik za nastavak razprave novo ročište, te prisutnikom odmah priobćiti ustmeno i zabilježiti u zapisnik, da je to učinjeno.

Zapisnik o dovršenoj razpravi valja odmah predložiti sudu stečajnomu, koji će glede izkaza prinosah izreći obrazloženu odluku i o tom obaviestiti zastupstvo po propisih izvanstečajnih a zadrugare pribićem.

On the other hand the private creditors of the partners have no claim against the assets in the bankruptcy of the partnership.

227. The edict relating to the bankruptcy of a trader must contain the firm-name and place of business of the debtor as well as the statements required by § 80.

228. In the case of partnerships and limited partnerships the edict must state the name, condition, and residence of the members or the unlimited partners, as the case may be, as well as the firm-name and place of business of the partnership.

If proceedings are also commenced against one of the members of a partnership, both bankruptcies may be published by the same edict, but in this case it must be expressly stated that the two bankruptcies will be conducted separately.

As to the entry of the bankruptcy in the commercial register the provisions of the Commercial Law must be observed.

229. In imposing the general restraint the commissary will take the trade books, and note in the inventory any irregularities found in them and hand them over to the trustee.

Chapter III. The balance sheet.

230. When the debtor has handed over the balance sheet the trustee has to examine and correct it.

If the debtor does not produce a balance sheet the trustee must prepare one.

In both cases the trustee will obtain the assistance of the debtor if possible (§ 110).

When the balance sheet has been prepared it is placed among the documents relating to the bankruptcy and may be inspected and copied by the parties interested.

231. When the general examination of claims is over the trustee will amplify the balance sheet with the co-operation of the committee and send it to the commissary for examination by experts if necessary.

Chapter IV. Special provisions with reference to trading co-operative societies.

232. As soon as the balance sheet has been prepared the representatives of the society (§ 218) acting with the trustee will prepare a statement as to how much each member is liable under the articles of association or the commercial law to contribute to the deficit shown in the assets by the balance sheet.

This deficit must be so distributed as to allow for amounts which on account of the well-known insolvency of some of the members can in all probability not be got in, and which will have to be contributed by the other members within the limits of their liability.

This statement must be at once laid before the Bankruptcy Court for confirmation.

233. Before deciding as to the list of contributions the court will appoint a hearing for the purpose of taking any objections, and will invite the members of the society to it in accordance with the provisions of the articles of association, with a note that they are at liberty to inspect the list of contributions in the hands of the commissary or the representatives of the society.

For this purpose a copy of the list must be sent to the commissary and to the representatives.

The representatives are invited separately to the meeting. A curator will be appointed for the members who do not appear.

234. The commissary has the conduct of the proceedings and will do his best to bring about a settlement.

If he does not succeed in this he will enter the objections in a record, with a statement of the circumstances necessary for their decision; the record will then be signed by the parties or the reason for their refusal to sign stated.

If the proceedings cannot be brought to an end in one day the commissary will fix another day for their continuance, and will inform those present orally of this and make a note in the record that he has done so.

The record of the proceedings when complete will be at once laid before the court, which will issue a reasoned decree as to the list of contributions, and communicate this to the representative body according to the ordinary rules and to the members by posting it in court.

235. Ne izpune li zadrugari svoje dužnosti u roku od 14 danah iza pribića rješitbe glede izkaza prinosah, stečajni upravitelj će odmjerene iznose utjerati od pojedinih zadrugarah ovršnim putem.

Ovrhu valja proti svim dužnim zadrugarom zaiskati istom molbom kod stečajnoga suda, koj ju daje provesti prema propisom ovršnim za utjerivanje novčanih tražbinah.

236. Proti ustanovljenju i ovršenju izkaza o prinosih nije dopustiv pravni liek. Nu svaki zadrugar može u roku od 30 danah iza pribića izkaza tužbom kod stečajnoga suda proti stečajnom upravitelju ustati glede onoga diela izkaza, koj se tiče toga zadrugara, a medjutim ubrani prinos ima se do pravomoćna riešenja te parnice pridržati u sudbenom pologu.

237. Ne bude li se na taj način moglo ubrati za 6 mjesecih iza pribita izkaza toliko, koliko je potrebno, da se pokrije manjak, ili ako se tečajem postupka stečajnoga pokaže dalnji manjak, odmjeruju se i ubiru prema gornjim ustanovam novi prinosi. U novom izkazu valja izpustiti zadrugare, od kojih se prije odmjereni prinosi nisu mogli utjerati.

Takovo odmjerivanje opetuje se dotle, dok zadružni dugovi ne budu namireni, ili dok se ne izcrpi jamčevna dužnost zadrugarah.

U koliko bi se naprotiv pri konačnoj diobi stečajne imovine ukazalo, da je od članovah ubrano više, nego je potrebno bilo za pokriće dugovah, valjati će višak razmjerno vratiti dotičnim članovom.

238. Ustanove u pogledu zadrugah trgovačkih valja primjereno uporaviti i u stečaju proti zadrugam netrgovačkim.

Naslov treći. Skraćeni postupak.

239. Sud može odrediti skraćeni postupak, ako se pokaže već pri otvorenju stečaja ili poslie, da imovina prezaduženikova, istina dotieče za podmirbu troškovah, nu da sastoji većim dielom od pokretninah, koje se lahko dadu unovčiti, pa da će tražbine, koje imadu nedvojbeno prvenstvo, valjda izcrpiti cielu imovinu.

240. U skraćenom postupku: 1. dovoljan je jednokratni oglas[1]) izroka; — 2. naredjuje se samo likvidacionalno ročište, a prijaviti valja tražbine do toga ročišta; — 3. prije početka likvidacije treba pokušati nagodu; — 4. ne ima se izabrati odbor vjerovnički; — 5. diobom[2]) se može pričekati do podpunoga unovčenja stečajne imovine (§§. 165, 181).

241. Poslovanje vodi sam stečajni upravitelj, nu gdje je potreban zaključak ili odobrenje vjerovničkoga odbora, odlučivat će sami stečajni vjerovnici. Oni mogu zahtievati, da sud stečajni i poslie obdržana ročišta likvidacionalnoga odobrava sve ili nekoje pravne čine, naznačene u §. 148, ili zaključiti, da sve poslove obavlja sam stečajni upravitelj po vlastitoj razsudi ili po danih u skupštini naputcih.

Dio treći.

Poglavje prvo. Kaznene ustanove.

242. Ako čin ne pada pod strožije ustanove kaznenoga zakona, kriv je prekršaju, te se ima kazniti po nadležnom sudu kotarskom (§. 7 zakona od 17. svibnja 1875 o kaznenom postupku) jednostrukim ili strogim zatvorom od jednoga tjedna do jedne godine stečajni vjerovnik: — 1. koji si potajno dade namaknuti ili obećati imovinsku korist za to, da kod glasovanja naročito o nagodi prinudnoj u stanovitom smjeru glasuje ili da se od glasovanja uztegne; ili — 2. koji si na štetu ostalih vjerovnikah potajno dade namaknuti ili obećati posebnu korist za to, da pristane na dobrovoljno utanačenje, kojemu je svrhom dignuće stečaja; ili — 3. koji u stečajnom postupku prijavlja tražbine, znajući, da su izmišljene

[1]) Njemački je ovo prevedeno sa „Einschaltung". — [2]) Njemački je ovo prevedeno sa „Aufteilung".

235. If the members of the society do not perform their obligations within fourteen days from the posting of the decree with reference to the list of contributions, the trustee will collect the assessed amounts from them by execution proceedings.

The grant of execution shall be asked for against all the members by one request addressed to the Bankruptcy Court, which will have it levied in accordance with the rules for the collection of money debts.

236. There is no appeal against the determination and enforcement by execution of the list of contributions. But any member of the society may bring a suit with reference to the amount assessed against him against the trustee within 30 days from the posting of the list in the court, but a contribution which has been exacted in the meantime will remain in the custody of the court until this suit has been finally disposed of.

237. If enough cannot be raised by these methods within six months from the posting of the list to make up the deficit, or if in the course of the proceedings a further deficit appears, a fresh assessment and collection must be made in accordance with the above rules. In the new list those members must be left out who have failed to produce the amount of their former assessment.

Such an assessment will continue until the debts of the society are paid or until the liability of the members is exhausted.

If at the final distribution of the assets it appears that more has been collected from the members than is necessary to pay the debts the surplus must be restored to those members proportionately.

238. The provisions relating to trading co-operative societies apply also correspondingly in bankruptcy proceedings against other co-operative societies.

Title III. The Abridged Procedure.

239. The court may order an abridged form of procedure to be followed if it appears at the time of the commencement of the bankruptcy or subsequently that the debtor's property is sufficient to meet the costs, but that it is composed principally of easily saleable movable articles, and that the claims which have an undoubted preference will probably absorb the whole assets.

240. In the abriged procedure: 1. a single insertion[1]) of the edict is sufficient; — 2. the only meeting fixed is that for the examination of claims, which are to be sent in before it is held; — 3. an attempt should be made to bring about a composition before the examination is commenced; — 4. no committee need be elected; — 5. the division[2]) of the assets may be postponed till all the property has been realised (§§ 165, 181).

241. The trustee alone will do everything that is necessary, but in cases where the resolution or sanction of the committee is required he must obtain the decision of the creditors. The creditors may also demand after the meeting for the examination of claims has been held, that the court shall give its consent to all or some of the transactions mentioned in § 148, or they may resolve that the trustee shall act entirely in accordance with his own judgment or with the directions given at the meeting.

Third Part.

Chapter I. Penal provisions.

242. Except in cases where the act comes within the more stringent provisions of the Penal Code a creditor in a bankruptcy who does any of the acts set out below is guilty of an offence and may be punished by the proper district court (§ 7 of the Law of May 17, 1875 as to penal procedure) with simple or strict imprisonment for not less than a week nor more than a year: 1. receives or stipulates for a secret preference for voting in a particular way or for refraining from voting at a ballot of the creditors, and in particular with reference to an arrangement; — 2. receives or stipulates for some advantage to the prejudice of the other creditors for voting for an agreement intended to bring about a voluntary termination of the bankruptcy; —

[1]) "Publication" in the original text. — [2]) "Distribution" in the Croatian text.

ili da nisu tvrde i to u svrhu, da uzmogne vršiti ne pripadajući mu upliv na izbor vjerovničkoga odbora ili da neposredno uzmogne vršiti nepripadajući mu upliv na upravu, realiziranje ili razdiobu stečajne imovine.

243. Kriv je prekršaju, te se ima kazniti po §. 242 stečajni upravitelj ili član vjerovničkoga odbora, koji si za svoje djelovanje u tom svojstvu u obće ili u pojedinom kojem slučaju dade na štetu vjerovnikah namaknuti ili obećati imovinsku korist.

Poglavje drugo. Prelazne ustanove.

244. Kada ovaj zakon stupi u život, prestaje valjanost privremenoga stečajnoga reda, uvedenoga naredbom ministarstva pravosudja od 18. srpnja 1853 br. 132 d. z. l., zatim svih inih nazočnomu zakonu protivnih propisah o istom predmetu.

Ne dira se u stečena prava, označena u čl. VII naredbe ministarstva pravosudja od 18. srpnja 1853 br. 132 d. z. l. o stečajnom redu, nu allatura (donosbina) supruge trgovca kao stečajna tražbina namiruje se u drugom razredu stečajnih vjerovnikah pred ostalimi vjerovnici toga razreda[1]) samo u toliko, u koliko je iz starih u nove registre trgovačke prenešena u roku od 6 mjesecih iza dana, kojim je u život stupio zak. članak XXXVII: 1875 o trgovačkom pravu (§. 552 toga zakona).

245. Ustanove prvoga diela ovoga zakona ne mogu se uporaviti na stečaje, otvorene prije dana, kojim ovaj zakon stupi u život.

246. Ovaj zakon stupa u život istodobno sa zakonom o stečajnom i izvanstečajnom pobijanju pravnih činah glede imovine dužnika, koj ne može platiti.

Banu se povjerava, da u provedbi zakona ustanovi taj dan ter izdade potrebne prelazne ustanove glede postupka.

Zakon[2])

od 24. ožujka 1897.,

o pobijanju pravnih djelah glede imovine insolventna dužnika.

Poglavje prvo. Pobijanje pravnih djelah u postupku stečajnom.

§. 1. Nakon otvorena stečaja mogu se prijašnja pravna djela, što se tiču imovine prezaduženika, pobijati u smislu propisah ovoga poglavja kao bez moći prema vjerovnikom stečajnim.

2. Pobijati se mogu pravna djela, koja je prezaduženik izveo tečajem po sljednih deset godinah prije otvorena stečaja u nakani, da ošteti svoje vjerovnike, ako je te nakana bila poznata drugoj stranci.

3. Pobijati se mogu naplatne pogodbe prezaduženikove, uglavljene tečajem posljednih dvijuh godinah prije otvorena stečaja sa ženitbenim mu drugom, ili sa bližimi rodjaci ili svojaci, u koliko se već samom pogodbom oštećuju vjerovnici stečajni, a druga stranka ne dokaže, da joj u vrieme utanačene pogodbe nije bila poznata nakana prezaduženikova, da ošteti svoje vjerovnike. Bliži su rodjaci dotično svojaci prezaduženikovi one osobe, koje su s njim ili sa njegovim drugom ženitbenim u rodu ili tastbini u lozi uzpravnjoj ili do drugoga koljena loze pobočne. (§ 41 o. g. z.)

4. Pobijati se mogu bezplatne razpoložbe prezaduženikove, učinjene tečajem posljednjih dviju godina prije otvorena stečaja, u koliko prezaduženik nije bio na to po zakonu obvezan, ili u koliko se ne radi o navadnih prigodnih darovih. To

---

[1]) Njemački je ovo prevedeno sa „Klasse". — [2]) Vidi primietbu 1 na str. 20.

3. enforces claims in the bankruptcy which he knows are fictitious or invalid for the purpose of exercising an influence he has no right to have upon the election of the committee, or upon the administration, realisation, or distribution of the assets.

243. If the trustee or a member of the committee receives or stipulates for some advantage to the prejudice of the creditors in return for his conduct in this capacity generally or in some particular case, he is guilty of an offence and may be punished under § 242.

Chapter II. Transitory provisions.

244. Upon the coming into force of this Law the provisional Bankruptcy Code introduced by the proclamation issued by the Minister of Justice on July 18, 1853, No. 132, RGBL., and all other provisions relating to the same matters are repealed in so far as they are at variance with this Law.

Those acquired rights which are mentioned in Art. VII of the proclamation by the Minister of Justice of July 18, 1853, No. 132 RGBL. as to bankruptcy, remain unaffected, but the marriage portion of the wife of a trader is only to be paid as a claim of the second class[1]) in preference to the other creditors in that class if it has been transferred from the old commercial register to the new one within six months from the day on which Stat. XXXVII, 1875 as to commercial law (§ 552, Com. Code) came into force.

245. The provisions of the first Part of this Law are not applicable to bankruptcies commenced before it comes into force.

246. This Law shall come into force simultaneously with the Law as to the impeachment of transactions affecting the property of an insolvent debtor in the course of or apart from bankruptcy proceedings.

The Ban is entrusted with the duty of fixing the date when this Law shall come into force and issuing the necessary provisions as to the transition in the course of his administration of the Law.

Law[2])

of March 24, 1897

as to the impeachment of transactions affecting the property of an insolvent debtor.

Chapter I. Impeachment in bankruptcy proceedings.

§ 1. When a bankruptcy has been commenced, transactions entered into before the commencement by which the debtor's property is affected can be impeached as invalid against the creditors in accordance with the provisions of this section.

2. Transactions entered into by the debtor with the intention of prejudicing his creditors within ten years before the commencement of the bankruptcy may be impeached if that intention was known to the other party.

3. Contracts entered into by the debtor upon a consideration within two years before the commencement of the bankruptcy with his wife or near relations, are impeachable, provided the creditors were prejudiced by the conclusion of these contracts, unless the other parties can prove that they were unaware of the debtor's intention to prejudice the creditors at the time of their conclusion. "Near relations" means ascendants or descendants of the debtor or his wife and persons collaterally related or connected with either of them within the second degree (§ 41, Gen. Civ. Code).

4. Gratuitous dispositions by the debtor within two years before the commencement of the bankruptcy may be impeached unless the debtor was acting under a legal obligation and excepting the gifts which are customary on certain occasions.

---

[1]) "priority". — [2]) See note 1 on p. 20.

pobijanje dosiže i mješovite, to jest dielom naplatne dielom bezplatne pogodbe prezaduženikove, u koliko su bezplatne.

5. Pobijati se mogu, ako su izvedena tečajem posljednjih dviju godinah prije otvorena stečaja, sljedeća pravna djela: 1. osiguranje miraza, uzmirazja ili udovičke plaće imovinom muževom, a tako i povratak miraza dotično izručba uzmirazja ili udovičke plaće, u koliko muž u vrieme osiguranja ili povratka dotično izručbe nije bio na to obvezan bilo pogodbom, utanačenom bar dvije godine prije otvorenja stečaja, bilo samim zakonom; — 2. osiguranje obećana, a još ne predana miraza imovinom ženinom, ili predaja miraza obećana iz imovine ženine, u koliko žena u vrieme osiguranja ili predaje nije bila na to obvezana bilo pogodbom, utanačenom bar dvije godine prij e otvorena stečaja, bilo samim zakonom.

6. Pobijati se mogu, ako su izvedena nakon obustave plaćanjah prezaduženikovih ili nakon predana sudu predloga stečajnoga, ili tečajem posljednih 14 danah prije obustave plaćanja odnosno predloga stečajnoga: ona pravna djela, kojimi se naplaćuje ili osigurava vjerovnik, koji toga nije mogao zahtievati u obće ili ne tako (takovu izplatu, takovo osiguranje) ili ne u to vrieme, ako ne dokaže, da mu u vrieme izplate ili osiguranja nije bila poznata nakana prezaduženikova, da ga pogoduje pred ostalimi vjerovnici, ili ako pobijač dokaže, da je vjerovnik u vrieme izplate ili osiguranja znao, da je prezaduženik jur obustavio plaćanja, ili da je proti njemu predan predlog stečajni.

7. Pobijati se mogu, ako su izvedena nakon obustave plaćanjah prezaduženikovih ili nakon predana sudu predloga stečajnoga: 1. pravna djela, kojimi se naplaćuje ili osigurava vjerovnik, koji je u vrieme izplate ili osiguranja znao, da su obustavljena plaćanja ili da je predan predlog stečajni; — 2. pravni poslovi prezaduženikovi, ako se već njimi samimi oštećuju vjerovnici stečajni i ako je druga stranka u vrieme uglave takova pravnoga posla znala, da su obustavljena plaćanja ili da je predan predlog stečajni.

8. Na osnovu § 6. i 7. ne može se pobijati pravno djelo, koje je izvedeno prije posljednjih 6 mjesecih pred otvorenim stečajem.

9. Na osnovu § 7 toč. 1 ne može se zahtievati povratak mjenbenih izplatah prezaduženikovih od takova primaoca, koji je po mjenbenom pravu morao primiti izplatu ili izgubiti pravo mjenbene zavrate proti drugim obvezanikom mjenbenim.

Plaćenu svotu mjenbenu mora u takovu slučaju povratiti posljednji mjenbeno-zavratni obvezanik, ili ako je ovaj na račun koga trećega prenio mjenicu, taj treći, ako je posliednjemu mjenbeno-zavratnomu obvezaniku ili tomu trećemu, kada je prenio ili dao prenieti mjenicu, bilo poznato, da su obustavljena plaćanja, dotično da je predan predlog stečajni.

10. Pobijanje nije izključeno tim, što je pravno djelo utvrdjeno ovršivom osudom, ovršivom nagodom ili inim ovršivim naslovom, kao ni tim, što je izvedeno ovrhom do osiguranja ili namirenja.

11. Pobijanje nije izključeno ni tim, što pravno djelo stoji u hotimičnom propustu.

12. Prema gornjim ustanovam mogu se pobijati i pravna djela glede još neuručenoga nasljedstva, proti komu je otvoren stečaj.

13. Pravo pobijanja izvršuje tužbom ili prigovorom u pravilu stečajni upravitelj.

Ako proti mnienju stečajnoga upravitelja zaključi vjerovnički odbor ili vjerovnička skupština, da se ima tužbom pobijati koje pravno djelo, biti će vlastni, da postave u tu svrhu posebnoga zastupnika.

Ne dira se u pravo razlučnih ovlaštenikah (§. 35 stečajnoga zakona), da i tečajem postupka stečajnoga kao izvan stečaja pobijaju pravna djela u svrhu, da obrane pristojeće im pravo na podmirbu iz stanovitih dobarah prezaduženikovih, ili u svrhu da obezkriepe pravo koga drugoga vjerovnika, koje se tiče istih dobarah.

14. Pravo pobijanja pristoji: 1. proti onomu, s kojim je prezaduženik pobitno guovarao ili koji je pobitno osiguran, podmiren ili pogodovan; — 2. proti nasljedniku označene pod 1 osobe; — 3. proti inomu neposrednomu pravnomu sliedniku naznačene pod 1. osobe, nu samo onda: a) ako mu je u vrieme njegova stečenja bilo poznato, da je prezaduženik izveo pravno djelo u nakani, da ošteti

This includes contracts which are partly gratuitous and partly made upon a consideration, to such an extent as they are gratuitous.

5. The following transactions may be impeached if entered into within two years before the commencement of the bankruptcy: 1. securing a wife's dowry or settlement or a jointure for a widow on property belonging to the husband, or returning the dowry, or providing the settlement or widow's jointure, unless the husband was acting under a statutory obligation or a contract entered into at least two years before the commencement of the bankruptcy; — 2. securing a dowry which has been promised but not actually produced, upon the wife's property, or providing the promised dowry out of such property, unless she was acting under a statutory obligation or a contract entered into at least two years before the commencement of the bankruptcy.

6. All transactions entered into after the debtor has suspended payment or after a bankruptcy petition has been presented to the court against him, or within 14 days before either of these occurrences, by which a creditor is given satisfaction or security which he was not entitled to claim, or to claim in that form or at that time, may be impeached, unless the creditor proves that at the time when he received such satisfaction or security he was unaware of the debtor's intention to prefer him before the other creditors, or if the impeaching party proves that the creditor was aware of the debtor's suspension of payment or of the presentation of a bankruptcy petition against him at the time when he received such satisfaction or security.

7. The following transactions are impeachable if entered into after the debtor has suspended payment or after a bankruptcy petition has been presented against him: 1. transactions by which satisfaction or security is given to a creditor, who at the time of its receipt was aware of the suspension of payment or of the presentation of the petition; — 2. transactions entered into by the debtor by which the creditors are directly prejudiced, unless the other party proves that at the time of the transaction he was unaware of the suspension of payment or of the presentation of the bankruptcy petition.

8. A transaction entered into more than six months previously to the commencement of the bankruptcy cannot be impeached under §§ 6 and 7.

9. Payments made by the debtor upon a bill of exchange cannot be reclaimed under § 7, No. 1 from the person who received them, if he was bound to accept them by the law of bills of exchange on penalty of losing his right of recourse against other parties to the bill.

The amount so paid must be refunded in this case by the party ultimately liable, or if he negotiated the bill for another, by that other, if at the time when the one negotiated the bill or the other had it negotiated for him, he was aware of the debtor's suspension of payment or of the presentation of a bankruptcy petition against him.

10. The right of impeachment is not excluded because the transaction was supported by a judgment, or settlement or other title enforceable by execution, or because it was effected by means of execution for security or satisfaction.

11. The right of impeachment is not excluded because the transaction in question consisted of an intentional omission.

12. Transactions affecting an inheritance which has not yet been handed over to the heirs and in respect of which bankruptcy proceedings have been commenced, may also be impeached under the above provisions.

13. The right of impeachment is usually exercised by the trustee by way of a claim or defence in an action.

If, contrary to the opinion of the trustee, the committee or assembly of creditors determine to impeach a transaction by a claim in an action, they have the power to appoint a special representative for this purpose.

The right of secured creditors (§ 35 Banky. Law) to impeach transactions, either in the course of or apart from bankruptcy proceedings, for the purpose of preserving their right to satisfaction out of certain property or for the purpose of disputing another creditor's claim with respect to that property, remains unaffected.

14. A right of impeachment is available: 1. against a person who has concluded an impeachable contract with the debtor, or who has received security, satisfaction, or preference under circumstances which give rise to a right of impeachment; — 2. against the heirs of the persons named in No. 1; — 3. against any other immediate successor of the persons named in No. 1, but only provided that: — a) at the time of

svoje vjerovnike (§ 2), ili b) ako mu se stečenje temelji na takovu pravnom djelu, koje bi se, da ga je izveo prezaduženik, moglo pobijati po § 4, ili c) ako je pravni sliednik koja od osobah, označenih u § 3, a ne dokaže, da mu u vrieme njegova stečenja nisu bile poznate činjenice, na kojih se osniva pravo pobijanja proti njegovu predniku. Proti dalnjemu pravnomu sliedniku pristoji pravo pobijanja samo onda, ako je prema ustanovam ovoga paragrafa osnovano i proti njemu i proti svakomu njegovu predniku; — 4. proti nasljedniuk koje osobe, označene u toč. 3.

15. Što je pobitnim pravnim djelom odsvojeno ili napušteno iz imovine prezaduženikove, mora se povratiti u masu stečajnu.
U koliko se ne može povratit u naravi, valja naknaditi vriednost.
Pobijani u slučaju § 2. i 3. odgovara[1]) kao nepošten posjednik u smislu obćega gradjanskoga zakonika, a pobijani u slučaju § 5, 6, 7 mora povratiti sve koristi, koje je dobio posjedom stvari i naknaditi svaku štetu, nastavšu s njegova posjeda, u koliko joj je kriv.

16. Po § 15 osnovane obveze ostavitelja prelaze i na nasljednika. Time se ne dira u stegnuto jamčenje, koje nastaje po gradjanskom zakonu, kada nasljednik uvjetno prihvati nasljedstvo.
Ako je nasljednik obvezan povratiti predmetah u stečajnu masu, a ne jamči već po uručenoj tužbi kao nepošten posjednik, odgovara[1]) za trajanja svoga posjeda u pogledu tih predmetah kao i ostavitelj samo onda, ako su mu poznate bile one okolnosti, na kojih se osniva pravo pobijanja proti ostavitelju. Istoga načela valja se držati pri prosudjivanju nasljednikove dužnosti odštetne, ako je tek za njegova posjeda nastala nemogućnost povratka predmetah.

17. Što je tko stekao bezplatno (§ 4.), mora povratiti samo u koliko u vrieme pobijanja još posjeduje primljenu stvar ili njezinu vriednost.

Te pogodnosti neima stecilac[2]): 1. ako postoje ostali uvjeti (ne gledeć na to, da li je pravno djelo uz plaću ili bez plaće), još kojega zakonskoga razloga pobijanju (§ 2, 3, 5, 6, 7); — 2. ako je nepoštenim načinom prestao posjedovati primljenu stvar ili njezinu vriednost.
18. Ustanove § 15, 16, 17 uporavljaju se primjereno kod prosudjivanja obvezah pobijanoga u slučaju, kada je pobitnim pravnim djelom ustanovljeno ili ustupljeno koje pravo, ili se je tko odrekao svoga prava, ili je obavljena izplata ili osiguranje.
19. Pobijani može zahtievati, da mu se povrati protučinitba (to jest ono, što je temeljem pobitna pravnoga djela dao ili učinio prezaduženiku), u koliko se u masi stečajnoj može razlikovati predmet protučinitbe, ili u koliko je masa obogaćena vriednošću protučinitbe. Inače vlastan je protučinitbu zahtievati samo kao vjerovnik stečajni.
20. Pošto pobijani povrati predmet pobijane činitbe, oživljuje opet njegova tražbina, koja je bila utrnula s te činitbe.

21. Zahtjev pobijačev ne može se prebiti sa zahtjevom pobijanoga, pristojećim proti prezaduženiku.
22. Pravo pobijanja utrnjuje, ako se ne potjera sudbeno tečajem 6 mjesecih nakon dana otvorena stečaja.

Poglavje drugo. Pobijanje pravnih djelah izvan postupka stečajnoga.

23. Izvan stečajnoga postupka mogu se pravna djela glede imovine dužnikove u smislu propisah ovoga zakona pobijati u svrhu podmirbe vjerovnika kojega kao bez moći prema tomu vjerovniku
24. Pobijati se mogu pravna djela, koja je dužnik tečajem posljednjih deset godinah prije sudbenoga potjerivanja prava na pobijanje izveo u nakani, da ošteti svoje vjerovnike, ako je ta nakana bila poznata drugoj stranci.

---

[1]) Ova je rieč u njemačkom prevedena sa „verantwortet". — [2]) Ova je rieč u njemačkom prevedena sa „Erbe".

his acquisition he knew that the debtor was entering into the transaction with the intention of prejudicing his creditors (§ 2), or — b) his acquisition was based upon a transaction which would have been open to impeachment under § 4 if it had been entered into by the debtor, or — c) the successor is one of the persons named in § 3 and fails to prove that at the time of his acquisition he was unaware of the circumstances which gave rise to a right of impeachment against his predecessor. Against any more remote successor the right is only available provided that it is available under the provisions of this article not only against him but against each of his predecessors; — 4. against the heir of one of the persons mentioned in No. 3.

15. That which has been alienated or has passed out of the ownership of the debtor under the impeachable transaction must be restored to the assets in bankruptcy.

If it cannot be restored in specie the value must be refunded.

In cases coming under §§ 2 and 3 the person whose title is impeached is responsible[1]) as a person in mala fide possession as defined in the general Civil Code, and in the cases mentioned in §§ 5, 6 and 7, he must restore all the profits he has derived from his possession of the property and make good all damage it has suffered through his fault.

16. The obligations of a deceased person under § 15 pass to his heir. The restrictions placed by the civil law on the liability of an heir who has accepted the inheritance conditionally are not affected by this rule.

If an heir is under an obligation to restore certain articles to the assets in a bankruptcy and if he is not liable as a person in mala fide possession as a result of being served with a writ, his responsibility[1]) for the period of his possession will be the same as that of the deceased person if he was aware of the circumstances which gave rise to the right of impeachment against him. The same principle will be followed in determining the obligation of an heir to pay compensation when the impossibility of making restitution arose during the time when he was in possession.

17. If a person has received any property without giving any consideration for it (§ 4) he will have to make restitution in so far as he is still in possession of the property or its value at the time of the impeachment.

The heir[2]) will not be given the benefit of these provisions: 1. if any of the other statutory grounds of impeachment (§§ 2, 3, 5, 6, 7) are present (whether the transaction was gratuitous or not); — 2. if he has parted with the property or its value in bad faith.

18. The provisions of §§ 15, 16 and 17 apply correspondingly in determining the liability of the defendant, when the impeachable transaction consisted of the grant or assignment or waiver of rights, or of a payment or gift of security.

19. The person whose title is impeached can demand the return of his consideration (i.e. that which he gave or paid to the debtor under the contract which is impeached) in so far as it is distinguishable amongst the assets or in so far as they are still enriched by it. Otherwise he can only claim it as an ordinary creditor in the bankruptcy.

20. As soon as the defendant in an impeachment suit has restored that which he acquired by the performance of the transaction which is impeached, his claim which was extinguished by that performance is revived.

21. A claim raised in an impeachment suit cannot be met by setting off a claim the defendant may have against the debtor.

22. The right of impeachment becomes extinct if it is not enforced through the courts within six months from the date of the commencement of the bankruptcy.

Chapter II. Impeachment apart from bankruptcy.

23. Even apart from bankruptcy proceedings, transactions affecting the property of a debtor may be impeached as invalid against a creditor for the purpose of obtaining satisfaction for him.

24. Transactions entered into by the debtor within the ten years immediately preceding the enforcement of the right of impeachment through the courts, with the intention of prejudicing his creditors, may be impeached if that intention was known to the other party.

---

[1]) "Is liable" corresponds to the sense of the original Croatian text. — [2]) The original text has "receiver" not "heir".

25. Pobijati se mogu naplatne pogodbe dužnikove, uglavljene tečajem posljednjih dvijuh godinah prije sudbenoga potjerivanja prava na pobijanje, sa ženitbenim mu drugom ili sa bližimi rodjaci ili svojaci; u koliko se već samom pogodbom oštećuju vjerovnici dužnikovi, a druga stranka ne dokaže, da joj u vrieme utanačene pogodbe nije bila poznata nakana dužnikova, da ošteti svoje vjerovnike. Bliži su rodjaci dotično svojaci dužnikovi one osobe, koje su s njim ili sa njegovim drugom ženitbenim u rodu ili tastbini u lozi uspravnoj ili do drugoga koljena loze pobočne (§ 41 o. g. z.).

26. Pobijati se mogu bezplatne razpoložbe dužnikove učinjene tečajem posljednjih dvijuh godinah prije sudbenoga potjerivanja prava na pobijanje, u koliko dužnik nije bio na to po zakonu obvezan, ili u koliko se ne radi o navadnih prigodnih darovih. To pobijanje dosiže i mješovite, to jest dielom naplatne dielom bezplatne pogodbe dužnikove u koliko su bezplatne.

27. Pobijati se mogu, ako su izvedena tečajem posljednjih dvijuh godinah prije sudbenoga potjerivanja prava na pobijanje, sliedeća pravna djela: 1. osiguranje miraza, uzmirazja ili udovičke plaće imovinom muževom[1]), a tako i povratak miraza dotično izručba uzmirazja ili udovičke plaće, u koliko muž u vrieme osiguranja ili povratka dotično izručbe nije bio na to obvezan, bilo pogodbom, utanačenom bar dvie godine prije sudbenoga potjerivanja prava na pobijanje, bilo samim zakonom; — 2. osiguranje obećana, a još nepredana miraza imovinom ženinom, ili predaja miraza obećanoga iz imovine ženine, u koliko žena u vrieme osiguranja ili predaje nije bila na to obvezana, bilo pogodbom utanačenom bar dvie godine prije sudbenoga potjerivanja prava na pobijanje, bilo samim zakonom.

28. Pravo pobijanja pristoji svakomu vjerovniku, koji ima ovršivu tražbinu, bez obzira na vrieme, kada je nastala, nu samo u toliko, u koliko se vjerovnik nije mogao, ili se mora uzeti, da se nebi mogao podmiriti putem ovrhe na imovinu dužnikovu.

Pobijati se može tužbom ili prigovorom.

29. Pravo pobijanja pristoji: 1. proti onomu, s kojdim je užnik pobitno ugovarao, ili koj je pobitno osiguran, podmiren ili pogodovan; — 2. proti nasljedniku označene pod 1. osobe; — 3. proti inomu neposrednomu pravnomu sliedniku, označene pod 1. osobe nu samo onda: a) ako mu je u vrieme njegova stečenja bilo poznato, da je dužnik izveo pravno djelo u nakani, da ošteti svoje vjerovnike (§ 24.) ili b) ako mu se stečenje temelji na takovu pravnomu djelu, koje bi se, da ga je izveo dužnik, moglo pobijati po §. 26. ili c) ako je pravni sliednik koja od osobah, označenih u §. 25. a ne dokaže, da mu u vrieme njegova stečenja nisu bile poznate činjenice, na kojih se osniva pravo pobijanja proti njegovu predniku. Proti daljnjemu pravnomu sliedniku pristoji pravo pobijanja samo onda, ako je prema ustanovam ovoga paragrafa osnovano i proti njemu i proti svakomu njegovu predniku; — 4. proti nasljedniku koje osobe označene u toč. 3.

30. Ako je vjerovnik, prije nego mu je tražbina postala ovršivom ili prije nego se pokaže neutjerivost njezina ovrhom na imovinu dužnikovu (§. 28) sudbenom ili javno-bilježničkom dostavom obaviestio samoga onoga, prema komu je izvedeno koje pravno djelo, naznačeno u § 25, 26, 27 ili njegova nasljednika, da smjera pobijati to pravno djelo, ima se u § 25, 26, 27 napomenuti dvogodišnji rok računati od dana dostave te ubavjesti, ako je u dalnjem roku od dvie godine iza te dostave sudbeno potjerano pravo pobijanja i ako se osim toga mora uzeti, da već u vrieme pomenute dostave vjerovnik nebi ovrhom na imovinu dužnikovu došao do podpune podmirbe.

Nije li takova ubavjest dostavljena samomu onomu, prema komu je izvedeno koje pravno djelo, naznačeno u § 25, 26, 27 ili njegovu nasljedniku, produljuje se navedenim načinom rok samo proti onomu pobijanomu, komu je takova ubavjest dostavljena.

[1]) Ova je rieč u njemačkom prevedena sa „Mann(es)“.

25. Contracts made by the debtor upon a consideration within the two years preceding the enforcement of the right of impeachment through the courts, with his wife or a near relation, may be impeached provided his creditors are prejudiced thereby, and unless the other party can prove that at the time of the conclusion of the contract he was unaware of the debtor's intention to prejudice them. "Near relations" includes ascendants and descendants of the debtor or his wife and persons collaterally related or connected with either of them within the second degree (§ 41 Gen. Civ. Code.

26. Gratuitous dispositions by the debtor within two years before the enforcement of the right of impeachment through the courts, except those presents which are customary on certain occasions, may be impeached unless the debtor was acting under an obligation imposed on him by law. This includes also such contracts as are partly gratuitous and partly made upon consideration, so far as they are gratuitous.

27. The following transactions may be impeached if they are entered into within the last two years before the right of impeachment is enforced through the courts: 1. securing a wife's dowry or settlement or a jointure for a widow, on property belonging to the man[1]), or returning the dowry or providing the settlement or widow's jointure, unless the husband was acting under a statutory obligation or a contract entered into at least two years before the enforcement of the right of impeachment through the courts; — 2. securing a dowry which has been promised but not actually appointed, upon the wife's property, or providing the promised dowry out of such property, unless she was acting under a statutory obligation or a contract entered into at least two years before the enforcement of the right of impeachment through the courts.

28. The right of impeachment is available for any creditor whose claim is enforceable by execution, without regard to the time when that claim arose, but only if execution levied against the debtor's property has failed to lead to the creditor's complete satisfaction, or if it is clear that it would not do so.

The right of impeachment may be exercised by way of claim or defence in an action.

29. The right of impeachment is available: 1. against a person who has concluded an impeachable contract with the debtor, or who has received security, satisfaction, or preference under circumstances which give rise to a right of impeachment; — 2. against the heirs of the persons named in No. 1; — 3. against any other immediate successor of the persons named in No. 1. but only provided that: — a) at the time of his acquisition he knew that the debtor was entering into the transaction with the intention of prejudicing his creditors (§ 24), or — b) his acquisition was based upon a transaction which would have been open to impeachment under § 26 if it had been entered into by the debtor, or — c) the successor is one of the persons named in § 25 and fails to prove that at the time of his acquisition he was unaware of the circumstances which gave rise to a right of impeachment against his predecessor. Against any more remote successor the right is only available provided that it is available under the provisions of this article not only against him, but against each of his predecessors; — 4. against the heir of any of the persons named in No. 3.

30. If before his claim became enforceable by execution or before it became apparent that it could not be collected by levying execution against the debtor's property (§ 28), the creditor served a notice through the court or a notary public on the other party to one of the transactions mentioned in § 25, 26 or 27, or his heir, of his intention to impeach that transaction, the period of two years mentioned in § 25, 26 and 27 will be reckoned from the service of such notice, provided that the right of impeachment is enforced through the courts within two years from the time of such service, and provided that it is apparent that at that time, execution levied against the property of the debtor would not have led to the complete satisfaction of the creditor.

If the notice is not served on the other party to one of the transactions mentioned in § 25, 26 or 27, or his heir, the above extension of time operates in all cases only against those parties on whom such notice has been served.

---

[1]) "Husband" is meant.

31. Prije nego tražbina mu postane ovršivom, može vjerovnik samo pri diobi kupovnine, polučene ovršnom dražbom, pobijati bilo tužbom bilo prigovorom, u inih slučajevih samo prigovorom.

32. Pobija li se tužbom, valja sa zahtjevom, da se pobitno pravno djelo izjavi kao bez moći prama vjerovniku spojiti dalnji zahtjev, što ima tuženik da učini ili trpi u svrhu podmirbe vjerovnika.

33. Protučinitbu ili ponovno oživjelu tražbinu može pobijani potjerati samo proti dužniku.

34. U koliko ne ima u ovom poglavju inih ustanovah, imadu se propisi § 10, 11, 12, 15, 16, 17, 18 i 21 primjereno uporaviti i u slučaju pobijanja pravnih djelah dužnikovih izvan stečajnoga postupka.

35. Pravo pobijačevo prestaje proti takovu pobijanomu, koji podmiri pobijačevu tražbinu proti dužniku.

36. Ako više vjerovnikah pobija u jednoj ili u više parnicah isto pravno djelo, ne može pobijani odgovarati u svem više, nego je obvezan u smislu § 15. do 18.

37. Tužbom o pobijanju koga vjerovnika povedena parnica prekida se otvorenjem stečaja na imovinu dužnikovu.

Upravitelj stečajni može u takovu parnicu stupiti na mjesto vjerovnikovo ili odkloniti nastavak postupka.

Stečajni upravitelj mora vjerovniku ili pobijanomu sudbenom ili javnobilježničkom dostavom priobćiti, što je odabrao.

Oteže li stečajni upravitelj, može i vjerovnik i pobijani zahtievati u stečajnoga suda, da upravitelju stečajnomu opredieli po kalendaru rok, u kojem valja da odabere i da stečajnomu sudu izjavi, što je odabrao. Sud će stečajni izjavu stečajnoga upravitelja odmah obznaniti parbenim strankam.

Ne dade li stečajni upravitelj izjave u odredjenomu roku, uzimlje se, da odklanja nastavak postupka.

Prihvati li parnicu stečajni upravitelj, počimlju od dana dostavljene njegove izjave iznova podpuni zakonski rokovi parbeni, kako njemu tako i pobijanomu u korist.

Odkloni li stečajni upravitelj nastavak postupka, može ga svaka stranka obnoviti i nastaviti samo glede parbenih troškovah.

Od dana dostavljene sudbene izjave koje stranke, da obnavlja parnicu glede parbenih troškovah, počimlju obim strankam iznova podpuni zakonski rokovi parbeni.

Stečajni upravitelj, i pošto odkloni nastavak postupka, ne gubi prava, da do izminuća rokovah, ustanovljenih ovim zakonom, samostalno potjera pristojeće mu pravo pobijanja.

38. Ako je komu vjerovniku po §. 30. produljen rok za pobijanje, a prije podignute tužbe bude otvoren stečaj proti dužniku, važi taj produljaj i za upravitelja stečajnoga, kada vrši pravo pobijanja, nu samo uz one uvjete i u onom obsegu, kako bi vlastan bio pobijati i dotični vjerovnik.

39. Na temelju osude, izrečene na tužbu o pobijanju, može nakon otvorena proti dužniku stečaja samo stečajni upravitelj povesti ili nastaviti ovrhu proti pobijanomu.

Toga prava neima stečajni upravitelj, u koliko je vjerovnik na temelju izrečene osude jur podmiren ili osiguran; nu takova podmirba ili osiguranje može se pobijati prema propisu §. 7. toč. 1.

40. Ako je parnicom, povedenom na tužbu pobitnu koga vjerovnika, izvojšteno imovine u korist mase, valja iz te imovine naknaditi vjerovniku pobijaču troškove, koje je imao vršeć pravo pobijanja.

41. Nakon dovršena stečaja ne mogu se više potjerati prava na pobijanje, koja su nastala prije otvorena stečaja.

42. Propisi §. 37. do 41. ne uporavljaju se na tužbe pobitne realnih vjerovnikah, podignute u svrhu, da obrane pristojeće im pravo na podmirbu iz stanovitih dobarah dužnikovih, ili u svrhu da obezkriepe pravo koga drugoga vjerovnika, koje se tiče istih dobarah.

31. Until his claim has become enforceable by execution, a creditor can only enforce his right of impeachment by way of claim or defence in the distribution of purchase money obtained at a compulsory auction; in other cases he can only enforce it by way of defence.

32. If a right of impeachment is exercised by way of claim in an action, the request that the transaction impeached shall be declared void as against the creditor shall be accompanied by a statement of what the defendant is to do or suffer to be done for the purpose of satisfying the creditor.

33. The defendant in an impeachment suit can only enforce a claim for the return of his consideration, or a claim which is revived as a result of the impeachment, against the debtor himself.

34. Except in so far as is otherwise provided in this Chapter, the provisions of §§ 10, 11, 12, 15, 16, 17, 18 and 21 apply also correspondingly in the case of the impeachment of a debtor's transactions apart from bankruptcy proceedings.

35. The right of impeachment ceases to be available against a person who pays the impeaching creditor's claim against the debtor.

36. If several creditors impeach the same transaction in one or more suits the defendant's liability is confined to his responsibility under §§ 15—18.

37. A creditor's suit by way of impeachment is interrupted by the commencement of bankruptcy proceedings in respect of the debtor's property.

In such a suit the trustee may resume in place of the creditor or he may refuse to go on with the proceedings.

The trustee must communicate his decision, when made, to the creditor and the defendant in the suit, by serving them with a notice through the court or a notary.

If the trustee delays to do so, either the creditor or the defendant in the proceedings can petition the Banktuptcy Court to fix a time within which he must arrive at a decision and declare it to the court. The court must thereupon at once communicate his decision to the parties in the suit.

If the trustee fails to state his decision within the period so fixed he is taken to refuse to continue the suit.

If the trustee does resume the suit the full processual periods run again, both in his favour and in favour of the defendant, from the time of service of the notice of his intention to resume.

If the trustee refuses to continue the suit it can only be resumed and continued by either of the parties on the question of costs.

The full processual periods run again for both parties from the date of service of a declaration made with the sanction of the court by either party that he intends to resume the suit on the question of costs.

His refusal to continue the proceedings does not deprive the trustee of his power to exercise his right of impeachment under this Law within the time allowed.

38. An extension of the period allowed for an impeachment obtained by a creditor in accordance with § 30 operates also in favour of the trustee, if bankruptcy supervenes before the impeachment suit is commenced, but only under the same conditions and within the same limits as were applicable to that creditor's right of impeachment.

39. After the commencement of bankruptcy proceedings in respect of the debtor's property, execution can only be levied or continued against the defendant in an impeachment suit, upon the ground of the judgment obtained in that suit by the trustee in bankruptcy.

The trustee will not have this right if the creditor has already obtained satisfaction or security under the judgment: but the obtaining of such security or satisfaction may be open to impeachment under the provisions of § 7, No. 1.

40. If property has been recovered for the assets as a result of a suit by way of impeachment instituted by a creditor, the costs incurred by him in enforcing the right of impeachment must be refunded to him out of that property.

41. Rights of impeachment which arose before the commencement of the bankruptcy can no longer be enforced when it has come to an end.

42. The provisions of § 37—41 do not apply to impeachment proceedings taken by secured creditors for the purpose of preserving their right to separate satisfaction out of certain property of the debtor, or for the purpose of disputing some other creditor's claim in respect of that property.

Poglavje treće. Zajedničke ustanove.

43. Zahtieva li pobijač koje od privremenih sredstvah osiguranja, dopustivih prema postojećim zakonom, ne mora se zasvjedočiti pogibelj, ako pobijač dade sigurnost za štetu, koja bi mogla pobijanomu nastati s dozvole privremenoga sredstva osiguranja.

Pobijač može kod parničnoga suda zahtievati, da se predana tužba zabilježi u gruntovnih knjigah, ako provedbi zahtjeva tužbenoga treba gruntovnoga unosa i ako ima uvjetah za dozvolu privremenoga koga sredstva osigurajnoga. Bude li tužba zabilježena, osuda će, izrečena na takovu tužbu, imati moć i proti osobam, koje steku gruntovnih pravah tek pošto gruntovnomu sudu stigne zamolba, da se provede zabilježba.

44. U nijednom preporu o pobijanju nije sudac vezan na zakonska pravila o dopustivosti i o uvaženju dokaza, nego će na temelju savjestna izpitivanja dokazah odlučiti po slobodnom svojem osvjedočenju.

Pobija li se tužbom, valja postupati ustmeno prema propisom gradj. parbenoga postupnika od 16 rujna 1852 (br. 190 d. z. l.), ako ne ima uvjetah postupniku maličnom po zakonu od 3 listopada 1876 (sbor. br. 88).

Odlučna prisega u smislu gradj. parb. postupnika od 16. rujna 1852 u dokaz[1]) toga, da je komu bilo što poznato ili da mu nije bilo poznato, dopustiva je samo tako, da se prisegom mogu potvrditi takove okolnosti čina, od kojih se ima zaključiti to znanje ili neznanje.

45. Parnica o pobijanju može se s razloga, što je pobitno pravno djelo kažnjivo po kaznenom zakonu, obustaviti samo onda, ako je kaznena iztraga jur u tečaju i ako izreka sudca gradjanskoga stoji do izreke kaznenoga sudca u pogledu krivnje pobijanoga.

46. Zakon ovaj stupa u život istodobno sa zakonom stečajnim, pa tada gube svoju kriepost svi protivni zakonski propisi o istom predmetu.

Na pravna djela, izvedena prije toga vremena, ne uporavlja se ovaj zakon.

47. Provedba ovoga zakona povjerava se banu.

---

[1]) „U dokaz“ prevedeno je u njemačkom sa „zum Beweise“.

Chapter III. General provisions.

43. If the impeaching creditor asks for some provisional measure of security which is permissible under the existing law, he need not show the risk if he gives security for the prejudice which the defendant in the impeachment proceedings may suffer.

If it is necessary for the purpose of effecting that which is asked for in a suit, that an entry shall be made in the register, and if the conditions required for the grant of a measure of security are satisfied, the impeaching creditor may petition the Bankruptcy Court to make an entry of the suit. If this is done the judgment in the suit will be binding also on those persons who obtained rights on the register after the time when the request for the entry reached the registry.

44. In suits by way of impeachment the judge is never bound by the statutory rules as to admissibility or effect of evidence, but he must decide in accordance with his freely formed opinion after a conscientious study of the evidence.

If the right of impeachment is exercised by way of claim in an action, the proceedings will be oral in accordance with the Code of Civil Procedure of September 16th, 1852 (No. 190, RGBL), unless the conditions for the petty procedure under the Law of October 3rd, 1876 (Gazette of Statutes and Enactments No. 88) are satisfied.

The oath in chief in the sense of the Code of Civil Procedure of September 16th, 1852 is only admissible as proof[1]) of knowledge or ignorance of any circumstance in so far as it is used to affirm the existence of facts from which that knowledge or ignorance must be inferred.

45. A suit by way of impeachment may only be stayed on the ground that the transaction in question appears to be punishable under the Penal Code, if the criminal enquiry is already pending, and if the judgment in the civil court depends upon the pronouncement of the criminal court as to the guilt of the defendant.

46. This Law shall come into force simultaneously with the Law of Bankruptcy and from that time onward all other statutory provisions relating to the matters dealt with in these Laws shall be repealed so far as they are inconsistent with them.

This Law does not apply to transactions entered into before it comes into force.

47. The Ban shall be entrusted with the administration of this Law.

---

[1]) The meaning of the original text is "to furnish proof".

Index.

A

B

PRINTED BY SPAMERSCHE BUCHDRUCKEREI, LEIPZIG

THE COMMERCIAL LAWS OF THE WORLD

The following list of volumes will show how the laws of the different nations are distributed throughout the work:

SOUTH AMERICA.

Volume
1. Argentine Republic and Uruguay
2. Colombia
3. Venezuela, Ecuador
4. Brazil
5. Peru, Bolivia
6. Chile, Paraguay

NORTH AND CENTRAL AMERICA.

Volume
7 and 8. United States of America
9. Mexico, Guatemala, Cuba
10. San Salvador, Dominican Republic, Nicaragua
11. Costa Rica, Honduras, Haiti, Panama.

AFRICA AND ASIA.

Volume
12. Egypt, Morocco, Liberia, Persia, China, Japan, Siam.

NORTH AND NORTH-WEST EUROPE.

Volume
13 and 14. Great Britain and Ireland
15. British Dominions and Protectorates in Europe and Africa
16. „ „ „ „ in Asia
17. „ „ „ „ in America
18. „ „ „ „ in Australasia
(15–18: *See below for details of these volumes.*)
19. Sweden, Norway
20. Denmark, Scandinavia.

CENTRAL EUROPE.

Volume
21. France, Monaco
22. Belgium, Luxemburg
23. Netherlands and Dutch East Indies
24, 25 and 26. German Empire
27 and 28. Austria, Hungary, Bosnia, Herzegovina, Croatia and Slavonia
29. Switzerland.

EAST EUROPE.

Volume
30. Russia, Poland
31. Finland, Servia, Montenegro.

SOUTH EUROPE.

Volume
32. Spain
33. Portugal, Greece
34. Bulgaria, Turkey
35. Rumania, Italy, San Marino.

WHAT THE WORK CONTAINS.

The volumes cover the whole ground of Commercial Law, including, inter alia,

Contracts
Trade Usages and Customs
Agency
Companies
Partnerships
Bills of Exchange
Promissory Notes
Cheques
Negotiable Instruments
Sale of Goods
Banking
Stock Exchanges
Guarantees
Maritime Law, including
- Affreightment
- Bills of Lading
- Charter-Parties
- Bottomry
- Demurrage
- Average
- Lien
- Salvage
- Towage
- Collision

Marine Insurance
Carriage by Land
Bankruptcy and Insolvency.

CLASSIFICATION OF THE MATERIALS.

a) **THE HISTORICAL DEVELOPMENT OF THE COMMERCIAL LAWS OF ALL COUNTRIES.**

A treatise on the historic development and scope of commercial legislation, together with, where requisite, an account of the economic progress of the country in question.

b) **THE EXISTING LITERATURE OF THE COMMERCIAL, EXCHANGE, BANKRUPTCY AND MARITIME LAWS OF ALL COUNTRIES.**

c) **CONSTITUTION OF THE COURTS AND LEGAL PRACTICE.**

d) **LEGISLATION, CASE LAW AND TRADE USAGES AND CUSTOMS, including the Legal Provisions concerning the following:**

Commercial Dealings in General: Trading Associations (Joint Stock Companies and Partnerships)—Brokers—Commission Agencies.

Sale of Goods-Exchanges.

Bills of Exchange: (Forms of Bills of Exchange, Duties of Drawers, Indorsement, Presentation, Acceptance, Maturity, Payment, Surety, Protest, &c.). Cheques: Promissory Notes.

Bankruptcy Proceedings: (Liquidation and Compulsory Bankruptcy), Liens, Rights of Married Persons.

Maritime Law: (Ocean Trade, Maritime Enactments, Marine Insurance; Navigation and Friendly Treaties concluded between different States).

Carriage by Land.

DISTRIBUTION OF THE COUNTRIES IN THE BRITISH EMPIRE.

Volume 15. Part I. EUROPE:

Isle of Man, Channel Islands, Gibraltar, Malta.

Part. II. AFRICA:

South Africa, Rhodesia, Sierra Leone, Gold Coast, Somaliland, Anglo-Egyptian Sudan, British Central Africa, British East Africa, Northern Nigeria, Southern Nigeria, Zanzibar, Uganda, Mauritius (incl. Rodriguez), Seychelles (incl. Amirantes), St. Helena, Ascension.

Volume 16. ASIA:

Empire of India, Ceylon, Hongkong, Weihaiwei, Johore, North Borneo, Sarawak, Bruonei, Straits Settlements including Penang (Prince of Wales Island), Wellesley, Malacca, Singapore, Cocos Islands, Christmas Island, Labuan, Laccadives, Andaman Islands, Nicobar Islands, Federated Malay States, including Perak, Selangor, Negri Sembilan (including Sungei Ujong), Pahang, Kedah, Kelantan, Trengganu, Cyprus.

Volume 17. AMERICA:

Canada, Newfoundland, West Indies, British Honduras, British Guiana, Falkland Islands.

Volume 18. AUSTRALIA AND PACIFIC ISLANDS:

Australia, New Zealand, Fiji, Western Pacific (including Tonga, Ellice, Gilbert, Ocean, Southern Solomon, Santa Cruz, New Hebrides, Union Islands, Pitcairn Island; Miscellaneous Islands: Humphrey, Bahrein, Rierson, Christmas (No. 2), Penrhyn, Suwarrow, Phenix, Jarvis, Fanning, &c.).

NAMES OF CONTRIBUTORS TO VOLUMES 13 AND 14

GREAT BRITAIN AND IRELAND.

Sir Frederick Pollock, Bart., D.C.L., LL.D., of Lincoln's Inn, late Corpus Professor of Jurisprudence in the University of Oxford. **(Introduction.)**
Thomas Baty, D.C.L., LL.D., of the Inner Temple. **(Constitution of the Courts and Procedure.)**
Evans Austin, LL.D., M.A., of the Middle Temple; also of the Irish Bar. **(Commercial Laws of Ireland.)**
J. W. Brodie-Innes, B.A., LL.M., of Lincoln's Inn; also of the Scots Bar. **(Commercial Laws of Scotland.)**
Aubrey J. Spencer, M.A., of Lincoln's Inn. **(Partnership.)**
Wyndham A. Bewes, LL.B., of Lincoln's Inn. **(Banking, Stock Exchange and Guaranties.)**
H. W. Disney, B.A., of Lincoln's Inn. **(Carriage by Land.)**
J. Gerald Pease, B.A., of the Inner Temple. **(Contracts).**
F. G. Underhay, of the Inner Temple. **(Trade Marks and Trade Names.)**
Arthur B. Langridge, B.A., of the Middle Temple. **(Maritime Law.)**
N. W. Sibley, B.A., LL.M., of Lincoln's Inn. **(Bankruptcy and Insolvency.)**
The General Editor. (Agency.)
Walter J. B. Byles, of the Inner Temple. **(Bills, Notes, Cheques, and other Negotiable Instruments.)**
F. D. Mackinnon, M.A., of the Inner Temple. **(Marine Insurance.)**
J. Bromley Eames, B.C.L., of the Middle Temple. **(Sale of Goods.)**
A. F. Topham, LL.M., of Lincoln's Inn. **(Companies.)**

Barristers-at-Law.

C. E. A. Bedwell, Librarian to the Honourable Society of the Middle Temple. **(Bibliography.)**

TRADE MARKS.

A Companion volume, dealing with the Laws of all civilised countries relating to Trade Marks, is in preparation, and will appear immediately after the final volume of the Commercial Laws of the World. The price will probably be less than £2 2s.

HS

UC SOUTHERN REGIONAL LIBRARY FACILITY
D 000 356 675 9